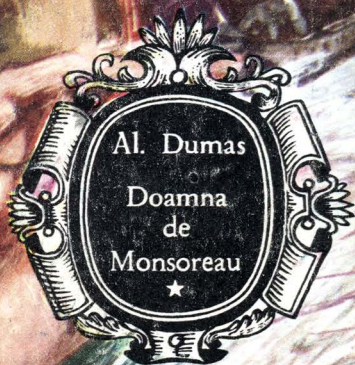

A L E X A N D R E D U M A S

DOAMNA DE MONSOREAU

Ediția a II-a

În românește de ION CARAION ȘI RADU POPESCU

E D I T U R A T I N E R È T U L U I

ALEXANDRE DUMAS
LA DAME DE MONSOREAU
TOME I
NELSON ÉDITEURS
PARIS
1937

NUNTA LUI SAINT-LUC

De lăsată secului, după serbarea populară, în 1578, pe cînd murmurele acelei zile de veselie se stingeau pe străzi, o măreață petrecere începea în minunăția de palat pe care tocmai îl terminase de zidit, pe celălalt mal al fluviului, aproape de Luvru, ilustra familie de Montmorency, care, înrudită cu coroana Franței, călca în pas cu familiile princiare. Această petrecere particulară, care urma celei publice, avea drept scop să celebreze nunta lui François d'Epinay de Saint-Luc — prieten la toartă cu regele Henric al III-lea și unul dintre favoriții săi cei mai apropiați — cu Jeanne de Cossé-Brissac, fiică a mareșalului Franței cu același nume.

Cina fusese servită la Luvru, iar regele, care tare anevoie consimțise la această căsătorie, se arătase la ospăț cu o înfățișare aspră, de loc nimerită în acea împrejurare. Mai mult, costumele îmbrăcate părea că se potrivește grozav cu înfățișarea lui : era costumele acela castaniu-închis în care ni l-a zugrăvit Clouet¹, asistînd la nunta lui Joyeuse², așa încît acest soi de sperietoare regală, de o severitate maiestuoasă, avusese darul să-i înghețe de spaimă pe toți cei de față și, mai ales, pe tînăra mireasă, căreia îi arunca priviri piezișe ori de cîte ori își îndrepta ochii spre ea.

Totuși, în mijlocul veseliei sărbătorești, nu părea nimănui ciudată purtarea mohorită a regelui : o puneau pe seama unuia dintre acele secrete de curte pe lîngă care toată lumea trece cu o nemaipomenită grijă, întocmai ca pe lîngă stîncile aflate imediat sub oglinda apei, pe care, dacă le atingi, poți fi sigur că vei fi zdrobit.

¹ François Clouet (1522—1572) — celebru pictor francez.

² Joyeuse, amiral al Franței, favorit al regelui Henric al III-lea.

Abia se sfîrşise masa, cînd regele se ridicase pe neaşteptate, ceea ce obligase întreaga asistenţă, chiar şi pe cei care-şi mărturiseau în şoaptă dorinţa de a mai întîrzia în jurul bucatelor, să urmeze pîlda regală.

Atunci Saint-Luc privise lung spre soţia sa, ca şi cînd ar fi vrut să prindă curaj uitîndu-se în ochii ei şi, apropiindu-se de rege, îndrăznise să spună :

— Sire, îmi va face onoarea maiestatea voastră de a asista la balul pe care vreau să-l dau astă-seară în cinstea sa la palatul Montmorency ?

Cu un amestec de minie şi de amărăciune, Henric al III-lea se întorsese, dar cum Saint-Luc stătea aplecat în faţa lui şi-l implora cu un glas dintre cele mai dulci şi avînd o mină foarte îmbietoare, îi răspunsese :

— Da, domnule, vom veni, cu toate că nu ți se cuvine de loc această dovadă de prietenie din partea noastră.

Domnişoara de Brissac, devenită doamnă de Saint-Luc, mulţumise regelui, plină de smerenie. Dar, fără a răspunde mulţumirilor sale, Henric îi întorsese spatele.

— Oare ce-o fi avînd regele cu dumneata, domnule de Saint-Luc ? se adresase tînăra femeie soţului ei.

— Frumoasă prietenă ! exclamase Saint-Luc. O să-ţi povestesc mai tîrziu, cînd minia i se va risipi.

— Dar se va risipi ? întrebase Jeanne.

— Trebuie să se risipească — răspusesese tînărul.

Domnişoara de Brissac nu era încă în măsură destul de mare doamnă de Saint-Luc spre a putea insista ; ea îşi înăbuşise curiozitatea în adîncul sufletului, făgăduindu-şi, pentru a şi-o satisface, să găsească un moment prielnic cînd Saint-Luc va fi obligat să-i dea lămuriri.

Aşadar, în clipa în care încep întîmplările pe care noi le vom povesti cititorilor, Henric al III-lea era aşteptat la palatul Montmorency. Ori, se făcuse ceasul unsprezece şi regele nu sosise încă.

Saint-Luc invitase la acest bal pe toţi prietenii regelui şi pe toţi prietenii săi ; lista invitaţilor cuprinsese pe prinţi şi pe favoriţii prinţilor, şi în special pe cei al vechiului nostru cunoscut, ducele d'Alençon, devenit — la suirea pe tron a lui Henric al III-lea — duce de Anjou ; dar domnul duce de Anjou, care nu luase parte la cina de la Lu-

vrău, părea că nu se va simți dator să fie de față nici la serbarea de la palatul Montmorency.

Cit despre regele și regina Navarei, după cum am arătat într-o povestire anterioară, fugiseră la Béarn, de unde începuseră să desfășoare o activitate de opoziție fătășă, purtând război în fruntea hughenotilor.

După obiceiul său, domnul duce de Anjou se găsea și el în opoziție, dar o opoziție surdă și greu de înțeles, în cursul căreia avea grijă să se țină totdeauna cit mai la adăpost, împingându-i însă din ce în ce mai la vedere pe aceia dintre prietenii săi pe care nu-i vindecase exemplul lui La Mole și Coconnas¹, a căror moarte îngrozitoare desigur că cititorii noștri încă nu au uitat-o.

E de la sine înțeles că gentilomii săi și cei ai regelui o duceau într-o neîntreruptă ceartă, care avea drept urmare cel puțin cîte două-trei dueluri pe lună, la încheierea căroră foarte rar se întîmpla ca vreunul dintre potrivnici să nu rămînă mort pe loc sau cel puțin grav rănit.

Cit despre Caterina, ea își văzuse împlinite toate speranțele : cel mai iubit fiu al său ajunsese, în sfîrșit, pe tronul pe care-l dorise atît de mult pentru el sau, mai degrabă, pentru ea ; iar ea domnea sub numele lui, cu toate că, de cele pămîntești, părea din ce în ce mai departe și că altă grijă n-are decît mîntuirea sufletului.

Saint-Luc, foarte neliniștit că nu vedea sosind nici o față regală, căuta totuși să-și liniștească socrul, care se arăta nespun de îngrijorat de această absență ce devenea o amenințare. Convins, ca toată lumea, de prietenia pe care regele Henric al III-lea i-o purta lui Saint-Luc, socrul crezuse că se va înrudi cu o mare favoare, și cînd colo, iată că fiica lui se mărita cu ceva care aducea mai degrabă a dizgrație. Saint-Luc se străduia din răspuțeri pentru a insufla socrului său o încredere, pe care el însuși n-o avea de fel, iar prietenii lui, Maugiron, Schomberg și Quélus, îmbrăcați în veșmintele cele mai strălucitoare, foarte țepeni în splendidele lor tunici, ale căror gulere

¹Annibal Coconnas, gentilom piemontez, favorit al regelui Carol al IX-lea. În timpul masacrelor din noaptea Sfîntului Bartolomeu a dat dovadă de o cruzime neîncăpută. Împreună cu La Mole a fost decapitat în 1574 pentru vina de a fi conspirat împotriva lui Henric al III-lea.

scrobite păreau niște tăvi deasupra cărora își purtau capetele, făceau să-i sporească neliniștea prin batjocoritoarele lor compătimiri.

— Ei, Doamne, sărmâne prietene ! spunea Jacques de Lévis, conte de Quéhus. Zău că-mi vine să cred că de data aceasta s-a zis cu tine ! Regele e cătrănit pentru că ți-ai bătut joc de sfaturile sale, iar domnul de Anjou la fel, pentru că ți-ai bătut joc de nasul său ¹.

— Nu-i adevărat — ripostă Saint-Luc — te înșeli, Quéhus, regele nu vine pentru că s-a dus să facă un pelerinaj la mînăstirea călugărilor Minime din pădurea de la Vincennes, iar ducele de Anjou lipsește fiindcă, cu siguranță, e îndrăgostit de cine știe ce femeiușcă pe care eu am uitat s-o invit.

— Ce tot îndrugi — interveni Maugiron — n-ai văzut ce mutră avea regele în timpul mesei ? Spune și tu dacă ăla era chipul blînd al unui om care se pregătește să-și ia toiagul și să pornească în pelerinaj ! Cît despre ducele de Anjou, absența sa personală, datorită cauzei pe care o bănuiești, i-ar împiedica oare să vină pe angevinii lui ? Vezi tu aici măcar pe unul dintre ei ? Privește, eclipsă totală, pînă și fanfaronul ăla de Bussy lipsește.

— Zău, domnilor — suspina ducele de Brissac, clătînd deznădăjduit din cap — am impresia unei dizgrații totale. Dumnezeu, cum de a putut familia noastră, întotdeauna atît de devotată dinastiei, s-o supere pe maiestatea sa ?

Și bătrînul curtean își înălță brațele spre cer, adînc îndurerat. Tinerii priveau la Saint-Luc, izbucnind în hohote de rîs, care, departe de a-l calma pe bătrînul mareșal, îl umpleau de deznădejde. Gînditoare și tăcută, tînăra mireasă se întreba, ca și tatăl ei, în ce fel putuse Saint-Luc să displacă regelui. Știa Saint-Luc pricina și tocmai de aceea era el cel mai puțin liniștit dintre toți.

Deodată, la una din cele două uși prin care se intra în sală, fu anunțat regele.

— Ah ! strigă mareșalul, nebun de fericire. Acum nu mă mai tem de nimic, iar dacă aș auzi că e anunțat și ducele de Anjou, mulțumirea mea ar fi deplină.

¹ Vărsatul de vînt îl slătise în așa hal pe ducele de Anjou, încît făcea impresia că are două nasuri.

— Iar eu — murmură Saint-Luc — mă tem mai mult de prezența decît de absența regelui, deoarece, negreșit, nu vine decît spre a-mi juca vreo farsă neplăcută, tot așa cum, pentru a-mi juca cine știe ce neplăcută farsă, ducele de Anjou lipsește.

Totuși, această tristă cugetare nu-l împiedică să se re-peadă în întîmpinarea regelui, care, în sfîrșit, renunțase la mohorîtul său costum cafeniu și care păsea strălucind în mătăsuri fine și giuvaeruri.

Dar chiar în momentul cînd la una din uși apărea regele Henric al III-lea, un alt rege Henric al III-lea, semănînd ca două picături de apă cu primul, îmbrăcat, încălțat, frizat, gulerat și împodobit absolut la fel, apărea la ușa din față. Astfel încît, curtenii, porniți în întîmpinarea celui dintîi, se opriră ca un val care se lovește de zăgaz, apoi se reîntoarseră, învîrtejindu-se, către cel de al doilea.

Henric al III-lea observă această frămîntare și, nevăzînd înaintea sa decît guri căscate, ochi năuciți și trupuri răsucindu-se pe un picior, întrebă :

— Ei, domnilor, dar ce s-a-ntîmplat ?

Un puternic hohot de rîs îi răspunse. Tare nerăbdător din fire și, mai ales, foarte puțin înclinat să aibă în momentul acela vreun dram de răbdare, regele își încruntă sprîncenele cînd Saint-Luc se apropie de el.

— Sire — rosti tînărul — e Chicot, bufonul maiestății voastre, care s-a îmbrăcat întocmai ca maiestatea voastră și care acum le întinde doamnelor mîna să i-o sărute.

Henric al III-lea începu să ridă. Chicot se bucura la curtea ultimului Valois, de o libertate aidoma aceleia de care se bucurase Triboulet, cu treizeci de ani în urmă, la curtea regelui Francisc I, și asemănătoare cu aceea de care, patruzeci de ani mai tîrziu, avea să se bucure Langely la curtea regelui Ludovic al XIII-lea.

Aceasta, mulțumită faptului că Chicot nu era un bufon obișnuit. Înainte de a se numi Chicot, el se numise De Chicot. Era un gentilom gascon, care, după cîte se spunea, persecutat fiind de către domnul de Mayenne în urma unei rivalități amoroase, în care sfîrșise, așa simplu gentilom cum era, prin a-l învinge pe acest prinț, se refugiase la curtea lui Henric al III-lea, răsplătind uneori cu

adevăăruri foarte crude protecția pe care i-o acordase succesorul lui Carol al IX-lea.

— Hei, meștere Chicot — găsi Henric de cuvîntă să spună — doi regi aici e cam mult !

— În cazul ăsta, lasă-mă să-mi joc rolul de rege, după cum mi-i pofta, iar tu joacă rolul ducelui de Anjou, după pofta inimii tale ; poate că vei fi luat drept el și vei auzi astfel unele lucruri care îți vor dezvălui nu ceea ce cugetă, ci ceea ce face el.

— Într-adevăr — rosti regele, privind supărat în jur — fratele meu n-a venit.

— Iată un motiv în plus ca să-i iei locul. Ne-am înțeles : eu sînt Henric și tu ești Francisc ; eu am să stau pe tron, tu ai să dănuiești ; eu mă voi maimuțări în numele tău, în vreme ce tu, sărmane rege, ai să te mai distrezi un pic !

Privirea regelui se opri asupra lui Saint-Luc.

— Ai dreptate, Chicot — zise el — vreau să dansez.

„Nu încapе îndoială — gîndea Brissac — m-am înșelat crezînd că regele este supărat pe noi. Dimpotrivă, regele este într-o dispoziție încîntătoare.“

Și începu să alerge în dreapta și în stînga, felicitînd pe fiecare, dar mai ales felicitîndu-se pe sine de a-și fi dat fata după un om care se bucură de o atît de mare prețuire din partea maiestății sale.

Între timp, Saint-Luc se apropiase de soția lui. Domnișoara de Brissac nu era o frumusețe, dar avea niște ochi negri fermecători, dinți albi și o piele strălucitoare ; toate acestea izbuteau să-i dea ceea ce se cheamă un aer plin de duh.

— Domnule — se adresă ea soțului, arătîndu-se mereu preocupată de aceeași unică problemă — ce tot spuneau ba unii, ba alții că regele are ceva împotrivă-mi ? De cînd a sosit, îmi suride neîncetat.

— Oare nu erai tu aceea, draga mea Jeanne, care, cînd ne-am întors de la masă, spuneai că privirea lui te-nspăimîntă ?

— Desigur că atunci maiestatea sa se afla într-o dispoziție proastă. Acum însă...

— Acum — o întrerupse Saint-Luc — acum e mult mai rău. Regele își ține buzele strînse. Aș prefera să-și arate

colții. Jeanne, scumpa mea, regele ne pregătește surpriza unei lovituri din umbră, pe la spate. Oh, nu mă mai privi atît de drăgăstos, te rog, ba chiar întoarce-mi spatele. Ia-tă-l pe Maugiron, care vine spre noi. Reține-l, acaparea-ză-l, fii amabilă cu el.

— Știi, domnule — zîmbi Jeanne — că-mi faci o recomandatie bizară și că, dacă eu aș urma-o întocmai, s-ar putea crede că...

— Ah ! oftă Saint-Luc. Ce bine-ar fi să se creadă că...

Și, întorcînd spatele soției sale, a cărei mirare ajunsese la culme, o porni spre Chicot, s-o facă pe curteanul pe lingă el, care-și juca rolul de rege cu o vervă și cu o măreție plină de haz.

În acest timp, Henric, profitînd de prilejul neașteptat oferit maiestății sale, dansa, dar, tot dansînd, nu-l slăbea din ochi pe Saint-Luc. Ba îl chema pentru a-i împărtăși vreo observație glumeață, care, searbădă sau nu, avea harul de a-l face să ridă în hohote pe Saint-Luc. Ba îi oferea, din cornetul său, praline și fructe zaharate, pe care Saint-Luc le găsea delicioase. În sfîrșit, dacă, spre a-și face datoria de gazdă și în celelalte săli, Saint-Luc dispărea o clipă din sala unde se afla monarhul, de îndată acesta trimitea pe una din rubedeniile sale sau pe unul din ofițeri să-l cheme, și Saint-Luc se prezenta numaidecît, ca să suridă înaintea stăpînului său, care nu se arăta mulțumit decît după ce îl vedea iarăși lingă dînsul.

Deodată, un zgomot destul de puternic pentru a acoperi tumultul ce domnea acolo ajunsese la urechile lui Henric.

— Ei, ei ! rosti el. Pare-mi-se că deslușesc glasul lui Chicot. Saint-Luc, auzi ? Regele e supărat !

— Da, sire — răspunse Saint-Luc, fără a sesiza aluzia maiestății sale. S-a luat la harță cu careva, după cît mi se pare.

— Ia vezi ce se întîmplă — îi recomandă regele — și întoarce-te numaidecît de-mi spune.

Saint-Luc o porni.

Într-adevăr, se auzea glasul lui Chicot, care striga pe nas, așa cum obișnuia să facă regele în anumite ocazii.

— Am dat, nu se poate spune că n-am dat, ordonanțe împotriva luxului ; dar dacă nu sînt îndeajuns cele pe care eu le-am dat, am să mai dau altele, am să dau mereu

pînă cînd au să fie destule ; și dacă nu-s bine întocmite, cel puțin or să fie numeroase. Pe coarnele lui Belzebut, vărul meu, șase paji, domnule de Bussy, e prea de tot !

Și Chicot, umflîndu-și obrazii, țepăn din șale și cu pumnul în șold, îl maimuțărea admirabil pe rege.

— Ce spune despre Bussy ? se interesă regele, încruntînd sprîncenele.

Saint-Luc, care tocmai se întorsese, era gata să răspundă, cînd mulțimea invitaților, dîndu-se într-o parte și într-alta, lăsa să se vadă șase paji îmbrăcați în postav aurit, acoperiți de coliere și avînd pe piept blazoanele încrustate cu orbitoare pietre nestemate ale stăpînului lor. În urma acestora venea un bărbat tînăr, frumos și mîndru, pășind cu fruntea sus, cu privirea sfidătoare și cu buzele răsfrînte în mod disprețuitor ; costumul lui simplu, de catifea neagră, contrasta cu bogatele veșminte ale pajilor.

— Bussy ! se auzea din toate părțile. Bussy d'Amboise !

Și făcîndu-i loc să treacă, toți alergau în întîmpinarea tînărului care pricinuia această zarvă.

Maugiron, Schomberg și Quélus se așezaseră, parcă pentru a-l apăra, în jurul regelui.

— Aha ! zise primul, ca o aluzie la prezența neașteptată a lui Bussy și la prelungita absență a ducelui de Anjou, printre ai cărui curteni se număra și Bussy. Iată servitorul, dar stăpînul nu se vede.

— Răbdare — interveni Quélus. Înaintea servitorului i-ați văzut pe servitorii servitorului, poate că stăpînul servitorului sosește după stăpînul primilor servitori.

— Ia te uită, Saint-Luc — rosti Schomberg, cel mai tînăr și totuși unul dintre cei mai curajoși favoriți ai regelui Henric — știi că domnul de Bussy nu te onorează de loc așa cum se cuvine ? Privește haina lui neagră ! La naiba, păi ăsta-i costum de nuntă ? !

— Nu — zise Quélus — e costum de înmormîntare.

— Ah — murmură Henric — de ce nu-i înmormîntarea lui și de ce nu-și poartă cu anticipație propriu-i doliu ?

— Și totuși, dragă Saint-Luc — remarcă Maugiron — domnul de Anjou nu s-a arătat după Bussy. Nu cumva ești și în dizgrația lui ?

Acest și îl nimeri pe Saint-Luc drept în inimă.

— Păi de ce să se arate după Bussy ? se auzi replica lui Quélus. Nu v-aduceți aminte că, atunci cînd maiestătea sa i-a făcut domnului de Bussy onoarea de a-l întreba dacă vrea să se numere printre slujitorii lui, domnul de Bussy i-a răspuns că, fiind coborîtor din familia de Clermont, nu va fi preaplecatură nimănui și că se va mulțumi, pur și simplu, să se considere slujitorul său însuși, încredințat că el, ca prinț, este tot ce poate fi mai bun pe lume ?

Regele se-ncruntă și își mușcă mustața.

— Și totuși, orice-ai spune — reluă Maugiron — este preaplecatură domnului de Anjou, așa mi se pare.

— Atunci — ripostă flegmatic Quélus — înseamnă că domnul de Anjou este un prinț mai mare decît regele nostru.

Aceasta era afirmația cea mai dureroasă pe care cineva o putea face față de Henric, care întotdeauna îl detestase frățeste pe ducele de Anjou. Astfel încît, cu toate că nu rosti nici un cuvîntel, toți îl văzură pe rege pîlînd.

— Vă rog, domnilor — încercă tremurînd Saint-Luc — fie-vă milă de invitații mei și nu-mi stricați ziua nunții !

Probabil că aceste vorbe abătura în altă parte gîndurile lui Henric.

— Da, domnilor — rosti el — să nu-i stricăm lui Saint-Luc ziua nunții.

Și zicînd acestea, își răsuci mustața cu un aer batjocoritor, care bietului ginere nu-i scăpă cîtuși de puțin.

— Dar ia spuneți-mi — strigă Schomberg — în clipa asta Bussy este cumva rudă cu familia de Brissac ?

— De ce ? întrebă Maugiron.

— Păi nu vezi cum îi ia apărarea Saint-Luc ? Ce dracu ! În amărîta asta de viață, în care nimeni nu prididește să se apere pe sine, pare-mi-se că omul nu-și apără decît părinții, rudele și prietenii.

— Domnilor — interveni Saint-Luc — domnul de Bussy nu mi-e nici părinte, nici prieten, nici rudă : este oaspetele meu.

Regele îi azvîrli o privire plină de furie.

— Și, de altfel — se grăbi să adauge Saint-Luc, fulgerat de privirea regelui — eu nu-l apăr cîtuși de puțin.

Bussy se apropie cu toată gravitatea, pășind în urma pajilor, și se pregătea să-l salute pe rege, cînd Chicot, jig-nit că i se acordă altcuiva decît lui prioritatea respectului, strigă :

— Hei, hei, n-auzi ?... Bussy, Bussy d'Amboise, Louis de Clermont, conte de Bussy, văd că trebuie neapărat să și se înșire toate numele pentru a-ți da seama că ție și se vorbește ; oare nu-l vezi pe adevăratul Henric, nu ești în stare a-l deosebi pe rege de bufon ? Cel către care te îndrepti este Chicot, este bufonul meu, nebunul, care face atîtea giumbușlucuri, că uneori mor de ris.

Bussy își continuă drumul și totmai se găsea dinaintea lui Henric, gata să se incline, cînd acesta îi spuse :

— Nu auzi, domnule de Bussy ? Te strigă cineva.

Și-n hohotele de ris ale favoriților săi, îi întoarse spatele tînărului căpitan. Bussy se înroși de minie, dar, stăpînindu-și primul impuls, se prefăcu a lua în serios observația regelui și, fără a lăsa să se vadă că a auzit hohotele de ris ale lui Quéhus, Schomberg și Maugiron, fără să arate c-a văzut zîmbetele lor obraznice, se întoarse spre Chicot :

— O, sire, vă cer iertare, dar există regi care seamănă atît de bine cu bufonii, încît sper că o să mă scuzați dacă l-am luat pe bufonul vostru drept un rege.

— Cum — exclamă Henric, întorcîndu-se — ce-a spus ? !

— Nimic, sire — răspunse Saint-Luc, care părea să aibă în seara aceasta rolul de pacificator — nimic, absolut nimic.

— Oricum, cumetre Bussy — zise Chicot, înălțîndu-se pe vîrfurile picioarelor, așa cum făcea regele cînd voia să pară mai maiestuos — așa ceva este de neiertat !

— Sire — stărui Bussy — iertați-mă, eram preocupat.

— De pajii durnitale, domnule ? întrebă Chicot, acru. Te ruinezi cu asemenea paji și, pe cîntea mea, încalci prerogativele noastre.

— Cum adică ? întrebă Bussy, dîndu-și seama că, luînd în serios o astfel de comedie, rolul cel mai neplăcut era al regelui. Rog pe maiestatea voastră să-mi explice și, dacă într-adevăr am greșit, ei bine, am să-mi recunosc cu toată smerenia greșeala.

— Golanii ăstia în postavuri aurite ! exclamă Chicot, arătînd cu degetul înspre pași. Pe cînd dumneata, un gentilom, un colonel, un Clermont, în sfîrșit, aproape un prinț, dumneata ești îmbrăcat doar în catifea neagră !

— Sire — răspunse Bussy, întorcîndu-se către favoriții regelui — într-o epocă în care golanii sînt îmbrăcați ca principii, socot că este o dovadă de bun gust din partea prinților ca, pentru a se deosebi de ei, să se îmbrace așijderea golanilor.

Și le înapoie tinerilor favoriți, strălucitori de podoabe, zîmbetul obraznic cu care aceștia îl onoraseră o clipă mai înainte.

Henric privi către prietenii săi, care se îngălbeniseră de minie și păreau că nu așteaptă decît un singur cuvînt din partea stăpînului lor, ca să se arunce asupra lui Bussy. Quélus, cel mai pornit dintre toți împotriva acestui gentilom, cu care de mult s-ar fi bătut în duel, dacă regele nu i-ar fi interzis cu strășnicie, își duse mina la minierul spadei.

— Spui acest lucru pentru mine și pentru ai mei ? se răsti Chicot, care, deoarece uzurpase locul regelui, rosti ceea ce ar fi trebuit să rostească Henric.

Și zicînd acestea, bufonul își luă o atitudine de mator¹ atît de indignată, încît jumătate din cei de față izbucniră în hohote de ris. Cealaltă jumătate a asistenței nu rise ; motivul este foarte simplu : cei care rideau rideau de cei care nu rideau.

Între timp, trei prieteni de-ai lui Bussy, bănuind că ar putea avea loc vreo încăierare, se grăbiră să se apropie de tînărul gentilom. Aceștia erau Charles Balzac d'Entragues, căruia i se spunea de obicei Antraguët, François d'Audie, viconte de Ribeirac, și Livarot.

Văzînd aceste preparative de ostilități, lui Saint-Luc îi trecu prin minte că Bussy fusese trimis de către ducele de Anjou ca să dezlănțuie un scandal ori să arunce o provocare. El se înfricoșă mai mult ca oricînd, deoarece se simțea prins în cleștele furiei cumplite a doi inamici puternici, care își aleseseră drept cîmp de bătălie casa lui.

¹ Personaj din comedile spaniole, intruchipînd lăudăroșenia, fanfaronada.

Alergă la Quélus care părea cel mai furios dintre toți și, punînd mîna pe spada tînărului favorit, îl rugă :

— În numele cerului, prietene, stăpînește-te, așteaptă puțin !

— Ei, la naiba ! Stăpînește-te tu mai bine ! strigă acesta. Lovitura bătăranului āstuia te atinge și pe tine, cum mă atinge pe mine ; cel care spune ceva împotriva unuia dintre noi o spune împotriva tuturor ; și cine spune ceva împotriva noastră îl jignește pe rege.

— Quélus, Quélus — rosti Saint-Luc — gîndește-te la ducele de Anjou, care se află în spatele lui Bussy, care stă la pîndă cu atît mai strașnic, cu cît nu-i de față, și e cu atît mai de temut, cu cît rămîne în umbră. Sper că nu-mi aduci jignirea de a crede că mă tem de lacheu, ci de stăpîn.

— Ei, dă-o-ncolo ! exclamă Quélus. De ce te-ai putea teme, cînd aparții regelui Franței ? Dacă ne punem viața în primejdie pentru el, regele Franței ne va apăra.

— Pe tine, da, dar pe mine?! rosti cu mîhnire Saint-Luc.

— De ! conveni Quélus. Cine dracu te pune să te însori cînd știi cît de gelos este regele pe prietenii lui ?

„Bun ! zise în sinea lui Saint-Luc. Fiecare nu se gîndește decît la el : să procedez și eu la fel și, deoarece vreau să trăiesc liniștit măcar primele cincisprezece zile ale căsniciei mele, să încerc a mi-l face prieten pe domnul de Anjou.“ Chibzuind astfel, îl părăsi pe Quélus, pășind în întîmpinarea lui Bussy.

După nerușinata-i apostrofă, Bussy înălțase fruntea și își plimba privirile prin sală, ciulind urechile să prindă vreo obrăznicie în schimbul celei rostite de el. Dar fiecare se uita în altă parte, toate gurile amuțiseră : unii se temeau să se arate de acord în fața regelui, ceilalți să se arate potrivnici de față cu Bussy.

Acesta, văzîndu-l pe Saint-Luc că se apropie, socoti, în sfîrșit, că a găsit ceea ce căuta.

— Domnule — începu Bussy — nu cumva onoarea convorbirii pe care se pare că doriți a o avea cu mine se datorește celor ce-am rostit adineauri ?

— Celor ce-ați rostit adineauri ? întrebă cu cel mai grațios suris Saint-Luc. Dar ce anume ați rostit ? Eu n-am auzit nimic. V-am văzut sosind și am dorit să am plăce-

rea de a vă saluta, iar salutându-vă; să vă mulțumesc pentru cinstea pe care, prin prezența dumneavoastră, o faceți casei mele.

Bussy era un om superior din toate punctele de vedere: brav pînă la exces, dar cultivat, spiritual și om de lume; cunoștea curajul lui Saint-Luc și își dădu seama că, pentru acesta, datoria de gazdă era în momentul de față mai presus decît susceptibilitatea lui de favorit regal. Oricui altcuiva Bussy i-ar fi repetat cele spuse, adică ar fi aruncat din nou provocarea, însă pe Saint-Luc se mulțumi să-l salute curtenitor și să răspundă la omagiul acestuia prin cuvinte politicoase.

— Ah! Ah! exclamă Henric, văzîndu-l pe Saint-Luc lingă Bussy. Mi se pare că micul meu cocoșel s-a dus să-l pună la punct pe fanfaronul ăsta. Bine a făcut, dar n-aș vrea să mi-l omoare. Quélus, du-te și vezi ce se-ntîmplă... Adică nu dumneata, Quélus, că prea te-aprinzi repede. Maugiron, mergi dumneata.

— Ce i-ai spus îngîmfatului de Bussy? întrebă regele.

— Eu, sire?

— Da, tu.

— I-am spus bună seara — răspunse Saint-Luc.

— Zău? A, atîta tot?! mîrii regele.

Saint-Luc înțelese că a făcut o prostie.

— I-am spus bună seara — reluă el — și am adăugat că miine voi avea onoarea să-i spun bună ziua.

— Bun — zise regele — bănuiam eu. Zăpăcitule!

— Dar aș ruga-o pe maiestatea voastră să-mi păstreze taina — urmă Saint-Luc, simulînd că vorbește în șoaptă.

— Vai, pe bunul Dumnezeu! exclamă Henric al III-lea. N-am spus asta pentru că aș vrea să te stînjenesc. Cu siguranță că dacă ai putea să mă scapi de el, fără să te-alegi și tu cu vreo zgîrietură...

Favoriții regelui schimbară între ei o privire fulgerătoare, pe care Henric se prefăcu a nu o observa.

— Căci, orice s-ar zice — continuă regele — caraghiosul ăsta este de-o obrăznicie...

— Da, da — răspunse Saint-Luc. Totuși, fiți liniștit, sire, într-o bună zi o să-și găsească el nașul.

— Hm ! mormăi regele, clătînînd din cap de jos în sus. E un spadasin grozav. De ce dracu nu-l mușcă odată un cîine turbat ! Am scăpa de el mult mai lesne.

Și aruncă o privire piezișă spre Bussy, care, însoțit de cei trei prieteni ai săi, se plimba încolo și înapoi, începînd și batjocorindu-i pe toți cei pe care-i cunoștea drept cei mai înfocați dușmani ai ducelui de Anjou și care, în consecință, erau prietenii cei mai devotați ai regelui.

— Ei, drăcia dracului ! strigă Chicot. Ia nu mai vorbi așa cu drăgălașii mei favoriți, cumetre Bussy, că de nu, acuma trag spada, cît mi-s eu de rege, ca și cînd n-aș fi, nici mai mult nici mai puțin, decît un bufon.

— Tii, al naibii ! murmură Henric. Are dreptate, pe cîntea mea !

— Dacă Chicot mai face multe glume de-astea, să știți, sire, că am să-l pedepsesc — interveni Maugiron.

— Nu, Maugiron, nu te băga. Chicot este gentilom și-i grozav de sensibil cînd e vorba de onoare. De altfel, nu el ar merita să fie pedepsit, căci nu el este cel mai obraznic.

De data aceasta, nimeni nu se mai putea înșela : Quélus făcu un semn lui d'O și lui d'Épernon, care, ocupați prin alte colțuri ale sălii, nu luaseră parte la cele petrecute.

— Domnilor — zise Quélus, trăgîndu-i mai încolo — haideți să ne sfătuim. Tu, Saint-Luc, continuă să vorbești cu regele și du la bun sfîrșit împăcarea ta cu el, care pare să fi început cît se poate de bine.

Saint-Luc preferă acest din urmă rol și se apropie de rege și de Chicot, care se luaseră la hartă. Între timp, Quélus îi conduse pe cei patru prieteni ai săi în nișa din dreptul unei ferestre.

— Ei bine, ce vrei să-mi spui ? întrebă d'Épernon. Tocmai îi făceam curte nevastei lui Joyeuse și-ți atrag atenția că, dacă povestea ta nu e dintre cele mai interesante, n-am să ți-o iert.

— Domnilor, vreau să vă spun că, îndată după bal, plec la vînătoare — răspunse Quélus.

— Foarte bine — zise d'O. La ce fel de vînătoare ?

— La vînătoare de mistreți.

— Ce te-a apucat s-o pornești pe gerul ăsta, ca să te-alegi și cu burta spintecată prin vreun tufiș ?

— N-are importanță, eu mă duc.

— Singur ?

— Nu, cu Maugiron și cu Schomberg. Vinăm pentru rege.

— Aha, da, am înțeles — rostiră într-un glas Schomberg și Maugiron.

— Regele ar vrea să guste mîine la prînz o căpățînă de mistreț.

— Cu un guler italianesc — adăugă Maugiron, făcînd aluzie la gulerul simplu, răsfrînt, pe care-l purta Bussy și care era atît de diferit de gulerele țepene ale favoriților regelui.

— Aha — se dumeri d'Épernon — perfect ! Atunci merg și eu.

— Dar despre ce este vorba ? întrebă d'O. Nu pricep nimic.

— Ei, ia uită-te nițel în jur.

— Mă uit, mă rog.

— Și nu vezi pe nimeni care să-ți fi rîs cumva în nas ?

— Ba mi se pare că pe Bussy.

— Ei bine, nu crezi că-i un mistreț a cărui căpățînă i-ar plăcea nespus de mult regelui ?

— Cum, adică tu... crezi că regele... — începu d'O.

— Chiar el a cerut-o — răspunse Quélus.

— În cazul ăsta, haidem la vînătoare ! Dar cum vom vîna ?

— La pîndă, e mai sigur.

Bussy băgă de seamă sfatul lor și, fiind încredințat că era vorba de el, se apropie rînjind împreună cu prietenii săi.

— Ia te uită, Antraguët, ia te uită, Ribeirac, cum s-au adunat ! exclamă el. Este înduioșător ! Parc-ar fi Euryale și Nisus, Damon și Pythias, Castor și... dar unde o fi Polux ?

— Polux se însoară — explică Antraguët — așa că iață-l desperecheat pe Castor.

— Ce-or fi făcînd acolo ? întrebă Bussy, privindu-i batjocoritor.

— Pun rămășag că țin sfat în privința vreunei noi păruieli — zise Ribeirac.

— Nu, domnilor — răspunse surizînd Quélus — vorbeam de vînătoare.

— Ce-i drept, seniore Cupidon, e destul de frig pentru vînătoare — spuse Bussy. O să vă crape pielea.

— Domnule — interveni Maugiron, la fel de politic — avem mănuși foarte călduroase și jachete bine îmblănite.

— Ei, atunci sînt liniștit — răspunse Bussy. Și pe cînd vînătorea ? Curînd ?

— Chiar în noaptea aceasta, poate — vorbi Schomberg.

— Nici un *poate* ; sigur în noaptea asta — adăugă Maugiron.

— Atunci — spuse Bussy — mă duc să-l înștiințez pe rege. Ce-ar zice maiestatea sa dacă mîine, cînd s-o trezi din somn, o să-și găsească toți prietenii plini de guturai ?

— Domnule — îl opri Quélus — nu vă mai osteniți să-l avertizați. Maiestatea sa știe că ne ducem să vînăm.

— Ciocîrlii ? întrebă Bussy cu o mutră dintre cele mai obraznice.

— Nu, domnule — răspunse Quélus — ne ducem să vînăm un mistreț. Ne trebuie neapărat o căpățînă.

— Dar dihania ?... întrebă Anraguet.

— I-am luat urma — zise Schomberg.

— Totuși e cazul să știți pe ce drum o s-o apuce — interveni Livarot.

— O să ne căznim să aflăm — îl asigură d'O. Ne însoțiți la vînătoare, domnule de Bussy ?

— Nu — răspunse acesta, continuînd conversația pe același ton — nu, vă spun drept, nu pot. Mîine trebuie să fiu la domnul de Anjou, pentru a-l primi pe domnul de Monsoreau, căruia, după cum știți, monseniorul i-a încredințat postul de mare maestru de vînătoare.

— Dar la noapte ? întrebă Quélus.

— Vai, nu pot nici la noapte ; am o întîlnire într-o căsuță tainică din cartierul Saint-Antoine.

— O, o ! exclamă d'Épernon. Nu cumva regina Margot se află incognito la Paris, domnule de Bussy, căci ni s-a șoptit că l-ați moștenit pe La Mole ?

— Așa-i, dar de cîtva timp am renunțat la moștenire, așa încît e vorba despre o altă persoană.

— Și persoana aceasta vă așteaptă în strada Saint-Antoine ? se interesă d'O.

— Întocmai. Aș vrea chiar să vă cer un sfat, domnule de Quélus.

— V-ascult. Cu toate că nu sînt avocat, am pretenția că nu dau povește rele, mai ales prietenilor.

— Se zice că străzile Parisului sînt foarte puțin sigure, iar cartierul Saint-Antoine e tare izolat. Ce drum mă sfătuți să iau ?

— Știu și eu — răspunse Quélus. Cum desigur că podarul Luvrului o să ne-aștepte toată noaptea, în locul dumneavoastră, eu aș lua micul bac de la Pré-aux-Clercs, aș coborî la turnul din colț, m-aș încumeta să merg pe chei pînă la Marea cetățuie, și de-acolo, prin strada Tixeranderie, aș pătrunde în cartierul Saint-Antoine. Odată ajuns la capătul străzii Saint-Antoine, dacă ați trecut de palatul Tournelles, fără nici un accident, e de presupus că veți sosi nevătămat la misterioasa căsuță despre care ne-ați pomenit adineauri.

— Vă mulțumesc pentru itinerariu, domnule de Quélus — zise Bussy. Ați spus, așadar, bacul de la Pré-aux-Clercs, turnul din colț, cheiul pînă la Marea cetățuie, strada Tixeranderie și strada Saint-Antoine. Fiți liniștit, n-am să mă abat nici măcar cu un pas din drum. Și salutîndu-i pe cei cinci prieteni, el se retrase, adresîndu-i-se lui Balzac d'Entraques : Negreșit, Antraguët, cu oamenii aștia nu-i nimic de făcut, hai să plecăm !

Livarot și Ribeirac izbucniră în rîs, urmîndu-i pe Bussy și pe d'Entraques, care se depărtară, dar care, îndepărtîndu-se, se mai uitară de cîteva ori îndărăt. Favoriții regelui își păstrară calmul : păreau hotărîți să nu priceapă nimic.

În clipa cînd Bussy era gata să părăsească ultimul salon, acela unde se găsea doamna de Saint-Luc, care nu-și pierdea din ochi soțul, Saint-Luc îi făcu un semn soției sale, arătîndu-i-l cu privirea pe favoritul ducelui de Anjou, care se îndepărta. Jeanne înțelese, cu acea perspicacitate proprie femeilor, și aîergînd după tînărul gentilom, îi tăie calea.

— O, domnule de Bussy — zise ea — toată lumea vorbește despre un sonet al dumneavoastră. Cel puțin așa se spune...

— Contra regelui, doamnă ? întrebă Bussy.

— Nu, ci în cinstea reginei. Ah, spuneți-mi-l și mie !

— Cu plăcere, doamnă — conveni tinărul și, oferindu-i doamnei de Saint-Luc brațul, se depărtă recitînd sonetul cerut.

Între timp, Saint-Luc se apropie încetișor de grupul favoriților regelui și-l auzi pe Quélus, care spunea :

— După toate semnele, vînatul n-o să fie de loc anevoie de urmărit ; așadar, în colțul palatului Tournelles, lângă poarta Saint-Antoine, în fața palatului Saint-Paul.

— Fiecare cu cite un lacheu ? întrebă d'Épernon.

— Nicidecum, Nogaret, nicidecum — zise Quélus. Să fim singuri, să ne cunoaștem taina numai noi și să ducem singuri lucrurile la bun sfîrșit. Îl urăsc, dar mi-ar fi rușine dacă l-ar atinge ciomagul unui lacheu : este un gentilom prea ales.

— Ieșim toți șase odată ? întrebă Maugiron.

— Toți cinci, nu toți șase — rosti Saint-Luc.

— A, adevărat, am uitat că tu ți-ai luat nevastă. Te consideram încă flăcău — zise Schomberg.

— De fapt, măcar în prima noapte să rămînă și bietul Saint-Luc lângă nevastă-sa — adaugă d'O.

— N-ați înțeles, domnilor — spuse Saint-Luc — nu din pricina soției mele nu vă pot însoți, deși veți recunoaște că ea o merită din plin, ci din pricina regelui.

— Cum, a regelui ?

— Da, maiestatea sa vrea să-l conduc la Luvru.

Tinerii îl priviră cu un zîmbet pe care în zadar Saint-Luc încercă să-l lămurească.

— Ei, ce vrei ? exclamă Quélus. Regele îți poartă o prietenie atît de minunată, că nu se poate lipsi de tine.

— De altfel, n-avem nevoie de Saint-Luc — adăugă Schomberg. Să-l lăsăm deci regelui și doamnei sale.

— Hm ! mormăi d'Épernon. Fiara e puternică.

— Aș ! se împotrivi Quélus. Puneți-mă în fața ei, dați-mi o țepușă zdravănă și restul mă privește.

Vocea lui Henric, strigîndu-l pe Saint-Luc, străbătu încăperea.

— După cum auziți, domnilor, mă cheamă regele. La revedere și succes la vînătoare !

Și el îi părăsi fără întîrziere. Dar, în loc să se ducă la rege, se strecură de-a lungul zidurilor, printre numeroasele grupuri de invitați și dansatori, și ajunse la ușa unde se și găsea Bussy, reținut de frumoasa mireasă, care-și dădea toată silința spre a nu-l lăsa să plece.

— A, bună seara, domnule de Saint-Luc — i se adresă tînărul. Dar ce aer speriat aveți ! Nu cumva luați și dumneavoastră parte la marea vînătoare care se pregătește ? Ar fi o dovadă de curaj, dar nu una de galanterie.

— Domnule — răspunse Saint-Luc — aveam aerul speriat pentru că vă căutam.

— O, într-adevăr ?

— Da, și mi-era teamă ca nu cumva să fi plecat. Scumpa mea Jeanne — adăugă apoi — spune-i te rog tatălui tău să încerce să-l mai rețină nițel pe rege : trebuie să schimb cîteva cuvinte între patru ochi cu domnul de Bussy.

Jeanne o porni repede : nu înțelegea nimic din tot ce i se cerea, dar se supunea, intuind importanța lucrurilor.

— Ce aveți să-mi spuneți, domnule de Saint-Luc ? se interesă Bussy.

— Voiam, domnule conte — răspunse Saint-Luc — să vă spun că, dacă astă-seară aveți cumva vreo întîlnire, ați face bine s-o amînați pe mîine, dat fiind că străzile Parisului sînt primejdioase, iar dacă întîlnirea aceasta, prin cine știe ce întîmplare, ar fi să aibă loc prin împrejurimile Bastiliei, ați face foarte bine să ocoliți palatul Tournelles, unde se află un intrînd ce poate folosi de ascunzătoare cîtorva oameni. Iată ce aveam să vă spun, domnule de Bussy. Nu cred, Dumnezeu mi-e martor, că unui om ca dumneavoastră i-ar putea fi frică. Totuși e bine să vă gîndiți.

În momentul acela, glasul lui Chicot se auzi strigînd :

— Saint-Luc ! Dragul meu Saint-Luc ! Haide, nu te mai ascunde. Doar vezi bine că te-aștept ca să mă întorc la Luvru.

— Iată-mă, sire — răspunse Saint-Luc, repezindu-se în direcția de unde venea glasul lui Chicot.

Alături de bufon se afla Henric al III-lea, căruia un paj îi întindea o grea mantie îmblănită cu hermină, în timp

ce un al doilea paj îi înmînao pereche de mănuși groase, lungi pînă la cot, iar un al treilea ținea masca de catifea căptușită cu mătase.

— Sire — zise Saint-Luc, adresîndu-se în același timp celor doi Henrici — voi avea onoarea de a purta torța pînă la litieră.

— Nici să nu te gîndești — răspunse Henric — Chicot își vede de drumul lui, iar eu de-al meu. Prietenii mei sînt toți niște haimanale, care mă lasă să mă întorc singur la Luvru în vreme ce dumnealor se plimbă fercheși prin oraș. Contasem pe ei, și cînd colo, iată că mă lasă baltă ; tu însă îți dai seama că nu mă poți lăsa să plec singur. Ești un om serios, căsătorit, trebuie să mă conduci înapoi la regină. Haide, prietene, haide ! Hei, un cal pentru domnul de Saint-Luc... Adică nu, nu-i nevoie — adăugă el — litiera mea e destul de mare : avem loc amîndoi.

Jeanne de Brissac nu scăpă nici un cuvînt din această convorbire ; ea vru să zică ceva, să-i spună un cuvînt soțului ei, să-l prevină pe tatăl său că regele îl răpea pe Saint-Luc, dar Saint-Luc, ducînd un deget la buze, îi recomandă să tacă și să fie prudentă.

— La dracu ! șopti el, neauzit. Acum că m-am pus bine cu François de Anjou, n-o să mă cert cu Henric de Valois... Sire — continuă el cu glas tare — iată-mă-s ! Sînt cu totul devotat maiestății voastre și, dacă mi-ar ordona, aș urma-o pînă la capătul pămîntului.

Se iscă mare zarvă, apoi adînci plecăciuni, pe urmă o tăcere adîncă, pentru ca toți să audă cum regele își ia rămas bun de la domnișoara de Brissac și de la tatăl ei. Nici că se poate cuvinte mai fermecătoare.

După aceea, pe caldarîmul curții răsunară copitele cailor, iar torțele poleiră cu reflexe roșiatice vitraliile. În sfîrșit, mai rîzînd, mai dîrdîind, se pierdură în noapte și-n ceață toți curtenii coroanei și toți nuntașii.

Rămasă doar cu cameristele, Jeanne intră în camera sa și ingenunche în fața sfintei dintr-o icoană în care ea avea o deosebită încredere. Porunci apoi să fie lăsată singură și să se pregătească o gustare la întoarcerea soțului ei.

Domnul de Brissac făcu mai mult : trimise șase soldați să-l aștepte la porțile Luvrului pe proaspătul căsătorit, pentru ca la întoarcere ei să-l escorteze. Dar, după două

ore de așteptare, soldații însărcinată pe unul dintre tovarășii lor să se ducă și să-l anunțe pe mareșal că toate porțile Luvrului s-au închis și că, înainte de a o ferecă pe ultima, căpitanul gărzii le-a spus: „Nu mai așteptați degeaba, nimeni nu mai părăsește Luvrul în noaptea aceasta. Maiestatea sa s-a culcat și toată lumea doarme“.

Mareșalul transmisese această știre fiicei lui, care mărturisise că se simte prea neliniștită pentru a se putea culca, de aceea va sta de veghe, așteptându-și soțul.

II

CUM NU TOTDEAUNA CEL CARE DESCHIDE UȘA ESTE CEL CARE INTRĂ ÎN CASĂ

Poarta Saint-Antoine era un fel de boltă de piatră destul de asemănătoare cu poarta Saint-Denis și cu poarta Saint-Martin, care se văd și astăzi. Numai că zidul ei din stînga se afla lipit de clădirile care mărgineau Bastilia, fiind astfel legată de bătrîna fortăreață.

Terenul din dreapta, între poartă și palatul Bretagne, era întins, posomorît și mocirlos ; în schimb, puțin umblat ziua și cu desăvîrșire pustiu de îndată ce cobora seara, deoarece pare-se că trecătorii nocturni se obișnuiseră să-și facă drum chiar pe lîngă fortăreață, cu scopul de a se pune cît de cît sub ocrotirea santinelei din turn, care, dacă nu putea să-i ajute, cel puțin putea să strige după ajutor și astfel să-i sperie pe răufăcători, în vremurile acelea cînd străzile mișunau de bandiți, iar poliția era aproape inexistentă.

Nu e nevoie să mai adăugăm că nopțile de iarnă îi făceau pe drumeți să fie și mai prevăzători decît în cele de vară. Noaptea în cursul căreia se petrec cele povestite pînă acum și cele ce vor urma era atît de geroasă, atît de întunecată și cu un cer acoperit de nori mohorîți, plutind atît de jos, încît, dincolo de crenelurile fortăreței, nimeni n-ar fi putut zări santinela binecuvîntată, căreia, la rîndul

ei, i-ar fi fost nespus de greu să deslușească oamenii care treceau prin piață.

Pînă la poarta Saint-Antoine, pe partea dinspre oraș, nu se înălța nici o casă, ci numai ziduri semețe. La dreapta, zidul bisericii Saint-Paul, iar la stînga, zidul palatului Tournelles. Tocmai dincolo de acest palat, în apropierea străzii Sainte-Catherine, zidul făcea acel intrînd despre care Saint-Luc îi vorbise lui Bussy. Urma apoi grupul de case dintre ulița Jouy și strada Saint-Antoine, în fața căreia se găsea pe atunci strada Billettes și biserica Sainte-Catherine.

De altfel, în toată această porțiune pe care am descris-o a vechiului Paris nu exista nici un felinar. În nopțile cînd luna își asuma sarcina de a lumina pămîntul, vedeai ridicîndu-se, sumbră, maiestuoasă și neclintită, uriașa Bastilie, care se contura puternic pe albastrul cerului înstelat. Dimpotrivă, în nopțile întunecoase, acolo unde se afla fortăreața, nu se zărea decît o beznă de două ori mai adîncă, străpunsă din loc în loc de luminile palide ale cîtorva ferestre.

Așadar, în această noapte care începuse cu un ger îndeajuns de mușcător, și care avea să se sfîrșească printr-o ninsoare abundentă, pașii nici unui trecător nu răsunau pe pămîntul înghețat al cărării ce unea strada cu cartierul, cărare bătătorită, după cum am spus, de plimbăreții întîrziați, care, prudenți, ocoleau pe aici. În schimb, un ochi ager ar fi putut desluși în intrîndul din zidul palatului Tournelles cîteva umbre negre ce se foiau îndeajuns pentru a dovedi că aparțin unor biete trupuri omenești, tare doritoare să păstreze căldura naturală pe care, clipă de clipă, le-o răpea nemișcarea la care păreau a se fi osîndit de bună voie, în așteptarea unei anume întîmplări.

Santinela din turn, care, din pricina beznei, nu putea să vadă pînă-n piață, n-ar fi fost în stare nici să prindă o iotă din convorbirea acestor umbre negre, într-atît vorbeau de încet. Totuși, convorbirea lor nu era lipsită de oarecare interes.

— Turbatul ăsta de Bussy avea dreptate — spunea una dintre umbre. E o noapte cum n-am mai pomenit decît la

Varșovia, pe cînd Henric era rege al Poloniei, și de-o ține tot așa, o să ne crape pielea, după cum ni s-a prezis.

— Isprăvește, Maugiron — ripostă o altă umbră — te văicărești ca o muiere ! Ce-i drept, nu-i cald, dar trage-ți gluga pe ochi și vîră-ți mîinile în buzunare ; ai să vezi că nici nu mai simți frigul.

— Zău, Schomberg — interveni a treia umbră — ție îți dă mîna să vorbești. Se vede cît de colo că ești neamț ! Dar mie mi-au crăpat buzele pînă la sînge și mustața mi s-a umplut de chiciură.

— Mie mi-au degerat mîinile — rosti a patra umbră. Pe cîntea mea, pot să pariez că nici nu le mai am.

— Sărmane Quélus — răspunse Schomberg — trebuia să-ți iei manșonul maică-ti. Cu siguranță că ți l-ar fi împrumutat, draga de ea, mai ales dacă i-ai fi spus că-ți trebuie ca s-o scapi de scumpul său Bussy, pe care-l iubește aproape tot atît de mult pe cît iubește ciuma.

— Ei, Doamne, aveți puțină răbdare ! rosti a cincea voce. Sînt sigur că peste cîteva minute o să vă plîngeți că vă e prea cald.

— Să te-audă Dumnezeu, d'Épernon ! oftă Maugiron, tropăind de zor.

— Păi nu eu ți-am vorbit — zise d'Épernon — ci d'O. Eu tac de frică să nu-mi înghețe cuvintele.

— Ce spunea ? îl întrebă Quélus pe Maugiron.

— D'O spunea — reluă Maugiron — că peste cîteva minute o să ne fie prea cald, iar eu i-am răspuns : „Să te-audă Dumnezeu !“

— Ei bine, mi se pare că l-a și auzit, căci văd ceva mișcînd pe strada Saint-Paul.

— Te-nșeli : nu poate fi el.

— Și de ce ?

— Pentru că a indicat un alt itînerar.

— Ca și cînd ar fi de mirare să fi bănuît ceva și să fi schimbat traseul !

— Nu-l cunoașteți pe Bussy : dacă a spus că va trece pe drumul ăsta, pe-ăsta va trece, chiar de-ar ști că diavolul în carne și oase îl pîndește să-i taie calea.

— Deocîndată — răspunse Quélus — iată doi oameni care se-ndreaptă încoace.

— Într-adevăr, așa e — repetară două sau trei glasuri, recunoscînd realitatea faptului.

— Atunci, pe ei ! propuse Schomberg.

— Stați puțin ! interveni d'Épernon. Nu cumva să trimitem pe lumea cealaltă niscai burghezi de treabă sau cine știe ce moașă care se duce la vreo naștere... Na, că se opresc.

Într-adevăr, la capătul străzii Saint-Paul, care dă în strada Saint-Antoine, cele două persoane care atrăgeau atenția celor cinci prieteni se opriseră, șovăind parcă.

— Aha-ha ! exclamă Quélus. Te pomenești că ne-or fi văzut !

— Ce tot îndrugi, abia dacă ne putem vedea noi înșine.

— Ai dreptate — reluă Quélus. Uite-i că o apucă la stînga... Se opresc în fața unei case... caută ceva.

— Chiar așa e.

— Parc-ar vrea să între — spuse Schomberg. Să știți că ne scapă.

— Dar nu e omul nostru — răspunse Maugiron. El trebuia să meargă în cartierul Saint-Antoine, iarăștia au venit dinspre Saint-Paul și au coborît în direcție opusă.

— Ei — rosti Schomberg — cine vă garantează că șmecherul nu ne-a dat o indicație greșită, fie din întîmplare, fără intenție, fie din viclenie bine chibzuită ?

— De fapt, s-ar putea și asta — încuviință Quélus.

Această presupunere determină întregul grup de gentilomi să țîșnească întocmai ca o haită înfometată. Ei ieșiră, părăsind ascunzătoarea, și se repeziră cu săbiile în mîină către cei doi oameni opriți dinaintea unei porți. Unul dintre aceștia tocmai introdusese o cheie în broască, iar poarta începuse să se deschidă, cînd strigătele atacatorilor îi făcură pe cei doi inși misterioși să-și înalțe capul.

— Ce-o fi asta ? îl întrebă, întorcîndu-se, cel mai scund dintre cei doi pe însoțitorul său. Nu cumva pe noi ne amenință, d'Aurilly ?

— Ah, monseniore, așa se pare — răspunse cel care deschisese poarta. Ce faceți, vă spuneți numele sau vă păstrați incognito-ul ?

— Oameni înarmați ! O capcană !

— Niscai geloși care ne pîndesc. Pe bunul Dumnezeu, monseniore, v-am spus doar că doamna este prea frumoasă, ca să nu-i faci și alții curte.

— Să intrăm repede, d'Aurilly. Un asediu se susține mai ușor din spatele unei porți decît în fața ei.

— Desigur, monseniore, cînd nu există dușmani înăuntru. Dar de unde știți...

El nu apucă să sfîrșească. Tinerii gentilomi străbătură cu iuțeala fulgerului distanța aceea de vreo sută de pași. Quélus și Maugiron, care alergaseră furișindu-se pe lîngă zid, se aruncară între poartă și între cei ce voiau să intre, spre a le tăia retragerea, în vreme ce Schomberg, d'O și d'Épernon se pregăteau să-i atace din față.

— La moarte, la moarte ! strigă Quélus, ca întotdeauna cel mai înfierbîntat dintre cei cinci.

Deodată, cel căruia i se spusese monseniore și pe care tovarășul său îl întrebasese dacă-și va păstra incognito-ul se întoarce către Quélus, făcînd un pas înainte și, încrucișîndu-și brațele, vorbește cu aroganță :

— Pare-mi-se, domnule de Quélus, că ai spus : „La moarte !“, adresîndu-te unui fiu al Franței.

Glasul îi era posomorît și privirea sinistră. Quélus se dădu înapoi, cu ochii holbați, cu genunchii tremurînd, cu brațele paralizate.

— Monseniorul duce de Anjou ! strigă el.

— Monseniorul duce de Anjou ! repetară ceilalți.

— Ei bine, domnilor — reluă François, fulgerîndu-i cu privirea — nu mai strigați : „La moarte !“ La moarte !“ ?

— Monseniore — biigui d'Épernon — a fost o glumă, iertați-ne.

— Monseniore — adăugă d'O la rîndul său — nu ne-am gîndit că s-ar putea s-o întîlnim pe alteța voastră în acest cartier pustiu, la marginea Parisului.

— O glumă ? replică François, fără măcar să-i facă lui d'O cîntea de a-i răspunde. Ciudate glume mai faceți, domnule d'Épernon ! Ia să vedem atunci : pe cine amenința gluma dumneavoastră, din moment ce nu era îndreptată împotriva mea ?

— Monseniore — rosti cu adînc respect Schomberg — l-am văzut pe Saint-Luc părăsind palatul Montmorency și

pornind încoace. Faptul ni s-a părut ciudat, așa că am vrut să știm în ce scop un soț își părăsește soția chiar în noaptea nunții.

Explicația era plauzibilă, deoarece, după toate probabilitățile, ducele de Anjou urma să afle a doua zi că Saint-Luc nu dormise la palatul Montmorency, ori această nouătare avea să coincidă cu spusele lui Schomberg.

— Domnul de Saint-Luc? M-ați luat drept domnul de Saint-Luc, domnilor?

— Da, monseniore — repetară în cor cei cinci.

— Dar cum poate cineva să ne confunde? întrebă ducele de Anjou. Domnul de Saint-Luc este cu un cap mai înalt decît mine.

— Adevărat, monseniore — răspunse Quélus — dar e tocmai de înălțimea domnului d'Aurilly, care are onoarea să vă însoțească.

— Și pe urmă, noaptea e foarte întunecoasă, monseniore — adăugă Maugiron.

— Cînd am văzut un om vîrînd o cheie în broasca unei porți, l-am considerat drept cel mai de vază dintre cei doi — murmură d'O.

— În sfîrșit — zise Quélus — monseniorul nu poate pune la îndoială faptul că am fi avut, în ceea ce-l privește, măcar un dram de gînd rău și cu atît mai puțin pe acela de a-i tulbura clipele de plăcere.

Tot vorbind și ascultînd răspunsurile mai mult sau mai puțin logice dictate de mirarea și de teama celorlalți, printr-o dibace manevră strategică, François părăsise pragul porții și, urmat pas cu pas de d'Aurilly, cîntărețul său din lăută și însoțitor fidel în plimbările-i nocturne, se găsea acum la o distanță destul de apreciabilă de poarta cu pricina, care, fiind întru totul asemănătoare cu celelalte, nu mai putea fi recunoscută.

— Plăcerile mele! rosti el, acru. Și ce vă face să credeți că mă aflu aici pentru a mă desfăta?

— Vai, monseniore, oricare ar fi pricina pentru care vă aflați aici — replică Quélus — iertați-ne; noi ne retragem.

— Prea bine! Adio, domnilor!

— Monseniore — adăugă d'Épernon — discreția noastră, prea binecunoscută altorii voastre...

Ducele de Anjou, care tocmai făcuse un pas spre a se îndepărta, se opri și încrunță sprincenele :

— Discreție, domnule de Nogaret ? Și cine, mă rog, vă cere acest lucru ?

— Monsenior, am crezut că alteța voastră, singură la ceasul acesta și urmată de confidentul său...

— V-ați înșelat. Iată ce trebuie să credeți și ceea ce vreau eu să se creadă...

Cei cinci gentilomi ascultară într-o tăcere desăvîrșită și plină de cel mai adînc respect.

— Mă duceam — reluă ducele de Anjou, vorbind rar ca pentru a-și săpa cuvintele în memoria ascultătorilor — mă duceam să-l consult pe evreul Manasse, care știe să ghicească în pahar și în cafea. După cum știți, el locuiește în strada Tournelles. Mai adineauri, d'Aurilly v-a zărit și a crezut că sînteți străjerii de rond. Așa că — urmă el cu un fel de veselie înspăimîntătoare pentru cei care cunoșteau firea prințului — ca niște adevărați consultanți ai vrăjitorilor, precum socotim că sîntem noi, ne strecuram pe lîngă ziduri și ne piteam pe lîngă porți ca să ne ferim, cît mai mult cu putință, de privirile voastre teribile.

Tot vorbind astfel, prințul ajunsese din nou, pe nesimțite, în strada Saint-Paul, găsindu-se astfel în situația de a fi auzit de santinelele Bastiliei în cazul unui atac, asupra căruia — cunoscînd ura surdă și inveterată ce o nutrea față de el fratele său — scuzele și respectul favoriților lui Henric al III-lea îl linișteau prea puțin.

— Și acum că știți ce trebuie să credeți și, mai ales, ce trebuie să spuneți, adio, domnilor ! E inutil să vă previn că doresc să nu fiu urmat.

Toți se înclinară, apoi se despărțiră de prinț, care, făcînd cîțiva pași în direcție opusă, întearse de mai multe ori capul, însoțindu-i cu privirea.

— Monsenior — zise d'Aurilly — jur că oamenii ăștia de care abia ne-am despărțit aveau gînduri necurate. În curînd va fi miezul nopții ; ne aflăm, cum spuneau și ei, într-un cartier îndepărtat și pustiu. Să ne întoarcem repede la palat, monsenior, să ne întoarcem cît mai repede.

— Nici gînd — răspunse prințul, întrerupîndu-l. Dimpotrivă, să profităm de plecarea lor.

— Numai că — replică d'Aurilly — alteța voastră se înșală : ei n-au plecat, ci s-au întors, după cum se poate încredința și monseniorul, în ascunzătoarea de unde pîn-deau. Îi vedeți, monseniore, în întrîndul acela la colțul palatului Tournelles ?

François privi într-acolo : d'Aurilly spusese adevărul adevărat. Cei cinci gentilomi își reluaseră locul și era limpede că puneau ceva la cale, ceva ce fusese întrerupt de sosirea prințului ; dar poate că se postaseră acolo tocmai pentru a-l spiona pe prinț și pe însoțitorul său și spre a se convinge dacă aceștia se duc la evreul Manasse.

— Ei bine, monseniore — întrebă d'Aurilly — ce hotărîți ? Eu voi face ceea ce va ordona alteța voastră, dar să rămînem aici nu cred că e prudent.

— Fir-ar să fie ! exclamă prințul. Totuși, grozav mă supără să las treaba baltă.

— Știu, monseniore, vă cred, dar treaba se poate amîna. Am mai avut onoarea să spun alteței voastre că sînt perfect informat ; casa este închiriată pe un an ; știu că doamna locuiește la primul etaj ; m-am înțeles cu camerista și ea ne stă la dispoziție cu o cheie care descuie poarta. Avînd în mîna noastră aceste avantaje, putem aștepta.

— Ești sigur că poarta se descuia se ?

— Sigur ; cu cea de a treia cheie pe care am încercat-o.

— Pentru că veni vorba, ai încuiat-o la loc ?

— Ce, poarta ?

— Da.

— Nu încapă îndoială, monseniore.

Oricît de sincer era accentul cu care el rostise aceste cuvinte, trebuie să mărturisim că d'Aurilly era mai puțin sigur de a fi încuiat poarta decît de a fi descuiat-o. Dar răspunsul lui plin de convingere nu-l făcu pe prinț să se îndoiască mai mult de cea de a doua posibilitate decît de prima.

— Totuși, nu mi-ar fi părut rău să știu...

— Ce fac cei de acolo, monseniore ? Pot să vă spun eu, fără teama de a mă înșela. S-au adunat și stau la pîndă. Să mergem. Alteța voastră are dușmani : cine știe ce-ar îndrăzni să încerce împotriva-i.

— Bine, fie, hai să plecăm, dar cu condiția să ne întoarcem.

— În nici un caz în noaptea aceasta, monseniore. Rog pe alteța voastră să înțeleagă temerile mele : văd pretutindeni numai capcane. Și, desigur, mi-e îngăduit să încerc asemenea spaime când sînt însoțitorul primului prinț de sînge... al moștenitorului tronului, pe care mulți au interesul să nu-l vadă moștenind.

Aceste ultime cuvinte făcură o atît de puternică impresie asupra lui François, încît el se hotări neîntîrziat să se retragă ; nu însă fără a bombăni împotriva ghinionului acelei întîlniri și nu fără a se jura în sinea lui să le plătească cu vîrf și îndesat, la timpul și locul potrivit, celor cinci gentilomi, pentru neplăcerea pricinuită.

— Fie ! se resemnă el. Să ne întoarcem la palat : o să-l găsim pe Bussy, care trebuie să se fi întors de la blestemata aia de nuntă. Fără doar și poate că nu s-a lăsat pînă n-a stîrnit vreo ceartă strașnică și n-a ucis ori va ucide miine dimineață pe careva dintre favoriții ăștia de alcov. Asta o să mă mai mîngie.

— Fie, monseniore, să ne punem nădejdea în Bussy — răspunse d'Aurilly. Nici nu cer altceva, și din acest punct de vedere am în el, ca și alteța voastră, cea mai deplină încredere.

Și plecară.

Nici n-apucară să dea bine colțul străzii Jouy, și cei cinci prieteni văzură ivindu-se dinspre strada Tizon un călăreț înfășurat într-o pelerină largă. Pasul greu și aspru al calului răsuna pe pămîntul aproape împietrit, în timp ce, luptînd cu întunericul nopții, o rază firavă de lună, care se străduise pentru ultima oară să străpungă cerul noros și văzduhul încărcat de zăpadă, arginta pana albă de la pălăria călărețului. Acesta ținea frîul strîns și își mîna cu precauție calul, care, silit să meargă la pas, în ciuda frigului, era numai spume.

— De data asta — zise Quélus — el este.

— Imposibil ! răspunse Maugiron.

— De ce imposibil ?

— Pentru că este singur, iar noi l-am lăsat împreună cu Livarot, cu d'Entragues și cu Ribeirac, care nu i-ar fi îngăduit să se aventureze în felul acesta.

— Ba el e, el e — spuse d'Épernon. Ascultă, nu recunoști acel răsunător *hm* ! al lui ? Și felul semeț de a-și ține capul ? E absolut singur.

— **Atunci** — interveni d'O — ne întinde o cursă.

— Fie ce-o fi, cursă sau nu, dar el este — strigă Schomberg — și de vreme ce-i el : *la atac, la atac* !

Într-adevăr, era Bussy, care venea nepăsător pe strada Saint-Antoine, urmînd întocmai itinerariul sugerat de Quélus. După cum am văzut, el fusese avertizat de Saint-Luc și, în ciuda fiorului foarte firesc care-i străbătuse trupul auzind cuvintele acestuia, se despărțise de cei trei prieteni ai săi la poarta palatului Montmorency.

Era și aceasta una din bravadele atît de plăcute ale apri-gului colonel, care spunea despre el însuși : „Nu-s decît un simplu gentilom, dar în pieptul meu bate o inimă de împărat, și cînd citesc în «*Viețile*»¹ lui Plutarh despre faptele vechilor romani, nu există, după părerea mea, un singur erou al antichității pe care să nu-l pot imita în tot ceea ce a făcut.“

Apoi Bussy se gîndise că era posibil ca Saint-Luc, pe care de obicei nu-l număra printre prietenii săi și de a cărui neașteptată bunăvoință nu se bucurase decît datorită încurcăturii în care se aflase acesta, să-l fi avertizat numai pentru a-l îndemna să ia anumite măsuri de prevedere ce l-ar fi putut face să apară ridicol în ochii adversarilor săi, admitînd că se aflau la pîndă niscai adversari. Or, Bussy se temea de ridicol mai mult decît de primejdie. Pînă și în ochii inamicilor lui, el se bucura de o reputație care-l determina, pentru a și-o menține la înălțimea unde era ea cocoțată, să întreprindă cele mai nebunești fapte. Deci, ca un erou al lui Plutarh, îi expediase pe cei trei tovarăși ai săi, escortă viguroasă care ar fi silit chiar un întreg escadron să-i arate respect, și singur, cu brațele încrucișate sub pelerină, fără alte arme decît spada și pumnalul, el se îndrepta spre casa unde îl aștepta nu o iubită, cum s-ar fi putut crede, ci o scrisoare, trimisă în fiecare lună și în aceeași zi de regina de Navara, în amintirea unei dulci prietenii, scrisoare pe care viteazul gentilom, după făgă-

¹ Lucrarea cunoscutului istoric și moralist grec Plutarh (45—125 e.n.) intitulată „*Viețile oamenilor iluștri din Grecia și Roma*“.

duiala făcută frumoasei Margareta și niciodată călcată, se ducea s-o ridice noaptea de la locuința mesagerului și numai el însuși, pentru a nu compromite pe nimeni.

Străbătuse fără nici o primejdie drumul dintre strada Grands-Augustins pînă în Saint-Antoine, cînd, ajungînd în dreptul străzii Sainte-Catherine, privirea sa vioaie, pătrunzătoare și ageră desluși în beznă, de-a lungul zidului, acele forme omenеști pe care ducele de Anjou, neprevenit, nu le observase în prima clipă. De altfel, oamenii cu adevărat viteji simt, la apropierea primejdiei pe care o ghicesc, o exaltare care le ascute în chip desăvîrșit simțurile și mintea.

Bussy numără umbrele negre lipite de zidul cenușiu.

— Trei, patru, cinci — zise el — fără a mai pune la socoteală lacheii, care, desigur, stau pitiți într-alt colț și care vor alerga la cea dintîi chemare a stăpînilor. După cît se pare, mă onorează strașnic. Drace ! E o treabă serioasă pentru un singur om. Oricum, acest cumsecade Saint-Luc nu m-a înșelat și chiar dacă în toiul luptei el însuși ar fi primul care să-mi găurească burta, tot i-aș spune : „Prietene, îți mulțumesc că m-ai avertizat !“

Vorbindu-și astfel, el înainta mereu ; numai că brațul drept începu să se miște slobod sub pelerină, a cărei agrafă mîna lui stîngă o desfăcu pe nesimțite. Era tocmai în momentul cînd Schomberg strigă : *La atac !*, la care strigăt, repetat de ceilalți patru, gentilomii țîșniră în fața lui Bussy.

— Așa, domnilor — rosti Bussy cu vocea lui ascuțită, însă calmă — vreți, după cît se pare, să-l ucideți pe bietul Bussy ! Prin urmare, Bussy este o fiară sălbatică, este faimosul mistreț ce trebuia vînat ? Ei bine, domnilor, mistrețul o să-i cam spintece pe unii, v-o jur, și dumneavoastră știți că niciodată nu-mi calc cuvîntul.

— Mă rog, mă rog — strigă Schomberg — asta nu te împiedică să fii un mare bătăran, seniore Bussy d'Amboise, dacă ne vorbești de-a călarele, în timp ce noi te-ascultăm de jos.

Și rostind aceste cuvinte, brațul tînărului, îmbrăcat în mătase albă, ieși de sub pelerină și scînteie ca un fulger de argint în razele lunii, fără ca Bussy să poată ghici cu ce intenție, dacă nu cumva cu intenția de a amenința, pur

și simplu, ceea ce corespundea gestului făcut. Așa că Bussy tocmai se pregătea să răspundă cum știa el să răspundă, când, vrînd să înfigă pintenii în burta calului, simți că animalul se clatină și se prăbușește sub el. Cu o dibăcie care-i era proprie și de care dăduse dovadă în nenumăratele sale dueluri, deși era atît de tînăr, Schomberg zvîrlise un fel de cuțit, a cărui lamă lată atîrna mai greu decît mînerul : tăind tendoanele de la genunchi ale calului, arma lui rămăsese înfiptă în rană, ca o topcrișcă într-o cracă de stejar. Animalul necheză surd și căzu tremurînd în genunchi.

Totdeauna pregătit pentru orice, Bussy se pomeni cu amîndouă picioarele pe pămînt și cu spada în mînă.

— Ah, nenorocitul. — strigă el — e calul meu favorit și ai să mi-o plătești !

Și cum Schomberg, împins de propriu-i curaj, se apropia calculînd greșit lungimea spadei pe care Bussy o ținea strîns lipită de trup, așa cum greșit se calculează distanța pînă unde poate ajunge mușcătura unui șarpe încolăcit, spada și brațul celui atacat se întinseră fulgerător și-i sfîrtecară pulpa.

Schomberg scoase un strigăt.

— Ei bine — zise Bussy — m-am ținut ori nu de cuvînt ? Iată unul gata spintecat. Neîndemînaticule, trebuia să tai brațul lui Bussy, nu genunchiul calului său.

Și cît ai clipi, în timp ce Schomberg își lega rana cu o batistă, Bussy își flutură vîrfurile spadei sale lungi pe sub nasul și prin dreptul pieptului celorlalți patru atacatori, refuzînd să scoată un strigăt ; căci a striga după ajutor, adică a recunoaște că avea nevoie de așa ceva, era nedemn de Bussy ; se mulțumi doar să-și înfășoare pelerina în jurul brațului stîng și, transformînd-o astfel într-un fel de scut, el se trase înapoi, nu pentru a fugi, ci pentru a se apropia de un zid de care să se poată rezema spre a nu fi atacat pe la spate. dînd cîte zece lovituri pe minut și uneori simțind acea rezistență moale a cărnii, dovadă că loviturile și-au atins ținta. La un moment dat, el alunecă și privi mașinal în pămînt. Clipa aceasta i-a fost de ajuns lui Quélus, care îi dădu o lovitură în coastă.

— Atins ! strigă Quélus.

— Da, în haină, cum ating fricoșii — răspunse Bussy, care nu voia să recunoască de fel că e rănit.

Și năpustindu-se asupra lui Quélus, încrucișă atît de înverșunat spada cu el, încît arma din mîna tînărului sări la o distanță de zece pași. Dar nu putu să-și desăvîrșească victoria, deoarece în aceeași clipă d'O, d'Épernon și Maugiron îl atacară cu o nouă furie. Schomberg își pansase rana, Quélus își ridicase spada : Bussy înțelese că avea să fie înconjurat, că nu-i mai rămînea decît o clipă spre a se reîntoarce la zid și că, dacă nu profită de această clipă, va fi pierdut. Făcu un salt îndărăt, depărtîndu-se cu trei pași de atacatori, dar patru spade îl ajunseră repede din urmă, deși cam prea tîrziu, căci, grație unui al doilea salt, Bussy izbuti să se reazeme de perete. Acolo se opri, puternic ca Ahile sau ca Roland, zîmbind furtunii de lovituri ce cădeau potop asupra capului său și zăngăneau în juru-i.

Deodată își simți fruntea muiată de sudoare și ochii i se încețoșară. Uitase de rană, dar semnele de leșin, care-l încercau i-o reamintiră.

— Aha, te-ai înmuiat ! strigă Quélus, dublîndu-și loviturile.

— Poftim ! răspunse Bussy. Judecă singur ! Și îl pocni în tîmplă cu garda spadei.

Sub violența loviturii acestui pumn de fier, Quélus se rostogoli la pămînt.

Apoi, dezlănțuit, furios ca mistrețul care, după ce a ținut piept cîinilor, năvălește asupra-le, Bussy scoase un strigăt cumplit și se repezi înainte. D'O și d'Épernon dădură înapoi ; Maugiron îl ridicase pe Quélus și-l ținea în brațe. Bussy sfărîmă cu piciorul spada acestuia din urmă și străpunse antebrațul lui d'Épernon. O clipă, el fu învingător. Dar Quélus își reveni, Schomberg, deși rănit, reîntră în luptă, așadar, din nou patru spade fulgerară. Încă o dată Bussy se simți pierdut. El își adună toate puterile pentru a se retrage și, pas cu pas, dădu înapoi, vrînd să ajungă iarăși la zid. Sudoarea înghețată de pe frunte, vuietul surd al urechilor, un văl dureros și însîngerat ce-i

acoperea ochii îi prevesteau sleirea puterilor. Spada nu mai urma drumul pe care i-l dicta o gândire confuză. Bussy căută cu mîna stîngă zidul, îl atinse şi răceala pietrei îi făcu bine ; dar, spre marea lui mirare, zidul cedă : era o poartă întredeschisă.

Bussy simţi speranţa renăscîndu-i în inimă şi, o dată cu ea, îşi regăsi întreaga vigoare în acel moment suprem. Timp de cîteva clipe, loviturile lui fură atît de repezi şi atît de violente, încît toate spadele se dădură la o parte sau se plecară în faţa sa. Atunci el se lăsă să lunece de cealaltă parte a porţii, apoi, întorcîndu-se, o împinse îndărăt, cu umărul, din răspuţeri. Zăvorul căzu în urmă cu zgomot. Se sfîrşise, Bussy era în afară de primejdie, Bussy era învingător pentru că scăpase.

Cu ochii rătăciţi de bucurie, el văzu, prin micul oblon zăbrelit al porţii, chipurile palide ale adversarilor. Auzi loviturile lor furioase de spadă care se înfîgeau în lemn, apoi strigăte de mînie, cuvinte fără noimă. În sfîrşit, simţi că pămîntul îi fuge dintr-o dată de sub picioare, că zidul se clatină. Făcu trei paşi înainte şi se pomeni într-o curte. Acolo, răsucindu-se în loc, se prăbuşi pe cele dintîi trepte ale unei scări. După aceea nu mai simţi nimic şi i se păru că se cufundă în tăcerca şi bezna mormîntului.

III

CUM UNEORI E FOARTE GREU SĂ DEOSEBEŞTI VISUL DE REALITATE

Înainte de a cădea Bussy apucase să-şi vîre batista sub cămaşă şi să strîngă deasupra cingătoarea spadei, ceea ce însemna un fel de pansament pe rana proaspătă şi fierbinte, din care sîngele ţişnea ca un şuvoi de flăcări ; dar pînă a duce la bun sfîrşit toate acestea, pierdu destul sînge ca să leşine, după cum am văzut.

Cu toate acestea, fie că în creierul surescitat de mînie şi de suferinţă viaţa dăinuia sub aparenţa leşinului, fie că

leșinul încetă spre a face loc unei stări febrile care, la rîndul ei, îngădui un al doilea leșin, iată ce văzu ori crezu Bussy că vede în timpul aceluia ceas de vis sau de realitate, în acea clipă de crepuscul străfulgerînd între umbrele a două nopți.

Se afla parcă într-o cameră cu mobila din lemn sculptat, cu o tapiserie înfățișînd chipuri de oameni, cu tavanul pictat. Personajele tapiseriei, în toate atitudinile posibile, ținînd în mînă flori, purtînd sulite lungi, păreau să iasă din peretele pe care prindeau viață pentru a urca pe căi misterioase în tavan. Un portret de femeie, strălucind de lumină, era așezat între cele două ferestre : numai că lui Bussy i se părea că rama portretului nu este altceva decît pervazul unei uși. Nemișcat, ținut la pat parcă de o forță mai presus decît el, incapabil să facă vreo mișcare, lipsit de toate facultățile sale în afară de aceea a văzului, Bussy privea toate acele personaje cu un ochi mohorît, admirînd zîmbetele șterse ale celor ce purtau flori, precum și încruntările grotești ale celor ce aveau spade. Oare îi mai văzuse vreodată pe acești oameni sau îi vedea pentru prima oară ? Nu putea să-și dea seama cîtusi de puțin, atît de încetoșată îi era mintea.

Deodată, femeia din portret păru că se desprinde din ramă, și o făptură adorabilă, într-o rochie lungă de lină albă, la fel cu veșmîntul ingerilor, cu părul bălai căzîndu-i pe umeri, cu ochi negri de cărbune, cu gene catifelate, cu o pi le sub care părea că se vede cum circulă sîngele, colorînd-o în trandafiriu, înaintă spre el. Femeia era atît de uimitor de frumoasă, brațele sale întinse erau atît de ademenitoare, că Bussy făcu un efort deznădăjduit să se ridice spre a se arunca la picioarele ei. Dar părea ferecat de pat prin legături asemănătoare cu acelea care ținuieso morții în morminte.

Lucrul acesta îl sili să privească patul pe care era întins și lui i se păru unul din acele falnice paturi, sculptate pe vremea lui Francisc I, învăluit în draperii de damasc alb, brodat cu aur. La apariția femeii, personajele de pe zid și din tavan încetară să-l mai preocupe pe Bussy. Femeia din portret era totul pentru el și tînărul încerca să vadă golul lăsat în ramă. Însă un nor, pe care ochii lui nu-l puteau străpunge, plutea în dreptul ramei

și o ascundea vederii. Atunci el se uită din nou spre misterioasa făptură și, concentrându-și privirile asupra acelei minunate apariții, se strădui să-i adreseze un omagiu în versuri, așa cum de altfel obișnuia adesea.

Dar deodată femeia dispăru : un corp opac se interpuse între ea și Bussy ; acest corp se mișca anevoie și întindea miinile înainte, așa cum fac cei ce se joacă de-a baba oarba. Bussy simți că i se urcă sîngele la cap, apoi începu să clocotească de furie împotriva nedoritului vizitator, încît, dacă ar fi fost stăpîn pe mișcările sale, negreșit că s-ar fi aruncat asupra lui ; ba, la drept vorbind, chiar încercă s-o facă, însă nu izbuti. Cum se străduia zadarnic să se ridice din patul de care părea înlănțuit, noul venit întrebă :

— Ei bine, am ajuns, în sfîrșit ?

— Da, maestre — răspunse o voce atît de dulce, încît toate fibrele inimii lui Bussy se înfiorară — acum vă puteți scoate legătura de la ochi.

Bussy făcu un efort ca să vadă dacă femeia cu glas atît de dulce era chiar femeia din portret, dar osteneala îi fu zadarnică. Nu văzu dinaintea lui decît chipul tînăr, cu trăsături delicate al unui bărbat care, după ce i se îngăduise, își scosese legătura de la ochi și își plimba privirile speriate prin odaie. „Lua-l-ar dracu !“ își zise în gînd Bussy. Și încercă să-și exprime gîndul prin cuvinte sau prin gesturi, dar și unele și altele se dovediră peste puterile lui.

— Aha, acum pricep — rosti tînărul, apropiindu-se de pat — sînteți rănit, nu-i așa, scumpul meu domn ? Nu face nimic, vom încerca să vă cîrpim.

Bussy vru să răspundă, dar înțelese că-i era cu neputință. Ochii îi înotau într-un abur înghețat, iar buricele degetelor îl înțepau ca și cînd ar fi avut înfipțe în ele o sută de mii de ace.

— E o rană mortală ? întrebă cu strîngere de inimă și cu un accent îndurerat, care-l făcu pe Bussy să lăcrimeze, vocea dulce care vorbise mai înainte și pe care rănitul recunoscu ca fiind a femeii din portret.

— Încă nu știu, doamnă, dar vă voi spune îndată — o asigură tînărul. Deocamdată a leșinat.

Aceasta a fost tot ce a putut Bussy să înțeleagă. I se păru că aude un foșnet de rochie care se îndepărtează. Apoi simți ceva ca un fier roșu strângându-i coasta, și ceea ce mai rămăsese viu în el căzu în nesimțire.

Mai târziu, lui Bussy i-a fost cu neputință să aprecieze durata leșinului. Când își reveni din somnul acela, peste obrazul lui sufla un vînt rece ; glasuri aspre și stridente îi zgîriau auzul. Deschise ochii ca să-și dea seama dacă nu cumva personajele tapetului s-au luat la harță cu cele de pe tavan și, nădăjduind să revadă portretul la locul știut, întoarse capul în toate părțile. Nici urmă de tapet, nici urmă de tavan. Cît despre portret, el dispăruse cu desăvîrșire. În dreapta sa, Bussy nu văzu decît un om în haine cenușii, înfășurat cu un șorț sumes pînă la brîu și pătat de sînge ; la stînga, un călugăr îi susținea capul, iar în față, o babă mormăia răgăciuni.

Ochii rătăciți ai lui Bussy se opriră în curînd asupra unei mase imense de lespezi ce se ridicau înaintea lui și, plimbîndu-și privirea în sus, de-a lungul lor, cît mai sus, vrînd să măsoare înălțimea, recunoscă cetățuia Temple, acest donjon flancat de ziduri și de turnuri ; deasupra cetății, alb și rece, ușor aurit de răsăritul soarelui, se desfășura cerul.

Bussy se găsea, pur și simplu, în stradă sau mai bine zis la marginea unui șanț : la marginea șanțului cetățuii.

— O, vă mulțumesc, oameni buni — rosti el — pentru osteneala pe care v-ați dat-o ca să m-aduceți aici. Aveam nevoie de aer, dar s-ar fi putut deschide ferestrele și m-aș fi simțit mai bine în patul meu de damasc alb și aurit decît pe pămîntul gol. Oricum, veți găsi în buzunarul meu, numai dacă nu v-ați luat singuri plata, ceea ce ar fi o dovadă de prudență, vreo douăzeci de scuzi de aur : luați-i, prieteni, luați-i !

— Dar, domnule gentilom — răspunse măcelarul — nu ne-am dat nici un fel de osteneală ca să v-aducem aici, deoarece chiar aici erați. Noi v-am găsit în zori cînd am trecut.

— Ei, drace ! zise Bussy. Tînărul medic era și el aici ? Oamenii se priveră între ei.

— Tot mai aiurează — observă călugărul, dînd din cap. Apoi se întoarse spre Bussy. Fiule — îl îndemnă el — ~~cred~~ c-ai face bine să te spovedești.

Bussy privi speriat la călugăr.

— Nu era nici un medic, drăguțele — vorbi și baba. Zăceai aicea singurel, părăsit, rece ca un mort. Uită-te, a căzut puțină zăpadă și trupul matale s-a-ntipărit pe pămînt.

Bussy aruncă o privire spre coasta-i dureroasă, își aminti că primise o lovitură de spadă, își strecură mîna sub haină și simți batista în același loc, fixată peste rană cu ajutorul cingătoarei.

— Ciudat ! zise el.

Între timp, profitînd de încuviințarea primită, cei de față își împărțeau banii, scoțînd repetate exclamații de milă la adresa lui.

— Așa — spuse Bussy cînd împărțeala se termină — totul este în regulă. Acum, duceți-mă acasă.

— Ah, sigur că da, sigur că da, sărăcuțul de tine ! zise baba. Măcelarul e puternic și, la urma urmei, are și un cal pe care poți încăleca.

— Adevărat ? întrebă Bussy.

— Cît se poate de adevărat — răspunse măcelarul — și atît eu cît și calul sîntem la dispoziția dumneavoastră, domnule cavalier.

— Oricum, fiule — interveni călugărul în timp ce măcelarul se duse să-și caute calul — ai face bine să te spovedești.

— Cum te cheamă ? îl întrebă Bussy.

— Mă numesc fratele Gorenflot — răspunse călugărul.

— Ei bine, frate Gorenflot — zise Bussy, ridicîndu-se în capul oaselor — sper că n-a venit încă ceasul spovedaniei. Așa că am ceva mai grabnic de făcut, părințele. Mi-e frig și aș vrea să ajung acasă, ca să mă-ncălesc.

— Și cum se cheamă casa asta ?

— Palatul Bussy.

— Cum — strigară toți — palatul Bussy ? !

— Ei, da ! Ce-i de mirare ?

— Ești vreunul dintre slujitorii domnului de Bussy ?

— Ba sînt chiar domnul de Bussy.

— Bussy ! exclamă oamenii. Seniorul de Bussy, vi-teazul Bussy, spaima favoriților regali... Trăiască Bussy !

Și, ridicat pe umerii ascultătorilor săi, tânărul fu purtat în triumf pînă la palatul său, în timp ce călugărul plecă numărîndu-și scuzii de aur ce-i reveniseră la împărțeală, clătîind din cap și mormăind :

— Păi dacă e păgînul de Bussy, nici nu mă mir că n-a vrut să se spovedească.

Odată ajuns acasă, Bussy trimise după chirurgul său, care găsi rana lipsită de gravitate.

— Spune-mi — îl întrebă Bussy — rana asta n-a fost pansată ?

— Zău — răspunse doctorul — n-aș putea să afirm deși, după toate aparențele, pare foarte curată.

— Și e o rană destul de gravă pentru a mă fi făcut să delirez ? întrebă din nou Bussy.

— Fără-ndoială.

— Drace ! reflectă Bussy. Totuși, tapiseria aceea cu personajele ei purtînd flori sau sulite, fresca din tavan, patul sculptat și împodobit cu damasc alb și fir de aur, portretul dintre cele două ferestre și adorabila femeie blondă, cu ochii negri, și medicul care se juca de-a baba oarba și căruia eram gata-gata să-i strig „păzea“, oare toate acestea n-au fost decît delir ? Și adevărată cu adevărat să nu fie decît lupta mea cu favoriții regelui ? Dar, ia să vedem, în ce loc m-am bătut eu ? Aha, știu. Lîngă Bastilia, aproape de strada Saint-Paul. M-am rezemat de un zid, în zid era o poartă, și poarta, din fericire, s-a deschis. Am izbutit cu mare greutate s-o închid din nou, mă aflu pe o alee. Pe urmă nu-mi mai amintesc nimic fiindcă am leșinat. Sau am visat ? Asta-i întrebarea. Hei, dar... apropo ! calul meu ? Nu se poate să nu se fi găsit calul mort pe locul luptei. Doctore, te rog, cheamă pe cineva !

Doctorul chemă un valet.

Bussy se informă și află că animalul, sîngerînd, mutilat, se tîrîse pînă la poarta palatului și fusese găsit acolo, în zori, nechezînd. Imediat se dăduse alarma în tot palatul : slujitorii lui Bussy, care își adorau stăpînul, o porniseră în căutarea lui și cei mai mulți dintre ei încă nu se întorseseră.

— Așadar, numai portretul rămîne în lumea visului — reflectă Bussy — și, într-adevăr, a fost un vis. Căci cum

ar fi cu putință ca un portret să iasă din ramă spre a sta de vorbă cu un medic legat la ochi ? De bună seamă că am înnebunit. Și totuși, cînd îmi amintesc, portretul acela era de-a dreptul încîntător. Avea...

Bussy trecu în revistă fiecare amănunt al portretului și, pe măsură ce în mintea lui se închegau toate detaliile, un fior voluptuos, fiorul dragostei care încălzește și învie inima, îi străbătea blînd pieptul său înfierbîntat.

— Adică totul să nu fi fost decît un vis ? strigă Bussy în timp ce medicul îi pansa rana. Ei, la dracu ! E cu neputință, nu se pot visa asemenea lucruri. Ia să recapitulăm. Și Bussy se apucă să repete pentru a suta oară : Mă aflu la bal. Saint-Luc m-a avertizat că urma să fiu pîndit în apropierea Bastiliei. Eram cu Anraguet, cu Ribeirac și cu Livarot. I-am expediat. Am pornit-o pe chei, apoi pe lîngă Marca cetățuie, etc. etc. La palatul Tournelles i-am zărit pe oamenii care m-așteptau. Ei s-au năpustit spre mine, mi-au schingiuit calul. Ne-am bătut zdravăn. Am intrat pe o alee, mi-a venit rău, și pe urmă... Ei, aici e aici, mă omoară acest *și pe urmă* ; după acest *și pe urmă* am avut fierbințeli, un delir, am visat... Apoi — adăugă el, suspinînd — m-am trezit pe marginea șanțului, dinaintea cetățuiei Temple, unde un călugăr a vrut să mă spovedească. Cum, necum ,am să mă lămuresc în curînd — reluă Bussy după un moment de tăcere, de asemenea folosit pentru a-și rechema amintirile. Doctore, pentru zgîrietura asta va trebui să stau iar în casă cincisprezece zile așa cum am stat ultima oară ?

— Depinde. Să vedem. Nu puteți merge ? întrebă chirurgul.

— Ba, dimpotrivă — răspunse Bussy — mi se pare că am argint viu în picioare.

— Faceți cîțiva pași.

Bussy sări din pat și adevări spusele sale, ocolind cu destulă vioiciune camera.

— Cred că o să meargă — rosti medicul — cu condiția să nu încălecați și nici să faceți zece leghe chiar din prima zi.

— Bravo — exclamă Bussy — ești un medic nemaipomenit ! Dar am mai văzut unul azi-noapte. Ah, da, l-am

văzut, chipul lui mi s-a întipărit în memorie și, dacă vreo-dată îl întîlnesc, am să-l recunosc, sînt sigur de asta.

— Scumpul meu senior — zise doctorul — nu vă sfătuiesc să-l căutați. După loviturile de spadă, urmează totdeauna puțină febră ; ar trebui să știți totuși acest lucru, dumneavoastră care ați primit pînă acum vreo douăsprezece.

— Oh, Dumnezeule — strigă deodată Bussy, stăpînit de o altă idee, căci nu se gîndea decît la noaptea misterioasă pe care o petrecuse — nu cumva visul meu a început dincolo de poartă, în loc să înceapă dincoace ? Nu cumva n-a existat nici aleea, nici scara, cum n-a existat nici pat de damasc alb cu fir de aur și nici portret ? Nu cumva bandiții ăia, crezîndu-mă mort, m-or fi tîrît frumușel pînă la șanțul cetățuiei, ca, în cazul cînd vreun spectator neașteptat ar fi văzut lupta, acesta să le piardă urma ? Atunci, cu siguranță că totul a fost vis. Dumnezeule mare ! Dacă e adevărat, dacă din pricina lor am visat visul ăsta care mă frămîntă, mă roade, mă ucide, jur să-i spintec pe toți pînă la unul...

— Scumpul meu senior — interveni medicul — dacă vreți să vă vindecați repede, trebuie să nu vă agitați atîta.

— În afară de Saint-Luc — continuă Bussy, fără a asculta ceea ce-i spunea chirurgul. Cu el e altceva, el s-a purtat față de mine ca un prieten. Așa că lui vreau să-i fac prima vizită.

— Dar nu mai înainte de diseară, la cinci — îl preveni medicul.

— Mă rog — zise Bussy. Te asigur că ceea ce-mi face rău nu e să ics și să mă întîlnesc cu oameni, ci să mă odihnesc și să stau singur.

— De fapt, nu-i exclus — recunosc medicul. Sînteți un bolnav cu totul neobișnuit. Faceți cum vreți, monseniore, eu nu vă recomand decît un singur lucru : să băgați de seamă să nu încasați o altă lovitură de spadă mai înainte de a se fi vindecat asta.

Bussy făgădui medicului să încerce tot ce-i va sta în putință în privința aceasta, apoi, după ce se îmbracă, porunci să vină litiera și o porni către palatul Montmorency.

CUM ȘI-A PETRECUT NOAPTEA NUNȚII DOMNI-
ȘOARA DE BRISSAC, CU ALTE CUVINTE DOAMNA
DE SAINT-LUC

Louis de Clermont, mai cunoscut sub numele de Bussy d'Amboise, pe care Brantôme, vărul său, l-a pus în rîndul marilor comandanți ai secolului al XVI-lea, era un cavaler frumos și un desăvîrșit gentilom. De multă vreme, nici un bărbat nu avusese succese mai răsunătoare. Regii și prinții doreau să-i fie prieteni. Reginele și prințesele îi trimiseseră cele mai dulci zîmbete. Bussy îi succedase lui La Mole în grațiile Margaretei de Navara : buna regină, cu inimă iubitoare, care, după moartea favoritului, a cărui poveste am scris-o, avea desigur nevoie de consolare, făcuse atîtea nebunii de dragul frumosului și viteazului Bussy, încît Henric¹, soțul ei, se alarmase, el care nu se alarma cîtuși de puțin de atare fapte, iar ducele François nu i-ar fi iertat niciodată lui Bussy dragostea surorii sale, dacă această dragoste nu l-ar fi adus pe gentilom de partea lui. O dată mai mult, ducele sacrifica iubirea în favoarea acelei ambiții crude și șovăielnice, care, de-a lungul întregii sale vieți, avea să-i aducă atîtea dureri și atît de puține bucurii.

Dar, în vîrtejul tuturor succeselor obținute fie în război, fie din ambiție, fie că era vorba de galanterie, Bussy rămăsese ceea ce se poate numi un spirit inaccesibil slăbiciunilor omenești și, după cum nu cunoscuse niciodată frica, nu cunoscuse — cel puțin pînă la ora cînd vorbim — nici dragostea. Această inimă vitează care bătea în pieptul său de gentilon, după cum el însuși mărturisea, era neprihănită și pură, aidoama diamantului pe care mîna giuvaergiului nu l-a atins încă și care iese la lumina soarelui din adîncul minelor unde s-a născut. De asemenea, într-un astfel de spirit nu era loc pentru acele detalii de gîndire care ar fi făcut din Bussy un rege adevărat. El se

¹ Este vorba de Henric al IV-lea.

credea demn de o coroană și prețuia mai mult decât coroana care-i slujea drept punct de comparație.

Henric al III-lea îi oferise prietenia lui și Bussy o refuzase, spunînd că prietenii regilor nu sînt decât valeții lor, ba uneori chiar mai rău, că, prin urmare, o astfel de situație nu-i convenea. Henric al III-lea înghițise în tăcere afrontul, agravat prin faptul că Bussy își alesese drept stăpîn pe ducele François. Este adevărat că ducele François era stăpînul lui Bussy, tot așa cum păzitorul e stăpînul leului : îl servește și-l hrănește de teamă ca leul să nu-l mănînce. Cam așa era acest Bussy, pe care François îl împingea să țină piept scandalurilor lui personale. Bussy își dădea foarte bine seama, dar rolul îi convenea.

Avea o teorie asemănătoare cu deviza celor din familia Rohan, care spuneau : „Rege nu pot fi, prinț nu vreau să fiu, dar Rohan sînt“. Bussy își zicea : „Nu pot fi rege al Franței, dar domnul duce de Anjou poate și vrea să fie ; voi fi deci regele domnului duce de Anjou“.

Și, de fapt, chiar era.

Cînd slujitorii lui Saint-Luc îl văzură sosind pe acest temut Bussy, ei alergară la domnul de Brissac, să-l anunțe.

— Domnul de Saint-Luc este acasă ? întrebă Bussy, scoțînd capul printre perdelele litierii.

— Nu, domnule — îi răspunse portarul.

— Unde l-aș putea găsi ?

— Nu știu, domnule — răspunse iarăși demn servitorul. Sîntem chiar foarte neliniștiți. Domnul de Saint-Luc nu s-a mai întors de ieri.

— Zău ? ! făcu Bussy, uimit la culme.

— E întocmai cum am onoarea să vă spun.

— Dar doamna de Saint-Luc ?

— O, doamna de Saint-Luc e altceva.

— Dînsa e acasă ?

— Da.

— Anunțați-o atunci pe doamna de Saint-Luc că aș fi fericit dacă mi-ar acorda îngăduința să-i prezint omagiile mele.

După cinci minute, trimisul se înapoie, spunînd că doamna de Saint-Luc îl va primi cu cea mai mare plăcere pe domnul de Bussy.

Bussy cobori de pe pernele de catifea ale litierei și urcă scara cea mare : Jeanne de Cossé ieșise în întâmpinarea tânărului, înaintînd pînă în mijlocul sălii de onoare. Era palidă și părul ei negru ca pana corbului dădea acestei palori nuanța fildeșului vechi ; avea ochii roșii din pricina unei dureroase insomnii și, pe obrazul său, se putea desluși suvița argintie a unei lacrimi nezvîntate încă. Bussy, care, la început, prinse să zîmbească văzînd acea paloare și care își pregătea un compliment de circumstanță pentru ochii aceia înlăcrimați, renunță brusc la improvizația sa, în fața atîtor semne de durere adevărată.

— Fiți bine venit, domnule de Bussy — rosti tinăra femeie — cu toată teama pe care prezența dumneavoastră mi-o strecoară în suflet.

— Ce vreți să spuneți, doamnă ? întrebă Bussy. Și cum e cu puțință ca persoana mea să vă vestească o nenorocire ?

— Ah, azi-noapte a avut loc o întîlnire între dumneavoastră și domnul de Saint-Luc ! Azi-noapte, nu-i așa ? Mărturisiți.

— Între mine și domnul de Saint-Luc ? repetă Bussy, mirat.

— Da. El m-a îndepărtat pentru a vorbi cu dumneavoastră. Sînteți de partea ducelui de Anjou, el e de partea regelui : desigur că v-ați certat. Nu-mi ascundeți nimic, domnule de Bussy, vă rog din suflet. Trebuie să înțelegeți îngrijorarea mea. Într-adevăr, el a plecat însoțindu-l pe rege, dar puteați să vă întîlniți mai tîrziu. Spuneți-mi adevărul. Ce s-a întîmplat cu domnul de Saint-Luc ?

— Doamnă — răspunse Bussy — iată fără îndoială ceva nemaipomenit. Eu mă așteptam să-mi cereți amănunte despre rănirea mea, și cînd colo mă trezesc interogat.

— Domnul de Saint-Luc v-a rănit ? Deci s-a bătut ! strigă Jeanne. A, vedeți...

— Nu, doamnă, scumpul nostru Saint-Luc nu s-a bătut de loc. Cel puțin nu s-a bătut cu mine și, slavă Domnului, nu-s rănit de mîna lui. Ba chiar mai mult, a făcut tot ce a putut ca să nu fiu rănit. De altfel, cred că el însuși trebuie să vă fi spus că acum sîntem ca Damon și Pythias ¹ !

¹ Filozofi greci, care au trăit în sec. IV. î.e.n., vestiți pentru prietenia lor.

— El ? ! Cum să mi-o fi spus, dacă nu l-am mai văzut ?
— Nu l-ați mai văzut ? Așadar, ceea ce pretindea portarul dumneavoastră e adevărat ?

— Ce spunea ?

— Că domnul de Saint-Luc nu s-a mai întors acasă de aseară, de la ora unsprezece... De azi-noapte, de la ora unsprezece, nu l-ați mai văzut pe soțul dumneavoastră ?

— Vai, nu !

— Dar unde poate fi ?

— Asta vă întreb și eu.

— Oh, pentru numele lui Dumnezeu, vorbiți mai deslușit, doamnă — răspunse Bussy, care începea să bănuie ce se întâmplase. E foarte ciudat.

Biata femeie îl privi și mai uimită.

— Nu, iertați-mă, voiam să spun că e foarte trist — reluă Bussy. Am pierdut mult sînge, așa că nu-s prea sigur pe vorbele mele. Povestiți-mi această jalnică întâmplare, doamnă, povestiți-mi-o.

Și Jeanne îi destăinui tot ceea ce știa, adică porunca dată de Henric al III-lea lui Saint-Luc de a-l întovărăși, închiderea porților Luvrului și răspunsul gărzilor, răspuns căruia, într-adevăr, nu-i urmase întoarcerea gentilomului.

— Ah, prea bine — exclamă Bussy — acum înțeleg !

— Cum ? Ce înțelegeți ? întrebă Jeanne.

— Iată : maiestatea sa l-a dus pe Saint-Luc la Luvru și, odată intrat acolo, Saint-Luc n-a mai putut să iasă.

— Dar pentru ce n-a mai putut să iasă ?

— De ! răspunse Bussy, încurcat. Îmi cereți să dezvălui secrete de stat.

— Dar eu am fost la Luvru și tatăl meu de asemenea — spuse tînăra femeie.

— Și ?

— Ei bine, ofițerii de gardă mi-au răspuns că ei nu pricip ce vrem și că domnul de Saint-Luc trebuie să se fi întors acasă.

— Iată un argument în plus că domnul de Saint-Luc e la Luvru — replică Bussy.

— Credeți ?

— Sînt sigur și, dacă vreți să vă asigurați și dumneavoastră...

- În ce fel ?
- Cu propriii dumneavoastră ochi...
- Dar aş putea ?
- Cu siguranţă.
- Chiar dacă m-aş înfăţişa la palat, ei au să mă expedieze ca şi prima dată, spunându-mi acelaşi lucru. Căci, dacă soţul meu ar fi acolo, cine m-ar împiedica să-l văd ?
- Eu vă întreb dacă vreţi să intraţi la palat ?
- În ce scop ?
- Ca să-l vedeţi pe Saint-Luc.
- Bine, dar dacă nu-i acolo ?
- Ei, doamnă, eu vă spun că-i acolo !
- Ciudat !
- Nu, ci potrivit procedeeelor regale.
- Dar dumneavoastră puteţi intra la Luvru ?
- Desigur. Eu nu sînt soţia lui Saint-Luc.
- Nu mai înţeleg nimic.
- Ce-are a face ? Veniţi cu mine.
- Ce vreţi să spuneţi ? Pe de o parte pretindeţi că soţia lui Saint-Luc nu poate pătrunde la Luvru, iar pe de alta, vreţi să mă duceţi acolo.
- De loc, doamnă... nu pe soţia lui Saint-Luc vreau s-o duc acolo... O femeie !... Vai de mine...
- Atunci mă ironizaţi... şi, văzîndu-mi tristeţea, e o cruzime din partea dumneavoastră.
- Ah, nu, nu, scumpă doamnă, ascultaţi-mă : aveţi douăzeci de ani, sînteţi înaltă, cu ochi negri, foarte subţirică, semănaţi de minune cu cel mai tînăr dintre pajii mei... Ştiţi... băiatul ăla frumos care arăta aşa de bine ieri seară, în haina lui aurită...
- Vai, ce nebunie, domnule de Bussy ! strigă Jeanne, roşind.
- Ascultaţi. Nu cunosc alt mijloc decît cel pe care vi-l propun : sau asta, sau nimic. Spuneţi că vreţi să-l vedeţi pe Saint-Luc ?
- O, aş da orice pe lume pentru asta.
- Ei bine, vă promit că-l veţi vedea fără a trebui să daţi nimic în schimb !
- Bine... dar...
- V-am spus în ce fel.

— Ei bine, domnule de Bussy, mă supun voinței dumneavoastră ; numai să-l preveniți pe băiatul acela că am nevoie de un rînd de haine de-ale lui, iar eu am să trimit o cameristă să le ia.

— Nu-i nevoie. Voi lua de la mine de acasă unul din costumele noi, comandate pentru băiețașii ăștia în vederea primului bal dat de regina-mamă. Am să vi-l trimit pe cel pe care-l voi socoti eu mai potrivit pentru dumneavoastră. Apoi ne vom întîlni în oraș, într-un loc anume. De pildă, diseară, în strada Saint-Honoré, colț cu strada Prouvaires, și de acolo...

— De acolo ?...

— Ei, de acolo mergem împreună la Luvru.

Jeanne începu să rîdă și-i întinse mîna lui Bussy.

— Iertați-mă — zise ea — pentru că v-am bănuțit.

— Din toată inima ! Îmi dați prilejul de a săvîrși o ispravă care va face să rîdă întreaga Europă. Tot eu vă rămîn îndatorat.

Și, luîndu-și rămas bun de la tînăra femeie, se înapoie acasă spre a pregăti farsa.

Seara, la ora hotărîtă, Bussy și doamna de Saint-Luc se întîlniră cam prin dreptul barierei Sergenților. Dacă tînăra femeie n-ar fi purtat costumul de paj, Bussy nici n-ar fi recunoscut-o. Astfel deghizată, era adorabilă. După ce schimbară cîteva cuvinte, o porniră amîndoi împreună spre Luvru.

La capătul străzii Fossés-Saint-Germain-l'Auxerrois dădură peste o ceată numeroasă de oameni care ocupau întreaga stradă, împiedicînd trecerea. Jeanne se sperie. După facile și archebuze, Bussy îl recunoscă pe ducele de Anjou, de altminteri ușor de recunoscut și după calul său alb-roșcat, ca și după pelerina-i de catifea albă pe care o purta de obicei.

— Ah ! exclamă Bussy, întorcîndu-se spre Jeanne. Frumosul meu paj, voiai să știi cum ai să izbutești să pătrunzi în Luvru : ei bine, acum poți fi liniștit, vei avea parte de o intrare triumfală. Monsenior ! strigă el apoi din răsuputeri.

Chemarea lui străbătu văzduhul și, în ciuda tropotului cailor și a larmei glasurilor, ajunse la urechea prințului.

Ducele întoarse capul.

— Tu, Bussy ? strigă el, foarte încântat. Te credeam rănit de moarte și tocmăi mă îndreptam înspre locuința ta de pe strada Grenelle.

— Monsenior — răspunse Bussy, fără măcar să-i mulțumească prințului pentru dovada aceasta de prietenie — dacă n-am murit, pe cinstea mea, vina n-o poartă nimeni, ci numai eu. Zău, monsenior, mă vîrîți în niște capcane de mai mare dragul și mă lăsați de izbeliște în situații foarte „vesele“. Ascară, la balul lui Saint-Luc, a fost o adevărată măcelărie. Singurul angevin de acolo eram eu, așa că dumnealor au fost gata-gata să-mi stoarcă tot singele pe care-l mai am în vine, pe cuvînt v-o spun !

— Pe legea mea, Bussy, scump au să plătească singele tău și am să-i fac să-l cîntărească picătură cu picătură.

— Da, da — reluă Bussy cu obișnuita lui îndrăzneală — acum așa spuneți, dar peste o clipă o să-i zîmbiți celui dinții care vă va ieși în cale. Asta, chiar dacă, zîmbind, v-ați arăta dinții : numai că stați cu buzele prea strînse, ca să vi-i arătați.

— Bine — declară prințul — însoțește-mă la Luvru și ai să vezi.

— Ce-am să văd, monsenior ?

— Ai să vezi cum îi voi vorbi fratelui meu.

— Ascultați, monsenior, nici prin minte nu-mi trece să merg la Luvru, dacă e vorba să înghit vreo mojiție. Astea sînt bune pentru prinții de sînge și pentru favoriții lor.

— Fii liniștit, e o treabă pe care am pus-o la inimă.

— Îmi făgăduiți că satisfacția va fi deplină ?

— Da, îți promit că vei fi mulțumit. Ce, tot nu crezi ?

— Monsenior, eu vă cunosc atît de bine !

— Vino, îți spun, și de vorbit, o să vorbim noi pe urmă.

— Iată, ceea ce vă trebuia — șopti Bussy la urechea contesei. Între acești frați iubitori, care se urăsc de moarte, o să fie un scandal nemaipomenit, iar în vremea asta dumneavoastră veți da de urmele lui Saint-Luc.

— Ei bine — întrebă ducele — te-ai hotărît ori trebuie să-ți dau cuvîntul meu de prinț ?

— O, nu — răspunse Bussy — mi-ar purta ghinion. Fie ce-o fi, vă urmez și, dacă am să fiu insultat, voi ști cum să mă răzbun.

Așa că Bussy luă loc alături de prinț, în timp ce noul paj, urmîndu-și stăpînul îndeaproape, mergea chiar în spațele lui.

— Să te răzbuni? exclamă prințul, răspunzînd amenințării rostite de Bussy. Nu, nu, asta este grija mea, viteazul meu cavaler. Răzbunarea mă privește pe mine. Ascultă — adăugă el în șoaptă — eu îi cunosc pe asasinii tăi.

— Cum? întrebă Bussy. Alteța voastră și-a dat osteneala să cerceteze?

— I-am văzut.

— Cum așa? Unde? se miră Bussy.

— Acolo unde și eu aveam niscai treburi, la poarta Saint-Antoine; m-am întîlnit cu ei și erau cît pe ce să mă omoare în locul tău. Ah, n-am bănuît eu că te-așteptau pe tine, nemernicii, căci altfel...

— Ei, căci altfel?...

— Pajul ăsta nu te însoțea? întrebă prințul, fără a duce amenințarea pînă la capăt.

— Nu, monseniore — răspunse Bussy — eram singur. Dar dumneavoastră, monseniore?

— Eu eram cu Aurilly. Și de ce erai singur?

— Pentru că vreau să-mi păstrez numele de viteazul Bussy, pe care mi l-au dat.

— Te-au rănit? întrebă prințul cu repeziciunea care-l caracteriza de a ocoli răspunsurile neplăcute.

— Ascultați — zise Bussy — nu vreau să le fac bucuria asta, dar am în coastă o lovitură de spadă de toată frumusețea.

— Ah, ticăloșii! strigă prințul. Aurilly avea dreptate cînd spunea că au gînduri necurate dumnealor.

— Cum — întrebă Bussy — ați văzut capcana ce mi se pregătea? Așadar, erați cu Aurilly, care mînuiește spada aproape tot așa de bine ca și lăuta, iar el i-a spus alteței voastre că pe oamenii ăia îi frămîntă gînduri ucigașe, va să zică erați doi și ei numai cinci și nu v-ați pus la pîndă, ca să-mi dați o mînă de ajutor?

— Ei, ce vrei, nu ştiam cui i se pregăteşte capcana.

— Lua-m-ar toţi dracii, cum zicea regele Carol al IX-lea, păi dacă i-aţi recunoscut pe prietenii lui Henric al III-lea, nu se poate să nu vă fi trecut prin cap că ei pîndesc pe careva dintre prietenii dumneavoastră. Or, cum numai eu am curajul de a vă fi prieten, era lesne de ghicit că pe mine m-aşteptau.

— Da, poate că ai dreptate, scumpul meu Bussy — răspunse François — dar atunci nu mi-a dat prin mînte.

— Ce să-i faci ! suspină Bussy, ca şi cînd n-ar fi găsit alte cuvinte ca să-şi exprime tot ceea ce gîndea despre stăpînul său.

Ajunseră la Luvru. Ducele de Anjou fu întîmpinat la poartă de către căpitanul gărzii şi de paznicii porţilor. Consemnul era sever, dar, cum e lesne de ghicit, consemnul nu-l privea şi pe primul om din regat după rege. Prinţul intră deci sub bolta porţii, cu întreaga-i suită.

— Monsenior — rosti Bussy cînd se văzu în curtea de onoare — duceţi-vă şi începeţi cearta, şi nu uitaţi că mi-aţi făgăduit să fie straşnică : eu am de spus cuiva două vorbe.

— Mă părăseşti, Bussy ? întrebă prinţul, cuprins de îngrijorare, deoarece se bizuia într-o oarecare măsură pe prezenţa gentilomului său.

— Trebuie, dar asta n-are nici o importanţă. Fiţi liniştit, în toiul scandalului voi sosi şi eu. Dumneavoastră strigaţi, monsenior, strigaţi cît mai tare ca să vă pot auzi, căci dacă nu v-aud, vă daţi seama, n-am cum să viu.

Apoi, profitînd de intrarea ducelui în sala cea mare, el se strecură, urmat de Jeanne, către aripa apartamentelor. Bussy cunoştea Luvrul cum îşi cunoştea propria-i casă. El urcă o scară secretă, străbătu două sau trei coridoare pustii şi ajunse într-un fel de anticameră. Se întoarse spre Jeanne şi îi spuse :

— Aşteptaţi-mă aici.

— O, Doamne, mă lăsaţi singură ! exclamă tinăra femeie, înfricoşată.

— N-am încotro — răspunse Bussy — trebuie să vă deschid drumul şi să vă pregătesc intrarea.

CUM DOMNIȘOARA DE BRISSAC, ALTFEL ZISĂ
DOAMNA DE SAINT-LUC, FĂCU ÎN AȘA FEL, ÎNCÎT
SĂ PETREACĂ A DOUA NOAPTE A NUNȚII ALTCUM
DECÎT O PETRECUSE PE CEA DINTÎI

Bussy merse drept spre sala armelor, care-i plăcea atît de mult regelui Carol al IX-lea și care, în urma unei noi împărțiri a camerelor, devenise dormitorul regelui Henric al III-lea, aranjat de acesta după gustul său. Carol al IX-lea, rege vînător, rege fierar, rege poet, ținuse aici cornuri de vînătoare, archebuze, manuscrise, cărți, menghine. Henric al III-lea avea două paturi de catifea și atlas, desene grozav de licențioase, relicve, talismane binecuvîntate de papă, săculețe aromate venite din Orient și o colecție de spade pentru scrimă, nemaivăzut de frumoase.

Bussy știa prea bine că Henric nu putea să fie acolo, deoarece regele îl primea în marea sală pe fratele său. Dar mai știa că lîngă iatacul monarhului se află apartamentul ocupat altădată de doica lui Carol al IX-lea și devenit ulterior apartamentul favoritului lui Henric al III-lea. Or, cum Henric al III-lea era un prinț foarte schimbător în prietenii sale, apartamentul fusese locuit rînd pe rînd de Saint-Mégrin, Maugiron, d'O, d'Épernon, Quélus și Schomberg, iar în momentul de față trebuia să fie, după cum bănuia Bussy, ocupat de Saint-Luc, pentru care, așa cum am văzut, regele simțise brusc o asemenea afecțiune, încît îl răpise de lîngă soția lui.

Pesemne că Henric al III-lea, această plămadă ciudată de prinț ușuratic, mereu plictisit, mereu neliniștit, mereu visător, trebuia veșnic să se distreze : ziua — zgomotul, jocurile, exercițiile fizice, glumele, mascaradele, intrigile ; noaptea — lumina, taclalele, rugăciunile sau desfrîul. De altfel, Henric al III-lea este aproape singurul personaj înzestrat cu un asemenea caracter pe care-l întîlnim în lumea modernă. Henric al III-lea ar fi trebuit să se nască într-o lume de muți, de sclavi, de eunuci, de icoglavi ¹, de

¹ Icoglav — ofițer al gărzii din palatul sultanului.

filozofi și de sofști, iar domnia lui fusese hărăzită să ilustreze o eră unică de trîndav desfrîu și de nebunii necunoscute, ceva cam între Neron și Heliogabal.

Deci Bussy, bănuind că Saint-Luc locuia în fostul apartament al doicii, se îndreptă spre ușa uneia din anticamere, comună celor două apartamente, și ciocăni.

Comandantul gărzii deschise.

— Domnul de Bussy ! strigă ofițerul, mirat.

— Chiar eu, dragă domnule de Nancey — răspunse Bussy. Regele vrea să vorbească domnului de Saint-Luc.

— Prea bine — răspunse comandantul — să fie anunțat domnul de Saint-Luc că regele vrea să-i vorbească.

Prin ușa care rămăsese întredeschisă, Bussy aruncă o privire pajului. Apoi, întorcîndu-se către domnul de Nancey :

— Dar ce face bietul Saint-Luc ?

— Joacă cărți cu Chicot, domnule, în așteptarea regelui, care i-a acordat o audiență ducelui de Anjou.

— Permiteți ca pajul meu să mă aștepte aici ?

— Fără îndoială.

— Intră, Jean — se adresă Bussy tinerei femei, arătîndu-i cu mina o fereastră, lingă care ea se grăbi să se refugieze.

Abia apucase să se adăpostească acolo, cînd Saint-Luc intră. Din discreție, domnul de Nancey socoti că e mai bine să se îndepărteze.

— Ce dorește regele de la mine ? întrebă cu o voce acră și cu mutra posomorită Saint-Luc. A, dumneavoastră știți, domnule de Bussy ?

— Chiar eu, scumpul meu Saint-Luc, și mai înainte de orice... — Bussy coborî vocea — ...mai înainte de orice vă mulțumesc pentru serviciul pe care mi l-ați făcut.

— Ah ! răspunse Saint-Luc. Era foarte firesc, îmi venea greu să văd cum se pune la cale asasinarea unul viteaz gentilom ca dumneavoastră. Dar vă credeam mort.

— Puțin a lipsit, dar, în cazul ăsta, puțin înseamnă foarte mult.

— Cum așa ?

— Da, m-am ales doar cu o lovitură de spadă destul de zdravănă, pe care cred că le-am înapoiat-o cu dobîndă lui Schomberg și lui d'Épernon. Cît despre Quélus, el trebuie

să fie recunoscător oaselor tigvei sale. Are una din cele mai tari căpățîni pe care am întîlnit-o vreodată.

— Ah, povestiți-mi, vă rog, peripețiile prin care ați trecut, or să mă distreze — stăruî Saint-Luc, căscînd să-și rupă fălcile.

— N-am timp acum, dragul meu Saint-Luc. De altfel, am venit pentru altceva. După cît se pare, vă plictisiți amarnic ?

— Regește, ce să mai vorbim !

— Ei bine, am venit să vă distrez. Ce naiba ! Serviciu contra serviciu !

— Aveți dreptate, serviciul pe care mi-l faceți nu e mai mic decît acela pe care vi l-am făcut eu. Poți muri de plictiseală, la fel de bine cum poți muri dintr-o lovitură de spadă : ține ceva mai mult, dar rezultatul e mai sigur.

— Sărmăne conte ! Îl compătimi Bussy. Așadar, sînteți prizonier, așa precum am bănuît.

— Cum nu se poate mai prizonier. Regele pretinde că numai umorul meu îl mai poate amuza pe acest pămînt. Zău, regele e foarte bun, căci de ieri m-am strîmbat la el mai mult decît maimuța lui preferată și i-am spus mai multe moșiclii decît bufonul său.

— Ei, ia să vedem, n-aș putea la rîndu-mi să vă fac și eu vreun serviciu, așa după cum v-am oferit adineauri ?

— Cum să nu — răspunse Saint-Luc. Vă puteți repezi la mine acasă, mai bine zis la mareșalul de Brissac, ca s-o liniștiți pe biata mea soție, care trebuie să fie tare îngrijorată și consideră cu siguranță purtarea mea din cale afară de stranie.

— Și ce să-i spun ?

— Eh, spuneți-i ceea ce vedeți : că mă aflu prizonier sub lacăt, că de ieri regele nu-mi vorbește decît despre prietenie, ca și Cicero, care a scris despre asta, precum și despre virtute, întocmai ca Socrate, care a practicat-o.

— Și dumneavoastră ce-i răspundeți ? întrebă rîzînd Bussy.

— Pe naiba ! Cu privire la prietenie, îi răspund că sînt un ingrât, iar cu privire la virtute, că sînt un pervers. Ceea ce nu-l împiedică de loc să se încăpățîneze și să-mi repete într-una, oftînd : „Ah ! Saint-Luc, așadar, prietenia nu e

decît o himeră ! Ah ! Saint-Luc, aşadar, virtutea nu e decît o vorbă ! " Numai că, după ce o spune pe franţuzeşte, o repetă în limba latină şi apoi în greacă.

La aceste cuvinte pline de haz, pajul, căruia Saint-Luc nu-l dăduse nici o atenţie, izbucni într-un hohot de ris.

— Ce vrei, scumpe prietene ? Crede că are să vă mişte inima : *Bis repetita placent*¹, cu atît mai mult *ter*². Dar asta e tot ceea ce pot să fac pentru dumneavoastră ?

— Dumnezeuule, da ; sau, cel puţin, mă tem că da.

— Atunci s-a şi făcut.

— Cum aşa ?

— Mi-am închipuit eu ce s-a întîmplat şi, înainte de a veni aici, i-am spus totul soţiei dumneavoastră.

— Şi ce-a zis ?

— La început nu voia să creadă, dar acum — adăugă Bussy, aruncînd o privire spre fereastră — nădăduiesc că s-a convins. Cereţi-mi deci altceva, ceva greu, ceva chiar imposibil : pentru mine va fi o plăcere să mă înham la o asemenea treabă.

— Atunci, dragul meu Bussy, împrumutaţi pentru cîteva clipe de la amabilul cavaler Astolf³ grifonul său, veniţi cu el la una din ferestre, eu voi încăleca în spatele dumneavoastră şi mă veţi duce la soţia mea. Apoi, dacă vă face plăcere, n-aveţi decît să vă urmaţi singur călătoria spre lună.

— Dragul meu, e mult mai simplu să duc grifonul la soţia dumneavoastră şi să vină ea încoace.

— Aici ?

— Da, aici.

— La Luvru ?

— Chiar la Luvru. N-ar fi mult mai amuzant, ia spuneţi-mi ?

— Hei, cred şi eu.

— Atunci nu v-aţi mai plictisi, nu-i aşa ?

— De loc, v-o jur.

— Căci vă plictisiţi, aşa mi-aţi spus.

¹ Cele spuse de două ori plac (în limba latină în text).

² De trei ori (în limba latină în text).

³ Principe legendar, unul dintre cei mai vestiţi paladini ai epopeii „Orlando furioso”, scrisă de poetul italian Ludovico Ariosto (1516—1532).

— Întrebați-l pe Chicot. De azi-dimineață am început să nu-l mai pot suferi, așa că i-am propus trei lovituri de spadă. Într-asa hal s-a supărat caraghiosul, că-ți venea să mori de ris. Ei bine, eu nici n-am zîmbit. Cred că dacă mai ține mult așa, am să-l ucid de-a binelea, ca să mă distrez, sau de nu, o să mă ucidă el pe mine.

— Drace ! Nu vă jucați : știți că Chicot este un spadasin de frunte. Și, credeți-mă, în coșciug v-ați plictisit și mai virtos decît în închisoarea asta.

— Nu prea știu, zău.

— Ei, să lăsăm asta — urmă Bussy, rîzînd. Spuneți-mi, nu vreți să vă dau pajul meu ?

— Mie ?

— Da, e un băiat minunat.

— Mulțumesc — răspunse Saint-Luc — am ajuns să urăsc pajii. Regele mi-a propus să trimită pe cineva ca să-mi aducă pe unul dintre pajii mei și am refuzat. Oferiți-l regelui, care-și pune la punct gospodăria. Eu, de îndată ce ies de aici, voi proceda la fel ca și Chenonceaux, cînd cu banchetul dat la iarbă verde : n-am să mă mai las slujit decît de femei, ba încă îmbrăcate după cum voi hotări eu.

— Eh ! zise Bussy, insistînd. Eu zic să încercați.

— Bussy — rosti înciudat Saint-Luc — nu se cade să rîdeți de mine într-asa hal.

— Dar ascultați-mi sfatul !

— Nu.

— Cînd vă spun eu că știu ce vă trebuie !

— Nu, nu, nu, de o sută de ori nu !

— Hei, paj ! Vino încoace !

— Hm, drăcia dracului ! strigă Saint-Luc.

Pajul părăsi fereastra și se apropie, împurpurîndu-se la față.

— O, o ! murmură Saint-Luc, uluit, cînd o recunosc pe Jeanne, îmbrăcată în costumul pajilor lui Bussy.

— Ei bine — întrebă Bussy — să-l trimit acasă ?

— Nu, Dumnezeuule, nu ! strigă Saint-Luc. Ah, Bussy, Bussy ! Eu sînt acela care, de azi înainte, vă datorează o prietenie veșnică !

— Băgați de seamă, domnule de Saint-Luc, nu se aude ce spuneți, în schimb se vede.

— Într-adevăr — răspunse acesta, care, după ce făcuse doi pași înspre soția sa, se trase îndărăt alți trei.

Într-adevăr, domnul de Nancey, mirat de prea expresiva mimică a lui Saint-Luc, se pregătea tocmai să tragă cu urechea, când deodată un zgomot puternic venind dinspre sala cu geamuri îl făcu să renunțe la asemenea îndeletnicire.

— Vai, Doamne ! sări în sus domnul de Nancey. Pare-mi-se că regele țipă la cineva.

— Așa mi se pare și mie — replică Bussy, prefăcându-se îngrijorat. Nu cumva l-o fi certind pe domnul duce de Anjou, cu care am venit eu ?

Comandantul gărzii își prinse mai bine spada la șold și o porni în direcția de unde, într-adevăr, larma unei discuții aprinse străbătea bolțile și zidurile.

— Spuneți-mi, n-am potrivit de minune lucrurile ? întrebă Bussy, întorcându-se spre Saint-Luc.

— Dar ce se întâmplă ? se interesă acesta.

— Se întâmplă că în acest moment domnul duce de Anjou și regele s-au luat la harță și, cum spectacolul trebuie să fie din cale afară de măreț, dau fuga să nu pierd nici o fărîmă din el. Deocamdată, profitați de scandal, nu ca s-o ștergeți, căci regele tot v-ar găsi, ci pentru a pune la adăpost acest frumos paj pe care vi-l dăruiesc. Ce ziceți, credeți că e cu putință ?

— Da, pe Dumnezeuul meu ! Și chiar de nu s-ar putea, va trebui să se poată ! Din fericire, eu am făcut pe bolnavul, așa că stau tot timpul în odaie.

— Atunci, adio, Saint-Luc. Doamnă, nu uitați să mă pomeniți în rugăciunile dumneavoastră.

Și Bussy, grozav de bucuros de a-i fi jucat o atare farsă lui Henric al III-lea, ieși din anticameră și trecu în sală, unde regele, roșu de furie, îi spunea ducelui de Anjou, palid de minie, că întâmplarea din noaptea precedentă fusese provocată de Bussy.

— Iar eu afirm, sire — striga ducele de Anjou — că d'Épernon, Schomberg, d'O, Maugiron și Quéhus îl pîneau la palatul Tournelles.

— Cine v-a spus ?

— Eu însumi i-am văzut, sire, cu ochii mei i-am văzut.

— Pe întuneric, nu-i așa ? Că era o beznă ca-n iad azi-noapte.

— Într-adevăr, era, dar nu după chip i-am recunoscut.

— Dar după ce ? După umeri ?

— Nu, sire, ci după glas.

— Au vorbit cu dumneavoastră ?

— Au făcut ceva mai mult : luîndu-mă drept Bussy, m-au atacat.

— Pe dumneavoastră ?

— Da, pe mine.

— Dar ce căutați la poarta Saint-Antoine ?

— Întrucît vă privește acest lucru ?

— Vreau să știu. Astăzi sînt curios.

— Mă duceam la Manasse.

— La Manasse, la un evreu ?!

— Și dumneavoastră vă duceți la Ruggieri, care e un otrăvitor.

— Eu merg acolo unde-mi place, sînt rege.

— Acesta nu-i un răspuns, este o palmă.

— De altminteri, am mai spus-o, provocatorul a fost Bussy.

— Bussy ?

— Da.

— Unde ?

— La balul de la Saint-Luc.

— A provocat Bussy cinci oameni ? Haida-de ! O fi el viteaz, dar nu și nebun.

— La dracu ! Doar vă spun că l-am auzit eu însumi provocîndu-i. De altfel, era capabil s-o facă, deoarece, cu toate cele ce susțineți dumneavoastră, l-a rănit pe Schomberg la picior, pe d'Épernon la braț, iar pe Quélus l-a pocnit, mai-mai să-l omoare.

— Aha ! exclamă ducele. Nu mi-a pomenit nimic despre asta, am să-l felicit.

— Eu — răspunse regele — n-am să felicit pe nimeni, dar am să-i dau o lecție acestui bătauș.

— Iar eu — țipă ducele — eu, care sînt atacat de prietenii dumneavoastră, nu numai în persoana lui Bussy, dar chiar direct, eu voi ști dacă vă sînt sau nu frate și dacă, în afară de maiestatea voastră, există în Franța măcar un

singur om care să aibă dreptul să mă privească în faţă fără ca teama, dacă nu respectul pe care mi-l datorează, să-l facă să-şi plece ochii.

În momentul acela, atras de strigătele celor doi fraţi, apărură Bussy, îmbrăcat foarte elegant în mătase de un verde crud, cu panglici trandafirii.

— Sire — rosti el, înclinându-se în faţa lui Henric al III-lea — binevoiţi a primi umilul meu respect.

— Poftim, iată-l ! zise Henric.

— După cât se pare, maiestatea voastră îmi face onoarea de a se ocupa de mine ? întrebă Bussy.

— Da — răspunse regele — îmi pare bine că te văd. În pofida celor ce mi s-au spus, constat că faţa dumitale străluceşte de sănătate.

— Sire, cînd ţi se ia sînge, obrazul se împrospătează, aşa că faţa mea trebuie să arate foarte proaspătă astă-seară.

— Ei, bine, de vreme ce ai fost atacat, de vreme ce ai fost rănit, plînge-te, domnule de Bussy, şi am să-ţi fac dreptate.

— Îngăduiţi-mi, sire — zise Bussy — să vă spun că n-am fost nici atacat, nici rănit, deci nu mă plîng.

Henric rămase de-a dreptul consternat şi privi spre ducele de Anjou.

— Ei, ce-mi spuneţi adineauri ? întrebă el.

— Spuneam că Bussy a primit o lovitură de spadă în coastă.

— E adevărat, Bussy ? întrebă regele.

— Dacă fratele maiestăţii voastre declară acest lucru — răspunse Bussy — trebuie să fie adevărat : primul prinţ de sînge nu poate minţi.

— Şi cu toate că ai primit o lovitură de spadă în coastă — sublinie Henric — nu te plîngi ?

— Nu m-aş plînge, sire, decît dacă, spre a fi împiedicat să mă răzbun, mi s-ar tăia mîna dreaptă ; dar chiar şi atunci — continuă neîmblînzitul duelist — nădăjduiesc să mă răzbun cu mîna stîngă.

— Obraznicul ! murmură Henric.

— Sire — interveni ducele de Anjou — aţi vorbit despre dreptate. Ei bine, faceţi dreptate ! Nu cerem nimic altceva. Daţi dispoziţii să se facă o anchetă, numiţi jude-

cători, ca să afle toată lumea cine a pus la cale capcana și cine a pregătit asasinatul.

Henric roși.

— Nu — răspunse el. Vreau mai degrabă să nu știu, nici de data aceasta, cine a greșit și să acord tuturor iertarea. Doresc ca acești dușmani îndârjiți să se împace și-mi pare rău că Schomberg și d'Épermon sînt reținuți în casă din pricina rănilor. Spuneți-mi, domnule de Anjou, după părerea dumneavoastră, care era cel mai turbat dintre prietenii mei? De bună seamă că nu vă este greu s-o spuneți, de vreme ce pretindeți că i-ați văzut.

— Sire — preciză ducele de Anjou — cel mai înverșunat era Quélus.

— Pe cinstea mea că-i adevărat! zise Quélus. Nici nu-mi trece prin minte să m-ascund. Alteța sa a văzut bine.

— Atunci — hotărî regele — domnul Bussy și domnul Quélus să facă pace în numele tuturor.

— Oho, dar ce înseamnă asta, sire?! exclamă Quélus.

— Aceasta înseamnă că vreau să vă văd îmbrățișându-vă în fața mea, aici, chiar acum!

Quélus se încruntă.

— Cum, signore? zise Bussy și se întoarse spre favoritul regelui, imitînd în maniera italienească gestul lui Pantalone¹. Refuzați să-mi faceți această onoare?

Gluma fu atît de neașteptată și Bussy o plasă cu atîta haz, că pînă și regele începu a ride. Apoi, apropiindu-se de Quélus, Bussy zise scurt:

— Haideți, dom'le! Regele vrea așa.

Și își îmbrățișă adversarul.

— Sper că asta nu vă angajează la nimic — șopti Quélus, abia auzit.

— Nici o grijă — îl asigură pe același ton Bussy — o să ne mai întîlnim noi.

Roșu ca focul și ciufulit, Quélus se dădu furios cîțiva pași îndărăt.

Henric își încruntă sprîncenele, iar Bussy, cu aceleași gesturi de comediant, făcu o piruetă și părăsi sala.

¹ Personaj grotesc al comediilor italienești.

CUM SE DESFĂȘURA CEREMONIALUL CULCĂRII REGEIUI HENRIC AL III-LEA

După scena aceasta începută în chip tragic, dar sfîrșită comic, al cărei zvon, ca un ecou al Luvrului, zburase în afara palatului, răspîndindu-se în tot orașul, regele, foarte mînios, se îndreptă spre apartamentele sale, urmat de Chicot, care cerea să cîneze.

— Nu mi-e foame — spuse regele, pășind pragul camerei sale.

— Tot ce se poate — răspunse Chicot — dar eu turbez și aș vrea să mușc fie chiar și dintr-o pulpă friptă de oaie.

Regele se prefăcu a nu fi auzit. El își descheie haina, pe care o așază pe pat, își scoase toca, prinsă pe cap cu niște ace lungi și negre, și o aruncă în fotoliu, apoi, luînd-o spre coridorul ce ducea la camera lui Saint-Luc, despărțită de a sa numai printr-un perete, porunci :

— Bufonule, așteaptă-mă aici pînă mă întorc.

— A, nici o grabă, fiule, nici o grabă — răspunse Chicot. Ba chiar aș dori — continuă el, ascultînd pașii lui Henric îndepărtîndu-se — să-mi lași destul timp spre a-ți pregăti o mică surpriză. Apoi, cînd zgomotul pașilor se stinse cu totul, Chicot deschise ușa anticamerei și strigă : Hei !

Un valet veni în fugă.

— Regele — zise Chicot — și-a schimbat părerea ; dorește o masă cît se poate de bună pentru sine și pentru Saint-Luc. A zis, mai ales, să băgați bine de seamă la vi-nuri. Așa că, grăbiți-vă !

Valetul se răsuci pe călcîie și alergă să execute ordinele bufonului, fără a pune de loc la îndoială că erau chiar ordinele regelui.

Cît despre Henric, el intrase, după cum am spus, în apartamentul lui Saint-Luc. Prevenit de vizita maiestății sale, acesta se întinsese în pat și ceruse unui bătrîn servitor, care, urmîndu-l la Luvru în noaptea cu pricina, devenise și el prizonier, să-i citească dintr-o carte de rugăciuni. Pe un fotoliu aurit, într-un colț, cu capul în mîini, dormea adînc pajul adus de Bussy.

Dintr-o privire, regele cuprinse toate acestea.

— Ce e cu băiatul ăsta ? se interesă el, neliniștit.

— Nu mi-a îngăduit maiestatea voastră, cînd m-a reținut aici, să-mi aduc un paj ? explică Saint-Luc.

— A, ba da, fără îndoială — răspunse Henric al III-lea.

— Ei bine, am profitat de îngăduința voastră, sire.

— Aha !

— Maiestății sale îi pare rău că mi-a îngăduit o astfel de bucurie ? întrebă Saint-Luc.

— De loc, fiul meu, de loc. Dimpotrivă, bucură-te. Ei, și ce faci ? Cum te mai simți ?

— Am fierbințeală, sire — răspunse Saint-Luc.

— Într-adevăr — constată regele — ești foarte încins la față, copilul meu. Ia dă-mi să-ți iau pulsul, știi că sînt un pic și medic.

Saint-Luc întinse mîna, cu un gest vădînd proastă dispoziție.

— Da, da ! constată regele. Puls intermitent, agitat.

— O, sire ! gemu Saint-Luc. Adevărul e că sînt foarte bolnav.

— N-avea nici o grijă — răspunse Henric — am să-l pun chiar pe medicul meu să te îngrijească.

— Mulțumesc, sire, dar nu-l pot suferi pe Miron.

— Te voi îngriji eu însumi.

— Vai, sire, cum aș putea primi ? !

— Am să ordon să mi se aducă un pat în odaia ta, Saint-Luc. Vom sta de vorbă toată noaptea. Am să-ți povestesc o mie de lucruri.

— Ah ! strigă Saint-Luc, disperat. Spuneți că sînteți medic, spuneți că-mi sînteți prieten și vreți să nu mă lăsați să dorm ! La naiba, doctore, păi dumneavoastră aplicați bolnavilor un tratament foarte ciudat ! La naiba, sire, aveți un fel cît se poate de curios de a vă iubi prietenii.

— Cum, vrei să rămîi singur, așa bolnav cum ești ?

— Sire, îl am pe pajul meu, pe Jean.

— Dar doarme.

— Tocmai asta-mi place la oamenii care mă veghează ! cel puțin mă lasă și pe mine să dorm.

— Lasă-mă barem să te veghez împreună cu el și n-am să-ți vorbesc decît dacă te trezești.

— Sire, sînt foarte posac cînd mă trezesc și trebuie să fie cineva din cale afară de obișnuit cu mine ca să-mi ierte toate prostiile pe care le spun înainte de a mă deștepta de-a binelea.

— Cel puțin vino să asîști la culcarea mea.

— Și după aceea voi putea să mă întorc la mine în pat ?

— Absolut.

— Bine, fie ! Dar am să fiu un curtean tare mohorît, vă anunț de pe acum. Căci mor de somn.

— N-ai decît să caști cît poțeste.

— O, ce tiranie ! suspină Saint-Luc. Doar îi aveți pe toți ceilalți prieteni ai dumneavoastră !

— Vezi să nu ! Ei sînt într-un hal făr' de hal ; i-a aranjat de minune Bussy. Schomberg are o rană la pulpă, brațul lui d'Épernon e ciopîrțit ca o mîneacă spaniolă, iar Quélus încă nu și-a revenit după lovitura de ieri și după îmbrățișarea de azi ; nu mai rămîne decît d'O, care mă plictisește de moarte, și Maugiron, care face pe supăratul. Haide odată, trezește-l pe prostănacul ăsta de paj și zi-i să-ți dea un halat.

— Sire, dacă ar vrea maiestatea voastră să mă lase singur o clipă...

— De ce ?

— Respectul pe care vi-l datorez...

— Ei, asta-i !

— Sire, în cinci minute am să fiu la maiestatea voastră.

— Bine, în cinci minute ! Dar nu mai mult de cinci minute, auzi ? Și între timp, gîndește-te, Saint-Luc, la ceva povești hazlii, să încercăm să mai rîdem nițel.

Zicînd acestea, regele, care obținuse jumătate din ceea ce voia, ieși pe jumătate mulțumit. Nici nu se închisese bine ușa în urma lui, că pajul se trezi brusc și dintr-un salt fu lîngă draperie.

— Ah ! Saint-Luc ! exclamă el cînd ecoul pașilor se stînsese. Iar mă părăsești. Ce chin, Doamne ! Mor de frică. Dacă mă descoperă !...

— Jeanne, iubito — răspunse Saint-Luc, arătîndu-i-l pe bătrînul servitor — Gaspard, pe care-l vezi aici, te va apăra de orice indiscreție.

— Atunci — rosti tînăra femeie, roșînd — mai bine să plec.

— Dacă ții neapărat, Jeanne — zise mihnit Saint-Luc — am să dau poruncă să fii de îndată condusă la palatul Montmorency, deoarece consemnat nu-s decât eu. Dar dacă ai fi atât de bună pe cât ești de frumoasă, dacă ar exista în sufletul tău un dram de iubire pentru sărmanul Saint-Luc, ai mai aștepta măcar câteva minute. Am să sufăr în așa fel de cap, de nervi și de burtă, încît regele o să se sature cît ai clipi de un tovarăș atât de posomorit și o să mă trimită la culcare.

Jeanne își plecă ochii.

— Hai, du-te, am să aștept, dar îți spun și eu ca și regele : nu întîrzia.

— Iubita mea, Jeanne, ești adorabilă ! strigă Saint-Luc. Încrede-te în mine, mă voi întoarce cît se poate de repede. De altfel, mi-a venit o idee. Să mai chibzuiesc puțin asupra ei și cînd mă întorc ți-o voi împărtași-o.

— O idee care-ți va reda libertatea ?

— Sper că da.

— Hai, du-te atunci.

— Gaspard, nu dai voie nimănui să intre aici — zise Saint-Luc. Peste un sfert de oră încuie ușa și adu-mi cheia în apartamentul regelui. Pe urmă du-te acasă și spune-le să nu se îngrijoreze cituși de puțin de soarta doamnei contese. Nu te vei întoarce decât mîine.

Gaspard făgădui zîbind să îndeplinească ordinele, pe care tînăra femeie le asculta îmbujorată. Saint-Luc luă mîna soției sale și i-o sărută drăgăstos, apoi alergă în camera regelui, care începuse să-și piardă răbdarea. Singură, tremurînd toată, Jeanne se cuibări în faldurile draperiei care cobora din baldachinul patului, și astfel, visătoare, minioasă, neliniștită, căută la rîndul ei, jucîndu-se cu o sarbacană¹, mijlocul de a ieși victorioasă din ciudata împrejurare în care se găsea.

Cînd sosi la rege, Saint-Luc fu izbit de parfumul puternic și voluptuos ce plutea în iatacul regal. Într-adevăr, picioarele lui Henric călcau pe un strat de flori cărora li se retezaseră tulpinile, ca nu cumva ele să zgîrie epiderma delicată a maiestății sale ; în ciuda iernii și a gerului, flori de iasomie, trandafiri, violete, mixandre se așterneau ca un

¹ Tub lung prin care, suflînd, se aruncă mici proiectile.

dulce și înmiresmat covor dinaintea lui Henric al III-lea. Odaia, al cărei plafon fusese coborît și decorat cu frumoase picturi pe pînză, avea, după cum am spus, două paturi, dintre care unul atît de larg, încît, deși căpățîiul său era lipit de perete, ocupa aproape o treime din încăperea. Acest pat era acoperit cu o tapiserie din fir de aur și mătase, avînd brodate personaje mitologice reprezentînd legenda Ceneei sau a lui Cenes, cînd bărbat, cînd femeie, o metamorfoză care se producea, după cum oricine își poate închipui, datorită celor mai fantastice strădanii ale imaginației pictorului. Baldachinul era din stofă argintată, cu aplicații de aur și de mătase, iar stema regală se desfășura fastuos, brodată pe porțiunea care acoperea peretele de la căpățîiul patului.

La ferestre, perdelele erau întru totul la fel cu tapiseria celor două paturi, de asemenea canapelele și fotoliile. Din mijlocul tavanului cobora un lanț de aur de care atîrna o lampă de argint aurit, iar în lampă ardea un ulei care, cheltuindu-se, răspîndea arome îmbătătoare. În partea dreaptă a patului, un satir de aur ținea în mînă un candelabru cu patru lumînări trandafirii aprinse, de asemenea parfumate. Aceste lumînări, groase cît cele din biserică, aruncau o văpaie care, unită cu aceea a lămpii, lumina îndeajuns încăperea.

Regele, cu picioarele goale pe florile ce acopereau parchetul, sta în scaunul său de abanos încrustat cu aur, avînd pe genunchi vreo șapte-opt pui de ogari ale căror boturi reci îi mîngîiau cu gingășie mîinile. Doi servitori îi pieptăneau și frizau părul buclat ca al unei femei, mustața răsucită și barba rară, pufoasă. Un al treilea așternea pe fața lui un strat moale de cremă trandafirie, special preparată și împrăștiind o mireasmă ametoitoare.

Henric își ținea ochii închiși, lăsîndu-se în grija slujitorilor, cu aerul maestuos și sever al unui zeu indian.

— Saint-Luc, unde e Saint-Luc ? întreba el.

Saint-Luc intră. Chicot îl luă de mînă, conducîndu-l în fața regelui.

— Iată-l pe prietenul tău Saint-Luc. Poruncește-i să se spele pe față sau mai bine zis să se zîmgingălească și el cu pomadă. Căci, de nu ieși această indispensabilă măsură de precauție, se va întîmpla ceva foarte supărător : ori el o

să-ți miroasă urît, ție care miroși atît de frumos, ori tu o să miroși prea frumos pentru el, care nu miroase de loc. De altfel — adăugă Chicot, tolănindu-se într-un fotoliu adînc în fața regelui — vreau să încep și eu cu alifiile.

— Chicot, Chicot! exclamă Henric. Pielea ta e prea uscată și ar înghiți prea multă grăsime. Pomada abia mi-ajunge mie. Iar părul tău e atît de aspru, că mi s-ar rupe toți pieptenii.

— Prinț nerecunoscător ce ești, pielea mi s-a tăbăcit ținînd piept în bătălii pentru tine, iar părul mi-e aspru din pricină că supărările pe care mi le pricinuiești mi-l zburlesc toată vremea. Dar dacă nu vrei să-mi dai pomadă pentru obraz, adică pentru exteriorul meu, atunci, prea bine, fiule, altceva nu mai am de zis.

Henric înălță din umeri, ca un om prea puțin dispus să facă haz de ghidușiile bufonului său.

— Lasă-mă-n pace cu trăncăneala ta — îi spuse. Apoi întrebă, întorcîndu-se spre Saint-Luc: Ei bine, fiule, ce se mai aude cu durerile tale de cap?

Saint-Luc își duse mîna la frunte și scoase un geamăt.

— Închipuiește-ți — continuă Henric — că l-am văzut pe Bussy d'Amboise. Aoleu... domnule — îi zise el frizerului — mă frigi...

Frizerul ingenuinche în fața regelui.

— L-ați văzut pe Bussy d'Amboise, sire? întrebă Saint-Luc, tremurînd.

— Da — răspunse regele. Ce părere ai de imbecilii ăștia care l-au atacat? Cinci! Și le-a scăpat printre degete! Zău dacă nu i-aș trage pe roată. Ce spui, Saint-Luc? Dacă ai fi fost tu acolo!...

— Sire — răspunse tînărul — nu cred că aș fi fost mai norocos decît tovarășii mei.

— Ce tot îndrugi?! Pariez pe o mie de taleri de aur că tu îl poți atinge pe Bussy de zece ori, iar el pe tine numai de șase ori. Doamne! Mîine negreșit trebuie să vedem înfruntarea asta. Te mai antrenezi, copilul meu?

— Desigur, sire.

— Te întreb dacă te antrenezi des?

— Aproape în fiecare zi, cînd sînt sănătos. Cînd sînt bolnav, nu mai fac două parale, sire.

— Pe mine, de cîte ori mă atingeai?

— Eram aproape la egalitate, sire.

— Da, dar eu mînuiesc spada mai bine decît Bussy. Ce dracu, domnule — se adresează Henric bărbierului — îmi smulgi mustața !

Bărbierul îngenunche în fața regelui.

— Sire — zise Saint-Luc — recomandați-mi un leac pentru durerile de inimă.

— Trebuie să mănînci — îl sfătui regele.

— O, sire, cred că vă înșelați.

— De loc, te asigur.

— Ai dreptate, Valois — interveni Chicot — și cum și pe mine mă doare inima sau stomacul, nici nu mai știu bine ce anume, am să-ți urmez sfatul.

Se auzi un zgomot ciudat, ca și cum o maimuță ar fi dat de zor din fălci. Regele se întoarse și-l văzu pe Chicot : acesta, după ce înghițise de unul singur îmbelșugata cină pe care o comandase în numele regelui, clănțănăa vesel, gustînd conținutul unei cești de porțelan de Japonia.

— Ei bine, ce naiba faci acolo, domnule Chicot ? întrebă regele.

— Mă ung cu pomada mea pe dinăuntru, de vreme ce pe dinafară nu-mi este îngăduit.

— Ah, mișelule ! strigă Henric, întorcînd capul atît de brusc, încît degetul plin de unsoare al valetului îi umplu gura cu pomadă.

— Mănîncă, fiule — rosti grav Chicot. Eu nu-s atît de tiran ca tine și îți îngădui ambele plăceri : și pe dinăuntru, și pe dinafară.

— Domnule, mă înăbuș ! se răsti Henric către valet.

Valetul îngenunche în fața regelui, așa cum făcuse și frizerul, și bărbierul.

— Chemați-l pe comandantul gărzii — strigă Henric. Să vină imediat !

— Și pentru ce, mă rog, să vină comandantul gărzii ? întrebă Chicot, ștergînd bine cu degetul, pe dinăuntru, ceașca de porțelan și vîrîndu-și-l apoi în gură.

— Ca să-l spintece cu spada pe Chicot și să prepare din el, așa costeliv cum este, o friptură pentru cîinii mei.

Chicot se ridică în picioare și, potrivit-și de-a-ndoaselelea pălăria, exclamă :

— Ei, drăcia dracului ! Vrei să-l dai pe Chicot la cîini ?! Pe-un gentilom, la patrupezii tăi ?! Bun, să poftească aici comandantul gărzii tale și o să vedem noi.

Și trăgîndu-și spada lungă din teacă, începu să dueleze atît de caraghios cu bărbierul, cu frizerul și cu valetul, încît regele nu se putu abține să nu rîdă.

— Dar mie mi-e foame — se tîngui regele cu o voce jalnică — și ticălosul ăsta a înfulecat singur toată mîncarea.

— Ești un om capricios, Henric — spuse Chicot. Ți-am propus să mănînci și ai refuzat. În orice caz, ți-a mai rămas niște supă. Eu m-am săturat, acum mă duc la culcare.

Între timp, bătrînul Gaspard venise să aducă stăpînului său cheia.

— Și eu tot așa voi face — zise Saint-Luc. Dacă nu mă culc, risc să m-apuce o criză de nervi și prin asta aş dovedi lipsă de respect față de rege. Mă ia cu frig.

— Ține, Saint-Luc — vorbi regele, întinzîndu-i tînărului vreo cîțiva cățeluși — ia-i cu tine, ia-i.

— Pentru ce ? întrebă Saint-Luc.

— Ca să-i culci cu tine : au să-ți ia boala, iar tu o să te însănătoșești.

— Sire, vă mulțumesc — răspunse Saint-Luc, așezînd cîinii în coșulețul lor — nu prea am încredere în leacul dumneavoastră.

— La noapte o să vin să te văd, Saint-Luc — adăugă regele.

— Oh, sire — îl imploră tînărul — vă rog din suflet să nu veniți, m-ați face să sar din somn și se zice că așa ceva dă crize de epilepsie.

Spunînd acestea, el îl salută pe rege și părăsi camera. Henric își flutură mîna cu zel în semn de prietenie, însoțindu-l cu privirea.

Chicot dispăruse de mult.

La rîndul lor, cele două sau trei persoane care fuseseră de față la ceremonia culcării regelui plecară și ele. Lîngă Henric nu mai rămăseseră decît valeții, care îi acoperiră fața cu o mască fină de borangic îmbibată cu o pomadă parfumată. Masca avea găuri în dreptul nasului, ochilor și în dreptul gurii. O scufie de mătase cu fir de argint o

ținea fixată pe frunte și pe urechi. Apoi slujitorii petrecură brațele regelui printr-un pieptar de atlas roz, călduros, căptușit cu mătase fină și cu vată. După aceea îi întinseră monarhului o pereche de mănuși dintr-o piele atât de moale, încît păreau împletite din lînă. Mănușile erau lungi pînă la cot și unse pe dinăuntru cu un ulei înmiresmat, care le da acea elasticitate cu totul de neînțeles, dacă ar fi fost să judeci numai după exteriorul lor.

Îndată ce luă sfîrșit tainicul ritual al toaletei regale, monarhului i se servi supa într-o ceașcă de aur. Dar, înainte de a o duce la gură, el vărsă jumătate din conținut într-o altă ceașcă, aidoma cu cealaltă, și porunci să-i fie trimisă lui Saint-Luc, urîndu-i totodată noapte bună.

Veni și rîndul lui Dumnezeu, căruia i se arată în acea seară destulă nepăsare — desigur, numai din pricină că regele era atât de preocupat. Henric nu rosti decît o singură rugăciune și nici măcar nu se atinse de mătăniile sale sfințite : făcînd semn să i se pregătească patul înmiresmat cu coriandru, smirnă și scorțișoară, el se culcă. Și, tolănit pe nenumăratele-i perne, ordonă să fie strîns covorul de flori, din cauza căruia aerul în încăpere începuse să fie înăbușitor. Spre a se împros păta atmosfera încărcată de carbon, ferestrele fură deschise timp de cîteva minute. După care, în căminul mare de marmură fu aprins un foc zdravăn din curpeni, care arse și luminea iute ca un meteor, dar nu se stinse decît după ce răspîndi în tot apartamentul o căldură dulce.

Abia atunci valetul închise tot — uși și perdele — după ce mai întîi dădu drumul în odaie unui dulău, favoritul regelui, care se numea Narcis. Dintr-un salt, cîinele sări în patul regelui, se gudură, se tăvăli puțin, apoi, întinzîndu-se de-a curmezișul peste picioarele stăpînului său, se culcă. În sfîrșit, valetul însărcinat cu ultimele mărunțișuri suflă în lumînările trandafirii ce ardeau în mîinile satirului de aur, micșoră lumina candeliei, schimbînd feștila cu o alta mai subțire și, la rîndul său, ieși în vîrfurile picioarelor.

Mai liniștit, mai nepăsător, mai uituc decît călugării trîndavi ai regelui său, cuibăriți prin îmbelșugatele lor mînăstiri, regele Franței nu se mai ostenea să-și reamintească faptul că există și o Franță.

Dormea.

După o jumătate de ceas, slujitorii care stăteau de veghe pe coridoare și care, de la posturile lor, puteau observa ferestrele camerei lui Henric, văzură prin perdele candela stingându-se cu totul și razele argintii ale lunii înlocuind la geamuri dulcea lumină trandafirie care le colorase pînă atunci. Prin urmare, socotiră cu toții că maiestatea sa doarme din ce în ce mai adînc.

În clipa aceea, toate zgomotele din interior și dinafară muriră, așa încît s-ar fi putut auzi cum prin sumbrele coridoare ale Luvrului zboară liliacul cel mai tăcut.

VII

CUM, FĂRĂ CA NIMENI SĂ CUNOASCĂ PRICINA ACESTEI CONVERTIRI, REGELE HENRIC SE POMENI CONVERTIT DE LA O ZI LA ALTA

Se scurseră astfel două ore. Deodată răsună un țipăt îngrozitor. Țipătul venea din camera maiestății sale. Cu toate acestea, candela continua să rămînă stinsă, tăcerea era deplină și nici un zgomot nu se auzea, în afară de acel straniu strigăt al regelui. Căci regele fusese cel care țipase. Apoi, îndată se desluși zgomotul unei mobile în cădere, un obiect de porțelan prefăcîndu-se în țândări și pași alergînd fără rost prin cameră ; pe urmă se auziră noi strigăte, amestecate cu lătrături de ciine. Cît ai clipi luminile se aprinseră, spadele sclipiră pe culoare, iar pașii grei ai soldaților, năuci de somn, făcură să se cutremure coloanele masive.

— La arme — strigară toți din toate părțile — la arme !
Regele ne cheamă, iute la rege !

Și în același timp, comandantul gărzii, colonelul elvețienilor, locatarii palatului, archebuzierii de serviciu, toți năvăliră în apartamentul regal, inundat brusc de o uriașă flacără : douăzeci de torțe luminară priveliștea. Lîngă fotoliul răsturnat, printre ceștile sparte, în fața patului ră-

vășit, cu cearșafurile și plăpumile zăcînd risipite prin încăpere, sta Henric, grotesc și înspăimîntător în îmbrăcăminte de noapte, cu părul zbîrlit, cu ochii încremeniți. Mina lui dreaptă, întinsă înainte, tremura ca o frunză în bătaia vîntului, în vreme ce stînga se agăța crispată de garda săbiei, pe care o înșăfacase fără să-și dea seama. La fel de agitat ca și stăpînul său, ciinele îl privea urlînd, cu labele rășchirate.

Regele părea mut, stăpînit de o spaimă cumplită, iar toți cei de față, neîndrăznind să rupă tăcerea și întrebîndu-se numai din ochi, așteptau cu inima strînsă.

În clipa aceea, îmbrăcată pe jumătate, cu trupul înfășurat într-o pelerină largă, se ivi în prag tînăra regină, Louise de Lorraine, făptură blondă și duioasă, care a dus pe acest pămînt o viață de sfîntă și pe care o treziseră din somn strigătele soțului său.

— Sire — întrebă ea, mai speriată decît toți — ce s-a-ntîmplat, Dumnezeuule?... Strigătele voastre au ajuns pînă la mine, așa că am venit.

— Nu... nu... nu e nimic — bolborosi regele, fără a-și întoarce ochii, ce păreau că urmăresc prin aer o arătare vagă și invizibilă oricui altcuiva în afară de el.

— Dar maiestatea voastră a țipat — reluă regina. Maiestatea voastră e bolnavă ?

Pe chipul lui Henric al III-lea spaima era atît de adînc întipărită, încît, puțin cite puțin, puse stăpînire pe toți cei de față. Aceștia făceau un pas înainte, se dădeau înapoi, dar nu slăbeau din ochi persoana regelui spre a se convinge că nu este rănit, că nu-l lovise trăsnetul și că nu fusese mușcat de vreo reptilă.

— O, sire — strigă regina — în numele cerului, sire, nu ne mai chinuiți astfel ! Vreți să chemăm un medic ?

— Un medic ?! răspunse Henric pe același ton sinistru. Nu, nu trupul mi-e bolnav, ci sufletul, spiritul. Nu, nu un medic... un duhovnic.

Toți se priviră, apoi cercetară ușile, perdelele, parchetul, tavanul : nicăieri nici o urmă a acelei ființe invizibile care îl îngrozise într-atît pe rege. Cei de față iscodeau încăperea cu o curiozitate sporită : misterul se complica, regele cerea un duhovnic ! Îndată ce își exprimă această dorință, un sol se și azvirli în spinarea calului și mii de scînteii scă-

părară pe caldarîmul din curtea Luvrului. După cinci minute, Joseph Foulon, starețul minăstirii Sainte-Geneviève, era trezit din somn, smuls — ca să zicem așa — din așternut și adus în camera regelui.

O dată cu venirea duhovnicului, zarva încetă, liniștea se restabili ; fiecare se întreba în sinea lui, făcea presupuneri, se străduia să ghicească, dar, mai cu seamă, teama îi stăpînea pe toți : regele se spovedea !

A doua zi dis-de-dimineată, regele se trezi înaintea tuturor și dădu poruncă să se închidă iar porțile Luvrului, care nu se deschiseseră decît pentru a-l lăsa pe duhovnic să treacă. Apoi trimise după trezorier și după maestrul de ceremonii, pe urmă luă ceaslovul legat în piele neagră și începu să citească rugăciuni, întrerupîndu-se pentru a decupa fel și fel de chipuri de sfinți ; deodată porunci să fie chemați toți prietenii săi.

Auzind ordinul, solii se duseră întîi la Saint-Luc, dar Saint-Luc era mai suferind ca oricînd. El tînjea, doborît de oboseală. Boala îl sleise cu totul, somnul sau mai curînd letargia sa fusese atît de profundă, încît era singurul dintre oaspeții palatului care nu auzise nimic din tot ce se întîmplase în cursul nopții, deși îl despărțea numai un perete subțire de camera regelui. Totodată cerea îngăduința de a rămîne în pat, urmînd să facă toate rugăciunile poruncite de rege.

Auzind această jalnică istorisire, regele își făcu semnul crucii și ordonă să i se trimită prietenul său farmacistul. Apoi ceru să se aducă la Luvru toate bicele minăstirii Sainte-Geneviève și, înveșmîntat în negru, trecu prin fața lui Schomberg, care șchiopăta, a lui d'Épernon, care își ținea brațul prins într-o eșarfă, a lui Quélus, încă năuc, a lui d'O și Maugiron, care tremurau, și trecînd pe dinaintea fiecăruia, le împărți bicele aduse, poruncindu-le să se flageleze cît mai necruțător.

D'Épernon spuse că, avînd brațul drept în eșarfă, ar trebui să fie scutit de ceremonia aceasta, dat fiind că el n-ar putea să înapoieze loviturile primite, ceea ce ar constitui, ca să ne exprimăm astfel, un dezacord în gama flageleției. Dar Henric al III-lea îi răspunse că în felul acesta pocăința lui va fi și mai plăcută înaintea lui Dumnezeu.

Regele dă el însuși pildă. Își scoate tunica, pieptarul, cămașa și se biciuiește ca un mucenic. Chicot a vrut să ridă și să glumească, după obiceiul său, dar o privire cruntă a regelui i-a dovedit că nu este momentul; atunci a înhățat și el un bici, numai că, în loc să se lovească pe sine, își plesnește vecinii, iar când nu găsește nici o spinare prin apropiere, croiește de zor pereții și coloanele, desprinzînd bucățele de moloz din zugrăveală. Toată această larmă aduce încet-încet o oarecare înșeninare pe chipul regelui, deși e vădit că spiritul său rămîne adînc tulburat. Deodată, el părăsește camera, dînd ordin celorlalți să-l aștepte. De îndată ce iese, pocăința celor mai mulți încetează ca prin farmec. Doar Chicot îl plesnește mai departe pe d'O, pe care nu-l poate suferi. D'O îi trage și el din răsputeri. Este un fel de duel cu biciul. Henric s-a dus la regină. I-a dăruit un șirag de perle de 25.000 de scuzi, a sărutat-o pe amîndoi obrajii — ceea ce nu s-a mai întîmplat de mai bine de un an — și a rugat-o să azvîrle podoabele regale și să se îmbrace în pînză de sac. Louise de Lorraine, bună și blîndă, se supune numaidecît. Întreabă însă de ce soțul său, dăruindu-i un colier de perle, dorește în același timp ca ea să-și pună pe umeri un sac.

— Pentru păcatele mele — răspunde Henric.

Acest răspuns o mulțumește pe regină, deoarece, mai mult decît oricine, ea cunoaște firul nesfîrșit de păcate pentru care soțul său trebuie să se pocăiască. Așadar, se înveșmîntează după dorința lui Henric, care se întoarce în camera lui, unde o pofteste pe regină.

La apariția regelui, flagelarea reîncepe. D'O și Chicot, cei care n-au întrerupt-o de loc, sînt plini de sînge. Regele îi felicită și-i numește adevărații și singurii săi prieteni. După zece minute sosește și regina, înveșmîntată în pînză de sac. Numaidecît se împart lumînări tuturor curtenilor și, desculți, pe o vreme îngrozitoare, cu zăpadă și cu gheață, frumoșii curteni, frumoasele doamne și bunii parizieni, credincioși regelui și Sfintei Fecioare, o pornesc spre Montmartre, mai întîi dîrdîind, în curînd însă înfierbîntați de loviturile cumplite pe care Chicot le dăruiește din belșug tuturor celor ce au nenorocul să-i stea în preajmă.

D'O s-a dat bătut și a intrat în cortegiu la vreo cincizeci de pași departe de Chicot.

La ora patru după-amiază, lugubra plimbare a luat sfârșit, minăstirile au primit daruri bogate, tălpile tuturor curtenilor erau umflute, iar spinările sfișiate. Regina a apărut în public într-o cămașă lungă de pînă aspră, regele cu un șirag de mătânii. Au fost lacrimi, strigăte, rugăciuni, tămie, cîntări. După cum se vede, o zi bună.

Într-adevăr, toți au suferit de pe urma frigului și a biciului spre a fi pe plac regelui, dar fără a putea ghici de ce acest prinț, care, cu două zile înainte, dansase atît de voios, se chinuia astfel în cea de a treia.

Hughenoții, membrii Ligii și libertinii au privit rîzînd cortegiul celor ce se flagelau, spunînd, ca niște adevărați oameni care nu prețuiesc nimic, că procesiunea precedentă fusese mai frumoasă și mai plină de ardoare : ceea ce nu era adevărat.

Henric s-a întors la palat fără a pune ceva în gură. Cu umerii brăzdați de lungi dîre vinete și roșii, n-a părăsit-o nici un moment pe regină și a profitat de toate clipele de răgaz, de popasurile pe la diferitele capele, pentru a-i făgădui noi daruri și pentru a făuri planuri de pelerinaj împreună cu ea.

Cît despre Chicot, obosit să tot lovească și înfometat din pricina neobișnuitului exercițiu la care îl osîndise regele, ceva mai sus de poarta Montmartre a șters-o din cortegiu și, împreună cu fratele Gorenflot, călugărul acela al minăstirii Sainte-Geneviève, care voise să-l spovedească pe Bussy și care era unul dintre prietenii bufonului, a intrat în grădina unei circiumioare foarte cunoscute, unde a băut vin cu scorțișoară și a mîncat o lișiță vînată în bălțile de la Grange-Batelière. Apoi, la întoarcerea procesiunii, și-a reluat locul în rînd și s-a înapoiat la Luvru, plesnind și mai vîrtos pe acei penitenți și penitente și împărțind, vorba lui, indulgențe totale.

O dată cu venirea serii, regele se simți obosit din pricina postului negru, a drumului pe care-l străbătuse desculț, precum și datorită loviturilor năprasnice pe care singur și le trăsese. El porunci să i se aducă o cină de post, puse să i se oblojească umerii, să se ațîțe focul și o porni spre Saint-Luc, pe care-l află vioi și vesel. Din ajun, regele se schimbase mult : toate gîndurile sale se îndreptau către nimicnicia lucrurilor omenești, către pocăință și moarte.

— Ah — rosti el, cu accentul profund al omului degustat de viață — într-adevăr, înțelept a fost Dumnezeu cînd a făcut ca viața noastră să fie atît de amară.

— De ce, sire ? întrebă Saint-Luc.

— Pentru că, obosit de această lume, omul, în loc să se teamă de moarte, o dorește.

— Cer iertare, sire — zise Saint-Luc. Vă referiți numai la dumneavoastră, căci eu n-o doresc cîtuși de puțin.

— Ascultă, Saint-Luc — continuă regele, dînd din cap — dac-ai vrea să te porți cum se cuvine, ai urma sfatul meu, ba aș zice mai mult : pilda mea.

— Cu toată plăcerea, sire, dacă-mi convine.

— Vrei să părăsim, eu — coroana, tu — soția, și să intrăm amîndoi la mînăstire ? Am dispensă de la papă, de la sfîntul nostru părinte : ne-am putea călugări chiar mîine. Eu mă voi numi fratele Henric...

— O, iertare, sire, iertare ! Vă iubiți prea puțin coroana, pe care o cunoașteți prea bine, dar eu îmi iubesc mult soția, pe care încă n-o cunosc îndeajuns. Așa că nu primesc.

— Ah, ah ! exclamă Henric. După cît se pare, te simți mai bine.

— Mult mai bine, sire. Mi-e cugetul împăcat și inima dornică de bucurie. Sufletul mi-e neînchipuit de însetat de plăceri și de fericire.

— Sărmane Saint-Luc ! exclamă regele, împreunîndu-și mîinile.

— Propunerea asta, sire, trebuia să mi-o fi făcut ieri. O, eram nemulțumit, posac, bolnav. Aș fi fost gata, pentru un fleac, să mă azvîrl cu capul într-o fîntînă. Dar astăseară lucrurile se schimbă. Am petrecut o noapte plăcută, o zi încîntătoare. La naiba, în sfîrșit ! Trăiască veselia !

— Drăcui, Saint-Luc — observă regele.

— Am drăcuit, sire ? Se poate, dar uneori mi se pare că și dumneavoastră drăcuiți.

— Am drăcuit, Saint-Luc, dar nu voi mai drăcui.

— Eu nu îndrăznesc să făgăduiesc așa ceva. Am să încerc să drăcui cît mai puțin cu putință. Iată singurul lucru la care mă pot angaja. De altfel, Dumnezeu e bun și milostiv cu păcatele noastre cînd ele vin din slăbiciune omenească.

— Așadar, crezi că Dumnezeu mă va ierta ?

— A, nu vorbeam despre dumneavoastră, sire, despre mine vorbeam, sluga maiestății voastre. Ce naiba ! Maiestatea voastră ați păcătuit ca... un rege... pe cînd eu am păcătuit ca un simplu muritor. Sper că, la judecata de apoi, Dumnezeu o să aibă două balanțe și două greutăți.

Regele scoase un suspin, șopti un *Confiteor* și se lovi cu pumnul în piept cînd ajunse la *mea culpa*.

— Saint-Luc — zise el apoi — vrei să petrecem noaptea în camera mea ?

— Depinde ce-o să facem în camera maiestății voastre — răspunse Saint-Luc.

— O să aprindem toate luminile, eu o să mă culc, iar tu ai să-mi citești rugăciunile sfinților părinți.

— Mulțumesc, sire.

— Cum, nu vrei ?

— Nici nu mă gîndesc.

— Mă părăsești, Saint-Luc, mă părăsești !

— De loc. Nu vă părăsesc, dimpotrivă.

— Într-adevăr, nu ?...

— Dacă doriți.

— Sigur că doresc.

— Dar cu o condiție.

— Care ?

— Ca maiestatea voastră să comande o masă strașnică, să ordone să fie chemați cîțiva cîntăreți și câteva curtezane și să dansăm.

— Saint-Luc ! Saint-Luc ! strigă regele în culmea spaimii.

— Zău — zise Saint-Luc — astă-seară vreau să petrec. Vreți să bem și să dansăm, sire ?

Henric nu răspunse. Cugetul lui, uneori atît de ager și dovedind mult duh, se întuneca din ce în ce mai tare și părea că luptă împotriva unei taine care îl apăsa întocmai ca o bucată de plumb legată de picioarele unei păsări, care în zadar și-ar întinde aripile vrînd să zboare.

— Saint-Luc — grăi în sfîrșit regele, cu un glas sumbru — tu visezi uneori ?

— Adesea, sire.

— Crezi în vise ?

— Așa îmi dictează rațiunea.

- Cum ađică ?
- Da, visele ne consolează de realitate. Bunăoară, azi-noapte am avut un vis minunat.
- Ce vis ?
- Se făcea că soția mea...
- Tot la soția ta te gîndești, Saint-Luc ?
- Mai mult ca oricînd.
- A ! exclamă regele, suspinînd și înălțîndu-și ochii spre cer.
- Se făcea — continuă Saint-Luc — că soția mea, păstrîndu-și fermecătorul ei chip, căci e frumoasă soția mea, sire...
- Vai, da — îl întrerupse regele. Și Eva era frumoasă, biet nenorocit ! Și Eva ne-a pierdut pe toți.
- Aha, așadar, de aici vine ciuda dumneavoastră ? Dar să ne întoarcem la visul meu, maiestate.
- Și eu am avut un vis... — zise regele.
- Cum spuneam, soția mea, păstrîndu-și fermecătorul ei chip, avea trup și aripi de pasăre și, cu iuțeala fulgerului, bătîndu-și joc de porți și de zăvoare, a trecut peste zidurile Luvrului și lovea cu ciocul în geamul meu, chemîndu-mă drăgălaș, iar eu înțelegeam chemarea ei, care suna astfel : „Deschide-mi, Saint-Luc, deschide-mi, soțul meu drag“.
- Și i-ai deschis ? întrebă regele, aproape deznădăjduit.
- Ba bine că nu. Cît am putut de repede — îl asigură Saint-Luc.
- Păcătosule !
- Păcătos, sire, cît vreți de păcătos.
- Și te-ai trezit ?
- Nu, sire, m-am ferit cît am putut : prea era frumos visul !
- Atunci ai visat mai departe ?
- Cît mai mult cu putință, sire.
- Și la noapte nădăjduiești...
- Da, nădăjduiesc să mai visez, să nu fie cu supărare maiestății voastre. Iată de ce refuz plăcuta îmbiere de a vă citi rugăciuni. Dacă e vorba să veghez, sire, cer în schimb ceva pe măsura visului meu. Deci, după cum spuneam, dacă maiestatea voastră comandă ospățul, dacă aduce muzicanți...

— Destul, Saint-Luc, destul — îl întrerupse regele, ridicîndu-se. Mergi spre pierzanie și mă duci și pe mine într-acolo dacă mai rămîn o clipă aici. Adio, Saint-Luc, sper că cerul îți va trimite în locul acelui vis plin de ispite un alt vis mîntuitor, care te va îndemna mîine să iei parte la pocăința mea și să ne retragem împreună din lume.

— Mă îndoiesc, sire, ba chiar sînt atît de sigur de acest lucru, încît, dacă ar fi să vă dau un sfat, v-aș spune să-l izgoniți din Luvru, chiar astă-seară, pe dezmățatul de Saint-Luc, care e absolut hotărît să moară nepocăit.

— Nu — zise Henric — nu. Sper că pînă mîine duhul sfînt va coborî asupra ta, cum a coborît și asupra mea. Bună seara, Saint-Luc, am să mă rog pentru tine.

— Bună seara, sire, am să visez pentru maiestatea voastră.

Și Saint-Luc începu să fredoneze primul cuplet al unui cîntecel mai mult decît deocheat, pe care regele obișnuia să-l cînte în momentele sale de bună dispoziție, ceea ce grăbi retragerea suveranului, care închise ușa și se întoarse în apartamentul său, murmurînd :

— Doamne Dumnezeu! minia ta e dreaptă și întemeiată, căci lumea merge din ce în ce mai rău...

VIII

CUM S-A ÎNTÎMPLAT CĂ REGELUI ÎI FU FRICĂ
DE A-I FI FOST FRICĂ ȘI CUM S-A ÎNTÎMPLAT CĂ
LUI CHICOT ÎI FU FRICĂ DE A NU-I FI FOST FRICĂ

Ieșind din camera lui Saint-Luc, regele găsi — așa după cum poruncise — întreaga curte adunată în sala cea mare. El împărți cîteva „favoruri“ prietenilor săi : îi trimise în provincie pe d'O, pe d'Épernon și pe Schomberg, îi amenință pe Maugiron și pe Quélus, spunîndu-le că-i va da în judecată dacă se vor mai lua la harță cu Bussy, îi întinse acestuia mîna să i-o sărute, apoi îl îmbrățișă, strîngîndu-l îndelung la piept, pe François, fratele său. Cît despre re-

gină, regele se arăta față de ea atît de darnic în complimente și drăgălășenii, încît cei de față socotiră aceste semne drept cele mai prielnice prevestiri pentru succesiunea la tronul Franței.

Între timp, ora cînd regele obișnuia să se ducă la culcare se apropia, totuși oricine putea lesne băga de seamă că el căuta să întîrzie cît mai mult. În sfîrșit, orologiul Luvrului bătu de zece ori : Henric privi lung în jurul lui, pîrînd că vrea să aleagă dintre prietenii săi pe acela ce urma să-i citească în locul lui Saint-Luc, care refuzase.

Chicot se uita la el.

— Ia poftim — zise acesta cu obișnuita-i îndrăzneală — pare-mi-se că astă-seară Henric îmi face ochi dulci. Nu cumva ai de plasat vreo drăguță de stăreție, cu zece mii de livre venit ? Of, fir-ar să fie, ce mai stareț aș fi ! Dă-mi-o, fiule, dă-mi-o !

— Chicot, vino cu mine — i se adresă regele. Noapte bună, domnilor, mă duc să mă culc.

Chicot se întoarse către curteni, își răsuci mustața și, salutînd cît mai grațios cu putință, dădu ochii peste cap, aruncînd priviri pline de duioșie.

— Noapte bună, domnilor — repetă el, imitînd vocea lui Henric — noapte bună, ne ducem la culcare.

Curtenii își mușcară buzele, regele se înroși.

— Hei — strigă Chicot — să vină bărbierul, frizerul și valetul meu și, mai ales, pomada !

— Nu — interveni regele — astă-seară n-am nevoie de nimic : intrăm în post, mă pocăiesc.

— Îmi pare rău de pomadă — spuse Chicot.

Regele și bufonul intrară în camera pe care o cunoaștem.

— Așa ! zise Chicot. Ia spune-mi, Henric, oare am devenit favorit regal ? Am devenit indispensabil ? Sînt atît de frumos ? Sînt mai frumos cumva decît cupidonul ăla de Quélus ?

— Taci, bufonule ! porunci regele. Iar voi, domnilor, care ați venit să-mi faceți toaleta de noapte, plecați !

Valeții se supuseră, ușa se închise. Henric și Chicot rămaseră singuri. Bufonul îl privea pe rege întrucîtva cu mirare.

— De ce le-ai spus să plece ? întrebă el. Încă nu ne-am uns cu pomezi. Ai de gând să mă ungi cu regeasca ta mînă ? Mde ! Ar fi și asta o pocăință ca oricare alta.

Henric nu răspunse. Toată lumea părăsise încăperea, și cei doi regi, nebunul și înțeleptul, se priveau.

— Să ne rugăm — zise Henric.

— Mulțumesc — strigă Chicot — nu e chiar atît de amuzant ! Dacă pentru așa ceva m-ai chemat, prefer să mă întorc la deochetații ceia între care mă aflu. Adio, fiule ! Noapte bună !

— Rămii ! porunci regele.

— Oho ! exclamă Chicot, îndreptîndu-și umerii — asta începe să miroasă a tiranie. Ești un despot, un Phalaris, un Denys¹. Aici mă plictisesc. Toată ziua m-ai silit să sfîșii spinarea prietenilor mei, lovindu-i cu vîna de bou, și acum pare-se c-ai vrea s-o luăm iar de la capăt. Dă-o dracului, Henric, eu zic s-o lăsăm baltă ! Nu sîntem decît noi doi aici, și în doi... toate loviturile își ating ținta.

— Taci din gură, limbut nenorocit — strigă regele — și gîndește-te la căință !

— Na ! Tot aici am ajuns. Să mă gîndesc la căință, eu ? ! Și de ce, mă rog, să mă căiesc ? Pentru că m-am făcut bufonul unui călugăr ? *Confîteor...* Mă căiesc. *Mea culpa*, e vina mea, e vina mea, e vina mea cea mai mare.

— Nu pingări cele sfinte, nenorocitele, nu pingări ! zise regele.

— Ei, asta-i acum ! răspunse Chicot. Mai degrabă aș vrea să fiu închis într-o cușcă cu lei și cu maimuțe, decît încuiat în camera unui rege maniac. Adio ! Am plecat.

Regele scoase cheia din ușa.

— Henric — spuse Chicot — te previn că ai o mutră sinistră și că, dacă nu mă lași să plec, eu chem, strig, sparg ușa, sparg geamul. Ce mama dracului !

— Chicot — începu regele cu glas plin de melancolie — Chicot, prietene, abuzezi de tristețea mea.

— A, de-abia acum înțeleg : ți-e frică să rămii singur ; așa sînt toți tiranii. Fă-ți douăsprezece camere, ca Denys, sau douăsprezece palate, ca Tiberiu. Pînă atunci, poftim,

¹ Phalaris (565—549 î.e.n.) și Denys (405—367 î.e.n.), primul — tiran al cetății Agrigente, cel de al doilea — tiranul Siracuzei, amîbii renumiți pentru cruzimea și despotismul lor.

fa spada mea cea lungă, dar lăsă-mă să-mi duc teaca acasă.

Auzind cuvîntul frică, un fulger se aprinse în ochii lui Henric, apoi, cuprins de un ciudat fior, regele se ridică și începu să umble de colo-colo prin odaie. Era atît de frămîntat, iar chipul său atît de palid, încît Chicot crezu că regele e într-adevăr bolnav ; de aceea, după ce-l privi speriat, dînd de trei-patru ori ocol camerei, i se adresează :

— Haide, fiule, spune ce ai ? Spune-i prietenului tău Chicot ce te doare ?

Regele se opri în fața bufonului și zise privindu-l :

— Da, tu ești prietenul meu, singurul meu prieten.

— Stăreția de la Valencey e vacantă.

— Ascultă, Chicot, tu știi să păstrezi o taină ? întrebă regele.

— Mai e vacantă și cea de la Pithiviers, unde se mă-nîncă cele mai grozave pateuri cu potîrnichi.

— În ciuda tuturor scâlâmbăielilor tale — continuă regele — ești un om de inimă.

— Atunci nu-mi mai da o mînaștire, dă-mi un regiment.

— Ba chiar ești un om cu care te poți sfătui.

— În cazul ăsta, nu-mi da nici regiment, numește-mă consilier. Ah, nu, dacă mă gîndesc, tot mai bun e un regiment sau o stăreție. Nu vreau să fiu consilier : aș fi obligat să împărtășesc totdeauna părerea regelui.

— Taci, Chicot, taci ! Se apropie clipa, îngrozitoarea clipă !

— Vai, iar te-apucă ? se neliniști Chicot.

— Ai să vezi, ai s-auzi.

— Ce-am să văd ? Ce-am s-aud ?

— Așteaptă, așteaptă, și ceea ce se va întîmpla, o să-ți dezvăluie lucrurile pe care vrei să le cunoști. Așteaptă !

— Ba n-aștept de loc... Ce cîine turbat i-o fi mușcat pe tatăl și pe mama ta în noaptea cînd au hotărît să te-aducă pe lume ?

— Chicot, ești viteaz ?

— Sînt și mă mîndresc, dar nu-mi pun vitejia la bătaie oricînd și oricum, ce naiba ! Cînd regele Franței și al Poloniei țipă noaptea de scoală tot Luvrul, mie, sărmanul de mine, mi se poate ierta dacă dezonorez apartamentul tău. Adio, Henric, strigă-ți căpitanii gărzilor, cheamă-ți elve-

țienii, paznicii și lasă-mă s-o șterg ! Ducă-se naibii pericolul nevăzut, ducă-se naibii primejdiile pe care nu le cunosc !

— Îți ordon să rămii ! strigă regele, autoritar.

— Pe cuvîntul meu, ești un stăpîn glumeț, care vrea să poruncească fricii. Nu pricepi că mi-e teamă ? Mi-e teamă, îți spun. Ajutor ! Foc !

Și pentru a înfrunta primejdia neîndoielnică, Chicot se cocoșă pe o masă.

— Bine, caraghiosule, bine, fiindcă altfel nu taci din gură, am să-ți povestesc totul.

— Așa — zise Chicot, frecîndu-și mîinile, coborînd cu grijă de pe masă și trăgîndu-și afară din teacă uriașa lui spadă. Dacă știm despre ce e vorba, se schimbă treaba. Nu stăm noi cu mîinile în sîn. Povestește, povestește, fiule ! Pare-mi-se că-i vorba de un crocodil, așa e ? Pe toți dracii, că bună spadă am ! O folosesc în fiecare săptămînă ca să-mi tai coarnele cu ea, și sînt tari ale naibii coarnele mele ! Așadar, Henric, ziceai că-i un crocodil...

Și Chicot se răsturnă într-un fotoliu încăpător, cu sabia între genunchi, încolăcind tăișul cu picioarele, așa cum șerpilor — simbol al păcii — încolăcesc caduceul lui Mercur¹.

— Noaptea trecută — începu Henric — dormeam...

— Și eu — zise Chicot.

— Deodată am simțit o suflare pe obraz.

— Era crocodilul, căruia i se făcuse foame — îl zeflemisi Chicot — și care-ți lîngea pomada de pe față.

— Mă trezesc pe jumătate și simt cum, de spaimă, mi se zburlește barba sub mască.

— Ah, ce minunat mă-nfiori — chicoti Chicot, cuibărindu-se și mai bine în fotoliu și sprijinindu-și bărbia de garda săbiei.

— În clipa aceea — continuă regele cu glas atît de slab și de tremurător, că abia ajungea la urechea lui Chicot — în clipa aceea a răsunat în cameră o voce atît de cutremurătoare, încît am simțit că mi se zguduie creierii.

¹ Caduceul lui Mercur — nuiaua de măsline cu două aripioare în vîrf avînd încolăciți pe ea doi șerpi ; atribut al zeului Mercur, simbolizînd comerțul și pacea.

— Vocea crocodilului, desigur. Am citit eu în călătoriile lui Marco Polo că animalul ăsta are o voce amăgitoare, care imită țipătul copiilor. Dar n-avea grijă, fiule, dacă vine, îl omorîm noi.

— Fii atent !

— La naiba ! Păi sînt numai urechi — zise Chicot, întinzîndu-se ca pus în mișcare de un resort. Am încremenit ca o stană de piatră și sînt mut ca peștele.

Henric continuă cu glas și mai mohorît, și mai lugubru :

— „O, biet păcătos !“... zise vocea...

— Ei — îl întrerupse Chicot — așadar, vocea asta și vorbea ! Va să zică nu era un crocodil ? !

— „O, biet păcătos !“ rosti vocea. „Sînt vocea Domnului Dumnezeuului tău.“

Chicot făcu un salt, apoi, pierzîndu-și echilibrul, se rostogoli în fotoliu.

— Vocea lui Dumnezeu ? întrebă el.

— Ah, Chicot — răspunse Henric — e o voce cutremurătoare.

— O voce frumoasă ? se interesă Chicot. Seamănă cu sunetul trîmbiței, așa cum spune scriptura ?

— „Ești aici ? Mă auzi ?“ continuă vocea. „Mă auzi, păcătos înrăit ? Ești hotărît să mergi mai departe pe calea nedreptății ?“

— Ah, pe cîntea mea, pe cîntea mea, dar glasul ăsta al lui Dumnezeu seamănă destul de bine cu glasul poporului tău — zise Chicot.

— Pe urmă — reluă regele — au urmat o mulțime de alte învinuiri, care, te-asigur, Chicot, mi s-au părut foarte crude.

— Bine, bine, dar zi mai departe, fiule, povestește-mi ce mai spunea vocea, ca să-mi dau scama dacă Dumnezeu era bine informat.

— Păgînule ! strigă regele. Dacă te-ndoiești, am să te pedepsesc amarnic.

— Eu — declară Chicot — nu mă îndoiesc de loc. Ceea ce mă miră e doar faptul că Dumnezeu a așteptat pînă acum, ca să-ți aducă toate aceste învinuiri. De la potop încoace, a devenit tare răbdător ! Așadar, fiule, zici că te-ai speriat grozav ? continuă Chicot.

- O, da ! răspunse Henric.
- Cred și eu.
- Tîmplele mi-erau scăldate în sudoare și-mi înghețase măduva în oase.
- E foarte firesc, la fel spune și prorocul Ieremia. Pe cîntea mea de gentilom, în locul tău, nu știu ce m-aș fi făcut ! Și atunci ai strigat ?
- Da.
- Și au alergat toți ?
- Da.
- Și au căutat bine ?
- Peste tot.
- Și nici urmă de bunul Dumnezeu ?
- Totul se risipise.
- Începînd cu regele Henric. E înspăimîntător !
- Atît de înspăimîntător, că l-am chemat pe duhovnicul meu.
- Bun. Și a venit numaidecît ?
- Într-o clipită.
- Ia stai puțin. Fii sincer, fiule, spune adevărul, împotriva obiceiului tău. Ce crede duhovnicul tău despre înţîmplarea asta ?
- S-a îngrozit.
- Te cred.
- Și-a făcut semnul crucii. Mi-a spus să mă căiesc, așa după cum îmi poruncise Dumnezeu.
- Foarte bine, niciodată nu strică să te căiești. Dar despre arătarea în sine sau, mai bine zis, despre cele auzite, ce-a spus ?
- Că sînt un semn al providenței, că e o minune, că trebuie să mă gîndesc la binele statului. Așa că, azi-dimineață...
- Ce-ai făcut azi-dimineață, fiule ?
- Am dăruit iezuiților o sută de mii de livre.
- Bravo !
- Și am sfîrtecat cu lovituri de bici pielea mea și a tinerilor mei curteni.
- Admirabil ! Și mai departe ?
- Eh ! Mai departe... Tu ce părere ai, Chicot ? Dar ia seama, nu mă adresez măscăriciului, ci omului care chibzuiește cu sînge rece, prietenului.

— Ah, sire — răspunse Chicot, grav — părerea mea este că maiestatea voastră a avut un coșmar.

— Crezi ?...

— Că n-a fost decît un vis, care nu se va mai repeta dacă maiestatea voastră n-o să-l pună prea mult la inimă.

— Un vis ? zise Henric, clătînd din cap. Nu, nu, eram treaz, te-asigur, Chicot.

— Dormeai, Henric.

— Ca dovadă că nu dormeam, aveam ochii deschiși.

— Și eu dorm cu ochii deschiși.

— Se poate, dar eu vedeam, ceea ce cînd dormi cu adevărat nu se întîmplă.

— Și ce vedeai ?

— Vedeam luna luminînd geamurile camerei și mă uitam la ametistul de pe garda spadei, care sclipea chiar pe locul unde te afli tu acum, împrăștiind o lumină sumbră.

— Dar cu candela ce s-a întîmplat ?

— S-a stins.

— Vis, fiule, vis și nimic altceva.

— De ce nu crezi, Chicot ? Nu e oare scris că Dumnezeu le vorbește regilor cînd vrea să aducă vreo schimbare însemnată pe pămînt ?

— Da, e adevărat că le vorbește, dar atît de încet, încît ei nu-l aud niciodată.

— Și ce anume te face să fii atît de neîncrezător ?

— Faptul că ai auzit atît de bine.

— Acum pricepi pentru ce te-am oprit aici ?

— Ba bine că nu ! răspunse Chicot.

— Pentru ca s-auzi chiar tu ce va spune vocea.

— Și dacă spun cuiva ceea ce am auzit, să se creadă că e o aiureală de a mea. Chicot este atît de neînsemnat, atît de nevolnic, atît de nebun, că tot nu l-ar crede nimeni. Strașnică șmecherie, fiule, n-am ce zice !

— Și de ce nu crezi mai curînd, prietene, c-am vrut să împărtășesc taina aceasta numai nedezmînițitului tău devotament ? întrebă regele.

— A, nu minți, Henric, căci dacă vocea vine și astăseară, o să te învinuiască și pentru minciuna asta și, slavă Domnului, ai destule pe conștiință și fără ea. Dar, în sfîrșit, sînt gata să primesc însărcinarea. Nu mă supără să aud vocea Domnului, poate îmi va spune și mie ceva.

- Ei bine, ce trebuie să facem ?
- Trebuie să te culci, fiule.
- Ba dimpotrivă...
- Nici un „dimpotrivă“.
- Totuși...
- Nu cumva crezi că, stînd în picioare, ai să împiedici vocea lui Dumnezeu să grăiască ? Un rege nu-i întrece pe ceilalți oameni decît prin înălțimea coroanei, iar cînd umblă cu capul gol, crede-mă, Henric, este de aceeași statură cu ei, ba uneori și mai mic.
- Bine — zise regele — va să zică rămîi ?
- După cum ne-am înțeles.
- Atunci eu mă culc.
- Foarte bine.
- Dar tu nu te culci ?
- Nici nu mă gîndesc.
- Iar eu nu-mi scot decît tunica.
- Cum dorești !...
- Pantalonii nu-i scot.
- Este o măsură de precauție binevenită.
- Și tu ?
- Eu stau coala unde mă aflu.
- Și n-ai să adormi ?
- Ei, vezi, asta nu-ți pot făgădui. Somnul, fiule, e ca și frica : scapă de sub controlul voinței noastre.
- Cel puțin căznește-te să nu te fure somnul.
- N-avea grijă, am să mă ciupesc cît oi putea ; de altminteri, o să mă trezească vocea.
- Nu glumi pe seama vocii ! se supără Henric, care își vîrîse un picior sub plapumă și acum și-l scoase iar.
- Haide ! răspunse bufonul. Doar n-oi fi vrînd să te bag eu în pat.
- Regele oftă și, după ce iscodi neliniștit fiecare colțișor, fiecare ungher al odăii, se strecură tremurînd în pat.
- Așa ! rosti Chicot. Acum e rîndul meu.
- Și se întinse cît era de lung în fotoliu, potrivindu-și gri-juliu la spate și în dreptul șalelor fel de fel de perne.
- Cum vă simțiți, sire ?
- Destul de bine, dar tu ?
- Excelent ! Noapte bună, Henric !
- Noapte bună, Chicot, dar să nu adormi.

— Nici o grijă — răspunse Chicot, căscînd de-i trosneau fălcile.

Și amîndoi închiseră ochii, regele pentru a se preface că doarme, Chicot pentru a dormi de-a binelea.

IX

CUM VOCEA LUI DUMNEZEU S-A ÎNȘELAT ȘI I-A VORBIT LUI CHICOT, CREZÎND CĂ VORBEȘTE REGELE

Timp de vreo zece minute, regele și Chicot rămaseră aproape cu desăvîrșire nemișcați și tăcuți. Deodată regele se ridică în capul oaselor, tresărind. Auzind mișcarea și zgomotul care-i tulburau dulcea piroteală dinaintea somnului, Chicot se îndreptă din șale.

Cu ochi strălucitori, se priviră amîndoi.

— Ce este ? întrebă Chicot în șoaptă.

— Boarea — rosti regele și mai încet — boarea...

În aceeași clipă, una din lumînările pe care le ținea în mînă satirul de aur se stinse, apoi a doua, a treia și, în sfîrșit, ultima.

— Oho ! exclamă Chicot. Ce mai adiere !

Nu apucă să-și sfîrșească vorba, și candela se stinse și ea, iar camera rămase luminată numai de ultimele pîlpîiri ale focului din cămin.

— Cu-cu ! strigă Chicot, ridicîndu-se în picioare.

— Acum o să vorbească — șopti regele, făcîndu-se covrig în pat — o să vorbească.

— Atunci ascultă — îl sfătui Chicot.

Într-adevăr, chiar în clipa aceea se auzi o voce cavernoasă și din cînd în cînd șuierătoare, care rostea în direcția patului :

— Păcătos înrăit, ești aici ?

— Da, Doamne — răspunse regele, clănțănind din dinți.

— Aha — observă Chicot — iată o voce cam prea răgușită pentru a veni chiar din cer ! Dar, oricum, e îngrozitor.

— Mă auzi ? întrebă vocea.

— Da, Doamne — băigui Henric. Te-ascult stînd incovoiat sub minia ta.

— Crezi că mi-ai dovedit supunere — urmă vocea — dacă ai săvîrșit toate maimuțărelile alea la care te-ai dat astăzi, fără ca în adîncul inimii tale să fii cutremurat ?

— Bine zis ! exclamă Chicot. Aha, strașnic te-a mai atins !

Mîinile regelui se izbeau una de alta, încercînd să se împreuneze a rugă. Chicot se apropie de el.

— Ei bine — murmură Henric — ei bine, acum crezi, nenorocitul ?

— Așteaptă — șopti Chicot.

— Ce vrei să faci ?

— Taci și ascultă : dă-te jos din pat binișor și lasă-mă pe mine în locul tău.

— De ce ?

— Pentru ca minia Domnului să cadă întii asupra mea.

— Și crezi că atunci o să mă cruțe pe mine ?

— Să încercăm. Și cu o stăruință plină de afecțiune, Chicot îl împinse domol pe rege jos din așternut și se așeză în locul lui. Și acum, Henric — adăugă el — du-te și te instalează în fotoliul meu și las' pe mine !

Henric se supuse : începea să înțeleagă.

— Nu răspunzi ? reluă vocea. Iată dovada că ești plin de păcate.

— Vai ! Iartă-mă, Doamne, iartă-mă ! se rugă Chicot, vorbind pe nas ca regele. Apoi, întinzîndu-se spre Henric, îi șopti : Cam ciudată treabă, fiule ! Ce zici ! Bunul Dumnezeu nu-l recunoaște pe Chicot !

— Hei, da' ce înseamnă asta ? zise Henric.

— Așteaptă, așteaptă, ai să vezi tu și altele !

— Nenorocitul ! tună vocea.

— Da, stăpîne, da — răspunse Chicot — sînt putred de păcătos, un păcătos fără de seamăn.

— Atunci, mărturisește-ți crimele și pocăiește-te !

— Mărturisesc — zise Chicot — că m-am purtat ca un ticălos față de vărul meu Condé, căruia i-am ademenit nevasta, și mă căiesc.

— Ce tot îndrugi acolo ? murmură regele. Ia mai ȋne-ȋi gura ! Asta este o cheștiune ȋngropată de mult.

— Ah, așa e — răspunse Chicot — să trecem la alta.

— Vorbește ! porunci vocea.

— Mărturisesc — reluă falsul Henric — că am fost un mare ȋlhar față de polonezi, care m-au ales rege și pe care i-am părăsit ȋntr-o noapte, șterpelind toate diamantele coroanei, și mă căiesc.

— Hei, mă ticălosule ! se stropși Henric. Ce tot scormonești trecutul ? A fost dată de mult uitării și chestia asta.

— Trebuie să continui să-l păcălesc — ȋi explică Chicot. Las' pe mine !

— Vorbește ! porunci iar vocea.

— Mărturisesc — urmă el — că i-am suflat tronul Franȋei fratelui meu d'Alenȋon, căruia ȋi revenea de drept, deoarece eu, după toate regulile, renunȋasem la el ȋn clipa cȋnd am acceptat coroana Poloniei, și mă căiesc.

— Pungașule ! se mȋnie regele.

— N-ai spus ȋncă tot — reluă vocea.

— Mărturisesc că m-am ȋnȋeles cu buna mea mamă Caterina de Medici să izgonim din Franȋa pe cumnatul meu, regele Navarei, după ce mai ȋntii i-am nimicit toȋi prietenii, și pe sora mea, regina Margareta, după ce i-am distrus toȋi iubȋȋii, și mă căiesc amarnic.

— Ah, ȋlharule ! scrișni regele, ȋncleșȋndu-și dinȋii de furie.

— Sire, să nu-l mȋniem pe Dumnezeu, ȋncercȋnd să-i tăinuim ceea ce el șȋtie tot atȋt de bine ca și noi.

— Acum nu e vorba de politică — urmă vocea.

— Ah, iată-ne și aici — reluă Chicot cu glas jalnic. E vorba de apucăturile mele, nu-i așa ?

— ȋn sfȋrșit ! zise vocea.

— E adevărat, Doamne Dumnezeule — se strădui Chicot, vorbind mereu ȋn felul și-n numele regelui — că sȋnt tare muieratic, tare trȋndav, tare nepăsător, tare prostȋnac și tare ipocrit.

— Adevărat ai grăit ! rosti vocea cu un sunet cavernos.

— Am năpăstuit femeile, pe a mea mai ales, o femeie atȋt de demnă.

— Trebuie să-ți iubești nevasta ca pe tine însuși și înaintea tuturor lucrurilor ! strigă cu furie vocea,

— Ah — strigă Chicot cu glas deznădăjduit — mult am mai păcătuît !

— Și i-ai împins în păcat și pe alții, dându-le astfel de pilde.

— E adevărat, și asta e adevărat.

— Ai fost gata să-l trimiți în iad pe sărmanul Saint-Luc.

— Eh — făcu Chicot — ești sigur, Doamne, că nu l-am trimis de-a binelea ?

— Nu, dar asta i s-ar putea întâmpla, ca și ție, de altfel, dacă nu-l trimiți înapoi în sinul familiei sale cel mai târziu până mâine dimineață.

— Ia te uită — i se adresa Chicot regelui. Glasul cerului pare prieten cu familia de Cossé.

— Și dacă nu-l faci duce — continuă vocea — iar pe soția sa ducese, drept despăgubire pentru zilele acestea de văduvie anticipată.

— Și dacă nu mă supun ? întrebă Chicot, lăsînd să se ghicească din glasul lui un început de împotrivire.

— Dacă nu te supui — reluă vocea, îngroșîndu-se într-un chip înspăimîntător — o să fierbi în vecii vecilor în cazanul cel mare, unde fierb, așteptîndu-te pe tine, Sardanapal, Nabucodonosor și mareșalul de Retz.

Henric al III-lea scoase un geamăt. Auzînd această amenințare, spaima puse din nou stăpînire pe el, mai abtîr ca oricînd.

— Ia te uită ! zise Chicot. Bagi de seamă, Henric, ce mult se interesează vocea de domnul de Saint-Luc ? Dracul să mă ia, dar, zău așa, parcă l-ar avea în buzunar pe bunul Dumnezeu.

Henric însă nu auzea ghidușiile lui Chicot sau, dacă le auzea, ele nu-l linișteau cîtuși de puțin.

— Sînt pierdut — rostea regele, năuc — sînt pierdut, acest glas de sus mă va uide.

— Glas de sus ! exclamă Chicot. De astă dată te înșeli. Cel mult, glas de-alături.

— Cum, glas de-alături ? întrebă Henric.

— Păi da. Oare n-auzi, fiule, că glasul vine din zidul ăsta ? Henric, bunul Dumnezeu sălășluiește în Luvru. Pro-

babii ca, întocmai ca împăratul Carol Quintul, el trece prin Franța pentru a cobori în infern.

— Necredinciosule ! Nelegiuitule !

— E o cinste pentru tine, Henric, și te felicit. Dar am să-ți destăinui că te găsesc puțin cam nepăsător față de cinstea ce ți se face. Cum ? ! Bunul Dumnezeu se află în Luvru, nu te desparte de el decît un perete, și tu întîrzii să-i faci o vizită ? Zău, Valois, nu te mai recunosc și nu ești de loc politicos.

În clipa aceea, o crenguță rătăcită într-un ungher al căminului se aprinse deodată și, strălucind în încăpere, luminează obrazul lui Chicot. Chipul acestuia exprima atîta veselie și batjocură, încît regele se miră.

— Cum ? exclamă el. Îți arde de glumă, îndrăznești să...

— Ei, da, îndrăznesc — zise Chicot — și ai să îndrăznești și tu îndată, lua-m-ar ciurma dacă mint ! Gîndește-te un pic, fiule, și fă ce îți spun eu.

— Să mă duc să văd...

— Dacă bunul Dumnezeu nu se află, într-adevăr, în odaia de alături.

— Dar dacă glasul mai spune ceva ?

— Păi nu sînt eu aici ca să răspund ? Și e chiar mai bine să continui să vorbesc în numele tău, deoarece în felul acesta glasul, care mă ia drept tine, o să creadă că tu ești tot aici. Fiindcă e grozav de încrezător glasul ăsta dumnezeesc, ce să-ți spun, și nu-i cunoaște de loc pe oameni. Ce naiba ! De un sfert de oră rag într-una, și el încă nu m-a recunoscut ? ! Pentru înțelepciunea lui, asta e nițel cam înjositor.

Henric se încruntă. Chicot spusese atîtea, încît nemaipomenita credulitate a regelui începea să se clatine.

— Cred că ai dreptate, Chicot — zise el — și chiar doresc să...

— Du-te odată ! rosti Chicot, împingîndu-l.

Henric deschise binișor ușa coridorului care ducea către camera vecină — după cum vă amintiți, altădată camera doicii lui Carol al IX-lea și locuită în clipa aceea de Saint-Luc. Dar n-apucă să facă doi-trei pași, că auzi iar vocea rostind noi și dureroase muștrări. Chicot răspundea gemînd dureros.

— Da — tuna vocea — ești schimbător ca o femeie, trîndav ca un sibarit, desfrînat ca un păgîn.

— Vai, vai ! miorlăia Chicot. Oare e vina mea, Dumnezeuule atotputernic, că mi-ai dăruit o piele atît de netedă, mîini atît de albe, un nas atît de mofturos și un fel de a fi atît de schimbător ? Dar acum s-a isprăvit, Doamne, nu mai vreau să port, începînd de astăzi, decît cămăși de pînă aspră. Am să mă îngrop în băligar ca Iov și am să mănînc baligă de vacă întocmai ca Ezechiel.

Între timp, Henric înainta de-a lungul coridorului, băgînd de seamă cu mirare că, pe măsură ce glasul lui Chicot devenea tot mai slab, acela al interlocutorului său se auzea din ce în ce mai tare și părea să vină într-adevăr din camera lui Saint-Luc. Regele tocmai se pregătea să bată la ușă, cînd, prin gaura mare a cheii, cu broasca dăltuită, zări strecurîndu-se o rază de lumină. El se aplecă pînă în dreptul acelei raze și privi înăuntru. Henric, care era foarte palid la față, se înroși brusc de minie și se frecă la ochi, parcă pentru a vedea mai bine ceea ce nu-i venea de loc a crede.

— Pe toți dracii ! murmură el. E cu putință oare să fi îndrăznit cineva să-și bată joc de mine în halul ăsta ?

Într-adevăr, iată cam ce se vedea prin gaura cheii : într-un colț al camerei, în chiloți de mătase și purtînd un halat, Saint-Luc sufla printr-un tub de metal, potrivit de lung și de gros, amenințătoarele cuvinte pe care regele le luase drept cuvinte divine, iar în apropierea sa, sprijinindu-se de umărul lui, o femeie tină, într-un veșmînt alb și străveziu, îi smulgea din cînd în cînd tubul din mînă și, îngroșîndu-și vocea, sufla în el, îndrugînd toate năzdrăvăniile care se iveau mai întîi în străfundurile ochilor ei șireți și apoi pe buzele-i zîmbitoare. După fiecare năzbîtie rostită în tub, cei doi izbucneau în hohote nestăvilite de rîs, deoarece Chicot plîngea și gemea în așa fel, încît regele era ispitit să creadă — într-atît de desăvîrșită era imitația și atît de firesc fornăitul pe nas — că el se aude pe sine însuși bocînd și jeluindu-se în odaia sa.

— Jeanne de Cossé la Saint-Luc în cameră, o gaură în perete și un renghi jucat mie ! bombăni Henric. Ah, ticăloșii, scump au să mi-o plătească.

Auzind-o pe doamna pe Sain-Luc rostind prin țeavă una din cele mai injurioase fraze, Henric se dădu un pas îndărăt, apoi, cu o lovitură de picior foarte voinicească pentru un moliiu ca el, sparse ușa, ale cărei balamale aproape că săriră din țiței, de asemenea și încuietoarea.

Jeanne, pe jumătate goală, scoase un țipăt de groază și se ascunse în dosul perdelelor, înfășurându-se cu totul în ele. Cu tubul în mână, livid de spaimă, Saint-Luc căzu în genunchi înaintea regelui, care era, galben de furie.

— Vai — striga Chicot din fundul odăii regale — vai, Doamne, iartă-mă ! Vino-mi în ajutor, Sfântă Fecioară, și voi, sfinților... O, puterile mă lasă...

Dar, în camera de alături, nici unul din actorii farsei pe care am povestit-o nu avea curajul să spună ceva, într-atît de neașteptat situația devenise dramatică. Cu un singur cuvînt, Henric rupse tăcerea și, făcînd un singur gest, puse capăt încremenirii :

— Ieșiți ! ordonă el, cu brațul întins.

În același timp, cedînd unei porniri de minie nedemnă pentru un rege, el smulse tubul din mîna lui Saint-Luc și-l ridică vrînd să lovească. Dar tot atunci, Saint-Luc țîșni drept în picioare, azvîrlit parcă de un resort de oțel.

— Sire — rosti el — n-aveți dreptul decît să mă omorîți, sînt un gentilom.

Furios, Henric zvîrli sarbacana. Cineva o culese de jos : era Chicot, bufonul, care, auzind zgomotul ușii sparte și socotind că prezența unui mediator n-ar fi chiar de prisos, alergase de îndată acolo. Lăsîndu-i pe Henric și pe Saint-Luc să se descurce cum or crede de cuviință, Chicot se repezi glonț la perdeaua după care bănuia că se ascunde cineva și o scoase la iveală pe biata femeie, care tremura ca varga.

— Poftim ! zise el. Adam și Eva după ce-au păcătuit ! Îi izgonești, Henric ? îl întrebă din ochi pe rege.

— Da — răspunse Henric.

— Atunci, stai puțin, să joc eu rolul arhanghelului cereșc. Și, aruncîndu-se între rege și Saint-Luc, el întinse sarbacana în chip de sabie de foc deasupra capetelor celor doi vinovați și rosti : Aceasta este grădina raiului pe care ați pierdut-o prin nesupunerea voastră. N-aveți voie să vă mai

întoarceți aici. Apoi, plecîndu-se la urechea lui Saint-Luc, care, pentru a-și apăra la nevoie soția de furia regelui, se postase în fața ei, îi șopti grăbit : Dacă ai un cal bun, încalecă-l, omoară-l, dar pînă mîine să fii la douăzeci de leghe depărtare de aici.

X

CUM BUSSY S-A PUS ÎN CĂUTAREA VISULUI SĂU,
FIIND DIN CE ÎN CE MAI ÎNCREDINȚAT CĂ VISUL
ERA O REALITATE

Între timp, Bussy plecase împreună cu ducele de Anjou, amîndoi cufundați în gînduri : ducele, deoarece se temea de consecințele purtării sale tăioase, la care, într-o anumită măsură, fusese împins de către Bussy ; iar Bussy, deoarece întîmplările din noaptea trecută îl preocupau mai mult decît orice.

„În sfîrșit — își zicea el, întorcîndu-se acasă după ce îi adusese ducelui de Anjou o mulțime de laude, privitor la dîrzenia dovedită — în sfîrșit, e sigur că am fost atacat, că m-am bătut și c-am fost rănit, de vreme ce simt aici, sub coasta dreaptă, rana care mă doare chiar foarte strașnic. Ori, pe cînd mă băteam, am văzut, așa cum văd și acum, crucea de la Petits-Champs, zidul palatului Tournelles și turnurile crenelate ale Bastiliei. Chiar în Piața Bastiliei am fost atacat, ceva mai sus de palatul Tournelles, între strada Sainte-Catherine și strada Saint-Paul, da, chiar acolo, căci mă duceam în mahalaua Saint-Antoine, ca să iau scrisoarea reginei de Navara. Așadar, acolo m-au atacat, lîngă o poartă cu ferestruia zăbreliată, prin care, îndată ce am închis poarta în urma mea, l-am zărit pe Quélus, cu obrajii foarte palizi și cu ochii nespuse de strălucitori. Mă afluam pe o alee ; la capătul aleii era o scară. Am simțit prima treaptă, deoarece m-am împiedicat de ea : atunci am leșinat. Apoi a început visul, pe urmă sufla un vînt foarte aspru și m-am

trezit culcat în marginea șanțului de la Temple, avînd alături un călugăr, un măcelar și o babă.

Cum se face oare că toate celelalte vise se șterg atît de repede și cu desăvîrșire din mintea mea, în vreme ce acesta mi se întipărește din ce în ce mai adînc, pe măsură ce trec zilele ? Ah— își zise Bussy — asta-i misterul.“

Se opri la poarta palatului său, unde tocmai ajunsese și, sprijinindu-se de zid, închise poarta.

— Să fie al dracului ! bombăni el. E cu neputință ca un vis să lase în minte o asemenea impresie. Văd camera și tapiseria cu personaje, văd tavanul zugrăvit, văd patul de stejar sculptat și perdelele lui de damasc alb brodate cu aur ; văd portretul, o văd pe femeia cea blondă ; nu sînt chiar atît de sigur că femeia și portretul n-or fi unul și același lucru ; în sfîrșit, văd chipul blînd și vesel al tînărului medic, pe care l-au adus legat la ochi pînă la patul meu. Iată, așadar, destule indicii. Să recapitulăm : o tapiserie, un plafon, un pat de lemn sculptat, perdelele de damasc alb brodat cu fir de aur, un portret, o femeie și un medic. Gata ! Trebuie neapărat să dau de urma tuturor acestor lucruri și, dacă nu-s ultimul dobitoc de pe fața pămîntului, am să le găsesc. „Dar, în primul rînd — adaugă el în gînd — ca să începem treaba ca lumea, să ne îmbrăcăm cu niște haine mai potrivite decît acestea pentru un plimbăreț nocturn. Pe urmă, mergem în Piața Bastiliei.“

Îndată ce luă această hotărîre — destul de nesocotită din partea unui om care, după ce nu mai tîrziu decît în ajun fusese în primejdie de a fi omorît într-un loc oarecare, avea de gînd s-o pornească a doua zi, aproape la aceeași oră, să cerceteze tocmai locul acela — Bussy intră în casă, porunci unui valet, cît de cît priceput în ale chirurgiei, angajat pentru a face față în asemenea împrejurări, să-i schimbe pansamentul, își trase în picioare niște cizme înalte pînă la jumătatea pulpelor, înșfăcă spada cea mai zdravănă, se înfășură în pelerină, urcă în litieră, apoi, la capătul străzii Roi de Sicile, coborî, spuse oamenilor lui să-l aștepte acolo și, luînd-o pe strada Saint-Antoine, se îndreptă spre Piața Bastiliei.

Era cam pe la nouă seara. Ora stingerii sunase : Parisul devenea pustiu. Datorită dezghețului care se produsese în

timpul zilei mulțumită unui dram de soare și unui aer ceva mai călduț, bălțile cu apă înghețată și gropile mocirloase prefăcuseră Piața Bastiliei într-un teren semănat cu lacuri și șanțuri, înconjurat, ca de o șosea, de cărarea bătătorită despre care am mai pomenit.

Bussy se orientă. El căută locul unde se prăbușise calul și crezu că l-a descoperit ; repetă mișcările de retragere și de atac pe care își amintea să le fi făcut ; se dădu înapoi pînă la zid și cercetă fiecare poartă pentru a regăsi intrîndul acela de care se sprijinise și ferestruia zăbreliată prin care-l zărise pe Quélus. Dar toate porțile aveau cîte un intrînd și aproape toate, cîte o ferestruie zăbreliată ; iar dincolo de porți, începeau aleile. Printr-o fatalitate — care va părea mai puțin extraordinară dacă ne gîndim că în acea epocă utilitatea portarilor era cu totul necunoscută caselor burgheze — trei sferturi din aceste locuințe aveau alei.

— O, pe legea mea ! zise Bussy, plin de năduf. Chiar de-ar trebui să bat la fiecare din ele, să descos toți locatarii, chiar de-ar trebui să cheltuiesc o mie de scuzi pentru a dezlega limba valeților și limba babelor, tot o să aflu ceea ce doresc să aflu. Sînt cincizeci de case ; socotind cîte zece case pe seară, îmi voi pierde cinci seri. Numai că am să aștept o vreme ceva mai uscată.

Tocmai își încheia acest monolog, cînd zări o luminiță tremurătoare și palidă ce se apropia ogîndindu-se în băltoacele de apă, ca un felinar pe întinsul mării. Luminița înainta înspre el, încet și poticnit, oprindu-se din cînd în cînd, uneori apucînd la stînga, alteori la dreapta, pe urmă împiedicîndu-se brusc și începînd să țopăie ca o flacără vrăjită, după care își relua drumul în liniște, pentru ca apoi să rătăcească din nou.

— Hotărît lucru — șopti Bussy — Piața Bastiliei e un loc ciudat ; dar, oricum, să vedem ce-o mai fi și asta.

Pentru a aștepta mai în voie, Bussy se înfășură în pelerină și se ascunse în ungherul unei porți. Noaptea era foarte întunecoasă, nu se zărea nimic la doi pași.

Felinarul continua să înainteze, descriind cele mai neașteptate curbe. Dar cum Bussy nu era superstițios, el fu încredințat că lumina pe care o vede nu este o flacără rătăci- toare, dintr-acelea care-i înspăimîntau atît de cumplit pe

călătorii evului mediu, ci pur și simplu un felinar ținut de o mână, care ea însăși aparținea unui trup oarecare.

Într-adevăr, după câteva clipe, presupunerea lui se dovedi îndreptățită. Cam la vreo treizeci de pași de el, Bussy zări o arătare neagră, lungă și subțire ca un stilp, care, încet-încet, luă forma unei făpturi vii, cu felinarul în mîna stîngă și cu cealaltă ba întinsă înainte, ba într-o parte, ba atîrnînd liniștită de-a lungul coapsei. Deocamdată, făptura aceea părea să se numere printre cei din vrednica tagmă a bețivanilor, căci numai beției i se datorau ciudatele ocitudini pe care le făcea, precum și felul înțelept în care se poticnea prin gropile noroioase sau se bălăcea prin băltoace.

La un moment dat se întîmplă chiar să alunece pe o pojghiță de gheață, care încă nu se topise, și o bufnitură surdă, însoțită de o mișcare bruscă a felinarului, care păru că se prăbușește de sus în jos, îi indică lui Bussy că nocturnul drumet, nesigur pe cele două picioare ale lui, căutase un centru mai stabil de gravitate.

Pe Bussy îl încercă soiul acela de respect care se naște în inimile cu adevărat nobile față de bețivii ceasurilor tîrzii, și tocmai se pregătea să se apropie spre a da o mîină de ajutor acestui slujitor al lui Bahus, cum spune maestrul Ronsard¹, cînd văzu că felinarul se înalță de la pămînt cu o iuțea ce dovedea că individul care se folosea de el cu atîta stîngăcie era mult mai sigur pe picioarele sale decît s-ar fi putut crede, dacă judecai după aparențe.

— Hm! murmură Bussy. Mi se pare că iar e vorba de o aventură.

Și cum felinarul porni din nou la drum, părăind să înainteze chiar în direcția lui, Bussy se ascunse și mai bine în ungherul porții. Felinarul mai făcu vreo zece pași și, în lumina pe care o proiecta, Bussy băgă de seamă un fapt ciudat, anume că omul care îl purta era legat la ochi.

— Ei, drăcie! mormăi el. Ce idee năstrușnică să te joci de-a baba-oarba cu felinarul în mîină, și mai ales pe o vreme și prin niște locuri ca astea! Nu cumva visez din nou? Și mai așteptă nițel, în vreme ce omul legat la ochi

¹ Ronsard (1524—1585) — celebru poet francez, întemeietor al unei școli literare (Pleiada), care își propunea să dea un nou imbold literaturii franceze din vremea aceea.

făcu încă vreo cinci-șase pași. Doamne iartă-mă — zise Bussy — mi se pare că vorbește singur. Aha ! Nu e nici beat, nici nebun : este un matematician care caută soluția unei probleme.

Aceste din urmă cuvinte îi fuseseră sugerate de ultimele vorbe pe care omul cu felinarul le rostise și care ajunseseră la urechile lui Bussy.

— Patru sute optzeci și opt, patru sute optzeci și nouă, patru sute nouăzeci — bolborosea omul. Cred că trebuie să fie pe aproape. Chiar în clipa aceea, cu mîna dreaptă, misterioasa făptură își ridică legătura de pe ochi și, văzînd că se află în fața unei case, se apropie de poartă, cerce-tînd-o cu multă luare-aminte. Nu — rosti el nu e asta. Apoi își coborî legătura peste ochi și o porni din nou, continuînd să numere : Patru sute nouăzeci și unu, patru sute nouăzeci și doi, patru sute nouăzeci și trei, patru sute nouăzeci și patru. Cred că am ajuns. Ridicîndu-și din nou legătura de pe ochi, el se apropie de poarta vecină cu aceea unde se ascundea Bussy și o examinează la fel de atent ca și pe prima. Hm ! Hm ! mormăi el. S-ar putea să fie asta : ba nu e, ba e, ba nu, ba da. Lua-le-ar dracu de porți, că sînt toate la fel !

„Observația asta am făcut-o și eu — își zise Bussy. Încep să-l stimez pe acest matematician.“

Matematicianul își acoperi iarăși ochii și porni mai departe.

— Patru sute nouăzeci și cinci, patru sute nouăzeci și șase, patru sute nouăzeci și șapte, patru sute nouăzeci și opt, patru sute nouăzeci și nouă... Dacă văd acum o poartă în fața mea, asta trebuie să fie.

Într-adevăr, era o poartă, și anume aceea unde se ascundea Bussy : rezultatul fu că, în clipa cînd presupusul matematician își îndepărtă legătura de pe ochi, Bussy și el se pomeniră față în față.

— Ei ? zise Bussy.

— Ah ! exclamă drumețul, dîndu-se înapoi.

— Ia te uită ! răspunse Bussy.

— E cu neputință ! strigă necunoscutul.

— Ba nu, dar este într-adevăr extraordinar. Dumneavoastră sînteți medicul, nu-i așa ?

— Și dumneavoastră gentilomul ?

- Intocmai.
- Isuse Cristoase ! Ce noroc !
- Medicul — continuă Bussy — care ieri seară a pan-sat pe un gentilom rănit în coastă de pe urma unei lovituri de spadă.
- În partea dreaptă.
- Chiar așa, v-am recunoscut numaidecît : dumneavoastră sînteți omul cu mîna atît de blîndă, atît de ușoară și totodată atît de iscusită.
- Ah, domnule, nu mă așteptam să vă găsesc pe-aici. Dar ce căutați ?
- Casa.
- Așa ? făcu Bussy. Căutați casa ?
- Da.
- Va să zică n-o cunoașteți ?
- Cum s-o cunosc — răspunse tînărul — din moment ce am fost condus acolo legat la ochi ?
- Ați fost condus legat la ochi ?
- Fără-ndoială.
- Atunci înseamnă că ați fost, într-adevăr în casa asta ?
- Într-asta sau într-una învecinată, nu pot să spun precis în care, de aceea o caut...
- Bun, va să zică n-am visat — îl întrerupse Bussy.
- Cum adică, n-ați visat ?
- Prietene dragă, trebuie să-ți mărturisesc că eram convins că toată întîmplarea asta n-a fost decît un vis, bineînțeles exceptînd lovitura de spadă.
- Ei bine — rosti tînărul medic — nu mă miră ce-mi spuneți, domnule.
- De ce ?
- Bănuiam eu că la mijloc este un mister.
- Da, prietene, și un mister pe care vreau să-l dezleg. Mă veți ajuta și dumneavoastră, nu-i așa ?
- Desigur.
- Minunat. Mai întii, două cuvinte !
- Spuneți.
- Cum vă numiți ?
- Domnule — începu medicul — vă voi răspunde de bună voie. Știu că, după codul manierelor alese, ca și după cerințele modei, la o asemenea întrebare s-ar cuveni să mă proțăpesc trufaș într-un picior și să vă întreb, ținînd

mîna în șold : „Dar pe dumneata, mă rog ?“ Însă dumneavoastră vă sprijiniți pe o cogeamite spadă, pe cînd eu nu dispun decît de o lanțetă ; dumneavoastră aveți înfățișarea unui gentilom plin de demnitate, în timp ce eu cu siguranță că arăt ca o haimana, ținînd seama că-s ud pînă la piele și murdar de noroi din creștet pînă-n tălpi. Așa că e mai bine să răspund deschis la întrebarea dumneavoastră : mă numesc Remy le Haudouin.

— Foarte bine, domnule, și vă mulțumesc din suflet. Eu sînt contele Louis de Clermont, senior de Bussy.

— Bussy d'Amboise, viteazul Bussy ! izbucni tînărul doctor, cu vădită bucurie. Cum, domnule, dumneavoastră sînteți acel faimos Bussy, acel erou... pe care... pe care... oh !

— Chiar eu, domnule — răspunse modest gentilomul. Și acum, că sîntem lămuriți pe deplin unul asupra altuia, vă rog, satisfaceți-mi curiozitatea, oricît de muiat și de mînjit cu noroi ați fi.

— Adevărul — rosti tînărul, privindu-și veșmintele stropite din belșug cu noroi — adevărul e că, întocmai ca Epaminonda tebanul, voi fi silit să stau închis trei zile în casă, numai cu o singură pereche de pantaloni și cu o singură haină. Dar, iertați-mă, mi se pare că mi-ați făcut onoarea de a mă întreba ceva.

— Da, domnule, voiam să vă întreb cum ați ajuns în casa aceea ?

— Este foarte simplu și foarte complicat totodată ; o să vedeți — răspunse tînărul.

— Să vedem.

— Domnule conte, vă rog să mă iertați, dar am fost atît de tulburat, că am omis să mă adresez cu respectul cuvenit rangului dumneavoastră.

— Nu face nimic, dați-i drumul.

— Domnule conte, iată ce s-a întîmplat. Locuiesc în strada Beautreillis, la cinci sute doi pași de aci. Sînt un biet chirurg începător, dar, vă încredințez, nu neîndemî-natic.

— Mi-am putut da seama — îl asigură Bussy.

— Am studiat temeinic — urmă tînărul — dar nu am clienți. După cum v-am spus, mi se zice Remy le Haudou-

uin : Remy este numele meu de botez, și le Haudouin locul nașterii mele, care e Nanteuil-le-Haudouin. Or, acum vreo șapte sau opt zile, pe undeva prin spatele Arsenalului un om a fost rănit, primind o lovitură de cuțit grozavă ; eu i-am cusut pîtecele și i-am pus la loc cu dibăcie intestinale, care o cam luaseră razna. Isprava povestită din gură în gură mi-a creat o oarecare faimă prin împrejurimi, datorită căreia am avut norocul de a fi trezit ieri, în toiul nopții, de o voce sfioasă și subțire.

— O voce de femeie ? întrebă iute Bussy.

— Da, dar fiți atent, domnule conte, sînt sigur, oricît de necioplit aș fi eu, că era o voce de slujnică. Mă pricep, dat fiind că în viața mea am auzit mai mult voci de slujnice decît de stăpîne.

— Și ce-ați făcut ?

— M-am sculat și am deschis ușa. Dar abia am apucat să ies în coridor, cînd am simțit cum două minute, nu prea gingașe, dar nici prea aspre, îmi leagă ochii cu o basma.

— Fără să zică nimic ?

— Ba da, spunîndu-mi doar : „Vino cu mine. Nu încerca să vezi unde mergi, fii discret, iată-ți răsplata“.

— Și răsplata aceasta era...

— O pungă plină cu galbeni, pe care mi-a pus-o în mînă.

— Aha ! Și dumneavoastră ce-ați răspuns ?

— Că sînt gata s-o urmez pe încîntătoarea călăuză. Nu știam dacă era sau nu încîntătoare, dar m-am gîndit că un astfel de epitet, chiar dacă ar fi cam exagerat, nu putea strica.

— Și ați urmat-o fără nici o împotrivire, fără a-i cere garanții ?

— Să vedeți, am citit adesea în fel de fel de cărți despre asemenea întîmplări și am observat că totdeauna rezultă ceva plăcut pentru un medic. Deci am urmat-o, așa precum v-am spus. Ea m-a condus pe un drum foarte puțin prietenos ; era ger și am numărat pînă la patru sute, patru sute cincizeci, cinci sute și, în sfîrșit, cinci sute doi pași.

— Bun — încuviință Bussy — ați fost prudent. Așadar. sînteți sigur că vă aflați la poarta cu pricina ?

— În nici un caz nu pot fi departe de ea, deoarece astă-seară am numărat pînă la patru sute nouăzeci și nouă. Numai dacă vicleana de femeiușcă nu m-o fi făcut cumva să ocolesc, și eu o cam bănuî în stare de o atare răutate.

— De bună seamă. Dar, presupunînd că ea s-a gîndit la această măsură de precauție, este imposibil, oricît și-ar fi virît dracu coada, să nu vă fi dat vreun indiciu, să nu fi rostit vreun nume.

— Nimic.

— Dar dumneavoastră n-ați observat nimic ?

— Am observat atît cît se poate observa cu degetele, cînd degetele sînt obișnuite să înlocuiască uneori ochii, și anume, o poartă cu piroane, în spatele ei o alee, la capătul aleii o scară.

— La stînga ?

— Exact. Am numărat chiar și treptele.

— Cîte ?

— Douăsprezece.

— Și intrarea se afla la capătul scării ?

— Cred că mai întîi era un coridor, căci s-au deschis trei uși.

— Bun.

— Pe urmă am auzit o voce. Ah ! Ce să mai vorbim, era o voce de stăpînă, blîndă și suavă.

— Da, da, era vocea ei.

— Bine, a ei a fost.

— Sînt sigur.

— Tot e ceva dacă sînteți sigur. Pe urmă am fost împins în camera în care vă aflați culcat și mi s-a spus să-mi scot legătura de la ochi.

— Întocmai.

— Atunci v-am văzut pe dumneavoastră.

— Unde eram ?

— Culcat pe un pat.

— Pe un pat de damasc alb cu flori de aur ?

— Da.

— Într-o odaie cu tapiserii pe pereți ?

— Exact.

— Și care avea plafonul zugrăvit cu personaje ?

— Așa cum spuneți. Și între două ferestre...

— Un portret ?

- Admirabil.
- Înfățișînd o femeie ca de vreo optzeci-douăzeci de ani?
- Da.
- Blondă?
- Întocmai.
- Frumoasă ca toți îngerii din cer la un loc?
- Mai frumoasă.
- Bravo! Ei, și atunci, ce-ați făcut?
- V-am pansat.
- Chiar foarte bine, pe cîntea mea!
- Cît am putut mai bine.
- Minunat, scumpul meu domn, minunat: ca dovadă, azi-dimineață rana era trandafirie și aproape închisă.
- Asta se datorește unei alifii pe care am preparat-o eu și care mi se pare desăvîrșită: căci foarte adesea, neavînd pe cine face experiențe, mi-am găurit singur pielea în diferite locuri și, zău așa, toate rănilile, după două-trei zile, se închideau.
- Dragă domnule Remy — strigă Bussy — sînteți un om încîntător și am față de dumneavoastră toată simpatia... Dar mai departe? Hai, povestiți-mi.
- Mai departe? Ați leșinat din nou. Vocea îmi cerea știri despre starea dumneavoastră.
- De unde vi le cerea?
- Dintr-o odaie alăturată.
- Deci n-ați văzut-o pe stăpînă?
- Nici măcar n-am zărit-o.
- Și ce i-ați spus?
- Că rana nu e periculoasă și că în douăzeci și patru de ore nici n-o să se mai cunoască.
- A părut mulțumită?
- Încîntată, deoarece a strigat: „Ce fericire, Doamne!”
- A spus ea: „Ce fericire”? Dragă domnule Remy, am să vă fac om! Și pe urmă, pe urmă?
- Pe urmă totul s-a sfîrșit. Din moment ce v-am pansat, eu nu mai aveam ce căuta acolo. Atunci vocea mi-a spus: „Domnule Remy...”
- Vocea vă cunoștea numele?

— Fără îndoială că tot în urma întâmplării pe care v-am povestit-o, cu lovitura aceea de cuțit.

— Aveți dreptate. Deci vocea v-a spus : „Domnule Remy...”

— „...fiți om de onoare pînă la sfîrșit : nu compromiteți o biată femeie care s-a lăsat tîrită de un exces de omenie, legați-vă din nou și, fără gînd ascuns, lăsați-vă condus îndărăt acasă.”

— Ați promis ?

— Mi-am dat cuvîntul.

— Și vi l-ați respectat ?

— Vedeți și dumneavoastră — răspunse cu naivitate tînrul — de vreme ce caut poarta cu pricina.

— Pe cîntea mea — exclamă Bussy — iată o purtare admirabilă, o purtare de om generos ! Și, cu toate că mie, personal, îmi vine să turbez, nu mă pot împiedica de a vă spune : vreau să vă strîng mîna, domnule Remy.

Și entuziasmat, Bussy îi întinse tînrului doctor mîna.

— Domnule ! zise Remy stînjenit.

— Dați-mi mîna, dați-mi-o, meritați să fiți gentilom.

— Domnule — rosti Remy — pentru mine este o cinste de a da mîna cu viteazul Bussy d'Amboise. Dar, deocamdată, am o strîngere de inimă.

— De ce ?

— În punga aceea erau zece galbeni.

— Ei, și ?

— Este prea mult pentru un om care primește pentru o vizită numai cinci gologani, ba uneori consultă chiar pe degeaba. Așa încît căutam casa...

— Pentru a înapoia punga ?

— Întocmai.

— Dragă domnule Remy, dați dovadă de prea multă delicatețe, vă jur. Banii i-ați cîștigat în mod cinstit și sînteți în drept să-i păstrați pe toți.

— Credeți ? întrebă Remy, foarte împăcat în sinea lui.

— Vă garantez. Numai că nu trebuia să vă plătească doamna aceea, căci n-o cunosc și nici ea nu mă cunoaște.

— Vedeți, iată încă un motiv ca să-i înapoiez.

— Ba de loc, am vrut numai să spun că și eu am o datorie față de dumneavoastră.

— Dumneavoastră față de mine ?

— Da, și am s-o achit. Ia să vedem... Ce faceți ? Cum o duceți la Paris ? Hai, spuneți-mi... Vorbiți-mi despre dumneavoastră, dragă domnule Remy.

— Ce fac eu la Paris ? Nu fac nimic, domnule conte, dar zău că aș face cîte ceva dacă aș avea clienți.

— Ei bine, ați picat la țanc. O să vă dau eu unul : mă vreți pe mine ? Credeți-mă, sînt un client grozav ! Nu trece zi fără ca să nu distrug la alții sau fără ca alții să nu paradească în mine cea mai frumoasă operă a ziditorului. Spuneți... n-ați vrea să încercați a cîrpi găurile pe care alții le vor face în pielea mea, precum și găurile pe care eu le voi face în pielea altora ?

— Ah, domnule conte — răspunse Remy — nu știu dacă-s destul de priceput...

— Ba dimpotrivă ! Să mă ia pe mine dracu dacă nu sînteți tocmai omul de care am nevoie ! Aveți o mînă ușoară ca de femeie și, pe deasupra, alifia Ferragus...

— Domnule !

— Vă veți muta la mine... veți avea apartamentul dumneavoastră, slujitorii dumneavoastră. Vă rog să primiți, altminteri mă simt adînc mîhnit. De altfel, misiunea dumneavoastră nu s-a sfîrșit : trebuie să mă pansați din nou, dragă domnule Remy.

— Domnule conte — răspunse tînărul — sînt atît de fericit, încît nu știu cum să vă dovedesc întreaga mea bucurie. Voi lucra, o să am clienți !

— Ba nu, din moment ce v-am spus că nu vă iau decît pentru mine... și, bineînțeles, pentru prietenii mei. Acum, spuneți-mi nu vă mai amintiți nimic altceva ?

— Nimic.

— Mă rog. Ajutați-mă atunci pe mine să înțeleg dacă e cu puțință.

— Ce anume ?

— Uite... dumneavoastră care sînteți un om cu spirit de observație, dumneavoastră care numărați pașii, dumneavoastră care pipăiți zidurile, dumneavoastră care știți să deosebiți vocile, spuneți-mi, cum se face că, după ce am fost pansat de dumneavoastră, am fost dus din casa aceea tocmai pe marginea șanțului de la Temple ?

- Dumneavoastră ?
- Da... eu... Ați dat și dumneavoastră o mînă de ajutor la transportarea mea ?
- Cîtuși de puțin ! Dimpotrivă, dacă aș fi fost întrebant, m-aș fi opus din răspuțeri... Frigul vă putea pricinui cel mai mare rău.
- Atunci nu mai înțeleg nimic — zise Bussy. Nu vreți să mai căutăm împreună ?
- Vreau tot ce vreți și dumneavoastră, domnule, dar mă tem să nu fie în zadar : toate casele astea se aseamănă.
- Ei bine — rosti Bussy — atunci trebuie să căutăm în timpul zilei.
- Da, dar în timpul zilei o să fim văzuți.
- Atunci trebuie să ne informăm.
- O să ne informăm, monseniore.
- Și o s-o scoatem noi la capăt. Crede-mă, Remy, acum sîntem doi și cunoaștem o realitate, ceea ce este foarte mult.

XI

CE FEL DE OM ERA DOMNUL BRYAN DE MONSOREAU, MARE MAESTRU DE VÎNĂTOARE

Cînd se încredință că femeia din visul său există în carne și oase și că ea îi oferise generoasa ospitalitate, a cărei amintire încetoșată el o păstrase în adîncul sufletului, Bussy fu cuprins nu de bucurie, ci de un adevărat delir. Așa că nici nu se gîndi să-l scape din mînă pe tînărul medic, înălțat la rangul de doctorul său curant. Plin de noroi cun era, Remy trebui să se urce cu Bussy în litieră ; contele se temea ca nu cumva, pierzîndu-l măcar o clipă din ochi, să dispară și el tot ca o nălucă. Avea de gînd să-l ducă la palatul Bussy, să-l țină sub cheie peste noapte, iar a doua zi să vadă dacă era sau nu cazul să-l lase slobod.

La înapoiere, timpul se scurse cu noi întrebări. Dar răspunsurile se învîrteau în cercul strîns pe care l-am zu-

grăvit mai adineauri. Remy le Haudouin nu știa mai mult decât Bussy, în afară de faptul că, întrucît el nu leșinase, era sigur că nu visase. Dar pentru orice om care începe să se îndrăgostească (și Bussy începea văzînd cu ochii) face mult să aibă pe cineva căruia să-i vorbească despre femeia iubită ; ce-i drept, Remy n-o văzuse pe femeia aceea. Însă și faptul acesta era un merit în ochii lui Bussy, deoarece el putea încerca să-i arate în ce măsură era dînsa, din toate punctele de vedere, mai frumoasă decât în portret.

Bussy avea o poftă grozavă să vorbească toată noaptea despre necunoscuta doamnă, dar Remy își exercită funcția de medic, cerînd bolnavului să doarmă sau cel puțin să stea culcat. Oboseala și durerea îi dădeau chipoșului gentilom același sfat, astfel încît, reunite, cele trei insistențe ieșiră biruitoare. Dar nu mai înainte ca Bussy să-și fi instalat noul oaspete în trei camere care altădată, cînd era adolescent, îi slujiseră drept locuință și alcătuiau o parte a celui de-al treilea etaj al palatului Bussy. Apoi incredințat că tînărul medic, satisfăcut de noul adăpost și de soarta pe care i-o pregătea providența, nu-și va lua pe ascuns tîlpășița din palat, coborî în splendidul apartament pe care-l ocupa el însuși la primul etaj.

Cînd se trezi a doua zi, îl văzu pe Remy în picioare, lîngă patul său. Tînărul își petrecuse noaptea întregă fără a izbuti să creadă în fericirea ce-i picase din cer și aștepta ca Bussy să se trezească din somn spre a se asigura, la rîndul său, că nu visase.

— Ei bine — întrebă Remy — cum vă simțiți ?

— Minunat, scumpul meu Esculap, dar dumncavoastră ? Sînteți mulțumit ?

— Atît de mulțumit, neprețuitul meu ocrotitor, încît nu mi-aș schimba soarta nici măcar cu a regelui Henric al III-lea, deși începînd de ieri, el a făcut pași mari pe drumul spre cer. Dar nu despre asta e vorba acum. Trebuie să vedem cum arată rana.

— Poftim !

Și Bussy se întoarse pe o parte, pentru ca tînărul chirurg să desfacă pansamentul. Totul mergea cît se poate de bine, marginile rănii erau trandafirii și se apropiaseră foarte mult. Fericit, Bussy dormise tun, iar somnul și fe-

ricirea venind în ajutorul chirurgului, acestuia nu-i mai rămânea aproape nimic de făcut.

— Ei — întreabă Bussy — ce ziceți, maestre Ambroise Paré¹ ?

— Zic că nu îndrăznesc a vă mărturisi că sînteți aproape vindecat, de teamă să nu mă trimiteți îndărăt acasă la mine, în strada Beautreillis, la cinci sute doi pași de casa cu pricina.

— De casa pe care noi doi o s-o regăsim, nu-i așa, Remy ?

— Sînt ferm convinși.

— Și acum, ce crezi tu că e de făcut ? întreabă Bussy.

— Iertați-mă — izbucni Remy cu lacrimile în ochi — dar mi se pare că m-ați tutuit, monseniore.

— Remy, pe oamenii care-mi sînt dragi îi tutuiesc. Te supără acest lucru ?

— Dimpotrivă — strigă tînărul, încercînd să apuce mîna lui Bussy și s-o sărute — dimpotrivă. Mi-era teamă că n-am auzit eu bine. Oh, monseniore de Bussy, țineți cu tot dinadinsul să-mi iau cîmpii de bucurie ?

— Nu, prietene, vreau numai să ții și tu puțin la mine, să te consideri unul din oamenii casei și să-mi dai voie să fiu de față astăzi, în timp ce tu o să-ți aduci lucrurile ca să te muți aici, la instalarea în funcțiune a noului maestru de vînătoare al curții regale.

— Aha — zise Remy — iată că ne-a și venit cheful să reîncepem nebuniile.

— Ba de loc, de loc, îți făgăduiesc să fiu foarte cuminte.

— Da, dar va trebui să încălecați.

— Ei, deh, fără asta nu se poate.

— Aveți un cal potolit și cu pasul lin ?

— Am patru cai.

— Bine, astăzi luați-l pe acela pe care l-ați oferit, cu prilejul unci cavalcade, doamnei din portret. Știți care, nu-i așa ?

— O, cum să nu știu ! Uite, Remy, află c-ai nimerit, o dată pentru totdeauna, drumul cel mai sigur spre inima mea : grozav mă temeam ca nu cumva să mă împiedici de

¹ Ambroise Paré (1517—1590) — medic vestit, bun chirurg, autor a numeroase lucrări științifice medicale.

a mă duce la vînătoarea asta sau, mai bine spus, la această așa-zisă vînătoare, căci vor fi acolo toate doamnele de la curte și un număr destul de mare de alte curioase din oraș. Or, Remy, dragă Remy, îți dai seama că doamna din portret trebuie să facă negreșit parte fie dintre doamnele de la curte, fie dintre cele venite din oraș. Nu încape îndoială că ea nu este o simplă femeie : tapiseriile, vitraliile, tavanul pictat, patul de damasc alb brodat cu flori de aur, în sfîrșit, tot luxul acela de un gust desăvîrșit indică o femeie aleasă sau cel puțin una bogată. O, dacă-aș întîlni-o acolo !

— Totul e cu putință — răspunse filozofic Haudouin.

— Totul, în afară de a-i regăsi casa — oftă Bussy.

— Și de a putea pătrunde înăuntru, după ce vom fi găsit-o — adăugă Remy.

— O, la asta nu mă gîndesc niciodată, înăuntru să mă văd eu ! De altfel — urmă Bussy — cînd vom fi acolo, am eu un mijloc sigur.

— Care ?

— Să fac iarăși rost de vreo lovitură de spadă.

— Bun — zise Remy — asta mă îndeamnă să trag nădejde c-o să mă păstrați pe lîngă dumneavoastră.

— Nici o griją — răspunse Bussy — am impresia că te cunosc de douăzeci de ani. Pe cîntea mea de gentilom, nu m-aș putea lipsi de tine.

Chipul plăcut al tînărului medic se luminează de o bucurie negrăită.

— Atunci — zise el — rămîne hotărît : dumneavoastră vă duceți la vînătoare pentru a căuta femeia, iar eu în strada Beautrillis pentru a căuta casa.

— Ar fi ciudat — încheie Bussy — să ne întoarcem fiecare din noi cu cîte o descoperire.

Și astfel, Bussy și Remy le Haudouin se despărțiră mai degrabă ca prieteni decît ca stăpîn și slujitor.

Într-adevăr se pregătise o mare vînătoare în pădurea Vincennes, pentru că domnul Bryan de Monsoreau, numit de vreo cîteva săptămîni mare maestru de vînătoare, să-și ia funcția în primire. Procesiunea din ajun și aspra penitență la care se supusese regele — care începea postul o dată cu lăsata secului — stîrnise o oarecare îndoială în privința prezenței sale la această vînătoare : deoarece,

cînd pe rege îl apucau accesele de bigotism, uneori treceau săpătmini întregi fără ca el să părăsească Luvrul, dacă austeritatea nu-l împingea cumva pînă acolo, încît să se închidă în vreo mînăstire. Dar, spre marea mirare a întregii curți, cam pe la orele nouă dimineața, toți aflară că regele plecase la fortăreața de la Vincennes și, însoțit de fratele său, monseniorul duce de Anjou, și de întreaga suită, pornise în urmărirea unui cerb.

Locul de întîlnire fusese stabilit în poiana Regelui Ludovic cel Sfînt. Așa se numea pe atunci un fel de luminiiș, unde, după spusa oamenilor, se înălța încă faimosul stejar sub a cărui umbră regele martir împărțise dreptatea. Așadar, la orele nouă lumea era prezentă, cînd noul demnitar, obiect al curiozității generale, întrucît aproape nimeni dintre cei de la curte nu-l cunoștea, apăru pe un superb cal negru. Toți ochii se îndreptară spre el. Era un om înalt, cam de vreo treizeci și cinci de ani, cu fața ciupită de vîrsat; din pricina emoției, obrajii i se acopereau mereu de pete destul de neplăcute la vedere, fapt care-i determina pe ceilalți să-l cerceteze scrupulos, ceea ce rareori este în avantajul celui privit.

Intr-adevăr, simpatia este fructul proaspăt al primei impresii pe care o trezește: privirea sinceră și zîmbetul deschis cheamă zîmbetul și mîngîierea altor priviri.

Îmbrăcat într-o haină de postav verde, tivită cu argint, strînsă pe trup și lungă pînă la genunchi, încins cu eșarfa argintie avînd brodată pe ea stema regală, pe cap cu o beretă cu pană foarte lungă, ținînd în mîna stîngă o țepușă, iar în dreapta estortuarul¹ destinat regelui, domnul de Monsoreau putea să pară un senior teribil, dar nu era cîtuși de puțin un gentilom frumos.

— Uf, urîtă mutră ne-ați adus din ținuturile dumnea-voastră, monseniore — se adresă Bussy ducelui de Anjou. Oare așa arată toți gentilomii pe care bunăvoința dumnea-voastră îi culege de prin fundurile provinciilor? Al naibii să fiu, dar cred că nici la Paris n-ai putea găsi o mutră ca

¹ Estortuarul era un fel de baston de mărime mijlocie, pe care marele maestru de vînătoare îl dădea regelui, pentru ca, în timpul galopului, monarhul să înlăture din fața sa crengile copacilor.

asta, iar Parisul este destul de mare și mișună de asemenea arătări. Se spune, și o previn pe alteța voastră că eu n-am crezut o iotă din toate acestea, că ați ținut neapărat ca regele să-l numească în postul în care l-a numit pe marele maestru de vînătoare, recomandat de dumneavoastră.

— Domnul de Monsoreau m-a slujit bine — răspunse laconic ducele de Anjou — și eu îl răsplătesc.

— Admirabil răspuns, monseniore ! E cu atît mai frumos din partea prinților să fie recunoscători, cu cît lucrul acesta se întîmplă rar. Dar dacă-i vorba numai despre atît, mi se pare că și eu v-am slujit bine, monseniore, și aș putea să port costumul de mare maestru de vînătoare, vă rog să mă credeți, mult mai bine decît stafia asta. Are barba roșie, încă nu băgascm de seamă : iată o podoabă în plus !

— N-am auzit niciodată că trebuie să fii turnat după tiparul lui Apolon sau al lui Antinous ¹, ca să ocupi o demnitate la curtea regală — răspunse ducele de Anjou.

— N-ați auzit, monseniore ? zise Bussy cu cel mai perfect sînge rece. E de mirare !

— Eu mă uit la suflet, nu la obraz — răspunse prințul. Pun temei pe serviciile făcute, nu pe cele făgăduite.

— Alteța voastră va obiecta că sînt grozav de curios — reluă Bussy — dar caut, cu toate că în zadar, mărturisesc, să-mi dau seama care-or fi serviciile pe care acest Monso-reau vi le-a făcut ?

— Ah, Bussy ! exclamă ducele, acru. Ai spus-o singur : ești grozav de curios, ba chiar prea curios.

— Poftim cum sînt prinții ! strigă Bussy cu obișnuita-i cutezanță. Ei întrecabă mereu și trebuie să le răspunzi întotdeauna, în schimb, dacă le pui și tu o întrebare, numai una singură, nici gînd n-au să-ți răspundă.

— Ai dreptate — conveni ducele de Anjou. Dar știi ce trebuie să faci, dacă ții cu orice preț să afli ?

— Nu.

— Du-te și-l întrecabă chiar pe domnul de Monsoreau.

— Zău dacă n-aveți dreptate, monseniore. Mă duc să-l întreb și, cu el, care nu-i decît un simplu gentilom, găsesc eu o soluție în cazul cînd nu-mi răspunde.

— Ce soluție ?

¹ Antinous a fost un slav de o frumusețe răpitoare, datorită căreia a devenit favoritul împăratului Adrian.

— Accea de a-i spune că este un obraznic.

După această replică, întorcându-i spatele prințului, fără a mai sta pe gânduri, însoțit de privirea prietenilor săi, Bussy se apropie cu pălăria în mână de domnul de Monsoreau, care, stînd pe cal în mijlocul curtenilor adunați roată și cercetat de zeci de perechi de ochi iscoditori, aștepta cu un extraordinar sînge rece sosirea regelui, ca acesta să-l ușureze de povara grea a privirilor ațintite spre el. Cînd îl văzu apropiindu-se pe Bussy, cu fața lui veselă, zîmbitoare și cu pălăria în mână, se mai însenină puțin.

— Iertați-mă, domnule — rosti Bussy — dar constat că sînteți foarte singur. Oare favoarea de care vă bucurați v-a și adus tot alit de mulți dușmani, cîți prieteni puteați avea cu opt zile înainte de a fi numit mare maestru de vînătoare ?

— Pe legea mea, domnule conte — răspunse seniorul de Monsoreau — n-aș putea să jur, dar de pariat aș paria. Pot afla însă cărui fapt datorez cîntea ce mi-o faceți de a-mi tulbura singurătatea ?

— Desigur — continuă brav Bussy — am să vă spun : admirației nemărginite pe care ducele de Anjou mi-a inspirat-o față de dumneavoastră.

— Cum așa ?

— Povestindu-mi fapta dumneavoastră, acea faptă datorită căreia ați fost numit mare maestru de vînătoare.

Domnul de Monsoreau păli într-un chip atît de îngrozitor încît ciupiturile de vărsat care-i stropeau chipul deveniră dintr-o dată o sumedenie de puncte negre pe obrazul său galben ; în același timp el îl privi pe Bussy într-un fel care prevestea o furtună năprasnică. Bussy își dădu seama că apucase pe un drum greșit, dar nu era el omul care să dea înapoi ; dimpotrivă, se număra printre aceia care, mai totdeauna, repară o indiscreție printr-o obraznicie.

— Așadar, domnule — răspunse marele maestru de vînătoare — spuneți că monseniorul v-a povestit ultima mea faptă ?

— Da, domnule — confirmă Bussy — de la început și pînă la sfîrșit. Ceea ce mi-a trezit, vă mărturisesc, o aprigă dorință de a o auzi chiar din gura dumneavoastră.

Domnul de Monsoreau strînse țepușa în mîna-i crispată, ca și cînd ar fi simțit o poftă sălbatică de a o folosi drept armă împotriva lui Bussy.

— Vă rog să mă credeți, domnule, că eram gata să mă bucur de curtoazia dumneavoastră, răspunzînd satisfăcător cererii pe care mi-o adresați — rosti el. Din păcate însă, iată că sosește regele, așa că nu mai am timp. Dacă vreți, cu alt prilej.

Într-adevăr, călare pe calul său favorit, un frumos exemplar de Spania, regele înainta iute dinspre turn către pciană. Bussy, plimbîndu-și privirea, întilni ochii ducelui de Anjou : prințul rîdea cu cel mai răutăcios dintre rînjetele sale.

„Și sluga, și stăpînul — cugetă Bussy — se strîmbă la fel de urit cînd rîd. Oare cum trebuie să arate cînd plîng ?”

Regelui îi plăceau oamenii cu fața frumoasă și deschisă ; deci fu prea puțin încîntat de înfățișarea domnului de Monsoreau, pe care-l mai văzuse o dată și care acum, a doua oară, nu i se păru mai frumos decît prima dată. Cu toate acestea, el primi destul de binevoitor estortuarul, pe care, cu genunchiul sprijinit în pămînt, după tradiție, i-l prezentă marele maestru de vînătoare. De îndată ce regele își luă arma, gonașii dădură de veste că cerbul fusese zgornit și abătut din drum, iar vînătorea începu.

Bussy luase loc în flancul grupului, în așa fel ca toată lumea să se perinde prin fața sa. Nimeni nu-i scăpă necercetat ; iscodi cu luare-aminte, doar-doar va găsi originalul portretului cu pricina, însă degeaba. La această vînătoare, cînd marele maestru își lua în primire funcția, veniseră multe femei tare drăguțe, frumoase, seducătoare ; numai încîntătoarea făptură pe care el o căuta nu venise. Se mulțumi deci să rămînă în tovărășia prietenilor săi obișnuiți și să discute cu ei. Totdeauna vesel și vorbăreț, Anraguet îi alungă plictisul ce-l cuprinsese.

— Avem un mare maestru de vînătoare înfiorător de urit — îi șopti el lui Bussy. Ce zici ?

— Mie mi se pare cumplit. Frumoasă familie ne va mai fi dat să vedem dacă toți cei ce au onoarea să-i aparțină i-or fi semănînd. Arată-mi-o pe soția lui.

— Marele maestru e burlac, dragul meu — preciză Anraguet.

- De unde știi ?
- De la doamna de Veudron, care-l găsește strașnic de frumos și care, bucuroasă, l-ar lua de bărbat, el fiind al patrulea la rând, așa cum Lucreția Borgia l-a luat de soț pe contele d'Este. Uite-o cum își îmboldește calul ei murg după armăsarul negru al domnului de Monsoreau.
- Și, mă rog, ce ținuturi are acest senior ?
- O sumedenie de ținuturi.
- Situate unde ?
- Spre Anjou.
- Așadar, e bogat ?
- După cât se spune. Dar atîta tot : se pare că face parte din mica nobilime.
- Și cine-i iubita acestui boiernaș ?
- N-are nici o iubită : acest domn senior ține să fie unic în felul său. Dar iată-l pe monseniorul duce de Anjou, care-ți face semn cu mîna. Hai repede !
- Pe legea mea, dar monseniorul duce de Anjou o să mai aștepte. Monsoreau ăsta mă face tare curios. Îl găsesc ciudat. Știi că uneori îți vin astfel de idei cînd întîlnești pe cineva pentru prima oară... Nu pot să-mi explic de ce, dar pare-mi-se c-o să mă iau la hartă cu el. Și-apoi, ce mai nume și ăsta : Monsoreau !
- Muntele șoarecelui — răspunse Antraguët — asta-i etimologia. Mi-a spus-o azi de dimineață bătrînul meu abate : *Mons Soricis*.
- Mă rog, n-am nimic împotrivă.
- A, ia stai puțin ! strigă deodată Antraguët.
- Ce este ?
- Livarot trebuie să știe.
- Ce anume ?
- Ce-i cu *Mons Soricis*. Sînt vecini de moșie.
- Păi de ce nu vorbești ? Hei ! Livarot !
- Livarot se apropie.
- Hai mai repede, Livarot ! Ce-i cu Monsoreau ?
- Ce să fie ? întrebă tînărul.
- Informează-ne despre Monsoreau.
- Cu plăcere.
- E poveste lungă ?

— Ba o să fie foarte scurtă. În câteva cuvinte o să vă spun și ce știu, și ce gîndesc : mi-e frică de el !

— Bun ! Acum după ce ne-ai spus ce crezi despre el, spune-ne ce știi despre el.

— Ascultați... într-o seară mă întorceam...

— Povestea începe îngrozitor — zise Antraguët.

— Vreți să mă lăsați s-o sfîrșesc ?

— Da.

— Într-o seară, acum vreo șase luni, mă întorceam de la unchiul meu d'Entragues, prin pădurea de la Méridor, cînd deodată aud un strigăt înspăimîntător și văd trecînd, fără nimeni în șa, o iapă albă care fugea zănatecă prin lăstăriș ; mă iau după ea, galopez și, la capătul unei cărări lungi, învăluite de primele umbre ale nopții, zăresc un om pe un cal negru : nu fugea, zbura. Chiar atunci aud din nou același strigăt înăbușit și, în fața omului, deslușesc, zvîrlită pe șa, o femeie căreia el îi astupa gura cu palma. Aveam la mine arma mea de vînătoare și știu că de obicei trag destul de bine. Îl ochesc și, pe cinstea mea ! l-aș fi omorît dacă tocmai în clipa cînd apăsam pe trăgaci fitilul nu mi s-ar fi stins.

— Ei, și pe urmă ? întrebă Bussy.

— Pe urmă am întregat pe un tăietor de lemne cine era domnul cu calul negru care răpește femei, și omul mi-a răspuns că era domnul de Monsoreau.

— Mă rog — zise Antraguët — a răpi femei, pare-mi-se totuși... e un lucru care... se face. Nu, Bussy ?

— Da, dar cel puțin le lași să țipe — fu de acord Bussy.

— Și femeia ? Cine era ? întrebă Antraguët.

— Nu s-a aflat niciodată.

— Hotărît — zise Bussy — este un om deosebit și mă interesează mult.

— O fi, dar se bucură, drăguțul de el, de o fîroasă reputație — interveni Livarot.

— Se mai cunosc și alte fapte ?

— Nu, nimic. De altfel, n-a făcut niciodată rău cuiva, așa, pe față, ba chiar, după cît se spune, cu țărani de pe moșia lui se poartă destul de bine, ceea ce nu e de loc o piedică, bunăoară, ca în ținutul pe care a avut pînă azi fericirea să-l aibă în stăpînire lumea să se teamă de el ca

de foc. Încolo, vînător de talia lui Nemrod¹. Vă jur că regele n-a avut nicicînd un maestru de vînătoare ca el. Pentru atare funcție, este mult mai bun decît Saint-Luc, căruia îi fusese la început hărăzit acest rang și căruia influența domnului duce de Anjou i l-a suflat.

— Știi că ducele te strigă într-una ? îi atrase atenția Antraguët.

— Lasă-l să mă strige ! Ia zi, știi cumva ce se spune despre Saint-Luc ?

— Nu. Tot mai este prizonierul regelui ? întrebă rîzînd Livarot.

— Nu încapе îndoială, din moment ce nu se află aici -- răspunse Antraguët.

— Da' de unde, scumpule. Azi-noapte, la ora unu, a plecat pe moșiile nevastei sale să le cerceteze.

— Exilat ?

— Așa mi se pare.

— Exilat Saint-Luc ? ! Cu neputință !

— Ba-i adevărul adevărat. Ca-n evanghelie.

— Evanghelia de la sfîntul Luca² citire !

— Nu, ci de la mareșalul de Brissac, cel care mi-a povestit toate astea, chiar cu gura lui, azi-dimineață.

— Ah, iată ceva nou și ciudat ! Dar, zău, asta o să fie în dezavantajul lui Monsoreau.

— Acuma știu — zise Bussy.

— Ce știi ?

— Am aflat.

— Ce-ai aflat ?

— Serviciul pe care el i l-a făcut domnului de Anjou.

— Cine ? Saint-Luc ?

— Nu, Monsoreau.

— Zău ?

— Să mă ia dracu, dacă nu-i așa ! O să vedeți, haideți cu mine.

Și Bussy, urmat de Livarot și de Antraguët, începu să galopeze spre a-l ajunge din urmă pe ducele de Anjou,

¹ Nemrod, rege legendar al Caldeei, prototipul vînătorului iscusit.

² Joc de cuvinte ce rezultă din faptul că, în limba franceză numele evanghelistului este *saint Luc* (sfîntul Luca).

care, obosit de a-i tot face semne, călărea la cîteva bătaî de archebuză înaintea lui.

— Ah, monseniore — strigă el, ajungînd lîngă prinţ — domnul de Monsoreau este un om nepreţuit.

— Zău ?

— De necrezut !

— Aşadar, ai vorbit cu el ? întrebă batjocoritor prinţul.

— Desigur, şi are o bogăţie de spirit !

— L-ai întrebat ce-a făcut pentru mine ?

— Fireşte, doar pentru asta m-am şi dus la el.

— Şi ţi-a răspuns ? întrebă prinţul, mai amuzat ca oricînd.

— Numaidecît şi cu o politeţe pentru care îi rămîn foarte îndatorat.

— Ia să vedem, viteazul meu lăudăros, ce ţi-a răspuns ? întrebă prinţul.

— În termeni foarte aleşi, mi-a destăinuit că e furnizorul alteţii voastre.

— Furnizor de vînat ?

— Nu, de femei.

— Cum ? făcu ducele, a cărui frunte se întunecă într-o clipă. Ce înseamnă această glumă, Bussy ?

— Înseamnă, monseniore, că pe calul lui negru el răpeşte femei pentru dumneavoastră şi că, deoarece ele nu cunosc cîntea pe care le-o rezervă, maestrul le-astupă gura cu palma spre a le împiedica să ţipe.

Ducele se încruntă, strînse furios pumnii, păli şi o porni într-un galop atît de vijelios, încît Bussy şi prietenii săi rămaseră mult în urmă.

— Na, na ! izbucni Anraguet. Mi se pare că gluma e bună.

— Cu atît mai bună — răspunse Livarot — cu cît am impresia că nu toată lumea socoteşte că e o glumă.

— Drace ! exclamă Bussy. S-ar părea că l-am înţepat pînă la sînge, bietul duce !

O clipă mai tîrziu se auzi vocea domnului de Anjou strigînd :

— Hei, Bussy ! Unde eşti ? Ia vino încoace !

— Iată-mă, monseniore — zise Bussy, apropiindu-se.

Contele îl găsi pe prinţ rîzînd cu poftă.

— Ia te uită, monseniore ! S-ar zice că vorbele mele de adineauri au devenit hazlii !

— Nu, Bussy, nu rîd de ceea ce mi-ai spus.

— Păcat, mi-ar fi plăcut mai mult ; aş fi avut meritul să stîrnesc rîsul unui prinţ care nu rîde prea des.

— Rîd. sărmanul meu Bussy, rîd că îndrugi minciuni, în speranţa de a afla adevărul.

— De loc, să mă ia dracu, monseniore, dacă nu v-am spus adevărul.

— Prea bine ! Atunci, cîtă vreme nu sîntem decît noi doi, ia spune-mi şi mie istorioara ta : de unde ai scornit ceea ce mi-ai înşirat adineauri ?

— Din pădurea de la Méridor, monseniore !

Ducele păli din nou, dar nu zise nimic.

— Hotărît lucru — murmură Bussy — ducele este amestecat în isprava răpitorului cu calul negru şi a femeii cu iapa albă. Zău, monseniore — adăugă apoi cu glas tare şi rîzînd la rîndul său de ceea ce ducele nu mai rîdea — dacă există un fel de a vă sluji care vă este mult mai pe plac decît celelalte, spuneţi-ni-l şi nouă şi o să profităm de acest lucru, chiar dacă ar trebui să-i facem concurenţă domnului de Monsoreau.

— La naiba ! exclamă ducele. Ei bine, da, Bussy, există unul, şi am să ţi-l spun. Zicînd acestea, ducele îl trase deoparte. Ascultă — îi spuse — am întîlnit la biserică, întîmplător, o femeie încîntătoare ; întrucît unele trăsături ale chipului ei, ascuns sub un vâl, îmi aminteau de acelea ale unei femei pe care am iubit-o mult, am urmărit-o şi am aflat unde locuieşte. Slujnica sa e cumpărată de mine şi am o cheie a casei.

— Păi pînă aici văd că treaba merge strună, monseniore.

— Aşteaptă. Despre această femeie se spune că este cinstită, deşi e liberă, tînără şi frumoasă.

— Ah, monseniore, mi se pare că intrăm în domeniul fantasticului.

— Ascultă, e adevărat că eşti viteaz şi că mă iubeşti, aşa cum pretinzi ?

— Da, în unele zile.

— Cînd eşti viteaz ?

— Nu, cînd vă iubesc.

— Mă rog. Azi te afli într-una din aceste zile ?

— Pentru a fi de folos alteței voastre, am să mă aflu.

Despre ce-i vorba ?

— Uite, ar trebui să faci pentru mine ceea ce de obicei un om nu face decît pentru el însuși.

— Aha ! zise Bussy. Oare trebuie să-i fac curte iubitei dumneavoastră, pentru ca alteța sa să se convingă că dînsa e pe cît de frumoasă pe atît de cuminte ? Asta îmi convine.

— Nu, dar ar trebui să afli dacă nu cumva îi face un altul curte.

— Socotelile se încurcă, monseniore ; o clipă numai, să ne lămurim.

— Ar trebui să stai la pîndă și să-mi spui cine este omul care vine la dînsa.

— Așadar, vine la dînsa un om ?

— Mă tem că da.

— Un amant, un soț ?

— În orice caz, un om gelos.

— Cu atît mai bine, monseniore.

— Cum cu atît mai bine ?

— Păi asta face ca șansele dumneavoastră să fie de două ori mai mari.

— Îți mulțumesc !... Deocamdată, aș vrea să știu cine este acest om.

— Și mă însărcinați pe mine s-o aflu ?

— Da, iar dacă vrei să-mi faci serviciul acesta...

— Mă veți ridica și pe mine la rangul de mare maestru de vînătoare cînd locul va fi vacant ?

— Pe cuvîntul meu de cinste, Bussy, cu atît mai mult mi-aș ține făgăduiala, cu cît n-am făcut niciodată nimic pentru tine.

— Aha, în sfîrșit, monseniorul a băgat de seamă !

— Mi-o spun de mult timp.

— Probabil că foarte în șoaptă, așa cum își spun principii asemenea lucruri.

— Ei bine ?

— Ce anume, monseniore ?

— Consimți ?

— S-o spionez pe doamna aceea ?

— Da.

— Vă mărturisesc, monseniore, că misiunea aceasta mă încântă destul de puțin ; mi-ar plăcea mai mult altceva,

— Ei, vezi, Bussy ! Te ofereai să-mi faci servicii și, pof-tim, ai și început să dai înapoi.

— De, dacă-mi oferiți un rol de iscoadă.

— Ba nu ! De prieten ! De altfel, să nu-ți închipui că-ți ofer o sinecură ; poate că va trebui să tragi spada.

Bussy clătină din cap :

— Monseniore, sînt anumite lucruri pe care omul le duce cu bine la capăt numai datorită lui însuși, așa că tre-buie să le săvîrșească într-adevăr el însuși, chiar dacă este prinț.

— Atunci, mă refuzi ?

— Pe cîntea mea că da, monseniore.

! Ducele se încruntă.

— Voi urma sfatul tău — zise. Am să mă duc eu însumi și, de voi fi ucis sau rănit în această împrejurare, am să spun că l-am rugat pe prietenul meu Bussy să-și asume răspunderea loviturilor de spadă, să dea sau să primească, și că, pentru prima oară în viața lui, Bussy a fost prudent.

— Monseniore — răspunse Bussy — alaltăieri seara mi-ați vorbit așa : „Bussy, îi urăsc pe favoriții ăștia ai regelui, care ne offensează și ne batjocoresc ori de cîte ori au prilejul ; ar trebui să te duci la nunta lui Saint-Luc, să stîrnești un scandal și să ne scapi odată de ei“. Monseniore, m-am dus ; erau cinci ; eu eram singur ; i-am zgîndărit ; mi-au întins o capcană, m-au atacat toți deodată, mi-au omorît calul și totuși am rănit doi și l-am doborât pe al treilea. Astăzi îmi cereți să fac rău unei femei. Iertați-mă, monseniore, dar lucrul acesta este în afara serviciilor pe care un prinț le poate cere unui om de onoare ; de aceea refuz.

— Fie — consimți ducele — am să m-așez singur la pîndă sau cu Aurilly, așa cum am mai făcut-o.

— Iertați-mă — zise Bussy, a cărui minte se lumineă brusc.

— Ce este ?

— Nu cumva, monseniore, dumneavoastră tocmai stă-teați la pîndă cînd i-ați văzut alaltăieri pe favoriții care m-așteptau pe mine ?

— Ba da.

- Frumoasa dumneavoastră necunoscută locuiește deci prin părțile Bastiliei ?
- Locuiește în fața bisericii Sainte-Catherine.
- Zău ?
- Este un cartier unde poți fi spintecat pe îndelete, doar tu ai simțit-o pe propria-ți piele.
- Din seara aceea, alteța voastră a mai stat vreodată la pîndă ?
- Aseară.
- Și ce-a observat monseniorul ?
- Un om care cerceta toate ungherele pieței, desigur spre a se convinge dacă nu cumva este spionat, și care, presupun, îndată ce m-a zărit, a rămas nemișcat în fața acelei porți.
- Și omul era singur, monseniore ? întreabă Bussy.
- Da, timp de aproape o jumătate de oră a fost singur.
- Apoi ?
- Apoi a mai venit unul, care ținea în mînă un felinar.
- Aha ! exclamă Bussy.
- Atunci, omul cu pelerină — continuă prințul.
- Primul avea o pelerină ? îl întrerupse Bussy.
- Da. Atunci omul cu pelerină și omul cu felinar s-au așezat la taifas și, cum nu păreau dispuși să-și părăsească postul pînă dimineața, eu i-am lăsat în plata Domnului și m-am întors acasă.
- Dezgustat în urma acestei a doua încercări ?
- Pe cîntea mea, da, ți-o mărturisesc... Așa că, înainte de a intra în casa aceea, care ar putea fi foarte bine un loc unde oamenii sînt spintecați...
- N-ați fi de loc supărat dacă ar fi spintecat unul dintre prietenii dumneavoastră.
- Sau, mai bine zis, dacă acest prieten, nefiind prinț, neavînd dușmanii pe care-i am eu și fiind, de altfel, obișnuit cu asemenea aventuri, ar cerceta realitatea primejdiei pe care aș avea-o de înfruntat și apoi s-ar întoarce să mă încunoștințeze.
- În locul dumneavoastră, monseniore, eu aș renunța la femeia aceea.
- Nici nu mă gîndesc.
- Și de ce nu ?
- Prea e frumoasă.

- Singur ați spus că abia ați zărit-o.
- Am zărit-o îndeajuns, ca să nu mai pot da uitării minunatul ei păr bălai.
- Ah !
- Niște ochi splendizi.
- O, o !
- O piele cum niciodată n-am văzut, o talie încântătoare.
- Ah ! Ah ! Ah !
- Îți dai seama că nu renunți ușor la o asemenea femeie.
- Da, monseniore, înțeleg, așa că starea în care vă aflați mă mișcă.
- Ducele privi cam neîncrezător spre Bussy.
- Pe cuvântul meu de onoare — își întări acesta spusele.
- Nu glumești ?
- Nu, și ca dovadă vă spun că, dacă monseniorul binevoiește să-mi dea instrucțiunile necesare și să-mi indice casa, la noapte voi sta de veghe.
- Așadar, revii asupra hotărârii tale de adineauri ?
- Eh, monseniore, numai sfântul nostru părinte Grigore al XIII-lea¹ nu greșește niciodată. Acum, spuneți-mi ce trebuie să fac.
- Trebuie să te-ascunzi la o oarecare depărtare de poarta pe care ți-o voi arăta eu, și dacă vezi pe cineva intrînd, să-l urmărești pentru a afla cine e.
- Bun, dar dacă, intrînd, acela închide poarta după el ?
- Nu ți-am spus că am o cheie ?
- Da, așa e. Mai rămîne un singur lucru : să nu cumva să urmăresc alt om și nu cumva cheia să se potrivească la o altă poartă.
- Imposibil să te înșeli : dincolo de poartă este o alee, iar la capătul aleii, în stînga, este o scară : urci douăsprezece trepte și ajungi în coridor.
- De unde știți dumneavoastră toate acestea, monseniore, dacă n-ați fost niciodată înăuntru ?
- Păi nu ți-am spus că am cumpărat-o pe slujnică ? Ea mi-a explicat totul.

¹ Papa de la Roma în acea vreme.

— Pe Dumnezeul meu ! Ce bine e să fii prinț ! Orice ți se servește de-a gata, ca pe tavă. Eu, monseniore, ar fi trebuit să caut eu însumi casa, să cercetez aleea, să număr treptele, să iscodesc coridorul. O, câtă vreme ar fi trebuit să-mi pierd și cine știe dacă aș fi reușit !

— Va să zică ești de acord ?

— Pot oare să refuz ceva alteței voastre ? Numai că trebuie să veniți cu mine, să-mi arătați poarta.

— Nu-i nevoie. Când ne întoarcem de la vânătoare, facem un ocol, trecem pe la poarta Saint-Antoine și ți-o arăt.

— De minune ! Spuneți-mi, monseniore, și dacă omul vine, eu ce trebuie să fac ?

— Nimic altceva decât să-l urmărești pînă cînd vei afla cine este.

— Sarcină destul de grea. Dacă, de pildă, omul acela este atît de discret, încît se oprește la mijlocul drumului și pune capăt iscodirilor mele ?

— Din partea mea ești liber să dai aventurii deznodămîntul care-ți place.

— Atunci, alteța voastră mă autorizează să acționez cum aș acționa pentru mine însumi ?

— Întru totul.

— Așa voi proceda, monseniore.

— Nici o vorbă însă prietenilor noștri !

— Vă dau cuvîntul meu de gentilom.

— Și să nu iei pe nimeni cu tine !

— Mă voi duce singur, v-o jur !

— Bine, ne-am înțeles, ne întoarcem pe la Bastilia. Eu îți arăt poarta... pe urmă vii la mine... îți dau cheia... și diseară...

— Dîseară vă înlocuiesc, monseniore, ne-am înțeles.

Bussy și prințul se apropiară din nou de grupul vânătorilor, pe care domnul de Monsoreau îl conducea cu o măiestrie unică. Regele fu încîntat de precizia cu care acest iscusit vînător hotărîse locul fiecărui popas și indicase fiecare schimb. După ce au gonit două ceasuri, după ce s-au învîrtit pe o porțiune de patru sau cinci leghe, după ce au zărit sălbăticiunea de vreo douăzeci de ori, aceasta se dădu prinsă tocmai în clipa cînd au ajuns-o cîinii.

Domnul de Monsoreau fu felicitat de rege și de ducele de Anjou.

— Monsenior — zise el — sînt prea fericit că am izbutit să merit laudele dumneavoastră, fiindcă dumneavoastră vă datorez numirea mea în această funcție.

— Dar știi, domnule — răspunse ducele — că pentru a nu înceta să meriți lauda trebuie să pleci chiar astăseară la Fontainebleau : poimiine și în zilele ce urmează, regele vrea să vîneze acolo, și o singură zi abia dacă ajunge pentru cercetarea pădurii.

— Știu, monsenior — încuviință Monsoreau — și cchi-pajul meu e gata. Voi pleca la noapte.

— Asta-i, domnule de Monsoreau — se băgă în vorbă Bussy. De azi înainte, pentru dumneavoastră, adio odihnă ! Ați vrut să fiți mare maestru de vînătoare și sînteți, dar demnitatea pe care o aveți vă răpește cel puțin cincizeci din nopțile liniștite de care se bucură ceilalți oameni. Totuși aveți noroc, scumpe domn, că nu sînteți căsătorit.

Rostind acestea, Bussy ridea ; ducele îl învălui într-o privire ascuțită pe marele maestru, apoi, întorcînd capul într-altă parte, se duse să-l felicite pe rege pentru ușoara îmbunătățire ce părea să fi intervenit, începînd din ajun, în starea sănătății sale.

Cît despre Monsoreau, auzind gluma lui Bussy, pe chipul lui se așternu din nou acea paloare hidoasă care îi da un aspect atît de înfricoșător.

XII

CUM BUSSY REGĂSEȘTE ÎN ACELAȘI TIMP ȘI PORTRETUL, ȘI ORIGINALUL

Vînătoarea se termină pe la ceasurile patru după-amiază ; la ora cinci, ca și cînd regele ar fi prevăzut dorința ducelui de Anjou, curtea se întorcea la Paris, trecînd prin mahalaua Saint-Antoine. Domnul de Monsoreau, pretextînd plecarea sa neîntîrziată, își luă rămas bun

de la prinți și se îndreptă cu oamenii săi către Fromenteau.

Trecînd prin fața Bastiliei, regele atrase atenția prietenilor lui asupra înfățișării semețe și sumbre a fortăreței : era un fel de a le reaminti ceea ce îi așteaptă dacă, din întîmplare, după ce îi fuseseră prieteni, i-ar deveni dușmani. Mulți pricepură și se arătară fără zăbavă de două ori mai supuși față de maiestatea sa.

Între timp, ducele de Anjou îi șoptea lui Bussy, care călărea alături de el :

— Fii atent, Bussy, uită-te bine, la dreapta, casa aceea de lemn cu turnuleț, sub arcada căreia se vede o mică statuie a Sfintei Fecioare ; numără, în rînd cu ea, alte patru case, inclusiv aceea cu Fecioara.

— Bun — zise Bussy.

— E a cincea — continuă ducele — adică aia care se află drept în fața străzii Sainte-Catherine.

— O văd, monseniore. Ia uitați-vă : la sunetul trompetelor care-l vestesc pe rege, oamenii au ieșit grămadă la ferestre.

— La toate, în afară de cele ale casei pe care ți-am arătat-o eu — sublinie ducele. Acolo ferestrele rămîn închise.

— Da, dar se ridică un colț de perdea — băgă de seamă Bussy în vreme ce inima îi bătea năvalnic.

— Se ridică, însă nu se vede absolut nimic. He-he, doamna e bine păzită, sau ea însăși se păzește strașnic. În orice caz, aceea este casa. Cum ajungem la palat, îți dau cheia.

Bussy își înfipse privirea în despicătura îngustă a perdelei, dar, cu toate că nu-și luă o clipă ochii din acel loc, el nu văzu nimic.

Sosind la palatul Anjou, ducele îi înmînă într-adevăr cheia casei arătate, povățuindu-l din nou să vegheze cu luare-aminte. Bussy îi făgădui ducelui tot ce acesta dori, apoi se întoarse la el acasă.

— Ei bine ? i se adresă lui Remy.

— Am să vă pun și eu aceeași întrebare, monseniore.

— N-ai descoperit nimic ?

— Casa e la fel de greu de găsit ziua, ca și noaptea. Șovăi între cinci sau șase case învecinate.

— Atunci, cred că eu am fost mai norocos decît tine, dragul meu Haudouin — zise Bussy.

— Cum asta, monseniore, ați căutat și dumneavoastră ?

— Nu. Am trecut doar pe strada cu pricina.

— Și ați recunoscut poarta ?

— Providența, dragă prietene, are căi ocolite și îțe tainice.

— Atunci, sînteți sigur ?

— Nu spun că sînt sigur, dar sper.

— Și cînd voi ști și eu dacă ați avut fericirea să găsiți ceca ce căutați ?

— Mîine dimineață.

— Deocamdată aveți nevoie de mine ?

— Absolut de loc, dragă Remy.

— Nu vreți să vă însoțesc ?

— Imposibil.

— Cel puțin, luați bine aminte, monseniore.

— Ah, ce zadarnic sfat ! Doar mi-a mers faima pentru prudența mea.

Bussy cină ca un om care nu știe unde și cum va supa. Apoi, cînd bătu ora opt, își alese cea mai bună spadă, își virî, în ciuda ordonanței date de rege, o pereche de pistoale la brîu și o porni în litieră pînă la capătul străzii Saint-Paul. Ajuns acolo, căută casa cu statuia Fecioarei, numără încă patru case, se încredință că cea de a cincea era casa pe care i-o arătase ducele și, înfășurat într-o largă pelerină de culoare închisă, se ascunse la colțul străzii Sainte-Catherine, hotărît să aștepte două ceasuri, după care, dacă nu se va arăta nimeni pînă atunci, să acționeze pe cont propriu.

În clipa cînd Bussy se așază la pîndă, la biserica Saint-Paul băteau orele nouă. Nu trecură mai mult de zece minute, cînd el văzu prin întuneric doi călăreți intrînd pe poarta Bastiliei. În dreptul palatului Tournelles, aceștia se opriră. Unul din cei doi descălecă, aruncă friul în mîna însoțitorului său, care, după toate probabilitățile, era un valet și, după ce îl văzu pe slujitor întorcîndu-se pe drumul pe care veniseră împreună, după ce îl zări mistuindu-se în beznă cu cei doi cai, se îndreptă către casa în-

credințată lui Bussy spre supraveghere. Ajuns la o distanță de câțiva pași, necunoscutul făcu un mare ocol ca pentru a cerceta cu privirea împrejurimile. apoi, convins că nu a fost văzut, se apropie de poartă și dispăru înăuntru.

Bussy auzi zgomotul porții care se închidea în urmă-i. Așteptă un moment, de teamă ca misteriosul personaj să nu pîndească prin ferestruie, pe urmă, după ce se scurseră cîteva clipe, înaintă și el, trecu drumul, descuie poarta și, din experiență, o închise fără nici un zgomot, apoi se întoarse : ferestruia se afla la înălțimea ochilor lui, așa că, după toate presupunerile, pe aici îl zărise în noaptea aceea pe Quélus. Dar asta nu însemna nimic ; Bussy nu venise acolo pentru a rămîne locului. Pipăind cu mîinile de o parte și de alta, el înaintă prudent, iar la capătul aleii, în stînga, dădu de prima treaptă a unei scări. Acolo se opri din două motive : mai întîi, pentru că, de emoție, îi tremurau picioarele, apoi pentru că auzea un glas spunînd :

— Gertrude. anunț-o pe stăpîna ta că am sosit și că doresc să intru.

Glasul suna mult prea poruncitor ca să întîmpine vreun refuz ; peste o clipă. Bussy auzi vocea unei cameriste care răspundea :

— Poftiți în salon, domnule, doamna va veni acolo îndată.

Apoi desluși zgomotul unei uși care se închidea. Atunci Bussy se gîndi la cele douăsprezece trepte pe care le numărase Remy ; la rîndul său, numără douăsprezece trepte și se pomeni pe platforma scării. Își aminti și de coridor, și de cele trei uși ; făcu vreo cîteva pași, ținîndu-și respirația și brațul întins înainte. Mîna lui întîlni prima ușa — cea pe care intrase necunoscutul ; își urmă drumul, dădu peste a doua, căută, găsi și cheia a doua și, tremurînd din creștet pînă-n tălpi, o răsuci în broască, apoi împinse ușa.

Camera în care pătrunse Bussy era cu desăvîrșire întunecoasă, exceptînd o porțiune care primea o rază de lumină din salon printr-o ușă laterală. Raza aceea cădea asupra unei ferestre acoperite de două perdele brodate, care strecurară un nou fior de bucurie în inima tînărului.

Ochii lui se îndreptară spre partea tavanului luminată de aceeași rază, și Bussy recunoscuseră personajele mitologice pe care le mai văzuse o dată ; întinse mîna și întîlni patul sculptat. Acum nu se mai îndoia de nimic : se afla din nou în camera unde se trezise din leșin în noaptea cînd primise lovitură de spadă, grație căreia fusese adăpostit acolo.

Bussy se înfioră cînd atinse patul și se simți învăluit de îmbălătorul parfum pe care-l răspîndește așternutul unei femei tinere și frumoase. El se ascunse sub baldachin și-și încordă auzul. Din odaia alăturată răsuna ecoul pașilor nerăbdători ai necunoscutului ; din cînd în cînd, acesta se oprea, murmurînd printre dinți :

— Ei, dar nu mai vine odată ?

După una din aceste întrebări, o ușă se deschise înspre salon : părea paralelă cu ușa lăsată întredeschisă. Covorul fremătă sub călcătura unui picioruș fin ; foșnetul unei rochii de mătase ajunse la urechea lui Bussy și tînărul auzi un glas de femeie în care se ghicea teamă și dispreț în același timp.

— Iată-mă-s, domnule, ce mai doriți de la mine ?

„O, o ! gîndi Bussy, tupilîndu-se și mai bine după perdele. Dacă omul ăsta e iubitul ei, îl felicit din toată inima pe soț.“

— Doamnă — rosti cel căruia i se făcea o primire atît de rece — am onoarea să vă înștiințez că mîine dimineață sînt obligat să plec la Fontainebleau și am venit să petrec noaptea aceasta cu dumneavoastră.

— Mi-ați adus știri despre tatăl meu ? întrebă aceeași voce de femeie.

— Doamnă, ascultați-mă.

— Domnule, știți foarte bine ceea ce am hotărît ieri, cînd am consimțit să devin soția dumneavoastră : că, înainte de orice, sau tatăl meu va veni la Paris, sau eu mă voi duce la el.

— Doamnă, îndată după înapoierea mea de la Fontainebleau, vom pleca, vă dau cuvîntul de onoare ; dar pînă atunci...

^A — Vai, domnule, degeaba închideți ușa, nu voi petrece nici o noapte, nici măcar o singură noapte sub același acoperiș cu dumneavoastră, atîta timp cît mă neliniștește soarta tatălui meu.

Și femeia care vorbea cu atîta hotărîre suflă dintr-un fluieraș de argint, care scoase un sunet subțire și prelung.

Pe vremea aceea, cînd soneria încă nu fusese inventată, acesta era modul de a chema servitorii.

Aproape în aceeași clipă, ușa prin care se strecurase Bussy se deschise din nou și în prag apăru camerista tinereii femei : era o fată din Anjou, înaltă și vînjoasă, care părea că a așteptat chemarea stăpînei sale și care, de îndată ce o auzise, s-a grăbit să vină într-un suflet. Ea intră în salon și, intrînd, deschise ușa. O pală de lumină pătrunse în camera în care se afla Bussy și el recunoscu, între cele două ferestre, portretul știut.

— Gertrude — porunci tînăra doamnă — nu te vei duce la culcare, vei rămîne tot timpul pe-aproape, ca să m-auzi cînd te voi chema.

Camerista se retrase fără a răspunde, pe același drum pe care venise, lăsînd larg deschisă ușa salonului și, în consecință, și minunatul portret în bătaia luminii.

Pentru Bussy nu mai exista nici o îndoială : portretul de față era chiar portretul văzut de el. Se apropie încetîșor și își lipi ochiul de deschizătura pe care grosimea țîțînilor o lăsa între ușă și zid ; dar, oricît de încet ar fi pășit el, în clipa cînd privirea sa răzbătea dincolo, parchetul îi scîrțîi sub picioare. La acest zgomot, femeia întoarse capul : era leit portretul acela, era însăși zîna din vis. Bărbatul, cu toate că nu auzise nimic, văzînd-o pe ea întorcîndu-se, se întoarse și dînsul : era seniorul de Monsoreau.

„Ah ! își aminti Bussy. Iapa albă... femeia răpită... Cu siguranță că am să aud o poveste neobișnuită.“ Și își ștersese fața, care, dintr-o dată, i se brobonase de nădușală.

După cum am spus, Bussy îi vedea pe amîndoi : ea, în picioare, palidă și disprețuitoare. El, stînd jos, nu palid, ci livid, bătînd nerăbdător din picior și mușcîndu-și mîna.

— Doamnă — rosti în sfârșit seniorul de Monsoreau — luați-vă nădejdea de a mai continua mult timp față de mine acest rol de victimă și de femeie persecutată : sînteți la Paris, sînteți în casa mea și, pe deasupra, sînteți acum contesa de Monsoreau, adică soția mea.

— Dacă sînt soția dumneavoastră, de ce refuzați să mă conduceți la tatăl meu ? De ce continuați să mă ascundeți de ochii lumii ?

— Îl uitați pe ducele de Anjou, doamnă !

— Mi-ați afirmat că, de îndată ce voi deveni soția dumneavoastră, nu voi mai avea a mă teme de el cîtuși de puțin.

— Adică...

— Așa mi-ați spus.

— Totuși, doamnă, trebuie să iau unele măsuri de precauție.

— Ei bine, domnule, luați-vă aceste măsuri și întoarceți-vă după ce ele vor fi fost luate.

— Diane, nu te juca cu sfînta legătură a căsătoriei. Este un sfat pe care vreau să ți-l dau — zise contele, pe care minia îl cuprindea văzînd cu ochii.

— Domnule, purtați-vă în așa fel, încît să-mi piară neîncrederea în soț ; atunci voi respecta căsătoria.

— Credeam că, după felul în care m-am purtat față de dumneata, am meritat o încredere deplină.

— Domnule, am convingerea că, în toată această împrejurare, nu v-ați lăsat călăuzit numai de interesul meu, iar dacă este așa, hazardul v-a venit foarte mult în ajutor.

— O, dar mergi prea departe ! strigă contele. Sînt în casa mea, îmi ești soție și chiar dacă toți dracii din iad ți-ar alergera în ajutor, vei fi a mea chiar în noaptea asta.

Bussy duse mîna la garda săbiei și făcu un pas înainte, dar Diane nu îi dădu răgaz să se arate.

— Iată — zise ea, scoțînd un pumnal ținut pînă atunci la cingătoare — iată cum vă răspund. Și dintr-o săritură fu în camera în care se afla Bussy, închise ușa după ea, trase cele două zăvoare și, în timp ce Monsoreau amenința din răspuțeri și lovea cu pumnul în ușă, ea îi strigă : Dacă

rupeți măcar o așchie din această ușă, așa cum dumneavoastră mă cunoașteți, domnule, mă veți găsi moartă pe prag.

— Fiți liniștită, doamnă — șopti Bussy, cuprinzînd-o în brațe — veți fi răzbunată !

Diane fu cît pe-acî să scoată un țipăt, dar înțelese că singura primejdie care o păstrea venea numai din partea soțului ei. Rămase deci în apărare, însă fără a rosti un cuvînt, tremurînd toată, dar neclintită. Domnul de Monso-reau lovi cu piciorul în ușă cît putu de tare, apoi, convins desigur că Diane își va pune în aplicare amenințarea, ieși din salon, trîntind cu violență ușa. Zgomotul pașilor lui se auzi depărtîndu-se pe coridor și pierzîndu-se pe scară.

— Dumneavoastră, domnule — rosti atunci Diane, desprinzîndu-se din brațele lui Bussy și dîndu-se un pas înapoi — dumneavoastră cine sînteți și cum se face că vă aflați aici ?

— Doamnă — răspunse Bussy, deschizînd ușa din nou și îngenunchind în fața Diane — sînt omul căruia i-ați salvat viața. Ați putea oare să vă închipuiți că am pătruns în casa dumneavoastră cu gînd rău sau că plănuiesc ceva împotriva onoarei dumneavoastră ?

Datorită luminii puternice care scălda chipul nobil al tînărului, Diane îl recunoscuse.

— O, dumneavoastră aici, domnule ! strigă ea, împreunîndu-și mîinile. Ați fost aci, ați auzit totul ?

— Vai, doamnă, da !

— Dar cine sînteți, cum vă numiți ?

— Sînt Louis de Clermont, conte de Bussy.

— Bussy ! Sînteți viteazul Bussy ! exclamă cu naivitate Diane, fără să bănuiască bucuria pe care acest strigăt o revărsa în sufletul tînărului. Ah, Gertrude — continuă ea, adresîndu-se cameristei, care, auzind-o pe stăpîna ei vorbind cu cineva, intră foarte speriată — Gertrude, nu mă mai tem de nimic, fiindcă, începînd din clipa aceasta, îmi pun onoarea sub scutul celui mai nobil și mai cinstit gentilom din Franța. Apoi, întinzîndu-i mîna lui Bussy, zise : Ridicați-vă, domnule, știu cine sînteți ; acum trebuie să știți și dumneavoastră cine sînt eu.

CINE ERA DIANE DE MÉRIDOR

Năuc de fericire, Bussy se ridică de jos și intră împreună cu Diane în salonul pe care tocmai îl părăsise domnul de Monsoreau. O privea cu surpriză și admirație. Nu îndrăznise să creadă că femeia pe care o căuta s-ar putea compara cu femeia din visul său, și iată că realitatea depășea cu mult tot ceea ce el luase drept un joc al închipuirii.

Diane avea optsprezece sau nouăsprezece ani, ceea ce înseamnă că se afla în acea primă strălucire a tinereții și a frumuseții, care dă florilor coloritul cel mai pur, iar fructelor aspectul acela încântător de catifelat. Și după felul cum o privea Bussy nu te puteai înșela. Diane simțea că el o admiră și nu avea puterea să-l smulgă din extaz. În sfârșit, ea își dădu seama că trebuie să pună capăt acestei tăceri care spunea prea multe.

— Domnule — începu Diane — ați răspuns la una din întrebările mele, dar nu și la cealaltă. V-am întrebat cine sînteți și mi-ați spus-o. Dar v-am întrebat, de asemenea, cum se face că vă găsiți aici, și la această întrebare nu mi-ați răspuns nimic.

— Doamnă, după cele cîteva cuvinte pe care le-am surprins din convorbirea dumneavoastră cu domnul de Monsoreau, am înțeles că motivul prezenței mele aici va reieși în chip foarte firesc din povestirea pe care ați binevoit a mi-o făgădui. Oare nu chiar dumneavoastră spuneți adineauri că trebuie să știu cine sînteți ?

— Vai, conte, desigur că am să vă povestesc totul — răspunse Diane. Numele dumneavoastră a fost de ajuns spre a-mi inspira o deplină încredere, deoarece numele dumneavoastră l-am auzit adesea rostit ca fiind cel al unui om viteaz, un nume al cinstei și al onoarei căruia i se poate încredința totul.

Bussy se înclină.

— Din puținele cuvinte la care ați fost martor — continuă Diane — v-ați putut da seama că sînt fiica baronului de Méridor, ceea ce înseamnă că sînt unica moșteni-

toare a uncia dintre cele mai vechi și mai nobile familii din Anjou.

— Am auzit — zise Bussy — de un baron de Méridor, care, deși și-ar fi putut salva libertatea după bătălia de la Pavia, totuși s-a predat spaniolilor când a aflat că regele lui a fost luat ostatic; cerînd drept unică favoare dreptul de a-l însoți pe Francisc I la Madrid, el a împărțit captivitatea cu acesta și nu s-a dezlipit de rege decît pentru a se întoarce în Franța în scopul de a-i trata răs-cumpărarea.

— E tatăl meu, domnule, și dacă veți intra vreodată în sala cea mare a castelului Méridor, veți vedea acolo portretul regelui Francisc I pictat de Leonardo da Vinci, portret pe care regele i l-a dăruit tatii în amintirea devotamentului său.

— Eh! exclamă Bussy. Pe vremea aceea prinții știau să-și răsplătească slujitorii.

— La întoarcerea lui din Spania, tatăl meu s-a căsătorit. Primii săi copii, doi fii, au murit. Pentru baronul de Méridor a fost o durere cumplită, căci pierdea astfel speranța de a se vedea re trăind prin moștenitorii săi. Curînd după aceea se stinse și regele, și durerea baronului se preschimbă în disperare; cîțiva ani mai apoi, el părăsi curtea și se retrase împreună cu soția sa la castelul Méridor. Acolo, ca printr-o minune, după zece ani de la moartea fraților mei, m-am născut eu.

Nici vorbă că toată dragostea baronului se revărsa asupra acestui copil al bătrîneții sale: sentimentul lui pentru mine nu era dragoste, ci idolatrie. Cînd am împlinit trei ani, am pierdut-o pe mama. Se înțelege că pentru tatăl meu a fost o nouă și grea lovitură, dar eu, fiind prea mică spre a-mi da seama de însemnătatea pierderii, nu încetam să zîmbesc și zîmbetul meu îl consola pe baron de moartea mamei.

Am crescut, m-am dezvoltat sub ochii lui. Așa cum eu eram totul pentru el, sărmanul meu părinte era totul pentru mine. Am împlinit șaisprezece ani fără a bănuî că pe lume mai există și altceva decît mieii, păunii, lebedele și turturelele mele, fără a mă gîndi că viața aceasta va trebui să se sfîrșească într-o bună zi și fără ca eu să doresc acest lucru.

Castelul de la Méricor era înconjurat de păduri întinse aparținând domnului duce de Anjou și mișunînd de cerbi și de căprioare, pe care nimeni nu se gîndea să le tulbure ; datorită faptului că fuseseră lăsate să hălăduiască nestingerite, animalele acestea erau tare prietenoase. Mai mult sau mai puțin, le cunoșteam pe toate, iar unele se obișnuiseră într-atît cu glasul meu, încît veneau alergînd de îndată ce le chemam. Mai ales o căprioară, Daphné, biata Daphné, protejata și favorita mea, căreia îi dădeam să mănînce din palmă. Odată, într-o primăvară, a trecut o lună fără s-o văd și credeam c-a dispărut pentru totdeauna. După ce am plîns-o ca pe o prietenă scumpă, căprioara mea reapăru deodată, urmată de doi pui ; la început, puii se temeau de mine, dar apoi, văzînd-o pe mama lor cum se alintă, au simțit că n-au a se teme de nimic și au început să se alinte și ei.

Tot cam pe atunci s-a răspîndit vestea că domnul duce de Anjou a trimis un subguvernator în capitala ținutului. După cîteva zile s-a aflat că subguvernatorul a sosit și că se numește contele de Monsoreau.

De ce oare, la auzul acestui nume, am simțit o împunsătură în inimă ? Nu-mi pot explica această senzație dureroasă decît ca un presentiment.

Au trecut vreo opt zile. Lumea vorbea în fel și chip numai despre seniorul de Monsoreau. Într-o dimineață mi-au ajuns la ureche, venind din pădure, sunetul unui corn de vînătoare și lătrat de cîini. Am alergat pînă la grilajul de fier al parcului și am ajuns la timp pentru a o vedea țîșnind ca un fulger pe Daphné, încolțită de o haită de cîini ; cei doi pui ai ei o urmau. O clipă mai tîrziu, călare pe un cal negru ce părea întraripat, trecu un om, mai bine zis o arătare : era domnul de Monsoreau. Am vrut să strig, am vrut să cer îndurare pentru biata mea protejată, dar el nu m-a auzit ori poate n-a dat nici o atenție, într-atît era de stăpînit de patima vînătoarei.

Atunci, fără să mă gîndesc măcar o clipă la neliniștea ce l-ar fi cuprins pe tata în cazul cînd ar fi observat lipsa mea, am luat-o la fugă în direcția în care dispăruseră vînătorii ; nădăjduiam să-l întîlnesc pe conte sau măcar pe vreunul din suita sa și să-i rog să renunțe la acea hăituială care îmi sfîșia inima.

Am făcut vreo jumătate de leghe, alergînd fără să știu încotro ; de mult pierdusem din vedere și căprioara, și cîinii, și vînătorii. Curînd n-am mai auzit nici lătratul cîinilor. M-am prăbușit la rădăcina unui copac și am început să plîng. Zăceam acolo de vreun sfert de ceas, cînd, în depărtare, mi s-a părut că deslușesc iar zarva vînătorilor... Mi-am dat seama că nu mă înșelam, zgomotul se apropia din ce în ce ; într-o clipă răsună atît de aproape, încît am fost sigură că vînătorii nu vor trece prea departe de mine. Am sărit în picioare și am alergat într-acolo.

Într-adevăr, am văzut-o pe biata Daphné, care străbătea gîfiind o poiană. Nu mai avea decît un singur pui : celălalt căzuse istovit și, fără îndoială, fusese sfîșiat de cîini.

Ea însăși arăta din ce în ce mai sleită : distanța dintre ea și cîini era mai mică decît prima dată cînd o zărisem. Fuga ei se preschimbase într-un șir de salturi sacadate și, trecînd prin fața mea, căprioara behăi trist.

Ca și întîia oară, am încercat zadarnic să mă fac auzită. Domnul de Monsoreau nu vedea nimic decît animalul pe care-l urmărea : cu cornul la gură și suflînd furios, el trecu într-o goană și mai turbată. În urma lui, trei sau patru hăițași asmuțeau cîinii, sunînd din corn și hăulînd. Acest vîrtej de lătrături, de sunete de corn și de strigăte trecu ca o vijelie, dispăru în desișul pădurii și se stînsese în depărtări.

Eram disperată. Îmi spuneam că, dacă aș fi fost măcar cu cincizeci de pași mai aproape de marginea poienii pe unde zburase căprioara, contele m-ar fi văzut și, la rugămințile mele, ar fi cruțat, desigur, bietul animal.

Gîndul acesta îmi insuflă din nou curaj : nu era exclus ca vînătorii să mai treacă o dată prin apropierea mea. Am luat-o pe un drum mărginit de copaci frumoși, pe care l-am recunoscut a fi drumul ce duce la castelul Beaugé. Acest castel, care aparține domnului duce de Anjou, este situat la vreo trei leghe depărtare de castelul tatălui meu. După scurtă vreme l-am zărit și abia atunci mi-am dat seama că făcusem pe jos trei leghe și că eram singură și departe de castelul Méridor.

Mărturisesc că m-a cuprins o spaimă nelămurită și că numai în acel moment m-am gîndit la imprudența mea și chiar la purtarea mea nelalocul ei. Am luat-o pe mar-

ginea heleșteului, căci mă gîndeam să-l rog pe grădinar — un om cumsecade, care, odată cînd am fost cu tatăl meu acolo mi-a dat cîteva minunate buchete de flori — deci mă gîndeam să-l rog pe grădinar să mă însoțească pînă acasă, cînd deodată am auzit din nou larma vînătorilor. Am stat locului, ascultînd. Vuietul creștea. Am uitat de tot și toate. Aproape în aceeași clipă, căprioara țîșni afară din pădure, pe celălalt mal al lacului, urmărită însă atît de aproape, că avea să fie curînd ajunsă. Era singură. Căzuse și cel de-al doilea pui. Vederea apei păru să-i dea puteri noi. Ea trase adînc pe nări adierea răcoroasă a undelor, apoi sări în lac, de parcă ar fi vrut să vină la mine.

La început înotă repede, ca și cum își regăsise toată vlagă. O priveam cu ochii plni de lacrimi și cu brațele întinse, gîfiind aproape ca și ea. Dar, încet-încet, puterile o părăseau în timp ce forțele cîinilor, însuflețiți de ospățul ce-i aștepta, păreau că sporesc. Curînd, cei mai îndîrjiți dintre dulăi o ajunseră și ea încetă să mai înainteze, împiedicată de mușcăturile lor. În clipa aceea, domnul de Monsoreau apăru la marginea pădurii, galopă pînă la heleșteu și sări jos de pe cal. Atunci mi-am adunat toate puterile și, împreunînd mîinile, am strigat : „Cruțați-o !“ Mi s-a părut că m-a auzit ; am strigat din nou mai tare decît prima oară. M-a auzit căci întoarse capul, apoi l-am văzut alergînd la o barcă, dezlegînd funia ce o ținea legată și îndreptîndu-se iute spre căprioara care se zbătea în mijlocul întregii haite. Nici nu mă îndoiam că domnul de Monsoreau se grăbea să-i dea ajutor. Cînd deodată, ajungînd lîngă Daphné, am văzut cum scoate cuțitul de vînătoare : o rază de soare, oglindindu-se pe lama-i ascuțită, îl făcu să sclipească o clipă, apoi scînteierea se stinse. Am scos un strigăt : tăișul cuțitului fusese înfipt pînă la plăsele în grumazul bietului animal. Un val de sînge țîșni și apa heleșteului se coloră în roșu. Căprioara scoase un behăit jalnic, un behăit de moarte, bătu apa cu picioarele, se ridică în sus, apoi se prăbuși moartă.

Eu am scos un strigăt aproape la fel de îndurerat ca și al ei și am căzut leșinată pe malul heleșteului. Cînd mi-am revenit, eram culcată într-o cameră a castelului Beaugé, iar tata, care fusese chemat între timp, plîngea la căpătiul

meu. Nefiind vorba decît de o criză nervoasă pricinuită de efortul goanei din ajun, chiar a doua zi m-am putut întoarce la Méridor. Totuși, vrec trei-patru zile am fost silită să stau la pat.

A patra zi, tata îmi spuse că tot timpul cît am fost bolnavă domnul de Monsoreau, care mă văzuse în clipa cînd mă transportau leșinată, venise la castel să întrebe de starea sănătății mele. El se arătase deznădăjduit, aflînd că, fără să vrea, fusese cauza acestui accident și dorea să i se îngăduie să-mi prezinte scuzele sale, spunînd că nu va avea liniște decît atunci cînd va auzi chiar din gura mea că a fost iertat.

Ar fi fost caraghios să nu vreau să-l primesc : așa încît, în ciuda silei ce mi-o inspira, am consimțit să mă vadă.

A doua zi el se prezentă. Îmi dădeam seama de ridicolul situației în care mă aflam : vînătoarea este o petrecere la care adeseori iau parte chiar și femeile ; așadar, eu am fost aceea care, într-o oarecare măsură, mi-am cerut scuze pentru emoția ridicolă, aruncînd toată vina asupra dragostei ce o nutream față de căprioara Daphné.

La rîndul său, contele jucă rolul unui om foarte mîhnit și îmi jură de vreo douăzeci de ori pe cuvîntul lui de cinste că, dacă ar fi putut bănuîi interesul pe care eu îl purtam vînatului, el ar fi fost nespus de fericit să cruce căprioara. Totuși, aceste repetate asigurări nu m-au convins de loc și contele plecă fără a fi izbutit să alunge din inima mea durerea pe care mi-o pricinuisese.

La plecare, el ceru tatălui meu îngăduința de a mai veni. Trebuie să știți că s-a născut în Spania și a fost crescut la Madrid : pentru tatăl meu, baronul, faptul de a vorbi cu cineva despre o țară în care el și-a petrecut atîția ani era un lucru foarte alrăgător. De altfel, contele era un om de viță aleasă, subguvernator al provinciei, favorit al domnului duce de Anjou, după cît se spunea, așa că tata nu avea nici un motiv să-i refuze o asemenea rugăminte, care-i fu încuviințată.

Vai ! Începînd din acea zi a luat sfîrșit, dacă nu fericirea mea, atunci liniștea mea. Curînd mi-am putut da seama de impresia pe care o făcusem asupra contelui. La început, ei nu venea decît o dată pe săptămînă, apoi de două ori, în sfîrșit, veni în fiecare zi. Tatălui meu i-a

plăcut contele, care totdeauna era plin de atenții față de dînsul. Vedeam cu cîtă încintare tata stătea de vorbă cu el : conversația contelui îl arăta ca pe un om superior. Eu nu îndrăzneam să mă plîng ; căci de ce anume m-aș fi plîns ? Contele era curtenitor cu mine, purtîndu-se cum te porți cu o doamnă, era respectuos întocmai cum se cuvine să fii cu o soră.

Într-o dimineață însă, tata intră în odaia mea cu o expresie mai gravă ca de obicei, deși această gravitate era parcă străbălută de o undă de bucurie.

— Copila mea — mi se adresă el — m-ai încredințat întotdeauna că ai fi fericită să nu mă părăsești.

— O, tată — am strigat eu — știi bine că asta este dorința mea cea mai fierbinte.

— Ei bine, scumpa mea Diane — continuă tata, aplecîndu-se să mă sărute pe frunte — nu depinde decît de tine ca să-ți vezi dorința împlinită.

Am început să bănuiesc ceea ce avea să-mi spună și am devenit atît de palidă, încît el se opri mai înainte de a-mi fi atins fruntea cu buzele.

— Diane ! Copila mea ! Ce ai ? Dumnezeu ! strigă el.

— Domnul de Monsoreau, nu-i așa ? am murmurat eu.

— Ei bine ? mă întrebă, uimit la culme.

— O, tată, niciodată, dacă ai vreun dram de milă pentru fiica ta, niciodată !

— Diane, scumpa mea — răspunse el — tu știi că nu poate fi vorba de milă, știi bine că te divinizez. Ai un răgaz de opt zile ca să te gîndești, și dacă peste opt zile...

— Ah, nu, nu ! am strigat eu. E în zadar : nu opt zile, nici douăzeci și patru de ore, nici o clipă. Nu, nu, vai, nu !

Și am izbucnit în lacrimi.

Tata mă adora. Nu mă văzuse niciodată plîngînd. El mă luă în brațe și, din două vorbe, mă liniști : îmi dăduse cuvîntul său de onoare, cuvîntul său de gentilom, că niciodată nu-mi va mai pomeni de această căsătorie.

Într-adevăr, a trecut o lună întreagă fără să-l mai văd pe domnul de Monsoreau sau să aud vorbindu-se de el. Într-o dimineață, tatăl meu și cu mine am primit invitația de a lua parte la o mare serbare dată de domnul de Monsoreau în cinstea fratelui regelui, care făcea o vizită în

ținutul al cărui nume îl poartă. Serbarea urma să aibă loc la primăria din Angers.

O dată cu această scrisoare, am primit și o invitație personală din partea prințului, care-i scria tatălui meu că-și amintește să-l fi văzut odinioară la curtea regelui Henric și că i-ar face plăcere să-l reîntilnească. În prima clipă m-am gândit să-l rog pe tata să nu mergem, și cu siguranță că aș fi stăruit dacă invitația ar fi fost făcută numai în numele domnului de Monsoreau ; dar ea venea și din partea prințului, și tatăl meu s-a temut ca refuzul să nu jignească pe alteța sa.

Deci ne-am dus la serbarea aceea. Domnul de Monsoreau ne-a primit ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat vreodată între noi ; purtarea lui față de mine n-a fost nici indiferentă, nici exagerată ; m-a tratat la fel ca pe toate celelalte doamne și m-am simțit fericită de a nu fi fost, nici în bine, nici în rău, obiectul unei atenții deosebite din partea sa. Dar nu tot astfel s-a purtat ducele de Anjou. De îndată ce m-a zărit, și-a ațintit ochii asupra mea și nu m-a mai părăsit. Nu mă simțeam de loc la largul meu, sub povara acestei priviri, de aceea, fără a-i mărturisi tatii ce mă făcea să doresc să plec de la bal, am insistat într-atît, încît ne-am retras printre cei dintii.

După trei zile, domnul de Monsoreau se înfățișă la Méridor. Eu l-am zărit de departe înaintînd pe aleea castelului și m-am retras numaidecît în camera mea. Mi-era teamă ca nu cumva tata să mă cheme, dar nu s-a întâmplat nimic. Peste vreo jumătate de oră l-am văzut pe domnul de Monsoreau ieșind, fără ca mie să-mi anunțe cineva vizita lui. Ba mai mult, tata nici măcar nu-mi pomeni despre ea. Totuși mi s-a părut că, după vizita subguvernatorului, tata era mai întunecat ca de obicei.

Se scurseră iarăși cîteva zile. Tocmai mă întorsesem dintr-o plimbare prin împrejurimi, cînd, intrînd în casă, mi s-a spus că domnul de Monsoreau se află la tata. Baronul întrebase de mine de vreo două-trei ori și tot de atîtea ori se informase neliniștit încotro plecasem. El poruncise să i se dea de veste îndată ce eu voi fi sosit.

Intr-adevăr, abia am intrat în odaia mea, că tata veni în fugă.

— Copila mea — îmi spuse — un motiv a cărui cauză este de prisos s-o cunoști mă obligă să mă despart de tine pentru câteva zile. Te rog să nu mă întrebi nimic. Gîndește-te numai că motivul acesta reclamă urgență de vreme ce el mă determină să nu te văd o săptămînă, cinci-sprezece zile sau poate chiar o lună.

Am simțit un fior, deși nu puteam ghici ce anume primejdie mă pîndește. Însă cele două vizite ale domnului de Monsoreau nu-mi prevesteau nimic bun.

— Și unde trebuie să plec, tată ? am întrebat.

— La castelul din Lude, la sora mea, unde vei sta ascunsă de toată lumea. În privința sosirii tale, o să luăm măsuri ca să ajungi acolo în timpul nopții.

— Tu nu mă însoțești ?

— Nu, eu trebuie să rămîn aici spre a nu trezi bănuiele. Nici chiar slujitorii noștri nu vor ști unde pleci.

— Dar cine mă va conduce ?

— Doi oameni de care sînt sigur.

— O, Dumnezeu ! Tată !

Baronul mă strînse la piept :

— Trebuie, copila mea.

Știam cît de mult mă iubește, așa că n-am mai spus nimic și n-am mai cerut nici o lămurire. S-a hotărît numai ca Gertrude, fata doicii mele, să mă însoțească. Tata mă părăsi, spunîndu-mi să-mi fac toate pregătirile și să fiu gata de plecare.

Se lăsă seara, o seară foarte întunecoasă și rece, căci ne aflam în timpul celor mai lungi zile de iarnă. Pe la opt, tata veni să mă ia. Eram gata, așa cum îmi recomandase. Am coborît fără zgomot și am străbătut grădina. El însuși deschise o poartă ce da înspre pădure, și acolo am găsit o litieră cu caii gata pregătiți și doi oameni. Tatăl meu le vorbi îndelung și, după cît mi s-a părut, îi sfătui să aibă cea mai mare grijă de mine. Apoi m-am urcat în litieră, iar Gertrude s-a așezat alături. Baronul mă îmbrățișă pentru ultima dată, pe urmă am plecat.

Nu bănuiam cîtuși de puțin ce fel de primejdie mă amenința silindu-mă să părăsesc castelul Méridor. Am întrebat-o pe Gertrude, dar ea știa tot atît de puțin ca și mine. Nu îndrăzneam să intru în vorbă cu oamenii care ne călăuzeau, deoarece nu-i cunoșteam. Așadar, înaintam într-o

tăcere desăvirșită și pe drumuri ocolite. După vreo două ceasuri de călătorie, când, în ciuda neliniștii mele, legănarea uniformă și monotonă a litierei începea să m-a-doarmă, am fost trezită de Gertrude, care mă apucase de braț și, mai ales, de oprirea bruscă a litierei.

— Vai, domnișcară — zise biata fată — ce se întâmplă cu noi ?

Am scos capul printre perdele și m-am uitat afară. Eram înconju rați de șase călăreți mascați.. Oamenii noștri, care încercaseră să se apere, nu se mai puteau mișca : fuseseră dezarmați și legați fedeleș. Eram prea înspăimîntată ca să țip după ajutor ; de altfel, cine ar fi auzit strigătele noastre ? Cel care părea șeful agresorilor mascați înaintă spre ușa litierei.

— Liniștiți-vă, domnișoară — vorbi el — nu vi se va face nici un rău, dar trebuie să ne urmați.

— Unde ? am întrebat.

— Într-un loc, unde, departe de a trebui să vă temeți de ceva, veți fi tratată ca o regină.

Această făgăduială mă înspăimîntă mai mult decît orice amenințare.

— Oh ! Tată, tată ! am murmurat.

— Ascultați, domnișoară — îmi șopti Gertrude — eu cunosc foarte bine locurile pe aici : vă sînt credincioasă, sînt zdravănă, zău dacă n-o să izbutim să fugim.

O astfel de asigurare, venită din partea unei umile slujnice, era departe de a mă liniști. Totuși, e așa de bine să te simți încurajat și sprijinit, așa că am mai prins un pic de inimă.

— Domnilor — le-am răspuns — faceți ce vreți, sîntem două biete femei și nu ne putem apăra.

Unul dintre atacatori descălecă, luă locul vizitiului nostru și abătu litiera de pe drumul pe care venise..

După cum e lesne de înțeles, Bussy asculta povestirea Dianei cu cea mai mare atenție. Primele emoții ale unei iubiri abia născînde sînt străbătute de un sentiment aproape religios față de ființa pe care începi s-o îndrăgești. Femeia pe care a ales-o inima ta se înalță, prin această alegere, deasupra tuturor celorlalte femei ; ea crește în ochii noștri, se purifică, devine sacră. Fiecare din gesturile ei este o favoare pe care ne-o dăruie, fie-

care cuvînt, o dovadă de bunăvoință. O privire a ei te umple de bucurie, un suris te copleșește.

Așadar, tînărul o lăsase pe frumoasa povestitoare să-și desfășoare firul întregii vieți fără a îndrăzni s-o oprească, fără a se gîndi s-o întrerupă. Orice amănunt al acestei vieți, asupra căreia simțea că va fi chemat să vegheze începînd din acea clipă, prezenta interes pentru el, și Bussy asculta cuvintele Dianci, mut și cu sufletul la gură, ca și cînd soarta lui ar fi atîrnat de fiecare vorbă a ei.

Astfel, cînd tînăra femeie se opri o clipă, desigur mult prea slăbită de emoția dublă pe care o încerca la rîndu-i și-n care prezentul se amesteca cu toate amintirile trecutului, Bussy nu avu putere să îndure povara îngrijorării ce-l cuprinsese și o rugă împreunîndu-și miinile :

— O, doamnă, continuați, continuați vă rog !

Era cu neputință ca Diane să se înșele asupra interesului pe care ea îl inspira ; totul în glasul, în gesturile, în privirea tînărului se armoniza cu rugămintea pe care o rosteau buzele sale. Diane zîmbi trist, apoi continuă :

— Am călătorit astfel cam vreo trei ore, apoi litiera s-a oprit. Am auzit scîrțîind o poartă, niște oameni au schimbat între ei cîteva cuvinte. În sfîrșit, litiera și-a reluat mersul și am simțit că înainta pe un drum tare și răsunător, ca un fel de punte de cetate. Nu mă înșelam. M-am uitat afară : ne aflam în curtea unui castel.

Ce castel era ? Nici Gertrude, nici eu nu știam. În timpul călătoriei încercasem de mai multe ori să ne orientăm, dar nu văzusem decît o pădure fără de sfîrșit. E adevărat că amîndouă avusesem aceeași impresie, anume că, pentru a ne răpi orice putință de a recunoaște drumul și locurile, agresorii noștri făceau intenționat ocoluri repetate prin pădurea aceea.

Ușa litierei se deschise și același om care ne mai vorbise o dată ne pofti să coborîm. L-am ascultat fără a crîeni. Doi oameni care făceau desigur parte din personalul castelului ne ieșiră în întîmpinare cu făclii aprinse. Așa cum mi se făgăduise, înspăimîntătoare făgăduință, captivitatea noastră începea cu cele mai curtenitoare atenții. Am intrat pășind în urma oamenilor cu făclii. Aceștia ne-au condus într-o odaie de culcare bogat împodobită, ce părea

să fi fost decorată, judecînd după stil și eleganță, în zilele de glorie ale domniei lui Francisc I.

O gustare ne aștepta pe o masă somptuos aranjată.

— Doamnă, aceasta este locuința dumneavoastră — mă lămuri omul care ni se adresase de două ori pînă atunci — iar camerista, de ale cărei servicii aveți nevoie, nu vă va părăsi : odaia ei se află lingă a dumneavoastră.

Gertrude și cu mine ne-am privit cu bucurie

— Ori de cîte ori veți avea nevoie de ceva — continuă omul mascat — bateți în ușă cu ciocănelul acesta și cineva, care va veghea fără întrerupere în anticameră, vă va îndeplini îndată dorința.

Această aparentă atenție ne arăta că eram păzite cu strășnicie.

Omul mascat se înclină și iese. Am auzit cheia răsucindu-se de două ori în broască.

În sfîrșit, eram singure. O clipă am rămas nemișcate, privindu-ne la lumina celor două candelabre care luminau masa. Gertrude vru să deschidă gura. I-am făcut semn cu degetul să tacă : poate asculta cineva la ușă.

Ușa odăii rezervate, după cum ni se spusese, Gertrudei era deschisă ; gîndul de a vedea cum arată ne-a venit la amîndouă în același timp. Gertrude luă un sfeșnic și, pășind în vîrfurile picioarelor, am intrat amîndouă în camera aceea. Era încăpătoare, destinată a folosi drept budoar, fiind deci o anexă a dormitorului. Avea o ușă paralelă cu ușa celeilalte camere prin care intrasem noi. Ca și prima, ușa aceasta era prevăzută cu un ciocănel de aramă cizelată, care, la nevoie, lovea într-un cui din același metal. S-ar fi zis că și cuiele, și ciocănelele erau opera lui Benvenuto Cellini¹.

Era clar că ambele uși dădeau în aceeași anticameră. Gertrude apropie sfeșnicul de broasca ușii : cheia era răsucită de două ori. Eram prizoniere.

Cînd două făpturi, chiar de condiții diferite, se află în aceeași situație și împart aceeași primejdie, e de necrezut în ce măsură gîndurile lor sînt asemănătoare și cît de lesne

¹ Benvenuto Cellini (1500—1571) — vestit sculptor, gravor, giuvaergiu. Italian de origine, el a trăit vreme îndelungată în Franța, la curtea lui Francisc I.

izbutesc să treacă, în convorbirea lor, peste lămuririle de prisos și peste vorbele goale.

Gertrude se apropie de mine.

— Domnișoară — îmi șopti ea — ați băgat de seamă că, intrînd în casă, n-am urcat decît cinci trepte ?

— Da — i-am răspuns.

— Deci sintem la parter.

— Neîndoielnic.

— Așa că — adăugă ea și mai încet, ațintindu-și privirea asupra obloanelor de afară — așa că...

— Dacă ferestrele n-ar fi zăbreлите... — am întrerupt-o eu.

— Da, și dacă domnișoara ar avea curaj...

— Curaj ? am strigat. O, fii liniștită, o să am, draga mea.

De astă dată fu rîndul Gertrudei să-și ducă degetul la buze.

— Da, da, pricep — i-am spus.

Gertrude îmi făcu semn să nu mă mișc, apoi se duse să pună sfeșnicul la loc pe masa din camera de culcare. I-am înțeles gîndul și m-am apropiat de fereastră, căutînd să văd cum se deschide oblonul. Am găsit zăvoarele sau, mai bine zis, le-a găsit Gertrude, care venise lîngă mine să mă ajute. Oblonul se deschise. Am scos un strigăt de bucurie : fereastra nu era zăbrelită. Dar Gertrude și observase cauza acestei aparente neglijențe a paznicilor noștri : un lac întins scâlda temelia zidurilor. O apă adîncă de trei-patru metri ne păzea mai vajnic decît ne-ar fi păzit zăbrelele ferestrelor. Dar, alergînd cu privirea spre malurile apci, ochii mei recunoscură o priveliște care îmi era familiară : eram prizoniere în castelul Beaugé, unde, după cum am spus, fusesem de mai multe ori cu tata și unde, cu o lună în urmă, mă adăpostiseară în ziua morții biete mele Daphné.

Castelul Beaugé aparținea domnului duce de Anjou. Atunci, luminată parcă de un fulger, am înțeles totul. Priveam lacul cu o sumbră părere de bine : era ultima soluție împotriva violenței, un refugiu suprem împotriva deza-noarei.

Am închis obloanele și m-am aruncat îmbrăcată pe pat ; Gertrude se culcă într-un fotoliu și dormi la picioarele mele. În noaptea aceea m-am trezit de douăzeci de ori,

tresărind din somn, în prada unor spaime îngrozitoare. Dar nimic nu îndreptătea atare spaime, nimic decât situația însăși în care mă găscam. Nimic nu arăta că cineva ar fi nutrit gânduri rele în ceea ce mă privește. Dimpotrivă, totul părea că doarme în castel și nici un alt zgomot, în afară de țipetele păsărilor de baltă, nu tulbura liniștea nopții.

Sosiră zorile. Ziua, deși alungă înfățișarea spăimântătoare a lucrurilor pe care le-o dă beznă, întări întru totul temerile mele de peste noapte : orice evadare era cu neputință fără un ajutor dinafară. Și de unde oare ne-ar fi putut veni ajutorul acesta ?

Pe la orele nouă cineva bătu la ușă : am trecut în odaia Gertrudei, spunându-i că poate da voie să deschidă. Cei care ciocăneau și pe care-i puteam vedea prin ușa întredeschisă dintre cele două camere erau slujitorii noștri din ajun : veniseră să strângă cina, de care noi nici nu ne atinseserăm, și să ne aducă dejunul. Gertrude le puse câteva întrebări, însă oamenii ieșiră fără să răspundă.

M-am întors în camera mea. Totul mi se lămurea prin prezența noastră în castelul Beaugé și prin respectul aparent de care eram înconjurate. Domnul duce de Anjou mă văzuse la serbarca dată de domnul de Monsoreau : domnul duce de Anjou se îndrăgostise de mine ; tata fusese prevenit și încercase să mă scape de urmărirea a cărei țintă aveam să devin fără îndoială : el mă trimisese departe de castelul Méridor, dar, trădat fie de vreo slugă necredincioasă, fie printr-o întâmplare nenorocită, precauțiunea lui se dovedise zadarnică și eu căzusem tocmai în mâinile omului de care tata încercase în van să mă scape.

M-am oprit la această explicație, singura verosimilă și, în realitate, singura adevărată.

La rugămintțile Gertrudei, am băut o ceașcă de lapte și am ciugulit puțină pâine.

Dimineata s-a scurs făcându-ne cele mai năstrușnice planuri de fugă. Și totuși, la o sută de pași de noi, legată între trestii, puteam zări o barcă și o pereche de vîsle. Fără îndoială că, dacă barca ar fi fost aproape de noi, puterile mele, înzecite de spaimă și unite cu vigoarea din naștere a Gertrudei, ar fi reușit să ne scape din captivitate.

În timpul dimineții, nimic nu ne tulbură liniștea. Ni se aduse prînzul, la fel cum ni se adusesese și dejunul. Abia mă mai țincam pe picioare de slăbiciune, eram gata să mă prăbușesc. M-am așezat la masă, servită doar de Gertrude : gardienii noștri, de îndată ce aduceau bucatele, se retrăgeau. Deodată, rupînd o bucată de piine, am scos la iveală un biletel. L-am desfăcut cît ai clipi. Conținea numai cîteva rînduri :

Un prieten veghează asupra dumneavoastră. Mîine veți primi din nou știri de la el și de la tatăl dumneavoastră.

E lesne de înțeles bucuria care m-a cuprins : inima îmi bătea gata să-mi spargă pieptul. I-am arătat și Gertrudei biletul. Restul zilei s-a scurs în așteptări și nădejdi.

Noaptea următoare a trecut la fel de calmă ca și prima. Apoi sosi ora dejunului, așteptată cu atîta nerăbdare, căci nu mă îndoiam că voi găsi, ascuns în piine, un alt bilet. Așa s-a și întîmplat. Biletul suna astfel :

Persoana care v-a răpit sosește la castelul Beaugé astă-seară la orele zece ; dar, la nouă, prietenul care veghează asupra dumneavoastră se va găsi sub fereastră, cu un bilet din partea baronului, care vă va sfătui să aveți încrederea pe care, fără acest bilet, poate că nu i-ați acordat-o.

Ardeți biletul.

Am citit și am recitit de o sută de ori scrisoarea, apoi am aruncat hîrtia în foc, după îndemnul primit. Scrisul îmi era absolut necunoscut și, mărturisesc, nu bănuiam de loc de unde putea veni biletul. Gertrude și cu mine făceam tot soiul de presupuneri. În timpul dimineții, de nenumărate ori am privit pe fereastră, căutînd să zărim pe cineva pe malurile lacului sau în adîncul pădurii. Totul era pustiu.

Cam la vreo oră după prînz, la ușa noastră se auziră bătăi. Se întîmpla întîia oară ca cineva să vrea să intre în camera noastră la altă oră decît cea a meselor. Totuși, cum n-aveam nici o posibilitate de a încuia pe dinăuntru, a trebuit să-i îngăduim să intre. Era omul acela care ne vorbise la ușa litierei și în curtea castelului. Nu l-am putut recunoaște după chip, deoarece nu-l văzusem decît cu fața acoperită de mască, însă, chiar de la primele cuvinte, l-am recunoscut după glas.

El îmi înmînă o scrisoare.

— Din partea cui veniți, domnule ? l-am întrebat.

— O rog pe domnișoara să-și dea osteneala să citească și se va lămurii singură — îmi răspunse.

— Dar nu vreau să citesc o scrisoare dacă nu știu de la cine vine.

— Domnișoara este liberă să facă precum dorește. Eu am ordin de a-i înmîna scrisoarea : așadar, o depun la picioarele sale. Dacă va binevoi s-o citească, o va citi.

Intr-adevăr, slujitorul, care părea un scutier, depuse scrisoarea pe scăunelul pe care îmi sprijineam picioarele și ieși.

— Ce să fac ? am întrebat-o pe Gertrude.

— Dacă aș îndrăzni să vă dau un sfat, domnișoară, ar fi să citiți scrisoarea. Cine știe, poate aflăm din ea că ne amenință vreo primejdie de care ne-am putea feri.

Povața era atît de înțeleaptă, încît am renunțat la hotărîrea luată mai înainte și am deschis scrisoarea...

În acel moment, Diane își întrerupse povestirea, se ridică, deschise un mic dulăpior și, dintr-un portofel de mătase, scoase o scrisoare.

Bussy își aruncă ochii la adresă :

— *Frumoasei Diane de Méridor* — citi el. Apoi zise, privind-o pe tînăra femeie : Această adresă este scrisă de mîna ducelui de Anjou.

— Ah ! răspunse ea cu un suspin. Așadar, nu m-a înșelat. Apoi, văzînd că Bussy șovăie să deschidă scrisoarea, îl îndemnă : Citiți, hazardul v-a împîns să cunoașteți din prima clipă taina cea mai intimă a vieții mele ; nu se cade să mai am secrete față de dumneavoastră.

Bussy se supuse și citi :

„*Un prinț nefericit, căruia frumusețea dumneavoastră i-a străpuns inima, va veni astă-seară la ora zece, în dorința de a-și cere iertare pentru purtarea lui față de dumneavoastră, purtare care, el însuși își dă prea bine seama, nu are altă scuză decît iubirea de neînvîns pe care i-ați inspirat-o.*

François.“

— Așadar, această scrisoare era, într-adevăr, din partea ducelui de Anjou ? întrebă Diane.

— Da — răspunse Bussy — e scrisul și semnătura lui. Diane suspină.

— Să fie oare mai puțin vinovat decît credeam ? murmură ea.

— Cine, prințul ? întrebă Bussy.

— Nu, contele de Monsoreau.

Fu rîndul lui Bussy să suspine.

— Doamnă, vă rog să continuați, vom putea cîntări pe urmă și faptele prințului, și pe ale contelui — zise el.

— Scrisoarea aceasta — reluă Diane — pe care atunci nu aveam nici un motiv de a o pune la îndoială, din moment ce se potrivea atît de bine cu propriile mele temeri, îmi arăta, după cum prevăzuse Gertrude, primejdia de care eram pîndită și da un preț cu atît mai mare intervenției celui necunoscut prieten, care, în numele tatălui meu, îmi oferea ajutor. Așadar, mi-am pus nădejdea în el.

Am început din nou să iscodim ; străbătînd geamurile, privirile mele și ale Gertrudei nu părăseau nici o clipă oglinda lacului și fișia de pădure ce se întindea în fața ferestrelor. Dar pe toată întinderea cît puteam cuprinde noi cu ochii n-am zărit nimic care să ne îndreptățească speranțele și să le dea un temei.

Sosi noaptea. Cum eram în luna ianuarie, întunericul se lăsa devreme. Doar patru sau cinci ore ne mai despărteau de clipa hotărîtoare. Așteptam chinuite de îngrijorare. Era o noapte de iarnă rece și frumoasă, una din acele nopți în care, dacă n-ar fi frig, te-ai crede pe la sfîrșitul primăverii sau la începutul toamnei ; cerul strălucea spuzit de mii de stele și, undeva, într-un colț pe boltă, luna ca o seceră scâlda priveliștea în lumina-i argintie. Am deschis fereastra în camera Gertrudei, care, în orice caz, nu putea fi la fel de supravegheată ca a mea.

Pe la orele șapte, o ceață ușoară se ridică dinspre lac ; dar, întocmai ca un vâl străveziu, ea nu ne stînjenea vederea , sau poate că ochii noștri, obișnuindu-se cu întunericul, izbuteau să străbată negura. Cum nimic nu ne ajuta să măsurăm trecerea timpului, ne-ar fi fost imposibil să știm cît e ceasul, cînd la un moment dat ni s-a părut că zărim prin ceața diafană cîteva umbre mișcîndu-se la marginea pădurii. Ele păreau să se apropie cu mare grijă, strecurîndu-se printre arborii care, îngroșînd întunericul, păreau să le ocrotească. Pînă la urmă poate că am fi luat umbrele acelea drept un simplu joc al pri-

virii noastre obosite, dar deodată, prin aerul înghețat, ne ajunse la urechi un nechezat de cal.

— Sînt prietenii noștri — șopti Gertrude.

— Sau prințul — am răspuns eu.

— Oh, prințul nu s-ar ascunde în felul ăsta !

Observația ei atît de simplă îmi risipi îndoielile și mă liniști. Ne-am încordat atenția. Un om înainta singur ; mi s-a părut că se desprinde de grupul rămas la adăpost, sub un pîlc de copaci. Omul se îndreptă hotărît spre barcă, o desprinsese de stîlpul de care era legată, sări înăuntru și, luncînd pe apă, înaintă fără zgomot spre noi. Pe măsură ce se apropia, ochii mei se străduiau din răspuțeri să sfredească întunericul. Mai întîi mi s-a părut că recunosc statura înaltă, apoi trăsăturile sumbre și aspre ale contelui de Monsoreau ; în sfîrșit, cînd ajunse doar la zece pași de părtare, n-am mai avut nici o îndoială. Acum mă temeam aproape în aceeași măsură de ajutor ca și de primejdie. Am amuțit și am rămas țintuită locului, ascunsă în colțul ferestrei, astfel că el nu putea să mă vadă. Cînd ajunse lîngă zid, opri barca, priponind-o de un inel de fier, și i-am văzut fața apărînd în pervazul ferestrei.

N-am putut să mă stăpînesc și am scos un țipăt ușor.

— Ah, iertați-mă — zise contele de Monsoreau — credeam că mă așteptați.

— Adică așteptam pe cineva, domnule — am răspuns — dar nu știam că acest cineva sînteți dumneavoastră.

Un zîmbet amar se ivi în fugă pe chipul contelui.

— Cine oare, în afară de mine și de tatăl său, veghează asupra onoarei Dianei de Méridor ?

— Mi-ați pomenit, în scrisoarea trimisă, că veniți în numele tatălui meu.

— Desigur, domnișoară, și cum am prevăzut că vă veți îndoii de misiunea pe care am primit-o, iată un bilet din partea baronului.

Contele îmi întinse o hîrtie.

N-am aprins nici lumînări, nici candelabre, pentru a putea să acționăm nestîinjenite pe întuneric așa cum ne-ar fi cerut-o împrejurările. Am trecut din camera Gertrudei în camera mea. Am îngenuncheat în fața focului și, la lumina flăcărilor din cămin, am citit :

„Scumpa mea Diane, numai domnul conte de Monsoreau poate să te scape din primejdia care te pîndește, și această primejdie este imensă. Încrede-te deci în el fără șovăială, ca în cel mai bun prieten pe care cerul putea să ni-l trimită.

Mai tîrziu, el îți va spune ceea ce aș dori din adîncul sufletului să faci pentru a ne plăti datoria ce o avem față de dînsul.

Tatăl tău care te roagă să-l crezi și să ai milă de tine și de el,

Baron de Méridor.“

În mintea mea nu găseam nici un argument concret împotriva domnului de Monsoreau; repulsia pe care o simteam față de el pornea mai degrabă din instinct decît din rațiune. Nu-l puteam învinovăți decît de moartea unei căprioare, ceea ce, pentru un vînător, era o crimă foarte neînsemnată.

Așadar, m-am îndreptat spre el.

— Ei bine? mă întrebă.

— Domnule, am citit scrisoarea tatălui meu: îmi spune că sînteți gata să mă scoateți de aici, dar nu îmi spune unde mă veți duce.

— Vă duc acolo unde vă așteaptă baronul, domnișoară.

— Și unde mă așteaptă?

— La castelul Méridor.

— Deci îl voi revedea pe tatăl meu?

— Peste două ore.

— O, domnule, dacă spuneți adevărul...

M-am oprit: contele aștepta nerăbdător sfîrșitul frazei mele.

— ...vă rog să fiți sigur de toată recunoștința mea — am adăugat cu o voce tremurătoare și pierdută, căci ghiceam ce anume aștepta el de pe urma acestei recunoștințe, lucru pe care eu n-aveam puterea să-l rostesc.

— Atunci, domnișoară, sînteți gata să mă urmați? mă întrebă contele.

M-am uitat neliniștită la Gertrude; nu era greu să-ți dai seama că figura mohorîită a contelui nu-i inspira nici ei mai multă încredere decît mie.

— Gîndiți-vă că fiecare minut care trece este pentru dumneavoastră neînchipuit de prețios. Am întîrziat aproape o

jumătate de oră : în curînd va fi zece și cred că ați fost înștiințată că la orele zece prințul va veni la castelul Beaugé.

— Ah, da — am răspuns.

— O dată ce prințul va fi aici, nu mai pot face nimic pentru dumneavoastră, decît să-mi risc fără speranță viața, pe care în această clipă o risc fiind convins că vă salvez.

— De ce n-a venit și tatăl meu ?

— Credeți că tatăl dumneavoastră nu e supravegheat ? Credeți, poate, că face măcar un singur pas fără a se ști încotro se îndreaptă ?

— Dar dumneavoastră ?

— Cu mine e altceva. Eu sînt prietenul prințului, confidentul său.

— Dar, domnule — am strigat eu — dacă sînteți prietenul, dacă sînteți confidentul prințului, atunci...

— Atunci îl trădez pentru dumneavoastră, da, chiar așa e. De aceea adineauri vă spuneam că-mi risc viața pentru a vă salva onoarea.

Răspunsul lui suna atît de convingător și nu contrazicea cîtuși de puțin realitatea, încît, deși mai simțeam o urmă de repulsie la gîndul că mă încredințam lui, totuși nu găseam cuvinte pentru a mi-o exprima.

— Aștept — zise contele.

O priveam pe Gertrude, care era la fel de nehotărîtă ca și mine.

— Iată — îmi spuse domnul de Monsoreau — dacă tot vă mai îndoîți, priviți într-acolo.

Și îmi arătă pe celălalt mal al lacului un pîlc de călăreți care înaintau spre castel din direcție opusă aceleia de unde venise el.

— Cine-s oamenii aceia ?

— Ducele de Anjou și suita lui — răspunse contele.

— Domnișoară, domnișoară, nu mai e timp de pierdut — zise Gertrude.

— Am pierdut chiar prea mult și pînă acum — vorbi contele. În numele cerului, hotăriți-vă !

M-am prăbușit pe un scaun, simțînd cum mă părăsesc puterile.

— Oh, Doamne, Doamne ! Ce să fac ?

— Ascultați, ascultați ! zise contele. Bat la poartă !

Într-adevăr, se auzi răsunînd ciocanul, lovit de cei doi oameni pe care îi văzusem desprinzîndu-se din grup și luînd-o ceva mai înainte.

— Peste cinci minute va fi prea tîrziu — preciză contele.

Am încercat să mă ridic, dar picioarele nu mă țineau.

— Ajută-mă, Gertrude ! am murmurat. Ajută-mă !

— Domnișoară — îmi șopti biata fată — n-auziți cum se deschide poarta ? N-auziți ropotul cailor în curtea castelului ?

— Ba da, ba da — am răspuns, făcînd un efort. Dar nu am putere.

— A, doar asta-i pricina ?! exclamă ea și, luîndu-mă în brațe, mă ridică întocmai ca pe un copil și mă depuse în brațele contelui.

La atingerea acestui om, m-au scuturat asemenea fiori, că puțin a lipsit să nu mă scape jos și să cad în lac. Dar el mă strînse la pieptul său, apoi mă așeză în barcă. Gertrude mă urmă și coborî fără a avea nevoie de ajutor. În clipa aceea am băgat de seamă că vălul mi se desfăcuse și că plutea pe apă. M-am gîndit că el ne va trăda urma.

— Vălul, vălul ! i-am strigat contelui. Prindeți vălul !

Contele aruncă o privire spre ceea ce-i arătam eu cu degetul.

— Nu — hotări el — e mai bine așa.

Și, apucînd lopețile, făcu vînt bărcii cu atîta putere, încît, afundînd vislele doar de cîteva ori, am și ajuns aproape de mal. În acea clipă am văzut ferestrele camerei mele luminîndu-se : cîțiva servitori intrau cu făclii în mînă.

— V-am înșelat, doamnă ? mă întrebă domnul de Mon-soreau. Credeți că mai aveam timp de pierdut ?

— O, nu, domnule — i-am răspuns — într-adevăr sînteți salvatorul meu.

Între timp vedeam luminile alergînd de colo-colo, cînd prin camera mea, cînd prin camera Gertrudei. Am auzit strigăte. Apoi un om trecu pragul și, în fața lui, toți se traseră în lături. Omul acela se apropie de fereastra deschisă, se aplecă în afară, zări vălul plutind pe apă și scoase un țipăt.

— Vedeți că am făcut bine lăsînd vălul pe apă ? zise contele. Prințul va crede că, pentru a scăpa de el, v-ați

aruncat în lac, și în timp ce ei vă vor căuta, noi vom fugi.

Abia atunci am început să tremur cu adevărat, dîndu-mi seama de tenebrele adînci ale acestui spirit, care scontase că lucrurile se vor petrece întocmai așa.

În clipa aceea am ajuns la mal.

XIV

CINE ERA DIANE DE MÉRIDOR. PACTUL

Din nou se lăsă o clipă de tăcere. Diane, aproape la fel de emoționată acum, cînd își amintea cele întîmplate, ca și atunci cînd le trăise, simțea că glasul i se stinge. Bussy o asculta cu toată ființa lui și le jura dinainte o ură neîmpăcată dușmanilor ei, oricare ar fi fost aceștia.

În sfîrșit, după ce mirosi de cîteva ori o sticlură pe care o scoase din buzunar, Diane reluă :

— De abia pusesem piciorul pe mal, cînd vreo șapte-opt oameni alergară către noi. Erau oamenii contelui, printre care mi s-a părut că recunosc pe cei doi slujitori ce însoțiseră litiera noastră cînd fuseserăm atacate de către indivizii care mă duseseră la castelul Beaugé. Un scutier ținea de frîu doi cai : unul era calul negru al contelui, celălalt — o iapă albă, adusă pentru mine. Conteșe mă ajută să încălesc și, cînd am fost în șa, a sărit și el pe spinarea calului său. Gertrude încălecă în spatele unuia dintre slujitorii contelui.

Nici n-am terminat bine toate aceste pregătiri, că am și pornit-o în galop. Am băgat de seamă că domnul conte apucase frîul calului meu. I-am spus că sînt o călăreață destul de iscusită și că poate să renunțe la asemenea prevedere, dar răspunsul său a fost că iapa e cam nărăvașă și că nu-i exclus s-o ia la fugă orbește, rătăcindu-mă astfel de dînsul.

Galopam de zece minute cînd am auzit-o pe Gertrude strigîndu-mă. Am privit înapoi și am observat că grupul nostru se împărțise în două : patru oameni apucaseră pe un drumeag lăturalnic, luînd-o pe Gertrude cu ei, în timp ce contele de Monsoreau și ceilalți patru, împreună cu mine, continuam să mergem pe același drum.

— Gertrude ! am strigat eu. Gertrude ! Domnule, pentru ce Gertrude nu vine cu noi ?

— Este o măsură de precauție absolut indispensabilă — mă lămurii contele. În caz că sîntem urmăriți, trebuie să lăsăm două urme, pentru ca să se poată spune că în ambele direcții a fost văzută o femeie răpită de oameni. Astfel am avea norocul ca domnul duce de Anjou s-o apuce pe drum greșit și să galopeze după camerista dumneavoastră, în loc să alerge după noi.

Deși întrucîtva întemciat, răspunsul acesta nu m-a mulțumit de fel. Dar ce puteam spune ? Ce puteam face ? Nimic decît să suspin și să aștept.

De altfel, drumul pe care-l urma contele era într-adevăr drumul către castelul Méridor. După cum goncam de iute, ar fi trebuit ca într-un sfert de oră să fim la castel. Deodată însă, ajungînd la o răsîntie în pădurea pe care eu o cunoșteam foarte bine, în loc să continue a merge pe drumul care m-ar fi dus la tatăl meu, contele coti brusc la stînga și apucă pe un alt drum care ne depărta mult de țintă. Am început să strig numaidecît și, în ciuda galopului vijelios al iepei mele, tocmai mă pregăteam să sar jos, cînd contele, care desigur îmi spiona toate mișcările, se aplecă spre mine, mă înlănțui cu brațul său și, smulgîndu-mă de pe cal, mă așeză în fața lui. Simțindu-se liberă, iapa mea o luă la goană prin pădure, nechezînd.

Contele acționase atît de iute, încît abia am avut timp să scot un strigăt. Atunci domnul de Monsoreau mi-a astupat gura cu mîna.

— Domnișoară — îmi zise — vă jur pe cuvîntul meu de cinste că tot ceea ce întreprind este din ordinul tatălui dumneavoastră, așa cum vă voi dovedi-o cu prilejul primului popas pe care îl vom face. Dacă această dovadă nu vi se va părea suficientă sau dacă vi se va părea îndoielnică, vă jur din nou pe cuvîntul meu de onoare că veți fi liberă.

— Dar, domnule, mi-ați făgăduit că mă duceți la tatăl meu — am strigat, împingându-i mâna și dînd capul pe spate.

— Da, așa v-am spus deoarece vedeam că șovăiți să mă urmați, și încă o clipă de șovăire ne-ar fi putut pierde pe toți, pe el, pe dumneavoastră și pe mine, după cum singură v-ați putut da seama. Acum însă — zise contele, oprindu-se în loc — hotărîți-vă. Vreți să-l omoriți pe baron? Vreți să mergeți în mod sigur în întîmpinarea dezonoarei dumneavoastră? Rostiți un singur cuvînt și vă conduc la castelul Méridor.

— Mi-ați vorbit despre o dovadă menită să mă încredințeze că dumneavoastră acționați în numele tatălui meu...

— Iată dovada — răspunse contele. Luați această scrisoare și, la primul popas, citiți-o. Dacă, după ce o veți citi, tot o să mai doriți să vă întoarceți la castel, vă asigur încă o dată, pe cuvînt de cinste, că veți avea libertatea s-o faceți. Dacă însă mai respectați cît de cît ordinele baronului, sînt sigur că n-o să vă întoarceți.

— Bine, domnule, să pornim și să ajungem cît mai repede la acest prim popas, deoarece sînt nerăbdătoare să aflu dacă spuneți adevărul.

— Țineți minte că mă urmați de bună voie.

— Desigur, în măsura în care poate fi vorba de bună voie cînd o fată se află în situația mea : de o parte o așteaptă moartea tatălui ei și propria-i dezonoare, iar de cealaltă — obligația de a se încrede în cuvîntul unui om pe care abia îl cunoaște. Dar, în sfîrșit, vă urmez de bună voie, domnule, și vă veți putea convinge de asta dacă veți dispune să mi se dea un cal.

Contele făcu semn unuia dintre oamenii lui să descalece. Eu am sărit la pămînt și, peste o clipă, mă aflu din nou în șa, călărind alături de conte.

— Iapa n-a putut să ajungă prea departe — îi spuse el omului care descălecăse. Caut-o prin pădure și cheam-o ; știi că ea vine ca un cîine cînd o strigi pe nume sau cînd o fluieri. Ai să ne-ajungi din urmă în satul La Châtre.

Fără să vreau, m-am înfiorat. La Châtre se găsea la zece leghe de castelul Méridor, pe drumul spre Paris.

— Domnule — i-am spus — sînt gata să vă urmez, dar, ajungînd în La Châtre, voi sta de vorbă.

— Domnișoară, aceasta înseamnă că în satul La Châtre voi primi ordinele dumneavoastră.

Această pretinsă supunere nu mă convingea de loc. Toți, fiindcă n-aveam cum s-aleg și nu-mi rămânea altă cale pentru a scăpa de ducele de Anjou, mi-am continuat drumul în tăcere. În zori am ajuns în La Châtre. Dar, când nu mai aveam decît vreo sută de pași pînă la primele grădini, în loc să pătrundem în sat, am luat-o peste ogoare, spre o casă îndepărtată.

Am oprit calul.

— Uncle mergem ? am întrebat.

— Domnișoară — începu contele — am observat mai de mult deosebita ascuțime a spiritului dumneavoastră, așa că spiritului dumneavoastră mă adresez. Putem noi, oare, fugari urmăriți de cel mai puternic prinț, după rege, să tragem la un han obișnuit, în mijlocul unui sat unde cel dinții țaran care ne-a văzut ne poate denunța ? Poți cumpăra un om, să zicem, dar un sat întreg nu poate fi cumpărat.

În toate răspunsurile contelui exista o logică sau cel puțin o aparență, care pe mine mă izbea.

— Bine — i-am spus. Să mergem.

Și am pornit din nou.

Eram așteptați. Fără ca eu să fi observat, un om se desprinsese din escortă și o luase înainte. Un foc prietenos ardea în căminul unei odăi destul de curate și patul era pregătit.

— Iată camera dumneavoastră, domnișoară — mi se adresă contele. Aștept ordinele dumneavoastră.

Salută, se retrase și mă lăsă singură.

Prima mea grijă a fost să mă apropiu de lampă și să scot din sîn scrisoarea tatii... Iat-o, domnule de Bussy. Citiți-o, vă iau drept judecătorul meu.

Bussy luă scrisoarea și citi :

„Scumpa mea Diane, dacă, după cum sînt sigur, dînd ascultare rugăminții mele, l-ai urmat pe domnul conte de Monsoreau, fără îndoială că dînsul ți-a spus că ai avut nenorocul de a atrage atenția ducelui de Anjou și că prințul a ordonat răpirea și închiderea ta în castelul Beaugé. Judecă singură, după un asemenea act de violență, de ceea ce poate fi în stare ducele și ce rușine te amenință. Ei bine,

există un mijloc pentru a scăpa de o astfel de rușine, căreia eu nu i-aș putea supraviețui : mijlocul este de a te căsători cu nobilul nostru prieten. O dată ce vei fi devenit contesă de Monsoreau, contele își va apăra soția și mi-a jurat că te va apăra cu orice preț. Dorința ce-o am, mult iubită mea fiică, este ca această căsătorie să aibă loc cât mai neîntârziat și, dacă vrei să-mi îndeplinești dorința, atunci la consimțământul meu dat din toată inima i-adaug binecuvîntarea părintească și rog pe Dumnezeu să reverse asupra-ți toate comorile de fericire, pe care bunătatea lui le păstrează pentru faptele asemenea ție.

Tatăl tău care nu poruncește, dar care imploră,

Baron de Méridor.“

— Ei bine, dacă scrisoarea aceasta este într-adevăr scrisă de tatăl dumneavoastră, atunci lucrurile-s limpezi — zise Bussy.

— El a scris-o și nu am nici un motiv să mă îndoiesc ; totuși am citit-o de trei ori înainte de a lua vreo hotărîre. În sfîrșit, l-am chemat pe conte.

El intră numaidecît, ceea ce-mi dovedea că așteptase la ușă.

Țineam scrisoarea în mînă.

— Ei bine, ați citit ? mă întrebă.

— Da.

— Vă mai îndoiiți de devotamentul și de respectul meu ?

— Chiar dacă m-aș fi îndoit, această scrisoare mi-ar fi dat încrederea care îmi lipsea. Acum, presupunînd că aș fi dispusă să urmez sfatul tatălui meu, spuneți-mi ce aveți de gînd să faceți ?

— Am de gînd să vă conduc la Paris, domnișoară, fiindcă Parisul este totuși cea mai bună ascunzătoare.

— Și tatăl meu ?

— Știți foarte bine că, oriunde vă veți afla, de îndată ce nu va mai fi nici o primejdie, baronul va sosi lîngă dumneavoastră.

— Ei bine, domnule, sînt gata să primesc protecția dumneavoastră, în condițiunile pe care le-ați impus.

— Eu nu impun nimic, domnișoară — răspunse contele — vă ofer un mijloc de salvare, atîta tot.

— Mă rog, rectific și spun ca și dumneavoastră : sînt gata să primesc mijlocul de salvare pe care mi-l oferiți, în cazul cînd acceptați trei condiții.

— Vorbiți, domnișoară.

— Prima : să mi-o dați înapoi pe Gertrude.

— Este aici — zise contele.

— A doua : ca pînă la Paris să călătorim despărțiți.

— Tocmai voiam să vă propun această despărțire pentru a îndepărta toate bănuielile dumneavoastră.

— Iar a treia condiție este următoarea : căsătoria noastră, exceptînd un caz de urgență, recunoscut de mine ca atare, să nu aibă loc decît în prezența tatălui meu.

— Este cea mai vie dorință a mea, deoarece sper ca binecuvîntarea sa să aducă după sine binecuvîntarea cerului.

Eram cu desăvîrșire uimită. Mă așteptam să întîmpin o oarecare împotrivire din partea contelui față de această triplă expresie a voinței mele și, cînd colo, el voia tot ce voiam eu.

— Domnișoară — zise contele de Monsoreau — îmi dați voie, la rîndul meu, să vă dau și eu cîteva sfaturi ?

— Ascult, domnule.

— Să nu călătoriți decît noaptea.

— Sînt hotărîtă s-o fac.

— Să-mi lăsați mie alegerea drumului și a adăposturilor unde veți poposi ; toate măsurile mele vor avea un singur scop : acela de a vă feri să cădeți în mîinile ducelui de Anjou.

— Dacă mă iubiți după cum spuneți, atunci, domnule, interesele noastre sînt aceleași. N-am nimic împotriva a tot ceea ce-mi cereți.

— În sfîrșit, odată ajunsă la Paris, să primiți a locui în casa pe care v-am pregătit-o, oricît de simplă și de periferică vi s-ar părea.

— Nu cer altceva decît să trăiesc ascunsă, domnule. Și cu cît locuința va fi mai lăturalnică și mai simplă, cu atît va fi mai nimerită pentru o fugară.

— Atunci, domnișoară, ne-am înțeles în toate privințele și, pentru a trece la îndeplinirea planului pe care l-ați hotărît, nu-mi rămîne decît să vă prezint umilele mele respecte, să vă trimit camerista și să mă ocup de drumul pe care îl veți urma.

— Întrucît mă priveşte — am răspuns — sînt de viţă nobilă, după cum nobil sînteţi şi dumneavoastră. Țineţi-vă făgăduiala şi nici eu n-o voi călca-o pe-a mea.

— Nici nu cer altceva — zise contele. — Această făgăduială mă face să cred că în curînd voi fi cel mai fericit om din lume.

Rostind aceste cuvinte, el se înclină şi ieşi.

Gertrude intră cinci minute mai tîrziu. Bucuria acestei fete devotate fu mare : ea crezuse că nu mă va mai vedea niciodată. I-am povestit cele petrecute între timp. Aveam nevoie de cineva care să-mi împărtăşească toate gîndurile, să-mi cunoască orice dorinţă, să mă înţeleagă numai din ochi, să-mi dea ascultare la cel mai mic semn, la cel mai mic gest. Bunăvoinţa domnului de Monsoreau mă umplea de uimire şi mă temeam să nu se ascundă vreun vicleşug în pactul care fusese încheiat între noi.

Tocmai terminam de povestit, cînd am auzit zgomotul iscat de copitele unui cal care se îndepărta. M-am repezit la fereastră : era contele, care o pornea îndărăt, în galop, pe drumul pe care venisem. De ce se înapoia, în loc să meargă înainte ? Iată ce nu izbuteam să înţeleg. În orice caz, îndeplinisese prima dintre condiţiile pactului nostru, redîndu-mi-o pe Gertrude, iar acum o îndeplinea pe a doua, îndepărtîndu-se ; nimic de zis. De altfel, oriîncotro s-ar fi îndreptat, plecarea contelui avea darul să mă liniştească.

Ne-am petrecut toată ziua în căsuţa aceea, slujite de către gazdă. Abia spre seară, omul care mi s-a părut a fi şeful celor ce ne păzeau intră în odaie şi mă întrebă ce poruncă îi dau. Întrucît primejdia mi se părea cu atît mai mare, cu cît ne găseam în apropierea castelului Beaugé, i-am spus că sînt gata de drum. După cinci minute, el se întoarse şi-mi aduse la cunoştinţă că nu m-aşteptau decît pe mine. Afară am găsit iapa cea albă pe care călărisem : după cum prevăzuse contele de Monsoreau, ea se întorsese la prima chemare.

Am mers toată noaptea şi, ca şi în ajun, nu ne-am oprit decît în zori. După socotelile mele făcusem cam cincisprezece leghe. Domnul de Monsoreau luase toate măsurile ca să nu sufăr nici de oboseală, nici de frig : iapa aleasă pentru mine avea un trap deosebit de lin, iar cînd am ieşit

din casă, cineva mi-a aruncat pe umeri o haină lungă de blană.

Popasul semăna ca două picături de apă cu cel din ziua precedentă, și toate drumurile noastre de noapte nu se deosebeau de cele din ajun : mereu aceleași atenții, același respect, pretutindeni aceleași îngrijiri. Era limpede că înaintea noastră mergea cineva care își asumase sarcina de a pregăti popasurile. Să fi fost contele ? N-am știut niciodată, deoarece, îndeplinind cu aceeași strictețe și această condiție a pactului nostru, nu l-am zărit nici măcar o singură dată în tot timpul călătoriei.

Într-a șaptea zi, spre seară, am zărit, din vârful unei coline, o îngrămădire de case. Era Parisul. Am făcut un popas, așteptând căderea nopții, apoi când întunericul s-a lăsat am pornit din nou. În curînd am trecut pe sub bolta unei porți, dincolo de care primul lucru care mi-a sărit în ochi a fost o clădire uriașă : după zidurile ei foarte înalte, mi-am dat seama că este o mînăstire ; apoi am traversat de două ori Sena. Am luat-o la dreapta și, după zece minute de mers, am ajuns în Piața Bastiliei. Atunci, un om care părea să ne aștepte se desprinsese din umbra unei porți și, apropiindu-se de șeful escortei, zise :

— Aici.

Șeful se întoarse spre mine :

— După cum ați auzit, doamnă, am ajuns.

Și sărînd de pe cal, îmi întinse mîna pentru a mă ajuta să descalez, așa cum obișnuia să facă la fiecare popas.

Poarta era deschisă ; o lampă așezată pe o treaptă lumina scara.

— Doamnă — zise șeful escortei — sînteți la dumneavoastră acasă. În fața acestei porți ia sfîrșit misiunea ce ne-a fost încredințată de a vă însoți pînă aici. Pot să nădăjduiesc că această misiune a fost îndeplinită conform dorințelor dumneavoastră și cu respectul ce ni s-a recomandat a-l avea ?

— Da, domnule — i-am răspuns — n-am a vă adresa decît cuvinte de mulțumire. Transmiteți-le, vă rog, și celorlalți care m-au însoțit. Aș vrea să-i pot răsplăti într-alt chip, dar nu am nici un ban.

— Nu vă faceți griji din pricina asta, doamnă — răspunse cel față de care îmi exprimam părerea de rău. Toți

sînt cu vîrf și îndesat răsplătiți pentru truda lor. Și încălecînd, după ce m-a salutat, strigă celor din escortă : Să mergem și nu care cumva vreunul dintre voi să-și mai aducă aminte mîine dimineață cum arată poarta aceasta.

Pe urmă, micul grup se depărtă în galop și dispăru pe strada Saint-Antoine.

Prima grijă a Gertrudei fu să închidă poarta, așa că i-am văzut îndepărtîndu-se, privind prin ferestruie. Apoi ne-am îndreptat spre scara luminată de lampă ; Gertrude luă lampa și merse înaintea mea. Am urcat încetișor treptele și am ajuns în coridor : tustrele ușile erau deschise. Am intrat prin cea din mijloc și ne-am pomenit în salonul unde ne găsim acum. Era luminat întocmai ca în clipa de față. Am deschis a doua ușă și am văzut un budoar spațios, apoi a treia, care dădea în dormitor și, spre marea mea mirare, m-am trezit în fața portretului meu. Am recunoscut că era portretul din camera tatălui meu, de la Méridor : fără îndoială că domnul de Monsoreau îl ceruse baronului, iar acesta i-l dăduse. M-am înfiorat în fața acelei noi dovezi a faptului că tata mă și socotea soția domnului de Monsoreau.

Am cercetat apartamentul : era pustiu, dar nu lipsea nimic nicăieri. În toate căminurile ardea focul, iar în sufragerie mă aștepta o cină gata pregătită. Am aruncat o privire grăbită asupra mesei : pe masă se afla un singur tacîm ; lucrul acesta m-a liniștit.

— Ei bine, domnișoară — observă Gertrude — vedeți că domnul conte își ține făgăduiala ?

— Vai, da ! am răspuns oftînd, căci mi-ar fi plăcut mai degrabă să-și calce vreuna din condiții, dîndu-mi astfel un motiv de a nu le mai respecta nici eu pe ale mele.

Am cinat. Pe urmă am cercetat din nou fiecare colțișor, dar, ca și prima dată, n-am găsit țipenie de om. Casa era a noastră și numai a noastră.

Gertrude a dormit cu mine în cameră. A doua zi a ieșit să iscodească împrejurimile și să se orienteze. Abia atunci am aflat că locuiam la capătul străzii Saint-Antoine, în fața palatului Tournelles, și că fortăreața ce se înălța în dreapta era Bastilia. De altfel, lămuririle acestea nu-mi spuneau mare lucru. Nu cunoșteam Parisul, nu fusesem nici odată aici.

Ziua se încheie fără a aduce nimic nou ; seara, cînd tocmai mă așezam la masă, se auziră bătăi în poartă. Gertrude și cu mine ne-am privit una pe alta. Răsună o nouă bătaie în poartă.

— Du-te și vezi cine bate — i-am spus.

— Și dacă e contele ? m-a întrebat ea, văzînd că pălesc.

— Dacă e contele — am zis stăpînindu-mă anevoie — deschide-i, Gertrude. Și-a respectat cu strictețe toate făgăduielile ; va vedea că și eu, întocmai ca și el, cînd spun o vorbă, e vorbă.

După cîteva clipe, fata se întoarce.

— Doamnă, a venit domnul conte.

— Să poftească !

Gertrude se dădu la o parte, lăsîndu-l să intre pe conte, care se ivi în prag.

— Ei bine, doamnă, am îndeplinit întocmai pactul nostru ? mă întrebă el.

— Da, domnule — i-am răspuns — și vă mulțumesc.

— În cazul acesta, oare o să binevoiți a mă primi în casa dumneavoastră ? adăugă întrebător, cu un zîmbet a cărui ironie nu izbuti s-o ascundă, cu toată strădania lui.

— Poftiți, domnule !

Contele se apropie și rămase în picioare. I-am făcut semn să ia loc.

— Aveți vreo știre, domnule ? l-am întrebat.

— De unde și de la cine, doamnă ?

— Mai întii, de la tatăl meu și de la Méridor.

— Nu m-am dus la castelul Méridor și nu l-am mai văzut pe baron.

— Atunci, de la Beaugé și de la ducele de Anjou.

— Asta-i altceva : m-am dus la Beaugé și am vorbit cu ducele.

— În ce stare de spirit l-ați găsit ?

— Îndoindu-se.

— De ce ?

— De moartea dumneavoastră.

— Dar dumneavoastră i-ați confirmat-o ?

— Am făcut tot ce am putut.

— Și unde e ducele ?

- De ieri seară s-a întors la Paris.
- De ce atât de repede ?
- Pentru că nimeni nu rămîne cu plăcere într-un loc unde crede că este vinovat de moartea unei femei.
- L-ați văzut de la întoarcerea lui la Paris ?
- Vin chiar de la dînsul.
- V-a vorbit despre mine ?
- Nu i-am dat răgaz.
- Dar despre ce i-ați vorbit ?
- Despre o făgăduială pe care mi-a făcut-o și pe care am stăruit s-o pună în aplicare.
- Ce făgăduială ?
- Pentru serviciile pe care i le-am adus, el și-a luat obligația de a mă numi în funcția de mare maestru de vî-nătoare.
- Ah, așa e ! am exclamat zîbind trist, căci îmi aduceam aminte de moartea sărmaneii mele Daphné. Dumneavoastră sînteți un vînător nemaipomenit și, ca atare, aveți dreptul la această demnitate.
- Nu în calitate de vînător obțin acest rang, doamnă, ci în aceea de slujitor al prințului ; și nu-l voi căpăta pentru că aş avea dreptul, ci pentru că domnul duce de Anjou nu va îndrăzni să fie nerecunoscător față de mine.
- În ciuda tonului respectuos cu care îmi răspundea, în glasul lui răzbătea ceva care mă umplea de spaimă : era expresia unei voințe sumbre și neînduplecate.
- O clipă n-am mai scos un cuvînt. Apoi am întrebat :
- Am voie să scriu tatălui meu ?
- Fără îndoială ! Dar gîndiți-vă că scrisorile pot fi interceptate.
- Am voie să ies din casă ?
- Nimic nu vă este oprit, doamnă. Însă vă atrag atenția că s-ar putea să fiți urmărită.
- Dar cel puțin duminica pot merge la biserică ?
- Cred că, pentru siguranța dumneavoastră, ar fi mai bine să nu vă duceți. Dacă însă țineți neapărat să mergeți la biserică, cel puțin mergeți la biserica Sainte-Catherine. Vă rog să aveți în vedere că este doar un sfat.
- Și unde se află biserica de care pomeniți ?

— În fața casei dumneavoastră, pe cealaltă parte a străzii.

— Mulțumesc, domnule.

Din nou se făcu tăcere.

— Când am să vă mai văd, domnule conte ?

— De îndată ce îmi veți îngădui.

— Aveți nevoie de îngăduința mea ?

— Fără îndoială. Sînt încă un străin pentru dumneavoastră.

— Nu aveți o cheie a acestei case ?

— Numai soțul dumneavoastră are dreptul de a avea una.

— Domnule — i-am răspuns mult mai înspăimîntată de aceste răspunsuri ce vedeau atîta supunere, decît dacă aș fi primit unul răuvoitor — domnule, puteți veni oricînd doriți sau oricînd aveți să-mi spuneți ceva important.

— Vă mulțumesc, doamnă, mă voi folosi de această îngăduință, dar nu voi abuza de ea... și prima dovadă pe care v-o fac este că vă rog să-mi dați voie să vă salut.

Rostind aceste cuvinte, el se ridică.

— Plecați ? l-am întrebat, din ce în ce mai surprinsă de acest fel de a se purta, la care nu mă așteptam cîtuși de puțin.

— Doamnă — răspunse contele — știu că nu mă iubiți și nu vreau să abuzez de starea în care vă aflați și care vă obligă să primiți ajutorul meu. Rămînînd cîte puțin lîngă dumneavoastră, sper că, încetul cu încetul, vă veți obișnui cu prezența mea. Astfel, cînd va sosi clipa să-mi deveniți soție, jertfa vi se va părea mai ușoară.

— Domnule — am zis ridicîndu-mă și eu — recunosc delicatetea comportării dumneavoastră și, în ciuda asprimii ce însoțește fiecare din cuvintele pe care le roștiți, le apreciez cum se cuvine. Aveți dreptate și am să vă vorbesc la fel de sincer : am avut unele rezerve față de dumneavoastră, pe care sper că timpul le va risipi.

— Dați-mi voie, doamnă, să împărtășesc speranța dumneavoastră, trăind în așteptarea acestei clipe fericite.

Apoi, salutîndu-mă cu tot respectul pe care l-aș fi putut aștepta din partea celui mai umil dintre servitorii mei, se întoarse spre Gertrude, care asistasă la convorbire și, făcîndu-i semn să-i lumineze calea, plecă.

CINE ERA DIANE DE MÉRIDOR. CONSIMȚĂMÎNTUL

— Iată, zău, un om ciudat ! exclamă Bussy.

— O, da, foarte ciudat, nu-i așa, domnule ? Căci dragostea lui față de mine îmbrăca toată asprimea urii. Înapoindându-se, Gertrude mă regăsi mai tristă și mai înspăimîntată ca oricînd. Ea încercă să-mi dea curaj, dar se vedea cît de colo că biata fată era la fel de neliniștită ca și mine. Acel respect ostil, acea supunere plină de ironie, pasiunea aceea stăpînită care vibra strident în fiecare din vorbele sale erau mult mai înspăimîntătoare decît ar fi fost o voință brutal exprimată, căreia eu m-aș fi putut împotrivi.

A doua zi era duminică ; de cînd mă știam, nu lipsisem niciodată de la sfînta liturghie. Am auzit clopotul bisericii Sainte-Catherine, care părea că mă cheamă. Vedeam oamenii îndreptîndu-se către casa Domnului. M-am înfășurat într-un voal des și, urmată de Gertrude, m-am amestecat în mulțimea credincioșilor care se grăbeau din toate părțile la chemarea clopotului. Am căutat cel mai întunecat ungher, unde m-am dus să îngenunchez, aproape lipită de zid. Gertrude se așeză ca o santinelă între mine și restul lumii. De data aceasta a fost de prisos : nimeni nu ne da ori părea că nu ne dă nici cea mai mică atenție.

A treia zi, contele veni din nou și-mi aduse vestea că a fost numit mare maestru de vînătoare. Datorită înfrîngerii domnului duce de Anjou i se încredințase această demnitate, promisă mai înainte unuia dintre favoriții regelui, numit domnul de Saint-Luc. Era un succes la care el însuși abia se aștepta.

— Într-adevăr, toată lumea a fost mirată — zise Bussy.

— Venise să-mi aducă știrea, sperînd că numirea lui va grăbi consimțămîntul meu ; dar nu mă zorea, nu stăruia, aștepta să-mi țin făgăduiala, lăsa lucrurile să-și urmeze cursul. Cît despre mine începeam să nădăjduiesc că ducele de Anjou, crezîndu-mă moartă și, deci, nemaexistînd priemie, legămîntul meu față de contele va înceta.

Se scurseră alte șapte zile fără ca nimic nou să se întîmple, în afară de două vizite ale contelui. Dar, ca și cele-

lalte, și acestea au fost reci și respectuoase ; v-am mai spus însă cît de ciudate și, aș zice, aproape amenințătoare erau răceala și respectul lui.

În duminica următoare m-am dus la biserică, la fel ca și prima dată, și m-am așezat în același unghier dosnic unde mă așezasem cu opt zile mai înainte. Sentimentul siguranței te face să fii nesocotit : pe la mijlocul rugăciunilor, voalul mi-a alunecat de pe cap... De altfel, în casa Domnului nu mă gîndeam decît la Dumnezeu... și mă rugam din adîncul inimii pentru tatăl meu, cînd deodată am simțit că Gertrude mă atinge pe umăr, dar a trebuit să-mi facă semn încă o dată pentru a mă smulge din extazul religios în care mă cufundasem. Am ridicat capul, aruncînd mașinal o privire în jur și, cu o spaimă de nedescris, l-am zărit pe ducele de Anjou, care, rezemat de o coloană, mă sorbea din ochi. Lîngă el se afla un om ce părea mai degrabă confidentul decît servitorul său.

— Era Aurilly, cel care cîntă din lăută — zise Bussy.

— Da — răspunse Diane — mi se pare că ăsta e numele pe care Gertrude mi l-a spus ceva mai tîrziu.

— Continuați, doamnă — se rugă Bussy — vă rog să continuați, încep să înțeleg totul.

— Mi-am lăsat repede voalul pe obraz, însă era prea tîrziu : ducele mă văzuse și, chiar dacă nu mă recunoscuse, asemănarea cu femeia pe care o iubise cîndva și pe care credea că a pierdut-o îl mișcase adînc. Stingherită de privirea lui care mă apăsă ca o povară, m-am ridicat și am pornit spre ușă, dar l-am găsit acolo : își muiase degetele în apa sfințită și mă aștepta cu mîna întinsă. M-am prefăcut că nu văd și am trecut mai departe fără a-i primi ofranda. Deși n-am întors capul, mi-am dat seama că simțem urmărite. Dacă aș fi cunoscut Parisul, aș fi încercat să-l înșel pe ducele privitor la adevărata mea locuință, dar nu mersesem niciodată pe alt drum decît pe acela care ducea de la noi de acasă la biserică. Nu cunoșteam pe nimeni căruia să-i pot cere ospitalitate pentru un sfert de oră, nu aveam nici o prietenă, aveam un singur apărător, de care mă temeam mai mult decît de un dușman, atîta tot.

— Oh, Doamne ! murmură Bussy. De ce oare cerul, providența sau întîmplarea nu m-au scos mai devreme în calea dumneavoastră ?

Diane mulțumi cu o privire tinărului.

— Vă cer iertare — adaugă repede Bussy — mereu vă întrerup și totuși mor de curiozitate. Vă implor, povestiți mai departe.

— Chiar în seara aceleiași zile se înfățișă și domnul de Monsoreau. Nu știam dacă trebuie să-i povestesc cele ce mi se întâmplaseră când el însuși puse capăt șovăielilor mele.

— M-ați întrebat acum câteva zile dacă aveți voie să mergeți la biserică și v-am răspuns că sînteți întru totul stăpîină pe faptele dumneavoastră, dar că ați face mai bine să nu ieșiți din casă. N-ați vrut să mă credeți. Azi-dimineață ați ieșit și v-ați dus să ascultați serviciul divin la biserica Sainte-Catherine ; din întâmplare sau, mai bine zis, printr-o fatalitate, se găsea acolo și prințul, care v-a văzut.

— E adevărat, domnule. Mă codeam să vă povestesc întâmplarea, deoarece nu știam dacă prințul m-a recunoscut într-adevăr sau a fost numai izbit de înfățișarea mea.

— Înfățișarea dumneavoastră i-a atras atenția, apoi asemănarea cu femeia pe care o regretă i s-a părut cu totul extraordinară. V-a urmărit și a căutat să obțină informații, dar nimeni nu i-a putut spune nimic, întrucît nimeni nu știe nimic.

— Vai, Dumnezeuule ! am strigat eu.

— Ducele este un om sumbru și perseverent — continuă domnul de Monsoreau.

— Oh, sper că mă va uita.

— Eu nu cred : nimeni nu vă poate uita după ce v-a văzut. Eu am făcut tot ce mi-a stat în putință ca să vă uit și n-am izbutit.

Și pentru prima dată în ochii domnului de Monsoreau s-a aprins o lumină pătimasă. Scînteia aceea ce izbucnea dintr-un foc numai în aparență stins m-a înspăimîntat și mai mult decît mă înspăimîntase de dimineață ivirea prințului. Am rămas fără grai.

— Ce-aveți de gînd să faceți ? m-a întrebat contele.

— Domnule, nu aș putea să mă mut din casa, din strada și din cartierul acesta ? Să locuiesc în celălalt capăt al Parisului sau, și mai bine, să mă întorc în Anjou ?

— Totul ar fi în zadar — răspunse domnul de Monsoreau, clătinînd din cap. Ducele este un copoi nemaipomenit. Acum, că v-a luat urma, vă va ajunge oriunde ați încerca dumneavoastră să vă ascundeți.

— Doamne, mă îngroziți !

— Nu intenționez de loc : vă spun doar cum stau lucrurile și nimic altceva.

— Atunci am să vă pun și eu, la rîndu-mi, întrebarea pe care mi-ați adresat-o adineauri. Ce-aveți de gînd să faceți ?

— Vai, doamnă — reluă contele de Monsoreau cu amară ironie — sînt un om lipsit de imaginație. Odată am găsit un mijloc, care nu v-a convenit. mă dau bătut, dar, vă rog, nu-mi cereți să caut altele.

— Doamne Dumnezeule ! am exclamat eu. Poate că primejdia nu-i chiar atît de aproape cum credeți dumneavoastră.

— Aceasta ne-o va arăta viitorul, doamnă — răspunse contele, ridicîndu-se. În orice caz, eu vă repet că doamna de Monsoreau va avea cu atît mai puține pricini să se teamă de prinț, cu cît noua demnitate pe care o am mă face să depind direct de rege și că atît eu cît și soția mea ne vom bucura în chip firesc de protecția regală.

Singurul meu răspuns a fost un suspîn. Ceea ce spusese contele era un lucru plin de adevăr și de bun simț. Domnul de Monsoreau aștepta un moment, vrînd parcă să-mi lase răgazul necesar pentru a-i răspunde, dar n-am avut puterea. El sta în picioare, gata să se retragă. Un zîmbet amar îi lunecă pe buze. Se înclină și ieși. Pe cînd cobora scara, mi s-a părut că-l aud blestemînd. Am strigat-o pe Gertrude. Cînd venea contele, Gertrude obișnuia să aștepte, gata la orice chemare, fie în budoar, fie în dormitor. Gertrude sosi numaidecît. Stam la fereastră, ascunsă după perdele, astfel încît să pot vedea, fără a fi văzută, tot ceea ce se petrece în stradă. Contele ieși și se îndepărtă. Am pîndit la fereastră încă un ceas, iscodind cu atenția încordată, dar nu se mai arătă nimeni. Noaptea trecu fără a aduce nimic nou.

A doua zi, cînd Gertrude plecă de acasă, a fost oprită de un tînăr, în care ea recunoscuse pe însoțitorul din ajun al prințului, însă cu toate stăruințele acestuia fata s-a în-

căpătinat să nu răspundă, rămînînd mută la orice întrebare. Plictisit, tînărul se făcu nevăzut.

Această întîmplare m-a umplut de spaimă : desigur era începutul unor investigații care n-aveau să se oprească aici. M-am temut că domnul de Monsoreau nu va mai veni în seară aceea și, de asemenea, ca nu cumva în cursul nopții să se încerce vreun atac împotriva mea. Am trimis-o pe Gertrude să-l caute pe conte. Acesta sosi numaidecît. I-am povestit întîmplarea și i-am zugrăvit chipul tînărului, după cele ce știam de la Gertrude.

— E Aurilly — zise el. Ce-a răspuns Gertrude ?

— Gertrude n-a răspuns nimic.

Domnul de Monsoreau chibzui o clipă în tăcere.

— A greșit.

— Cum așa ?

— Da, acum trebuie să cîștigăm timp.

— Să cîștigăm timp ?

— Astăzi eu sînt încă în puterea domnului duce de Anjou. Dar peste cincisprezece zile, sau poate douăsprezece, sau poate opt zile, ducele de Anjou va depinde de mine. Trebuie deci să-l înșelăm pentru a-l momi să aștepte.

— Dumnezeu !

— Desigur, speranța îl va face răbdător, în vreme ce un refuz categoric îl va împinge la o hotărîre disperată.

— Domnule — am strigat eu atunci — scrieți-i tatălui meu ; el va sosi numaidecît, se va duce la rege și-i va cădea în genunchi. Regele se va îndura de un bătrîn.

— Depinde de dispoziția în care se va afla regele, precum și de faptul dacă în acea clipă interesele îi vor dicta să-i fie prieten sau să-i fie dușman ducelui de Anjou. De altminteri, este nevoie de șase zile ca un sol să ajungă la tatăl dumneavoastră, iar tatălui dumneavoastră îi trebuie alte șase pînă să sosească aici. În douăsprezece zile, domnul duce de Anjou va face totul pentru a-și atinge ținta dacă noi nu-l vom împiedica.

— Și cum să-l împiedicăm ?

Domnul de Monsoreau nu răspunse. Dar am înțeles ce gîndea și mi-am plecat ochii.

— Domnule — am cutezat eu, după o clipă de tăcere — dați-i Gertrudei toate dispozițiile pe care le socotiți necesare și ea le va îndeplini întocmai.

Un zîmbet imperceptibil flutură pe buzele domnului de Monsoreau cînd m-a auzit făcînd pentru prima oară apel la protecția lui.

Cîteva clipe el vorbi numai cu Gertrude.

— Doamnă — mi se adresă apoi — s-ar putea întîmpla să fiu văzut cînd voi ieși de la dumneavoastră. Mai sînt doar două-trei ceasuri pînă la căderea nopții. Îmi dați voie să le petrec în casa dumneavoastră ?

Domnul de Monsoreau ar fi avut dreptul să pretindă : el însă se mulțumea doar să ceară. I-am făcut semn să se așeze. Abia atunci am putut să constat extraordinara stăpînire de sine a contelui. El trecu brusc peste stinghereala izvorîită din situația fiecăruia dintre noi, iar conversația sa, căreia acea asprime despre care am mai pomenit îi da o notă plină de vigoare, începu în mod plăcut și variat. Conteale călătorise mult, văzuse multe, gîndise mult, astfel încît, după două ceasuri, am înțeles perfect înrîurirea pe care acest om ciudat o avusese asupra tatălui meu.

Bussy oftă.

— La căderea nopții, fără nici o întîrziere, fără a cere nimic altceva și parcă satisfăcut de ceea ce obținuse, se ridică și ieși.

În seara aceea, Gertrude și cu mine ne-am așezat din nou la pîndă. De data asta am văzut limpede doi oameni care iscodeau casa. De mai multe ori, ei se apropiară de poartă : înăuntru nu ardea nici o lumină, așa că n-au putut să ne vadă. Cam pe la orele unsprezece s-au făcut nevăzuți.

A doua zi, cînd Gertrude ieși din casă, ea îl zări pe tînărul acela stînd în același loc. Acesta se apropie din nou de fată și începu s-o descoasă, cum încercase și în ajun. Gertrude se arată mai puțin morocănoasă și schimbă cu dînsul cîteva vorbe. După încă o zi, Gertrude începu a fi mai guralivă ; ea îi spuse că sînt văduva unui consilier și că, lipsită de avere, duceam o viață foarte retrasă. Tînărul încercă în fel și chip să afle mai mult, dar fu nevoit deocamdată să se mulțumească doar cu atît.

Mai trecu o zi și Aurilly păru frămîntat de unele îndoieli asupra adevărului celor îndrugate de Gertrude în ajun. El aduse vorba despre Anjou, despre Beaugé și rosti cuvîntul Méridor. Gertrude răspunse că toate aceste nume îi sînt cu totul necunoscute. Atunci, tînărul mărturisi că este

slujitorul ducelui de Anjou, că ducele mă văzuse și că era îndrăgostit de mine ; după această mărturisire, urmară făgăduieli minunate, atît pentru ea cît și pentru mine : pentru ea, dacă ar fi vrut să-l introducă pe prinț la mine ; pentru mine, dacă aș fi consimțit să-l primesc.

Domnul de Monsoreau sosea în fiecare seară, și în fiecare seară eu îi relatam cele întîmplate peste zi. El rămînea cu noi de la ora opt pînă la miezul nopții. Se vedea cît de colo că era cuprins de o mare neliniște. În seara zilei de sîmbătă, contele sosi mai palid și mai agitat ca oricînd.

— Doamnă — îmi spuse — trebuie să-i făgăduiți tot pentru marți sau miercuri.

— Să-i făgăduiesc...tot ?! am zis eu mirată. Și pentru ce ?

— Pentru că domnul duce de Anjou este gata să facă orice, în momentul acesta el fiind în foarte bune relații cu regele ; așadar, nu putem nădăjdui nimic din partea regelui.

— Dar, de azi pînă miercuri, se va întîmpla oare ceva care să ne vină în ajutor ?

— Poate că da. Aștept din zi în zi să se ivească împrejurarea care îl va face pe prinț să depindă de mine. Fac tot ce pot spre a o grăbi, nu numai prin vorbe, ci acționînd în sensul acesta. Mîine trebuie să vă părăsesc, trebuie să plec la Montereau.

— Trebuie ? am strigat eu cu un fel de teamă în care se amesteca și bucuria.

— Da. Am o întîlnire foarte importantă pentru a grăbi împrejurarea despre care vă vorbeam.

— Și dacă nu se schimbă nimic, ce vom face, Dumnezeu ?

— Ce pot eu să fac împotriva unui prinț, doamnă, cînd nu am nici un drept de a vă apăra ? Va trebui să vă plecați în fața soartei...

— Oh, tată ! tată ! am strigat.

Contele se uită la mine lung.

— Vai, domnule !

— Ce aveți să-mi reproșați ? întrebă el.

— O, nimic. Dimpotrivă.

— N-am fost oare credincios ca un prieten și respectuos ca un frate ?

- Tot timpul v-ați purtat ca un om de onoare.
- N-am avut o făgăduială din partea dumneavoastră ?
- Ba da.
- V-am reamintit-o vreodată ?
- Nu.
- Și totuși, când împrejurările vă obligă să alegeți între o salvare onorabilă și o situație rușinoasă, dumneavoastră preferați să deveniți iubita ducelui de Anjou decât soția contelui de Monsoreau.
- N-am spus asta, domnule.
- Atunci, hotăriți-vă !
- M-am hotărit.
- Să fiți contesă de Monsoreau ?
- Mai degrabă decât iubita ducelui de Anjou.
- „Mai degrabă decât iubita ducelui de Anjou“ ! Alternativa este foarte măgulitoare pentru mine.

Am tăcut.

— În sfârșit, fie și așa — zise contele. Ați auzit ce v-am spus. Gertrude să aștepte timp pînă marți, și atunci vom vedea.

A doua zi, Gertrude ieși ca de obicei, dar nu-l zări pe Aurilly. Cînd s-a întors acasă, ne-am neliniștit de lipsa lui mai mult decât de prezența lui. Fără a avea vreo treabă, Gertrude mai ieși o dată din casă, anume pentru a-l întîlni, dar nici acum nu se arătă. În sfârșit, a treia încercare se dovedi la fel de zadarnică. Am trimis-o pe Gertrude la domnul de Monsoreau : acesta era plecat și nimeni nu știa unde. Eram singure și fără prieteni, ne simțeam slabe. Pentru înfrînta oară mi-am dat seama de nedreptatea pe care i-o făceam contelui.

— Ah, doamnă ! strigă Bussy. Nu vă grăbiți să vă înduioșați de acest om ! Există ceva în toată purtarea lui despre care noi nu știm nimic, dar vom ști.

— Se lăsă seara și, o dată cu venirea ei, m-a cuprins o spaimă cumplită : eram hotărîtă la orice, mai degrabă decât să cad vie în mîinile ducelui de Anjou. M-am înarmat cu acest pumnal și eram decisă să mă omor sub ochii prințului, dacă el sau unul din oamenii săi ar fi încercat să mă atingă. Ne-am baricadat în camerele noastre. Printr-o neglijență de necrezut, poarta de la stradă n-avea zăvoare pe dinăuntru.

Am ascuns lampa și ne-am ghemuit la postul nostru de observație.

Pînă la orele unsprezece a domnit o liniște desăvîrșită ; la unsprezece se iviră cinci oameni venind dinspre strada Saint-Antoine ; ei ținură parcă un mic sfat, apoi se ascuseră în intrîndul palatului Tournelles. Am început să tremurăm : poate că aceștia veniseră acolo pentru noi. Totuși ei rămaseră nemișcați. Astfel se scurse cam vreun sfert de ceas. Apoi am văzut apărînd alți doi oameni, la colțul străzii Saint-Paul. Luna, care se strecura printre nori, îi îngădui Gertrudei să recunoască într-unul din cei doi pe Aurilly.

— Vai, domnișoară, ei sînt — murmură biata fată.

— Da — am răspuns eu, tremurînd de spaimă. Iar ceilalți cinci desigur că îi așteaptă pentru a le da o mîină de ajutor.

— Dar au să fie nevoiți să spargă poarta — observă Gertrude — și, la auzul zgomotului, vecinii au să dea fuga.

— Păi de ce să dea fuga ? Ce, ne cunosc ? Și la ce bun să se vîre în cine știe ce încurcătură pentru a ne apăra pe noi ? Vai, Gertrude, adevărul e că singurul nostru apărător este contele !

— Atunci de ce refuzați să deveniți contesă ?

Am oftat din adîncul pieptului.

XVI

CINE ERA DIANE DE MÉRIDOR. CĂSĂTORIA

Între timp, cei doi oameni care se iviseră la colțul străzii Saint-Paul se furișară de-a lungul caselor și poposiră sub geamurile locuinței noastre. Cu cea mai mare luare-aminte am deschis puțin fereastra.

— Ești sigur că e aici ? întrebă un glas.

— Da, monseniore, absolut sigur. A cincea casă de la colțul străzii Saint-Paul.

— Dar cheia crezi că se potrivește ?

— Am luat tiparul broaștei.

M-am încheștat de brațul Gertrudei și am strîns-o sălbatic.

— Ei, și odată intrați...

— Odată intrați, mă privește pe mine. Slujnica ne va da drumul. Alteța voastră are în buzunar o cheie de aur care valorează cel puțin cît asta.

— Hai, descuie !

Am auzit scrișnetul cheii în broască, dar, deodată, oamenii care se ascuseseră în întrîndul palatului se desprinseseră de lîngă zid și se năpustiră către prinț și Aurilly, strigînd : „La moarte ! La moarte !“

Nu mai înțelegeam nimic : singurul lucru pe care îl bănuiam era că un ajutor neașteptat, nesperat, nemaipomenit ne sosea în clipa de grea cumpănă ; am căzut în genunchi, mulțumind cerului. Dar a fost de ajuns ca prințul să se arate, a fost de ajuns ca el să-și rostească numele, și toate glasurile amuțiră, săbiile intrară în teacă și agresorii se dădură un pas înapoi.

— Da, bineînțeles — o întrerupse Bussy — nu pe prinț îl urmăreau, ci pe mine.

— În orice caz — continuă Diane — atacul l-a determinat pe prinț să se retragă. L-am văzut dispărînd pe strada Jouy, în vreme ce cei cinci gentilomi își reluă locul, așezîndu-se la pîndă în întrîndul palatului Tournelles.

Era limpede că, cel puțin, în noaptea aceea, primejdia se îndepărtase, deoarece cei cinci gentilomi nu aveau nimic cu mine. Dar prea eram îngrijorate și neliniștite ca să nu rămînem mai departe la postul nostru. Stăteam amîndouă în picioare lîngă fereastră și așteptam să se întîmple ceva, un lucru pe care instinctiv îl simțeam apropiindu-se de noi. Așteptarea ne-a fost de scurtă durată. Curînd apăru un călăreț, mergînd prin mijlocul străzii Saint-Antoine. Desigur că pe el îl pîndeau cei cinci gentilomi ascunși, deoarece, zărîndu-l, strigară tare : „La atac ! La atac !“ și se năpustiră asupra lui.

Știți totul în legătură cu acest gentilom — spuse Diane — deoarece gentilomul erați dumneavoastră.

— Dimpotrivă, doamnă — se apără Bussy, care nădăjduia astfel ca din povestirea tinerei femei să afle vreo taină a inimii sale. Dimpotrivă, nu țiu minte altceva decît lupta, deoarece îndată după aceea am leșinat.

— Nu e nevoie să vă spun — reluă Diane, rosind ușor — cu cîtă încordare am urmărit duclul acela atît de inegal și totuși atît de vitejește susținut. Fiecare episod al luptei, fiecare clipă ne smulgea un strigăt, ne înfiora, ne făcea să înălțăm o rugă. Am văzut cum calul dumneavoastră se clatină și se prăbușește. În clipa aceea v-am socotit pierdut, dar ne înșelam : viteazul Bussy își merita faima. Ați căzut în picioare și nici măcar n-ați avut nevoie să vă ridicați pentru a lovi dușmanii. În sfîrșit, împresurat, amenințat din toate părțile, v-ați retras ca un leu, cu fața spre adversari, pînă ce ați ajuns în dreptul acestei porți de care v-ați sprijinit. Atunci, și mie și Gertrudei ne-a venit același gînd : să coborîm și să vă deschidem. Gertrude îmi aruncă o privire : „Da“, i-am răspuns. Și amîndouă am alergat spre scară. Dar, după cum v-am spus, ne baricadasem pe dinăuntru și ne-au trebuit vreo cîteva minute pentru a da la o parte mobilele care ne încurcau drumul, astfel încît, în clipa cînd noi coboram, am auzit zgomotul porții, care se închidea.

Am rămas încremenite. Oare cine putea fi persoana care intrase în curte și cum pătrunsese înăuntru ? M-am sprijinit de umărul Gertrudei și, mute de spaimă, am așteptat. În curînd pe alee răsunară cîțiva pași, care se apropiau de scară, apoi, clătînîndu-se, se ivi un om care întinse brațele și, cu un geamăt surd, se prăbuși pe primele trepte. Era limpede că omul nu este urmărit, că izbutise ca între el și adversarii lui să pună stavilă poarta, lăsată, din fericire, deschisă de către ducele de Anjou, și că, grav rănit, poate chiar mortal, căzuse la picioarele scării. În orice caz, nu noi aveam a ne teme de ceva ci, dimpotrivă, omul acela avea nevoie de ajutorul nostru.

— Lampa ! i-am spus Gertrudei.

Ea dădu fuga și se întoarse în curînd cu lumina. Nu ne înșelasem : erați leșinat. Am recunoscut în dumneavoastră pe viteazul gentilom care se apăraseră atît de vitejește și, fără nici o șovăială, ne-am hotărît să vă dăm ajutor. Într-o clipă ați fost transportat în odaia mea și întins pe pat.

Leșinul dura : îngrijirile unui chirurg se impuneau de urgență. Gertrude își aduse aminte că auzise vorbindu-se de o vindecare miraculoasă săvîrșită cu cîteva zile mai înainte

de către un tânăr doctor din strada... din strada Beautreillis. Îi cunoștea adresa și se arătă gata să meargă după el.

— Dar s-ar putea ca acest om să ne trădeze — i-am spus eu.

— Fiți liniștită, voi lua toate măsurile de precauție — mi-a răspuns ea.

Gertrude este o fată îndrăzneată și, în același timp, prevăzătoare — vorbi mai departe Diane. Deci mă puteam încrede într-însa. Luă cu ea ceva bani, o cheie și pumnalul meu... iar eu am rămas singură lângă dumneavoastră, rugându-mă pentru dumneavoastră.

— Vai, doamnă ! exclamă Bussy. N-am cunoscut întreaga-mi fericire.

— După un sfert de oră Gertrude se întoarce : îl aducea pe tânărul medic. Acesta se învoise cu tot ceea ce îi ceruse și o urmăse legat la ochi. Pe cînd el intra în dormitor, eu am trecut în salon. Acolo i s-a îngăduit să-și scoată legătura de la ochi.

— Da — zise Bussy — în clipa aceea mi-am recăpătat cunoștința ; privirea mea s-a oprit asupra portretului dumneavoastră și mi s-a părut că vă văd întrînd.

— Într-adevăr, am intrat : îngrijorarea a biruit prudența. I-am pus cîteva întrebări tînărului medic ; acesta cercetă rana și îmi spuse că își ia toată răspunderea, așa că m-am liniștit.

— Toate acestea au rămas întipărite în mintea mea — zise Bussy — dar așa cum rămîne un vis în memorie. Și totuși ceva îmi șoptea aici — adăugă el, apăsîndu-și mina pe inimă — că nu visasem.

— După ce chirurgul v-a pansat rănile, a scos din buzunar o sticlută cu o licoare roșie și v-a vărsat cîteva picături pe buze. După cîte mi-a spus, era un elixir care avea să vă facă să dormiți și să vă ferească de febră.

Într-adevăr, îndată ce ați înghițit băutura, ați închis din nou ochii și ați căzut iar în acel leșin, din care vă trezișteți pentru o clipă. M-am speriat, însă doctorul mi-a dat toate asigurările. Lucrurile mergeau de minune, mi-a spus el, și nu aveam altceva de făcut decît să vă lăsăm să dormiți.

Gertrude îl legă din nou la ochi și îl conduse pînă în strada Beautreillis. Numai că, pe drum, fetei i se păru că el numără pașii.

— Într-adevăr, doamnă, i-a numărat — zise Bussy.

— Bănuiala aceasta ne-a umplut de groază. Tînărul ne putea trăda. Am hotărît să ștergem orice urmă doveditoare a ospitalității pe care v-o acordasem. Dar, mai înainte de orice, important era să dispăreți chiar dumneavoastră.

Mi-am adunat curajul. Era ora două din noapte ; pe străzi nici țipenie de om. Gertrude s-a aplecat pentru a vă ridica. A izbutit, iar eu am ajutat-o și, împreună, v-am dus pe marginea șanțului cetății Temple. Apoi ne-am întors, înspăimîntate de moarte că îndrăznisem să ieșim din casă, noi, două femei singure, la o oră cînd chiar și bărbații ies însoțiți. Dar Dumnezeu veghea asupra noastră. N-am întîlnit pe nimeni, astfel că am ajuns înapoi fără a fi văzute. După ce am intrat în casă, eu m-am prăbușit sub povara emoțiilor încercate și mi-am pierdut cunoștința.

— Oh ! Doamnă, doamnă ! strigă Bussy, împreunîndu-și mîinile. Cum oare vă voi putea arăta vreodată recunoștința mea pentru tot ceea ce ați făcut pentru mine ?

Se lăsă o clipă de tăcere, în care timp Bussy o privi pe Diane cu ardoare. Tînăra femeie, cu cotul sprijinit pe masă, își lăsase din nou capul în mîini. În liniștea aceea se auzi bătînd orologiul de la biserica Sainte-Catherine.

— Ora două ! tresări Diane. Două, și dumneavoastră sînteți aici.

— O, doamnă — o imploră Bussy — nu mă lăsați să plec înainte de a-mi fi spus totul. Nu mă îndepărtați fără a-mi arăta în ce fel vă pot fi de folos. Închipuiți-vă că Dumnezeu v-ar fi dăruit un frate : spuneți-i acestui frate ce poate face pentru sora lui.

— Vai ! suspină tînăra femeie. Nu mai e nimic de făcut, e prea tîrziu.

— Ce s-a întîmplat a doua zi ? întrebă tînărul. Ce-ați făcut în acea zi, în vreme ce eu mă gîndeam numai la dumneavoastră, fără a fi sigur, totuși, că nu erați o fantasmă a delirului meu, o nălucire a febrei ?

— În acea zi — reluă Diane — Gertrude ieși din casă și-l întîlni de îndată pe Aurilly. Aurilly se arătă mai grăbit ca niciodată ; el nu suflă nici un cuvînt despre cele întîmplate în ajun, dar pretinse o întîlnire în numele stăpînului său.

Gertrude îl lăasă să creadă că se învoiește, însă ceru răgaz pînă miercurea viitoare, adică pînă astăzi, pentru a mă hotărî pe minc. Aurilly zise că stăpînul lui va fi foc și pară pînă atunci. Așadar, aveam un răgaz de trei zile.

În aceeași seară, domnul de Monsorreau se înapoie. I-am povestit totul, în afară de ceea ce era în legătură cu dumneavoastră. I-am spus că, în ajun, ducele descuiase poarta cu o cheie falsă, dar că tocmai cînd era gata să intre în curte fusese atacat de cinci gentilomi, printre care se aflau domnii d'Épernon și Quélus. Auzisem rostindu-se aceste două nume și i le-am repetat.

— Da, da — întări contele — am auzit vorbindu-se despre întîmplarea aceasta. Așadar, are o cheie falsă. Bănuiam.

— Nu s-ar putea schimba broasca ?

— Își va face altă cheie.

— Nu s-ar putea pune zăvoare la poartă ?

— Va veni cu zece oameni și va sparge și poarta, și zăvoarele.

— Dar acea împrejurare datorită căreia, după cum mi-ați spus, prințul urma să depindă de dumneavoastră ?

— S-a amînat fără termen.

Am amuțit ; cu fruntea umezită de sudoare, îmi dădeam prea bine seama că, pentru a scăpa de ducele de Anjou, nu mai aveam altă posibilitate decît aceea de a deveni soția contelui.

— Domnule — am zis — ducele, prin mijlocirea confidentului său, s-a învoit să aștepte pînă miercuri seara ; eu vă cer dumneavoastră să așteptați pînă marți.

— Marți seara — răspunse contele — voi fi aici, la aceeași oră.

Și fără a mai adăuga vreun cuvînt, se ridică și ieși.

M-am uitat după dînsul ; în loc să se depărteze de casă, el s-a oprit în ungherul acela întunecos al palatului Tournelles, părăind hotărît să vegheze asupra mea toată noaptea. Fiecare dovadă de devotament pe care mi-o da acest om era o nouă lovitură de cuțit în inima mea.

Cele două zile s-au scurs cu iuțeala unei clipe, nimic nu a tulburat liniștea noastră. Dar ceea ce am suferit în cursul celor două zile, ascultînd zborul grăbit al orelor, nu poate fi zugrăvit prin cuvinte. Cînd coborî cea de-a doua noapte, eram aproape împietrită ; s-ar fi zis că, încet-încet, orice

simțămînt se stinsese în mine. Eram rece, mută, nepăsătoare în aparență, asemenea unei statui : numai inima îmi bătea, restul trupului meu părea că a încetat de a mai trăi.

Gertrude sta la fereastră. Eu, așezată pe locul unde mă aflu acum, nu făceam altceva decît să-mi trec din cînd în cînd batista peste fruntea umedă de sudoare. Deodată, Gertrude întinse mîna spre mine, dar acest gest, care altă dată m-ar fi făcut să mă cutremur, mă lăsă indiferentă.

— Doamnă ! șopti ea.

— Ce este ? am întrebat-o.

— Patru oameni... văd patru oameni... se apropie de casa noastră... deschid poarta... intră...

— Să intre — am răspuns eu fără a mă clinti.

— Nu încape îndoială că sînt ducele de Anjou, Aurilly și doi oameni din suita lor.

În loc de răspuns, am scos pumnalul și l-am pus lingă mine pe masă.

— Ah, cel puțin lăsați-mă să văd ce vor — strigă Gertrude, repezindu-se spre ușă.

— Du-te și vezi — am zis.

După o clipă, Gertrude se întoarse.

— Domnișoară — spuse ea — e domnul conte.

Fără o vorbă, am ascuns din nou pumnalul în sîn, apoi mi-am întors privirile către conte. Nu încape îndoială că paloarea mea îl sperie.

— Ce-mi spune Gertrude ? strigă el. Că m-ați luat drept ducele și că, dacă într-adevăr ar fi fost ducele, v-ați fi omorît.

Era pentru prima oară că-l vedeam emoționat. Oare această emoție era reală sau simulată ?

— Gertrude a greșit spunîndu-vă aceasta, domnule. De vreme ce nu-i ducele, totul e în ordine.

Urmă un moment de tăcere.

— Știți că nu am venit singur ? întrebă contele.

— Gertrude a văzut patru persoane.

— Bănuiți cine sînt ?

— Presupun că unul este preotul, iar ceilalți doi sînt martorii.

— Atunci sînteți pregătită să vă căsătoriți cu mine ?

— Nu e oare un lucru hotărît ? Însă îmi amintesc de

înțelegerea noastră : convenisem împreună că, în afara vreunui caz urgent, recunoscut de mine ca atare, nu mă voi căsători decît în prezența tatălui meu.

— Imi aduc foarte bine aminte de condiția aceasta, domnișoară, dar nu socotiți că ne găsim tocmai în prezența acestui caz urgent ?

— Ba da.

— Atunci ?

— Atunci sint gata a mă căsători cu dumneavoastră. Dar să țineți bine minte un lucru : nu voi deveni cu adevărat soția dumneavoastră, decît după ce-l voi fi revăzut pe tatăl meu.

Contele se încruntă și își mușcă buzele.

— Domnișoară — rosti el — nu am cîtuși de puțin intenția de a vă sili. Vă dezleg de legămîntul pe care l-ați făcut, sînteți liberă, dar... Se apropie de fereastră și aruncă o privire în stradă : ...dar, uitați-vă.

M-am ridicat, împinsă de acea irezistibilă pornire ce ne îndeamnă să ne convingem de nenorocirea care ne pîndește, și sub fereastră am zărit un om înfășurat în pele-
rină, care părea că încearcă să intre în casă.

— Dumnezeule ! exclamă Bussy. Spuneți că asta se petrecea ieri ?

— Da, conte, ieri pe la orele nouă seara.

— Continuați — adăugă Bussy.

— După cîteva clipe se ivi un alt om, care se apropie de primul : cel de al doilea ținea în mînă un felinar.

— Ce credeți despre acești doi oameni ? mă întrebă domnul de Monsoreau.

— Cred că sînt ducele și slujitorul său — i-am răspuns. Bussy scoase un geamăt.

— Ei bine — zise grăbit — care vă e hotărîrea : trebuie să rămîn sau trebuie să plec ?

O clipă am stat la îndoială : da, în ciuda scrisorii tatălui meu, în ciuda legămîntului, în ciuda primejdiei imediate, vădite, amenințătoare, da, am stat la îndoială ! Și dacă n-ar fi fost acci doi oameni...

— Vai, nenorocitul de mine ! strigă Bussy. Omul cu pe-
lerină eram eu, iar cel cu felinarul era Remy le Haudouin, tînărul doctor după care ați trimis să fie adus pentru mine.

— Dumneavoastră erați ? zise Diane, uluită.

— Da, eu, eu, care, din ce în ce mai convins de realitatea amintirilor mele, căutam casa unde fusesem adăpostit, odaia în care zăcusem, femeia sau, mai bine zis, îngerul care mi se arătase. Ah, câtă dreptate aveam cînd am strigat că sînt un nenorocit. Și Bussy rămase ca strivit sub povara fatalității care se folosisese de el pentru a o hotări pe Diane să se mărite cu contele. Așadar — reluă tînărul după o clipă de tăcere — sînteți soția lui ?

— De ieri seară — răspunse Diane.

Și din nou se așternu tăcerea, tulburată doar de răsufierea sacadată a celor doi tineri.

— Dar dumneavoastră cum ați pătruns aici în casă, cum se face că vă aflați aci ? întrebă deodată Diane.

Fără un cuvînt, Bussy îi arătă cheia.

— O cheie ! strigă Diane. De unde aveți această cheie, cine v-a dat-o ?

— Ați uitat că Gertrude îi făgăduise prințului că-i va înlesni în astă seară să intre la dumneavoastră ? Prințul l-a văzut pe domnul de Monsoreau și m-a văzut și pe mine, așa cum domnul de Monsoreau și cu mine l-am văzut pe el. S-a temut de o capcană și m-a trimis pe mine în locul lui.

— Și ați primit o astfel de misiune ? întrebă muștrător Diane.

— Era singurul mijloc de a ajunge la dumneavoastră. Veți fi oare atît de nedreaptă, încît să mă învinovățiți pentru faptul că am venit să caut aici una dintre cele mai mari bucurii și totodată una dintre cele mai mari dureri ale vieții mele ?

— Da, vă învinovățesc — răspunse Diane — căci ar fi fost cu mult mai bine să nu mă mai vedeți și, nemaivăzîndu-mă, să mă uitați.

— Nu, doamnă — zise Bussy — vă înșelați. Dimpotrivă, Dumnezeu însuși m-a trimis în preajma dumneavoastră, ca să descopăr taina acestei urzeli a cărei victimă sînteți. Ascultați-mă : din clipa în care v-am văzut, v-am închinat viața mea. Misiunea pe care mi-am luat-o va începe din clipa aceasta. Ați cerut știri despre tatăl dumneavoastră.

— Oh, da — strigă Diane — căci, de fapt, nu știu nimic despre el.

— Ei bine, îmi asum sarcina de a vă aduce aceste știri. Vă rog numai să păstrați o impresie bună despre cel care, începînd din acest moment, nu va mai trăi decît prin dumneavoastră și pentru dumneavoastră.

— Dar cheia ? întrebă neliniștită Diane.

— Cheia ? rosti Bussy. Cheia v-o restitui, deoarece nu vreau s-o primesc decît din mîna dumneavoastră. Vă dau cuvîntul meu de gentilom că niciodată o soră nu va fi încredințat cheia locuinței sale unui frate mai devotat și mai respectuos.

— Cred în cuvîntul viteazului Bussy — zise Diane. Iat-o, domnule !

Și îi dădu cheia.

— Doamnă, peste cincisprezece zile vom ști cine este, într-adevăr, domnul de Monsoreau — zise tînărul.

Și, salutînd-o pe Diane cu un respect în care se amestecau, în același timp, o dragoste arzătoare și o adîncă tristețe, Bussy dispăru în bezna coridorului.

Diane înclină capul spre ușă pentru a auzi zgomotul pașilor care se îndepărtau ; zgomotul se stinsese de mult, dar ea tot mai asculta, cu inima zvîcnind și cu ochii scăldați în lacrimi.

XVII

CUM CĂLĂTOREA REGELE HENRIC AL III-LEA ȘI CITĂ VREME ÎI TREBUIA PENTRU A MERGE DE LA PARIS LA FONTAINEBLEAU

În lumina unui soare sfios și care abia tivea cu argint marginile unui nor roșiatic, ziua ce răsărea la vreo patru-cinci ore după întîmplările pe care le-am povestit îl văzu pe regele Henric al III-lea plecînd la Fontainebleau, unde, după cum am spus, fusese proiectată o mare vînătoare.

Această plecare din Paris, care la un altul ar fi rămas cu totul neluată în seamă, devenea un eveniment — ca de altfel toate faptele acestui ciudat prinț despre a cărui domnie

ne-am hotărît să scriem — datorită larmei stîrnite și corte-
giului pus în mișcare ce îl urma.

Intr-adevăr, cam pe la orele opt dimineața, în fața Lu-
vrului începură să se înșire, ieșind prin poarta mare si-
tuată între curtea din colț și strada Astruce, o mulțime de
gentilomi de serviciu, călări pe cai viguroși și înfășurați
în pelerine îmblănite, apoi nenumărați paji, pe urmă o
sumedenie de lachei și, în sfîrșit, o companie de elvețieni,
în urma căreia venea litiera regală.

Această litieră, trasă de opt catiri bogat împodobiți, me-
rită să fie pomenită aparte.

Era un vehicul aidoma unei lăzi lungi, cocoțată pe patru
roți, așternută înăuntru cu puzderie de perne, iar pe dina-
fară împodobită cu perdele de brocart: măsura vreo
cincisprezece picioare în lungime și opt în lățime. Pe dru-
murile anevoioase ori pe cele prea aspre ale munților, cei
opt catiri erau înlocuiți cu nenumărați boi, a căror forță
domoală, dar viguroasă, ce-i drept nu sporea viteza, însă
asigura cel puțin posibilitatea de a ajunge la țintă, dacă nu
cu o oră întîrziere, măcar cu două sau trei ore.

În acest vehicul încăpea regele Henric al III-lea cu în-
treaga curte, în afară de regină, Louise de Vaudemont.
care, trebuie s-o spunem, făcea așa de puțin parte din
suita soțului ei, încît nici nu e cazul s-o mai pomenim,
decît dacă ne gîndim la unele din aparițiile sale cu prile-
jul procesiunilor și al pelerinajelor. S-o lăsăm, așadar, la
o parte pe biata regină și să arătăm cine alcătuia suita
regelui Henric într-o atare călătorie.

În primul rînd, regele Henric al III-lea, apoi medicul său
Marc Miron, capelanul său, al cărui nume nu a ajuns pînă
la noi, bufonul Chicot, vechea noastră cunoștință, cinci sau
șase favoriți regali (în momentul acela ei erau Quélus,
Schomberg, d'Épernon, d'O și Maugiron), o pereche de ogari
falnici, care, printre atîția oameni, unii stînd jos, alții în
picioare, unii tolăniți, alții în genunchi sau sprijinindu-se
în coate, își strecurau, uneori din minut în minut, capetele
lor lungi de șerpi, căscînd de mama focului, și în sfîrșit, un
coș plin cu cățeluși de rasă, pe care regele îl purta cînd
pe genunchi, cînd atîrnat la gît cu un lanț sau cu niște
panglici.

Din cînd în cînd, dintr-un fel de cușcă anume făcută, era slobozită o cățea cu mamcele pline de lapte, care da să sugă cățelușilor din coșuleț ; cei doi ogari, siguri de hatîrul nemaipomenit de care se bucurau ei, o priveau cu milă, lipindu-și boturile lor ascuțite de șiragul de mătănii ce atîrna la șoldul stîng al regelui, și nici măcar nu-și dădeau ostencala să fie geloși.

De plafonul litierei se legăna o colivie din fire de aramă aurite, în care se aflau cele mai frumoase turturele din lume, cu pene albe ca zăpada și cu un dublu guler negru. Cînd, din întîmplare, în litiera regală intra vreo femeie, menajeria se îmbogățea cu două sau trei maimuțe, maimuța fiind pe vremea aceea animalul favorit al elegantelor de la curtea ultimului Valois. O statuie a Maicii Domnului de la Chartres, sculptată în marmură pentru regele Henric al II-lea de Jean Goujon ¹, se înălța în fundul litierei, într-o firidă aurită ; sfînta Fecioară se uita la cîrescul său fiu cu o privire nespus de mirată de cele ce vedea în juru-i. De aceea, toate pamfletele timpului (și ele nu lipseau), toate poeziile satirice ale epocii (și se fabricau nenumărate), făceau litierei regale cinstea de a se ocupa de ea, botezînd-o cu numele de Arca lui Noe.

Regele sta în fundul litierei, chiar sub firida statuii Fecioarei ; la picioarele lui, Quélus și Maugiron împleteau panglici, adică își vedeau de una din îndeletnicirile cele mai serioase ale tinerilor din acea vreme, printre care unii izbutiseră, datorită unei măiestrii necunoscute pînă atunci și nemaîntîlnite apoi, să împletească cîte douăsprezece panglici ; într-un colț, Schomberg migălea la o broderie pentru blazonul său, cu o nouă deviză găsită de el, dar pe care, de fapt, o regăsise ; în celălalt colț stăteau de vorbă capelanul cu medicul ; d'O și d'Épernon priveau printre perdele și, deoarece se sculasera cu noaptea în cap, căscau mai vîrtos decît ogarii ; în sfîrșit, Chicot, stînd cu picioarele atîrnate afară din litieră, pentru a fi oricînd gata să coboare sau să urce după cum i se năzărea lui, cînta psalmi, recita poezii sau făcea anagrame, după moda vremii, des-

¹ Jean Goujon (1510—1568) — celebru sculptor și arhitect francez, autor a nenumărate opere de artă. Artă sa limpede, armonioasă și plină de grație reprezintă una din culmile sculpturii realiste a Renașterii.

coperind în numele fiecărui curtean, nume franțuzesc sau cu rezonanță latină, personalități grozav de antipatice pentru cel căruia îi schingiua în felul acesta individualitatea.

Cînd ajunseră în piața Châtelet, Chicot începu să îngîne un psalm. Capelanul, care, după cum am spus, vorbea cu Miron, se întoarse spre el, încruntîndu-și sprîncenele.

— Prietene Chicot — i se adresă regele — ia seama ! Poți să-i jupoi pe favoriții mei, să mă faci fărîme-fărîmițe pe mine, poți să spui ce vrei despre Dumnezeu, căci Dumnezeu e bun, dar nu te certa cu biserica.

— Mulțumesc de poavață, fiule ! răspunse Chicot. Nu-l văzusem pe stimatul nostru capelan, care stă de vorbă cu doctorul privitor la ultimul mort trimis de acesta spre îngropăciune, plîngîndu-i-se că mortul era al treilea în ziua aceea și că toți sosesc tocmai la ora mesei, ceea ce îl deranjează. Nu mai cînt psalmi, ai dreptate : psalmii is prea învechiți. Am să-ți zic un cîntecel nou de tot.

— Pe ce melodie ? întrebă regele.

— Mercu aceeași — răspunse Chicot, începînd să cînte în gura mare :

Măria-sa-i dator milioane-o sută

— Datorez mult mai mult — îl întrerupse Henric. Autorul cîntecului tău este prost informat.

*Două sute milioane Henric e dator,
Favoriților risipa să le-achite,
De scorneli noi, pasă-mi-te,
E nevoie și de-alte biruri ori
De-alte planuri, ca să taie
Pînă-n fund de măruntaie
De sărmani abia oftînd
Printre scorpui ce-nghit totul
Făr' să mestece, cu botul
Și cu gheara-n ei, pe rînd...*

— Nu-i rău, Chicot — zise Quélus, împletind mai departe la panglicile sale — ai glas frumos. Hai, s-auzim și a doua strofă, prietene.

— Ascultă, Valois — spuse Chicot fără a-i răspunde lui Quélus — te rog să nu le mai dai voie amicilor tăi să mă numească prietenul lor, deoarece lucrul acesta mă jignește.

— Vorbește în versuri, Chicot, proza ta nu face doi bani — îi răspunse regele.

— Mă rog — se învoi Chicot. Și continuă :

*Straiele, și vorba lor, și toate
Pe-o femeie-ar face-o să se teamă
De-a fi cleветită pentru-o gamă
De veșminte-așa de deșănțate.
Și-și sucesc în voie toți, fără-ncetare,
Gîturile-n cuta gulerelor tare.
Nu mai este griul bun să le scrobească
Alba lor cămașă ; vor o mai domnească
Moliciune, pentru care — și nu-n joacă —
Trebuie scrobeala din orez să-și facă.*

— Bravo ! zise regele. Ascultă, d'O, tu ai născocit scrobeala de orez, nu-i așa ?

— Nu, sire, nici gînd — se repezi Chicot — e născocirea domnului de Saint-Mégrin, care a răposat anul trecut, cîopîrțit de domnul de Mayenne. Ce dracu, nu-i luați și meritul ăsta bietului răposat : nu se bizuie decît pe scrobeala asta și pe ceea ce i-a făcut domnului de Guise, ca să-și asigure posteritatea. Dacă îi luați scrobeala, omul rămîne la jumătatea drumului.

Și fără să ia cîtuși de puțin seama la chipul regelui, care se mohorîse amintindu-și întîmplarea, Chicot cîntă mai departe :

Părul tuns li-i cu compasul

— E vorba tot despre favoriți, bineînțeles — explică el, întrerupîndu-se.

— Da, da, zi-i mai departe — îl îndemnă Schomberg. Chicot se porni :

*Tunși ca din compas — și-n toate
Chipurile se răsfață,
Că au lingă ureche-n față
Păr mai lung decît la spate.*

— Cîntecul ăsta s-a învechit — zise d'Épernon.

— Cum s-a-nvechit ? Ieri l-am făcut.

— Azi-dimineață moda s-a schimbat : poftim, uită-te !

Și d'Épernon își scoase pălăriuța, arătîndu-i lui Chicot
părul de pe frunte, aproape tot atît de scurt ca și cel de la
ceafă !

— Aoleu, scîrboasă căpățînă ! exclamă Chicot.

Apoi continuă :

*Părul lor zburlit anume
Potrivit cu-unsori și gume
Se revoltă alandala ;
Și-i preschimbă și mai și
Scufa de pe scăfirlui,
Dosînd capului-scofala.*

— Trec peste al patrulea cuplet — explică Chicot —
deoarece e prea imoral. Și cîntă mai departe :

*Dar străbunii noștri, oare,
Ce cu arme de oțele
Au purtat războaie grele,
Pînă azi răsunătoare —
Ia gîndiți-vă, în glorii,
Cînd scriau pe leat victorii
Sub primejdia haină,
Or fi-avut cămăși scrobite
Și peruci sulemenite
Ori obraji ca de făină ?*

— Bravo, bravo ! strigă Henric. Admirabil ! Dacă fratele
meu ar fi aici, ți-ar fi foarte recunoscător, Chicot.

— Pe cine numești tu, fiule, fratele tău ? întrebă Chicot.
Poate pe Joseph Foulon, starețul de la Sainte-Geneviève,
la care se zice că te duci ca să-ți faci jurămintele ?

— De loc — lămuri Henric, care se preta la toate glumele lui Chicot. Vorbesc de fratele meu François.

— A, da, ai dreptate, ăla nu e fratele tău întru Domnul, ci întru Satana. Bun ! Bun ! Va să zică vorbești de François, fiu al Franței prin grația lui Dumnezeu, duce de Brabant, de Lauthier, de Luxemburg, de Gueldre, d'Alençon, de Anjou, de Touraine, de Berry, d'Évreux și de Châteaui-Thierry, conte de Flandra, de Olanda, de Zelanda, de Zutphen, de Maine, de Perche, de Mantes, Meulan și Beaufort, marchiz al Sfântului Imperiu, senior de Frise și de Malines, apărător al libertății belgienilor ; cel căruia natura i-a dăruit un nas, cel căruia vârsatul de vînt i-a făcut două nasuri și despre care eu am născocit acest catren :

*Două nasuri la François !
Pentru ce v-ați tot mira,
Cînd, la două fețe, sper,
Două nasuri se și cer !*

Favoriții regelui izbucniră în ris, căci ducele de Anjou era vrăjmașul lor personal. și epigrama la adresa prințului îi ajută să uite deocamdată usturătoarele stihuri pe care Chicot le cîntase împotriva-le. Cît despre rege, care pînă în clipa aceea fusese improșcat de acel foc neîntreput, rîdea mai tare decît toți, necruțînd pe nimeni, dînd zahăr și prăjituri ciinilor și sfîrtecînd cu limba-i ascuțită atît pe fratele său cît și prietenii.

Deodată Chicot strigă :

— Vai, Henric, cîtă lipsă de tact din partea ta ! Este o îndrăzneală și o nesocotință.

— Ce anume ? întrebă regele.

— Nu, zău așa, pe cîntea lui Chicot, dar n-ar trebui să dai în vileag aceste lucruri !

— Ce lucruri ? întrebă cu mirare Henric.

— Ceea ce spui despre tine însuși cînd îți pui semnătura. O, Henriquet, o, fiule !

— Păziți-vă, sire — îl avertiză Quélus, care bănuia că sub masca plină de blîndețe a lui Chicot se ascunde o răutate.

— Ce naiba vrei să zici ? întrebă regele.

— Ei, ia spune, cum semnezi tu ?

— La dracu... păi semnez... semnez... *Henri de Valois*.

— Bun ! Observați, domnilor — vorbi Chicot — că nu l-am silit eu s-o spună. Acum, hai să vedem dacă nu cumva găsim vreun V în aceste treisprezece litere ?

— Fără îndoială, Valois începe cu V.

— Luați-vă carnețelele, domnule capelan, căci iată numele sub care de aici înainte va trebui să-l înșcrieți pe rege : Henric de Valois nu este decît o anagramă.

— Cum ?

— Da, o anagramă. Vă voi destăinui adevăratul nume al maiestății sale domnitoare. Așadar, numele *Henri de Valois* conține un V ; puneți un V în carnețel.

— S-a făcut — zise d'Épernon.

— Dar nu mai este și un i ?

— Desigur, e ultima literă din cuvîntul Henri.

— Cît de răi sînt oamenii cînd despart astfel literele făcute să stea una lîngă alta ! zise Chicot. Puneți-mi-l pe i alături de V. Ați pus ?

— Da — zise d'Épernon.

— Ia să ne uităm bine și să vedem dacă nu găsim un l ; păi l-am găsit, nu-i așa ? Un a, și ăsta este, un alt i, îl avem și pe el ; în sfîrșit, un n. Bun. Știi să citești, Nogaret ?

— Spre rușinea mea mărturisesc că da — zise d'Épernon.

— Haida-de, nătărăule, te crezi oare de viță prea nobilă ca să-ți îngădui să fii ignorant ?

— Caraghiosule ! strigă d'Épernon, ridicînd sarbacana.

— Lovește-mă, dar silabisește — îl înfruntă Chicot.

D'Épernon izbucni în rîs și silabisi.

— *Vi-lain, vilain* ¹ ! zise el.

— Bun ! exclamă Chicot. Vezi, Henric, cum începe numele tău, adevăratul tău nume de botez, regăsit. Cînd o să-ți găsesc și numele de familie, sper c-o să-mi faci o pensie la fel cu aceea pe care fratele nostru Carol al IX-lea i-a dat-o domnului Amyot.

— O să te-alegi cu o bătaie, Chicot ! zise regele.

¹ *Vilain* (anagrama rezultată din cuvintele *Henri de Valois*) înseamnă în limba franceză rău.

— Și, mă rog, de unde se aduc nuielele cu care sînt bătuți nobilii, fiule ? Poate că de prin Polonia ? Ia spune-mi !

— Și totuși am impresia că domnul de Mayenne nu s-a putut stăpîni, bietul meu Chicot, în ziua cînd te-a surprins cu iubita lui — zise Quélus.

— Noi doi avem de încheiat o socoteală ! Fiți liniștit, domnule Cupidon, o am înscrisă aici, e la locul ei.

Și bufonul își duse mîna la frunte, ceea ce dovedește că încă din vremea aceea capul era recunoscut drept sîlaș al memoriei.

— Ascultă, Quélus — interveni d'Épernon — din pricina ta o să ne scape numele de familie.

— Nu te teme — zise Chicot — îl țin eu bine, nu-mi scapă. Domnului de Guise i-aș spune că-l țin de coarne, dar ție, Henric, o să mă mulțumesc să-ți spun că-l țin de urechi.

— S-auzim numele, s-auzim numele de familie — să-riră tinerii.

— Mai întîi, în literele care ne rămîn avem un *H* mare... Notează. *H*-ul, Nogaret.

D'Épernon se supuse.

— Apoi un *e*, apoi un *r*, apoi, în cuvîntul Valois, un *o* / apoi, îndată ce desparți pronumele de nume prin ceea ce gramaticienii numesc particulă, pui mîna pe un *d* și pe un *e*, ceea ce va alcătui, împreună cu *s*-ul cu care se termină numele neamului, va alcătui... hai silabisește, d'Épernon.

— *H-e-r-o-d-e-s*¹, Herodes — zise d'Épernon.

— Vilain Herodes² ! strigă regele.

— Întocmai — rosti Chicot. Iată, așadar, cum semnezi tu zilnic, fiule. Oh !

Și Chicot se cutremură, simulînd prin gesturi o silă amestecată cu infinită rușine.

— Domnule Chicot, te întreci cu gluma — zise Henric.

— Eu spun ceea ce este, nimic altceva. Dar așa sînt regii : arată-le ceva, că se și supără !

— Iată o frumoasă genealogie ! continuă Henric.

¹ Irod.

² Irod cel rău.

— Să nu o renegi, fiule — îl povăţui Chicot. Pe toţi dra-
cii, e bună pentru un rege, care, de două sau de trei ori
pe lună, are nevoie de cămătari.

— Nu trebuie ca moşicul ăsta să aibă ultimul cuvînt —
izbucni regele. Domnilor, tăceţi ! Cel puţin în felul acesta
nimeni nu-i va da replica.

Îndată se aşternu o linişte adîncă ; şi această linişte, pe
care Chicot, foarte preocupat de drumul pe care mergeau,
nu părea de loc dispus s-o tulbure, dura de cîteva minute,
cînd, dincolo de Piaţa Maubert, în dreptul străzii Noyers,
toţi îl văzură pe bufon sărind jos din litieră, îmbrîncind
garda şi ducîndu-se să ingenuncheze la colţul unei case
destul de arătoase, cu un balcon de lemn ieşit în afară.

— Hoi, păgînule — îi strigă regele — dacă ai poftă să
ingenunchezi, ingenunchează dinaintea crucii aflate în mij-
locul străzii Sainte-Geneviève, nu în faţa casei ăsteia. As-
cunde în ea vreo biserică sau vreun altar ?

Chicot însă nu răspunse ; căzuse în genunchi pe trotuar
şi rostea cu glas tare această rugăciune, din care, ciulind
urechea, regele nu pierdea nici un cuvînt.

— Dumnezeule bun ! Dumnezeule drept ! Iată, o recu-
nosc, şi cît voi trăi o s-o recunosc, iată casa unde Chicot a
suferit. dacă nu pentru tine, Dumnezeul meu, cel puţin
pentru una din făpturile tale. Chicot nu ţi-a cerut niciodată
să-l nenorocеşti pe domnul de Mayenne, autorul marti-
riului său, nici pe maestrul Nicolas David, cel care a fost
pus să-l chinuiască. Nu, stăpîne, Chicot a ştiut să aştepte,
fiindcă Chicot e răbdător, cu toate că nu la infinit, şi iată,
s-au scurs şase ani încheiaţi; dintre care unul bisect, de
cînd Chicot îngrămădeşte dobînzile micului cont deschis
între el şi domnii de Mayenne şi Nicolas David ; or, cu
zece la sută cît este dobînda legală — deoarece asta-i do-
bînda cu care regele împrumută — dobînzile adunate în
şapte ani dublează capitalul. Fă deci, Dumnezeule mare,
Dumnezeule drept, ca răbdarea lui Chicot să mai ţină încă
un an. pentru ca astfel cele cincizeci de lovituri pe care
Chicot le-a primit în această casă din porunca asasinului
de prinţ loren şi a spadasinului de avocat normand şi care
au stors din trupul lui Chicot o jumătate ocă de sînge să
se ridice la o ocă şi la o sută de lovituri pentru fiecare
dintre ei ; în aşa fel încît domnul de Mayenne, cît e el de

gras, și Nicolas David, cit e el de lung, să n-aibă nici destul sînge, nici destulă piele ca să-i plătească lui Chicot și să fie nevoiți să dea faliment pe la ultimii cincisprezece sau douăzeci la sută, trecînd pe ceea lume la a optzecea sau a optzeci și cincea lovitură de nuia. În numele tatălui, și al fiului, și al sfîntului duh, amin !

— Amin ! zise regele.

Chicot sărută pămîntul, spre marea mirare a privitorilor care nu înțelegeau nimic din această scenă, și veni să-și reia locul în litieră.

— Ei, ia spune, jupîn Chicot, la ce bun toată această lungă și ciudată litanie ? La ce bun să te bați cu pumnii în piept ? Pentru ce toate scîlîmbăielile astea dinaintea unei case cu o înfățișare atît de profană ? întrebă regele.

— Sire — răspunse bufonul — pentru că Chicot este ca vulpea, Chicot adulmecă și linge vreme îndelungată pietrele unde și-a lăsat sîngele, pînă în ziua cînd el sfîrșimă capul celor ce l-au făcut să și-l verse.

— Sire ! strigă Quélus. Pot să pariez că în rugăciunea lui, așa cum și maiestatea voastră a putut să audă, Chicot a pronunțat numele ducelui de Mayenne ; deci pariez că rugăciunea aceasta este în legătură cu ciomăgeala despre care vorbeam mai adineauri.

— Pariati, seniore Jacques de Lévis, conte de Quélus — zise Chicot — pariați și veți cîștiga.

— Va să zică asta-i ! exclamă regele.

— Sire, chiar în casa aceasta — reluă bufonul — Chicot avea o iubită, o făptură blondă și fermecătoare, o adevărată doamnă, pe legea mea ! Într-o noapte, cînd venea s-o vadă, un oarecare prinț gelos înconjură casa, îl înhăță pe Chicot și puse să fie biciuit atît de groaznic, încît Chicot ieși de-a dreptul prin fereastră, deoarece n-a mai avut răgaz s-o mai deschidă și, de la înălțimea balconașului, sări în stradă. Or, cum este o minune că Chicot nu s-a făcut zob, de cîte ori el trece prin fața acestei case, ingenunchează și se roagă, mulțumind Domnului că l-a scăpat dintr-un asemenea impas.

— Ah, bietul Chicot ! Și dumneavoastră, sire, îl învinuați ! Totuși mi se pare că s-a purtat ca un bun creștin, cînd a făcut ce a făcut.

— Așadar, ai fost strașnic ciomăgit, bietul meu Chicot ?

— O, de minune, sire ! Însă nu chiar atât pe cât ar fi vrut-o...

— Cum așa ?

— Da, de fapt, n-aș fi fost cîtuși de puțin supărat dacă încasam vreo cîteva lovituri de spadă.

— Pentru păcatele tale ?

— Nu, pentru cele ale domnului de Mayenne.

— Aha, înțeleg : vrei să dai Cezarului...

— Nicidecum Cezarului. Să nu confundăm, sire ; Cezar este marele general, este războinicul neînfricat, este frațele mai mare, acela care vrea să fie rege al Franței. Nu, acela are socoteli cu Henric de Valois și socoteala asta te privește pe tine, fiule : plătește-ți datoriile tale, Henric, pe-ale mele mi le voi plăti eu.

Lui Henric nu-i plăcea să i se vorbească despre vărul său, ducele de Guise ; și apostrofa lui Chicot îl făcu să devină grav, de aceea ajunseră la Bicêtre fără ca discuția întreruptă să mai fie reluată.

Distanța între Luvru și Bicêtre o parcurseseră în trei ore, așa încît optimiștii sperau să fie la Fontainebleau a doua zi către seară, în vreme ce pesimiștii puteau să parieze că nu vor ajunge decît abia a treia zi spre prînz.

Chicot pretindea că nu vor ajunge de loc.

Ieșind din Paris, cortegiul păru să se miște mai în voie ; dimineata era destul de frumoasă, vîntul sufla cu mai puțină îndirjire ; soarele reușise, în sfîrșit, să străpungă norii, s-ar fi zis că este una din acele frumoase zile de octombrie cînd cei ce se plimbă, auzind zgomotul ultimelor frunze care cad, aruncă o dulce privire în ceața tainică și albăstrie ce învăluie pădurile foșnitoare.

La ora trei după-amiază alaiul ajunsese lîngă zidurile conacului Juvisy. De acolo se zărea podul peste Orge și marele han Cour-de-France, care încredința vîntului aspru al înserării mirosul de frigări și larma veselă a bucătăriei.

Nasul lui Chicot prinse din zbor miroaznele culinare. El se aplecă în afară și văzu de departe, în pragul hanului, mai mulți oameni înfășurați în mantii. În mijlocul lor stătea un individ gras și mic de stat, a cărui față era pe de-a-ntregul acoperită de o pălărie cu boruri largi.

Văzînd alaiul, oamenii se grăbiră să intre înăuntru. Dar omul cel scund și gras nu se retrase îndeajuns de repede, așa încît atrase atenția lui Chicot. Tocmai în clipa cînd grăsanul intra, gasconul nostru sări jos din litiera regală, se duse să-și ia calul de la pajul care i-l ducea de căpăstru și, ascuns în ungherul unui pod, contopit cu primele umbre ale serii, lăsă să se îndepărteze alaiul, care își urma drumul spre Essoannes, unde regele dorea să innopteze ; apoi, după ce ultimii cavaleri dispărură, după ce zgomotul roților litierei pe caldarîmul drumului se stînsese în depărtări, el ieși din ascunzătoarea sa, făcu un ocol prin spatele clădirii și se înfățișă la ușa hanului, ca și cum ar fi venit dinspre Fontainebleau. Ajungînd în fața ferestrei, Chicot aruncă iute o privire înăuntru și constată cu plăcere că oamenii pe care-i zărise erau tot acolo, iar dintre ei nu lipsea individul scurt și gras, căruia îi acordase o deosebită atenție. Numai că, întrucît Chicot părea să aibă motivele lui dorind să nu fie recunoscut de insul amintit, în loc să intre în odaia unde se găsea acesta, el ceru să i se aducă o sticlă cu vin în camera de vizavi și se așeză în așa fel, încît nimeni să nu poată ieși pe ușă fără a fi văzut.

Din această încăpere, ținîndu-se prudent în umbră, Chicot putea să-și afunde privirea pînă în ungherul unde se găsea un cămin. Acolo, pe un scăunaș, sta omul cel scund și gras : acesta, crezînd, fără îndoială, că n-are a se teme de ochiul iscoditor al nimănui, se lăsa scaldat de lumina vie a focului, care își înteeți căldura și strălucirea, datorită unui braț de curpeni aruncat în vatră.

— Nu m-am înșelat — mormăi Chicot. Și în timp ce îmi făceam rugăciunea în fața casei din strada Noyers, s-ar fi zis că adulmecam întoarcerea acestui om. Dar de ce să se întoarcă așa, pe tăcute, în scumpa capitală a amicului nostru Irod ? De ce să se ascundă la trecerea lui ? Ah ! Pilat ! Pilat ! Oare bunul Dumnezeu nu vrea să-mi dăruiască anul pe care i l-am cerut și mă silește să plătesc mai curînd decît credeam ?

Bucuros, Chicot își dădu numaidecît seama că, din locul unde se afla instalat, putea nu numai să vadă, ci să și audă, mulțumită unui efect de acustică oferit uneori în chip atît de capricios de hazard. Așadar, el începu să tragă cu urechea, silindu-se totodată să nu scape nimic din ochi.

— Domnilor — se adresă omul scund și gras însoțitorilor săi — socot că e timpul să plecăm ; a trecut de mult și ultimul lacheu din cortegiu ; cred deci că la ora asta drumul e sigur.

— Absolut sigur, monseniore — răspunse o voce care-l făcu pe Chicot să tresară și care ieșea dintr-un trup căruia pînă atunci gasconul nu-i acordase nici o atenție, absorbit cum era să urmărească personajul principal.

Individul din al cărui trup ieșea vocea aceea era tot atît de înalt pe cît de bondoc era cel căruia i se adresase cu titlul de monseniore, la fel de palid pe cît de roșcovan era celălalt, la fel de slugarnic pe cît de obraznic se dovedea cel îndesat.

„Ah, jupîne Nicolas — își zise Chicot, rîzînd pe înfundate : *Tu quoque* ¹... Bun ! Am fi prea nenorocoși dacă de data asta ne-am despărți fără să ne spunem două vorbe“. Și golindu-și paharul, gasconul nostru plăti hangului, așa încît nimic să nu-l facă să întîrzie cînd va socoti că e timpul să plece.

Prevederea nu era de loc rea, căci cei șapte care atrăseseră atenția lui Chicot plătiră sau, mai bine zis, individul cel scund și gras plăti pentru toți, apoi fiecare își luă în primire calul din mîna unui lacheu sau grăjdar și, urcîndu-se în șa, micul grup se așternu la drum spre Paris, mistuindu-se curînd în primele neguri ale înserării.

— Bun ! zise Chicot. Prin urmare, el se duce la Paris ; atunci mă întorc și eu acolo.

Și, încălecînd la rîndul său, Chicot îi urmări de departe fără a pierde o clipă din ochi pelerinile lor cenușii, iar cînd din prudență îi pierdea din vedere, nu înceta să-și încordeze auzul spre a desluși pasul cailor lor.

Călăreții părăsiră drumul spre Fromenteau, o luară peste cîmp ca să ajungă la Choisy, apoi, traversînd Sena pe podul de la Charenton, intrară prin poarta Saint-Antoine, ca să se piardă, ca un roi de albine, înlăuntrul palatului de Guise, ce părea că n-așteaptă decît sosirea lor pentru a-și închide din nou porțile.

— Aha ! zise Chicot, furișîndu-se la colțul străzii Quatre Fils. În tărășenia asta nu-i amestecat numai Mayenne, ci și

¹ Chiar tu (în limba latină în text).

de Guise. Pînă acum lucrurile păreau doar ciudate, acum încep să devină interesante. Să așteptăm.

Și Chicot așteptă mai bine de un ceas, cu toată foamea și frigul care începeau să-l muște cu dinții lor ascuțiți. În sfîrșit, poarta se deschise din nou, dar în loc de șapte călăreți înfășurați în pelerinele lor se iviră șapte călugări ai ordinului Sainte-Geneviève, înfășurați în rasele lor cu glugi și bălăngăbind șiraguri lungi de mătănii.

— O ! se miră bufonul. Ce deznodămînt neașteptat ! Oare palatul de Guise este pînă într-atît îmbibat de sfințenie, încît ticăloșii se preschimbă în oile Domnului de îndată ce ating pragul ? Pare din ce în ce mai interesant.

Și Chicot îi urmări pe călugări, așa cum îi urmărise pe călăreți, fără a se îndoii o clipă că sutanele acopereau aceleași trupuri pe care le acoperiseră pelerinele.

Călugării traversară Sena pe la podul Notre-Dame, străbătură insula Cité, lăsară în urmă Petit Pont, o luară prin Piața Maubert și urcară pe strada Sainte-Geneviève.

— Ce ? ! zise Chicot, după ce-și scoase pălăria în fața casei din strada Noyers, unde dis-de-dimineată se rugase. Nu cumva ne reîntoarcem la Fontainebleau ? În acest caz, n-am luat-o pe drumul cel mai scurt. Ba nu, iată că mă înșel, nu vom merge atît de departe.

Într-adevăr, călugării se opriseră la poarta minăstirii Sainte-Geneviève, apoi intraseră în nartex, unde se zărea un alt călugăr al aceleiași ordin care controla cu cea mai mare atenție mîinile celor ce intrau.

„Ei, drace ! gîndi Chicot. Pare-se că astă-seară, pentru a putea intra în minăstire, trebuie să fii curat pe mîini. Hotărît lucru, se întîmplă ceva extraordinar.“

Făcînd această reflexie, Chicot, nehotărît încă asupra celor ce se cuvenea să întreprindă pentru a nu-i pierde din ochi pe indivizii în urmărire a căroră pornise, privi în jurul său și văzu cu mirare că de pe toate străzile ce duceau spre minăstire apăreau glugi, unele singuratice, altele mergînd două cîte două, dar toate îndreptîndu-se în aceeași direcție.

— Ei, drăcie ! exclamă Chicot. Te pomenești că astă-seară o fi vreun sobor la minăstire, de sînt chemați toți călugării genovezini din Franța ? Uite, pe cîntea mea de

gentilom, e pentru prima oară cînd tare aş avea chef să fiu şi eu de faţă ; mărturisesc că pofta asta a pus stăpînire pe mine.

Ingrămădindu-se în nartex, călugării îşi arătau mîinile sau un semn pe care îl ţineau cumva în palmă, apoi treceau mai departe.

„Aş putea să intru de minune o dată cu ei — îşi zise Chicot — dar pentru asta îmi lipsesc două lucruri esenţiale : mai întîi, cuvioasele veşminte monahale care-i aco-peră, dat fiind că nu zăresc nici un laic printre aceste sfinte personaje ; iar în al doilea rînd, semnul acela pe care îl arată fratelui portar, căci, negreşit, de arătat, văd că arată ceva. Ah, frate Gorenflot, frate Gorenflot, dacă te-aş avea aici, la îndemîină, vrednicul meu prieten !”

Exclamaţia îi fu smulsă de amintirea unuia dintre cei mai de treabă călugări ai ordinului Sainte-Geneviève, tovarăşul dintotdeauna al lui Chicot cînd întîmplător acesta nu prinzea la Luvru, tocmai călugărul acela cu care gasconul nostru se opriase la crîşma de la poarta Montmartre în ziua procesiunii penitenţilor şi înfulecase o lişiţă, şi băuse vin fiert cu mirodenii.

Monahii continuau să curgă şuvoi spre mînăstire, de-ai fi crezut că jumătate din populaţia Parisului se călugărise, iar fratele portar, neobosit, îi controla pe toţi cu aceeaşi încordată atenţie.

„Ei, poftim, poftim ! îşi zise Chicot. Hotărît lucru că astă-seară se petrece ceva extraordinar. Hai să fim curioşi pînă la capăt. E ora şapte şi jumătate, examinarea celor primiţi înăuntru s-a terminat. Trebuie să-l găesc neapărat pe fratele Gorenflot la «Cornul Abundenţei» : e ora cînd el cîncează.”

Chicot lăsa legiunea de monahi să mişune prin împrejurimile mînăstirii şi să se strecoare apoi pe poartă, iar el, strunindu-şi calul în galop, ajunsese în strada Saint-Jacques, unde, vizavi de mînăstirea Saint-Benoît, se înălţa, prosper şi ticsit de învăţăcei şi de călugări gilcevitori, hanul la „Cornul Abundenţei“. Chicot era cunoscut în local nu ca un client obişnuit, ci ca unul dintre acei misterioşi oaspeţi care se abăteau din cînd în cînd spre a

lăsa la crîșma jupînului Claude Bonhomet un ban de aur și vreo fărîmă din mintea lor. Așa se numea vistiernicul darurilor lui Bahus și ale zeiței Ceres, care deșerta fără încetare faimosul corn mitologic. ales să-i slujească drept firmă la han.

XVIII

ÎN CARE CITITORUL VA AVEA PLĂCEREA DE
A FACE CUNOȘTINȚĂ CU FRATELE GORENFLOT,
DESPRE CARE A MAI FOST VORBA DE DOUĂ ORI
ÎN CURSUL POVESTIRII ACESTEIA

Ziua frumoasă fu urmată de o seară frumoasă, numai că, după cum ziua fusese rece, seara era și mai rece.

De sub pălăriile trecătorilor întîrziați vedeai cum aburii care le ieșeau din gură capătă o nuanță roșiatică în lumina felinarului. Pe pămîntul înghețat răsunau limpede pașii drumeților și se auzea cîte un *brrr!* zgomotos, smuls omului de ger și propagat pe suprafețele elastice, cum ar zice un fizician din zilele noastre. Într-un cuvînt, era un pui de ger de primăvară, dintr-acelea care te fac să ți se pară de un farmec neîntrecut minunata culoare trandafirie a geamurilor unui han.

Chicot intră în prima încăpere, iscodi cu privirea toate colțurile și colțișoarele și, negăsindu-l printre oaspeții jupînului Claude pe acela pe care-l căuta, trecu la bucătărie ca un adevărat client obișnuit al localului.

Stăpînul hanului se pregătea să citească ceva pios, în timp ce un strat de untură, într-o cogeamite tigaie, aștepta doar căldura trebuitoare ca să primească o puzderie de pești dați prin făină.

La zgomotul pe care Chicot îl stîrni intrînd în bucătărie, jupîn Bonhomet înălță capul.

— A, dumneavoastră sînteți, domnul meu — zise hăngiul, închizînd cartea. Bună seara și poftă bună!

— Mulțumesc pentru amîndouă, cu toate că jumătate din urare e spusă spre folosul și al dumatăle, și al meu. Dar asta rămîne de văzut.

— Cum adică ?

— Da, dumneata știi că nu-mi place în ruptul capului să mănînc singur.

— Dacă trebuie, domnule — zise Bonhomet, scoțîndu-și de pe cap tichia de culoarea fisticului — voi cîna cu dumneavoastră.

— O, îți mulțumesc, scumpă gazdă, dar, deși știu că ești un minunat tovarăș, totuși pe altcineva caut eu.

— Poate pe fratele Gorenflot ? întrebă Bonhomet.

— Ei, da, chiar pe el — răspunse Chicot. A început să înfulece ?

— Nu, nu încă, cu toate astea, grăbiți-vă.

— Să mă grăbesc ?

— Da, căci peste cinci minute va și termina.

— Zici că fratele Gorenflot n-a început să mănînce și peste cinci minute va și sfîrși ? întrebă Chicot, clătînd din cap, ceea ce în toate țările din lume e semn de neîncredere.

— Domnule, astăzi e miercuri și intrăm în postul mare — zise jupîn Claude.

— Ei, da ! răspunse Chicot, dar cu un aer foarte puțin încrezător în privința înclinațiilor cucernice ale lui Gorenflot. Și pe urmă ?

— Hm, păi... — și Claude ridică din umeri, într-un gest care însemna în chip vădit : „Nici eu nu înțeleg mai mult decît dumneavoastră, dar așa este“.

— Negreșit — replică Chicot — ceva nu-i în regulă ! Auzi, doar cinci minute pentru cîna lui Gorenflot ! Mi-e dat să văd azi niște lucruri miraculoase.

Și, cu aerul unui călător care pune piciorul pe un tărîm necunoscut, Chicot făcu cîțiva pași spre un soi de separeu, împinse ușa cu geamurile acoperite de o perdea de lînă în carouri albe și trandafirii și zări în fund, la lumina unei lumînări ce fumega, pe vrednicul călugăr răs-firînd încet, pe farfurie, o porție costelivă de spanac fiert în apă, pe care încerca să-l facă mai gustos amestecînd în iarba aceea firimituri de brînză de Surènes.

În vreme ce vrednicul călugăr învîrtește de zor acel amestec, cu o mutră care arată neîncrederea lui în reușita tristei combinații, să încercăm a-l înfățișa sub un aspect care-i va despăgubi pe cititorii noștri de a fi întirziat atita vreme să-l cunoască.

Fratele Gorenflot număra cam vreo treizeci și opt de ani și avea vreo cinci picioare înălțime. Această statură, poate nițel cam scundă, se compensa — după zisa fratelui monah — prin minunata armonie a proporțiilor ; căci el cîștiga în lățime ceea ce pierdea în înălțime, măsurînd aproape trei picioare de la un umăr la celălalt, ceea ce, după cum fiecare știe, echivalează cu o circumferință de nouă picioare.

Din mijlocul omoplaților herculeeni se ridica un gît puternic, străbătut de mușchi groși cît degetul mare și ieșiți în afară ca niște frînghii. Din nefericire, și gîtul era proporțional cu restul, adică tot scurt, tot gros, așa că, la primele emoții ceva mai mari pe care fratele Gorenflot le-ar fi încercat, apoplexia ar fi fost iminentă. Dar, conștient de acest defect și de primejdia ce îl păștea, fratele Gorenflot nu se tulbura niciodată ; ba, trebuie s-o spunem, se întîmpla chiar foarte rar să-l vezi așa de răvășit cum arăta în clipa cînd Chicot intră înăuntru.

— Ei, prietene, ce faci aici ? strigă la el gasconul nostru, privind rînd pe rînd la ierburi, la Gorenflot, la lumina care fumega și la o cupă mare, plină ochi cu o apă abia colorată de cîteva picături de vin.

— Vezi bine, frățicare, că cinez — răspunse Gorenflot cu o voce care, de puternică ce era, s-ar fi putut lua la întrecere cu clopotul minăstirii.

— Asta numești tu a cina, Gorenflot ? Ierburi, brînză ? Haida de ! zise Chicot.

— Sîntem în prima miercuri din postul mare ; să ne mîntuim sufletul, frățioare, să ne mîntuim sufletul — răspunse Gorenflot pe nas, ridicînd cucernic ochii spre cer.

Chicot rămase înmărmurit : din privirea lui ghiceai limpede că el îl văzuse de nenumărate ori pe Gorenflot glorificînd într-altfel acest interval sacru al postului care începuse.

— Să ne mîntuim sufletul ! repetă el. Și, mă rog, ce dracu au de-a face apa și ierburile cu mîntuirea noastră ?

— *Eu vineri carne n-oî minca.*

Şi miercurea, de asemenea — zise Gorenflot.

— Dar la ce oră ai prânzit ? îl întrebă Chicot.

— N-am prânzit de loc, frăţioare — răspunse călugărul, vorbind din ce în ce mai pe nas.

— A, dacă-i vorba să bolboroseşti pe nas, sînt gata să mă iau la întrecere cu toţi călugării genovezini din lume. Atunci, dacă n-ai prânzit — zise Chicot, vorbind la rîndu-i şi mai virtos pe nas — ce-ai făcut, frăţioare ?

— Am alcătuit o predică — spuse Gorenflot, înălţîndu-şi semeţ capul.

— Ei, poftim, o predică ! Şi ce să faci cu ea ?

— S-o rostesc astă-seară la mînăstire.

„Tiii ! îşi zise în sinea lui Chicot. O predică astă-seară ; e caraghios !”

— Şi — adaugă Gorenflot, ducînd la gură prima îmbucătură de spanac cu brînză — chiar trebuie să plec ; s-ar putea ca ascultătorii mei să devină nerăbdători.

Chicot se gîndi la puzderia de călugări pe care-i văzuse îndreptîndu-se spre mînăstire şi, amintindu-şi că domnul de Mayenne, după toate probabilităţile, se afla printre ei, se întrebă cum se face să tocmai Gorenflot, care pînă atunci fusese preţuit pentru calităţi ce nu aveau nici o legătură cu darul vorbirii, fusese ales de superiorul său, Joseph Foulon, abatele mînăstirii Sainte-Geneviève, ca să propovăduiască în faţa prinţului loren şi a unei asistenţe alit de numeroase.

— Va să zică aşa ! exclamă el. Şi la ce oră ţii predica ?

— De la nouă la nouă şi jumătate, frate.

— Bun ! E nouă fără un sfert ! O să-mi jertfeşti cinci minute. Ce dracu ! Au trecut mai bine de opt zile de cînd n-am mai avut prilejul să mîncăm împreună.

— Nu din vina noastră — îl potoli Gorenflot — iar prietenia dintre noi n-a suferit cu nimic, crede-mă, prea scumpul meu frate : îndatoririle dumitale te leagă de marele nostru rege Henric al III-lea, Domnul să-l ţină în viaţă ; îndatoririle mele îmi impun să fac chetă în folosul bisericii, iar după aceea, să mă rog. Aşa că nu-i de mirare să fim despărţiţi.

— Ai dreptate ! Dar, la naiba, tocmai de-aia mi se pare că trebuie să fim veseli cînd ne regăsim — zise Chicot.

— Eu sint cum nu se poate mai vesel — răspunse Gorenflot, cu cea mai jalnică mutră din lume — dar asta nu mă împiedică să te părăsesc.

Și călugărul făcu o mișcare, vrînd să se ridice.

— Isprăvește-ți cel puțin ierburile — îl îndemnă Chicot, punîndu-i mina pe umăr și silindu-l să se așeze din nou.

Gorenflot privi farfuria cu spanac și oftă. Apoi ochii săi se îndreptară spre apa înroșită și el întoarse capul.

Chicot își dădu seama să sosise clipa prielnică atacului.

— Ți-aduci aminte de prînzișorul despre care ți-am pomenit mai adineauri ? Hei, știi tu, acolo, la poarta Montmartre, în vreme ce marele nostru rege Henric al III-lea se biciuia pe sine și-i biciuia pe alții, noi am înfulecat o lișită vinată în bălțile de la Grange-Batelière, pregătită cu sos de raci, și am băut vinișor de Bourgogne. Cum îi spui dumneata vinului ăluia ? Nu e vinul pe care l-ai descoperit dumneata ?

— E un vin de prin părțile mele, din Romançe — lămuri Gorenflot.

— Da, da, mi-aduc aminte, e laptele pe care l-ai supt cînd ai venit pe lume, vrednice fiu al lui Noe.

Gorenflot își linse buzele, cu un zîmbet melancolic.

— Ce zici de vinul ăla ? întrebă iar Chicot.

— Era bun — răspunse călugărul — totuși există vin și mai bun.

— Tocmai asta susținea alaltăieri seară Claude Bonhomme, crișmarul nostru, pretinzînd că el are în pivniță cinci-zece de sticle de vin, pe lingă care vinul confratelui său de la poarta Montmartre nu-i altceva decît apă chioară.

— Și-i adevărat — recunosc Gorenflot.

— Cum ? I-adevărat ? ! strigă Chicot. Și dumneata înghiți ticăloasa asta de apă înroșită, cînd n-ai decît să întinzi mîna ca să bei asemenea vin ? ! Ptiu, la naiba !

Și Chicot, luînd cupa călugărului, deșertă conținutul pe podea.

— E timp pentru toate, frățioare — vorbi Gorenflot. Vinul e bun cînd, după ce l-ai sorbit, nu mai ai nimic de făcut decît să-l preamărești pe Dumnezeu, care ni l-a dat,

însă cînd ai de ținut o predică, apa este mai indicată, nu ca gust, dar ca foloase : *facunda est aqua*¹.

— Nu zău ! exclamă Chicot. *Magis facundum est vinum*², iar ca dovadă, eu, care de asemenea am de rostit o cuvîntare și care cred neștrămutat în rețeta mea, am să poruncesc să vină o sticlă din acest vin de Romanée și... pe legea mea, cu ce mă sfătuiești s-o întovărășesc, Gorenflot ?

— Nici într-un caz cu buruieni de-astea — zise călușarul. Sînt cum nu se poate mai rele.

— Brrr ! se scutură Chicot, luînd farfuria lui Gorenflot și mirosind-o. Brr ! Bufonul crăpă o ferestruie și azvîrli în stradă spanacul, cu farfurie cu tot, pe urmă se întoarse și strigă : Jupîne Claude !

Cîrciumarul, care pesemne trăgea cu urechea, se ivi în prag.

— Jupîne Claude — zise Chicot — adu-mi două sticle din vinul ăla de Romanée, despre care dumneata spui să nimeni n-are altul mai bun.

— Două sticle ? ! se miră Gorenflot. Ce să faci cu ele de vreme ce eu nu beau ?

— Dacă ai bea, aș comanda patru, aș comanda șase, aș comanda tot ce există la crîsmă — zise Chicot. Dar cînd beau de unul singur, nu beau cine știe ce, și două sticle îmi vor fi de ajuns.

— De fapt — recunosc Gorenflot — două sticle e tot mai cît trebuie, și dacă mănînci de post, duhovnicul dumitale n-o să aibă nimic de zis.

— Firește ! încuviință Chicot. Cum să mănînci de dulce într-o miercură din post ? ! Se poate așa ceva ? !

Și îndreptîndu-se spre cămară, în vreme ce jupîn Bonhomet cobora în pivniță ca să aducă cele două sticle comandate, Chicot scoase la iveală o puiculiță grasă de Mans.

— Ce tot scotocești acolo, frate ? îl întrebă Gorenflot, care urmărea cu un interes involuntar gesturile gasconului. Ce cauți ?

¹ Apa este ușoară (în limba latină în text).

² Vinul este mai ușor (în limba latină în text).

— Vezi bine, îmi iau crapul ăsta, de teamă să nu pună mîna altul pe el. În miercurile din post e bătaie pe ăst soi de mîncăruri.

— Un crap ! se miră Gorenflot.

— De bună seamă, un crap — întări Chicot, punîndu-i dinainte pasărea ispititoare.

— Și, rogu-te, de cînd au crapii cioc ? întrebă călugărul.

— Cioc ? se arată nedumerit gasconul. Unde vezi cioc ? Eu nu văd decît un bot.

— Și aripi ? stăruie călugărul.

— Aripioarele cu care înoată.

— Și pene ?

— Nu pene, solzi ! Solzi, scumpul meu Gorenflot ! Ești beat.

— Beat ? ! strigă Gorenflot. Eu beat ? ! Ei, asta-i bună ! Eu care n-am mîncat decît spanac și n-am băut decît apă...

— Atunci să știi că spanacul ți-a căzut greu la stomac și apa ți s-a urcat la cap.

— Aha, iată că vine crișmarul nostru. El o să ne lămurească.

— Ce anume ?

— Dacă ăsta e un crap sau e o găină.

— Fie, dar mai întii să-mi destupe vinul. Vreau să știu dacă-i același vin. Jupîne Claude, destupă sticla !

Jupîn Claude destupă o sticlă și-i turnă lui Chicot o jumătate de pahar. Acesta înghiți numaidecît jumătate de pahar și plescăi de plăcere.

— Ah ! se întristă el apoi. Sînt un slab cunoscător, limba mea n-are memorie nici cît negru sub unghie ; mi-e cu neputință să spun dacă-i mai prost sau mai bun decît cel de la poarta Montmartre. Nici măcar nu-s sigur că-i același vin.

Ochii lui Gorenflot se aprinseseră privind cele cîteva picături de lichid rubiniu rămase în fundul paharului lui Chicot.

— Ia, frate — îl îndemnă gasconul, turnînd un deget de vin în cupa călugărului — doar asta ți-e menirea pe lume : să-ți ajuți aproapele. Ajută-mă !

Gorenflot apucă paharul, îl duse la gură și gustă pe-ndelete puțină licoare ce conținea.

— E din aceeași podgorie, nici vorbă — zise el — dar...

— Dar ? se interesă Chicot.

— Dar am gustat prea puțin, ca să pot spune dacă-i mai prost sau mai bun.

— Doresc totuși să știu — stăruie Chicot. La dracu ! Nu vreau să mă tragă nimeni pe sfoară și, de n-ai fi avut de rostit predica ceea, te-aș fi rugat să mai guști o dată din vinul ăsta.

— O să mai gust ca să-ți fiu pe plac — zise călugărul.

— Păi te cred ! îl îmbie Chicot.

Și-i umplu paharul pe jumătate. Gorenflot îl duse la gură la fel de cucernic ca și prima dată și gustă vinul cu aceeași conștiințiozitate.

— E mai bun — zise el — da, da, mai bun, ți-o garantez eu.

— Aș ! Te-ai înțeles cu crîșmarul nostru !

— Un bun cunoscător trebuie să recunoască în primul rînd podgoria. În al doilea rînd soiul și în al treilea rînd vechimea — îl lămuri Gorenflot.

— Ah, vechimea ! exclamă Chicot. Zău că tare aș vrea să aflu cîți ani are vinul ăsta.

— Asta-i destul de lesne — răspunse Gorenflot, întinzînd iar paharul. Toarnă-mi numai două picături și o să-ți spun.

Chicot umplu pe trei sferturi paharul monahului, iar acesta îl goli pe îndelete și nu mai ceru.

— E din 1561 — zise el, punînd paharul jos.

— Da, chiar așa este — strigă Claude Bonhomet. De la Crăciunul lui 1561.

— Frate Gorenflot, la Roma au fost trecuți în rîndul sfinților unii care nu o meritau atît cît meriți dumneata — spuse gasconul, descoperindu-se.

— Puțină obișnuință, frate, atîta tot — zise cu modestie Gorenflot.

— Și puțină predispoziție — adăugă Chicot. Drace, doar obișnuința singură nu face două parale ; de pildă, eu, care am pretenția că obișnuința nu-mi lipsește. Dar ce faci ! ?

— După cum vezi, mă ridic.

— De ce ?

— Ca să merg la adunare.

— Fără să guști o bucatică de crap ?

— Ah, adevărat ! zise Gorenflot. Pare-se că vrednicul meu frate se pricepe la mincare și mai puțin decit la băutură. Jupine Bonhomet, ce vietate spui dumneata că e asta ? Și Gorenflot îi arată crișmarului mărul discordiei.

Acesta îl privi mirat pe cel care-i punea o asemenea întrebare.

— Da — întări Chicot — ești întrebat ce vietate este aceasta ?

— La naiba, e o puică ! răspunse crișmarul.

— O puică ! repetă Chicot cu un aer uluit.

— Ba încă din Mans — continuă jupin Claude.

— Ei bine ? sări triumfător Gorenflot.

— Ei bine, după cît se pare, m-am înșelat — recunosc Chicot — dar cum grozav am poftă să gust din puica asta fără ca totuși să păcătuiesc, fă-mi plăcerea, și, în numele prieteniei ce ne leagă, stropește-o cu cîteva picături de apă și boteaz-o crap.

— O ! O ! făcu Gorenflot.

— Da, te rog — îl imploră gasconul. Căci, fără tine, aș fi îmbucut cine știe ce animal, săvîrșind un păcat de moarte.

— Fie, s-o botez, dar nu mai e apă ! zise Gorenflot, care, prin firea lui de minunat tovarăș, începea să se înfierbînte după cele trei degustări.

— Nu mai știu unde — își aminti Chicot — se spune : „Cînd e vorba de grabă mare, te vei folosi de ceea ce ai la îndemînă“. Intenția contează. Botează cu vin, frate, botează cu vin. Vietatea din farfurie o să fie, poate, mai puțin catolică, dar nu mai puțin gustoasă.

Chicot umplu ochi paharul călugărului : prima sticlă se golise.

— În numele lui Bahus, al lui Momus și Comus, trei-mea marelui sfînt Pantagruel, te botez crap ! rosti solemn Gorenflot.

Și muindu-și virful degetelor în vin, lăsă să cadă peste pasăre două-trei picături de licoare.

— Acum — zise gasconul, ciocnind paharul cu călugărul — să închinăm în sănătatea celei de curînd botezate ! Deie Domnul ca ea să fie friptă atît cît trebuie și fie ca meșteșugul jupinului Claude Bonhomet, desfășurat

ca s-o prepare în chipul cel mai desăvîrșit, să adauge la însușirile ei firești !

— În sănătatea ei ! exclamă Gorenflot, curmîndu-și rîsul zgomotos ca să înghită paharul cu vin de Bourgogne pe care i-l turnase Chicot. În sănătatea ei ! La dracu, ia te uită ce mai vin strașnic !

— Jupîne Claude, pune-mi pe dată crapul ăsta la frigare — porunci Chicot. Unge-l cu unt proaspăt, în care vei tăia mărunț slănină și ceapă, apoi, cînd va începe să se rumenească, aruncă în tigaia cu sos de friptură două felii de pîine prăjită și servește-ne totul cald.

Gorenflot nu sufla o vorbă, dar încuviința din ochi și dînd imperceptibil din cap, semn al unei nemaipomenite potriviri de gînduri.

— Acum — urmă Chicot, după ce își văzu dorințele împlinite — adu niște sardele, jupîne Bonhomet, și niște thon. Sîntem în postul mare, cum spunea adineauri pișul nostru frate Gorenflot, și vreau o cină de post. Pe urmă... stai, nu pleca ; mai adu două sticle din vinul ăsta grozav de Romanée din 1561.

Miresmele îmbietoare ale bucătăriei, care aminteau de bucătăria meridională, atît de dragă adevăraților gurmanzi, începeau să se răspîndească în aer și, pe nesimțite, i se urcau călugărului la cap. Îi lăsa gura apă, ochii prinseră a-i străluci, dar încă mai avu puterea să se stăpînească și chiar schiță un gest, vrînd să se ridice.

— Așadar, vrei să mă părăsești la-nceputul luptei ? rosti Chicot.

— Trebuie, frate ! oftă Gorenflot, ridicîndu-și ochii spre cer, pentru a-i arăta lui Dumnezeu cît de mult se jertfește.

— Mare nesocotință să te duci și să predici pe nemîncate !

— Păi de ce ? biigui călugărul.

— Pentru că n-o să ai suflu, frate. Gallienus a spus : *Pulmo hominis facile deficit*. Plămîinii omului sînt slabi și lesne își pierd respirația.

— Ah, da — zise Gorenflot — adesea am simțit-o eu însumi pe propria-mi piele ; dacă aș fi avut plămîni, aș fi fost un mare orator.

— Vezi bine ! îl aprobă Chicot.

— Din fericire — răspunse Gorenflot, alunecind iarăși pe scaun — din fericire nu-mi lipsește zelul.

— Da, dar zelul nu-i de ajuns. În locul dumitale, eu aş gusta din aceste sardele şi aş mai bea câteva picături din nectarul ăsta.

— O singură sardea şi un singur pahar — se hotărî Gorenflot.

Chicot puse o sardea pe farfuria călugărului şi-i dădu a doua sticlă de vin.

Călugărul mîncă sardeaua şi goli paharul.

— Ei ? întrebă Chicot, care, tot îndemnîndu-l pe genovezin să mănînce şi să bea, continua să fie foarte sobru. Ei, ia spune ?

— Într-adevăr, mă simt mai puţin istovit — recunosc Gorenflot.

— I-auzi colo ! sări Chicot. Păi cînd ai de ținut o predică, nu-i vorba să te simți doar mai puţin istovit, ci să te simți cum nu se poate mai bine. Eu, în locul dumitale — urmă gasconul — ca să-mi ating scopul, aş mîncă cele două aripioare ale crapului, căci, dacă nu te mai înfrupți cu ceva, s-ar putea să miroși a vin.

— Ei, comedia naibii ! Știi că ai dreptate ; la asta nu m-am gîndit — zise Gorenflot.

Și cum în clipa aceea cărciumarul tocmai scotea puiculița din frigare, Chicot tăie unul din copane botezate cu numele de aripioare, copan pe care călugărul îl înghiți într-o secundă.

— Cristoase ! exclamă Gorenflot. Gustos pește !

Chicot reteză şi cealaltă „aripioară“ şi i-o aşeză călugărului pe farfurie, în timp ce el sugea cu delicatețe din aripa propriu-zisă.

— Și ud-o nițel cu acest faimos vin — îl momi apoi, destupînd cea de a treia sticlă.

Odată pornit pe drumul ăsta, înfierbîntat şi zgîndărit în adîncurile fără fund ale pîntecului său, Gorenflot nu mai avu tăria să se oprească ; înfulecă „aripioara“, alcătui din oscioare un schelet şi-l strigă pe Bonhomet.

— Jupîne Claude, mor de foame, nu-mi aduci o omletă cu slănină ? se rugă el.

— Dar bineînțeles — îl îmbărbătă Chicot — am şi comandat-o . Nu-i așa, Bonhomet ?

— Fără îndoială — încuviință crîșmarul, care nu-și contrazicea niciodată mușteriii cînd vorbele lor făceau să sporească consumația și, prin urmare, cheltuiala.

— Ei bine, adu-o, jupine ! zise călugărul.

— În cinci minute — răspunse jupînul, căruia Chicot îi făcuse cu ochiul, și ieși să pregătească omleta comandată.

— Ah ! exclamă Gorenflot, proptindu-și de masă pumnul lui uriaș înarmat cu o furculiță. Merge strună !

— Nu-i așa ? făcu Chicot.

— Și dacă omleta ar fi aici, aș îmbuca-o pe nerăsuflăte, așa cum sorb paharul ăsta dintr-o înghițitură.

Și cu ochii strălucind de lăcomie, călugărul dădu pe gît un sfert din cea de a treia sticlă.

— Dar ia spune-mi — își aminti Chicot — erai bolnav, prin urmare ?

— Eram bleg, prietene — zise Gorenflot. Blestemata aia de predică mă-ngrețosase ; de trei zile mă gîndesc la ea.

— Trebuie să fie ceva minunat, nu ? îl ațîță Chicot.

— Măiestru — răspunse călugărul.

— În așteptarea omletei, ia spune-mi ceva din ea !

— Nu, zău, o predică la masă ! se împotrivi Gorenflot. Unde ai mai văzut una ca asta, meștere zălud ? La curtea regelui, stăpînul tău ?

— La curtea regelui Henric, ție-l Domnul, se rostesc discursuri foarte frumoase — zise Chicot, scoțîndu-și pălăria.

— Și despre ce e vorba în discursurile acelea ? întrebă Gorenflot.

— Despre virtute — răspunse Chicot.

— A, da ! se amuză călugărul, răsturnîndu-se în voie pe scaun. Iată o persoană tare virtuoasă regele ăsta al tău, Henric al III-lea !

— Nu știu dacă e virtuos sau nu — răspunse gasconul — dar ceea ce știu e că n-am văzut niciodată ceva de care să roșesc.

— Te cred, ce dracu ! zise călugărul. E multă vreme de cînd tu nu mai roșești, desfrînatule !

— Oho ! exclamă gasconul. Eu desfrînat ! Eu abstenența personificată, eu sobrietatea în carne și oase ! Eu care iau parte la toate procesiunile, care țin toate posturile !

— Da, ale lui Sardanapal, ale lui Nabucodonosor, ale Irodului tău ! Procesiuni aducătoare de profit, posturi ți-

ate din calcul. Din fericire, lumea a început să-l cunoască pe de rost pe regele tău Henric al III-lea, lua-l-ar dracu !

Și Gorenflot, în loc de predica pe care se încapățina s-o rostească, începu în gura mare următorul cîntec :

*Prefăcutul, să ia banul,
Tot pe bietul și sărmanul
Regele-a maimuțărit.
Piine, post și apă — iată
Pe ce-i fu iertarea dată
Ca și unui eremit.
Dar Parisul, care-l știe,
Au-i mai pune în cutie
Nici un sfaț, s-a isprăvit.
Căci atît, acestui rigă,
I-a tot dat, încît îi strigă
Azi : „Hai, du-te la cerșit !“*

— Bravo ! izbucni Chicot. Bravo ! Apoi își șopti sieși : Bun, dacă a-nceput să cînte, o să și vorbească.

În clipa aceea intră jupîn Bonhomet, într-o mină cu faimoasa omletă, iar în cealaltă cu încă două sticle de vin.

— Adu, adu ! strigă călugărul și ochii îi scăpărară, iar un zîmbet larg îi descoperi cei treizeci și doi de dinți.

— Prietene — încercă să-l convingă Chicot — pare-mi-se că ai de ținut o predică.

— Predica o am aici — zise călugărul, lovindu-se peste fruntea care începea să i se înroșească întocmai ca obrajii.

— La nouă și jumătate — zise Chicot.

— Am mințit — o-ntoarse călugărul.

— Și la ce oră trebuia s-o ții ?

— La zece.

— La zece ! Credeam că mînăstirea se închide la nouă.

— N-are decît să se închidă — spuse Gorenflot, privind lumina prin conținutul rubiniu al paharului. Să se închidă, eu am cheie.

— Cheia de la poarta mînăstirii ? ! strigă Chicot. Ai cheia de la poartă ?

— Aici în buzunar — se sumeți Gorenflot, bătîndu-se peste sutană.

— Asta nu se poate — îl întărită Chicot. Cunosce şi eu rînduielele mînaştireşti, căci în trei mînaştiri am făcut penitenţă : cheia mînaştirii nu se încredinţează unui simplu călugăr.

— Uite-o — zise Gorenflot, răsturnîndu-se din nou pe scaun şi arătîndu-i cu satisfacţie lui Chicot o monedă.

— Ia te uită ! Bani ! exclamă Chicot. Aha, înţeleg. Îl cumperi pe fratele portar, ca să intri la orice oră-ţi place, păcătos nenorocit ce eşti !

Gorenflot căscă o gură pînă la urechi, zîbind fericit şi cu graţia omului beat.

— *Sufficit*¹ ! bolborosi el.

Şi se pregăti să-şi vîre în buzunar piesa de argint.

— Ia stai niţel — sări Chicot. Tiii, ia te uită ce monedă curioasă !

— Cu efigia ereticului — zise Gorenflot. Găurită în dreptul inimii.

— Într-adevăr — se lămuri Chicot — este o monedă bătută de regele din Béarn şi are, aşa cum spui, o gaură.

— O lovitură de pumnal — izbucni Gorenflot. Moarte ereticului ! Celui care-l va ucide pe eretic îi este pregătit locul între sfinţi ; partea mea de rai i-o dau lui.

— Da, da — reflectă Chicot — iată că lucrurile încep să se limpezească, dar nenorocitul nu este încă destul de beat. Şi gasconul umplu din nou paharul călugărului. Aşa e ! încuviinţă el. Moarte ereticului ! Trăiască sfînta slujbă !

— Trăiască sfînta slujbă ! strigă Gorenflot, golind paharul dintr-o dată. Trăiască sfînta slujbă !

— Deci — îl trase Chicot de limbă, aducîndu-şi aminte, la vederea monedei din palma lată a tovarăşului său, de călugărul portar care cerceta mîinile tuturor monahilor ce se îmbulzeau în nartexul mînaştirii — deci arăţi fratelui portar moneda asta... şi...

— Şi intru — completă Gorenflot.

— Fără nici o piedică ?

— Cum intră paharul ăsta de vin în burta mea.

Şi călugărul mai dădu pe gît o porţie din generoasa licoare.

¹ E de ajuns (în limba latină în text).

— Drace — exclamă Chicot — păi dacă comparația ta este adevărată atunci intri fără ca măcar s-atingi poarta.

— La drept vorbind, pentru fratele Gorenflot se deschid amîndouă canaturile — bolborosi Gorenflot, beat-mort.

— Și începi predica ?

— Și-mi încep predica — încuviință călugărul. Iată cum se petrec lucrurile : sosesc. Auzi, Chicot ? Sosesc...

— Cred și eu c-aud : sînt numai urechi.

— Prin urmare, sosesc, cum spuneam. Adunarea e numeroasă și aleasă : baroni, conți, duci.

— Și chiar prinți.

— Și chiar prinți — repetă călugărul. Ai brodit-o, prinți și nimic mai mult. Intru modest printre devotații Ligii¹.

— Devotații Ligii — repetă la rîndul său Chicot. Ce înseamnă devotamentul ăsta ?

— Intru printre devotații Ligii. Fratele Gorenflot este strigat și eu înaintez.

Zicînd acestea, călugărul se ridică în picioare.

— Așa, așa — îl îndemnă Chicot — înaintează...

— Și eu înaintez — continuă Gorenflot, silindu-se să îmbine vorba cu fapta ; dar abia făcu un pas că se lovi de colțul mesei și se duse de-a berbeleacul pe dușumea.

— Bravo ! strigă gasconul, ridicîndu-l și așezîndu-l iar pe scaun. Așadar, înaintezi, saluți ascultătorii și începi să spui.

— Nu, eu nu spun nimic, prietenii sînt cei care spun.

— Și ce spun prietenii ?

— Prietenii spun așa ; „Frate Gorenflot ! Predica fratelui Gorenflot, ei, frumos nume pentru un luptător al Ligii : frate Gorenflot !“

Și călugărul își rosti numele, cu intonații mîngietoare.

— „Frumos nume pentru un luptător al Ligii“ — repetă Chicot. Ce adevăr va ieși oare la iveală din vinul bețivanului ăsta ?

— Atunci eu încep.

¹ Este vorba de Sfînta Ligă, înființată în 1576 în Franța de către catolici, sub conducerea ducelui de Guise. Sub pretextul de a apăra religia catolică împotriva ereticilor, adepții Ligii urmăreau răsturnarea regelui Henric al III-lea și aducerea pe tronul Franței a familiei de Guise.

Și călugărul se ridică iar, închizînd ochii și rezemîndu-se de zid, căci era beat turtă.

— Va să zică începi — îi ținu isonul Chicot, sprijinindu-l de perete.

— Încep : „Frații mei, frumoasă zi pentru credință ; frații mei, foarte frumoasă zi pentru credință ; frații mei, foarte, foarte frumoasă zi pentru credință“.

După acest ghiveci de superlative, Chicot își dădu seama că nu mai poate scoate nimic de la călugăr, așa că îl lăsă în pace. Fratele Gorenflot, care nu-și păstra echilibrul decît grație sprijinului lui Chicot, de îndată ce nu mai avu sprijinul acestuia, alunecă de-a lungul peretelui ca o scîndură rău proptită și lovi masa cu picioarele, trîntind la pămînt cîteva sticle goale.

— Amin ! zise Chicot.

Aproape în aceeași clipă un sforăit aîdoma unui tunet făcu să se cutremure geamurile strîmtei încăperi.

— Bun ! spuse Chicot. Iată cum copanele găinii își fac efectul ! Amicul nostru va dormi dus douăsprezece ore în cap, așa că-l pot dezbrăca fără nici o greutate.

Socotind, așadar, că nu are vreme de pierdut, Chicot deznodă cingătoarea călugărului, îi scoase binișor veșmîntul și, după ce-l răsturnă pe Gorenflot ca pe un sac cu nuci, îl înfășură în fața de masă, îi legă un șervet pe cap și, cu rasa ascunsă sub pelerină, se strecură în bucătărie.

— Jupîne Bonhommet — zise, înmînîndu-i crișmarului o monedă de aur — iată, ține pentru masa noastră, pentru tainul calului, pe care ți-l încredințez, și mai cu seamă, ca să ai grijă de vrednicul frate Gorenflot, care doarme ca alesul Domnului, să nu fie cumva trezit din somn.

— Prea bine — rosti jupînul, socotindu-se plătit cu virf și îndesat pentru cele trei lucruri pomenite de gascon. Prea bine, domnule Chicot, să n-aveți nici o grijă.

După ce primi această asigurare, Chicot plecă și, sprinten ca o căprioară și iscoditor ca un vulpoi, ajunse la colțul străzii Saint-Etienne, unde, după ce își puse în palmă, cu mare grijă, moneda cu efigia bearnezului, îmbracă rasa călugărească a lui Gorenflot și, la zece fără un sfert, se înfățișă, nu fără a-i bate inima, portarului mînistirii Sainte-Geneviève.

CUM A BĂGAT DE SEAMĂ CHICOT CĂ ERA MAI
LESNE SĂ INTRI ÎN MÎNĂSTIREA SAINTE-
GENEVIÈVE DECÎT SĂ IEȘI

Îmbrăcînd rasa călugărului, Chicot se îngrijise prevăzător să-și dubleze grosimea umerilor, potrivindu-și cu iscusință pe dedesubt pelerina, precum și celelalte veșminte ; barba lui avea aceeași culoare cu a lui Gorenflot. Și, deși unul se născuse pe malurile râului Saône, iar celălalt pe ale fluviului Garonne, el făcuse de atîtea ori haz maimuțărind vocea prietenului său, că ajunsese să-l imite fără a fi recunoscut. Or, cine nu știe că barba și vocea sînt singurele lucruri care ies la iveală din adîncurile unei glugi de călugăr ?

Cînd ajunse Chicot, poarta urma să se închidă : fratele portar nu mai aștepta decît vreo cîțiva întîrziiați. Gasconul arătă moneda găurită la mijloc și fu lăsat să intre fără nici o împotrivire. Doi călugări mergeau înaintea lui ; el îi urmă și pătrunse o dată cu dîșii în capela mînăstirii pe care o cunoștea, deoarece îl întovărășise adeseori pe rege ; mînăstirea Sainte-Geneviève se bucurase întotdeauna de ocrotire deosebită din partea regelui.

Capela era clădită în stil romanic, adică data din secolul al unsprezecelea și, ca toate capelele din acea epocă, partea unde se afla altarul avea dedesubt o criptă sau o biserică subterană. Așa încît altarul era mai înalt cu opt sau zece picioare decît naosul ; la altar duceau două scări laterale, în timp ce o ușă de fier, deschizîndu-se între cele două scări, ducea din naos la cripta în care coborai tot atîtea trepte cîte urcai spre a ajunge în altar.

În altar, care domina întreaga biserică, deasupra mesei de taină, se afla un tablou al Sfintei Genoveva, atribuit maestrului Rosso, precum și statuia lui Clovis și a Clotildei.

Numai trei candelă luminau capela : una atîrna în mijlocul altarului, iar celelalte două vegheau în naos, așezate la distanțe egale. Această lumină neîndestulătoare făcea ca biserica să pară și mai solemnă, exagerîndu-i propor-

țiile, deoarece închipuirea putea prelungi la infinit părțile rămase în umbră.

Chicot fu nevoit mai întâi să-și deprindă ochii cu întunericul ; pentru a se obișnui, el se distră numărînd călugării. Erau o sută douăzeci de monahi în naos și doisprezece la altar, adică o sută treizeci și doi în total. Ultimii doisprezece stăteau aliniați pe un singur rînd înaintea altarului și păreau că apără ostensoriul, ca un șir de santinele.

Chicot constată cu plăcere că nu era el ultimul venit să se alăture celor pe care fratele Gorenflot îi numea devotații Ligii. În urma lui sosiră încă trei călugări, înveșmîntați în bogate rase cenușii ; ei se așezară în fața celor pe care i-am asemuit cu un șir de santinele. Un călugăraș, pe care Chicot nu-l zărise pînă atunci și care, fără îndoială, era unul din copiii care serveau în altar, făcu înconjurul capelei să vadă dacă fiecare se găsea la locul său ; cînd își sfîrși inspecția, se duse să stea de vorbă cu unul din cei trei călugări sosiți mai tîrziu.

— Sîntem o sută treizeci și șase — zise călugărul, cu o voce puternică. Este numărul hotărît de Dumnezeu.

Îndată cei o sută douăzeci de călugări ingenuncheați în naos se ridicară și luară loc pe scaune sau în strane. Curînd un zgomot de balamale și de zăvoare vesti că porțile grele se închideau.

Nu fără a-i bate inima. Chicot, oricît era el de brav, ascultă cum scrișnesc cheile în broască. Ca să-și vină în fire, se duse și se așeză în umbra amvonului, de unde ochii lui se plimbară nestingheriți asupra celor trei călugări care păreau a fi personajele principale ale acestei întruniri. Li se aduseră jilțuri și ei se așezară de parcă ar fi fost trei judecători. În spatele lor, cei doisprezece călugări stăteau în picioare.

După ce zarva stîrnită de închiderea porților și de cei ce se așezau se potoli, un clopoțel sună de trei ori. Era, fără îndoială, semnalul să se facă liniște, căci sisiieli prelungite se auziră în timpul primelor două semnale ; la al treilea însă orice zgomot încetă.

— Frate Monsoreau — zise același călugăr care vorbise mai înainte — ce vești aduci Ligii din provincia Anjou ?

Două lucruri îl făcură pe Chicot să ciulească urechile. Mai întâi faptul că o astfel de voce, cu un timbru atât de vibrant, părea făcută să răsunе mai degrabă pe câmpul de luptă, de sub viziera unui coif, decît aici, într-o biserică, de sub gluga unui călugăr. În al doilea rînd, numele acesta de „frate Monsoreau“, care era cunoscut la curte numai de cîteva zile, unde, după cum am spus, produsese oarecare senzație.

Un călugăr înalt, a cărui rasă cădea în cute țepene, străbătu rîndurile adunării și, cu pas ferm, îndrăzneț, urcă la amvon. Chicot încercă să-i zărească chipul. Cu neputință.

„Bine — își zise el. Dacă nu pot vedea chipul celorlalți, nici ei nu-l vor vedea pe-al meu.“

— Fraților — rosti un glas, în care de la primele accente Chicot recunoscuse vocea marelui maestru de vînătoare. Veștile din provincia Anjon nu sînt de loc în măsură să ne mulțumească ; nu că nu ne-am bucura de simpatie, ci pentru că n-avem reprezentanți acolo. Propagarea Ligii în această provincie a fost încredințată baronului de Méridor ; dar acest bătrîn, deznădăjduit de moartea fiicei sale, survenită recent, copleșit de durere, a lăsat baltă cauza Sfintei Ligi ; pînă cînd se va consola de pierderea suferită, nu mai putem conta pe el. În ce mă privește, aduc trei noi adeziuni la Ligă, pe care, după regulament, le-am depus în cutia milelor. Consiliul va judeca dacă acești trei noi frați, pentru care, de altfel, eu răspund ca de mine însumi, pot fi admiși în Sfînta Ligă.

Un murmur de aprobare se ridică din rîndurile călugărilor ; fratele Monsoreau își reluase locul, dar murmurul încă nu se stinsese.

— Frate La Hurière ! strigă același călugăr, care părea însărcinat cu apelul credincioșilor, după bunul său plac. Spune-ne ce ai făcut în orașul Paris ?

Un om cu gluga trasă pe ochi se ivi în amvonul abia lăsat liber de domnul de Monsoreau.

— Frații mei — începu el — știți cu toții cît sînt de devotat credinței catolice și știți dacă am dovedit sau nu acest lucru în ziua cea mare cînd ea a triumfat. Da, frații mei, încă din vremea aceea, și-mi fac un titlu de glorie, am fost unul din credincioșii marelui nostru Henric de Guise,

și chiar din gura domnului de Besme. Domnul să-l binecuvinteze, am primit ordinele pe care el a binevoit să mi le dea și pe care eu le-am îndeplinit, mergînd pînă acolo, încît am vrut să ucid propriii mei chiriași. Datorită devotamentului pentru această cauză sfîntă, am fost numit ofițer de gardă însărcinat cu paza orașului și îndrăznesc să spun că aceasta este o fericită împrejurare pentru religie. Căci astfel i-am putut nota pe toți ereticii din cartierul Saint-Germain-l'Auxerrois, unde stau și astăzi, fraților, la dispoziția voastră, pe strada Arbre-Sec, hanul *Sub cerul liber*, și notîndu-i, i-am putut indica prietenilor noștri. Desigur, nu mai mi-e sete ca altădată de sîngele hughenoților, dar nici nu pot să-mi ascund adevăratul scop al Sfintei Ligi pe care vrem s-o înjghebăm.

„Să fim atenți — își zise Chicot. Acest La Hurière, dacă-mi aduc eu bine aminte, era un sălbatic asasin al ereticilor și el trebuie să știe multe despre Ligă.“

— Vorbiți ! Vorbiți ! se auziră mai multe voci.

La Hurière, avînd prilejul să-și arate darul lui de orator, pe care rareori putea să și-l pună în valoare, deși credea că-i este înăscut, se reculese o clipă, tuși, apoi continuă :

— Dacă nu mă înșel, frații mei, stingerea ereziilor nu este singurul lucru care ne preocupă ; trebuie ca bunii francezi să fie siguri că nu vor mai întîlni niciodată eretici printre prinții chemați să-i conducă. Or, frații mei, în ce situație ne aflăm ? Francisc al II-lea, care promitea să fie un zelos, a murit fără a lăsa urmași ; Carol al IX-lea, care era un zelos, a murit fără a avea copii ; regele Henric al III-lea, căruia nu eu sînt cel îndreptățit a-i cerceta credința și a-i judeca faptele, va muri, probabil, fără a avea copii ; rămîne deci ducele de Anjou, care, nu numai că nici el n-are copii, dar, pe deasupra, se arată destul de călduț față de Sfînta Ligă.

Aici, mai multe voci îl întrerupseră pe orator, printre care și cea a marelui maestru de vinătoare.

— De ce „călduț“ — zise vocea — și ce vă face să-i aduceți prințului această acuzație ?

— Spun călduț, deoarece încă nu și-a dat adeziunea la Ligă, deși ilustrul frate care m-a interpelat a făgăduit-o în mod sigur în numele său.

— Cine vă spune că nu și-a dat-o — se îndărătnici din nou vocea — din moment ce avem noi adeziuni ? Pare-mi-se că n-aveți dreptul să bănuiți pe nimeni atîta timp cît nu s-a cercetat ale cui sînt aceste adeziuni.

— E adevărat — zise La Hurière — voi mai aștepta deci. Dar, după ducele de Anjou, care e muritor și care n-are copii (vă rog să remarcați că în această familie se moare la o vîrstă tină), cui îi va reveni coroana ? Celui mai aprig hughenot care se poate închipui, unui renegat, unui eretic, unui Nabucodonosor.

Aici, în loc de murmure, izbucniră aplauze frenetice care-l întrerupseră pe La Hurière.

— Lui Henri de Béarn¹, împotriva căruia, mai ales, e îndreptată această ligă ; lui Henri de Béarn, pe care-l credem deseori la Pau sau la Tarbes, ocupat cu iubirile lui, și pe care-l întîlnim la Paris.

— La Paris ? ! strigară mai multe voci. La Paris ? ! Cu neputință.

— A fost la Paris ! strigă La Hurière. Se găsea aici în noaptea în care doamna de Sauve a fost asasinată. Poate mai este și-n clipa de față.

— Moarte bearnezului ! strigară mai multe voci.

— Da, la moarte ! strigă La Hurière. Dacă din întîmplare vine la hanul *Sub cerul liber*, am eu grijă de el, numai că nu va veni. Nu prinzi de două ori un vulpoi în aceeași vizuină. Va trage în altă parte, la vreun prieten, căci are prieteni, ereticul. Ei bine, numărul acestor prieteni trebuie micșorat sau cunoscut. Liga noastră e sfîntă, cinstită, binecuvîntată, încurajată de preasfîntul nostru părinte, papa Grigore al XIII-lea. Cer deci să nu se mai facă multă vreme un secret din asta, să se dea liste ofițerilor de garnizoană din cartiere și din subdiviziunile cartierelor și aceștia să meargă cu listele din casă în casă, rugîndu-i pe bunii cetățeni să semneze. Cei ce vor semna vor fi prietenii noștri, cei ce vor refuza să semneze vor fi vrăjmașii noștri și, cu prilejul unui al doilea „Sfînt Bar-

¹ Este vorba de Henric de Navara, devenit mai tîrziu rege al Franței, sub numele de Henric al IV-lea. La acea dată, el era protestant, ulterior însă, pentru a pune mîna pe tronul Franței, a trecut la catolicism.

tolomeu“¹, care, adevăraților credincioși li se pare din ce în ce mai necesar, ei bine ! o să repetăm ceea ce am mai făcut și în noaptea celui dintîi, scutindu-l pe Dumnezeu de oboseala de a despărți el însuși pe cei buni de cei răi.

După această perorație, izbucniră tunete de aplauze, apoi, cînd ele se domoliră cu încetineală și însoțite de freamătul acela care arată că aclamările nu-s decît întreprinse, vocea gravă a călugărului care vorbise în mai multe rînduri se făcu auzită :

— Propunerea fratelui La Hurière, căruia Sfînta Ligă îi mulțumește pentru zelul său, e luată în considerație ; ea va fi dezbătută în consiliul superior.

Aplauzele fură de două ori mai puternice. La Hurière se înclină de mai multe ori pentru a mulțumi adunării și, coborînd din amvon, porni spre locul său, copleșit de extraordinarul său triumf.

„Ah ! Ah ! își zise Chicot. Încep să văd limpede în miezul tuturor acestor întîmplări. Cînd e vorba de credința catolică, fiul meu Henric inspiră mai puțină încredere decît fratele său Carol al IX-lea și decît domnii duci de Guise. Poate pentru că aici și-a vîrît coada alde Mayenne. Domnii de Guise vor un stat în stat, pe care să fie ei stăpîni ; astfel, marele Henric, care e general, va avea în mînă armata, borșosul de Mayenne, burghezia, ilustrul cardinal, biserica, și într-o bună dimineață, fiul meu Henric își va da seama că de fapt el nu ține în mînă decît mătăniile, cu care îl vor invita politicoșii să se retragă într-o mînăstire. Strașnic judecat ! Ei bine, da... însă rămînc ducele de Anjou. Drace ! Cu ducele de Anjou ce-au să facă ?

— Fratele Gorenflot ! se auzi vocea călugărului care-l strigase și pe marele maestru de vînătoare, și pe La Hurière.

Fie că era prea adîncit în gîndurile pe care le-am dezvăluit cititorilor noștri, fie că încă nu se obișnuise a răspunde la numele pe care îl împrumutase o dată cu sutana de la fratele călugăr, Chicot tăcu.

— Frate Gorenflot ! repetă vocea călugărașului, o voce atît de limpede și de ascuțită, încît Chicot tresări.

¹ Aluzie la masacrul hughenotilor din noaptea Sfîntului Bartolomeu (1572).

— Oh ! Oh ! murmură el. S-ar zice că-i un glas de femeie care-l cheamă pe fratele Gorenflot. Oare în mijlocul acestei preacinstite adunări să se fi amestecat și se-xele, nu numai rangurile ?

— Frate Gorenflot — se auzi încă o dată aceeași voce feminină. Nu ești aici ?

— Ah ! își șopti Chicot. Păi fratele Gorenflot mi-s eu. Haidem ! Apoi zise cu glas tare, vorbind pe nas ca și călugărul : Ba da, ba da, iată-mă-s, iată-mă ! Eram cufundat în gânduri, trezite în mine de cuvîntarea fratelui La Hurière, și n-am auzit că am fost strigat.

Cîteva murmure de aprobare retrospectivă în favoarea lui La Hurière, ale cărui cuvinte mai răsunau încă în toate inimile, se auziră în capelă, dîndu-i lui Chicot răgazul să se pregătească. Chicot — veți spune dumneavoastră — n-avea decît să nu răspundă la numele de Gorenflot, deoarece nimeni nu-și ridica gluga. Reamintiți-vă însă că toți cei aflați acolo fuseseră numărați, așa că s-ar fi cercetat chipul fiecăruia : controlul ar fi fost pricinuit de lipsa unui om considerat prezent, iar înșelăciunea s-ar fi descoperit și situația lui Chicot devenea gravă. Prin urmare, Chicot nu șovăi o clipă. El se ridică, se umflă în pene, sui treptele amvonului și, în timp ce le suia, își trase cît mai mult gluga pe ochi.

— Frații mei — începu el, imitînd întocmai vocea călugărului — sînt fratele cu cheta al mînăstirii acesteia și știți că sarcina mea îmi dă dreptul să intru și să cer prin casele tuturor. Folosesc, așadar, acest drept spre binele Domnului. Frații mei — urmă apoi, amintîndu-și vorbele lui Gorenflot, întrerupte în chip neașteptat de somnul care, la această oră, grație lichidului absorbit, îl legăna încă pe adevăratul Gorenflot — frații mei, ziua în care ne-am adunat aici este o zi minunată pentru credința noastră. Să vorbim deschis, frații mei, deoarece ne aflăm în casa Domnului.

Ce este regatul Franței ? Un trup. Sfîntul Augustin a supus-o : *Omnis civitas corpus est* : „Orice cetate este un trup“. Care e condiția mîntuirii unui trup ? O sănătate bună ! Cum poate fi păstrată sănătatea trupului ? Luîndu-i cu băgare de seamă sînge atunci cînd surplusul de forță încalcă dreapta măsură. Or, este vădit lucru că vrăj-

mașii religiei catolice sînt foarte puternici, de vreme ce noi ne temem de ei : trebuie deci să-i luăm încă o dată sînge acestui puternic trup numit Societatea ; este ceea ce îmi repetă zi de zi credincioșii de la care aduc în mînăstire ouă, șuncă și bani.

Această primă parte a cuvîntării lui Chicot făcu o vie impresie asupra ascultătorilor. Chicot lăsă ca murmurul de aprobare să tălăzuiască în voie, apoi să se potolească, și reluă :

— Mi se va obiecta poate că biserica e împotriva vîrșărilor de sînge : *Ecclesia abhorret a sanguine* — rosti el. Dar luați bine seama, scumpii mei frați : teologul nu arată de care anume sînge are groază biserica, și eu aș pune ră-mășag pe un bou în schimbul unui ou că, în orice caz, nu despre sîngele ereticilor este vorba. Într-adevăr : *Fons malus corruptorum sanguis, haereticorum autem pessimus !* Și apoi un alt argument, frații mei : am spus biserica ! Dar noi nu sîntem numai oameni ai bisericii. Fratele Monso-reau, care a vorbit adineauri cu atîta elocință, are, sînt foarte sigur, cuțitul său de mare maestru de vînătoare la cingătoare. Fratele La Hurière mînuiește cu ușurință frigarea : *Veru agreste lethiferum tamen instrumentum*¹. Eu însumi, care vă vorbesc, frații mei, eu Jacques Népomucène Gorenflot, am purtat muscheta prin Champagne și i-am ars de vii pe hughenoți în timp ce predicau. Cîntea aceasta mi-ar fi fost de ajuns și mi-aș fi asigurat intrarea în rai. Cel puțin așa credeam, cînd, dintr-o dată, conștiința mea a fost tulburată de un gînd : înainte de a fi arse, credincioasele hughenote fuseseră batjocorite. Se pare că lucrul acesta pata frumusețea faptei, cel puțin așa mi-a spus duhovnicul meu... De aceea m-am grăbit să mă călugăresc și, pentru a șterge pata pe care ereticele au lăsat-o în mine, am jurat din clipa aceea să-mi petrec restul zilelor în ab-stinență și să nu mai merg decît la bunele catolice.

Această a doua parte a cuvîntării nu avu mai puțin succes decît prima și fiecare părea că admiră căile de care se folosiseră Domnul întru convertirea fratelui Gorenflot.

Cîteva aplauze se amestecară cu murmure de aprobare.

¹ Frigare mică, rudimentară, totuși un instrument ucigător (în limba latină în text).

Chicot adresă un modest salut adunării, apoi continuă :
— Aşadar, ne rămîne să vorbim despre şefii pe care ni i-am ales şi despre care, mie, biet nevrednic genovezin, mi se pare că ar fi cîte ceva de spus. Desigur, e frumos şi mai ales prudent să te-ascunzi noaptea sub o glugă şi sub o rasă de călugăr, ca să-l ascuţi pe fratele Gorenflot cum propovăduieşte, dar mi se pare că datoria marilor călăuzitori nu trebuie să se mărginească la atît. O prudenţă atît de mare stîrneşte risul blestemăţilor de hughenoţi, care, după toate altele, sînt turbaţi cînd e vorba de lovituri de spadă. Eu cer, aşadar, să avem o ținută mai demnă, ca nişte oameni inimoşi ce sîntem sau, mai bine zis, cum vrem să părem. Ce dorim noi ? Stîrpirea ereziei... Ei bine, dar... dar asta o poţi striga în gura mare, pare-mi-se. De ce nu ieşim noi pe străzile Parisului într-o sfîntă procesiune, arătîndu-ne ținuta impecabilă şi drăgutele halebarde de care nu ducem lipsă ; însă nu pe întuneric, ca tilharii, care se uită la fiecare răs_pîntie să vadă dacă nu cumva se iveşte straja ! „Dar cine-i omul care va da cel dintîi pildă ?“ veţi întreba dumneavoastră. Ei bine, acela voi fi eu, Jacques Nêpomucène Gorenflot, nevrednicul călugăr al ordinului Sainte-Geneviève, sărac şi umil cerşetor al acestei mînăstiri : eu voi fi acela care, cu platoşa, cu coiful în cap şi cu muscheta la umăr, voi merge, de va fi nevoie, în fruntea buniilor catolici care vor voi să mă urmeze ; şi voi săvîrşi acest lucru, chiar de n-ar fi decît pentru a face să roşescă obrazul căpeteniilor care se ascund, ca şi cum a apăra biserica înseamnă să iei partea cine ştie cărui dezmăţat într-o gilceavă.

Aţîţătoarea cuvîntare a lui Chicot, ticluită pe potrivea sentimentelor multora dintre membrii Ligii, care, pentru a-şi atinge ţinta, nu vedeau necesar să meargă pe altă cale decît pe aceea căreia noaptea Sfîntului Bartolomeu, cu şase ani în urmă, îi deschisese porţile, şi pe care, în consecinţă, lîncezeala căpeteniilor îi scotea din sărite, aprinse în toate inimile focul sfînt şi, în afară de trei glugi care rămaseră făcute, restul adunării începu să strige într-un singur glas :

— Trăiască biserica ! Slavă viteazului frate Gorenflot !
Procesiunea ! Procesiunea !

Entuziasmul era cu atît mai năvalnic, cu cît pentru înţia oară zelul vrednicului frate ieşea îl vileag. Pînă atunci

prietenii lui cei mai apropiați îl așezau, fără îndoială, printre cei zeloși, dar printre zeloșii la care instinctul de conservare nu depășea limitele prudenței. Și dintr-o dată, din semiintinericul unde stătuse, fratele Gorenflot se avînta, înarmat ca de luptă, în orbitoarea lumină a arenei ; era o mare surpriză, care-l reabilita ; și unii, în admirația lor, o admirație cu atît mai mare cu cît era mai neașteptată, în sinea lor îl așezau pe fratele Gorenflot, care propovăduise ideea procesiunii, pe aceeași treaptă cu Petre Pustnicul, cel care propovăduise întîia cruciadă.

Din nenorocire sau din fericire pentru cel care iscase asemenea exaltare, nu era în vederile maimarilor adunării să-l lase să apuce pe o astfel de cale. Unul din cei trei călugări tăcuți se aplecă la urechea călugărașului, și numai-decît vocea subțirică răsună de trei ori sub acele bolți :

— Fraților, e timpul să ne retragem, ședința se ridică.

Călugării se sculară mormăind și făgăduindu-și ca la viitoarea ședință să ceară laolaltă organizarea procesiunii propusă de curajosul frate Gorenflot, se îndreptară încet spre ușă. Mulți se apropiaseră de amvon, să-l felicite pe fratele călugăr pe cînd acesta ar fi coborît de la tribuna de la a cărei înălțime îi fusese dat să aibă un succes atît de răsunător ; dar Chicot, gîndindu-se că, auzită de aproape, vocea sa, în care se ghicea un ușor accent gascon, păstrat în ciuda sfortărilor lui, ar putea fi recunoscută, gîndindu-se că, văzut de aproape, trupul său, cu vreo șase sau opt degete bune mai înalt decît al fratelui Gorenflot — care acum, desigur crescuse și el în mintea ascultătorilor săi, dar mai ales din punct de vedere moral — ar fi putut să trezească oarecare mirare, Chicot, spuneam, se azvirlise în gînunchi și părea, aidoma lui Samuel, absorbit de-o convorbire între patru ochi cu Domnul. Așadar, extazul îi fu respectat, și fiecare se îndreptă spre ieșire, cuprins de tulburare, ceea ce îl înveselea nespus pe Chicot, care îi privea pe sub glugă, printr-o deschizătură anume lăsată între cute. Cu toate astea, scopul său era aproape compromis. Ceea ce îl îndemnase să părăsească alaiul regelui Henric al III-lea, fără a-i cere acestuia îngăduința, fusese întîlnirea cu ducele de Mayenne. Ceea ce îl determinase să se întoarcă la Paris fusese întîlnirea cu Nicolas David. După cum am spus, Chicot se legase printr-un dublu jurămint

să se răzbune, dar el era mult prea neînsemnat ca să atace un prinț din casa de Lorena ; pentru a acționa nepedepsit, trebuia să aștepte vreme îndelungată și cu răbdare prilejul. Nu același lucru se putea spune despre Nicolas David, care nu era decît un simplu normand, foarte șiret, și ascuns, într-adevăr ; acesta fusese soldat înainte de a fi avocat, și profesor de scrimă în timp ce era în armată ; dar Chicot, fără a fi profesor de scrimă, avea pretenția că minuieste destul de bine spada : problema era deci să-și întilnească adversarul și, odată întilnit, întocmai ca vitejii din vechime, Chicot își încredința viața dreptei sale și spadei sale. Prin urmare, el îi privea pe toți călugării ieșind unii după alții pentru a putea recunoaște sub rase și glugi statura înaltă și subțire a maestrului Nicolas, cînd deodată își dădu seama că, la ușă, fiecare călugăr era supus unui examen la fel cu acela susținut la intrare : fiecare scotea din buzunar un mic obiect și nu trecea pragul salvator decît după ce arăta obiectul acela fratelui portar, care nu îngăduia nimănui să iasă din mînăstire mai înainte de a prezenta mărunțul semn convențional. La început Chicot crezu că se înșală și rămase o clipă în cumpănă, dar nesiguranta i se preschimbă curînd în certitudine, înfiorîndu-l pînă în măduva oaselor.

Într-adevăr, fratele Gorenflot îi dezvăluise semnul cu ajutorul căruia puteai intra, dar uitase să-i arate semnul mulțumită căruia puteai ieși.

XX

CUM CHICOT, SILIT SĂ RĂMÎNĂ ÎN BISERICA
MÎNĂSTIRII, VĂZU ȘI AUZI LUCRURI PE CARE ERA
FOARTE PRIMEJDIOS SĂ LE VEZI ȘI SĂ LE AUZI

Chicot se grăbi să coboare de la amvon și să se amestece printre ultimii călugări spre a putea să recunoască, dacă i-ar fi fost cumva la îndemînă, semnul cu ajutorul căruia ajungeai afară. în stradă, și să-și facă rost, dacă îi mai ră-

mînea timp, de acest semn. Într-adevăr ; după ce îi prinse din urmă pe cei întîrziati, după ce își lungi gîtul, privind pe deasupra capetelor, Chicot zări că semnul era un ban tăiat în formă de stea.

Gasconul nostru avea destui galbeni în buzunar, dar din nenorocire nici unul cu o asemenea formă ciudată, care formă, cu cît era mai puțin obișnuită, cu atît îndepărtase pentru totdeauna din circulație piesa astfel mutilată. Dintr-o ochire, Chicot își dădu seama de situație. Ajuns la ușă și neputînd să arate bănuțul-stea, el ar fi fost recunoscut ca intrus, apoi, cum e și firesc, investigațiile nu s-ar fi oprit aici pentru jupîn Chicot, măscăriciul regelui, slujbă cu multe privilegii la Luvru și prin celelalte palate, dar care în minăstirea Sainte-Geneviève și, mai ales, în atare împrejurări, pierdea mult din prestigiul ei ; așadar, Chicot se vedea prins în laț, de aceea se trase în umbra unui stîlp și se ghemui în ungherul unui confesional, lipit de muchia stîlpului.

„Și-apoi — își zise Chicot — pierzîndu-mă pe mine, pierd și cauza prostănacului meu de suveran, pe care, de nătîng ce sînt, îl iubesc, cu toate că în față îl fac cu ou și cu oțet. Fără doar și poate c-ar fi fost mai bine să mă întorc la «Cornul Abundenței» și să-l întilnesc pe fratele Gorenflot, dar nimeni nu-i dator să încerce imposibilul.“

Tot vorbindu-și astfel sieși, adică tocmai interlocutorului cel mai interesat să nu sufle un cuvînt din ce-i spunea el, Chicot se pitulă cît putu mai bine între colțul confesionalului și ciubucăriile stîlpului. Deodată auzi glasul tinărului călugăr întrebînd :

— Mai e cineva înăuntru ? Se închid porțile.

Nimeni nu răspunse. Chicot își lungi gîtul și văzu că, într-adevăr, capela era goală, cu excepția celor trei călugări încotoșmănați zdravăn în sutanele lor, care încă mai stăteau în jîlturile așezate dinaintea altarului.

„Bun — zise Chicot — numai să nu închidă și ferestrele, asta-i tot ce doresc.“

— Să facem controlul — vorbi călugărașul, adresîndu-se fratelui portar.

„Lua-l-ar dracu ! ocări Chicot. Uite un călugăraș pe care-l am la inimă !“

Fratele portar aprinse o luminare și, urmat de monahul cel tânăr, începu să facă înconjurul bisericii. Nu mai era o clipă de pierdut. Fratele portar, cu lumînarea lui, urma să treacă doar la patru pași de Chicot, așa încît nu se putea să nu-l descopere. Gasconul nostru ocoli cu dibăcie stilpul, ținîndu-se în umbră pe măsură ce umbra se rotea și, deschizînd confesionalul închis doar cu ivărul, se strecură în cutia lunguiată, iar după ce se așeză în strană, trase ușa după el. Fratele portar și călugărașul trecură la patru pași de el și, prin grilajul sculptat, Chicot văzu reflectîndu-i-se pe haine flacăra lumînării care-i lumina pe cei doi.

„La naiba ! își zise Chicot. Fratele portar, călugărașul și așli trei călugări doar n-or să stea o veșnicie în biserică ; iar după ce-or să iasă, o să îngrămădesc și eu scaunele peste bănci, Pelion peste Ossa ¹, cum zice domnul Ronsard, și am s-o zbughesc pe fereastră. Ei, da, pe fereastră — repetă Chicot, răspunzîndu-și lui însuși — dar după ce am să ies pe fereastră, o să mă pomenesc în curte, și curtea nu-i totuna cu strada. Cred că-i mai bine să-mi petrec noaptea în confesional. Rasa lui Gorenflot e călduroasă ; o să fie o noapte mai puțin păgînă decît aceea pe care aș fi petrecut-o aiurea și mă bizui pe ea pentru mîntuirea sufletului.”

— Stinge candelile — zise călugărașul. Să se vadă bine de-afară că s-a sfîrșit conciliabulul.

Portarul, înarmat cu un ditamai mucar, înăbuși feștila celor două candelile din naos, și naosul se cufundă într-o beznă de mormînt. Apoi stinse și candela din altar. Biserica nu mai fu luminată decît de o palidă rază pe care luna de iarnă o strecura anevoie prin vitraliile colorate. După stingerea luminilor, se stinse și zgomotul.

Clopotul bătu de douăsprezece ori.

„Ei, drăcie ! zise Chicot. La miezul nopții într-o biserică ! Dacă s-ar afla în locu-mi fiul meu Henriquet, i-ar clănțani dinții de frică. Din fericire, noi sîntem mai puțin slabi de inger. Hai, Chicot, prietene, bună seara și noapte bună !”

¹ Pelion și Ossa — masive muntoase în Tesalia, situate unul în vecinătatea celuilalt. Legenda spune că atunci cînd ciclopul s-a revoltat împotriva lui Jupiter, spre a putea ajunge în cer el a pus unul peste altul cei doi munți.

După ce își făcu sieși această urare, Chicot se cuibări cît putu mai adînc în confesional, trase zăvorul pe dinăuntru, așa încît să se simtă ca la el acasă, și închise ochii. Să fi trecut cam vreo zece minute de cînd i se lipiseră pleoapele, și mintea lui, ametită de primii aburi ai somnului, vedea plutind în negurile misterioase pe care le zămislește gîndul adormit puzderie de forme nelămurite, cînd o lovitură puternică răsunînd într-un clopot de aramă vibră sub bolți și se pierdu tremurătoare în adîncurile bisericii.

„Aoleu ! exclamă Chicot, deschizînd ochii și ciulind urechile. Asta ce-o mai fi ?“

În același timp, candela din altar se aprinse albăstruie, și prima ei rază îi lumină pe cei trei călugări, așezați unul lîngă altul, în același loc și la fel de încremeniți.

Chicot nu fu scutit de o oarecare teamă superstițioasă ; oricît era el de curajos, gasconul nostru aparținea totuși epocii sale și epoca sa era aceea a superstițiilor și a legendelor înspăimîntătoare. El își făcu încet semnul crucii și murmură aproape în surdina :

— *Vade retro, Satanas !*¹

Dar cum luminile nu se stinseră la semnul de izbăvire, ceea ce n-ar fi întîrziat să se întîmple dacă ar fi fost lumini diavolești, cum cei trei călugări nu se clintiră de la locul lor, cu tot acel *vade retro*, gasconul nostru începu să creadă că are de-a face cu niște lumini naturale, și dacă nu cu călugări adevărați, cel puțin cu niște făpturi în carne și oase. Ceea ce însă nu-l făcu pe Chicot să se cutremure mai puțin, pradă acelor fiori ai omului trezit din somn, fiori ce se amestecau cu tresărirea pricinuită de spaimă.

În clipa aceea, una din lespezile altarului se ridică încet și rămase așa sprijinindu-se pe latura ei îngustă. O glugă cenușie se ivi la marginea deschizăturii negre, apoi apărură un călugăr din creștet pînă-n tălpi, care puse piciorul pe marmură, în vreme ce lespezea se închidea încet în spațele lui.

Văzînd aceasta, Chicot uită să mai implore ajutorul cerului și încetă să mai aibă încredere în rugăciunea pe

¹ Pici, Satano ! (în limba latină în text).

care o credea hotărîtoare. Părul i se zbîrli în cap și o clipă își închipui că toți egumenii, stareții și superiorii minăstirii, de la Optaf, mort în 533, pînă la Pierre Boudin, predecesorul superiorului actual, înviau în mormintele lor, aflate în cripta unde altădată dormeau moaștele sfintei Genoveva, și că vor ridica lespezile altarului, cu tigvele lor osoase, urmînd pilda ce li se dăduse.

Dar această bănuială nu dură mult.

— Frate Monsoreau — vorbi unul dintre cei trei călugări, adresîndu-se celui ce se ivise în chip atît de ciudat — a sosit persoana pe care o așteptăm ?

— Da, monseniorilor — răspunse cel întrebant. A sosit și așteaptă.

— Deschideți-i poarta și să vină la noi.

„Strașnic ! reflectă Chicot. Pare-se că piesa avea două acte, iar eu nu-l văzusem decît pe primul. Două acte ! Proastă împărțire.“

Și tot glumind cu el însuși, Chicot mai încercă totuși un ultim fior, care-l împungea cu o mie de ace ascuțite ce păreau că țîșnesc din strana de lemn pe care sta.

Între timp, fratele Monsoreau coborî pe una din scările care duceau din naos către altar și deschise ușa de bronz a criptei situată între cele două scări. Tot atunci, călugărul din mijloc lăsă gluga să-i alunece pe ceafă, arătîndu-și o cicatrice mare, nobil semn după care parizienii îl cunoșteau cu atîta entuziasm pe cel care trecea drept eroul catolicilor, așteptînd să devină martirul lor.

„Marele Henri de Guise în persoană, cel pe care prea nătinga sa maiestate îl crede la asediul cetății La Charité. O, acum m-am dumerit ! se înfierbîntă Chicot. Ța din dreapta lui, care i-a binecuvîntat pe participanți, e cardinalul de Lorena, iar cel din stînga lui, care vorbea năpîrstocului de călugăr, este monseniorul de Mayenne, prietenul meu ; dar unde-o fi, în toată afacerea asta, maestrul Nicolas David ?“

Într-adevăr, ca și cum s-ar fi grăbit să îndreptățească presupunerile lui Chicot, gluga călugărului din dreapta și a călugărului din stînga se lăsară pe spate, scoțînd la iveală capul inteligent, fruntea largă și ochiul ager al faimosului cardinal, și masca vulgară a ducelui de Mayenne.

„A, te recunosc, treime nu prea sfântă, dar foarte vizibilă ! zise în gând Chicot. Ia să vedem ce-o să faci acum. Sînt numai ochi. S-auzim ce-o să spui. Sînt numai urechi !“

În acel moment, domnul de Monsoreau ajunsese la ușa de metal a criptei deschisă în fața lui.

— Ai fi crezut c-o să vină ? îl întrebă omul cu cicatrice pe fratele său, cardinalul.

— Nu numai că am crezut — răspunse acesta — dar eram atît de sigur, încît am sub sutană tot ce trebuie pentru a înlocui sfîntul potir ¹.

Chicot, care se afla destul de aproape de această treime — cum numea el grupul acela — ca să vadă și să audă tot, zări lucind sub lumina firavă a candeliei din altar o cutie de argint aurit, cu cizelări în relief.

„Ehe — exclamă el — pare-mi-se că se pregătesc să ungă pe careva rege. Mie, care întotdeauna mi-a plăcut să fiu de față la ungerea unui rege, îmi pică de minune în-tîmplarea.“

În acest timp, vreo douăzeci de călugări cu capul acoperit sub coșcogea glugile ieșeau prin ușa criptei și se îndreptau spre naos. Unul singur, însoțit de domnul de Monsoreau, urcă scara ce ducea sus la altar, după care se așeză la dreapta monseniorului de Guise într-o strană a altarului sau, mai bine zis, pe treapta acestei strane. Călugărașul, care răsărise din nou acolo, se apropie respectuos pentru a primi ordinele călugărului aflat în dreapta, apoi se făcu nevăzut.

Ducele de Guise își plimbă ochii peste această adunare de cinci ori mai puțin numeroasă decît cea dintîi — deci, după toate presupunerile, o adunare de elită — și, asigurîndu-se nu numai că toți cei de față se pregăteau să-l asculte, dar că fiecare era nerăbdător, începu :

— Prieteni, timpul este prețios ; așadar, voi intra de-a dreptul în subiect. Ați auzit adineauri, căci presupun că v-ați găsit printre cei ce au participat la prima adunare,

¹ Aluzie la potirul cu untdelemn păstrat în catedrala din Reims, untdelemn cu care erau unși regii Franței la ceremonia încoronării. Legenda spune că potirul a fost dat de către sfîntul Remi, care l-a uns pe Clovis. Rühl, unul din membrii Convenției, l-a sfărîmat cu ciocanul în piața publică în Reims, în 1793.

ati auzit, ziceam adineauri, în cuvîntarea cîtorva dintre membrii Ligii catolice, cum este învinovătit de răceală și de rea-voință unul dintre conducătorii noștri cei mai de seamă, prințul cel mai apropiat de tron. A venit clipa să-i dăm acestui prinț cuvenitul respect și să-l repunem în drepturi. Îl veți auzi chiar pe el, și voi, care țineți să aduceți la îndeplinire cel dintîi scop al Sfintei Ligi, o să judecați singuri dacă șefii voștri merită să li se reproșeze că ar da dovadă de răceală și de inerție, cum li s-a obiectat adineauri de către unul dintre frații Sfintei Ligi, călugărul Gorenflot, pe care noi n-am socotit de cuviință să-l admitem în sînul adunării noastre secrete.

La auzul acestui nume, rostit de ducele de Guise cu un accent care dezvăluia reaua sa intenție față de belicosul genovezin, Chicot, pitit în confesional, nu se putu abține să nu ridă cu poftă, ris care, deși mut, nu era mai puțin nelalocul său, avînd în vedere înaltele personalități ce i-l stîrneau.

— Frații mei — continuă ducele — prințul al cărui concurs ni s-a făgăduit, prințul de la care abia îndrăzneam a spera nu prezența lui, dar nici măcar simplul său asentiment, ei bine, frații mei, prințul este aici.

Privirile tuturor se întoarseră pline de curiozitate înspre călugărul din dreapta celor trei prinți loren, care sta în picioare pe treapta stranei.

— Monsenior — rosti ducele de Guise, adresîndu-se aceluia care, deocamdată, atrăgea atenția generală — voința lui Dumnezeu mi se pare neîndoicnică, deoarece, dacă ați consimțit să vă alăturați nouă, înseamnă că facem bine ceea ce facem. Acum o rugăminte, altetă : scoateți-vă gluga, așa încît credincioșii mării voastre să vadă cu propriii ochi că vă țineți făgăduiala pe care noi le-am făcut-o în numele altetei voastre, făgăduială atît de măgulitoare, încît nici nu îndrăzneau să creadă.

Misteriosul personaj căruia Henric de Guise i se adresase astfel lăsă gluga să-i cadă pe spate, iar Chicot, de unde se aștepta să descopere sub sutană vreun prinț loren despre care încă nu auzise vorbindu-se, văzu cu uimire apărînd capul ducelui de Anjou, atît de palid, încît la licărirea sepulcrală a candeliei părea al unei statui de marmură.

„Oho ! exclamă Chicot. Iată-l, aşadar, pe fratele nostru, ducele de Anjou ! Oare lui n-o să i se acrească niciodată să se joace de-a tronul, primejduind capul altora ?“

— Trăiască monseniorul duce de Anjou ! strigară toţi cei de faţă.

François se îngălbeni şi mai tare.

— Nu vă temeţi, monseniore — interveni Henric de Guise — capela aceasta este surdă şi porţile sînt bine închise.

„Straşnică măsură de prevedere !“ îşi zise Chicot.

— Fraţii mei — reîncepu contele de Monsoreau — altea sa vrea să adreseze cîteva cuvinte adunării.

— Da, da, să vorbească — strigară cu toţii — îl ascultăm.

Cei trei prinţi lorenii se întoarseră spre ducele de Anjou şi se înclinară în faţa lui. Ducele de Anjou se rezemă de braţele stranei : s-ar fi zis că e cît pe-aci să cadă.

— Domnilor — îngăimă el cu o voce atît de tremurătoare şi de înăbuşită, că abia i se puteau desluşi vorbele — domnilor, cred că Dumnezeu, care adesea pare străin şi surd la cele ce se petrec pe lumea aceasta, îşi ţine, dimpotrivă, ochii săi pătrunzători mereu îndreptaţi asupra noastră şi nu se arată mut şi nepăsător decît în aparenţă, pentru a îndrepta într-o bună zi, printr-o lovitură de trăsnet, dezordinile pricinuite de ambiţiile nebuneşti ale oamenilor.

Începutul discursului era la fel de tenebros ca şi caracterul său, astfel că fiecare aştepta ca o rază de lumină să se răsfrîngă peste cugetările alteţei sale, pentru ca ei să le poată aplauda sau critica.

Ducele continuă cu o voce întrucîtva mai sigură :

— Şi eu mi-am aruncat ochii asupra acestei lumi şi, neputînd-o cuprinde toată cu slaba mea privire, mi-am oprit ochii asupra Franţei. Or, ce-am văzut pretutindeni în acest regat ? ! Sfînta religie a lui Cristos zguduită din augustele ei temelii, iar adevăraţii robi ai Domnului alungaţi şi proscrişi. Atunci am cercetat străfundurile prăpastiei ce s-a ivit de douăzeci de ani din pricina ereziilor care sapă credinţa sub pretextul că se apropie mai sigur de Dumnezeu, şi sufletul meu, ca şi sufletul profetului, a fost înecat de durere.

Un murmur de încuviințare străbătu asistența. Ducele își manifestase simpatia pentru suferințele bisericii, ceea ce era aproape o declarație de război la adresa celor ce făceau biserica să sufere.

— Mă aflu adînc mîhnit — continuă prințul — cînd a ajuns pînă la mine zvonul că mai mulți nobili gentilomi, pioși și prieteni ai tradițiilor străbunilor noștri, încearcă să consolideze altarul zdruncinat. Am privit în jur și mi s-a părut că asist la judecata de apoi, că Dumnezeu a împărțit lumea în două părți : osîndiți și aleși. De o parte erau nemernicii, și eu m-am îndepărtat cu groază ; de partea cealaltă erau aleșii, iar eu am venit să mă arunc în brațele lor. Frații mei, iată-mă-s.

— Amin ! zise încet de tot Chicot.

Prudența lui era de prisos ; gasconul ar fi putut vorbi oricît de tare și glasul lui nu s-ar fi auzit în ropotul de aplauze și-n mijlocul exclamațiilor de *bravo* care se înălțară pînă la bolțile capelei.

După ce dăduseră semnalul aplauzelor, cei trei prinți lo-reni le lăsară să se stingă, apoi cardinalul, care se afla mai aproape de duce, făcînd încă un pas spre el, îl întrebă :

— Ați venit printre noi nesilit de nimeni, prințe ?

— Nesilit de nimeni, domnule.

— Cine v-a împărtășit sfînta taină ?

— Un om cu rivnă pentru religie, domnul conte de Monsoreau, prietenul meu.

— Acum — vorbi la rîndul său ducele de Guise — acum că alteța voastră este de-ai noștri, binevoiți, monseniore, să ne spuneți ce gîndiți să faceți pentru binele Sfin-tei Ligi.

— Să servesc religia catolică, apostolică și romană în toate cele de trebuință ale sale — răspunse neofitul.

„Pe toți dracii ! zise Chicot. Iată, zău, niște oameni destul de netoți, ca să se ascundă spre a face astfel de mărturisiri. De ce nu propun ei asta, pur și simplu, regelui Henric al III-lea, ilustrul meu stăpîn ? Toate acestea lui i-ar plăcea grozav. Procesiuni, cazne, stîrpirea ereziilor ca la Roma, suplicii și arderi pe rug ca în Flandra și ca în Spania. Păi este singurul mijloc de a-l hotări pe acest prinț să aibă copii. Drace, am chef să ies din confesional și să mă înfățișez și eu la rîndu-mi, într-atîta m-a mișcat

acest scump duce de Anjou! Continuă, demn frățin al maiestății sale, nobil imbecil, continuă!”

Și ducele de Anjou, ca și cum ar fi auzit îndemnul lui Chicot, urmă într-adevăr.

— Dar — grăi el — interesul religiei nu este singurul țel pe care trebuie să și-l propună gentilomii. În ceea ce mă privește, eu am întrevăzut un altul.

„De! făcu Chicot. Și eu mi-s gentilom; deci asta mă interesează și pe mine ca și pe ceilalți. Vorbește, duce, vorbește!”

— Monsenior, alteța voastră este ascultată cu multă luare-aminte — îl îndemnă cardinalul de Guise.

— Și inimile noastre bat pline de nădejde ascultându-vă — adăugă domnul de Mayenne.

— Vă voi lămuri — zise ducele de Anjou, scrutînd cu privirea lui neliniștită întunecoasele adîncuri ale capelei, de parcă ar fi vrut să se încredințeze că vorbele sale nu vor ajunge decît la urechi vrednice să-i primească mărturisirea.

Sesizînd agitația prințului, domnul de Monsoreau îl linișți printr-un surîs și printr-o privire foarte semnificativă.

— Cînd un gentilom se gîndește la ceea ce-i datorează lui Dumnezeu — continuă ducele de Anjou, coborîndu-și fără să vrea glasul — el se gîndește și la...

— Firește, la rege — îi suflă Chicot — e de la sine înțeles.

— ...la țara sa — rosti ducele de Anjou — și se întreabă dacă țara sa se bucură într-adevăr de toată cinstea și de toată bunăstarea pe care el era hărăzit să i le aducă; fiindcă un bun gentilom trage foloasele mai întîi de la Dumnezeu, și-apoi de la țara al cărui fiu este.

Adunarea aplaudă puternic.

„Ei bine — se miră Chicot — dar regele? Nici măcar nu se mai pomenește de acest biet monarh? Și eu care credeam că se spune totdeauna: *Dumnezeu, regele și doamnele*, așa cum stă scris pe piramida din Juvisy!”

— Mă întreb, așadar — urmă ducele de Anjou ai cărui pomeți proeminenți se acopereau încetul cu încetul de o roșeață — mă întreb, așadar, dacă țara mea se bucură de pacea și de fericirea pe care o merită această patrie atît

de blîndă și de frumoasă care se numește Franța și văd cu durere că nu.

În sfîrșit, frații mei, statul este hărțuit de ambiții și pofte, și unele și altele la fel de aprige, datorită slăbiciunii unei voințe superioare, care, uitînd că trebuie să stăpînească totul spre binele supușilor săi, nu-și amintește de acest principiu regesc decît în răstimpuri și după capricii, și întotdeauna în chip atît de nepotrivit, încît măsurile sale energice nu ajută la nimic altceva decît ca să facă rău; fără îndoială că o atare nenorocire trebuie pusă pe seama destinului fatal al Franței sau pe seama orbirii celui ce o conduce. Dar, cu toate că ignorăm adevărata pricină sau că abia încercăm s-o bănuim, nenorocirea nu e mai puțin reală, și eu învinuiesc fie crimele săvîrșite de Franța împotriva religiei, fie nelegiuirile comise de unii prieteni ai regelui, mai degrabă decît de regele însuși. Așa se face, domnilor, că și într-un caz și în celălalt a trebuit, ca slujitor al bisericii și al tronului, să mă alătur acelora care, prin toate mijloacele, caută să stirpească ereziile și să-î nimicească pe sfătuitoarii vicleni. Iată, domnilor, ceea ce vreau să fac pentru Ligă, alăturîndu-mă dumnea-voastră.

— O, o ! murmură Chicot, cu ochii holbați de uimire. Iată că se vede vîrfurile urechilor, și nu-s urechi de măgar, cum am crezut mai întîi, ci de vulpoi.

Această incursiune a ducelui de Anjou, care li s-o fi părut poate cam lungă cititorilor noștri, pe care îi despart trei secole de politica epocii respective, stîrni un interes atît de viu în rîndul spectatorilor, încît cei mai mulți dintre ei se apropiaseră de prinț spre a nu scăpa nici un cuvînt din discursul rostit cu o voce din ce în ce mai potîcnită, pe măsură ce sensul spuselor sale devenea tot mai limpede.

Era un spectacol ciudat. Participanții, în număr de vreo douăzeci și cinci-treizeci, cu glugile lăsate pe spate, dînd la iveală figurile nobile, îndrăznețe, atente, palpitînd de curiozitate, se adunaseră sub razele singurei candelă care lumina scena.

Umbre mari, ce păreau — ca să zicem așa — străine de drama ce se petrecea într-un singur loc, se revărsau pretutindeni în biserică. În mijlocul grupului se deslușea în-

deosebi chipul palid al ducelui de Anjou, a cărui frunte îi ascundea ochii înfundați în orbite și a cărui gură ai fi asemuit-o, cînd se deschidea, cu rictusul sinistru al unui mort.

— Monsenior — spuse ducele de Guise — mulțumind alteței voastre pentru cuvintele pe care le-ați rostit, cred că trebuie să vă asigur că nu sînteți înconjurat decît de oameni devotați, nu numai față de principiile arătate, dar și față de persoana alteței voastre regale însăși, iar de acest lucru, dacă v-ați îndoi cumva, v-ar putea convinge urmarea ședinței noastre, mai mult chiar decît vă gîdiți.

Ducele de Anjou se înclină și, ridicîndu-se, aruncă o privire neliniștită asupra adunării.

— Oho ! murmură Chicot. Ori eu mă înșel, ori tot ce-am văzut pînă acum n-a fost decît o introducere și, din clipă în clipă, se va petrece aici ceva cu mult mai important decît toate prostiile care s-au spus și s-au făcut pînă în prezent.

— Monsenior — vorbi cardinalul, căruia nu-i scăpase privirea neliniștită a prințului — dacă alteța voastră simte întîmplător vreo urmă de teamă, nădăjduiesc că se va liniști auzind doar numele acelora care-l înconjoară în acest moment. Iată, domnul guvernator de Aunis, domnul d'Entragues cel tînăr, domnul de Ribeirac și domnul de Livarot, gentilomi pe care alteța voastră îi cunoaște, poate, și care sînt tot atît de bravi pe cît de loiali. Iată-i apoi pe monseniorul de Castillon, domnul baron de Lusignan, domnii Cruce și Leclerc, toți pătrunși de înțelepciunea alteței voastre regale și fericiți de a contribui, călăuziți de alteța voastră, la emanciparea sfintei religii și a tronului. Așadar, vom primi cu recunoștință ordinele pe care alteța voastră va binevoi să ni le dea.

Ducele de Anjou nu putu să-și ascundă un gest de orgoliu. Acești de Guise, atît de mîndri, că niciodată n-au putut fi siliți să se plece, vorbeau de ascultare.

Ducele de Mayenne reluă :

— Prin nașterea, prin înțelepciunea voastră, monseniore, sînteți șeful firesc al Sfintei Ligi și de la dumneavoastră trebuie să învățăm care este atitudinea ce se cuvine s-o avem față de acești falși prieteni ai regelui, despre care vorbeam adineauri.

— Nimic mai simplu — răspunse prințul cu acea exaltare febrilă care ține loc de curaj la oamenii slabi. Când pe ogor cresc buruieni parazite și otrăvitoare, fără de care recolta ar fi foarte bogată, atunci trebuiesc smulse aceste buruieni primejdioase. Regele nu este înconjurat de prieteni, ci de curteni care-l duc la pierzare și care stîrnesc un permanent scandal în Franța și în sinul creștinătății.

— E adevărat — recunosc ducele de Guise cu voce sumbră.

— Și de altfel, acești curteni — adăugă și cardinalul — ne împiedică pe noi, adevărații prieteni ai maiestății sale, să ajungem pînă la el, așa cum ne dă dreptul originea noastră și rangul nostru.

— Să lăsăm deci — spuse brusc ducele de Mayenne — membrilor obișnuți ai Ligii, celor din prima Ligă, grija de a-l sluji pe Dumnezeu. Slujindu-l, îi vor sluji pe aceia care le vorbesc de Dumnezeu. Noi să ne vedem de treburi. Anumiți oameni ne stau în cale, ne insultă, nu-l înconjoară de cuvenitul respect pe prințul mult onorat de noi și care este conducătorul nostru.

Fruntea ducelui de Anjou se împurpură.

— Să-i distrugem — continuă Mayenne — să-i distrugem pînă la ultimul pe cei din această spurcată tagmă pe care regele îi îmbogățește dăruindu-le hălci întregi din averea noastră, și fiecare dintre noi să se lege a suprima unul de pe fața pămîntului. Sintem treizeci aici, să facem socoteala.

— Judecați înțelept — rosti ducele de Anjou — și dumneavoastră v-ați și dus la îndeplinire sarcina, domnule de Mayenne.

— Ceea ce s-a făcut nu contează — răspunse ducele.

— Trebuie totuși să ne lăsați să acționăm, monseniore — ceru d'Entragues. Eu mă angajez să termin cu Quélus.

— Iar eu cu Maugiron — sări Livarot.

— Și eu cu Schomberg — zise Ribeirac.

— Bine, bine ! încuviință ducele. Și-l mai avem și pe Bussy, viteazul meu Bussy, care se va îngriji de cîțiva.

— Și noi, și noi ? strigă toți ceilalți.

Atunci domnul de Monsoreau făcu un pas înainte.

„Aha ! își zise Chicot ; văzînd întorsătura pe care o luau lucrurile, el nu mai ridea. Iată-l pe marele maestru de vînătoare sosînd să-și reclame partea lui de pradă !” Dar gasconul se înșela.

— Domnilor — li se adresă domnul de Monsoreau, întinzînd mîna — cer o clipă de liniște. Sîntem oameni hotărîți, dar ne temem să vorbim deschis unul cu altul. Sîntem oameni inteligenți, dar ne învîrtim în jurul unor scrupule naive. Haideți, domnilor, puțin curaj, puțină îndrăzneală, puțină sinceritate. Nu e vorba aici de favoriții regelui Henric, nu e vorba de dificultatea pe care o întîmpinăm de a ne apropia de persoana regelui.

— Haida-de ! exclamă Chicot din fundul confesionalului, cu ochii holbați și cu mîna stîngă pusă pîlnie la ureche, ca să nu-i scape nici un cuvînt din tot ce se spunea. Hai, grăbește-te, aștept !

— Ceea ce ne preocupă pe toți, monseniori — reluă contele — este neputința la care sîntem reduși. Și aceasta, din pricina regalității, o regalitate pe care nobilimea franceză nu trebuie s-o accepte : litanii, despotism, slăbiciune și orgii, risipă pentru serbări care fac să ne plîngă de milă întreaga Europă, zgîrcenie în tot ce privește războiul și artel. Nu este ignoranță, nu se cheamă slăbiciune o asemenea conduită, domnilor, ci nebunie.

Cuvintele marelui maestru de vînătoare fură primite într-o tăcere de mormînt. Impresia produsă era cu atît mai profundă, cu cît fiecare își spunea în sinea lui ceea ce el rostise cu glas tare, astfel că fiecare tresări, ca și cum și-ar fi auzit ecoul propriei sale voci, și fiecare se cutremură la gîndul că era întru totul de părerea vorbitorului.

Domnul de Monsoreau, care își dădea seama că tăcerea nu provenea decît dintr-o încuviințare unanimă, continuă :

— Trebuie oare să trăim sub domnia unui rege nebun, lipsit de voință și trîndav, acum cînd Spania aprinde rugurile, cînd Germania îi trezește pe vechii șefi ai ereticilor și pe conducătorii sectelor, ațipiți în umbra mînăstirilor, cînd Anglia, cu politica ei neînduplecată, rêtează ideile și capetele ? Toate națiunile trudesć cu glorie pentru atingerea unui țel. Iar noi, noi dormim. Domnilor, iertați-mă că o spun în fața unui mare prinț, care, poate, mă va

dojeni pentru îndrăzneala mea, deoarece el are prejudecăți de familie : domnilor, de patru ani noi nu mai sîntem guvernați de un rege, ci de un călugăr.

La aceste cuvinte, explozia — dibaci pregătită și abil ținută în frîu vreme de o oră de prudența conducătorilor — izbucni atît de violent, că nimeni n-ar mai fi recunoscut în răzvrățiții aceștia pe glacialii și înțelepții minuiitori de sfori ai scenei de mai înainte.

— Jos Valois ! strigau ei. Jos fratele Henric ! Să ne alegem ca șef un prinț gentilom, un rege cavaler, un tiran, dacă trebuie, dar nu un popă.

— Domnilor, domnilor — spuse cu ipocrizie ducele de Anjou — iertare, vă implor, iertare pentru fratele meu, care se înșală sau, mai curînd, care este înșelat. Lăsați-mă să nădăjduiesc, domnilor, că dojenile noastre înțelepte, că intervenția eficace a puterii Ligii îl vor readuce pe calea cea bună.

— Șuieră, șarpe, șuieră ! șopti Chicot.

— Monsenior — răspunse ducele de Guise — alteței voastre i-a fost dat să audă poate prea devreme, dar, în sfîrșit, a auzit expresia sinceră a gândurilor ce frămîntă pe membrii Ligii. Nu, nu e vorba aici de o ligă împotriva bearnezului, de o sperietoare pentru imbecili ; nu mai e vorba de o ligă pentru susținerea bisericii, care se va susține foarte bine și singură ; e vorba, domnilor, de a isprăvi odată cu poziția înjositoare în care se află nobilimea Franței. Prea multă vreme am fost ținuți în frîu de respectul pe care ni-l inspiră alteța voastră ; prea multă vreme această dragoste a alteței voastre pentru familia sa, pe care noi i-o cunoaștem, ne-a constrîns cu violență să ne închidem în hotarul prefăcătoriei. Acum totul a fost dat pe față, monseniore, și alteța voastră va fi martor la adevărata ședință a Ligii, iar ceea ce s-a petrecut pînă acum nu este decît începutul.

— Ce vreți să spuneți, domnule duce ? întrebă prințul, palpitînd de neliniște și de ambiție în același timp.

— Monsenior, ne-am strîns aici — continuă ducele de Guise — nu, după cum foarte bine a spus marele maestru de vînătoare, spre a repeta chestiuni uzate, în teorie, ci pentru a acționa cu folos. Astăzi ne alegem un conducător capabil să onoreze și să îmbogățească nobili-

mea Franței ; și, după obiceiul vechilor franci, care în clipa cînd își alegeau o căpetenie îi făceau un dar demn de el, și noi oferim un dar celui pe care ni l-am ales...

Toate inimile bătură, dar mai puțin năvalnic decît inima ducelui de Anjou. Cu toate astea el rămase mut și neclintit și numai paloarea îi trăda emoția.

— Domnilor — continuă ducele de Guise, luînd din strana aflată în spatele său un obiect destul de greu, pe care-l ridică cu amîndouă mîinile — domnilor, iată darul pe care, în numele dumneavoastră, al tuturor, eu îl depun la picioarele prințului.

— O coroană ? ! exclamă prințul. căutînd să se sprijine pentru a nu cădea. O coroană pentru mine, domnilor ? !

— Trăiască Francisc al III-lea ! strigă cu o voce de se cutremurată bolțile grupul compact al gentilomilor, care își trăsese rădăcinile afară din teacă.

— Eu, eu... — bolborosi ducele, tremurînd în același timp de bucurie și de groază — eu... dar nu e cu putință ! Fratele meu trăiește încă, fratele meu e unsul Domnului.

— Îl renegăm — spuse ducele de Guise — așteptînd ca Dumnezeu să consfințească prin moartea lui alegerea pe care noi am făcut-o sau, mai curînd, așteptînd ca vreunul dintre supușii săi, sătul de această domnie neglorioasă, să grăbească, prin otravă sau prin pumnal, judecata lui Dumnezeu !...

— Domnilor — zise mai încet ducele — domnilor !

— Monsenior — spuse cardinalul la rîndul său — iată răspunsul nostru față de scrupulele atît de nobile pe care altea voastră le-a exprimat adineauri : Henric al III-lea era unsul Domnului, dar noi l-am renegat ; el nu mai este alesul lui Dumnezeu. Dumneavoastră veți fi, monsenior. Iată un templu tot atît de venerabil ca și acela din Reims, căci aici au odihnit moaștele sfintei Genoveva, ocrotitoarea Parisului, aici a fost înhumat trupul lui Clovis, primul rege creștin. Ei bine, monsenior, în acest templu sfînt, în fața statuii adevăratului întemeietor al regatului francez, eu, unul din prinții bisericii, care, fără ambiție deșartă, pot să nădăjduiesc a-i deveni într-o zi șef, eu, monsenior, vă spun : iată untdelemn sfînțit, trimis de papa Grigore al XIII-lea pentru a înlocui sfîntul mir. Monsenior, numiți-l pe viitorul vostru arhiepiscop de Reims,

numiți-vă conetabilul, și peste o clipă veți fi uns rege, iar fratele vostru Henric, dacă nu vă va ceda tronul, va fi considerat drept un uzurpator. Copile, aprinde lumînările altarului !

În aceeași clipă, copilul de la altar, care, bineînțeles, nu aștepta decît această poruncă, năvăli din sacristie cu un aprinzător în mînă și, într-o clipită, cincizeci de lumînări străluciră în altar. Atunci toți văzură pe sfînta masă o mitră scînteind de pietre nestemate și o spadă lungă, împodobită cu flori de crin : era mitra arhiepiscopală, era sabia conetabilului. În același timp, din adîncul tenebrelor pe care lumina din altar nu le putuse destrăma răsună ogor și sub bolți se auzi *Veni Creator*.

Acest neprevăzut eveniment, pregătit de cei trei prinți loreni, la care nici ducele de Anjou nu se aștepta, produse o impresie profundă asupra asistenței. Curajoșii se exaltară, iar cei slabi de înger, chiar și ei, se simțiră tari. Ducele de Anjou înălță capul și, cu un pas mai sigur și cu un braț mai ferm decît s-ar fi așteptat oricine, porni drept spre altar ; cu mîna stîngă apucă mitra și cu dreapta sabia și, întorcîndu-se spre duce și spre cardinal, care se așteptau dinainte la această dublă onoare, așeză mitra pe capul cardinalului, iar pe duce îl încinse cu sabia. Aplauze unanime salutară acest gest hotărît, cu atît mai puțin așteptat, cu cît toată lumea cunoștea firea nehotărîtă a prințului.

— Domnilor — se adresă apoi celor de față — spuneți-vă numele domnului duce de Mayenne, mare maestru al Franței. În ziua cînd eu voi fi rege, dumneavoastră toți veți fi cavaleri ai ordinului.

Aplauzele fură de două ori mai furtunoase și, unul după altul, toți veniră să-și treacă numele pe lista domnului de Mayenne.

— Ei, drace ! oftă Chicot. Frumoasă ocazie să capeți cordonul albastru ! Eu n-o să fac niciodată rost de unul, deci, cum s-ar zice, trebuie să renunț la așa ceva.

— Acum, la altar, sire ! spuse cardinalul de Guise.

— Domnule de Monsoreau, căpitanul meu colonel, domnule de Ribeirac și domnule d'Entragues, căpitanii mei, domnule de Livarot, locotenentul meu de gardă, luați-vă

În primire locurile la care rangul acordat de mine vă dă dreptul.

Fiecare din cei numiți se îndreaptă spre locul respectiv, așa cum le-ar fi impus protocolul la o adevărată ceremonie de ungere a unui rege.

— Domnilor — se adresează ducele restului adunării — îmi veți adresa toți cite o cerere și mă voi strădui să nu nemulțumesc pe nimeni.

Între timp, cardinalul trecuse în sacristie și își îmbrăcase odăjdiile. Curînd, el se ivi cu sfîntul potir în mînă și îl așeză pe sfînta masă, apoi făcu semn copilului de la altar, iar acesta aduse evanghelia și crucea. Cardinalul le luă pe amîndouă, așeză crucea deasupra evangheliei și le întinse ducelui de Anjou, care își puse mîna deasupra lor.

— În fața lui Dumnezeu — rosti ducele — făgăduiesc poporului meu să păstrez și să cinstesc sfînta noastră religie, așa cum se cere unui rege preacreștin și primului fiu al bisericii. Așa să-mi ajute Dumnezeu și sfînta scriptură !

— Amin ! răspunseră într-un singur glas toți cei de față.

— Amin ! repetă un fel de ecou ce părea că vine din fundul bisericii.

Ducele de Guise, îndeplinind, cum am spus, funcțiunile conetabilului, sui cele trei trepte ale altarului și așeză sabia, pe care cardinalul o binecuvîntă înaintea ostensoriului. Apoi cardinalul o scoase din teacă și, ținînd-o de lamă, o prezentă regelui, care o apucă de mîner.

— Sire — rosti el — luați această sabie care vă este dată împreună cu binecuvîntarea Domnului, pentru ca, prin ea și prin puterea Duhului Sfînt, să puteți sta neclintit înaintea tuturor dușmanilor, apărînd și ocrotind sfînta biserică și regatul care vă este încredințat. Luați această sabie pentru ca, prin ajutorul ei, să împărțiți dreptatea, să oblăduiți văduvele și orfanii, să puneți capăt tulburărilor, pentru ca, acoperindu-vă de glorie prin toate virtuțile, să meritați a domni împreună cu acela a cărui întrupare sînteți pe pămînt și care stăpînește cu Tatăl, cu Fiul și cu Sfîntul Duh în vecii vecilor.

Ducele aplecă sabia în așa fel, încît vîrfurile ei să atingă pămîntul, și o înmînă ducelui de Guise, după ce mai întîi o înălță spre Dumnezeu. Copilul de la altar aduse o pernă

și o așternu la picioarele ducelui de Anjou, care îngenuncha pe ea. Apoi cardinalul deschise micul sipet de argint aurit și, cu vârful unui ac de aur, scoase puțin untdelemn sfințit și-l întinse în potir. Ținând potirul în mîna stîngă, el murmură două rugăciuni pentru duce. Apoi, luînd sfințul mir cu degetul mare, făcu o cruce în creștetul capului ducelui de Anjou, zicînd :

— *Ungo te in regem de oleo sanctificato, in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti* ¹.

Aproape îndată copilul de la altar șterse mirul cu o batiștă brodată cu fir de aur. În clipa aceea, cardinalul luă coroana cu amîndouă mîinile și o ținu deasupra capului prințului, dar fără să i-o așeze încă pe cap. Numaidecît ducele de Guise și ducele de Mayenne se apropiară și susținură coroana de o parte și de alta. În sfîrșit, cardinalul își eliberă mîna dreaptă și îl binecuvîntă pe prinț :

— Dumnezeu te încoronează cu coroana gloriei și a dreptății. Apoi, așezîndu-i-o pe cap, zise : Primește această coroană, în numele Tatălui, al Fiului și al Sfintului Duh.

Ducele de Anjou, palid și tremurînd, simți coroana încingîndu-i fruntea și duse instinctiv mîna la cap. În clipa aceea răsună clopoșelul copilului de la altar și toți cei ce participau la ceremonie își înclinară fruntea. Dar și-o înălțară pe dată, agitîndu-și săbiile și strigînd :

— Trăiască regele Francisc al III-lea.

— Sire — spuse cardinalul, adresîndu-se ducelui de Anjou — de azi înainte sînteți regele Franței, căci v-a uns însuși papa Grigore al XIII-lea, al cărui reprezentant sînt eu.

— Ei, fir-ar a dracului să fie de treabă ! izbucni Chicot. Că păcat că n-am gîlci ² !

— Domnilor — vorbi ducele de Anjou, ridicîndu-se mîndru și maiestuos — nu voi uita niciodată numele celor treizeci de gentilomi care, cei dintîi, m-au socotit demn să domnesc peste ei. Și acum, domnilor, adio ! Dumnezeu să vă aibă în sfînta și vrednica lui pază !

¹ Te ung rege cu uleiul sfințit, în numele Tatălui, al Fiului și al Sfintului Duh (în limba latină în text).

² Aluzie la o superstiție medievală : se credea că în ziua ungerii sale regele Franței poate să vindece gîlcile numai cu o simplă atingere a mîinii.

Cardinalul se înclină ; la fel și ducele de Guise, dar Chicot, care îi privea dintr-o parte, văzu că, în timp ce ducele de Mayenne îl conducea pe noul rege, cei doi prinți lorenii schimbă între ei un surâs ironic.

„Măi, măi ! își zise gasconul. Ce mai vrea să însemne și asta și la ce servește jocul ăsta, dacă toți își fură căciula ?“

Între timp, ducele de Anjou ajunsese la scara criptei și în curînd dispăru în întunericul bisericii de sub pămînt, pe unde, unul după altul, toți asistenții îl urmau, cu excepția celor trei frați, care intrară în sacristie, în timp ce călugărul portar stîngea luminările. Copilul de la altar închise cripta în urma lor și biserica rămase luminată de acea candelă, care, singura nestinsă, părea un simbol necunoscut pentru omul de rînd, ea vorbind numai celor aleși întru tainice inițieri.

XXI

CUM CHICOT. SOCOTIND CĂ FACE UN CURS DE ISTORIE, A FĂCUT UN CURS DE GENEALOGIE

Chicot se ridică în confesional, ca să-și dezmoștească picioarele înțepenite. El credea, bietul, că a fost martor la ultimul act al piesei și, cum era aproape ora două, abia aștepta să-și poată rostui un culcuș pentru restul nopții. Dar, spre marea-i mirare, cînd cei trei prinți lorenii auziră cheia criptei răsucindu-se de două ori în broască, ieșiră tustrei din sacristie, numai că de data asta își aruncaseră rasele și purtau veșmintele lor obișnuite.

În aceeași clipă, văzîndu-i, copilul de la altar izbucni într-un rîs atît de sincer și de vesel, încît Chicot, molipsindu-se, se porni și el să rîdă fără să știe de ce.

Ducele de Mayenne se apropie repede de scară :

— Nu rîde atît de tare, surioară dragă, că abia au ieșit și s-ar putea să te-audă.

„Soră ! exclamă Chicot în sinea lui, trecînd din surpriză în surpriză. Nu cumva călugărașul ăsta o fi femeie ?“

Într-adevăr, novicele își dădu gluga pe spate, descoperind cel mai inteligent și mai fermecător cap de femeie pe care l-a pictat vreodată Leonardo da Vinci, cu toate că el a imortalizat-o pe Gioconda. Avea ochii negri, scăpărători de ironie, dar care, cînd li se dilatau pupilele, lărgindu-și rotundurile lor de abanos, căpătau o expresie aproape nemaipomenită, într-atît de serioasă le era căutătura. O mică gură rumenă și delicată, un nas desenat cu desăvîrșită artă ; în sfîrșit, o bărbie rotundă încheind ovalul fără cusur al unui obraz puțin cam pal, pe care, ca două arcuri de abanos, răsăreau două sprîncene parcă trase cu penelul.

Era sora domnilor de Guise, doamna de Montpensier, primejdioasa sirenă, dibace în a-și ascunde sub rasa grosolană a micului călugăr neajunsul atît de vizibil al unui umăr nițel mai înalt decît celălalt și linia nu prea elegantă a piciorului drept, care o făcea să șchioapete ușor. Din pricina acestor defecte, un suflet de diavoliță sălășluia în trupul dăruit de Dumnezeu cu un cap de înger.

Chicot o recunoscuse, deoarece o văzuse de douăzeci de ori venind să-și aducă omagiile reginei Louise de Vaudemont, vara sa. Prezența ei, precum și a celor trei frați ai săi, care se încăpățîneau să rămîna după ce toată lumea plecase, îi lămurii gasconului un mare mister.

— O, frățioare cardinal ! exclamă ducesa, înecîndu-se de rîs. Ce sfînt pari și cît de bine vorbești despre Dumnezeu ! O clipă m-ai făcut să-mi fie teamă, am crezut că ai luat lucrurile în serios. Și ducele, care se lăsa uns și încoronat ! Oh, ce figură hidoasă avea sub coroana aceea !

— N-are importanță — răspunse ducele. Avem ceea ce am dorit, și acum François nu-și mai poate lua vorba îndărăt. Monsoreau, care, fără îndoială, urmărea prin asta un interes ascuns, a împins lucrurile atît de departe, încît de data aceasta sîntem siguri că prințul nu ne va mai părăsi la jumătatea drumului spre eșafod, cum a făcut-o cu La Mole și cu Coconnas.

— O, o ! interveni Mayenne. Iată un drum pe care n-apucă ușor prinții din neamul nostru, căci va fi întot-

deauna mai aproape de la Luvru la minăstrea Sainte-Geneviève, decît de la primărie în Piața Grève¹.

Chicot se dumeri că aceștia își bătuseră joc de ducele de Anjou, și cum nici el nu-l putea suferi pe prinț, i-ar fi îmbrățișat cu plăcere pe domnii de Guise, nu însă și pe Mayenne.

— Să ne întoarcem la treburile noastre, domnilor — zise cardinalul. Totul e bine zăvorît, nu-i așa ?

— Răspund pentru asta — îl asigură ducesa. De altfel, pot să mă duc să văd.

— Nu, stai — o opri ducele — trebuie să fii obosit, scumpul meu copilaș de la altar !

— Ba de loc, zău că nu, a fost foarte vesel.

— Mayenne, spui că omul e aici ? întrebă ducele.

— Da.

— Nu l-am zărit.

— Păi cred și eu, s-a ascuns.

— Unde ?

— Într-un confesional.

Aceste vorbe răsunară în urechile lui Chicot aidoma celor o sută de mii de trîmbițe ale judecății de apoi.

„Cine să fie ascuns într-un confesional ? se întrebă el, agitîndu-se în cutia unde era. Pe toți dracii că nu-i vorba decît de mine !“

— Atunci a văzut și a auzit tot ? continuă ducele.

— N-are a face. E doar de-ai noștri.

— Adu-mi-l, Mayenne — ordonă ducele.

Mayenne coborî una din scările altarului, păru că încearcă să se orienteze, apoi se îndreptă glonț spre confesionalul unde se afla ascuns gasconul. Chicot era curajos din fire, dar de data asta îi clănțăneau dinții de spaimă și o sudoare rece începu să-i curgă de pe frunte pe mîini.

„Asta-i ! grăi în sinea lui, căznindu-se să-și scoată sabia din cutele rasei. Nu vreau să pier ca un laș în cufărul ăsta. Pe toți dracii, să mergem în întîmpinarea morții ! Și fiindcă s-a ivit prilejul, înainte ca să dau ortul popii, măcar să-l ucid.“

Pentru a-și pune în aplicare cutezătorul plan, Chicot, după ce găsisese în sfîrșit mînerul săbiei, tocmai era cu mîna pe clanta ușii, cînd deodată răsună vocea ducesei :

¹ Locul unde aveau loc execuțiile.

— Nu acolo, Mayenne, nu acolo. În confesionalul ce-lăalt, la stînga, în fund de tot.

— A, prea bine — zise ducele, care își întinsese mîna spre ascunzătoarea lui Chicot.

La indicația surorii sale, ducele se întoarse brusc, pornind spre confesionalul din partea cealaltă.

„Uf ! răsuflă gasconul, scoțînd un suspin pe care i l-ar fi invidiat și Gorenflot. Era și timpul. Dar cine dracu o fi dincolo ?“

— Poftim afară, maestre Nicolas David — rosti Mayenne — sîntem singuri.

— Iată-mă, monseniore — spuse un om, ieșind din confesional.

„Bun, maestre Nicolas ! încuviință gasconul. Lipsea martie din post ; te-am căutat pretutindeni și, poftim ! Cînd nici nu te mai căutam, te-am găsit.“

— Ai văzut și ai auzit tot, nu-i așa ? îl întrebă ducele de Guise.

— Nu mi-a scăpat o iotă din toate cîte s-au petrecut și nu voi uita nici un amănunt, fiți pe pace, monseniore.

— Așadar, vei putea să-i transmiți totul trimisului sanctității sale papa Grigore al XIII-lea ? îl întrebă bărbatul cu cicatricea.

— Absolut tot, fără a omite nimic.

— Fratele meu, ducele de Mayenne, mi-a spus că ai făcut minuni pentru noi. Ia s-auzim, despre ce anume e vorba ?

Cardinalul și ducesa se apropiară, plini de curiozitate. Împreună cu sora lor, cei trei prinți alcătuiau la un loc un singur grup. Nicolas David, luminat din plin de flacăra candeliei, se afla doar la trei pași de ei.

— Am făcut ceea ce am făgăduit, monseniore — răspunse Nicolas David — adică am găsit mijlocul de a vă înlesni să vă urcați pe tronul Franței, fără a întâmpina vreo împotrivire.

„Și ăștia ? ! exclamă Chicot, Ei, da' știi că e bine ! Toți vor să ajungă regi ai Franței. Hei, cine rîde la urmă rîde mai bine !“

Pare-se că veselia reînviase în inima viteazului Chicot. Și trei erau pricinile care o stîrneau. Mai întîi, că scăpase într-un chip neprevăzut dintr-o primejdie de neînlăturat,

apoi fiindcă descoperirea o conspirație în toată legea ; în sfîrșit, pentru că datorită acestei conspirații găsisese mijlocul de a-i nimici pe cei doi mari vrăjmași ai săi : pe ducele de Mayenne și pe avocatul Nicolas David.

— Dragă Gorenflot — murmură el, după ce toate gîndurile i se limpeziră cît de cît în cap — să vezi ce mai ospăț o să-ți plătesc mîine drept chirie pentru anteriorul tău !

— Dacă uzurparea e cumva prea vădită, să ne abținem de la folosirea unui astfel de mijloc — zise Henric de Guise. Nu mi-i pot face dușmani pe toți regii creștinătății, care purced din harul divin.

— Am reflectat la acest scrupul al monseniorului — spuse avocatul, înclinîndu-se în fața ducelui și plimbîndu-și o privire plină de siguranță asupra triumvirilor. Nu-s numai îndemînat în arta scrimei, monsenicre, așa cum ar fi putut răspîndi zvonul inamiciei mei, ca să știrbească încrederea dumneavoastră în mine : hrănit cu studii teologice și de drept, am consultat, așa cum se cuvine să facă un bun cazuist și un jurist savant, analele și decretalele care dau greutate afirmației mele în privința obiceiurilor noastre de succesiune la tron. Înseamnă că ai cîștigat totul dacă reușești să cîștigi legitimitatea moștenirii, și eu am descoperit, monseniori, că dumneavoastră sînteți moștenitori legitimi și că neamul Valois nu e decît o ramură parazită și uzurpatoare.

Certitudinea cu care Nicolas David rosti acest mic discurs o înveseli la culme pe doamna de Montpensier, stîrni curiozitatea la culme a cardinalului și ducelui de Mayenne și aproape că descreți fruntea severă a ducelui de Guise.

— E greu, totuși — spuse el — ca familia de Lorena, foarte ilustră, de altfel, să pretindă a fi mai presus decît familia de Valois.

— Și totuși lucrul acesta se poate dovedi, monseniore — zise maestrul Nicolas, sumețindu-și poalele rasei ca să scoată de undeva din buzunarul pantalonilor un pergament și descoperindu-și în felul acesta mînerul spadei.

Ducele luă pergamentul din mîinile lui Nicolas David.

— Ce-i asta ? întrebă el.

— Arborele genealogic al familiei de Lorena.

— A cărei obîrșie este ?

— Carol cel Mare, monseniore.

— Carol cel Mare ! exclamă cei trei frați cu un aer neîncercător, care, cu toate acestea, nu era lipsit de oarecare satisfacție. Cu neputință ! Primul duce de Lorena era contemporan cu Carol cel Mare, dar se numea Ranier și, între el și marele împărat, nu exista nici un grad de rudenie.

— Puțină răbdare totuși, monseniore — spuse Nicolas. Vă dați seama că nu m-am dus să caut argumente care să poată fi anulate printr-o simplă dezmințire și pe care cel dintii judecător să le poată spulbera. Ceea ce vă trebuie dumneavoastră este un proces iscusit, de lungă durată, care să rețină atenția parlamentului și a poporului, proces în cursul căruia să puteți câștiga, nu poporul, fiind că el e cu dumneavoastră, ci parlamentul. Vedeți deci, monseniore, asta este : Ranier, primul duce de Lorena, a fost contemporan cu Carol cel Mare. Guilbert, fiul său, contemporan cu Ludovic Piosul. Henric, fiul lui Guilbert, contemporan cu Carol cel Pleșuv.

— Dar... — începu ducele de Guise.

— Așteptați, monseniore, ajungem îndată. Ascultați cu atenție. Bonne...

— Da — își aminti ducele — fiica lui Ricin, cel de al doilea fiu al lui Ranier.

— Prea bine — răspunse avocatul. Măritată cu cine?

— Bonne ?

— Da, ea.

— Cu Carol de Lorena, fiul lui Ludovic al IV-lea, regele Franței.

— Cu Carol de Lorena, fiul lui Ludovic al IV-lea, regele Franței — repetă David. Acum adăugați : fratele lui Lothar, cel jefuit de coroana Franței, în detrimentul lui Ludovic al V-lea, de către uzurpatorul Hugo Capet.

— O ! o ! exclamă amândoi deodată ducele de Mayenne și cardinalul.

— Continuă — zise ducele de Guise — începe să se întrezărească o lumină.

— Or, Carol de Lorena îl moștenea pe fratele său Lothar la stingerea spiței acestuia. Și spița lui Lothar s-a stins ; deci dumneavoastră, domnilor, sînteți singurii și adevărații moștenitori ai coroanei Franței.

„Drace ! făcu uluit Chicot. Jivina e și mai veninoasă decît credeam.“

— Ce spui de asta, frate ? întrebare într-un glas cardinalul și ducele de Mayenne.

— Spun — răspunse ducele — că din nenorocire există în Franța o lege numită legea salică¹ și ea spulberă toate pretențiile noastre.

— Iată unde voiam să v-aduc, monseniore ! strigă David, cu mîndria amorului propriu satisfăcută. Care e primul exemplu al legii salice ?

— Venirea pe tron a lui Filip de Valois, în dauna lui Eduard al Angliei.

— La ce dată s-a suit acesta pe tron ?

Ducele de Guise căută în amintirile sale.

— 1328 — răspunse fără a șovăi cardinalul de Lorena.

— Adică la trei sute patruzeci și unu de ani după uzurparea lui Hugo Capet, la două sute patruzeci de ani după stingerea spiței lui Lothar. Deci, cu două sute patruzeci de ani înainte de a se născoci legea salică, strămoșii dumneavoastră aveau dreptul la coroană. Or, fiecare știe acest lucru, legea n-are efect retroactiv.

— Ești iscusit, maestre Nicolas David -- recunosc Henric de Guise, privindu-l pe avocat cu admirație, amestecată însă cu o undă de dispreț.

— Este un lucru foarte ingenios — zise și cardinalul.

— Mai mult decît splendid — spuse Mayenne.

— Este admirabil — rosti ducesa — iată-mă principesă regală. Nu mai vreau de bărbat decît un împărat german.

— Doamne Dumnezeu ! — murmură Chicot — tu știi bine că nu ți-am adresat niciodată decît o singură rugăciune : *Ne nos inducas in tentationem et libera nos ab advocatis* ².

Doar ducele de Guise rămase pe gînduri în mijlocul entuziasmului general.

— Și cînd te gîndești că asemenea subterfugii îi sînt necesare unui om ca mine — murmură el. Cînd te gîndești că, înainte de a se supune, popoarele se uită la ast-

¹ Lege în virtutea căreia femeile erau excluse de la succesiunea la tron.

² Și nu ne duce pe noi în ispită și ne izbăvește de avocați (în limba latină în text).

fel de pergamente, în loc să citească noblețea omului în fulgerele ochilor ori ale spadei sale !

— Ai dreptate, Henric, de zece ori dreptate ! Dacă poporul s-ar mulțumi să privească numai chipul omului, tu ai fi rege printre regi, deoarece, după cât se spune, prinții ceilalți par, pe lângă tine, simpli oameni din popor. Dar, ca să te urci pe tron, esențialul este, așa cum a zis maestrul Nicolas David, un proces iscusit ; și când vom ajunge aici, trebuie ca blazonul casei noastre, după cum tu însuși ai spus, să nu fie mai prejos decât blazoanele ce atîrnă deasupra altor tronuri ale Europei.

— Deci genealogia asta e bună — continuă Henric de Guise, suspinînd. Așadar, maestrul Nicolas David, iată cei două sute de scuzi de aur pe care mi i-a cerut fratele meu, de Mayenne, pentru dumneata !

— Și iată — zise cardinalul către avocat, ai cărui ochi străluceau de mulțumire, înfundîndu-și cu aur buzunarele largi ale pantalonilor — iată alți două sute de scuzi pentru noua misiune pe care vrem să ți-o încredințăm !

— Vorbiți, monseniore, sînt la ordinele eminenței voastre — declară avocatul.

— Nu te putem însărcina să duci chiar dumneata la Roma, sfîntului părinte Grigore al XIII-lea, această genealogie, pe care el trebuie s-o aprobe. Ești mult prea neînsemnat pentru ca porțile Vaticanului să ți se deschidă.

— Vai, e drept că am o inimă mare, dar originea mea este umilă. Ei, dacă aș fi fost măcar simplu gentilom ! oftă Nicolas David.

„Taci odată, haimana !“ se înfurie în sinea lui Chicot.

— Da, însă nu ești — continuă cardinalul — și asta-i nenorocirea. Prin urmare, ne vedem siliți să-l însărcinăm cu această misiune pe Pierre de Gondy.

— Permite-mi să spun ceva, frate — interveni ducesa, devenind dintr-o dată serioasă. Cei din familia Gondy sînt nobili, fără îndoială, dar asupra lor noi n-avem nici o influență, la ei nu putem apela în nici un fel. Doar ambiția lor ne-ar putea ajuta să dispunem de ei, însă ei își pot satisface ambițiile la fel de bine punîndu-se în slujba regelui Henric, ca și în slujba familiei de Guise.

— Sora mea are dreptate, Louis — zise ducele de Mayenne, cu obișnuita lui brutalitate — și nu ne putem în-

crede în Pierre de Gondy, așa cum ne încredem în Nicolas David, care e omul nostru și pe care-l putem spînzura oricînd ne va plăcea.

Această naivitate a ducelui, aruncată drept în obrazul avocatului, produse asupra bietului om de legi efectul cel mai ciudat : el izbucni într-un rîs convulsiv, care însă vădea o spaimă cumplită.

— Fratele meu Charles glumește — se adresă Henric de Guise avocatului, care îngălbenise. Se știe că dumneata ne ești credincios ; ai dovedit-o cu prilejul a nenumărate servicii.

„Și mai ales în ce mă privește pe mine — completă Chicot, amenințîndu-și cu pumnul vrăjmașul sau, mai bine zis, amîndoi vrăjmașii lui.

— Fii fără grijă, Carles, fii fără grijă, Catherine, mi-am luat dinainte toate măsurile. Pierre de Gondy va duce la Roma această genealogie, dar o va duce printre alte hîrtii, fără ca el să știe ce duce. Papa o să-și dea aprobarea sau nu, fără ca Gondy habar să aibă de ceva. În sfîrșit, Gondy, ignorînd cu se solie se întoarce, va reveni în Franța cu această genealogie aprobată ori nu. Dumneata, Nicolas David, o să pleci aproape în același timp cu el și-l vei aștepta la Châlons, la Lyon sau la Avignon, potrivit indicațiilor pe care le vei primi din partea noastră de a poposi într-unul sau în altul din aceste trei orașe. Astfel, dumneata singur vei deține adevăratul secret al afacerii. Vezi bine, așadar, că tot dumneata ești unicul nostru om de încredere.

David făcu o plecăciune.

— Știi însă cu ce condiție, scumpe prietene ? murmură Chicot. Cu condiția să fii spînzurat dacă faci un singur pas greșit. Dar fii liniștit, ți-o jur pe sfînta Genoveva, aici de față, sculptată în ipsos, în marmură sau în lemn, ba poate chiar în os, că din clipa aceasta, te afli între două spînzurători și că dintre ele cea mai aproape de tine, scumpe amice, este totuși aceea pe care ți-o pregătesc eu.

Cei trei frați își strînsesă mîinile și o îmbrățișară pe sora lor, ducesa, care tocmai le adusesese rasele călugărești, lăsate în sacristie ; apoi, după ce îi ajută să-și îmbrace rasele protectoare, își trase și ea gluga pe ochi, o luă înaintea lor pînă ajunseră în nartex, unde îi aștepta fratele

portar, și dispărură pe-acolo, urmați de Nicolas David, ai cărui scuți de aur îi sunau în buzunare la fiecare pas.

În urma lor, fratele portar trase zăvoarele, intră în biserică și se îndreptă spre altar, să stingă candela. Un întuneric dens învălui de îndată biserica și trezi iar în inima lui Chicot acea groază care de mai multe ori pusese stăpînire pe el, făcînd să i se zbirlească părul în cap. Apoi, în acel întuneric, zgomotul stîrnit de sandalele călugărului pe lespezi se depărtă și scăzu, pînă se mistui cu totul.

Cinci minute, care-i părură nesfîrșite lui Chicot, se scurseră fără ca nimic să tulbure tăcerea și bezna.

„Bun — își zise gasconul — pare-se că măcar de data aceasta totul s-a sfîrșit într-adevăr, că toate cele trei acte au fost jucate și că actorii au plecat. Să încercăm și noi să-i urmăm : ne-am îndopat cu destulă comedie într-o singură noapte !“

Așa că Chicot, renunțînd la ideea de a aștepta pînă la ziuă în biserică, cum se hotărîse cînd văzuse lespezile mormintelor ridicîndu-se și confesionalele populate, apăsă încetîșor pe clanță, împinse ușa cu grijă și scoase un picior afară din cutia lui de lemn. Încă de pe cînd călugărașul se tot plimba de colo-colo, Chicot ochise într-un colț o scară folosită pentru curățatul vitraliilor. El nu pierdu nici o clipă. Cu miinile întinse înainte, pășind grijuliu, ajunse fără zgomot pînă în ungherul acela, înșfăcă scara și, orientîndu-se cum putu mai bine, o rezemă în dreptul unei ferestre.

La lumina lunii, Chicot văzu că nu se înșelase în presupunerile sale : fereastra privea spre țintirimul mînaștirii, care, la rîndul său, da în strada Bordelle. Chicot deschise fereastra, încălecă pe pervaz, trase după sine scara, cu acea forță și îndemînare pe care aproape întotdeauna îi le dau bucuria ori teama, și o propti de zidul de afară.

După ce coborî, gasconul dosi scara într-un tufiș de tuie crescut la picioarele zidului, se strecură printre morminte pînă la împrejmuirea ce-l despărțea de stradă și sări peste ea, dărîmînd și cîteva pietre care se rostogoliră împreună cu el de cealaltă parte, pe caldarîm. Cînd se văzu acolo, Chicot stătu un timp să răsufle din străfundul pieptului.

Scăpase, alegîndu-se doar cu cîteva zgîrieturi, dintr-un viespar în care de cîteva ori simţise că-şi risca viaţa. Apoi, cînd văzu că respiră mai în voie, îşi luă drumul spre strada Saint-Jacques şi nu se opri decît la „Cornul Abundenţei”, unde bătu fără şovăială şi fără zăbavă. Jupîn Claude Bonhommet veni chiar el să-i deschidă. Era un om care ştia că orice osteneală se plăteşte şi care, ca să facă avere, se bizuia mai mult pe lucruri neprevăzute decît pe mersul celor fireşti.

El îl recunoscu pe Chicot de la prima aruncătură de ochi, deşi eroul nostru plecase îmbrăcat ca un gentilom şi se reîntorcea sub o rasă de călugăr.

— Ah, dumneavoastră sînteţi, domnule ! exclamă el. Fiţi binevenit !

Chicot îi dădu un scud, întrebîndu-l :

— Şi fratele Gorenflot ?

Un larg suris lumină faţa circiumarului ; el porni spre odăiţa cunoscută şi împinse uşa :

— Iată-l !

Fratele Gorenflot sforăia chiar în acelaşi loc unde îl lăsase Chicot.

— Ei, drăcia dracului ! Respectabilul meu prieten, fără ca tu să bănuieşti, ai avut un coşmar pe cinste ! zise gasconul.

XXII

CUM DOMNULUI ŞI DOAMNEI DE SAINT-LUC,
CARE CĂLĂTOREAU ÎMPREUNĂ, LI SE ALĂTURĂ UN
TOVARĂŞ DE DRUM

A doua zi dis-de-dimineată, cam pe la ceasurile cînd fratele Gorenflot, bine înfodolit în rasa lui călduroasă, se trezea din somn, cititorul nostru, dacă ar fi călătorit pe drumul ce duce de la Paris la Angers, ar fi putut vedea, între Chartres şi Nogent, doi cavaleri — un gentilom cu pajul său — ai căror cai paşnici mergeau unul lingă altul,

mîngîindu-și boturile și vorbindu-și cu nechezatul și cu răsufiarca, ca niște dobitoace cumsecade care, cu toate că lipsite de darul vorbirii, au găsit totuși mijlocul să-și împărtășească gîndurile.

Cavalerii ajunseseră în ajun la Chartres, cam pe la aceeași oră, sosind pe doi cai aprigi, cu spume la gură; unul din cai căzuse chiar în piața catedralei, și cum era tocmai ceasul cînd credincioșii se duceau la slujbă, nu fusese un spectacol lipsit de interes pentru cetățenii din Chartres; aceștia se uitară la splendidul animal gata să-și dea sufletul de oboseală, dar de care proprietarii lui nu păreau să se sinchiscască mai mult decît dacă ar fi fost o nevrednică mîrtoagă.

Unii dintre ei băgaseră de seamă — cetățenii din Chartres au avut dintotdeauna spirit de observație — unii dintre ei, spuneam, băgaseră chiar de seamă cum cel mai înalt dintre cei doi cavaleri strecurase un scud în mîna unui băiat de treabă, care-l condusese, pe el și pe însoțitorul lui, la un han din apropiere, și cum, prin ușa din dos a hanului ce da în plin cîmp, peste o jumătate de oră, cei doi drumeți ieșiseră călări pe doi cai odihniți, amîndoi călătorii avînd obrajii îmbujorați, culoare trandafirie pusă pe seama unui pahar de vin fiert.

Cînd ajunseseră în largul cîmpiei, încă pustie și rece, dar tărcată de nuanțe albastrii ce vesteau primăvara, cel mai înalt dintre cavaleri se apropiase de cel mai scund și, deschizîndu-și brațele, îi spusese :

— Scumpa mea soțioară, sărută-mă în liniște căci acum n-are de ce să ne mai fie frică.

Atunci, doamna de Saint-Luc, căci ea era și nu alta, desfăcîndu-și mantaua groasă în care era înfășurată, se aplecase cu grație și, sprijinindu-și brațele de umerii tînărului, fără a înceta să-l privească drept în ochi, îi dăruise acel drăgăstos și lung sărut pe care el i-l cerea.

Ca urmare a asigurării date de Saint-Luc soției sale și, poate, de asemenea, ca urmare a sărutului dăruit de doamna de Saint-Luc soțului său, cei doi se opriseră în ziua aceea la un mic han din satul Courville, aflat la numai patru leghe de Chartres; hanul, mulțumită izolării și ușilor duble, pe lingă o sumedenie de alte bunătăți

oferea celor doi soți îndrăgostiți ocrotire și liniște deplină. Ei rămăseseră acolo toată ziua și toată noaptea, ascunși în mare taină în odăița unde, după ce li se servise prânzul, se închiseseră, spunându-i hangiiului să nu-i scoale decît a doua zi în revărsatul zorilor — poruncă îndeplinită întocmai — deoarece sînt morți de oboseală în urma drumului lung străbătut pînă acolo.

Așadar, în dimineața zilei amintite, pe domnul și pe doamna Saint-Luc îi regăsim călătorind pe drumul de la Chartres la Nogent. Or, cum în ziua aceea erau și mai lipsiți de griji decît în ajun, ei nu mai călătoreau ca niște fugari, dar nici ca niște îndrăgostiți, ci aidoma unor școlari care se abat din drum la fiecare pas, fie să se admire unul pe altul, cocoțați pe vreun dîmb ca o statuie ecvestră, fie ca să strivească cei dintii muguri, sau să caute primele petice de mușchi, sau să culeagă flori, acești vestitori ai primăverii care străpung omătul gata să se topească, amîndoi bucurîndu-se nespus de raza de soare oglindită în penele lucioase ale rațelor sălbatice sau vîzînd un iepure gonind peste cîmpie.

— Drace ! izbucni deodată Saint-Luc. Ce bine e să fii liber ! Ai fost vreodată liberă, Jeanne ?

— Nu — răspunse tînăra femeie, cu glas vesel — niciodată. Este pentru întia oară că respir și mă mișc în voie după pofta inimii : tatăl meu era bănuitor, iar mama a fost o ființă căreia îi plăcea să stea acasă ; pe mine nu mă lăsau să ies fără o guvernantă, două îngrijitoare și un lacheu voinic, așa încît nu-mi amintesc să mai fi alergat pe vreo pajiște de pe vremea cînd, copilă nebunatică și zglobie, o zbugheam în adîncul pădurii bătrîne de la Méridor, împreună cu buna mea Diane, luîndu-mă la întrecere cu ea și gonind prin rămuriș pînă cînd ne pierdeam una de alta. Atunci ne opream cu inimile zvîcnind la zgomotul vreunei ciute, al vreunei căprioare sau vreunui cerb, care, speriat, țîșnea din ascunzișul său, lăsîndu-ne pe noi să întrebăm, cu un fior de teamă, tăcerea hățișului nesfîrșit. Dar tu, dragul meu Saint-Luc, cel puțin tu erai liber ?

— Eu, liber ?

— Fără îndoială, un bărbat...

— Ei bine, află că niciodată. Crescut în preajma duce-

lui de Anjou, luat de el în Polonia, adus de el la Paris, osîndit să nu-l părăsesc o clipă în virtutea veşnicelor reguli ale etichetei, urmărit, îndată ce mă îndepărtam un pas, de acea lamentabilă voce care-mi spunea fără încetare : „Saint-Luc, prietene, mă plictisesc : vino să te plictiseşti cu mine“. Liber ! Ah, da, liber ! Şi corsetul care-mi sugruma stomacul, şi gulerul ăla scrobit care-mi zgîria gîtul, şi părul încîrlionţat uns cu ulei, care se încîlcea la umezeală şi se murdărea cînd dădeam de praf şi, în sfîrşit, acea tocă ţintuită pe cap cu ace. Oh, nu, nu, buna mea Jeanne, cred că eram chiar mai puţin liber decît tine. Aşa că, iată, acum mă bucur de libertate. Slavă Domnului ! Minunat lucru ! Şi cum să te lipseşti de ea cînd ai prilejul să nu faci una ca asta ?

— Dar dacă ne-ajung din urmă, Saint-Luc — se îngrijoră tinăra femeie, aruncînd în urmă-i o privire neliniştită. Dacă ne închid la Bastilia ?

— Dacă ne închid împreună, mica mea Jeanne, răul nu va fi rău decît pe jumătate ; mi se pare că toată ziua de ieri noi am stat închişi, nici mai mult nici mai puţin, întocmai ca nişte prizonieri şi, cu toate acestea, nu ne-am prea plictisit.

— Saint-Luc, nu te încrede în ce-a fost ieri — spuse Jeanne cu un zîmbet şiret şi şăgalnic. Dacă ne-ajung din urmă, nu cred că ne vor închide împreună.

Iar fermecătoarea femeie roşi, fiindcă voise să spună atîtea, spunînd aşa de puţin.

— Atunci să ne-ascundem cît mai bine — propuse Saint-Luc.

— Oh, fii liniştit — răspunse Jeanne — în privinţa asta n-avem a ne teme, vom fi bine ascunşi ; dacă tu ai cunoaşte Méridorul şi bătrînii săi stejari, care par coloanele unui templu avînd drept boltă cerul, şi crîngurile sale nesfîrşite, şi rîurile domoale care curg vara pe sub întunecoase arcuri de verdeaţă, iar iarna pe sub straturi de foi moarte ; apoi heleşteiele întinse, lanurile de grîu, straturile de flori, pajiştile fără capăt şi micile turnuri din care zboară neîncetat mii de porumbei, rotindu-se şi bîzîind ca albinele în jurul stupului ; şi-apoi, Saint-Luc, asta nu e tot ; în mijlocul tuturor acestora, regină a acestui mic regat, zîna acestor grădini ale Arnidei este frumoasa,

buna, neasemuita Diane, o adevărată inimă de diamant păstrată într-un înveliș de aur, pe care o vei iubi, Saint-Luc.

— O și iubesc fiindcă ea te-a iubit pe tine.

— O, sînt sigură că încă mă iubește și mă va iubi mereu. Diane nu-i dintr-acelea care își schimbă prietenii după capricii. Îți poți tu imagina ce viață fericită vom duce în acel cuib de flori și de mușchi, pe care primăvara îl va năpădi de verdeață ? Diane a luat în stăpînire casa tatălui ei, bătrînul baron, și o conduce ; nu trebuie deci să ne temem. Bătrînul a luptat pe vremea lui Francisc I ; azi este slab și neputincios, pe cît de puternic și plin de curaj a fost odinioară, un moșneag care nu trăiește decît din amintirea trecutului, învingătorul de la Melegnano și invinsul de la Pavia, care n-are decît o unică dragoste în prezent și o speranță în viitor : pe mult iubita lui Diane. Vom putea locui la Méridor fără ca el să știe și să afle vreodată. Iar dacă ar ști, ei bine, vom scoate-o la capăt, lăsîndu-l să ne spună că Diane e cea mai frumoasă fată din lume și că regele Francisc I a fost cel mai mare comandant militar al tuturor timpurilor.

— Va fi minunat — se învoi Saint-Luc — dar prevăd c-or să se iște certuri mari.

— Cum asta ?

— Între baron și mine.

— Cu privire la ce ? Cu privire la regele Francisc I ?

— Nu. Pe primul său comandant o să i-l trec cu vederea, dar pentru cea mai frumoasă fată din lume...

— Ei, păi eu nu mai intru la socoteală, deoarece sînt soția ta.

— Așa e — recunosc Saint-Luc.

— Îți imaginezi tu, dragul meu — urmă Jeanne — ce viață vom duce ? Dis-de-dimineată, fuga în pădure, prin mica ușă a pavilionului pe care Diane ni-l va da drept locuință. Eu îl cunosc : are două turnulețe legate unul de altul printr-un șir de clădiri zidite sub Ludovic al XII-lea, o arhitectură admirabilă pe care o vei admira și tu, care iubești florile și dantelele ; și are multe, multe ferestre ; o priveliște calmă, cu tonuri de umbră, se deschide către bătrîna pădure, întinsă de nu-i vezi marginile, pe ale cărei poteci deslusești în depărtări pascănd căprioare și

cerbi care își înalță capul la cel mai mic zgomot. Apoi, pe partea cealaltă, priveliștea se deschide spre cîmpiile aurii, spre satele cu acoperișuri roșii și cu ziduri albe, spre Loira care strălucește în razele soarelui și pe care plutesc mici corăbii ; pe urmă, la trei leghe mai departe, ne va aștepta un lac cu o barcă între trestii, vom avea caii și cîinii noștri cu care vom vîna cerbul din pădure în timp ce bătrînul baron, neștiind de oaspeții lui, dar ciulind urechea la lătratul îndepărtat, va spune : „I-auzi, Diane, n-ai zice că au pornit la vînătoare Astreea și Phlegeton ?“ „Și dacă ar fi pornit, dragă tată — va răspunde Diane — lasă-i să vîneze.“

— Să ne zorim atunci, Jeanne — o rugă Saint-Luc — aș vrea să fiu la Méridor.

Și amîndoi își șfichiuiau caii, care două-trei leghe goneau mîncînd pămîntul, apoi se opreau deodată ca să dea răgaz stăpînilor lor de a continua conversația întreruptă sau de a drege vreo sărutare mai stîngace... Astfel străbătută drumul de la Chartres la Mans, unde, aproape liniștiți, cei doi soți rămaseră o zi întreagă ; apoi, în dimineața următoare — o nouă dimineață a unui nou popas încîntător pe acest drum al fericirii pe care-l urmau — porniră hotărîți să ajungă chiar în acea seară la Méridor, în pădurile nisipoase ce se întindeau pe atunci de la Guécélard pînă la Écommoy.

Odată sosiți acolo, Saint-Luc se socotea în afară de orice primejdie. El cunoștea firea cînd aprinsă, cînd molatică a regelui, care, după starea de spirit în care se găsea în momentul fugii lui Saint-Luc, fie că trimisese douăzeci de curieri și o sută de străjeri după ei, cu porunca de a-i aduce morți sau vii îndărăt, fie că se mulțumise doar să scoată un adînc oftat, întinzîndu-și cu un deget mai mult decît de obicei brațele afară din plapumă și murmurînd :

— Oh, Saint-Luc, trădătorule, cum de nu te-am cunoscut mai devreme !

Dar cum fugarii nu fuseseră ajunși de nici un curier, cum nu zăriseră nici un fel de urmăritori, era de presupus că, în loc să se fi găsit într-o stare cu totul și cu totul aprigă, regele Henric al III-lea se aflase cuprins de lene. Așa își spunea în gînd Saint-Luc, aruncînd din cînd în

cînd în urmă-i cite o privire pe drumul pustiu unde nu se iveau nici o iscoadă.

„Bun — chibzui el atunci — furtuna s-o fi dezlănțuit asupra bietului Chicot, care, oricît e el de nebun, ba poate tocmai pentru că e nebun, mi-a dat un sfat așa de înțelept... Își va lua revanșa cu vreo anagramă mai mult sau mai puțin spirituală la adresa mea.“

Și Saint-Luc își aminti de o anagramă teribilă pe care Chicot i-o făcuse pe vremea cînd se bucura de favoarea regelui.

Deodată însă el simți mîna soției sale lăsîndu-i-se pe braț. Tresări. Nu era de loc o mîngiere.

— Privește ! zise Jeanne.

Saint-Luc se întoarse și văzu la orizont un cavaler care apucase pe același drum ca și ei și care dădea din răspuțeri pîteni calului. Cavalerul ivit se zărea în vîrfurile dealului ; el se deslusea limpede pe cerul mat și, printr-un efect de perspectivă pe care cititorii noștri trebuie să-l fi observat uneori, părea, în poziția aceea, mai mare decît în realitate.

Această coincidență fu luată de Saint-Luc drept semn rău, fie din pricina dispoziției sufletești de pînă atunci, pe care realitatea, pare-se, venea la timpul potrivit s-o spulbere, fie pentru că, într-adevăr, în ciuda calmului său aparent, se temea totuși de o capricioasă schimbare a dispoziției regelui Henric al III-lea.

— Da — spuse el, pălînd fără să vrea — într-adevăr, se vede un cavaler în depărtare.

— Să fugim ! propuse Jeanne, dînd pîteni calului ei.

— Nu — se împotrivi Saint-Luc, care, cu toată teama ce o încerca, nu-și pierduse singele rece. Nu, după cîte îmi dau eu seama, cavalerul e singur și n-are rost să fugim din fața unui om singur. Dar să ne tragem mai deoparte și să-l lăsăm pe el să ne-o ia înainte ; după ce va trece, ne vom relua drumul.

— Și dacă, văzîndu-ne, se oprește ?

— Ei bine, dacă se oprește, vom vedea cu cine avem de-a face și ne vom purta ca atare.

— Ai dreptate — zise Jeanne. Nu trebuie să-mi fie teamă de vreme ce Saint-Luc al meu este aici ca să mă apere.

— N-are a face, să fugim totuși — se răzgîndi Saint-Luc, aruncînd o ultimă privire spre necunoscutul care, zărîndu-i,

o pornise în galop către ei. Iată, deslușesc o pană la pălărie și, sub pălărie, un guler scrobite : amîndouă mă pun pe gînduri.

— O, Doamne ! Dar cum de te pot tulbura o pană și un guler ? întrebă Jeanne, urmîndu-și bărbatul, care îi apucase calul de căpăstru și o trăgea după el în pădure.

— Pentru că la curte, în momentul acesta, pana este de o culoare foarte la modă, iar gulerul are o croială nouă ; or, sînt pene care ar costa prea scump ca să le vopsești, și gulere care, spre a fi scrobite, ar cere prea multă osteneală din partea unor gentilomi de prin regiunea Mans, ca să admitem c-am avea de-a face cu vreun compatriot al acelor găini grase, atît de mult prețuite de Chicot. Să dăm pinteni cailor, Jeanne, să dăm pinteni cailor ! Cavalerul ăsta îmi face impresia unui sol trimis de rege, augustul meu stăpîn.

— Să dăm pinteni — se-nvoi tînăra femeie, tremurînd ca frunza la gîndul că ar putea fi despărțită de bărbatul său.

Dar era mai lesne de zis decît de făcut : brazii deși alcătuiau un adevărat zid de crengi înaintea lor. În afară de asta, caii intrau pînă la glezne în terenul nisipos. Între timp, cavalerul se apropia de ei cu iuțeala fulgerului și ropotul calului răsuna pe coasta muntelui.

— Pe noi ne caută, Isuse Cristoase ! strigă tînăra femeie.

— Pe legea mea — scrișni Saint-Luc, oprindu-se — dacă pe noi ne caută, să vedem ce vrea de la noi, căci, descălecînd, tot o să ne ajungă.

— Se oprește — observă tînăra femeie.

— Ba chiar descalecă — zise Saint-Luc — intră în pădure. Ah, pe legea mea, chiar de-ar fi dracu în carne și oase, tot mă duc înaintea lui.

— Așteaptă ! se rugă Jeanne, reținîndu-și bărbatul. Așteaptă ! Mi se pare că strigă.

Într-adevăr, după ce își legase calul de un brad din marginea pădurii, necunoscutul intrase în pădure, strigînd :

— Ei, domnule, domnule, nu fugiți, ce dracu ! Vin să v-aduc ceva ce-ați pierdut.

— Ce spune ? întrebă contesa.

— Pe Dumnezeuul meu, zice că am pierdut ceva — răspunse Saint-Luc.

— Ei, domnule — continuă necunoscutul — domnișorule, v-ați pierdut brățara în hanul din Courville. Ce naiba !

Portretul unei femei nu se pierde chiar așa, mai ales portretul acestei respectabile doamne de Cossé ! În numele scumpei dumneavoastră mame, nu mă faceți să fug pentru atîta lucru.

— Dar vocea asta mi-e cunoscută ! exclamă Saint-Luc.

— Și-apoi îmi vorbește despre mama.

— Draga mea, nu cunva tu ți-ai pierdut brățara ?

— O, Dumnezeule, ba da, abia azi-dimineață mi-am dat seama ; nu-mi putcam aduce aminte unde am lăsat-o.

— Păi e Bussy — strigă deodată Saint-Luc.

— Conte de Bussy ! repetă Jeanne, emoționată. Prietenul nostru !

— Desigur, prietenul nostru — zise Saint-Luc, alergînd tot atît de grăbit în întîmpinarea gentilomului, pe cît se străduise mai înainte să-l ocolească.

— Saint-Luc ! Așadar, nu m-am înșelat ! exclamă vocea răsunătoare a lui Bussy, care dintr-o singură săritură poposi lingă cei doi soți. Bună ziua, doamnă — continuă apoi, rîzînd în hohote și oferind contesei portretul, pe care, într-adevăr, ea îl uitase la hanul din Courville, unde vă amintiți că drumeții noștri își petrecuseră noaptea.

— Veniți oare din partea regelui spre a ne aresta, domnule de Bussy ? întrebă Jeanne, zîmbind.

— Eu ? Pe cîntea mea că nu ! Nu mă număr chiar printre prietenii maicstății sale, ca să-mi încredințeze o astfel de solie. Nu, dar am găsit brățara dumneavoastră la hanul din Courville, ceea ce mi-a arătat că vă aflați înaintea mea pe drum. Atunci mi-am grăbit calul, v-am zărit, am bănuît că sînteți dumneavoastră și, fără să vreau, v-am fugărit. Iertați-mă !

— Deci — spuse Saint-Luc, cu o ultimă umbră de îndoială — simpla întîmplare v-a făcut să urmați același drum ca și noi ?

— Numai ca — răspunse Bussy. Iar acum, că v-am întîlnit, aș spune : providența.

În fața ochilor atît de strălucitori și a zîmbetului atît de sincer al frumosului gentilom, orice dram de bănuială se risipi din mintea lui Saint-Luc.

— Așadar, călătoriți ? zise Jeanne.

— Călătoresc — încuviință Bussy, urcîndu-se pe cal.

— Dar nu ca noi.

- Nu, din nenorocire.
- Voiam să spun, nu din pricina unei dizgrații
- Zău că nu-mi lipsește mult.
- Și unde mergeți ?
- Merg spre Angers. Dar dumneavoastră ?
- Și noi la fel.
- Da, înțeleg. Brissac este la vreo zece leghe depărtare de aici, între Angers și Saumur : așadar, vă duceți ca niște porumbei urmăriți să căutați un adăpost în castelul părintesc. E minunat și v-aș invidia fericirea, dacă invidia n-ar fi o meteahnă atît de josnică.
- Ei, domnule de Bussy — zise Jeanne cu un suris plin de recunoștință — căsătoriți-vă și veți fi la fel de fericit ca și noi. Vă jur că fericirea este ușor de obținut cînd doi oameni se iubesc.
- Și ea îl privi surîzînd pe Saint-Luc, vrînd parcă să-l ia drept martor.
- Doamnă — răspunse Bussy — nu mă încred în astfel de fericiri ; nu toată lumea are norocul de a se căsători, ca dumneavoastră, cu asentimentul regelui !
- Cum se poate ?! Dumneavoastră, omul iubit de toată lumea !
- Cînd ești iubit de toată lumea, doamnă — spuse Bussy, mîhnit — e ca și cum n-ai fi iubit de nimeni.
- Ei bine — zise Jeanne, aruncînd o privire cu tilc bărbatului ei — îngăduiți-mi să vă găsesc o soție. În primul rînd, lucrul acesta ar liniști un mare număr de soți geloși, pe care eu îi cunosc, iar în al doilea rînd vă făgăduiesc să vă fac cunoștință cu acea fericire a cărei existență dumneavoastră o tăgăduiți.
- Doamnă, nu tăgăduiesc că fericirea există — protestă cu un suspin Bussy. Tăgăduiesc numai că această fericire ar fi făcută pentru mine.
- Vreți să vă însor ? insistă doamna de Saint-Luc.
- Dacă mă însurați după gustul dumneavoastră, nu ; dacă mă însurați după gustul meu, da.
- Vorbiți întocmai ca un om hotărît să rămînă burlac.
- Poate.
- Sînteți oare îndrăgostit de o femeie pe care n-o puteți lua de soție ?

— Conte, pentru Dumnezeu — îl imploră Bussy — rugați-o pe doamna de Saint-Luc să nu-mi înfigă o mie de pumnale în inimă.

— Va să zică, asta e ! Luați seama, domnule Bussy ! O să mă faceți să cred că sînteți îndrăgostit de soția mea.

— În cazul acesta, va trebui să recunoașteți că sînt un îndrăgostit plin de delicatețe și că soții n-ar avea dreptul să fie geloși pe mine.

— O, e adevărat — recunosc Saint-Luc, amintindu-și că Bussy fusese acela care îi adusese soția la Luvru. Dar n-are a face, mărturisiți că inima vă e dată cuiva.

— Mărturisesc — zise Bussy.

— E vorba de o dragoste adevărată sau de un capriciu ? întrebă Jeanne.

— De o pasiune, doamnă.

— Eu vă voi lecui.

— Mă îndoiesc.

— Și vă voi face fericit pe cît meritați să fiți.

— Vai, doamnă, singura mea fericire este de a fi nenorocit.

— Sînt foarte încăpățînată, vă previn — îi spuse Jeanne.

— Și eu ! replică Bussy.

— Conte, veți ceda.

— Lăsați, doamnă — zise tînărul — mai bine să călătorim împreună ca niște buni prieteni. Mai întii să ieșim din nisipurile astea, dacă vreți, apoi să ajungem la acel mic și fermecător sat care se vede lucind colo, în soare, unde să înnoptăm.

— Acolo sau în altă parte.

— Puțin îmi pasă, n-am nici o preferință.

— Atunci ne veți întovărăși, da ?

— Pînă la locul către care mă îndrept, și numai dacă nu vă stînjenesc.

— Nicidecum, dimpotrivă. Dar ați face mai bine să mergeți cu noi.

— Și unde mergeți ?

— La castelul Méridor.

Sîngele i se urcă lui Bussy în obraji, apoi se revărsă spre inimă. El deveni atît de palid, încît taina lui ar fi fost dată în vileag dacă Jeanne, în clipa aceea, nu s-ar fi uitat zîmbind la soțul ei. Deci pe cînd cei doi soți ori mai degrabă cei

doi îndrăgostiți își vorbeau din ochi, Bussy avu răgazul să-și vină în fire și să răspundă prin glume la glumele tinerei femei ; numai că, glumind, el căuta să-și ascundă cât mai bine intențiile.

— La castelul Méridor, doamnă ? întrebă când avu destulă putere ca să rostească acest nume. Ce este acest castel, vă rog ?

— Este proprietatea uneia dintre prietenele mele bune — îi răspunse Jeanne.

— A uneia dintre prietenele dumneavoastră bune... și... — continuă Bussy — prietena... se află acum acolo ?

— Fără îndoială — răspunse doamna de Saint-Luc, care habar n-avea de cele întâmplate în ultimele două luni la Méridor. N-ați auzit niciodată vorbindu-se de baronul de Méridor, unul din cei mai bogați baroni din Poitou și...

— Și... — repetă Bussy, văzînd că Jeanne se oprișe.

— Și de fiica lui, Diane de Méridor, cea mai frumoasă fată de baron care s-a văzut vreodată ?

— Nu, doamnă — răspunse Bussy, aproape gîtit de emoție.

Dar pe cînd Jeanne se uita din nou, cu o expresie unică, la bărbatul ei, frumosul gentilom se întrebă în sinea lui prin ce întîmplare fericită găsise pe acest drum, așa de odată, oameni care să-i vorbească despre Diane de Méridor, ca un ecou al unicului gînd ce-i preocupa mintea.

O surpriză ? Prea puțin probabil. O cursă ? Aproape imposibil. Saint-Luc nici nu se mai găsea la Paris cînd el pătrunsese la doamna de Monsoreau și cînd aflate că doamna de Monsoreau se numește Diane de Méridor.

— Și castelul acesta e tare departe, doamnă ? se interesă Bussy.

— La șapte leghe, cred, și aș putea să pariez că nu într-acel mic sat lucind în soare, în care, de altfel, nu am pic de încredere, vom dormi în noaptea asta, ci la Méridor. Veniți cu noi, nu-i așa ?

— Da, doamnă.

— Să mergem ! spuse Jeanne. Este un pas înainte spre fericirea pe care v-am făgăduit-o.

Bussy se înclină și continuă să meargă alături de cei doi tineri soți, care, mulțumită recunoștinței ce o aveau față de el, se arătară nespus de îndatoritori. Cîțva timp, nici unul

nu scoase o vorbă. În sfârșit, Bussy, care mai avea încă multe lucruri de aflat, se încumetă să pună întrebări. Situația lui îl favoriza, iar cavalerul părea hotărât să se folosească de prilej.

— Și acest baron de Méridor despre care îmi vorbești, cel mai bogat din Poitou, ce fel de om este ? întrebă el.

— Un perfect gentilom, un viteaz de pe timpuri, un cavaler care, dacă ar fi trăit pe vremea regelui Arthur, obținca fără doar și poate un loc la Masa rotundă.

— Și — continuă Bussy, stăpînindu-și mușchii feței și emoția din glas — cu cine și-a măritat el fiica ?

— Măritat fiica ?!

— Întreb și eu.

— Diane măritată !

— Ce-ar fi atît de extraordinar într-asta ?

— Nimic, dar Diane nu s-a măritat ; altminteri, cu siguranță, eu aș fi fost cea dintîi înștiințată despre această căsătorie.

Bussy își simți inima zvîcnind și un suspin dureros sfărîmă nodul ce i se pusese în gît, sugrumîndu-l.

— Atunci — întrebă el — domnișoara de Méridor este la castel împreună cu tatăl său ?

— Sperăm din tot sufletul — interveni Saint-Luc, apăsînd pe cuvinte pentru a-i arăta soției sale că îi înțelesese gîndurile, că îi împărtășea ideile și că era de acord cu planurile ei.

O clipă se făcu tăcere, în care timp fiecare își urmă gîndul.

— Ah ! exclamă deodată Jeanne, înălțîndu-se în scări. Iată turnurile castelului. Uite, uite, vezi, domnule de Bussy, în mijlocul pădurii aceleia mari, desfrunzite, dar care într-o lună va fi atît de frumoasă ! Uite, zărești acoperișul acela de ardezie ?

— Da, sigur că da — zise Bussy, cu o emoție care umplea de mirare această inimă bravă, rămasă cam sălbatică pînă atunci. Da, îl zăresc. Așadar, acolo este castelul de Méridor ?

Și printr-o reacție firească a gîndirii, la vederea acestui ținut atît de frumos și de bogat chiar și în perioadele cînd natura e lipsită de orice farmec, la vederea acelei locuințe senioriale, el își aminti de biata captivă înmormîntată în

negurile Parisului, în căsuța înăbușătoare de pe strada Saint-Antoine.

Bussy suspină încă o dată, dar nu numai de durere. Tot făgăduindu-i fericirea, doamna de Saint-Luc îi dăruise speranța.

XXIII

BĂTRÎNUL ORFAN

Doamna de Saint-Luc nu se înșelase de loc : două ore mai târziu ei se aflau în fața castelului Méridor.

Din clipa cînd drumeții schimbară între ei ultimele cuvinte, pe care de altfel vi le-am repetat, Bussy se întreba dacă n-ar trebui să povestească acestor buni prieteni, după cum ei se dovedeau a fi, întîmplarea care o ținea pe Diane departe de Méridor. Dar, odată pornit pe panta mărturisirilor, s-ar fi văzut determinat să dea pe față nu numai ceea ce toată lumea avea în curînd să afle, dar și ceea ce numai Bussy singur știa și nu voia să dezvăluie nimănui. Așa că șovăi să se destăinuie, lucru care, în chip firesc, ar fi dus la prea multe interpretări și întrebări.

Și-apoi Bussy ținea să pășească pragul Méridorului ca un om cu desăvîrșire necunoscut. El voia să dea ochii, fără nici o pregătire prealabilă, cu domnul de Méridor, să-l audă vorbind despre domnul de Monsoreau și despre ducele de Angjou ; voia să se convingă, în sfîrșit, nu de sinceritatea povestirii Dianei, căci pe acest înger neprihănit nu-l bănuia o clipă că ar putea minți, ci dacă nu cumva ea însăși fusese înșelată în vreo privință, și dacă istorisirea aceea pe care el o ascultase cu atîta vădită ardoare fusese oglindă fidelă a celor întîmplate.

După cum se vede, Bussy păstra două din acele sentimente care, chiar în mijlocul rătăcirilor dragostei, îl mențin pe omul superior în sfera lui dominatoare ; aceste două sentimente erau prudența față de străini și respectul adînc pentru ființa pe care o iubește.

Și astfel, doamna de Saint-Luc, indusă în eroare, cu toată perspicacitatea ei feminină, de puterea de stăpânire a lui Bussy, rămase încredințată că tinărul auzea pentru întâia oară numele Diane și că numele ei nu trezea într-însul nici amintiri, nici nădejdi ; el se aștepta să găsească la Méridor vreo provincială stângace și fisticită în fața unor oaspeți care veneau în vizită. Prin urmare, Jeanne se pregătea să se bucure de surpriza lui Bussy.

Cu toate acestea, un lucru o miră, și anume că la sunetul de trompetă al paznicului, care vestea sosirea oaspeților, Diane nu alergase înaintea lor, pe pod, cu toate că altă dată, la un astfel de semnal, ea venea întotdeauna. În locul Diane văzură înaintînd pe poarta principală a castelului un bătrîn încovoiat sprijinîndu-se în baston. Era îmbrăcat cu un surtuc de catifea verde, tivit cu blană de vulpe, iar la brîu îi strălucea un fluier de argint, lîngă o mică legătură de chei. Vîntul de seară îi răsfiga pe frunte pletele lungi și albe ca ultimele zăpezi. Bătrînul străbătu podul de lemn, urmat de doi ciîni mari, de rasă germană, care mergeau agale în urma lui, cu pas egal și cu capul în pămînt, fără a trece nici măcar cu un pas unul înaintea altuia. Cînd ajunsese lîngă parapet, el întrebă cu o voce slabă :

— Cine-i acolo ! Și cine îi face cîntecul unui biet bătrîn de a-l vizita ?

— Eu ! Eu ! Seniore Augustin ! strigă vocea veselă a tinereii femei.

Căci astfel îi spunea Jeanne de Cossé bătrînului spre a-l deosebi de fratele său mai mic, numit Guillaume, care murise cu trei ani în urmă. Dar baronul, în loc să răspundă printr-o voioasă exclamație pe care Jeanne se aștepta s-o audă din gura lui, înălță ușor capul și zise, ațîntîndu-și asupra drumeților ochii săi lipsiți de vedere :

— Dumneata ? Nu văd. Cine ești dumneata ?...

— O, Doamne ! strigă Jeanne. Nu mă recunoașteți ? A. da, într-adevăr, din pricina costumului meu.

— Iertați-mă — rosti bătrînul — dar aproape că nu mai văd. Ochii bătrînilor nu-s făcuți să plîngă și, cînd plîng, lacrimile îi ard.

— Ah, scumpul meu baron — zise tînăra femeie — îmi dau seama că vederea dumneavoastră slăbește, căci altfel

m-ați fi recunoscut chiar în hainele acestea bărbătești. Trebuie deci să vă spun numele meu ?

— Da, fără îndoială — răspunse bătrînul — fiindcă abia vă zăresc !

— Ei bine, am să vă pun în încurcătură, scumpe senior Augustin : eu sînt doamna de Saint-Luc.

— Saint-Luc ! făcu bătrînul. Nu vă cunosc.

— Dar numele meu de fată — adăugă rîzînd tînăra femeie — numele meu de fată este Jeanne de Cossé-Brissac.

— Ah, Doamne ! exclamă bătrînul, încercînd să ridice bariera cu miinile lui tremurătoare. Ah, Doamne !

Jeanne, care nu înțelegea nimic din această ciudată primire, atît de diferită de aceea la care se așteptase și pe care o punea pe seama vîrstei bătrînului și a slăbirii facultăților lui mintale, văzînd că totuși o recunoscuse, sări jos de pe cal și alergă să i se azvîrle în brațe, așa cum avea obiceiul ; dar, îmbrățișîndu-l pe baron, îi simți obraji umezi : el plîngea.

„E din pricina bucuriei — gîndi Jeanne. Inima rămîne totdeauna tînără.“

— Veniți — spuse bătrînul, după ce o îmbrățișă pe doamna de Saint-Luc.

Și ca și cum nu i-ar fi văzut pe cei doi însoțitori, bătrînul se îndreptă spre castel, cu pasul său egal și măsurat, urmat la aceeași distanță de cei doi cîini, care n-avuseseră timp decît să-i miroasă și să-i privească pe vizitatori.

Castelul avea o înfățișare ciudat de tristă : toate obloanele erau închise ; ai fi zis că e un imens mormînt ; slujitorii care se zăreau umblînd încoace și încolo purtau veșminte negre. Saint-Luc îi aruncă o privire soției sale, întrebînd-o dacă așa se așteptase să regăsească locurile și castelul. Jeanne înțelese și, cum dorea să se lămurească ea însăși cît mai repede, se apropie de baron și îi luă mîna :

— Diane nu-i aici ? întrebă dînsa.

Bătrînul se opri ca trăsnit, privind spre tînăra femeie cu o expresie aproape îngrozită :

— Diane ! zise el.

Și deodată, la acest nume, cei doi cîini, ridicînd capetele spre stăpînul lor, scoaseră un urlet lugubru. Fără să vrea, Bussy se simți scuturat de fiori ; Jeanne privi la Saint-Luc

și Saint-Luc se opri locului, neștiind dacă trebuia să meargă mai departe sau să se întoarcă.

— Dianc ! repetă bătrînul, ca și cum i-ar fi trebuit tot acest timp ca să priceapă întrebarea ce-i fusese adresată. Prin urmare, nu știți nimic ?

Iar vocea lui slabă și tremurătoare se stinse într-un hohot de plîns, pornit din străfundul inimii.

— Cum ? Ce este ? Ce s-a întîmplat ? strigă Jeanne, tulburată și cu palmele împreunate.

— Diane a murit ! strigă bătrînul, ridicînd brațele spre cer într-un gest deznădăjduit și lăsînd lacrimile să-i curgă suvoi.

Apoi se prăbuși pe primele trepte ale scării, în apropierea căreia ajunseseră. Acolo își ascunse fața în mâini, clătîindu-se într-o parte și în alta ca și cum ar fi vrut să alunge amintirea funebră care îl chinuia neîncetat.

— Moartă ! strigă Jeanne, înpăimîntată și pălind ca o stafie.

— Moartă ! rosti Saint-Luc, copleșit de o caldă compasiune pentru bătrîn.

— Moartă ! îngîină Bussy. L-a făcut și pe el să creadă că a murit ! Ah, biet bătrîn, cît mă vei iubi într-o zi !

— Moartă, moartă ! repetă baronul. Mi-au ucis-o.

— Ah, scumpul meu senior — zise Jeanne, care, după groaznica lovitură primită, găsise unica scăpare datorită căreia inima slabă este împiedicată să se frîngă : lacrimile. Ea izbucni în hohote, scaldînd în lacrimi obrazul bătrînului, de gîtul căruia își încolăcise amîndouă brațele.

Bătrînul senior se ridică împleticindu-se.

— N-are a face — spuse el. Cu toată jalea și pustiul, casa mea nu e mai puțin primitoare. Intrați, vă rog !

Jeanne îl luă de braț pe bătrîn și străbătură astfel peris-tilul, vechea sală a străjilor, devenită sufragerie, apoi intrară în salon. Un servitor, a cărui față răvășită și ai cărui ochi înroșiți stăteau mărturie a atașamentului față de stăpînul său, mergea înainte, deschizînd ușile ; Saint-Luc și Bussy îi urmau. Ajungînd în salon, bătrînul, sprijinit de Jeanne, se așeză sau mai curînd se lăsă să alunece într-un jilț mare de lemn sculptat. Valetul deschise o fereastră ca să intre aer și, fără a părăsi camera, se retrase într-un colț.

Jeanne nu îndrăznea să rupă tăcerea. Îi era teamă să nu zgîndăre din nou rana bătrînului, cu întrebările ei ; totuși, ca orice om tînăr și fericit, ca nu se putea împăca cu gîndul că nenorocirea pe care o aflase ar corespunde realității. La o anumită vîrstă ești incapabil să-ți dai seama de prăpastia adîncă a morții, deoarece nu crezi în moarte. Baronul fu acela care îi împlini dorința, începînd din nou să vorbească.

— Mi-ai spus că ești căsătorită, scumpa mea Jeanne, domnul este soțul tău ? și îl arată pe Bussy.

— Nu, seniore Augustin — răspunse Jeanne — iată-l pe domnul Saint-Luc.

Saint-Luc se înclină cu o emoție mai adîncă dinaintea sărmanului tată decît dinaintea bătrînului. Acesta îi răspunse cu părintească duioșie, silindu-se chiar să suridă, apoi ochii lui lipsiți de expresie se întoarseră către Bussy :

— Și domnul este fratele dumneavoastră, fratele bărbatului dumneavoastră, sau vreo rudă ?

— Nu, scumpe baron, domnul nu ne e rudă, ci este prietenul nostru. Dînsul este domnul Louis de Clermont, contele Bussy d'Amboise, gentilom al domnului duce de Anjou.

La aceste cuvinte, bătrînul, zîcnind ca un resort, aruncă o privire cumplită spre Bussy, dar, ca și cum această provocare mută l-ar fi istovit, în clipa următoare căzu din nou gemînd în jîlt.

— Ce este ? se alarmă Jeanne.

— Baronul vă cunoaște cumva, domnule Bussy ? îl întrebă Saint-Luc.

— E prima oară cînd am cîntea de a-l vedea pe domnul baron de Méridor — răspunse liniștit Bussy, de fapt singurul care își dăduse seama de efectul pe care îl avusese asupra bătrînului numele domnului duce de Anjou.

— Ah, sînteți gentilomul domnului duce de Anjou — zise baronul — sînteți gentilomul acestui monstru, al acestui demon, și îndrăzniți s-o mărturisiți, și aveți îndrăzneala de a veni în casa mea ?!

— E nebun ? o întrebă foarte încet Saint-Luc pe soția lui, uitîndu-se mirat la baron.

— Durerea i-o fi tulburat mințile — răspunse Jeanne cu spaimă.

Domnul de Méridor își însoțise vorbele — care pe Jeanne o făcuseră să creadă că el nu mai era în toate mințile — cu

o privire și mai amenințătoare decât prima dată ; dar, la fel de calm, Bussy se uită la el plin de respect și nu răspunde nimic.

— Da — reluă domnul de Méridor, care părea că își pierde din ce în ce mai mult capul — da, a acestui monstru, a acestui asasin care mi-a ucis fiica !

— Bietul senior ! murmură Bussy.

— Dar ce tot spune ? întrebă Jeanne, la rîndul ei.

— Așadar, nu știți nimic, voi care vă uitați la mine cu spaimă ? ! strigă domnul de Méridor, apucînd mîinile Jeannei și ale lui Saint-Luc și împreunîndu-le într-ale sale. Aflați atunci că ducele de Anjou mi-a ucis-o pe Diane, da, ducele de Anjou ! Copilul meu, fiica mea, ah, el mi-a ucis-o !

Și aceste ultime cuvinte fură rostite cu atîta durere, încît și pe Bussy îl podidiră lacrimile.

— Seniore — zise tînăra femeie — chiar dacă ar fi așa, deși nu pricep cum poate să fie adevărat, n-aveți nici un motiv să-l învinuiți de groaznică nenorocire ce v-a lovit pe domnul de Bussy, cel mai loial și mai generos gentilom din cîți există. Și precum vedeți, bunul meu părinte, domnul de Bussy habar n-are de nimic din tot ceea ce spuneți și plînge ca și noi dimpreună cu noi. Ar mai fi venit el aici, dacă bănuia primirea pe care i-o faceți ? O, scumpe senior Augustin, în numele preaiubitei dumneavoastră Diane, povestiți-ne cum s-a petrecut catastrofa aceasta.

— Așadar, dumneavoastră nu știți ? zise bătrînul, adresîndu-se lui Bussy.

Bussy se înclină fără a răspunde.

— O, Doamne, desigur că nu, la urechile nimănui n-a ajuns această veste — vorbi Jeanne.

— Diane a murit și prietena ei cea mai bună n-a știut că ea nu mai este ! Într-adevăr, n-am scris și n-am vorbit cu nimeni ; mi se părea că lumea nu va mai putea trăi de vreme ce Diane nu mai trăia ; mi se părea că tot universul trebuie să poarte doliu după Diane.

— Vorbiți, vorbiți — zise Jeanne — asta o să vă ușureze.

— Ei bine — reluă baronul, gemînd — acest prinț infam, rușinea întregii nobilimi din Franța, a văzut-o pe Diane a mea și, găsind-o atît de frumoasă, a răpit-o și a dus-o la castelul de Beaugé ca s-o necinstească, așa cum ar fi făcut cu fiica unui șerb. Dar Diane, sfiinta și nobila mea

Diane, a ales moartea. Ea s-a aruncat în lac de la o fereastră și nu i s-a mai găsit decât voalul plutind pe suprafața apei...

Bătrînul nu putu să sfîrșească fraza, căci îl înecară lacrimile și suspinele, care făceau ca toată scena să fie unul din cele mai jalnice spectacole văzute vreodată de Bussy, de Bussy luptătorul, Bussy cel obișnuit să verse și să vadă vărsîndu-se sînge. Aproape gata să leșine, Jeanne îl privea înspăimîntată pe conte.

— Oh, conte — se dezlănțui Saint-Luc, adresîndu-se lui Bussy — e îngrozitor, nu-i așa? Trebuie să-l părăsiți pe acest prinț infam. O inimă nobilă ca a dumneavoastră, conte, nu poate rămîne prietena unui răpitor și a unui asasin.

Oarecum îmbărbătat de aceste cuvinte, bătrînul aștepta răspunsul lui Bussy spre a-și face o părere despre gentilem; cuvintele calde ale lui Saint-Luc îl consolau. Dar Bussy, în loc să răspundă la apostrofa lui Saint-Luc, făcu un pas spre domnul de Méridor.

— Domnule baron — zise el — vreți să-mi acordați onoarea unei convorbiri particulare?

— Ascultați-I pe domnul de Bussy, scumpe senior! stăruie de îndată Jeanne. Vă veți da seama că este un om bun și că știe să facă un serviciu.

— Vorbiți, domnule — încuviință baronul, tremurînd, căci, uitîndu-se în ochii tinărului, presimțea că îi va fi dat să audă lucruri ciudate.

Întorcîndu-se către Saint-Luc și către soția acestuia, Bussy le spuse, plin de noblețe și prietenos:

— Îmi permiteți?

Cei doi tineri ieșiră din sală, unul lîngă celălalt, parcă și mai fericiți de norocul lor, față în față cu nenorocirea întîmplată la castel. Cînd ușa se închise în urma lor, Bussy se apropie de baron și se înclină adînc.

— Domnule baron — spuse el — în prezența mea ați învinuit un prinț pe care îl servesc și l-ați acuzat cu o violență care mă silește să vă cer o lămurire.

Bătrînul schiță un gest.

— O, vă rog să nu înțelegeți greșit cele ce vă spun cu tot respectul de care mă simt capabil; vă vorbesc cu cea mai adîncă dragoste și cu dorința cea mai vie de a vă în-

dulci nenorocirea. De aceea vă rog, domnule baron, povestiți-mi amănunțit cum s-a întâmplat dureroasa catastrofă pe care ați împărtășit-o adineauri domnului de Saint-Luc și soției sale. Să vedem, oare totul s-a petrecut chiar așa cum credeți dumneavoastră, oare totul este cu desăvârșire pierdut ?

— Domnule — începu bătrînul — am mai avut o scînteie de nădejde. Un nobil și loial gentilom, domnul de Monsoreau, a iubit-o pe biata mea fiică și s-a interesat de ea.

— Domnul de Monsoreau ! Ei bine, să vedem cum s-a purtat el în toate aceste împrejurări — zise Bussy.

— Ah, purtarea lui a fost sinceră și demnă, căci Diane refuzase să se căsătorească cu el. Totuși, el a fost primul care m-a încunoștiințat de proiectele infame ale ducelui. Și tot el a fost acela care mi-a arătat calea de a le face să dea greș. Domnul de Monsoreau nu cerea decît un lucru pentru a-mi salva fiica, și asta dovedea încă o dată noblețea și cinstea sa sufletească ; cerea, în cazul cînd ar fi reușit s-o smulgă din ghearele ducelui, să i-o dau lui de soție ; el, tînăr, energic și întreprinzător, putea s-o apere împotriva unui prinț puternic, ceea ce bietul ei tată n-ar fi fost în stare să facă. Mi-am dat bucuros consimțămîntul, dar, vai ! a fost în zadar : domnul de Monsoreau a ajuns prea tîrziu și a găsit-o pe sărmana mea Diane, care își salvase onoarea cu prețul vieții.

— Iar din acel moment fatal — întrebă Bussy — domnul de Monsoreau n-a mai trimis nici un fel de veste ?

— Toate acestea s-au întâmplat abia acum o lună — zise bătrînul — și bietul gentilom n-o mai fi îndrăznit să apară în fața mea de vreme ce planul său îndrăzneț s-a spulberat.

Bussy lăsă capul în piept ; totul îi era limpede. Înțelegea cum reușise domnul de Monsoreau să-i răpească prințului fata pe care o iubea și cum, de teamă ca nu cumva prințul să descopere că ea îi devenise soție, lăsase ca zvonul morții Diane să ajungă chiar la urechile bietului părinte.

— Ei bine, domnule — zise bătrînul, văzînd că tînărul stă gînditor, cu fruntea plecată și cu ochii ațintiți în pămînt, ochi care scăpăraseră de mai multe ori în cursul povestirii.

— Ei bine, domnule baron — răspunse Bussy — sînt însărcinat de monseniorul duce de Anjou să vă aduc la Paris, unde alteța sa dorește să vă vorbească.

— Să-mi vorbească mie ? strigă baronul. Să stau în fața acestui om, după moartea fiicei mele ? Și ce poate să-mi spună mie ucigașul ?

— Cine știe ? Poate să se dezvinovățească.

— Și chiar dacă s-ar dezvinovăți — strigă bătrînul — nu, domnule de Bussy, eu nu voi merge la Paris. De altfel, ar însemna să mă îndepărtez prea mult de locul unde se odihnește scumpa mea copilă, în giulgiul ei rece de trestii.

— Domnule baron — zise Bussy cu o voce fermă — îngăduiți-mi să insist ; am însărcinarea să vă conduc la Paris și am venit anume pentru asta.

— Ei bine, voi merge la Paris — strigă bătrînul, tremurînd de minie — dar vai de cei care au de gînd să mă piardă ! Regele mă va asculta, și dacă nu-mi ascultă glasul, voi face apel la toți gentilomii Franței. De altfel — murmură el, abia auzit — în durerea mea am uitat că am o armă pe care pînă în prezent n-am avut de ce s-o folosesc. Da, domnule de Bussy, vă voi întovărăși.

— Și eu, domnule baron — spuse Bussy, luîndu-i mîna — vă sfătuiesc să aveți răbdarea, calmul și demnitatea care se cuvin unui senior. De asemenea, vă mai rog să nu mă socotiți printre dușmanii dumneavoastră, deoarece nu știți încă ce urmează să fac pentru dumneavoastră. Pe mîine deci, domnule baron. Cum se va crăpa de ziuă, vom porni la drum.

— Fie — consimți bătrînul, mișcat, fără voia lui, de tonul blînd cu care Bussy rostise aceste cuvinte. Pînă atunci însă, prieten sau dușman, dumneavoastră sînteți oaspetele meu și trebuie să vă arăt drumul spre apartamentul dumneavoastră.

Și baronul luă de pe masă un sfeșnic de argint cu trei brațe, apoi, cu pași grei, urcă scara de onoare a castelului, însoțit de Bussy d'Amboise. Cîinii dădură să-l urmeze, dar baronul le făcu semn să stea pe loc ; doi slujitori mergeau în spatele lui Bussy, cu alte sfeșnice. Ajungînd în pragul

camerel destinate spre a-l găzdui, contele se interesă de domnul de Saint-Luc și de soția lui.

— Cu siguranță că bătrînul meu Germain a avut grijă de ei — îi răspunse baronul. Vă urez noapte bună, domnule conte !

XXIV

CUM ÎN LIPSA LUI BUSSY, REMY LE HAUDOUIN ȘI-A FĂCUT RELAȚII ÎN CASA DIN STRADA SAINT-ANTOINE

Domnul și doamna de Saint-Luc nu-și puteau reveni din uimire : Bussy avînd secrete cu domnul de Méridor, Bussy pregătindu-se să plece cu bătrînul la Paris ; în sfîrșit, Bussy luînd deodată în mînă treburile care la început îi păruseră străine și necunoscute ; acest Bussy era pentru cei doi tineri un fenomen inexplicabil. Cît despre baron, puterea magică a titlului de alteță regală produsese asupra lui efectul firesc : un gentilom din timpul lui Henric al III-lea încă nu era în stare să suridă auzind rangul persoanelor și văzînd blazoanele. Alteță regală, aceasta însemna pentru domnul de Méridor, ca de altfel pentru oricine altcineva, în afară de rege, forța majoră, adică trăsnetul și furtuna.

Cum se lumină de ziuă, baronul își luă rămas bun de la oaspeții săi, pe care-i instalează în castel, dar Saint-Luc și soția lui, înțelegînd gravitatea situației, își făgăduiră să părăsească foarte curînd castelul Méridor și să se ducă, de îndată ce vor avea încuviințarea timidului mareșal, la moșia Brissac, aflată în vecinătate. Cît despre Bussy, pentru a-și justifica purtarea-i ciudată, el nu avu nevoie decît de o secundă. Bussy, stăpîn al tainei pe care putea s-o dea în vileag oricui i-ar fi făcut lui plăcere, semăna cu unul din acei magicieni care, cu prima lovitură de baghetă, în-lăcrimează toate privirile, iar la cea de a doua face ca ochii să strălucească și gura să suridă veselă.

Această singură secundă — care secundă, după cum am spus, îi era de ajuns lui Bussy spre a pricinui schimbări atât de neașteptate — a fost folosită de el ca să strecoare în șoaptă doar câteva cuvinte la urechea pe care i-o întindea de zor fermecătoarea soție a lui Saint-Luc. La auzul celor câteva cuvinte, obrazul Jeannei se luminează; fruntea ei atât de pură se acoperă de o gingașă roșeață, iar sub mărgearul buzelor sale răsăriră, mici, dinții albi și strălucitori ca sideful. Și cum soțul ei, mirat la culme, o privea ca și când ar fi vrut s-o întrebe ce se întâmplase, doamna de Saint-Luc duse un deget la gură și fugi săltând voioasă și trimițându-i din mers, lui Bussy, o sărutare.

Bătrînul nu văzuse nimic din toată această expresivă pantomină: cu ochii ațintiți spre castelul străbunilor, el își mîngîia în neștire cei doi cîini, care nu se îndurau să-l părăsească. Încercat de emoție, baronul dădu câteva porunci servitorilor, apoi, cu ajutorul grăjdarului, încălecă anevoie pe un bătrîn cal rotat la care ținea foarte mult, deoarece fusese calul său de luptă în timpul ultimelor războaie. Trimițînd un salut castelului de Méridor, el o porni fără să rostească un singur cuvînt.

Cu ochii strălucitori, Bussy răspundea zîmbetului Jeannei și se întorcea neîncetat pentru a-și lua rămas bun de la prietenii săi. În timp ce el îi părăsea, Jeanne îi șopti:

— Ce om ciudat sînteți, domnule conte! V-am făgăduit că la Méridor vă așteaptă fericirea... și cînd colo, dumneavoastră sînteți acela care aduceți la Méridor fericirea ce își luase zborul.

De la Méridor la Paris e departe, mai ales pentru un bătrîn baron scrijelit de lovături de sabie și ciuruit de muschetă, toate primite în acele crunte războaie în care rănile erau și ele pe măsura războinicilor. De asemenea, drumul era lung și pentru acel nobil cal rotat numit Jarnac și care, auzindu-se strigat, ridica îndată capul înfundat în coamă și rotea un ochi încă semeț sub pleoapa-i obosită.

Odată pornit la drum, Bussy se puse pe lucru; asta însemna strădania de a cuceri inima bătrînului — căruia la început îi inspirase ură — prin grijă și atenții de adevărat fiu, și fără îndoială că reuși, căci în a șasea zi de dimineată, ajungînd la Paris, domnul de Méridor adresă tovarășului

său de drum aceste cuvinte, care zugrăveau toată schimbarrea petrecută în sufletul său în timpul călătoriei :

— E curios, conte, iată-mă-s mai aproape ca oricînd de nenorocirea mea, și totuși sînt mai puțin neliniștit acum, la sosire, decît eram la plecare.

— Încă două ore, senior Augustin, și mă veți judeca așa cum vreau să fiu judecat de dumneavoastră — zise Bussy.

Drumeții noștri intrară în Paris prin mahalaua Saint-Marcel, o cale veșnic bătută, care la acea epocă te îmbia mai mult decît altele, deoarece acest cumplit cartier, unul din cele mai urite ale Parisului, părea cel mai parizian din toate pe atunci, mulțumită numeroaselor sale biserici, puzderiei de case pitorești și podurilor sale mici ridicate peste băltoacele cu apă stătută.

— Încotro mergem ? întrebă baronul. La Luvru, desigur ?

— Domnule — îi răspunse Bussy — mai întii trebuie să vă conduc la mine acasă, ca să vă odihniți cîteva minute, pentru ca apoi să fiți în stare a da ochi așa cum se cuvine cu persoana la care vă voi însoți.

Răbdător, baronul se lăsă în voia lui. Bussy îl duse de-a dreptul la palatul său din strada Grenell-Saint-Honoré.

Oamenii contelui nu-l așteptau sau, mai bine zis, nu-l mai așteptau : întors acasă noaptea și intrînd printr-o mică poartă a cărei cheie n-o avea decît el, Bussy își înșeuase singur calul și plecase fără a fi văzut decît de Remy le Haudouin. Se înțelege deci că dispariția lui bruscă, primejdiile prin care trecuse cu o săptămînă în urmă, alegîndu-se cu rana știută, în sfîrșit, firea sa aventuroasă, căreia nici o lecție nu-i venea de hac, toate laolaltă îi făcuseră pe mulți să creadă că Bussy picase în vreo cursă întinsă pe drum de vrăjmașii lui și că soarta, multă vreme prielnică neasemuitului său curaj, de astă dată se arătase potrivnică vitejiei sale, iar contele, mut și nevăzut, murise de-a binelea, lovit de vreo sabie sau de vreo arcebutuză.

Astfel că cei mai buni prieteni ai lui și slujitorii cei mai credincioși înălțau rugăciuni pentru întoarcerea sa, întoarcere, care de altfel, li se părea tot atît de puțin sigură ca și aceea a lui Pyrihous, în vreme ce alții, mai cu scaun la cap, socotind că din Bussy n-a mai rămas decît cadavrul

său, începuseră, pentru a-l găsi, cercelările cele mai amănunțite scormonind prin canale, scotocind pivnițele suspecte, carierele de pietriș din marginea orașului, albia râului Bièvre sau șanțurile Bastiliei. Un singur om, cînd i se cereau vești despre Bussy, răspundea :

— Domnul conte e sănătos.

Dar dacă voiai să împingi interogatoriul mai departe, cum nici persoana aceasta nu știa mai mult, deslușirile ei se opreau aici.

Persoana aceasta, care, grație unui asemenea răspuns liniștitor, dar prea succint, se alegea cu multe grosolănii și complimente răutăcioase, era maestrul Remy le Haudouin. De dimineată pînă seara, el mergea în trap mărunt, pierzîndu-și timpul în ciudate contemplații, dispărînd din cînd în cînd din palat, fie ziua, fie noaptea, întorcîndu-se cu o foame de lup și aducînd în casă, ori de cîte ori se înapoia, un pic de veselie.

După una din aceste misterioase absențe, Haudouin tocmai intra în palat în clipa cînd curtea cea mare răsuna de strigăte de bucurie, iar valeții, plini de zel, se repezeau să apuce de căpăstru calul lui Bussy și se certau virtos între ei, fiecare vrînd să-i fie scutier, deoarece contele, în loc să descalece, stătea în șa.

— Constat că sînteți bucuroși, văzîndu-mă viu, și vă mulțumesc. Mă întrebați dacă oi fi chiar eu în carne și oase. Ei bine, priviți-mă, pipăiți, însă grăbiți-vă. Gata ! Acum ajutați acestui nobil gentilom să descalece și luați seama că în fața mea el se bucură de mai mult respect decît un prinț.

Bussy avea dreptate să-l înalțe astfel la rangul cuvenit pe bătrîn, căruia slujitorii lui abia dacă îi acordaseră vreo atenție : datorită îmbrăcămintei sale modeste, straielor sale prea puțin la modă, precum și calului rotat, numai-decît cîntărit din ochi de oamenii care în fiecare zi aveau de-a face cu caii lui Bussy, ai fi putut să-l iei drept un scutier în retragere, zăcînd în cine știe ce fund de provincie și readus la suprafață din acest exil, ca după ceea lume, de către aventurosul nostru gentilom.

Îndată ce-l auziră pe stăpînul lor glăsuind astfel, care mai de care se îmbulzi pe lîngă baron. Haudouin, după obiceiul său, privea scena rîzînd pe furiș, drept care Bussy

se văzu nevoit să se arate din cale afară de serios, pentru ca risul de pe fața veselă a tinărului doctor să dispară.

— Repede, pregățiți o cameră monseniorului! strigă Bussy.

— Care? întrebare deodată cinci sau șase glasuri grăbite.

— Cea mai bună, a mea.

Și, la rîndul său, îi oferi bătrînului brațul, ajutîndu-l să urce scara și străduindu-se să-l primească cu și mai multă cinste decît fusese el însuși primit la Méridor.

Fără să se împotrivească, domnul de Méridor se lăsa în voia acelei plăcute curtoazii, așa cum te lași legănat pe aripile visului care te poartă pe meleaguri fantastice — împărăția imaginației și a nopții.

Baronului i se aduse paharul aurit al contelui și Bussy vru să-i toarne el însuși din vinul ospitalității.

— Mulțumesc, mulțumesc, domnule — zise bătrînul. Vom pleca în curînd, nu-i așa?

— Da, seniore Augustin, în curînd, fiți liniștit. Vă veți bucura nu numai dumneavoastră, dar și eu.

— Ce spuneți? Și de ce îmi vorbiți aproape mereu într-o limbă pe care eu n-o înțeleg?

— Spun, seniore Augustin, că v-am vorbit despre o providență milostivă cu oamenii buni și că ne apropiem de clipa cînd, în numele dumneavoastră, voi invoca această providență.

Baronul se uită la Bussy cu un aer mirat, dar Bussy, schițînd un gest respectuos cu mîna, care voia să spună: „Mă întorc într-o clipă“, ieși cu surîsul pe buze. Așa după cum se aștepta, Haudouin sta de sentinelă la ușă; contele îl luă pe tînăr de braț și intrară într-un salon.

— Ei bine, scumpe Hipocrate, cum mai stăm? întrebă el.

— Unde adică?

— La naiba! În strada Saint-Antoine!

— Monsenior, presupun că în ceea ce mă privește stăm foarte bine. Nu s-a întîmplat nimic nou.

Bussy răsufală ușurat.

— Soțul nu s-a mai întors deci? zise el.

— Ba da, dar fără succes. În toată tărășenia asta este nevoie de un tată care trebuie, pe cît se pare, să-și dea consimțămîntul, și de un Dumnezeu care, într-o zi sau alta,

să coboare cu hîrzo●bul din cer. Aşa că este aşteptat tatăl absent şi Dumnezeuul necunoscut.

— Bine — spuse Bussy — dar de unde ştii toate astea ?

-- Vă daţi seama, monseniore — zise Remy cu voioşia lui spontană — că lipsa dumneavoastră transformase deocamdată slujba mea într-un fel de sinecură ; de aceea am vrut să folosesc spre binele dumneavoastră fiecare clipă de răgaz pe care mi-aţi îngăduit-o.

— Să vedem, ce-ai făcut ? Povesteşte-mi, dragul meu Remy, te-ascult.

— Iată : după plecarea dumneavoastră, am dus bani, cărţi şi o sabie într-o cămăruţă închiriată în casa unde strada Saint-Antoine se întretaie cu strada Sainte-Catherine.

— Bun.

— De acolo puteam vedea casa pe care o cunoaşteţi, de la ferestrele pivniţei pînă la coşurile acoperişului.

— Foarte bine !

— Abia am intrat în posesia acestei cămăruţe, că m-am şi proţăpît la una din ferestre.

— Perfect.

— Da, dar exista totuşi un neajuns în această perfecţiune.

— Care ?

— Acela că, dacă vedeam, în schimb eram şi eu văzut, iar dacă stai şi te gîndeşti bine, s-ar fi putut ca un om care priveşte mereu într-un punct fix să pară suspect : o asemenea încăpăţinare m-ar fi făcut să trec în două-trei zile, rînd pe rînd, drept hoţ, iubit, spion sau nebun...

— Straşnic judecat, dragul meu Remy ! Şi atunci ce-ai făcut ?

-- O, atunci, domnule conte, mi-am dat seama că trebuie să recurg la nişte mijloace puternice şi, pe legea mea..

— Ei bine ?

— Pe legea mea, m-am îndrăgostit.

— Cum ? ! exclamă Bussy, care nu înţelegea de loc cum l-ar fi putut servi pe el amorul lui Remy.

— Aşa cum am onoarea să vă destăinui — repetă cu gravitate tînărul doctor. Îndrăgostit, foarte îndrăgostit, ne-buneşte de îndrăgostit.

— De cine ?
— De Gertrude.
— De Gertrude, însoțitoarea doamnei de Monsoreau ?
— Ei, da, Dumnezeule Doamne ! De Gertrude, însoțitoarea doamnei de Monsoreau. Ce vrei, monseniore, eu nu sînt un gentilom, să mă îndrăgostesc de stăpîne : sînt un biet doctor neînsemnat, fără altă practică decît un client, care sper că nu-mi va da de lucru decît rarori.

— O, Remy — zise contele — crede-mă că-ți apreciez devotamentul !

— Ei, monseniore — răspunse Remy — nu sînt chiar atîta de plîns. Gertrude este o fată chipeșă, cu două palme mai înaltă decît mine și care m-ar putea ridica cu brațele întinse, ținîndu-mă de gulerul hainei, ceca ce înseamnă că are niște mușchi admirabil dezvoltăți, bicepsul și deltoidul. Asta mă face să am pentru dînsa un respect care o măgulește și, cum eu îi dau întotdeauna dreptate, nu ne certăm niciodată ; afară de asta are un talent neprețuit.

— Care, dragul meu Remy ?

— Povestește de minune.

— Adevărat ?

— Da, așa că, prin ea, știu tot ce se petrece în casa stăpînei sale. Ei, ce spuneți ? M-am gîndit că n-o să vă displică să știți ce se întîmplă acolo.

— Remy, ești geniul meu bun pe care norocul mi l-a scos în cale ; așadar, relațiile dintre tine și Gertrude...

— *Puella me diligit*¹ — răspunse Remy, legănîndu-se de pe un picior pe altul, cu o înfumurare nițel afectată.

— Și ești primit în casă ?

— Ieri noapte, la orele douăsprezece, mi-am făcut intrarea în vîrfurile picioarelor prin faimoasa poartă cu ferestruie, pe care dumneavoastră o cunoașteți.

— Și cum de-ai ajuns la această fericire ?

— Destul de simplu.

— Te-ascult.

— A treia zi după plecarea dumneavoastră și a doua zi după instalarea mea în cămăruța închiriată, am așteptat la ușă ca doamna visurilor mele să iasă după cumpărături, ocupație cu care ea se îndeletnicește, trebuie să vă mărtu-

¹ Copila mă iubește (în limba latină în text).

risesc, zi de zi, de la ceasurile opt la nouă dimineața. La ora opt și zece minute am văzut-o apărînd. Imediat am coborît de la locul meu de pîndă și i-am ieșit în cale.

— Și te-a recunoscut ?

— Atît de bine, încît a scos un țipăt și a luat-o la fugă.

— Atunci ?

— Atunci am alergat după ea, am ajuns-o anevoie, căci gonește ca vîntul, dar, înțelegeți, fustele o împiedică nițeluș.

— Isuse ! strigă ea.

— Sfîntă Fecioară ! am strigat eu, ceea ce mi-a ajutat ca ea să-și facă o bună impresie despre mine ; un altul, mai puțin evlavios decît mine, ar fi strigat „drace“ ori „la naiba“.

— Doctorul ! a exclamat ea.

— Fermecătorea gospodină ! am răspuns eu. Ea a surîs, dar, revenindu-și numaidecît, m-a țintuit locului :

— Vă înșelați, domnule, nu vă cunosc.

— Dar vă cunosc eu — i-am răspuns — căci de trei zile, traiul meu nu mai e trai, eu nu mai exist, vă ador ; vă ador într-atît, încît nici nu mai locuiesc în strada Beautreillis, ci pe Saint-Antoine, colț cu Sainte-Catherine ; m-am mutat cu locuința numai pentru a vă vedea întrînd și ieșind pe dumneavoastră ; dacă mai aveți nevoie de mine ca să pansez vreun frumos gentilom, nu trebuie să vă duceți de acum încolo să mă căutați la vechea-mi locuință, ci aici, la asta nouă.

— Ssst ! a spus ea.

— Ah, vedeți !... i-am răspuns. Și iată cum s-a înnodat ori mai curînd cum s-a reînnodat cunoștința noastră.

— Astfel că la ora asta ești ?...

— Tot pe atît de fericit cît poate fi un iubit... Cu Gertrude însă, bineînțeles, totul este relativ, dar sînt mai mult decît fericit, mă aflu în culmea bucuriei, deoarece am izbutit să ajung acolo unde ținteam să ajung în interesul dumneavoastră.

— Dar poate că ea va bănuî ?

— Nimic, nici nu i-am vorbit despre dumneavoastră. Poate oare să cunoască bietul Remy le Haudouin nobili gentilomi cum e seniorul de Bussy ? Nu, am întreat-o doar pe un ton indiferent :

- Și tinărul dumneavoastră stăpîn se simte mai bine .
- Care tinăr stăpîn ?
- Cavalerul acela pe care l-am îngrijit în casă la dumneavoastră.
- Nu e tinărul meu stăpîn — a răspuns ea.
- Ah, eu, văzîndu-l culcat în patul stăpînei dumneavoastră, am crezut că...
- Vai, Dumnezeu, nu. Bietul tinăr — a răspuns ea cu un suspin — nu ne e nici măcar rudă ; nu l-am mai văzut de-atunci decît o singură dată.
- Atunci, nici măcar nu-i știți numele ? am întrebat.
- O, ba da.
- Poate că l-ați știut, dar l-ați uitat.
- Nu e un nume care se uită.
- Da' cum îl cheamă ?
- Ați auzit vorbindu-se vreodată de seniorul de Bussy ?
- Firește ! i-am răspuns, prefăcîndu-mă uluit. Bussy, viteazul Bussy ?
- Ei bine, chiar el !
- Atunci, doamna ?
- Stăpîna mea e măritată, domnule.
- Poate fi măritată, poate fi fidelă, dar, cu toate astea, uneori poate să se gîndească la un tinăr frumos pe care nu l-a văzut... decît pentru o clipă, mai ales cînd acest tinăr frumos era rănit, interesant și culcat în patul nostru.
- Ei, ca să fiu sinceră — a răspuns Gertrude — nu zic că stăpîna mea nu se gîndește la el.
- Un val fierbinte de roșeață acoperi fruntea lui Bussy.
- Ba chiar vorbim despre el — a adăugat Gertrude — ori de cîte ori sîntem singure.
- Minunată fată ! se înflăcăra contele.
- Și ce vorbiți despre el ? am întrebat-o.
- Eu îi povestesc stăpînei isprăvile lui, ceea ce nu e greu căci la Paris nu se vorbește decît despre loviturile lui de spadă pe care le dă și pe care le primește. Ba chiar am învățat-o pe stăpîna mea un cîntecel, foarte la modă acum.
- A, îl cunosc — i-am răspuns — nu este ăsta :

*Mare cătător de price
E senior d'Amboise — se zice —
Credincios, de asemeni. și
T'andru-i domnul de Bussy !*

— Chiar ăsta ! a strigat Gertrude. Iar stăpîna mea nici nu mai cîntă alt cîtec.

Bussy îi strînse mîna tînărului doctor ; simțea un fior de negrăită fericire străbătîndu-i tot trupul.

— Asta-i tot ? întrebă el, dovedind cît de nesățioși sînt oamenii în dorințele lor.

— Da, monseniore. Mai tîrziu o să știu mai multe, însă, ce naiba, doar nu poți afla chiar totul într-o singură zi...

XXV

TATAL ȘI FIICA

Povestirea lui Remy îl făcu pe Bussy să se simtă nespus de fericit. Într-adevăr, el aflase două lucruri : mai întîi, că domnul de Monsoreau continua să fie în dizgrație și că el, Bussy, începea să se bucure de dragostea stăpînei. Și-apoi, această caldă prietenie a tînărului doctor îi bucura inima. Simțămintele nobile pe care le-a sădit în noi natura fac să înflorească întreaga noastră făptură și ne fac de două ori mai puternici. Te simți fericit, pentru că te simți bun.

Bussy își dădu seama că nu mai era timp de pierdut și că fiecare fior de durere ce chinuia inima bătrînului însemna aproape un sacrilegiu. Coborînd în curte, domnul de Méridor găsi un cal odihnit, așa cum poruncise Bussy să i se pregătească baronului, în vreme ce un alt cal îl aștepta pe conte ; amîndoi încălecară și porniră însoțiți de Remy.

Ei ajunseră în strada Saint-Antoine. Domnul de Méridor rămase foarte uimit de ceea ce vedea ; el nu mai fusese de douăzeci de ani la Paris și, din pricina zgomotului cailor, a strigătelor lacheilor și a diligențelor ce treceau neîncetat,

găsi Parisul foarte schimbat față de cel de pe timpul domniei regelui Henric al II-lea.

Dar, în ciuda acestei uimiri, care mergea aproape pînă la admirație, baronul păstra aceeași tristețe și, pe măsură ce se apropia de ținta necunoscută a călătoriei sale, tristețea lui sporea. Cum oare îl va primi ducele și ce avea să iasă din durerea reînnoită la care se aștepta în urma acestei întrevederi ? Apoi, uitîndu-se din cînd în cînd cu mirare la Bussy se întreba prin ce bizară moleșire a voinței se lăsase el aproape orbește tîrît de acest gentilom, aflat în slujba unui prinț căruia îi datora toate nenorocirile sale. N-ar fi fost oare mai curînd de demnitatea sa să-l înfrunte pe ducele de Anjou și, în loc să-l însoțească pe Bussy după bunul lui plac, să meargă drept la Luvru și să se azvîrle la picioarele regelui ? Ce-i putca spune prințul ? Cum putea el să-l consoleze ? Prințul nu era dintre aceia care așază cuvinte aurite, ca un balsam trecător, peste rănilile făcute de ei : nici n-apuci să pleci bine, că rana îți singerează mai tare, mai dureros ca înainte.

Ajunseră astfel în strada Saint-Paul. Bussy, ca un comandant iscusit ce era, îl trimisese înainte pe Remy, cu porunca de a curăța drumul și de a pregăti calea. Acesta din urmă se adresă Gertrudei și se înapoie, asigurîndu-și stăpînul că nici o pălărie și nici o sabie nu le încurcau drumul, scara sau coridorul ce ducea spre camera doamnei de Monsoreau.

Se înțelege de la sine că tot acest schimb de cuvinte cu tîlc avu loc pe șoptite între Bussy și Haudouin.

Între timp, baronul privea mirat în jur.

„Ei, cum ? ! se întreba el, nedumerit. Aici locuiește ducele de Anjou ?“

Și un sentiment de neîncredere începu să-i încolțească în minte, văzînd înfățișarea umilă a casei.

— Nu chiar aici, domnule baron — îi explică zîmbind Bussy — dar dacă nu e chiar locuința sa, în schimb este aceea a unei doamne pe care el a iubit-o.

O umbră trecu peste fruntea bătrînului gentilom.

— Domnule — spuse el, oprindu-și calul — noi, cei din provincie, nu sîntem obișnuîți cu astfel de obiceiuri ; moravurile ușurate ale Parisului ne înspăimîntă într-atît, încît nu știm să ne comportăm față de secretele dumnea-

voastră. Mie mi se pare că, dacă domnul duce de Anjou ține să-l vadă pe baronul de Méridor, trebuie s-o facă în palatul său, și nicidecum în casa uneia dintre amantele sale. Și apoi — adăugă bătrînul cu un suspin adînc — pentru ce dumneavoastră, care păreți un om cinstit, mă conduceți la una din femeile sale ? Ca să-mi dați a înțelege că biata mea Diane ar fi putut să trăiască încă, în cazul cînd, aidoma stăpînei acestei case, ar fi preferat și ea rușinea în locul morții ?

— Domnule baron — zise Bussy, cu acel zîmbet deschis care fusese argumentul său cel mai puternic de a-l convinge pe bătrîn — vă rog să nu faceți dinainte presupunerii greșite. Pe cuvîntul meu de gentilom, aici nu-i vorba despre ceea ce credeți dumneavoastră. Doamna pe care o veți vedea este virtutea personificată și este demnă de tot respectul.

— Dar cine e ?

— Este... soția unui gentilom pe care dumneavoastră îl cunoașteți.

— Adevărat ? Atunci, domnule, de ce spuneți că prințul a iubit-o ?

— Pentru că spun întotdeauna adevărul, domnule baron. Intrați și veți judeca singur cînd o să vedeți îndeplinindu-se ceea ce eu v-am făgăduit.

— Ia seama, îmi plingeam copila iubită și dumneata mi-ai spus : „Liniștiți-vă, domnule, îndurarea cerului este nemărginită.“ A-mi făgădui o consolare în amărăciunea mea înseamnă a-mi făgădui aproape o minune.

— Intrați, domnule — repetă Bussy invitația, cu același zîmbet care-l cucerea totdeauna pe bătrînul gentilom.

Baronul descălecă.

Gertrude alergă uluită în pragul porții și privea cu ochii înspăimîntați la Remy, la conte și la bătrîn, neputînd ghici prin ce stranie combinație a providenței acești trei oameni se găseau împreună.

— Du-te și anunț-o pe doamna de Monsoreau — zise contele — că domnul de Bussy s-a întors și că dorește chiar acum să-i vorbească. Dar, jură-mi pe conștiința dumitale — adăugă el încet de tot — că nu-i vei spune un cuvînt despre persoana care mă însoțește.

— Doamna de Monsoreau — rosti bătrînul, înmărmurit — doamna de Monsoreau !

— Poftiți, domnule baron, intrați — îl îndemnă Bussy, împingîndu-l ușor pe alee.

În timp ce bătrînul urca scara cu un pas cam șovăielnic, se auzi vocea Diane, care răspundea cu un tremur ciudat :

— Domnul de Bussy spui tu, Gertrude ? Domnul de Bussy ? ! Ei bine, să intre !

— Ah, glasul acesta, Dumnezeule, glasul acesta ! strigă baronul, oprindu-se la mijlocul scării.

— Urcați, domnule baron — îl invită Bussy.

În aceeași clipă însă, în vreme ce baronul, tremurînd, se ținea de balustradă, uitîndu-se în jur, la capătul scării, în plină lumină, sub raza aurie de soare, străluci dintr-o dată Diane, mai frumoasă ca oricînd, zîmbitoare, cu toate că nu se aștepta să-și revadă tatăl.

Văzînd-o, baronul o luă drept o nălucă și scoase un țipăt înspăimîntător ; cu brațele întinse și cu privirile rătăcite, el oferea o imagine atît de desăvîrșită a groazei și a delirului, încît Diane, gata să i se arunce de gît, se opri înfricoșată și nedumerită. Întinzînd mîna, baronul găsi umărul lui Bussy și se sprijini de el.

— Diane trăiește ! murmură baronul de Méridor. Diane ! Diane a mea despre care mi s-a spus că e moartă ! O, Dumnezeule !

Și vînjosul războinic de odinioară, acest strașnic participant la războaiele civile și la cele cu vrăjmașii dinafara țării, războaie din care scăpase întotdeauna cu viață, acest bătrîn stejar pe care lovitura de trăsnet a morții Diane nu-l doborîse, atletul care luptase cu atîta dîrzenie împotriva durerii, strivit, zdrobit, nimicît de bucurie, se trase îndărăt, cu genunchii moi și, de n-ar fi fost Bussy, s-ar fi prăbușit de sus din capul scării la apariția icoanei adorate ce se învîrtea în fața ochilor săi ca o ploaie de atomi nedeslușiți.

— Dumnezeule, domnule Bussy ! exclamă Diane, coborînd grăbită cele cîteva trepte care o despărteau de bătrîn. Ce-i cu tatăl meu, ce are ?

Și, înspăimîntată de paloarea lui subită și de efectul ciudat pricinuit de această revedere, pe care ea o credea anun-

lată dinainte, tinăra femeie întreba mai mult din priviri decît cu glas tare.

— Domnul baron de Méridor era convins că ați murit și vă plîngea, doamnă, așa cum un părinte ca el poate să-și plîngă o fiică scumpă ca dumneavoastră.

— Cum ? izbucni Diane. Și nimeni nu i-a spus adevărul ?

— Nimeni.

— Ah, nu, nu, nimeni ! strigă bătrînul, venindu-și în fire din starca aceea de slăbiciune trecătoare. Nimeni, nici chiar domnul de Bussy.

— Sînteți nerecunoscător ! rosti contele, cu tonul unui dulce reproș.

— O, da — răspunse bătrînul — da, aveți dreptate, căci, iată, clipa aceasta mă răsplătește pentru toate durerile. Oh ! Diane a mea, scumpa mea Diane — continuă el, luînd cu o mîna capul fiicei sale spre a o săruta și întinzînd-o pe cealaltă către Bussy. Apoi deodată, ridicînd capul ca și cum o amintire dureroasă ori o nouă teamă s-ar fi furișat în inima lui, cu toată platoșa de bucurie — dacă ne putem exprima astfel — care o acoperise, întrebă : Dar dumneavoastră, senior de Bussy, îmi spuneți că o voi vedea pe doamna de Monsoreau ? Unde este ?

— Vai, tată ! suspină Diane.

Bussy își adună toate puterile.

— O aveți în fața dumneavoastră — rosti el. Contele de Monsoreau este ginerele dumneavoastră.

— Cum ? Ce ? bolborosi bătrînul. Domnul de Monsoreau ginerele meu ? Și toată lumea, tu Diane, el însuși, toți mi-ați ascuns acest lucru ?

— Mi-era frică, tată, să-ți scriu, de teamă ca scrisoarea să nu cadă în mîinile prințului. De altfel, credeam că știi tot.

— Dar cu ce scop, pentru ce toate aceste ciudate mistere ? întrebă bătrînul.

— Ei, da, tată, gîndește-te singur — strigă Diane — de ce domnul de Monsoreau te-a lăsat să crezi că am murit ? Și de ce n-a vrut să-ți spună că era soțul meu ?

Tremurînd de parcă s-ar fi temut să iscodească pînă în adîncul acelor întunecimi, bătrînul privea întrebător și sfi-

elnic în ochii scînteictori ai fiicei sale și în cei plini de melancolie ai lui Bussy.

Între timp, pas cu pas, ajunseseră în salon.

— Domnul de Monsoreau, ginerele meu ! bolborosea într-una, năucit, baronul de Méridor.

— Lucrul acesta nu poate să te mire, tată — zise Diane cu o ușoară mustrare în glas. Nu mi-ai cerut dumneata să-l iau de bărbat ?

— Da, dacă te-ar fi salvat.

— Ei bine, m-a salvat — rosti surd Diane, prăbușindu-se pe un scaun. M-a salvat, nu de nenorocire, dar cel puțin din ghearele rușinii.

— Atunci, de ce m-a lăsat să cred că ai murit și să te plîng atît de amarnic ? repetă bătrînul întrebarea. De ce mă lăsa să mă sting de disperare, cînd doar un singur cuvînt, unul numai, ar fi putut readuce viața în trupul meu ?

— O, mai există încă un dedesubt în toată afacerea asta ! strigă Diane. Tată, tu nu mă vei mai părăsi. Domnule de Bussy, o să ne apărați, nu-i așa ?

— Vai, doamnă — rosti tînărul, înclinîndu-se — n-am nici o cădere să pătrund în tainele acestei familii. Văzînd ciudatele uneltiri ale soțului dumneavoastră, a trebuit să vă găsesc un apărător al cărui nume să-l puteți mărturisi deschis. Am plecat să caut acest apărător la Méridor. Iată, vă aflați lîngă tatăl dumneavoastră, eu mă retrag.

— Are dreptate — zise cu tristețe bătrînul. Domnul de Monsoreau s-a temut de furia domnului de Anjou, și, la rîndul său, domnul de Bussy se teme și el.

Diane îi aruncă tînărului o privire plină de tîlc, care însemna : „Dumneavoastră, care sînteți supranumit viteazul Bussy, dumneavoastră vă temeți de domnul duce de Anjou, așa cum se poate teme domnul de Monsoreau ?“

Bussy înțelese privirea Dianei și surîse.

— Domnule baron — spuse el — iertați-mi întrebarea pe care vreau să vă rog s-o puneți dumneavoastră. Și pe dumneavoastră, doamnă, vă rog să mă scuzați, dar fac acest lucru numai cu intenția de a vă servi.

Uitîndu-se unul la altul, tatăl și fiica așteptau.

— Domnule baron — reluă Bussy — vă rog s-o întrebați pe doamna de Monsoreau... Și el apăsă pe ultimele cuvinte, care o făcură să pălească pe tînăra femeie. Bussy văzu cît

de greu îi venea Diane și continuă : Întrebați-o pe fiica dumneavoastră dacă este fericită alături de omul pe care i-ați poruncit să-l ia de bărbat și ea a consimțit.

Diane își împreună miinile și izbucni în hohote de plîns. Fu singurul răspuns pe care ea îl putu da lui Bussy. E adevărat însă că nici un altul n-ar fi fost mai limpede și mai concludent. Ochii bătrînului baron se umplură de lacrimi, căci începu să-și dea seama că prietenia, poate cam pripită, arătată domnului de Monsoreau contribuisese în mare parte la nenorocirea fiicei lui.

— Acum, vă rog să-mi spuneți, domnule — continuă Bussy — este adevărat că, fără a fi silit printr-un vicleșug oarecare sau prin violență, dumneavoastră i-ați dat domnului de Monsoreau mîna fiicei dumneavoastră ?

— Da, dacă ar fi salvat-o.

— Și, într-advăr, a salvat-o. Așa că nu mai e nevoie să vă mai întreb dacă intenția dumneavoastră este de a vă respecta cuvîntul dat.

— Este o lege pentru toți și mai ales pentru gentilomi, iar dumneavoastră știți acest lucru mai bine decît oricare altul, domnule conte. Domnul de Monsoreau a salvat viața fiicei mele, după cum ea însăși mărturisește ; deci fiica mea este pe drept a domnului de Monsoreau.

— Ah, de ce n-am murit ! murmură tînăra femeie.

— Doamnă — zise Bussy — vedeți bine că aveam dreptate cînd vă spuneam că nu mai am nici un rost aici. Domnul baron vă dă de soție domnului de Monsoreau și chiar dumneavoastră i-ați făgăduit, în cazul cînd vă veți revedea tatăl teafăr și sănătos, să fiți a lui.

— Ah, nu-mi sfîșiați inima, domnule de Bussy ! strigă doamna de Monsoreau, apropiindu-se de tînăr. Tatăl meu nu știe că mi-e frică de acest om, tatăl meu nu știe că îl urăsc, tatăl meu se încapățînează să vadă în el pe salvatorul meu, iar eu, călăuzită de instinctele mele, mă încapățînez să spun că omul acesta este călăul meu.

— Diane ! Diane ! exclamă baronul. Doar te-a salvat !

— Da — strigă Bussy, uitînd de prudență și de delicatețe, care pînă atunci îl ținuseră în frîu — da, dar dacă primejdia o fi fost mai mică decît credeți dumneavoastră, dacă o fi fost o simplă născocire, dacă, în sfîrșit... ce știu eu ? Ascultați, domnule baron, aici este un mister pe care

vreau să-l limpezesc și pe care îl voi limpezi. Și dacă protestez, protestez pentru faptul că și eu, în cazul când aș fi avut fericirea să fiu în locul domnului de Monsoreau, aș fi apărat onoarea fiicei dumneavoastră, atât de inocentă și de frumoasă, și jur pe Dumnezeu din ceruri care m-aude că nu i-aș fi cerut să-mi plătească prin nimic acest serviciu.

— Domnul de Monsoreau o iubea — spuse baronul, care însă își dădea seama de comportarea nedemnă a acestuia — și iubirii i se iartă totul.

— Dar eu... — strigă Bussy — eu...

Înfrișat însă de această izbucnire gata să-i scape fără să vrea, tânărul se opri, și strălucirea ochilor sfârși ea singură fraza întreruptă. Diane o înțelese la fel de bine, dacă nu chiar mai bine decât dacă ar fi fost rostită până la capăt.

— Ei bine, atunci m-ați înțeles, nu-i așa ? zise ea, îmbujorându-se la față. Da, prietene, frate al meu, ai dorit din parte-mi să-ți recunosc aceste două calități, de frate și de prieten. Frate dragă, prietene dragă, poți să faci ceva pentru mine ?

— Dar ducele de Anjou, ducele de Anjou ! murmură bătrînul, care nu vedea decât trăsnetul ce amenința cumplit în minia alteței regale.

— Nu mă număr printre aceia care se tem de minia prinților, seniore Augustin — răspunse tânărul. Și fie că eu mă înșel foarte tare, dar nu cred că trebuie să ne temem de o astfel de minie. Dacă doriți, domnule de Méridor, eu vă voi împrietenii atât de bine cu prințul, încît el va fi acela care vă va proteja împotriva domnului de Monsoreau, din partea căruia, credeți-mă, vine adevărata primejdie, primejdia cea necunoscută, dar sigură, cea nevăzută, dar poate inevitabilă.

— Dacă ducele aude că Diane trăiește, totul este pierdut — răspunse bătrînul.

— Iată — zise Bussy — văd bine că orice v-aș spune eu, dumneavoastră vă încredeți mai mult în domnul de Monsoreau decât în mine. Să nu mai vorbim despre asta, renunțați la serviciile mele, domnule baron, respingeți ajutorul atotputernic pe care îl aduceam în sprijinul dumneavoastră, azvîrliți-vă în brațele omului care a justificat atât de bine încrederea dumneavoastră. Eu v-am spus : mi-am

făcut datoria, nu mai am nici un rost aici. Adio, seniore Augustin, adio, doamnă, nu mă veți mai vedea, mă retrag, adio !

— Nu ! strigă Diane, apucându-l de mină pe tânăr. M-ați văzut pe mine dînd înapoi vreo clipă ? M-ați văzut ducîndu-mă la el ? Nu. În genunchi vă împlor : nu mă părăsiți, domnule de Bussy, nu mă părăsiți.

Bussy strînse mîinile frumoase, rugătoare ale Dianei, și toată mînia lui se topi așa cum se topește zăpada de pe crestele munților cînd zîmbește cald soarele de mai.

— Dacă așa stau lucrurile — vorbi Bussy — e cum nu se poate mai bine ! Da, doamnă, primesc misiunea sfîntă pe care mi-o încredințați și, peste trei zile, căci îmi trebuie timp să-l găsesc pe prinț, care se află, zice-se, împreună cu regele, în pelerinaj la Chartres, peste trei zile mă veți vedea din nou sau eu nu-mi voi mai merita numele de Bussy. Și apropiindu-se de ea cu o pornire pătimașă care-i înflăcăra dintr-o dată și privirea, și răsufllarea, îi spuse cu voce scăzută : Sîntem aliați împotriva lui Monsoreau. Să țineți minte că nu el vi l-a adus pe tatăl dumneavoastră și să nu mă trădați.

După care, strîngînd pentru o ultimă oară mîna baronului, părăsi în grabă salonul.

XXVI

CUM S-A TREZIT DIN SOMN FRATELE GORENFLOT ȘI CUM A FOST PRIMIT LA MÎNĂSTIRE

L-am lăsat pe prietenul nostru Chicot, minunîndu-se de somnul neîntrerupt și de strașnicele sforăieli ale fratelui Gorenflot ; gasconul îi făcu semn hangiului să se retragă și să ia cu dînsul lumina, după ce-i dădu mai întîi poruncă să nu seoată cumva vreo vorbă către vrednicul frate călugăr privitor la plecarea lui spre ceasurile zece seara și înapoierea pe la trei dimineața.

Cum jupin Bonhomet băgase de seamă un lucru și anume : că în relațiile dintre bufon și călugăr cel care plătea era întotdeauna bufonul, el avea pentru acesta o deosebită stimă, iar pentru călugăr, dimpotrivă, o părere nu prea bună. Așa că el îi făgădui lui Chicot să nu sufle un cuvânt despre întâmplările petrecute peste noapte și se retrase, lăsându-i pe cei doi prieteni pe întuneric, așa cum fusese rugat.

În curînd, Chicot băgă de seamă un lucru care îi stîrni admirația, anume că fratele Gorenflot sforăie și vorbește în același timp. Ceea ce vădea, nu cum s-ar putea crede, o conștiință chinuită de remușcări, ci un stomac supraîncărcat de mîncare. Cuvintele pe care le rostea Gorenflot prin somn alcătuiau, însăilate unele de altele, un groaznic amestec de elocință sfîntă și de maxime bahice.

Între timp, gasconul își dădu seama că, dacă rămînea cu desăvîrșire în beznă, anevoie ar fi putut duce la bun sfîrșit treboara pe care negreșit se cădea s-o facă, pentru ca, Gorenflot, îmbrăcat din nou în straiile lui, să nu bănuiască nimic cînd se va trezi. De fapt, pe întuneric, Chicot putea să calce pe una din cele două mîini sau pe unul din cele două picioare ale călugărului, despre care habar n-avea încotro stau azvîrlite și, pricinuindu-i durere, să-l smulgă din letargie. Gasconul suflă în cărbunii din vatră, ca să lumineze puțin încăperea.

La zgomotul acesta, Gorenflot încetă să mai sforăie și îngăimă :

— Frații mei ! Iată un vînt crîncen : este suflarea Domnului, și răsuflarea lui mă inspiră.

Pe urmă începu din nou să sforăie. Chicot așteptă o clipă, ca somnul să pună iar stăpînire pe călugăr, și se apucă să-l desfeșe.

— Brr ! se scutură Gorenflot. Ce frig ! Din pricina lui strugurii n-or să se coacă.

Chicot se opri din treabă, dar peste o clipă își văzu mai departe de meșteșugul său.

— Cunoașteți zelul meu, fraților — continuă călugărul. Totul pentru biserică și pentru monseniorul duce de Guise.

— Canalie ! scrișni Chicot.

— Iată părerea mea — continuă Gorenflot — dar e sigur...

— Ce e sigur ? **întrebă Chicot**, ridicîndu-l în capul oaseilor, ca să-i tragă rasa.

— Este sigur că omul e mai tare ca vinul. Fratele Gorenflot a luptat împotriva vinului, ca **Iacob** împotriva îngerului, și fratele Gorenflot a îmblînzit vinul.

Chicot ridică din umeri. La gestul acesta neașteptat, călugărul deschise un ochi și văzu aplecat deasupra lui chipul zîmbitor al gasconului, care părea livid și sinistru în lumina aceea îndoielnică.

— A, te rog, fără năluci, fără spiriduși — zise călugărul, ca și cum s-ar fi plîns unui drăcușor familiar, care-și uitase de legămîntul făcut între ei doi.

— E beat turtă — zise Chicot, isprăvind să-i pună rasa și îndesîndu-i gluga pe cap.

— Strașnic ! bodogăni călugărul. Sacristanul a închis ușa de la altar și vîntul nu mai suflă.

— Acum n-ai decît să te trezești, dacă vrei — vorbi Chicot — mi-e totuna.

— Domnul a auzit rugăciunea mea și crivățul pe care l-a trimis mai adineauri să înghețe viile s-a preschimbât în zefir — mormăi călugărul.

— Amin ! încheie Chicot.

Și încropindu-și o pernă din șervete și dintr-o față de masă, după ce deretică pe cît putu grămada de sticle goale și de farfurii murdare, se culcă și adormi alături de tovarășul său.

Lumina zilei care-l orbea și vocea ascuțită a crîșmarului certîndu-și la bucătărie rîndașii reușiră să străpungă ceața groasă ce învăluia mintea amortită a lui Gorenflot. El se ridică și izbuti, sprijinindu-se cu amîndouă mîinile, să se așeze pe acca parte a trupului pe care natura prevăzătoare a dat-o omului spre a-i sluji drept principal centru de gravitate. După această sfortare, dusă, nu prea lesne, la bun sfîrșit, Gorenflot începu să se uite la grăitorul talmeș-balmeș de vase și sticle, apoi la Chicot, care, ținîndu-și îndoit în chip grațios unul din brațe, putea să vadă tot : gasconul nu pierdea din ochi nici o mișcare a călugărului, dar se prefăcea că sforăie, și sforăia cu o naturalitate pe măsura faimosului său talent de a imita despre care am mai vorbit.

— E ziuă de-a binelea ! strigă călugărul. Drace ! Ziuă-n amiaza mare ! Pare-se că mi-am petrecut noaptea aici. Apoi, adunîndu-și mințile : Și minăstirea ? Oh ! oh ! Începu să-și strîngă cingătoarea rasei, grijă pe care Chicot nu crezuse de cuviință că trebuie s-o mai aibă el. Tot aia e — spuse apoi. Am avut un vis ciudat : mi se părea că sînt mort și învelit într-un giulgiu pătat de sînge.

Gorenflot nu se înșela chiar cu totul. Într-o vreme, deșteptîndu-se pe jumătate, el luase fața de masă care-l învăluia drept un giulgiu, iar petele de vin drept picături de sînge.

— Din fericire, n-a fost decît un vis — zise Gorenflot, privind din nou în jur.

Și tot iscodind, privirile i se opriră asupra lui Chicot ; simțindu-l pe călugăr că se uită la el, gasconul începu să sforăie și mai vîrtos.

— Tare frumos lucru un bețiv ! reflectă Gorenflot, contemplîndu-l plin de admirație pe prietenul său. E fericit că doarme așa ! adăugă el. Ei, dar vorba-i că nu se află în pielea mea ! Și scoase un oftat care se uni cu sforăitul lui Chicot, dar oftă atît de tare, încît probabil că l-ar fi trezit pe gascon dacă acesta ar fi dormit cu adevărat. Dacă l-aș trezi să-i cer părerea ? se întrebă călugărul. El se pricepe să dea un sfat.

Chicot își înzeci strădaniile, iar sforăitul lui, care atinse diapazonul orgii, începu să semene a tunet.

— Nu — se răzgîndi Gorenflot — asta l-ar așeza prea mult deasupra mea. O să găsesc eu, cu siguranță, și fără el, o minciună cu miez ticluită. Dar orice minciună aș scorni. — continuă călugărul — o să-mi fie tare greu să scap de carceră. Și nu-i vorba de carceră, cît de pline și de apă care-s urmările ei. Dacă măcar aș avea niscai gologani să-l cumpăr pe fratele temnicer !

Auzind una ca asta, Chicot trase ușurel din buzunar o pungă destul de plină, pe care o ascunse sub pîntece. Nu era o măsură de precauție zadarnică : mai smerit ca niciodată, Gorenflot se apropie de prietenul său și murmură melancolic :

— Dacă ar fi treaz, el nu s-ar împotrivi să-mi dea un scud, dar somnul lui mi-e sfînt... așa că o să-mi iau singur.

Zicînd acestea, fratele Gorenflot, care, după ce rămăsese o bucată de vreme stînd jos, ingenunchease, se aplecă spre Chicot și scotoci cu delicatețe în buzunarul celui care dormea. Chicot nu socoti că e potrivit, cu toată pilda însoțitorului său, să facă apel la drăcușorul acela familiar și îl lăsă pe călugăr să scotocească în voie atît într-unul cît și în celălalt buzunar al hainei.

— Ciudat — exclamă călugărul — fluieră vîntul prin buzunare ! A ! Ia să vedem, poate în pălărie găsim ceva.

În timp ce călugărul căuta de zor, Chicot își goli punga în palmă, apoi o virî, goală și dezumflată, în buzunarul pantalonilor.

— Nimic nici în pălărie ! constată călugărul. Asta mă miră. Amicul meu Chicot, care-i un nebun plin de înțelepciune, nu pleacă niciodată fără bani la el. Ah, bătrîne gal — adăugă el, hlizindu-se cu gura pînă la urechi — am uitat nădragii. Și strecurîndu-și mîna în buzunarul pantalonilor lui Chicot, scoase de acolo o pungă goală. Isuse ! murmură el. Și masa cine o plătește ?

Gîndul acesta făcu o adîncă impresie asupra călugărului, deoarece el sări numaidecît în picioare și, cu un pas încă șovăielnic, dar totuși zorit, se îndreptă spre ușă, străbătu bucătăria fără să stea de vorbă cu cîrciumarul, în ciuda tuturor încercărilor acestuia, și o luă la fugă.

Atunci Chicot își puse din nou banii în pungă, punga în buzunar și, proptindu-se cu coatele de fereastră, unde tocmai se furișa o rază de soare, uită de Gorenflot și se cufundă într-o adîncă meditație.

În același timp, cu desaga pe umăr, fratele însărcinat de minăstire să ceară de pomană își vedea de drum, avînd o înfățișare smerită care putea să pară trecătorilor că este a unui om adîncit în sfinte cugetări, dar care, de fapt, nu era decît o lăuntrică preocupare, căci, în sinea lui, Gorenflot căuta o minciună grozavă, de călugăr cherkelît sau de soldat întîrziat, minciună al cărei miez este întotdeauna același, pe cînd urzeala se poate țese în fel și chip, după imaginația mincinosului.

Cînd fratele Gorenflot zări din depărtare porțile minăstirii, ele i se părură și mai sumbre ca de obicei, iar prezența mai multor călugări tăifăsuind în prag și privind rînd pe rînd cu neliniște înspre cele patru puncte cardinale, el o

luă drept semn rău. Dar abia trecu de strada Saint-Jacques, și zarvă ce se iscă printre călugări îndată ce-l zăriră avu darul să-l bage în sperieți cum nu i se mai întâmplase vreodată în viață.

„De mine vorbesc — își spuse — pe mine mă arată cu degetul, pe mine m-așteaptă. M-au căutat azi-noapte. Lipsa mea i-a stîrnit. Sînt pierdut !“

Simți că i se învîrtește capul ; prin minte îi trecu ideea nebunească să fugă, dar mai mulți călugări se și îndreptau spre el : desigur că aceștia l-ar fi urmărit. Fratele Gorenflot își recunoștea beteșugurile : nu era croit pentru alergări, ar fi fost numaidecît ajuns din urmă, legat și tîrit la mînăstire ; așa că se resemnă. El înaintă cam pleoștit spre tovarășii săi, care păreau că șovăie dacă să-i vorbească sau nu.

— Vai ! zise Gorenflot. Se prefac a nu mă cunoaște, le sînt o povară.

În sfîrșit, unul dintre ei se încumetă și merse drept spre Gorenflot, spunîndu-i :

— Bietul meu frate, dragul meu !

Gorenflot scoase un suspin și ridică ochii spre cer.

— Știi că te-așteaptă starețul — adăugă altul.

— O, Doamne !

— O, Doamne, da — interveni al treilea. A zis că îndată ce vei sosi la mînăstire, să fii condus la el.

— Iată de ce mă temeam — zise Gorenflot. Și, mai mult mort decît viu, el intră în mînăstire, iar poarta se închise în urma sa.

— A, dumneata ești ? exclamă fratele portar. Hai repede, repede, precucernicul stareț Joseph Foulon te cheamă.

Și fratele portar, luîndu-l de mînă pe Gorenflot, merse cu el sau, mai bine zis, îl tîri pînă în odaia starețului. Acolo, de asemenea, ușile se închiseră. Gorenflot plecă ochii, temîndu-se să întîlnească privirea supărată a abatelui ; se simțea singur, părăsit de toată lumea, față în față cu un superior care, de bună seamă, este mînios, și mînios pe drept cuvînt.

— Ah, dumneata ești, în sfîrșit — zise starețul.

— Precucernice... — se bîlbîi călugăru'.

— Cit de neliniștit am fost din pricina dumitale ! continuă starețul.

— Prea multă bunătate, părinte — răspunse Gorenflot, care nu mai înțelegea nimic auzind acel glas blînd, la care nu se aștepta.

— Ți-a fost teamă să te-ntorci după întîmplarea de azi-noapte, nu-i așa ?

— Mărturisesc că n-am mai îndrăznit să mă întorc — spuse călugărul, de pe fruntea căruia picura o sudoare înghețată.

— Ah, frate scump, frate drag, te-ai purtat ca un tînăr fără minte și imprudent.

— Îngăduiți-mi să vă explic, preasfinte...

— Și de ce simți nevoia să-mi explici ? Ieșirea dumitale...

— Într-adevăr, nu-i nevoie să vă explic — zise Gorenflot. Cu atît mai bine, căci mi-era greu s-o fac.

— Îțeleg prea bine. Un moment de exaltare, te-ai lăsat cuprins de entuziasm ! Ei, da, exaltarea este o virtute sfîntă, entuziasmul este un simțămînt sacru, dar virtuțile exagerate devin aproape vicii, sentimentele cele mai vrednice, dacă le exagerezi, ajung să fie osîndite.

— Iertare, părinte — zise Gorenflot — dar, dacă dumneavoastră pricepeți, eu nu pricep prea bine. Despre ce ieșire vorbiți ?

— Despre aceea pe care ai avut-o azi-noapte.

— Afară din mînăstire ? întrebă sfios călugărul.

— Nu, în mînăstire.

— Am avut o ieșire în mînăstire, eu ?

— Da, dumneata.

Gorenflot își scărpină virful nasului. Începea să-și dea seama că nu pricepe nimic din cele auzite.

— Sînt tot atît de bun catolic ca și dumneata, și totuși, îndrăzneala dumitale m-a înspăimîntat.

— Îndrăzneala mea ? ! făcu Gorenflot. Care va să zică am fost foarte îndrăzneț ? !

— Mai mult decît îndrăzneț, fiule, ai fost viteaz.

— Vai, trebuie să iertați rătăcirile unei firi nemlădiate încă. O să mă îndrept, părinte.

— Da, dar pînă atunci nu poate să nu-mi fie teamă, și pentru dumneata și pentru noi, de urmările acestei iz-

bucniri. Dacă lucrurile s-ar fi petrecut între noi, treacă-meargă, n-ar fi nimic.

— Cum ? ! se miră Gorenflot. Lumea știe ?

— Fără îndoială, și dumneata știai prea bine că se aflau acolo mai mult de o sută de laici, care n-au pierdut nici un cuvânt din cuvîntarea dumitale.

— Din cuvîntarea mea ? ! exclamă Gorenflot, din ce în ce mai uluit.

— Îți mărturisesc, era frumos ; cred, de asemenea, și că aplauzele cu siguranță că te-au îmbătat, că încuviințarea unanimă a putut să ți se urce la cap, dar ca lucrurile să ajungă pînă acolo, încît să propui o procesiune pe străzile Parisului, să ajungi pînă acolo, încît să te oferi să îmbraci zalele și să faci apel la bunii catolici ca s-o pornească prin oraș, cu coiful în cap și halebarda pe umăr, trebuie să recunoști și dumneata că e mult prea mult.

Gorenflot îl privea pe stareț cu niște ochi în care se oglindea toată gama uimirii.

— Acum — continuă starețul — există un mijloc de a împăca și potoli lucrurile. Această ardoare religioasă care clocotește în generoasa dumitale inimă ți-ar dăuna la Paris, unde se află atîția ochi răi care te spionează. Eu doresc să pleci și să ți-o cheltuiești...

— Unde, părinte ? întrebă Gorenflot, încredințat că nu va scăpa de carceră.

— În provincie.

— Un exil ! strigă Gorenflot.

— Rămînînd aici, ar putea să ți se întîmple ceva și mai rău, preascumpul meu frate.

— Și ce mi s-ar putea întîmpla ?

— Un proces de incitare la crimă, care ți-ar putea aduce, după toate probabilitățile, închisoarea pe viață, dacă nu chiar moartea.

Gorenflot păli îngrozitor ; nu putea înțelege cum de își atrăsese închisoarea pe viață și chiar pedeapsa cu moartea, pentru faptul că se cherkhelise într-o crișmă și petrecuse o noapte în afara minăstirii.

— Acceptînd însă acest exil trecător, preascumpul meu frate, nu numai că scapi de primejdie, dar, mai mult, înfigi drapelul credinței în provincie. Ceea ce ai de făcut și ai spus în noaptea asta, primejdios și chiar imposibil de înfăptuit

sub ochii regelui și ai blestemaților săi favoriți, devine, în provincie, mai ușor de adus la îndeplinire. Pleacă deci cât mai repede, frate Gorenflot, poate că e chiar prea târziu și poate că străjerii or fi și primit ordin să te aresteze.

— Aoleu, preacucernice părinte, ce tot spuneți ? biigui călugărul, rostogolindu-și ochii înspăimîntați, căci pe măsură ce starețul, a cărui blîndețe o admirase la început, continua să vorbească, Gorenflot nu înceta să se mire de proporțiile pe care putea să le ia un păcat, la urma urmelor foarte mic. Străjerii, spuneți dumneavoastră, și ce am cu de-a face cu străjerii ?

— Dumneata n-ai de-a face cu ei, dar ar putea foarte bine să aibă ei de-a face cu dumneata.

— Așadar, am fost denunțat ? zise fratele Gorenfort.

— Pot să pun rămășag. Pleacă deci, pleacă !

— Să plec, preacucernice — spuse Gorenflot, zdrobit. Ușor de zis, dar cum o să trăiesc după ce-am să plec ?

— Nimic mai ușor. Ești fratele care cere de pomană pentru mînaștere : iată mijlocul dumitale de existență. Cersînd, ai hrănit pînă azi pe alții ; de azi înainte, din cerșit, te vei hrăni pe dumneata. Și-apoi, fii liniștit ! Planul pe care l-ai dezvoltat îți va aduce destui partizani în provincie, așa că sînt sigur că nu vei îndura lipsuri. Dar, pentru Dumnezeu, pleacă, pleacă odată și, mai ales, nu te întoarce fără a ți se spune să te întorci.

După ce-l îmbrățișă cu căldură pe fratele Gorenflot, starețul îl împinse încetișor, dar cu o stăruință încununată de succes, spre ușa chiliei sale. Acolo era strînsă întreaga comunitate, așteptîndu-l pe fratele Gorenflot. Abia apăru, că fiecare se și avîntă spre el și fiecare vru să-i atingă miinile, gîtul, hainele. Erau unii care, din venerație, mergeau pînă acolo, încît îi sărutau poala rasei.

— Adio ! zise unul, strîngîndu-l la pieptul său. Adio, ești un sfînt ! Nu uita să mă pomenesci în rugăciunile tale.

„Aș ! își spuse Gorenflot în sinca lui. Eu și sfînt, ia te uită !“

— Adio — spuse un altul, strîngîndu-i mîna — adio, viteaz apărător al credinței, adio ! Godefroy de Bouillon nu însemna nimic pe lîngă dumneata.

— Adio, martirule ! îi spuse un al treilea, sărutîndu-i capătul cingătoarei. Întunericul sălăşluieşte încă printre noi, dar ceasul cînd va pogori lumina va sosi.

Din braţe în braţe, din sărutări în sărutări şi din epitete în epitete, Gorenflot se pomeni dus pînă la poarta care da în stradă şi care se închise în urma lui de îndată ce el păşi pragul.

Gorenflot se uită la poarta aceea cu o expresie pe care nimeni n-ar fi în stare s-o zugrăvească şi sfîrşi prin a ieşi de-a-ndăratelea din Paris, ca şi cum îngerul păzitor al raiului i-ar fi arătat calea cu sabia lui de flăcări.

Un singur cuvînt îi scăpă în vreme ce ajunsese la poartă :

— Dracu să mă ia ! Ori sînt cu toţii nebuni, ori, de nu, fie-ţi milă, Doamne, eu mi-s nebunul !

XXVII

CUM FRATELE GORENFLOT RĂMASE ÎNCREDINȚAT CĂ E SOMNAMBUL ȘI SE PLÎNSE AMARNIC DE ACEASTĂ INFIRMITATE

Pînă în nenorocita zi unde am ajuns cu povestirea, zi în care, ca din senin, peste bietul călugăr se abătuse acea neașteptată năpastă, viața dusă de fratele Gorenflot fusese o viață contemplativă, adică ieșea omul dis-de-dimineață, pe răcoare, cînd îi venea lui chef, sau, dacă îi era dor de soare, ieșea mai tîrziu. Cu credință întru Domnul, dar și în bucătăria mînăstirii, călugărul nu se gîndise niciodată să-și procure decît bunătăți dintre cele foarte lumesti, ba și pe acestea destul de rar, de altfel, la crîșma „Cornul Abundenței” ; bunătățile de care pomenim depindeau de toanele credincioșilor și nu se puteau altcum obține decît storcînd ceva din pomenile în bani, pe care fratele Gorenflot, trecînd pe strada Saint-Jacques, le silea să facă un popas ; după acest popas, pomenile ajungeau la mînăstire împruținate exact cu suma lăsată de fratele Gorenflot pe drum. Mai era, nici vorbă, și prietenul său

Chicot, mare amator de ospete îmbelșugate și de meseni harnici. Dar Chicot ducea o viață ciudată. Călugărul îl vedea uneori cîte trei-patru zile în șir, apoi cincisprezece zile, o lună ori chiar șase săptămîni la rînd Chicot nu mai era de zărit, fie să sta închis cu maiestatea sa, fie că-l însoțea pe rege în vreun pelerinaj ori o pornea, în sfîrșit, în vreo călătorie de interes sau de plăcere. Gorenflot era, așadar, unul dintre acei călugări pentru care, aidoma soldaților proveniți din copii de trupă, lumea începea cu superiorul lăcașului, adică cu colonelul minăstirii — ca să zicem așa — și se sfîrșea cu strachina goală. Astfel încît acest oștean al bisericii, copilul acesta al rasei monahale, dacă ne este îngăduit să folosim, în ceea ce-l privește, pitorasca expresie întrebuintată mai adineauri cu privire la apărătorii patriei, nu și-a închipuit niciodată că va fi nevoit într-o bună zi s-o pornească la drum și să treacă prin cine știe ce peripeții.

Și măcar de-ar fi avut ceva bani ; însă răspunsul starețului la temătoarea sa întrebare cum avea să se descurce fusese simplu, fără zorzoane apostolice, întocmai ca acele vorbe din sfînta evanghelie de la Luca citire : „Caută și vei găsi“.

Presupunînd că va fi silit a rătăci cine știe pe unde, Gorenflot se simțea obosit înainte de a o porni la drum. Totuși, lucrul cel mai de seamă deocamdată era să scape mai întîi de primejdie, o primejdie necunoscută pentru el, dar care, după cum părea să reiasă din cuvintele starețului, îl pîdea.

Bietul nostru călugăr nu era dintre cei care se pricep a-și schimba înfățișarea, ferindu-se din calea ochilor sfredelitori ai unuia sau altuia prin vreo iscusită știință de a se preface ; el hotărî deci să-și ia cît mai repede tălpășița și, stăpînit de această hotărîre, trecu, în pas destul de zorit, de poarta Bordelle, grijuliu foarte și, făcîndu-se cît mai mic cu putință, depăși ghereta paznicilor de noapte și pe cea a postului gărzii elvețiene, mereu cu frica în sîn ca nu cumva străjerii aceștia, pomeniți de abatele de la Saint-Geneviève în poveștile sale atît de captivante să nu-l captureze și în realitate.

Dar cînd se află în aer liber, cînd ajunsese în mijlocul cîmpului, cînd între el și poarta orașului se așternu o dis-

tanță de cinci sute de pași, cînd se uită și zări de o parte și de alta a șanțurilor șoselei, crescută, să poți sta în ea ca într-un jilt, prima iarbă fragedă a primăverii ce se căz-nise să străpungă pămîntul care și începuse să înverzească, cînd privi către soarele vesel ivit la orizont, cînd gustă din singurătatea ce-l înconjura din toate părțile și-i veni la ureche murmurul orașului lăsat în urmă, el se așeză pe marginea drumului, își sprijini bărbia dublă în palma sa mare și grasă, își scărpină cu arătătorul vîrfurile nasului pătrat ca al unui cîine dog și se cufundă într-un soi de visare însoțită de gemete.

Cu atît mai aprig se căina și se văicărea Gorenflot, cu cît se apropiiau ceasurile nouă, adică tocmai vremea cînd la mînăstire lumea se așeza la masă; căci călugării, rămași în urma civilizației, așa cum se cuvine unor oameni desprinși de cele lumești, în anul de grație 1578, mai păstrau încă tabieturile bunului rege Carol al V-lea, care obișnuia să prînzească la orele opt dimineața, după liturghie.

Dar tot atît de greu ar fi fost să socotești firele de nisip ridicate de vînt, într-o zi de furtună, pe malul mării, cît să numeri gîndurile care înfloreau în șir, înfruntîndu-se unul pe celălalt, în mintea lui Gorenflot atunci cînd era nemîncat.

Prima lui pornire, aceea de care — trebuie s-o spunem — se descotorosi cel mai anevoie, fu să se întoarcă la Paris să meargă glonț la mînăstire și să-i mărturisească starețului că el mai bine se duce la închisoare decît în exil, că, dacă e nevoie, consimte să îndure chiar pedeapsa, biciul, frîghia și carcera pe viață, numai să i se asigure, pe cuvînt de cinste, mesele, pe care ar fi fost gata să le împutîneze și la numai cinci pe zi.

După această pornire atît de stăruitoare, încît frămîntă mintea bietului călugăr mai bine de un lung sfert de oră, urmă o alta ceva mai cuminte, și anume să meargă drept la „Cornul Abundenței“, să trimită după Chicot, dacă nu cumva ar fi avut norocul să-l mai găsească încă dormind, și să-i povestească în ce situație jalnică se afla de pe urma ademenirilor și îndemnurilor sale bahice, cărora el, monahul Gorenflot, avusese slăbiciunea să le cedeze, și să obțină astfel de la generosul-i prieten o pensie alimentară. Acest plan îl țintui locului pe Gorenflot un alt sfert

de ceas, căci el era o fire chibzuită și ideea nu i se părea de lepădat.

În sfârșit, o altă idee care-i veni, nu lipsită de oarecare îndrăzneală, fu să dea ocol zidurilor capitalei și să se întoarcă îndărăt în oraș prin poarta Saint-Germain sau prin cea de la turnul Nesle, continuînd apoi să-și vadă într-ascuns de cerșit pe străzile Parisului. Cunoștea îndeajuns vadurile bune, colțurile mănoase, străzile dosnice, unde niște cumetre care creșteau păsări grase aveau întotdeauna de azvirlit în sacul călugărului vreun clapon mort de prea multă osînză ; călugărul revedea în oglinda bine-făcătoare a amintirilor cîte o casă cu o curte pietruită, unde vara se pregăteau fel de fel de conserve, și asta — cel puțin așa îi plăcea fratelui Gorenflot să-și închipuie — cu scopul vădit de a se putea arunca în traista călugărului cu cheta, în schimbul binecuvîntării lui părintești, ba un borcan cu peltea de gutui, ba o mînă-două de nuci zaharisite, ba o cutie de mere uscate, a căror aromă te îmbia la un păhărel chiar dacă erai cu un picior în groapă. Pentru că, se cade să mărturisim, gîndurile fratelui Gorenflot erau îndreptate mai cu osebire spre plăcerile mesei și dulceața odihnei ; așa că, din cînd în cînd, nu fără o oarecare neliniște, îi fugea mintea la cei doi avocați ai diavolului, care, în ziua judecării de apoi, vor depune mărturie împotriva-i și care se numeau Lenea și Lăcomia. Pînă una alta însă — la ce bun s-o mai ascundem ? — vrednicul călugăr luneca, poate nu fără muștrări de conștiință, pe panta înflorită ce duce către prăpastia într-al cărei hău adînc urlă fără încetare, ca Scila și Caribda, cele două păcate de moarte pe care le-am pomenit.

Poate chiar de aceea acest ultim plan îi surîdea călugărului nostru, și lui i se părea că fusese în chip firesc sortit pentru un astfel de trai. Însă, pentru a-și duce la îndeplinire planul și pentru a urma o astfel de viață, trebuia să rămînă la Paris și să riște a da piept la orice pas cu străjerii, cu sergenții, cu autoritățile bisericești, adică o turmă de vrăjmași din cale afară de primejdioși pentru un călugăr vagabond.

Și apoi se mai ivea și un alt neajuns : economul mînăstirii Sainte-Geneviève era un administrator mult prea grijuliu, ca să lase el Parisul fără un frate călugăr însărcinat

cu stringerea obolului de la credincioși ; așa încît Gorenflot risca să se pomenească nas în nas cu vreun coleg care avea o superioritate de nebiruit, mai ales că rivalul s-ar fi aflat în chip legitim în exercițiul funcțiunii. Numai gîndindu-se la acest lucru, pe Gorenflot îl trecură fiori de spiamă și, la drept vorbind, avea omul și de ce.

Tocmai la o astfel de răscruce se găsea cu temerile și cu monologurile lui, cînd zări răsărind în depărtare, de sub arcadele porții Bordelle, un călăreț care nu peste multă vreme făcu să se cutremure bolta de ropotul calului. Omul descălecă lîngă o casă așezată cam la vreo sută de pași de locul unde sta Gorenflot, bătut în poartă, i se deschise, apoi cal și călăreț dispărură înăuntru. Gorenflot băgă de seamă faptul fiindcă pizmuise norocul acelui călăreț care avea un cal, și deci îl putea vinde. Dar o clipă mai tîrziu, călărețul — Gorenflot îl putu recunoaște după pelerină — ieși din casă și, cum în apropiere se găsea un pîlc de arbori în fața cărora străjuia un morman de pietre, se duse și se pîti între copaci și grămada de bolovani care semăna cu un ciudat bastion.

— Iată, negreșit, o capcană care se pregătește, cuiva — murmură Gorenflot. Dacă le-aș fi mai puțin suspect străjerilor, m-aș duce să-i vestesc ori, de nu mi-ar lipsi prea tare curajul, aș zădărnici tot ce se pune la cale.

În clipa aceea, omul care sta la pîndă fără a slăbi din ochi poarta orașului decît ca să cerceteze împrejurimile cu destul de vădită neliniște, tot iscodind grăbit în dreapta și-n stînga, îl zări pe Gorenflot, care încă nu se sculase de pe marginea șanțului, unde se odihnea cu bărbia sprijinită în pumni. Vederea lui îl stingheri ; cu un aer în aparență nepăsător, el se prefăcu atunci că se plimbă prin spatele mormanului de bolovani.

„Ian te uită — reflectă Gorenflot — parcă-parcă aș cunoaște statura asta, ținuta... dar nu, nu e cu putință“...

În acel moment, necunoscutul, care se afla întors cu spatele către Gorenflot, se lăsă deodată la pămînt, ca și cum i s-ar fi muiat picioarele. Omul auzise un ropot molcom de copite venind dinspre poarta orașului.

Într-adevăr, trei oameni, dintre care doi păreau a fi lachei, trei catîri zdraveni și trei cufere mari se iviră înaintînd agale prin poarta Bordelle și ieșind din Paris. De

îndată ce îi zări, necunoscutul ce sta pitit lângă mormanul de pietroaie se făcu — de era cu puțință — și mai mic și, tirându-se mai mult decât mergînd, ajunse în dreptul copacilor, unde, alegîndu-l pe cel mai gros, se ciuci în dosul trunchiului întocmai ca un vînător la pîndă.

Grupul celor trei trecu pe lângă el fără a-l vedea sau, cel puțin, fără a-l lua în seamă, în vreme ce, dimpotrivă, omul care sta pitit părea să-i mănînce din ochi.

„Am zădărnicit săvîrșirea unei crime — își spuse Gorenflot — și faptul că m-am aflat pe drum chiar în clipa asta este un semn al voinței Domnului, semn care poate că-mi va fi de folos ca să pot îmbuca de prînz.“

După ce catirii și oamenii dispărură, cel care pîndea reintră în casă.

„Ei, bun ! își spuse Gorenflot. Iată o împrejurare care, de nu cumva mă înșel eu de-a binelea, îmi va prilejui norocul mult rîvnit. Celui ce pîndește nu-i face plăcere să fie văzut. Așadar mă aflu în stăpînirea unei taine și, chiar dacă ea nu prețuiește mai mult de șase gologani, nici vorbă, eu tot am s-o pun în vînzare !“

Și fără a mai zăbovi, Gorenflot se îndreptă spre casă ; dar, pe măsură ce se apropia, în minte îi stăruia tot mai vîrtos ținuta impunătoare a necunoscutului, spada lungă ce-i bătea pulpele și căutătura-i spăimîntătoare cu care urmărise trecînd pîlcul de călăreți și de catiri ; apoi călugărul își zise în sinea lui : „Nu încapе îndoială că am scrîntit-o, fiindcă un om ca ăsta n-o să se lase intimidat“.

Ajuns la poartă, Gorenflot era cu totul convins de acest gînd al său, așa încît încetase să-și mai scarpine nasul și se rîciia doar după ureche. Deodată însă chipul i se luminează. „Mi-a venit o idee“ — își zise. Înfiriparea unei idei în creierul adormit al călugărului însemna un atare progres, încît se miră el însuși că așa ceva fusese cu puțință ; dar încă de pe vremea aceea se spunea că nevoia este mama dibăciei. „Mi-a venit o idee — repetă el — ba încă una destul de grozavă. Am să-i spun așa : Domnule, orice om își are planurile, dorințele și speranțele lui ; eu mă voi ruga pentru planurile pe care le aveți dumneavoastră ; miluiți-mă cu ceva. Dacă are gînduri necurate, cum de altfel nici nu mă îndoiesc, va avea cu atît mai mult nevoie de rugăciuni, iar pentru asta o să-mi dea ceva de pomană ;

în schimb, eu voi cere părerea celui dintâi călugăr învățat pe care îl voi întâlni în drum. Rămîne de văzut dacă poți au ba să te rogi pentru izbîndirea unor fapte care ție îți sînt necunoscute, mai ales atunci cînd te încearcă bănuiala că ele nu-s dintre cele mai neprihănite. Cum o să-mi spună învățatul, așa o să fac, prin urmare, nu eu voi fi răspunzător, ci el ; și dacă n-am să întîlnesc nici un călugăr luminat la cap, ei bine, dacă n-am să întîlnesc nici unul, am să mă abțin de la orice rugă dat fiind că-i o îndoială la mijloc. Iar pînă una alta am să pot prînzî mulțumită ăstui om cu gînduri necurate“.

În urma acestei hotărîri, Gorenflot se lipi de zid și așteptă. După cinci minute, poarta se deschise, iar calul și omul se iviră, unul purtîndu-l pe celălalt.

Gorenflot se apropie.

— Domnule — începu el — dacă pentru izbînda planurilor dumneavoastră, cinci *Pater* și cinci *Ave* v-ar putea fi de folos...

Omul întoarse capul către călugăr.

— Gorenflot ! strigă el.

— Domnul Chicot ! exclamă cu totul și cu totul aiurit călugărul.

— Unde naiba te duci în halul ăsta, măi fîrtate ? se interesă Chicot.

— Habar n-am, dar dumneata ?

— A ! Cu mine e altceva — răspunse Chicot — eu am habar ; știu că merg drept înainte.

— Tare departe ?

— Pînă m-oi opri. Dar să știi, fîrtate, că, deoarece nu ești în stare să-mi spui în ce scop te afli aici, eu am o bănuială.

— Care ?

— Că mă iscodeai.

— Doamne Isuse ! Eu să te iscodesc ? ! Feritu-m-a sfintu' ! Te-am văzut, atîta tot.

— Cum m-ai văzut ?

— Stînd la pîndă să treacă pe lîngă dumneata catîirii.

— Ești nebun !

— Cu toate astea, din spatele mormanului de bolovani, iscodeai cu ochii...

— Ascultă, Gorenflot, vreau să-mi zidesc o casă în afara oraşului. Mormanele alea sînt ale mele şi voiam să mă încredinţez dacă piatra e bună de construcţie.

— Atunci e cu totul altceva — zise călugărul — fără să creadă un cuvînt din spusele lui Chicot. M-am înşelat.

— Dar, în sfîrşit, tu ce cauţi aici, afară din oraş ?

— Ei, domnule Chicot, m-au izgonit — răspunse Gorenflot, oftînd amarnic.

— Cum ? ! se miră Chicot.

— M-au proscris, v-am spus. Şi înfăşurîndu-se în rasa lui, Gorenflot, mărunţ de statură cum era, se îndreptă de spate şi clătină din cap, uitîndu-se sever, ca omul căruia o mare nenorocire îi dă dreptul să ceară mila semenilor săi. Fraţii mei m-au alungat din sînul lor — continuă el — sînt excomunicat, anatemitat.

— Ba nu, zău ! Şi pentru ce ?

— Ascultă-mă, domnule Chicot — grăi călugărul, ducîndu-şi mîna la inimă — mă poţi crede sau nu, dar pe legea mea că nu ştiu absolut nimic.

— Nu cumva te-or fi văzut azi-noapte alergînd după fuste, măi firtate ?

— Urită glumă ! mîrîi Gorenflot. Doar ştii prea bine ce-am făcut de aseară pînă azi de dimineaţă.

— Da, cum să nu, de la opt pînă la zece ştiu, dar nu şi de la zece pînă la trei.

— Cum de la zece pîn' la trei ?

— Desigur, fiindcă la zece ai plecat.

— Eu ? ! zise mirat Gorenflot, holbînd ochii la gascon.

— Da, ţi-ai luat tălpăşiţa, iar eu chiar te-am întrebat încotro.

— Încotro ? M-ai întrebat încotro mă duc ?

— Sigur !

— Şi ce ţi-am răspuns ?

— Mi-ai răspuns că te duci să ţii o cuvîntare.

— Va să zică e ceva adevărat în toate acestea — murmură Gorenflot, a cărui convingere începea să se clatine.

— La dracu ! Păi cum să nu fie adevărat ? Dovadă că ai şi rostit în faţa mea o parte din cuvîntare : era grozav de lungă.

— Era în trei părţi ; modelul pe care îl recomandă Aristotel.

— Ba cuprindea și o sumedenie de grozăvii împotriva regelui Henric al III-lea.

— Ce vorbești ? ! exclamă Gorenflot.

— Și încă atât de grave, încît nu m-aș mira de loc să fii urmărit cu ațîțător la răzmerițe.

— Domnule Chicot, dumneata îmi deschizi ochii. Păream treaz cînd îți vorbeam ?

— Drept să-ți spun, firtate, părai destul de ciudat ; privirea dumitale, îndeosebi, ațîtită într-un punct fix mă făcea să mă sperii. S-ar fi zis că ești treaz fără să fii și că vorbești în somn.

— Cu toate astea, sînt sigūr că m-am trezit azi-dimineață la „Cornul Abundenței“, chiar dacă și-a vîrit dracul coada.

— Bine, bine, dar ce-i de mirare într-asta ?

— Cum ce e de mirare, dată spui că am plecat de la crîsmă la ceasurile zece !

— Da, însă te-ai întors pe la trei dimineața și, ca dovadă, îți mai spun și că ai lăsat ușa deschisă și mi-a fost foarte frig.

— Mi-amintesc și eu — recunosc Gorenflot.

— Păi vezi ! E clar ca bună ziua — se grăbi să întărească Chicot.

— Dacă, într-adevăr, ceea ce-mi spui este așa...

— Cum dacă-i așa, firtate ? Asta-i adevărul gol-goluț, întreabă-l și pe jupîn Bonhomet.

— Pe jupîn Bonhomet ?

— Bineînțeles ! Doar el ți-a deschis ușa. Trebuie să-ți spun că la întoarcere nu-ți mai încăpeai în piele de mîndru ce erai, iar eu ți-am zis : „Dă-o naibii de treabă, măi cumetre, îngîmfarea nu-i șade bine omului, mai ales cînd omul e și călugăr“.

— Și, mă rog, pentru ce mă fuduleam atîta ?

— Din pricina succesului stîrnit de cuvîntarea dumitale, a laudelor primite din partea ducelui de Guise, a cardinalului și a domnului de Mayenne, ție-l Domnul sănătos ! turui dibaciul gascon, scoțîndu-și pălăria.

— Acum totul mi-e limpede — rosti Gorenflot.

— Ei, slavă Domnului ! Prin urmare, recunoști că ai fost la adunarea aceea ? Cum dracu îi spuncai ? Stai nițel ! Adunarea... adunarea Sfintei Ligi, chiar așa.

Gorenflot scoase un geamăt și-și lăsă capul în piept, îndurerat.

— Sînt somnambul ! îngăimă el. De multă vreme mă chinuia gîndul ăsta.

— Somnambul ? întrebă Chicot. Ce înscamnă asta ?

— Vreau să spun, domnule Chicot — răspunse călugărul — că în mine spiritul domină natura într-o măsură așa de mare, încît, atunci cînd materia doarme, el veghează, și-i comandă, comandă materiei, care, chiar adormită cum e, se vede silită a i se supune.

— Ei, fîrtate — zise Chicot — asta miroase grozav a vrăjitorie ; dacă cumva diavolul te are în stăpînirea lui, atunci spune-mi-o pe față, omule ! Cînd cineva merge dormind, gesticulează prin somn și ține, tot adormit, cuvîntări, atacîndu-l pe rege, nu e lucru curat, mă jur pe orice ! Înapoi, Belzebut ! *Vade retro, Satanas !*

Și rostind aceste cuvinte, Chicot își feri calul mai într-o parte.

— Va să zică — suspină Gorenflot — și dumneata mă părăsești, domnule Chicot ? *Tu quoque, Brute*¹ ? N-aș fi crezut niciodată una ca asta din partea dumatăle.

În prada deznădejdiei, călugărul încercă să scoată un fel de hohot de plîns. Lui Chicot i se făcu milă de starea disperată a călugărului, care în simplitatea ei, i se păru și mai groaznică.

— Ia ascultă — i se adresă gasconul — ce spuneai ?

— Cînd ?

— Adineauri.

— Vai, nu mai știu ! Sînt gata să-mi iau cîmpii, mi-i capul plin și burta goală. Adu-mi aminte despre ce era vorba, domnule Chicot.

— Parcă pomeneai ceva despre o călătorie.

— A, da, spuneam că sfinția sa starețul m-a poftit să-mi iau traista-n băț și picioarele la spinare.

— Încotro ? îl întrebă Chicot.

— Încotro oi vedea cu ochii — îi răspunse călugărul.

— Și în ce parte vezi cu ochii ?

¹ Chiar și tu, Brutus (în limba latină în text). Aceste cuvinte au fost rostite de Cesar în clipa cînd a fost asasinat în senat (44 î.e.n.). Printre conjurați el l-a recunoscut pe Brutus, pe care îl considera fiul său.

— Nici eu nu știu. Și Gorenflot își înălță amîndouă mîinile spre cer. Unde m-o călăuzi Dumnezeu — adăugă el. Domnule Chicot, împrumută-mi doi scuzi, ca să-mi înlesnești nițeluș călătoria.

— Voi face mai mult decît atîta — zise Chicot.

— Ah, și ce anume ai să faci ?

— Ți-am spus că am pornit și eu la drum lung.

— Da, așa mi-ai spus, e adevărat.

— Ei bine ! Te iau cu mine.

Gorenflot se uită cu neîncredere la gascon, ca unul care nici nu îndrăznește să nădăjduiască într-un asemenea noroc.

— Cu condiția să te lași de năzbîtii, drept care îți îngădui să fii oricît de necredincios. Te învoiești ?

— Dacă mă învoiesc — bolborosi călugărul — dacă mă învoiesc... Dar bani ca să purcedem la drum avem ?

— Uite bani — spuse Chicot, scoțînd o pungă doldora, rotunjită pîn' la băieră.

Gorenflot sări în sus de bucurie.

— Cît ? întrebă el.

— O sută cincizeci de galbeni.

— Și unde mergem ?

— O să vezi, firtate.

— Și cînd prînzim ?

— Acușica.

— Dar eu pe ce-o să încălesc ? întrebă cu neliniște Gorenflot.

— În nici un caz pe calul meu, că l-ai turti.

— Atunci ce-i de făcut ? întrebă Gorenflot, descumpănit.

— Nimic mai simplu : ești ca Silen¹ de pîntecos și nu mai puțin bețiv decît el. Ei bine, ca asemănarea să fie desăvîrșită, o să-ți cumpăr un asin.

— Te consider regele meu, domnule Chicot, ești soarele zilelor mele. Să cumperi însă un asin ceva mai în putere... Ești Dumnezeul meu ! Și acuma, zi, unde prînzim ?

— Aici, la naiba ! Uite chiar aici. Privește deasupra ușii ăsteia și, de poți desluși buchile, citește.

Într-adevăr, ajunseseră dinaintea unui soi de han. Gorenflot urmări încotro arăta cu degetul Chicot și citi :

¹ Zeu frigian, tatăl satirilor și al lui Băhus.

— „Aici : șuncă, ouă, pateu de țipar și vin alb.”

Ar fi anevoie de povestit ce uluitoare schimbare se petrecu pe chipul lui Gorenflot la vederea acestor cuvinte : fața i se luminează toată, ochii i se holbară, gura se căscă, dînd la iveală două șiruri de dinți albi și lacomi. În sfîrșit, el înalță brațele spre cer în semn de plăcută recunoștință și, legănîndu-și trupul mătăhălos într-un soi de cadență, se pomeni cîntînd următorul cîntec, căruia numai fericiirea îi putea sluji drept scuză :

*Vin de aur desfundat,
Măgăruș despiedicat,
Unu-urechea cînd ciulește,
Cel'alt din clondir fișnește.
Ah, nimic mai strașnic ah,
Ca-ntre vițe, un monah !
Și, de-i liber, mai prisnel
Decît un călugărel.*

— Bine zis ! strigă Chicot. Ei, și-acu', ca să nu mai pierdem timpul, ia loc la masă, frate dragă, iar eu mă duc să spun să-ți aducă demîncare și să caut prin împrejurimi un asin.

XXVIII

CUM FRATELE GORENFLOT CALĂTORI PE UN ASIN CU NUMELE PANURGE ȘI AFLĂ DE-A LUNGUL CALĂTORIEI MULTE LUCRURI PE CARE NU LE ȘTIA

Ceea ce îi ajuta lui Chicot să pară atît de nepăsător cu propriul său pîntece, față de care, oricît de zărghit ar fi fost ori s-ar fi lăudat el că este, știa să se arate cel puțin deopotrivă de grijuliu și de înțelegător ca și un călugăr, era simplul fapt că, înainte de a pleca de la „Cornul Abundenței“, prînzise în lege. Și, în afară de asta, marile pasiuni — după cum se zice — hrănesc ele însele trupul, iar

Chicot era, chiar în clipa de față, stăpînit de o mare pasiune.

Așadar, îl așează pe fratele Gorenflot la o masă din cîrciumioara unde intrascră, iar acolo, printr-un soi de fe-restruie scobită în perete, acestuia i se servi șuncă, ouă și vin, pe care călugărul se și porni să le înfulece repede și pe nerăsuflete, precum îi era obiceiul.

Între timp, Chicot se apucă să caute prin împrejurimi asinul de care avea nevoie însoțitorul său : el găsi la niște țărani din Sceaux, între un bou și un cal care-i țineau to-vărășie, un pașnic măgar ce întrupa visul dorințelor lui Gorenflot : dobitocul avea vreo patru ani, o culoare aproape castanie și patru picioare subțirele ca niște fuse care spri-jineau un trup destul de dolofan. Un asemenea asin costa pe atunci douăzeci de livre ; Chicot plăti douăzeci și două și, pentru mărinimia lui, fu binecuvîntat.

Cînd ajunse la crîsmă, trăgînd trofeul după el, și pă-trunse cu acesta chiar sub acoperișul încăperii unde Go-renflot prînzea, călugărul, care abia sfîrșise de înghițit o jumătate de pateu de țipar și golise a treia sticlă, înflă-cărat la vederea bidiviului și, altminteri, mulțumită abu-rilor unui vin grozav, înclinat către cele mai duioase stări de suflet, sări de gîtul asinului și, după ce-l pupă întii pe una și apoi pe cea de-a două falcă, îi căscă botul și-i vîrî înăuntru o coajă mare de pîine, care-l făcu pe măgar să scoată un răget de plăcere.

— Oh ! Oh ! se bucură Gorenflot. Iată un dobitoc în-zestrat cu o voce minunată ! O să cîntăm din cînd în cînd împreună. Mulțumesc, prietene Chicot, mulțumesc !

Și cît ai clipi, își boteză măgarul cu numele de Panurge. Aruncîndu-și ochii asupra mesei, Chicot își dădu seama că, fără nici o umbră de tiranie, îi putea cere tovarășului său să cam pună capăt ospățului. Începu deci să-l îndemne cu acea voce căreia Gorenflot nu știa să i se împotrivească.

— Hai să plecăm, cumetre ! La drum ! Vom mîncă la Melun.

Vocea lui era poruncitoare, dar Chicot se pricepu să strecoare în asprul său îndemn o făgăduială atît de dulce, încît Gorenflot, în loc să facă vreo obiecție, repetă :

— La Melun ! La Melun !

Și fără a mai zăbovi o clipă, cu ajutorul unui scăunel, călugărul se cocoță în spinarea măgarului, care avea pe spate o simplă pernă de piele în loc de șa, pernă de care spînzurau în chip de scări două curele. Prin urechile celor două curele, călugărul își virî sandalele, cu mîna dreaptă apucă zdravăn căpăstrul, își sprijini pumnul stîng în șold și, maiestuos ca însuși zeul cu care, nu fără oleacă de dreptate, îl asemuise mai înainte Chicot, ieși pe ușa hanului.

Cît despre Chicot, acesta se azvîrli în șa cu îndemînarea unui călăreț încercat, și amîndoi, în trapul mărunț al dobitoacelor, apucară de îndată pe drumul către Melun.

Străbătură patru leghe fără oprire, apoi poposiră o clipă. Călugărul profită de soarele cald, ca să se tolănească pe iarbă și să tragă un pui de somn. La rîndul său, Chicot se adînci în gînduri, socotind etapele ce le aveau de făcut după care își dădu seama că, spre a parcurge o sută douăzeci de leghe, presupunînd că ar fi mers cîte zece leghe pe zi, le trebuiau douăsprezece zile.

Panurge se apucă să pască, morfolind din vîrful buzelor o tufă de ciulini.

Gasconul clătină din cap.

— Nu se poate — murmură el, privind la Gorenflot, care dormea întins pe marginea șanțului, de parcă ar fi dormit pe cea mai moale saltea. Nu se poate așa! Dacă vrea să mă însoțească, apoi monahul ăsta trebuie să se-nhame la cincisprezece leghe pe zi.

După cît se vede, bietul frate Gorenflot cra, de o bucată de vreme, pradă unei vieți de coșmar.

Chicot îl înghionti cu cotul, vrînd să-l trezească pentru a-i aduce la cunoștință planurile sale.

Gorenflot deschise ochii.

— Am ajuns la Melun? se interesă el. Mi-e foame.

— Nu, prietene, și tocmai de asta te-am sculat: fiindcă trebuie să ajungem cît mai repede. Mergem prea încet, fir-ar să fie, mergem prea încet!

— Și oare te supără faptul că mergem încet, dragă domnule Chicot? Drumul vieții urcă picziș, de vreme ce se sfîrșește abia în cer, și este foarte obositor să sui. De altfel, ce ne zorește? Cu cît mai mult va ține călătoria,

cu atît vom rămîne mai multă vreme împreună. Au nu călătoresc eu pentru a răspîndi credința, iar dumneata fiindcă îți face plăcere ? Ei bine, cu cît vom umbla mai încet, cu atît te vei desfăta mai vîrtos. Bunăoară, părerea mea ar fi să zăbovim cîteva zile la Melun ; după cît se spune, acolo se pot minca minunate pateuri de țipar și aș vrea să fac o dreaptă și temeinică asemuire între pateul de țipar de la Melun și cel de aiurea. Ce zici de una ca asta, domnule Chicot ?

— Zic — i-o tăie gasconul — că, dimpotrivă, părerea mea e să mergem cît se poate mai iute, să nu ne mai oprim spre a minca la Melun, ci să cinăm abia la Montereau, ca să cîștigăm timpul pierdut.

Gorenflot își privi tovarășul de drum ca un om care nu mai pricepe o iotă.

— Hai să-i dăm bătaie ! îl zori Chicot.

Călugărul, care se tolănea pe iarbă cît era de lung și își încrucisase brațele sub ceafă, se mulțumi să se ridice în capul oaselor și să ofteze.

— La urma urmei — adăugă Chicot — dacă vrei să rămii și să călătorești după pofta inimii, n-ai decît s-o faci, dragă cumetre !

— Ba de loc — răspunse Gorenflot, înspăimîntat la gîndul acelei singurătăți de care scăpase ca prin minune — ba de loc. Te urmez, domnule Chicot, țin prea mult la dumneata pentru a te părăsi.

— Atunci, în șa, firtate ! În șa !

Gorenflot își trase măgarul lîngă un bolovan și izbuti de astă dată să se urce pe el nu călare, ci cu amîndouă picioarele atîrnîndu-i de aceeași parte, așa ca femeile ; el ținea morțiș că-n felul ăsta îi vine mai la îndemînă să tăifăsuiească. De fapt, călugărul mirosise că dobitocul de sub dînsul va fi silit să alerge de două ori mai repede decît alergase pînă atunci ; deci, așezat în chipul acesta, el putea găsi sprijin în două părți : fie apucîndu-se de coamă, fie de coada asinului.

Chicot o porni în trap forțat : măgarul îl urmă zbierînd. Primele clipe fură groaznice pentru Gorenflot, noroc însă că partea trupului pe care ședea avea o asemenea lărgime, încît lui îi era mai puțin greu decît i-ar fi fost altuia să-și mențină echilibrul.

Din cînd în cînd, Chicot se înălța în scări, cerceta depărtarea și, neîntîlnind la orizont ceca ce căuta, gonea și mai iute.

La început, Gorenflot nu încercă să afle pricina ce-l îndemna pe Chicot să tot scruteze zarea și să fie atît de nerăbdător : era preocupat să nu se prăvale de pe spina-reă măgarului. Dar cînd, puțin cîte puțin, își reveni, cînd învătă să-și coordoneze — cum spun înotătorii — mișcările și respirația, și după ce băgă de seamă că Chicot nu încetează jocul, îl întrebă :

— Ei, ce tot cauți, dragă domnule Chicot ?

— Nimic — i-o reteză gasconul. Privesc încotro mergem.

— Păi mi se pare că mergem la Melun ; ai spus-o chiar dumneata și la început mai spuneai...

— Nu mergem, fîrîate, nu mergem — zise Chicot, dînd pîteni calului.

— Cum ? ! Cum așa, nu mergem ? ! strigă uluit călugărul. Doar am ținut-o numai la trap tot timpul. .

— La galop ! La golap ! îl zori gasconul, strunindu-și calul și silindu-l să galopeze.

Urmîndu-i pilda, Panurge o porni și el în galop, dar cu o furie stîngaci ascunsă, care nu făgăduia nimic bun pentru călărețul său.

Din nou Gorenflot începu să-și piardă răsufllarea.

— Ia spune, ia spune, domnule Chicot — urlă el de îndată ce izbuti să lege cîteva vorbe. Asta numești dumneata călătorie de plăcere ? Că mie nu mi se pare că petrec de loc.

— Înainte ! Înainte ! îl repezi Chicot.

— Dar urcușul e greu.

— Căiăreții buni nu galopează decît la deal.

— Se poate, dar eu n-am pretenția că aș fi un bun călăreț.

— Ei, atunci rămîi în urmă.

— Ba nu, la naiba ! strigă Gorenflot. Asta pentru nimic în lume.

— Dacă nu, atunci dă-i înainte, tot înainte !

Și îmboldindu-și din nou calul, Chicot mări și mai mult viteza.

— Vai, Panurge al meu horcăie și, iacătă-l, se oprește.

— Atunci adio, cumetre ! răspunse Chicot.

O clipă, Gorenflot se simți ispitit de a-i răspunde la fel, dar își aduse aminte că acest cal, pe care-l blestema din străfundul inimii și care purta în spate un om atît de ciudat, purta totodată și punga din buzunarul omului. Așa că se resemnă și, izbind cu sandalele în burta măgarului furios, îl sili s-o ia din nou la galop.

— O să-l ucid pe bietul meu Panurge — se văicări în gura mare călugărul, doar-doar va stîrni măcar astfel interesul lui Chicot, de vreme ce asupra inimii lui nu părea să aibă nici o înrîurire. Nici vorbă c-o să-l ucid !

— Ei bine ! Ucide-l, prietene, n-ai decît, ucide-l — răspunse Chicot, fără ca acest lucru, oricît de însemnat i se părea lui Gorenflot, să-l facă să potolească măcar nițeluș galopul. Ucide-l, vom cumpăra alt catîr.

Ca și cum ar fi fost pătruns de înțelesul acelor cuvinte amenințătoare, măgarul părăsi mijlocul drumului și zbură pe un drumeag pietros dintr-o margine a șoselei, un drumeag pe care Gorenflot nu s-ar fi hazardat să meargă nici pe jos.

— Ajutor ! țipă călugărul. Ajutor, o să mă rostogolesc în gîrlă !

— Nu e nici o primejdie — îl liniști Chicot. Dacă o să cazi în apă, îți garantez eu că vei pluti deasupra, chiar dacă nu te pricepi să înoți.

— Oh ! suspină Gorenflot. O să mor, nu încapе îndoială. Și cînd te gîndești că toate astea mi se întîmplă numai fiindcă sînt somnambul !

Și călugărul înălță spre cer o privire care parcă ar fi vrut să spună : „Doamne Dumnezeule ! Ce crimă am săvîrșit, ca să mă pedepsești trimițîndu-mi asemenea năpastă ?“

Deodată, ajuns în vîrful dealului, Chicot își struni calul cu o mișcare atît de bruscă, încît animalul surprins, se lăsă pe picioarele de dinapoi și aproape atinse pămîntul cu crupa.

Gorenflot, mult mai neîndemînic călare decît Chicot și neavînd, în loc de frîu, decît un căpăstru, își continua drumul.

— La naiba, oprește-te, oprește-te ! strigă Chicot.

Măgarul se obișnuise s-o țină în galop, și ceea ce îi intra o dată în cap unui măgar nu-i scoți cu una cu două.

— Stai odată — țipă la el Chicot — ori, de nu, pe cîstea mea de gentilom că-ți trag un glonț în scăfirlie !

„Ce om afurisit mai e și ăsta ! își zise Gorenflot. Oare ce soi de ciine turbat l-o fi mușcat ?“

Apoi, cum vocea lui Chicot răsuna din ce în ce mai cumplit, călugărul, căruia i se și părea că aude șuierîndu-i pe la ureche glonțul, recurse la o manevră hotărîtoare și destul de la îndemînă, în fond, mai ales dată fiind și poziția în care călărea : adică alunecă de pe spinarea asinului la pămînt.

— S-a făcut ! exclamă el, lăsîndu-se să cadă vitejește drept în fund și agățîndu-se cu amîndouă miinile de căpăstrul măgarului, care-l mai tîrî vreo cîtiva pași pînă ce, în sfîrșit, se opri.

Atunci Gorenflot îl căută din ochi pe Chicot spre a citi pe chipul acestuia semnele de mulțumire, care semne, bănuia el, nu puteau să nu i se întipărească pe față, văzînd o manevră atît de dibaci executată. Dar Chicot se tupilase după o stîncă și de acolo îi tot făcea semne și-l amenința. O atare măsură de precauție îl ajută pe călugăr să priceapă că la mijloc e ceva necurat. La vreo cinci sute de pași înaintea lor zări pe drum trei oameni care călăreau în liniște pe trei catîri. Din prima aruncătură de ochi recunoscuseră într-însii pe călătorii care ieșiseră dimineața din Paris prin poarta Bordelle și pe care, ascuns după trunchiul copacului, Chicot îi urmăriseră atît de sfredelitor cu privirea.

Stînd înțepenit acolo, Chicot așteaptă pînă cei trei călători se pierdură în depărtare ; abia atunci el se apropie de tovarășul său și văzu că acesta nu se clintise de fel din poziția în care căzuse, continuînd să se țină de căpăstrul lui Panurge.

— Ei ! grăi Gorenflot, care cam începuse să-și piardă răbdarea. Ia lămurește-mă și pe mine, dragă domnule Chicot, ce tot învîrtim noi pe aici : adineauri trebuia să gonim pe deșelate, iar acum să încremenim locului.

— Voiam să știu, bunul meu amic — îi răspunse Chicot — dacă măgarul dumitale e de soi bun sau dacă nu

cumva am fost tras pe sfoară, plătind pentru el douăzeci și două de livre : acum dovada e făcută și sînt cît se poate de împăcat.

Bineînțeles, călugărul nu se lăsă dus de nas cu un asemenea răspuns și tocmai se pregătea să-i riposteze tovarășului său de drum, dar înăscuta-i lene fu mai tare, sfătuindu-l în șoaptă la ureche să nu deschidă vorba asupra celor întîmplate. Se mulțumi, așadar, să răspundă fără a-și mai ascunde cel puțin reaua dispoziție :

— O fi, însă eu mi-s rupt de oboseală și mor de foame.

— Ehe, asta să ne fie nouă toată grija — reluă Chicot, răsplătinu-l cu o lovitură zdravănă pe umăr. Și eu sînt obosit și mi-i și mie foame, așa că la cel dintîi han ce-o să ne iasă în cale...

— Ei, ei ? întrebă pripit Gorenflot, căruia aproape că nu-i venea să creadă în întorsătura ce o vesteau primele cuvinte ale gasconului.

— Ei bine — continuă acesta — acolo vom comanda niște friptură de porc, unul sau doi pui înăbușiți și o carafă plină cu cel mai bun vin din cîte s-or găsi în pivniță.

— Adevărat ? întrebă Gorenflot. Adevărat ? De data asta e sigur ?

— Ți-o făgăduiesc, firtate.

— Minunat ! zise călugărul, ridicîndu-se. Atunci s-o pornim îndată în căutarea acestui preafericit han. Haide, Panurge, o să capeți tărițe.

Măgarul începu să zbiere de plăcere.

Chicot încălecă din nou pe cal, iar Gorenflot luă asinul de căpăstru.

Cîrciuma mult dorită se ivi în curînd în fața ochilor celor doi drumeți ; ea se înălța pe o colină între Corbeil și Melun. Dar spre marea uimire a lui Gorenflot, care îi admira de departe înfățișarea ademenitoare, Chicot îi porunci să încalece iar pe măgar și începură un lung ocol prin stînga pentru a ajunge în spatele casei ; de altfel, dintr-o singură ochire, Gorenflot, a cărui capacitate de a înțelege făcea uluitoare progrese, își dădu seama de pricina acelei ciudățenii : cei trei catiri ai călătorilor, pe urmele cărora Chicot părea că umblă, stăteau priponiți în ușa hanului.

„Va să zică — gîndi Gorenflot în sinea lui — după bunul chef al afurisiților ăstora de călători se vor înlănțui peripe-

țiile călătoriei noastre și ni se vor orîndui orele de masă. Destul de trist.“

Și suspină cu foc.

Panurge, care la rîndu-i observă că era abătut de la linia cea dreaptă, despre care toată lumea, chiar și măgarii, știe a fi drumul cel mai scurt, se opri și, nici una nici alta, încremeni pe cele patru picioare, ea și cum s-ar fi hotărît să prindă rădăcini pe locul unde se afla.

— Poftim — începu a se jelui Gorenflot — nici măgarul nu mai vrea să meargă !

— Aha, zici că nu mai vrea să meargă ? rosti Chicot. Așteaptă, așteaptă numai puțin !

Și se apropie de o tufă de corn din care tăie o joardă lungă de cîțiva coți, groasă cît policarul, tare și în același timp mlădioasă.

Panurge nu se număra printre acei neghiobi patrupezi cărora puțin le pasă de ceea ce se petrece în jur și care nu prevăd întîmplările ce-i pasc decît după ce le simt pe propria lor piele ; asinul îl urmărise pe Chicot, față de care începea, negreșit, să aibă prețuirea cuvenită și, de îndată ce pricepu gîndurile gasconului, își luă picioarele la spinare și o porni în pas săltat.

— Merge acuma, merge ! strigă călugărul.

— Nu-i nimic — răspunse Chicot — pentru cel ce călătorește în tovărășia unui măgar și a unui călugăr, o nuiă nu-i niciodată de prisos.

Și gasconul luă nuiaua cu el.

XXIX

CUM FRATELE GORENFLOT SCHIMBĂ ASINUL PE UN CATÎR ȘI CATÎRUL PE UN CAL

Oricum, necazurile lui Gorenflot se apropiau de liman, cel puțin pentru ziua aceea ; după ce ocoliră cît ocoliră, o luară din nou pe drumul cel mare și, la vreo trei sferturi de leghe mai departe, se opriră la o cîrciumă rivală. Chicot în-

chirie o odaie ce da spre șosca și porunci să li se aducă cina, care le fu servită în cameră ; dar se vedea cât de colo că bucatele erau cu totul de mîna a doua pentru Chicot. Mîncă el, însă numai cu jumătate de gură, în vreme ce era numai ochi și urechi. Această preocupare ținu pînă către ora zece ; și cum pînă la zece Chicot nu văzu și nu auzi nimic pîmprejur, se ridică și porunci ca măgarul călugărului și calul său, cu puterile împrăștiate de o dublă rație de ovăz și de tărîțe, să fie gata înșeuăți în revărsatul zorilor.

La auzul acestei porunci, Gorenflot, care de un ceas părea că doarme, deși picotea numai, lăsîndu-se în voia dulcelui extaz ce urmează după o masă bună și din belșug stropită cu un vin dintre cele mai renumite, scoase un suspin.

— În revărsatul zorilor ? întrebă el.

— Ei, și ce dracu te miri așa ? îi ripostă Chicot. Ar trebui să fii obișnuit să te scoli în zori.

— De ce ? întrebă monahul.

— Păi slujba de dimineață ?

— Eu eram scutit de stareț — răspunse călugărul.

Chicot ridică din umeri și cuvîntul „puturoși“ rostit la plural, cu *i* la sfîrșit, i se stinse pe buze.

— Da, puturoși — zise Gorenflot — și de ce nu ?

— Omul e născut pentru a munci — rosti sentențios gasconul.

— Și călugărul pentru a se odihni — răspunse fratele. Călugării fac excepție de la legile oamenilor.

Foarte mulțumit de acest argument, care păru să aibă înfrîurire chiar și asupra lui Chicot, plin de demnitate, Gorenflot încheie discuția și se virî în patul pe care gasconul, temîndu-se desigur de vreo boroboacă, poruncise să-i fie pregătit călugărului în aceeași cameră cu el.

A doua zi în zori, dacă fratele Gorenflot n-ar fi fost confundat într-un somn adînc, l-ar fi putut vedea pe Chicot trezindu-se, apropiindu-se de fereastră și așezîndu-se la pîndă în dosul perdelelor. În curînd, deși pitit după perdele, Chicot se dădu grăbit un pas înapoi, și dacă Gorenflot în loc să doarmă, ar fi fost treaz, ar fi auzit răsunînd pe caldarîm potcoavele a trei catîri. Cît ai clipi, gasconul se îndreptă spre Gorenflot și prinse a-l scutura zdravăn de braț, pînă cînd călugărul deschise ochii.

-- Oare n-o să mai am nici o clipă de liniște ? băgău Gorenflot, care dormea de zece ceasuri încheiate.

-- Repede, repede -- îl zori Chicot. Îmbrăcarea și să plecăm !

-- Dar de mîncat ? făcu călugărul.

-- O să mîncăm undeva pe drumul către Montereau.

-- Ce-i asta, Montereau ? întrebă călugărul, foarte nepriceput într-ale geografiei.

-- Montereau este orașul unde o să mîncăm -- răspunse gasconul. Ți-ajunge dacă știi atîta ?

-- Da -- răspunse laconic Gorenflot.

-- Atunci, frățioare -- adăugă gasconul -- eu cobor să-î plătesc crîșmarului pentru noi și pentru dobitoace. Dacă nu ești gata în cinci minute, plec singur.

Dichiseala unui călugăr nu durează cine știe cît ; cu toate acestea lui Gorenflot îi trebuiră șase minute. Așa că, ajungînd la poartă, îl văzu pe Chicot, aidoma unui soldat, că o și pornise înainte. Călugărul încălecă iute pe Panurge ; asinul, încălzit de dubla porție de fîn și de ovăz cu care-l ospătase Chicot, o luă în galop cu de la sine putere și în curînd se află cu călărețul său alături de gascon. Acesta se ținea drept în șa, fără a clipi măcar.

Gorenflot se ridică și el în scări și zări la orizont pîlcul celor trei călări și al celor trei călăreți care dispăreau după un deal. Călugărul scoase un suspin, gîndindu-se cît de trist era ca o înfriurare străină să hotărască astfel asupra soartei sale. De data aceasta însă Chicot se ținu de cuvînt și luară masa la Montereau.

Ziua se aseamnă în bună parte cu cea din ajun, iar următoarea aduse cu sine aproape aceleași întîmplări. De aceea vom trece repede peste amănunte. De bine de rău, Gorenflot începuse să se obișnuiască cu viața aceasta agitată, cînd, spre seară, observă că lui Chicot îi pierdea puțin cîte puțin toată voioșia : de pe la prînz, el nu mai zărise nici măcar umbra celor trei călători pe care îi urmărea. Așa că omul cină foarte rău dispus și dormi ca vai de el. În schimb, Gorenflot mîncă și bău pentru doi și încercă să-l înviezeze cu cele mai vesele cîntece ale sale, dar Chicot rămase nepăsător la toate.

Abia se crăpa de ziuă cînd goscanul și era în picioare, zgîlțîindu-și tovarășul de drum ; călugărul se îmbracă și,

îndată ce porniră, o luară într-un trap care se schimbă destul de curînd într-un galop vijelios.. Dar cu toată goana lor, la orizont nici urmă de catîri. Spre amiază, şi asin şi cal erau sfîrşiţi de oboseală.

Chicot se îndreptă glonţ spre o gheretă aşezată la capul podului Villeneuve-le-Roi, unde pentru animalele cu copita despicată se percepea un fel de taxă.

— N-ai văzut cumva trei drumeţi călări pe trei catîri, care trebuie să fi trecut pe aici azi-dimineaţă ? întrebă el.

— Azi-dimineaţă, nu, domnule — răspunse podarul — dar ieri, da.

— Ieri ?

— Da, ieri seară pe la şapte.

— Mai ții minte cum arătau ?

— De, așa cum poți ține minte orice drumeț.

— Te întreb dacă ai băgat de seamă în ce măsură acești oameni păreau a fi de neam mare ?

— Mie mi s-a părut că era un stăpîn însoțit de două slugi.

— Aștia sînt — încuviință Chicot. Și-i dădu un scud podarului. Apoi, vorbind cu sine însuși : Ieri seară pe la şapte ! Ei, drace ! Înseamnă că-s cu douăsprezece ore înaintea mea — mormăi el. Haide, curaj !

— Uite ce este, domnule Chicot — grăi călugărul. În ce mă privește, eu încă mai am curaj, cît despre Panurge, nu mai are nici pic.

Într-adevăr, bietul dobitoc, sleit de-a lungul celor două zile, tremura pe picioare, împrumutînd ceva din bițîiala sărmanului său trup și lui Gorenflot.

— Chiar și calul dumitale — nu se lăsă Gorenflot — ian privește-l în ce stare de plîns se află.

Într-adevăr, nobilul animal, oricît de focos era, ba poate tocmai din pricina asta, arăta lac de nădușeală, tot numai spume și scoțînd aburi fierbinți pe nări, în vreme ce sîngele părea gata să-i țîșnească din ochi.

Chicot învălui cu o privire cele două dobitoace și păru să împărtășească întru totul părerea tovarășului său de drum. Gorenflot răsufli ușurat, însă deodată auzi pe gascon spunînd :

— Ascultă, călugăr însărcinat să cerșești, trebuie să luăm o hotărîre de foarte mare însemnătate.

— Păi doar asta facem de câteva zile — izbucni Gorenflot, al cărui chip începu să se lungească mai înainte de a ști ce urma să i se propună.

— Trebuie să ne despărțim — vorbi Chicot, luînd dintru început, cum se zice, taurul de coarne.

— Poftim, mereu aceeași glumă !... exclamă Gorenflot. Să ne despărțim, și pentru ce, mă rog ?

— Pentru că mergi prea încet, frățioare.

— Sfinte Dumnezeule ! protestă Gorenflot. Păi eu zbor ca vîntul ! Doar am galopat azi cinci ore în șir.

— Asta nu-i de ajuns.

— Atunci să plecăm. Cu cît vom porni mai repede, cu atît o să ajungem mai devreme ; căci, în sfîrșit, presupun că vom ajunge.

— Calul meu nu vrea să mai meargă și măgarul dumitale se îndărătnicește să te mai asculte.

— Păi cum să facem ?

— O să-i lăsăm aici și o să-i luăm la întoarcere.

— Și noi ? Ai de gînd să ne urmăm drumul pe jos ?

— Nu, o să mergem pe catiri.

— De unde catiri ?

— O să cumpărăm.

— Fie și acest sacrificiu — spuse Gorenflot, oftînd.

— Așadar ?

— Așadar, să luăm catiri.

— Bravo, fîrtate, începi să te dai pe brazdă ; spune-i hangiului să aibă grijă de Bayard și de Panurge ; eu mă reped după cumpărăturile noastre.

Gorenflot se achită conștiincios de sarcina ce i se încredințase ; în cele patru zile cît avusese de-a face cu Panurge se deprinsese a-i prețui nu însușirile, dar în orice caz me-tehnele, și își dăduse seama că trei din betesugurile cele mai însemnate ale dobitocului erau acelea spre care el însuși era inclinat : lenea, desfrînarea și lăcomia. Această descoperire avusese darul să-l miște și Gorenflot se despărțea cu părere de rău de măgarul lui ; însă călugărul nu era numai leneș, desfrînat și lacom, ci, pe deasupra, și egoist, și dacă trebuia să aleagă, mai degrabă se despărțea de Panurge decît de Chicot, dat fiind că, după cum am spus, Chicot avea punga cu galbeni.

Gasconul se înapoie însoțit de doi catîri, în spinarea căroră străbătură chiar în ziua aceea un drum de douăzeci de leghe ; așa că, pe cînd cobora seara, Chicot avu fericirea să zărească la ușa unui potcovar pîlcul celor trei catîri, pe urmele căroră se afla.

— Ah ! exclamă el, răsufîind mulțumit pentru prima oară.

— Ah ! oftă la rîndul său călugărul.

Dar ochiul ager al gasconului nu recunoscuse nici harnașamentele catîrilor, nici pe stăpînul lor și nici pe vreuna din slugile acestuia ; catîrii fuseseră lăsați doar cu podoabele hărăzite de natură, adică despuiți de sus pînă jos ; cît despre stăpîn și despre slugi, pe aceștia parcă-i înghițise pămîntul. Mai mult decît atît, în jurul dobitoacelor se strînseseră cîțiva oameni necunoscuți, care tot cercetau catîrii, de parcă ar fi vrut să vadă dacă sînt buni ; mai întîi un grambaș, pe urmă potcovarul și doi călugări franciscani ; ei suceau și învîrteau animalele, apoi le căutau la dinți, le pipăiau picioarele și urechile ; într-un cuvînt, cîntăreau catîrii în fel și chip.

Pe Chicot îl trecu un fior.

— Du-te înainte — îi spuse el lui Gorenflot — apropie-te de franciscani, ia-i deoparte și întreabă-i ca de la călugăr la călugăr ; sper că n-o să aveți taine unii față de alții ; iscodește-i cu dibăcie dincotro vin catîrii ăștia, care le e prețul și ce s-a întîmplat cu stăpînii lor, apoi vino și dă-mi toate lămuririle.

Gorenflot, neliniștit de neliniștea prietenului său, plecă grăbit și se întoarse într-o clipă.

— Iată care-i povestea — spuse el. Mai întîi, știi unde ne aflăm ?

— Ei, na ! Ce dracu, sîntem pe drumul Lyonului — zise Chicot. Este singurul lucru care mă interesează cu adevărat să-l știu.

— Ba să am iertare ! Mai dorești să știi, cel puțin după cîte mi-ai spus mie, și ce s-a întîmplat cu stăpînii catîrilor, nu-i așa ?

— Da, hai vorbește !

— Cel ce semăna cu un gentilom...

— Așa...

— Acela a plecat de aici înspre Avignon, pe un drum mult mai scurt, pasămite, care trece prin Château-Chinon și Privas.

— Singur ?

— Cum singur ?

— Întreb dacă a plecat singur.

— Nu, însoțit de o slugă.

— Și celălalt servitor ?

— Celălalt și-a urmat calea.

— Spre Lyon ?

— Spre Lyon.

— Minunat ! Și pentru ce se duce gentilomul la Avignon ? Eu credeam că merge la Roma. Dar — reluă Chicot ca și cum își vorbea lui însuși — te întreb niște lucruri pe care dumneata nu le poți ști.

— Ba da... le știu — răspunse Gorenflot. Aha, asta te miră, văd eu !

— Cum știi ?

— Uite că știu. Gentilomul se duce la Avignon pentru că sanctitatea sa papa Grigore al XIII-lea a trimis acolo un legat însărcinat cu puteri depline.

— Bine — zise Chicot — înțeleg... și catirii ?

— Catirii erau ostentii ; așa că i-au vândut unui geambaș care, la rîndul său, vrea să-i vîndă unor franciscani.

— Cu cît ?

— Cu cincisprezece pistoli bucata.

— Dar stăpînii lor cum și-au continuat drumul ?

— Călări pe niște cai pe care i-au cumpărat.

— De la cine ?

— De la un căpitan de călărași neamț, aflat aici pentru a procura cai.

— Ei, drăcia dracului, cumetre dragă ! exclamă Chicot. Ești un om și jumătate, de abia de acum înainte încep să te prețuiesc așa cum se cuvine.

Gorenflot se umflă în pene.

— Acum — continuă Chicot — sfîrșește ceea ce ai început atît de bine.

— Ce anume trebuie să fac ?

Gasconul descălecă și, azvîrlind frîul în brațele călugărului, îl povățui astfel :

— Ia cei doi catîri ai noştri şi du-te de-i vinde pentru douăzeci de pistoli franciscanilor ; îţi datorează înfiietate faţă de geambaşul cu care se tocnesc.

— Şi o s-o am — zise Gorenflot — altfel îi pirăsc sta-reţului.

— Bravo, firtate, te dai pe brazdă !

— Ah, dar cum o să ne continuăm drumul ? întrebă Gorenflot.

— Pe cai, dragul meu, pe cai.

— Drace ! se minună călugărul, scărpinîndu-se după ureche.

— Hai, hai — îl îndemnă Chicot — un călăreţ ca dumneata...

— Eh, acuma la noroc ! se încurajă Gorenflot. Şi unde te găesc ca să-ţi spun ce-am făcut ?

— În piaţă.

— Bine, du-te şi aşteaptă-mă acolo.

Şi călugărul se îndreptă cu pas hotărit spre franciscani, în vreme ce gasconul, luînd-o pe o uliţă lăturalnică, ajungea în piaţa principală a tirguşorului.

Acolo, la hanul „Cocoşul îndrăzneţ“, îl găsi pe căpitanul de călăraşi neamţ ospătîndu-se cu vinişor de Auxerre, pe care amatorii nepricepuţi îl credeau vin de Bourgogne ; el află de la căpitan veşti noi care se potriveau de minune cu cele aduse de Gorenflot.

Cît ai clipi, Chicot trată cu ofiţerul cumpărarea a doi cai, pe care acesta îi trecu numaidecît la rubrica „morţi pe drum“ : graţie acestui accident, îi putu vinde pentru treizeci şi cinci de pistoli. Mai rămînea să se înţeleagă din preţ pentru şei şi friuri, cînd Chicot îl zări pe călugăr ivindu-se pe o ulicioară laterală şi ducînd în cap cele două şei, iar în mîină căpestrele catîrilor vînduţi.

— Oho, ce-i asta, măi cumetre ? exclamă el.

— Nu vezi ?! zise Gorenflot. Sînt şeile şi friiele catîrilor noştri.

— Aşadar, le-ai păstrat ? întrebă Chicot, zîmbind voios.

— Păi da ! se făli călugărul.

— Şi catîrii i-ai vîndut ?

— Cu cîte zece pistoli bucata.

— Pe care i-ai şi încasat ?

— Iată banii.

Și Gorenflot făcu să răsune buzunarul doldora de monede.

— Să fiu al dracului ! strigă Chicot. Ești cineva, cumetre !

— Așa mi-s eu — răspunse Gorenflot, cu oarecare făloșenie.

— Ei, și-acum la treabă ! exclamă gasconul.

— Păi mor de sete — se văită călugărul.

— Bine, bine, hai bea ceva în timp ce eu mă duc să pun șeile pe cai ; dar nu te întinde prea mult.

— O sticlă.

— Fie cum zici, o sticlă.

Gorenflot bău două și veni să-i dea restul banilor lui Chicot. O clipă, acesta se gândi să-i lase călugărului cei douăzeci de pistoli împruținați cu prețul celor două sticle, dar îndată își zice că, din moment ce Gorenflot ar avea la el fie și numai doi scuzi, nu s-ar mai afla la cheremul său. Așa că luă banii, fără ca Gorenflot să bage de seamă clipa de cumpănă prin care trecuse, și încălecă. Călugărul făcu la fel, mulțumită ofițerului neamț, om cu frica lui Dumnezeu, care-l ajută ținându-i piciorul ; gest în schimbul căruia Gorenflot îi dădu binecuvîntarea de îndată ce se văzu coștat pe cal.

— Bravo — zise Chicot, dînd pîteni calului — iată un zdrahon care-și merită binecuvîntarea !

Gorenflot, căruia i se năzărea că vede alergînd înainte-i cina pe care de-abia o aștepta, își îmboldi cu înverșunare bidiviul pe urmele celui alt ; de altminteri, el făcea progrese într-ale călăriei : în loc să înșface ca altă dată cu o mină coama și cu cealaltă coada, acum se prinse cu amîndouă de oblîncul șeii și, sprijinit doar astfel, alergă cit îi fu voia lui Chicot. Ba sfîrși chiar prin a-și întrece ocrotitorul, căci ori de cîte ori gasconul schimba ritmul și mai domolea mersul calului, călugărul, care prefera galopul în locul trapului, își vedea de drum, îmboldindu-și dobitocul prin fel și fel de chiuituri.

Atîtea preavrednice strădanii meritau să fie recompensate ; a doua zi spre seară, puțin înainte de a intra în Châlons, Chicot dădu de urmele maestrului Nicolas David,

deghizat tot în lacheu, și nu-l mai pierdu din ochi pînă la Lyon, prin ale cărui porți pătrunseră tustrei în seara celei de a opta zile de la plecarea lor din Paris.

Aproape în același timp, urmînd un drum invers, Bussy, Saint-Luc și soția sa ajungeau. după cum am spus, la castelul Méridor.

XXX

CUM CHICOT ȘI TOVARĂȘUL SĂU DE DRUM AU POPOSIT ÎNDELUNG LA HANUL „LEBĂDA CRUCII“ ȘI CUM AU FOST PRIMIȚI DE GAZDĂ

Jupîn Nicolas David, îmbrăcat în straie de slujitor, se îndreptă spre Piața Terreaux și alese hanul cel mai de seamă de acolo, căruia i se zicea „Lebăda Crucii“. Chicot îl văzu intrînd înăuntru și rămase o clipă la pîndă, ca să se asigure că a găsit loc la han, prin urmare, că nu va mai pleca din sălașul ales.

— Ai ceva împotriva hanului „Lebăda Crucii“ ? îl întrebă gasconul pe tovarășu-i de drum.

— De fel — răspunse acesta.

— Bun. Atunci o să te înfățișezi acolo, vei tocmi o cameră mai dosnică, vei spune că îl aștepți pe fratele tău și mă vei aștepta în pragul ușii ; eu mă duc să mă plimb și nu mă voi întoarce decît la căderea nopții ; cînd va fi noapte, mă voi înapoia și te voi găsi la postul tău ; cum între timp tu vei fi cu ochii mereu în patru și vei cunoaște pe de rost așezarea casei, mă vei conduce în cameră fără să dau nas în nas cu oameni pe care nu vreau să-i văd. Înțelegi ?

— Întru totul — îl încredință Gorenflot.

— Alege o odaie încăpătoare, plăcută și primitoare, vecină, dacă se poate, cu a călătorului care a sosit mai adineauri ; fă în așa fel să aibă ferestre la stradă, ca să pot vedea cine intră și cine iese. Ai grijă să nu-mi pomenești

numele în ruptul capului și făgăduiește-i munți de aur bucătarului.

Într-adevăr, Gorenflot își îndeplini de minune sarcina. După ce alese camera, sosi și noaptea, iar o dată cu venirea nopții, el se duse și-l luă pe Chicot de mână, călăuzindu-l pînă la odaia cu pricina. Călugărul, șiret ca orice om al bisericii, oricît de nătîng l-ar fi creat natura, îi atrase atenția lui Chicot că odaia lor, deși pe alt palier, era lipită de aceea a lui Nicolas David și că nu-i despărțea decît un perete de lemn și de var, care la nevoie putea fi lesne găurit.

Chicot îl ascultă cu cea mai mare atenție, și oricine l-ar fi auzit pe vorbitor, privind în același timp la cel ce asculta, ar fi putut urmări, o dată cu vorbele unuia, încîntarea celuilalt. Apoi, cînd călugărul sfîrși, gasconul îi spuse :

— Toate acestea merită să fie din plin răsplătite : astăseară, la cină, dragă Gorenflot, vei bea vin de Xérès, pe legea mea că vei bea, de nu, să nu-mi mai zici cumetre.

— Nu cunosc beția ăstui fel de vin — murmură Gorenflot. Trebuie să fie plăcută.

— La dracu ! răspunse Chicot, cercetînd odaia. O vei cunoaște în cel mult două ceasuri ! Ți-o spun eu, cum mă vezi și te vād.

Chicot chemă hangiu.

Poate că cititorului o să i se pară că povestitorul acestei istorisiri, alergînd într-una pe urmele eroilor săi, își poartă narațiunea printr-un prea mare număr de hanuri ; în cazul acesta, autorul îi va răspunde că nu e vina lui dacă personajele sale, fie ca să îndeplinească dorințele iubitelor lor, fie pentru a fugi de mînia regelui, o pornesc unele spre miazănoapte, altele spre miazăzi. Or, plasat cum se află între antichitate, care n-avea nevoie de hanuri, datorită ospitalității frățești din vremea aceea, și epoca modernă, în care hanul a ajuns un fel de pensiune, autorul e nevoit să poposească prin hanurile în care trebuie să se petreacă scenele de seamă ale cărții sale. De altfel, caravanseraurile Occidentului nostru se înfățișau, la acea epocă, sub o întreită formă care nu era de loc vrednică de dispreț și care, în zilele noastre, a pierdut mult din caracterul ei ; această formă triplă era hanul, birtul și crîșma. Or, noi ne aflăm acum într-un han. Ceea ce han-giu îl și făcu din plin pe Chicot să simtă, atunci cînd îi

răspunse că deocamdată trebuie să aibă răbdare, deoarece stă de vorbă cu un călător care, sosit înaintea lui, are dreptul să fie servit întâi.

Chicot ghici lesne în acel călător pe avocatul său.

— Oare ce-or fi vorbind împreună ? se întrebă Chicot.

— Crezi că hangiuul și omul dumitale au vreo taină ?

— La naiba, păi e clar ca bună ziua de vreme ce mutra asta obraznică pe care am văzut-o și bănuie că este a hangiuului...

— Chiar a lui — întări călugărul.

— ...se învoiește să stea de vorbă cu un om în veșminte de lacheu.

— Ah, păi și-a schimbat hainele — spuse Gorenflot. L-am zărit adineauri ; acum e îmbrăcat în negru din cap pînă în picioare.

— Cu atît mai mult — zise Chicot. Nu încapă îndoială că hangiuul e amestecat în afacerea asta.

— Vrei să încerc s-o spovedesc pe nevastă-sa ? propuse Gorenflot.

— Nu, mai degrabă aș vrea să te duci să dai o raită prin oraș — îi răspunse gasconul.

— Așa, zău ?! Și cu cina cum rămîne ?

— O s-o comand eu în lipsa dumitale. Hai, iurte, ține și un scud, ca să-ți fie mai lesne.

Plin de recunoștință, Gorenflot luă moneda.

În cursul călătoriei, călugărul hoinărise adeseori, hoinăreli mai mult nocturne, care-i plăceau le nebunie și pe care, grație îndeletnicirii lui de călugăr însărcinat să ceară de pomană, se încumetase să le practice uneori chiar și la Paris. Dar de cînd plecase din mînăstire, atare plimbări îi erau și mai dragi. Gorenflot dorea libertatea, aspira la ea prin toți porii, iar mînăstirea îi apărea în minte ca un fel de temniță. O porni, așadar, cu sutana sumeasă într-o parte și cu gologanul în buzunar.

Abia părăsise el camera, cînd Chicot, fără a pierde o singură clipă, puse mîna pe un burghiu și dădu o gaură în zid, la înălțimea ochilor. Această bortă, nu mai mare decît a unei țevi, din pricina grosimii scîndurilor nu-i îngăduia să vadă bine în ambele părți ale celeilalte odăi ; dar, lipindu-și urechea de perete, auzea destul de deslușit glasurile. Mulțumită locului unde se așezaseră cei din camera alătu-

rată, hazardul vru ca Chicot să-i poată vedea foarte bine pe hangiu și pe Nicolas David, cu care crișmarul sta de vorbă.

După cum am spus, unele cuvinte îi scăpau, însă ceea ce Chicot prinse din conversație fu pentru el o dovadă neîndoiebnică că David făcea mare caz de credința lui față de rege, pomenind chiar de o anume misiune ce îi era incredințată de către domnul de Morvilliers. În timp ce vorbea astfel, hangiu, desigur, asculta respectuos, dar cu un sentiment cel puțin de nepăsare, deoarece nu prea răspundea. Lui Chicot i se păru chiar că observă, fie în privire, fie în intonația vocii, o ironie destul de vădită ori de câte ori se rostea numele regelui.

— Ei, drăcie ! izbucni Chicot. Nu cumva hangiuul nostru o fi și el membru al Ligii ? Drace ! O să văd eu !

Și cum în camera lui Nicolas David nu se spunea nimic de prea mare însemnătate, Chicot așteptă ca hangiuul să vină și la dînsul. În sfîrșit, ușa odăii se deschise. Hangiuul își luase boneta din cap și o ținea în mînă, dar avea aceeași înfățișare batjocoritoare care-l izbise pe Chicot și cînd îl văzuse stînd de vorbă cu avocatul.

— Ia loc aici, scumpe domn — îl pofti Chicot. Și mai înainte de a cădea la învoială, ascultă, rogu-te, povestea mea.

Hangiuul păru să primească fără încîntare ceea ce avea să i se spună, ba chiar clătină din cap, arătînd că dorește să rămînă în picioare.

— Cum vrei, scumpul meu domn — urmă Chicot.

Din nou hangiuul fără un semn care voia să însemne că, pentru a sta cum pofteste el, n-are nevoie de îngăduința nimănui.

— M-ai văzut azi-dimineață cu un călugăr — continuă Chicot.

— Da, domnule — rosti hangiuul.

— Tăcere ! Să nu suflă o vorbă despre asta... acest călugăr e proscris.

— Ce vorbiți ?! nu se putu stăpîni hangiuul. O fi vreun hughenot travestit ?

Chicot luă un aer de demnitate ofensată.

— Hughenot — zise el cu dezgust — cine a spus hughenot ? Trebuie să știi că monahul acesta e rudă cu mine și

că printre rudele mele nu există hughenoți. Haida-de, omule, ar trebui să roșești, rostind asemenea bazaconii.

— Ei, domnule, s-a mai văzut — răspunse celălalt, fără a-și pierde cumpătul.

— Niciodată în familia mea, jupîne ! Dimpotrivă, călugărul acesta este dușmanul cel mai înverșunat care s-a dezlănțuit vreodată împotriva hughenoților ; în așa fel, încît a căzut în dizgrația maiestății sale Henric al III-lea, care-i ocrotește pe hughenoți, după cum prea bine știi.

Hangiul părea că începe să arate un viu interes față de necazul și de nedreptatea suferită de Gorenflot, căci, ducîndu-și degetul la gură, șopti :

— Tăcere !

— Cum, tăcere ? întrebă Chicot. Aveți cumva pe aici oameni de-ai regelui ?

— Mi-e teamă că da — șopti hangiul, făcînd semn din cap. Acolo, în camera de alături, se află un călător...

— O, în cazul ăsta — o întoarce Chicot — ruda mea și cu mine o luăm din loc chiar acum, întrucît, proscris, amenințat...

— Și unde veți merge ?

— Avem două sau trei adrese pe care ni le-a dat un hangiu, prieten de-al nostru, jupîn La Hurière.

— La Hurière ! Îl cunoașteți pe La Hurière ?

— St ! Să nu mai spui la nimeni : am făcut cunoștință cu el în noaptea Sfîntului Bartolomeu.

— Nu zău ! se bucură hangiul. Văd că sînteți amîndoi, atît ruda dumneavoastră cît și dumneavoastră, oameni cu frica lui Dumnezeu. Și eu îl cunosc pe La Hurière. Cînd am cumpărat hanul, am vrut să-i pun, ca semn al prieteniei ce-i port, același nume ca și al hanului său : „Sub cerul liber“. Însă localul acesta era cunoscut sub numele de hanul la „Lebăda Crucii“ ; mi-a fost teamă ca nu cumva schimbarea să-mi aducă vreo pagubă. Așadar, domnule, spuneai că ruda dumneavoastră...

— ...că ruda mea a săvîrșit imprudența de a predica împotriva hughenoților, că s-a bucurat de un succes nemaipomenit și că maiestatea sa preacucernică, furios de succesul acesta, care îi dezvăluia adevărata stare de spirit a mulțimii, îl caută ca să-l azvîrle în temniță.

— Și atunci ? întrebă hangiuul cu un zel care nu mai putea să înșele pe nimeni.

— Atunci, pe legea mea, l-am răpit — îi mărturisi Chicot.

— Bine-ați făcut ! Bietul om !

— Domnul de Guise mi-a propus să-l ia sub protecția sa.

— Cum, marele Henric de Guise ? Henric cel... ?

— Henric cel sfânt.

— Da, așa cum bine ați rostit, Henric cel sfânt.

— Dar mi-a fost teamă de un război civil.

— Atunci — zise hangiuul — dacă sînteți prietenii domnului de Guise, cunoașteți asta ?

Și îi făcu lui Chicot un anume semn cu mîna, după care membrii Ligii se recunoșteau între ei.

În faimoasa noapte petrecută la mînăstirea Sainte-Geneviève, Chicot observase nu numai semnul, care de douăzeci de ori fusese repetat în fața ochilor lui, dar și celălalt semn, cel cu care dădeai răspunsul.

— Ba bine că nu ! zise el. Dar dumneata cunoști asta ?

Și, la rîndul său, gasconul schiță al doilea semn.

— În cazul acesta — reluă hangiuul cu cea mai desăvîrșită încredere — sînteți aici ca la dumneavoastră acasă. Considerați-mă prieten ; eu vă consider ca pe un frate și, dacă n-aveți bani...

Drept răspuns, Chicot scoase din buzunar o pungă care, deși cam începuse să se dezumfle, arăta încă destul de pîntecoasă. Vederea unei pungi rotunjoare este întotdeauna ceva plăcut chiar și pentru inimile mărinimoase, care, îmbiindu-te cu bani, află astfel că n-ai nevoie de dînsule, așa încît ele își păstrează meritul de a fi fost mărinimoase, fără a fi fost nevoite să-și pună mărinimia în aplicare.

— Bine ! rosti hangiuul, arătîndu-se mulțumit.

— Îți voi mai spune — adăugă Chicot — spre a te liniști pe deplin, că noi călătorim pentru propășirea dreptei credințe și că toate cheltuielile noastre sînt plătite de casierul Sfintei Ligi. Îndrumă-ne deci la un han unde să n-avem a ne teme de nimic.

— Pe legea mea — răspunse hangiuul — nu veți fi nicăieri mai în siguranță ca aici, domnilor, credeți-mă.

— Dar pomeneai adineauri de un om care locuiește în odaia de alături.

— Da, dar să facă bine să se poarte cum trebuie, că de l-oi prinde că e iscoadă, pe cinstea lui Bernouillet, își va și lua tălpășița de aici !

— Te cheamă Bernouillet ? întrebă Chicot.

— E propriul meu nume, domnule, și e cunoscut printre credincioși, poate nu printre cei din capitală, dar printre cei din provincie : și mă mîndresc cu asta. Rostiți un cuvînt, unul singur, că-l și dau pe ușă afară.

— La ce bun ? zise Chicot. Dimpotrivă, lasă-l să stea aici : e mai bine să-ți ai dușmanii aproape ; cel puțin, nu-i pierzi din ochi.

— Aveți dreptate — recunosc Bernouillet cu admirație.

— Dar ce te face să crezi că omul ăsta e dușmanul nostru ? Am zis al nostru — continuă gasconul, cu un suris cald — fiindcă văd bine că sîntem frați.

— Oh, da, bineînțeles — grăi hangiul. Ce mă face să cred...

— Da, te întreb.

— Faptul că a sosit aici în straie de lacheu, iar apoi s-a îmbrăcat cu un fel de costum de avocat ; or, nu e avocat, după cum nu e nici lacheu, deoarece sub pelerina aruncată pe un scaun am zărit vîrfurile unei spade cît toate zilele. Apoi mi-a vorbit despre rege așa cum nu vorbește nimeni ; pe urmă, în sfîrșit, mi-a mărturist că are o misiune din partea domnului de Morvilliers, care, după cum știți și dumneavoastră, este unul din sfetnicii lui Nabucodonosor.

— Ai lui Irod, cum îi zic eu.

— Ai lui Sardanapal !

— Bravo !

— Ah, bag de seamă că ne înțelegem — spuse hangiul.

— Pe legea mea că da — făcu Chicot. Atunci, rămîn.

— Cred și eu.

— Dar să nu sufli un cuvînt despre ruda mea.

— Doamne ferește !

— Nici despre mine.

— Drept cine mă luați ! Sst, tăcere, vine cineva.

În prag apărură Gorenflot.

— Vai, el este, vrednicul om ! strigă hangiul.

Apoi se repezi la călugăr, făcînd semnul membrilor Ligii. Lucrul acesta îl umplu de mirare și de groază pe Gorenflot.

— Răspunde, răspunde, frate — îl îndemnă Chicot. Gazda noastră știe totul, e de-ai noștri !

— De-ai noștri ! se miră Gorenflot. Care ai noștri ?

— Din Sfînta Ligă — rosti Bernouillet, cu jumătate glas.

— Vezi bine că n-ai de ce să te ferești. Răspunde-i !

Gorenflot răspunse, ceea ce îl umplu de bucurie pe hangiu.

— Dar — zise Gorenflot, care era foarte grăbit să schimbe subiectul — mi s-a făgăduit niște vin de Xérès.

— Vin de Xérès, vin de Malaga, vin de Alicante, toate vinurile din pivnița mea sînt la dispoziția dumneavoastră, părinte.

Gorenflot își plimbă privirea de la hangiu la Chicot și de la Chicot la cer. Nu înțelegea nimic din ceea ce i se întîmpla și era limpede că, în umilința sa monahală, recunoștea că norocul depășește meritele sale.

Trei zile în șir, Gorenflot se îmbătă : în prima zi cu vin de Xérès, a doua zi cu vin de Malaga, a treia cu vin de Alicante ; dar din toate bețiile, Gorenflot mărturisi că tot beția cu vin de Bourgogne i se pare mai plăcută, așa că reveni la vechiul său vin.

În tunsptu zilele de-a lungul cărora Gorenflot își făcu experiențele lui bahice, Chicot nu ieși nici măcar o singură dată din cameră, pîndindu-l de dimineață pînă seara pe avocatul Nicolas David. Hangiul, atribuind această recludere a lui Chicot fricii pe care acesta o încerca față de pretinsul regalist, se căznea să-i pricinuiască vecinului tot soiul de neplăceri. Dar totul era în zadar, cel puțin aparent. Nicolas David, care își dăduse întîlnire cu Pierre de Gondy la hanul „Lebăda Crucii“, nu voia să-și părăsească locuința provizorie, de teamă ca nu cumva solul domnilor de Guise să nu-l mai găsească, așa încît, față de hangiu, se arăta nepăsător și rece. E adevărat că, odată ușa închisă după jupîn Bernouillet, Nicolas David îi oferea gasconului, care nu-și părăsea postul de observație, spectacolul amuzant al furiilor lui solitare.

Chiar a doua zi după sosirea sa la han, dîndu-și seama de reaua voință a hangiului, avocatului îi scăpase o vorbă

în timp ce-l amenința pe Bernouillet cu pumnul său. mai bine zis ușa pe unde acesta ieșise :

— Încă vreo cinci-șase zile, ticălosule, și ai să mi-o plătești !

Chicot aflase destul ; era sigur că Nicolas David n-o să părăsească hanul atîta vreme cît nu va primi răspunsul trimisului papal. Dar, o dată cu apropierea celei de a șasea zile, care de fapt era a șaptea de la sosirea lui la han, Nicolas David, căruia hangiul, în ciuda tuturor stăruitoarelor împotriviri ale lui Chicot, îi pusese în vedere că va avea în curînd nevoie de cameră, Nicolas David, cum spuneam, căzu bolnav. Hangiul îl somase să părăsească neîntîrziat hanul său cît timp mai era încă pe picioare ; avocatul ceruse îngăduință să rămînă pînă a doua zi, pretinzînd că pînă atunci se va simți cu siguranță mai bine. Dar în ziua următoare starea lui se înrăutăți.

Hangiul se grăbi să zboare cu această veste la prietenul său care făcea parte din Ligă.

— Ei bine ! zise el, frecîndu-și mîinile de bucurie. Regalistul nostru, prietenul lui Irod, o să defileze prin fața amiralului, tu-rum, bum-bum-bum, bum-bum-bum !

Printre cei din Ligă, *a defila prin fața amiralului* însemna să treci de pe lumea asta în cealaltă.

— Hm ! făcu Chicot. Crezi că o să dea ortul popii ?

— Îl zgîlție niște friguri îngrozitoare, dragă frate, friguri cum n-am văzut mai afurisite, cu accese care-l fac să sară pînă-n tavan. Și-i e o foame de lup, a vrut să mă sugrume și-mi bate servitorii : nici doctorii nu mai înțeleg nimic.

Chicot stătu o clipă pe gînduri.

— L-ai văzut ? întrebă el.

— Desigur, dacă vă spun că a vrut să mă strîngă de gît.

— Cum arăta ?

— Livid, agitat, cu fața schimonosită, zbiera ca un apucat.

— Ce striga ?

— „Aveți grijă de rege ! Regele e în primejdie !“

— Mizerabilul !

— Pungașul ! Apoi, din cînd în cînd, zicea că așteaptă pe cîineva din Avignon și că vrea să-l vadă înainte de a muri.

— Auzi dumneata ! făcu Chicot. A ! Și vorbește de Avignon ?

— Mercu.

— Ei, fir-ar dracu-al dracului ! exclamă Chicot, lăsînd să-i scape înjurătura lui preferată.

— Ce ziceți, ar avea haz să crape ! reluă hangiu.

— Nu zic ba — răspunse Chicot — dar n-aș vrea să dea ortu' popii înainte de a sosi omul din Avignon.

— De ce ? Cu cît o să moară mai repede, cu atît mai repede scăpăm de el.

— Da, numai că eu nu împing ura atît de departe, încît să doresc și pierderea sufletului, și a trupului ; și din moment ce omul acela vine de la Avignon ca să-l spovedească...

— Ei, nu vă dați seama că aiurează din pricina febrei, că nu-i decît o idee fixă pe care boala i-a băgat-o în cap și că, în realitate, nu așteaptă pe nimeni ?

— Nu, zău ! Cine știe ! spuse Chicot.

— Ah, dumneavoastră sînteți un adevărat creștin ! se minună hangiu.

— Răsplătește răul cu bine, așa grăiește porunca Domnului.

Hangiu se retrase copleșit. Cît despre Gorenflot, rămî-nînd cu totul în afara acestor preocupări, se îngrășa vâ-zînd cu ochii : după opt zile, scara care ducea la camera lor scîrțîia sub greutatea trupului său și începu să-l strîngă atît de tare între balustradă și zid, încît, într-o seară, plin de spaimă, Gorenflot îi aduse la cunoștință lui Chicot că scara s-a îngustat. De altfel, pe călugăr, nici David, nici Liga, nici starea jalnică în care ajunsese religia nu-l preocupau ; el n-avea altă grijă decît să-și schimbe mereu bucatele și să potrivească felurile vinuri de Bourgogne cu diversele mîncăruri pe care și le comanda, în timp ce hangiu, cu ochii holbați, repeta ori de cîte ori îl vedea întrînd și ieșînd :

— Și cînd te gîndești că părintele ăsta burtos este un vorbitor neîntrecut !

CUM CĂLUGĂRUL ÎL SPOVEDI PE AVOCAT ȘI CUM AVOCATUL ÎL SPOVEDI PE CĂLUGĂR

În sfârșit, ziua sorocită să scape hanul de oaspetele său sosi ori păru că sosește. Jupîn Bernouillet se repezi în camera lui Chicot, în prada unor hohote nestăpînite de rîs, așa încît gasconul trebui să aștepte cîtăva vreme pînă să afle pricina acestei veselii.

— Moare ! strigă milosul hangiu. Își dă duhul, crapă, în sfârșit !

— Și de-aia rîzi în halul ăsta ? îl întrebă Chicot.

— Cred și eu, festa e grozavă.

— Care festă ?

— Nu, zău ! Hai, mărturisiți, dumneavoastră sînteți cel ce i-ați jucat-o, seniore !

— Eu ? I-am jucat eu o festă bolnavului ?

— Da !

— Despre ce e vorba ? Ce i s-a întîmplat ?

— Ce i s-a întîmplat ? Știți că țipa mereu după omul său din Avignon !

— Ei bine, te pomenești că omul ăsta o fi venit, în fine ?

— A venit.

— L-ai văzut dumneata ?

— Drace, poate intra cineva aici ca eu să nu-l văd ?

— Și cum arăta ?

— Omul din Avignon ? Mic, slab și rumen.

— El e ! strigă Chicot fără voia lui.

— Ei, vedeți bine că dumneavoastră i l-ați trimis, din moment ce-l recunoașteți.

— Așadar, mesagerul a sosit ! zise Chicot, sculindu-se și răsucindu-și mustața. Povestește-mi mai pe îndelete, jupîn Bernouillet.

— Nimic mai simplu, cu atît mai mult cu cît, dacă nu sînteți chiar dumneavoastră cel care i-ați jucat festa, o să-mi spuneți cine poate fi acela. Să tot fie un ceas de atunci, tocmai agățam un iepure de oblon, cînd un cal mare și un om scund se opriră în fața ușii.

- Maestrul Nicolas e aici ? întrebă mărunțelul.
- Știți că sub acest nume s-a înscris la han nemernicul ăsta de regalist.
- Da, domnule, am răspuns.
- Spune-i atunci că persoana pe care o așteaptă din Avignon a sosit.
- Bucuros, domnule, dar trebuie să vă previn de un lucru.
- Ce lucru ?
- Că maestrul Nicolas, cum îl numiți dumneavoastră, e pe moarte.
- Un motiv în plus, ca să aduci la îndeplinire fără pic de zăbavă ceea ce te-am rugat.
- Dar poate că nu știți că el e gata să se stingă din clipă în clipă, răpus de o boală rea.
- Adevărat ? făcu omul. Atunci nici nu știu cum să te rog să te grăbești și mai și.
- Cum dumneavoastră tot mai stăruiți ?
- Da, stărui.
- Cu toată primejdia ?
- Cu orice risc. Îți spun că trebuie să-l văd.
- Mărunțelul se oțărise și vorbea pe un ton poruncitor, care nu îngăduia nici un răspuns. Drept care l-am condus în odaia muribundului.
- Așadar, acum se află acolo ? întrebă Chicot, întinzând mîna în direcția odăii cu pricina.
- Da, acolo. Nu-i așa că are haz ?
- Grozav ! exclamă Chicot.
- Ce păcat că nu putem auzi ce-și spun !
- Da, mare păcat !
- Trebuie să fie o priveriște nemaipomenit de caraghioasă.
- Da, nemaipomenit. Dar cine te împiedică să intri în odaie ?
- M-a dat afară.
- Sub ce motiv ?
- Sub pretextul că trebuie să se spovedească.
- Și cine te împiedică să asculți la ușă ?
- Așa e, aveți dreptate — zise hangiu, zburînd afară din cameră.

La rîndul său, Chicot alergă la postul său de observație. Pierre de Gondy sta așezat la căpățiiul bolnavului, dar vorbeau atît de încet amîndoi, încît Chicot nu putu desluși nici măcar un singur cuvînt din tot ce-și spuneau. De altfel, chiar de-ar fi prins ceva, convorbirea fiind pe sfîrșite nu i-ar fi dezvăluit mai nimic, deoarece, după cinci minute, domnul de Gondy se sculă, își luă rămas bun de la muri-bund și ieși.

Chicot dădu fuga la fereastră. Un lacheu, călare pe un cal cu coada retezată, ținea de frîu calul înalt de care vorbise hangiu : o clipă mai tîrziu, ambasadorul domnilor de Guise apăru, încăleacă și coti pe după colțul uliței ce ducea spre drumul către Paris.

— Drace ! murmură Chicot. Numai de n-ar fi luat cu el și genealogia. În orice caz, tot îl voi ajunge, chiar de-ar fi să omor, gonind, zece armăsari. Dar nu — se răzgîndi el — avocații ăștia sînt niște vulpoi, mai ales ăsta al nostru, și bănuie că... Da, unde naiba o fi netrebnicul ăla de Gorenflot ? continuă Chicot, bătînd nervos din picior și făcînd, fără îndoială, în mintea sa, o anumită legătură între prima idee și următoarea.

În acea clipă intră hangiu.

— Ei bine ? întrebă Chicot.

— A plecat — răspunse crîșmarul.

— Duhovnicul ?

— Care nu e duhovnic, așa cum nu mi-s eu.

— Și bolnavul ?

— A leșinat după întrevvedere.

— Ești sigur că e tot în cameră ?

— La dracu ! Păi n-o să iasă de-acolo decît dus la tîntirim.

— Bine, du-te și trimite-l aici pe fratele meu de îndată ce sosește.

— Chiar dacă e beat ?

— Oricum ar fi.

— E așa de urgent ?

— Asta pentru binele cauzei noastre.

Bernouillet ieși în grabă ; hangiu se dovedea un om plin de zel.

Acum era rîndul lui Chicot să fie cuprins de friguri ; nu știa dacă trebuie să alerge după Gondy ori să dea buzna

peste David ; căci, dacă avocatul era chiar atît de bolnav cum susţinea hangiu, se prea putea ca domnul de Gondy să nu-i fi înmînat hîrţile. Chicot măsura odaia în lung şi-n lat cu paşi mari, înnebunit, frămîntîndu-şi mintea şi cău-tînd o soluţie printre milioanele de gînduri care-i fierbeau în creier.

În camera alăturată nu se mai auzea nimic : de la postul său, Chicot nu putea zări decît colţul patului cu perdelele trase. Deodată, un glas răsună pe scară. Chicot tresări : era vocea călugărului. Gorenflot, împins de la spate de către hangiu, care încerca zadarnic să-l facă să tacă, urca una cîte una treptele scării, cîntînd cu voce de beţiv :

*Vinul, hazul
Şi necazul
Mi se bat în scăfîrlie
C-o mai mare gălăgie
Ca furtuna şi talazul.
Unul însă e mai tare :
Asta-i vinul !
Iar necazul ca pelinul
Ce dogoare
Iese-n fuga mare...*

Chicot alergă la uşă.

— Taci odată, beţivanule ! strigă el.

— Beţivan ?! exclamă Gorenflot. Şi de ce, pentru că am băut ?

— Haide, intră, iar dumneata, Bernouillet, ştii bine ce ai de făcut.

— Da — răspunse hangiu, şi, ieşind, scoborî cîteva trepte deodată.

— Vino încoa', îţi spun — continuă Chicot, trăgîndu-l pe călugăr înăuntru — vino să vorbim serios, dacă eşti în stare.

— Ei, drăcie ! mormăi Gorenflot. Glumeşti, cumetre ! Sînt serios ca un asin care se adapă.

Ori care s-a adăpat — zise Chicot, ridicînd din

Apoi îl tîri către un jilt, în care Gorenflot se prăbuși scoțînd un ah ! plin de încîntare. Chicot se duse să închidă ușa, apoi se întoarse spre călugăr cu o mutră atît de serioasă, încît acesta înțelese că trebuie să fie foarte atent.

— Ia s-auzim, ce s-a mai întîmplat ? întrebă el, ca și cum acest cuvînt rezuma toate persecuțiile îndurate din partea lui Chicot.

— S-a întîmplat doar atît : că nu te gîndești destul la îndatoririle îndeletnicirii dumitale, că te tăvălești în noroi, că putrezești în bețivăanii, iar în vremea asta religia se duce de rîpă ! rosti cu asprime gasconul.

Gorenflot căscă ochii mari, plini de mirare, spre cel ce-i vorbea.

— Eu ? zise el.

— Da, dumneata. Uită-te la dumneata : îi este scîrbă omului să te privească. Sutana ți-e ruptă, te-ai bătut pe drum, ai o vîntătaie la ochiul stîng.

— Eu ? repetă Gorenflot, din ce în ce mai uimit de asemenea învinuiri neobișnuite din partea lui Chicot.

— Fără îndoială. Ești plin de noroi pînă peste genunchi, și încă ce noroi ! Tină uscată, ceea ce înseamnă că te-ai dus să te îmbeți prin fundul mahalalelor.

— Pe legea mea că-i adevărat — recunosc Gorenflot.

— Nenorocitul ! Un călugăr al ordinului Sainte-Geneviève ! Dacă ai fi franciscan, mai treacă-meargă !

— Chicot, prietene, înseamnă că sînt foarte vinovat ! zise Gorenflot, înduioșîndu-se.

— Meriți ca focul iadului să te ardă cu sandale cu tot. Ia seama, dacă o s-o ții mereu așa, te las în voia soartei.

— Chicot, prietene, n-o să faci una ca asta — zise călugărul.

— Să știi că și la Lyon sînt străjeri !

— Oh, iertare, scumpul meu protector ! bolborosi călugărul, care începu, nu să plîngă, ci să mugească întocmai ca un buhai.

— Ssst ! Animal scîrbos ! îl ocări mai departe Chicot. Și tocmai în ce clipă, te întreb, tocmai în ce clipă ți-ai găsit să te porți în felul acesta ? Cînd avem un vecin care e pe moarte !

— Adevărat ! îngăimă Gorenflot, cu un aer foarte smerit.

— Ei bine, ești creștin, da au ba ?

— Dacă sînt creștin ? strigă Gorenflot, ridicîndu-se. Cum să nu fiu creștin ! Pe măruntaiele papii că sînt ! Am să strig că sînt creștin chiar și pe grătarul Sfintului Laurențiu ¹.

Și, cu brațul întins ca pentru jurmămînt, se porni să cînte cu un glas de mai-mai să spargă geamurile, nu alta !

*Sînt creștin, e știut,
Asta-i singuru-mi avut...*

— Destul ! țipă Chicot, astupîndu-i gura cu mîna. Dacă ești creștin, nu-ți lăsa fratele să moară fără spovedanie.

— Așa-i ! Unde mi-e fratele să-l spovedesc ? întrebă Gorenflot. Dar mai întii, să bea ceva, că mor de sete.

Chicot îi întinse o cană plină cu apă, pe care călugărul o goli aproape toată.

— Ah, fiule — suspină el apoi, punînd cana pe masă — încep să văd limpede.

— Slavă Domnului ! răspunse Chicot, hotărît să se folosească de acest moment de luciditate.

— Acum, scumpul meu prieten, spune-mi pe cine trebuie să spovedesc ?

— Pe nenorocitul nostru de vecin, care trage să moară.

— Să i se dea o cană de vin cu miere — zise Gorenflot.

— Nu zic nu, dar are mai multă nevoie de mîntuirea sufletului decît de mîntuirea trupului. Du-te la el !

— Crezi că sînt destul de pregătît, domnule Chicot ? întrebă cu sfială călugărul.

— Dumneata ? Nu te-am văzut niciodată mai plin de har ca acum. Îl vei readuce pe calea cea bună dacă s-a rătăcit ; îl vei trimite drept în rai dacă vrea să urmeze drumul cel drept...

— Alerg.

— Așteaptă puțin, să-ți spun ce trebuie să faci.

— Păi ce ? Doar îmi cunosc meseria de douăzeci de ani de cînd mi-s călugăr !

¹ Legenda spune că Sfîntul Laurențiu a fost așezat pe un grătar de fier, dedesubtul căruia s-au pus cărbuni aprinși.

— Da, dar azi e nevoie să-ți faci nu numai meseria, ci să îndeplinești și voința mea.

— Voința dumitale ?

— Iar dacă o îndeplinești întocmai, auzi ce zic ? Îți depun o sută de pistoli la „Cornul Abundenței“, fie pentru mâncare, fie pentru băutură, la alegere.

— Și pentru una, și pentru alta, așa e mai bine.

— S-a făcut ! O să ai o sută de pistoli, m-auzi ? dacă-l spovedești pe acest vrednic muribund.

— O să-l spovedesc sau, de nu, să dea ciuma-n mine ! Și cum trebuie să-l spovedesc ?

— Ascultă : veșmintele pe care le porți îți dau o mare autoritate ; vorbești în numele lui Dumnezeu și în numele regelui ; trebuie ca prin cuvinte convingătoare să-l silești pe acest om să-ți încredințeze hîrțiile ce i-au fost aduse de la Avignon.

— Și de ce trebuie să-l silesc să-mi încredințeze hîrțiile astea ?

Chicot îl privi pe călugăr cu o negrăită compătimire :

— Pentru a avea o mie de livre, prostănacule !

— Adevărat ! se dumeri Gorenflot. Mă duc.

— Așteaptă puțin. O să-ți spună că abia s-a spovedit.

— Păi dacă abia s-a spovedit ?

— Dumneata îi vei răspunde că minte, că omul care a ieșit din camera lui nu e duhovnic, ci un intrigant ca și el.

— Dar o să se supere.

— Ce-ți pasă ? Tot moare.

— Ai dreptate.

— Așa că, înțelegi, vorbește-i de Dumnezeu, vorbește-i de dracu, vorbește-i despre cine și ce poftești, dar prin orice mijloace smulge-i din mînă hîrțiile care i-au sosit de la Avignon.

— Și dacă refuză ?

— Atunci refuzi și dumneata să-i acorzi iertarea păcatelor, îl blestemi, îl anatemizezi.

— Sau i le iau cu sila.

— Bine, fie ! Dar ia seama, crezi că ești destul de treaz ca să poți aduce la îndeplinire poruncile mele ?

— Întocmai, o să vezi.

Și Gorenflot, trecându-și o mână peste chipul buhăit, păru că șterge dintr-o dată urmele părelnice ale beției; ochii lui deveniră blinzi, cu toate că, dacă priveai mai atent, îți dădeai seama că sînt cam încetoșați, din gură nu mai scotea decît cuvinte rostite rar și moderat, iar gesturile fi erau cumpătate, cu toate că mai păstrau un tremur ușor. Gorenflot se îndreptă solemn spre ușă.

— Un moment — îl opri Chicot — după ce-ți va da hîrțile, ține-le strîns cu o mână, și cu cealaltă bate în zid.

— Și dacă nu mi le dă ?

— Bate și în cazul ăsta.

— Atunci să bat și într-un caz și-n altul ?

— Da.

— Bine.

Și călugărul ieși din cameră în vreme ce Chicot, în prada unei mari emoții, își lipi urechca de zid, ca să poată auzi cel mai mic zgomot. Zece minute mai tîrziu, scîrțîitul podelei îi dădu de știre că Gorenflot intra în odaia vecină și curînd îl văzu ivindu-se în raza lui vizuală. Avocatul se ridică în capul oaselor, privind cum se apropie de dînsul ciudata arătare.

— Ei, bună ziua, frate — rosti Gorenflot, oprindu-se în mijlocul încăperii și legănîndu-și umerii lați.

— Ce cauți aici, părinte ? murmură bolnavul, cu voce slabă.

— Fiule, sînt un umil slujitor al bisericii ; am aflat că ești în primejdie și vin să-ți vorbesc despre mîntuirea sufletului.

— Mulțumesc — răspunse muribundul — cred însă că grija dumitale este de prisos. Mă simt ceva mai bine.

Gorenflot clătină din cap.

— Ești sigur ? întrebă el.

— Da, sînt sigur.

— Vicleșugul satanei, fiule, care ar vrăa să te vadă murind fără spovedanie.

— Satana ar fi păcălit — spuse bolnavul — fiindcă m-am spovedit adineauri.

— Cui ?

— Unui vrednic preot sosit din Avignon.

Gorenflot clătină din cap cu neîncredere.

— Cum ? Nu era preot ?

— Nu.

— De unde știi ?

— Îl cunosc.

— Pe cel care a ieșit de-aici ?

— Da — rosti Gorenflot cu un accent atît de convingător, încît, oricît e de greu, în general, să zăpăcești un avocat, cel din fața sa se tulbură. Or, cum cu sănătatea nu o duci prea bine — urmă Gorenflot — și cum acest om nu e preot, trebuie să te spovedești.

— Nici eu nu vreau altceva — răspunse avocatul, cu un glas ceva mai puternic — dar doresc să fiu spovedit de cine-mi place mie.

— Nu mai ai timp să trimiți după altcineva, fiule, și deoarece eu mă aflu aici...

— Cum nu mai am timp ? strigă bolnavul, cu glas din ce în ce mai ridicat. Doar îți spun că mă simt mai bine și sînt încredințat că o să scap !

Gorenflot clătină pentru a treia oară din cap.

— Și eu, fiule — continuă el cu aceeași liniște — te încredințez la rîndul meu că situația dumitale mi se pare destul de gravă : ești osîndit de doctori și, de asemenea, osîndit de pronia cerească. E crud din parte-mi să-ți destăinuiesc, știu prea bine, dar, la urma urmei, mai devreme sau mai tîrziu toți ajungem acolo. Există cîntarul, cîntarul dreptății... și-apoi e o consolare să mori în lumea aceasta, de vreme ce înviem în cealaltă. Însuși Pitagora glăsuia astfel, fiule, și el nu era decît un păgîn. Hai, copilul meu, spovedește-te !

— Dar te-asigur, părinte, că am și început să mă simt mai întremat, și asta, de bună seamă, se datorește sfintei dumitale prezențe aici.

— Greșală, fiule, greșală — se îndărătnici Gorenflot. În ultimele clipe se întîmplă uneori un soi de recrudescență vitală, ca lampa a cărei flacără crește la un moment dat, însă numai pentru a arunca o ultimă lucire. Hai, fiule, împărtășește-mi intrigile, urzelile, comploturile pe care le-ai pus la cale — continuă călugărul, așezîndu-se lîngă pat.

— Intrigile, urzelile, comploturile ! repetă Nicolas David, dînd înapoi în fața ciudatului călugăr pe care el nu-l cunoștea, dar care, pare-se, îl cunoștea atît de bine pe el.

— Da — zise Gorenflot și se pregăti liniștit să audă mai bine, plecîndu-și urechea-i mare și împreunîndu-și mîinile pe burtă. Apoi, după ce îmi vei mărturisi totul, o să-mi înmînezi hîrtille și poate că Dumnezeu va îngădui să-ți iert păcatele.

— Care hîrtii ? strigă bolnavul, cu o voce atît de puternică și de viguroasă ca și cum ar fi fost sănătos tun.

— Hîrtille pe care acel pretins preot ți le-a adus de la Avignon.

— Și cine ți-a spus dumitale că pretinsul preot mi-a adus niște hîrtii ? întrebă avocatul, scoțînd un picior de sub plapumă și pe un ton atît de răstit, încît Gorenflot, care începuse să moșăie în jilț, într-o stare de beatitudine, fu tulburat.

Călugărul socoti că sosise momentul să dovedească mai multă energie.

— Cel care mi-a spus știe ce spune — reluă el. Hai, scoate hîrtille, hîrtille, sau nu-ți iert păcatele !

— Ei, că mult îmi pasă mie de iertarea ta, ticălosule ! strigă David, sărînd din pat și înhățîndu-l de gît pe Gorenflot.

— Ce-ai înnebunit ? zbieră acesta. Frigurile te fac să aiurezi, nu vrei să te spovedești ?

Dar degetele avocatului înfipite cu putere și dibăcie în beregata călugărului îi curmară vorba, care continua să se audă ca un șuier foarte asemănător unui horcăit.

— Ba vreau să te spovedesc eu pe tine, boaită a lui Belzebut ! răcni avocatul David. Cît despre aiureala pricinuită de frigurile mele, o să vezi îndată dacă ea este în stare să mă împiedice să te strîng de gît.

Fratele Gorenflot era voinic, dar, din nefericire pentru el, se afla tocmai în momentul cînd beția acționează asupra sistemului nervos și-l paralizează, ceea ce se întîmplă de obicei în aceeași clipă în care, printr-o reacție opusă, facultățile mintale încep să se învioneze. Așa că, adunîndu-și toate puterile, el nu izbuti decît să se salte din jilț, să înșface cămașa avocatului cu amîndouă mîinile și să-l împingă cu putere departe de dînsul.

E cazul să spunem că, deșimoleșit și turmentat, fratele Gorenflot îl îmbrinci atât de zdravăn pe Nicolas David, încît acesta se rostogoli în mijlocul odăii. Avocatul se ridică furios și, făcînd un salt spre sabia pe care o zărise jupîn Bernouillet spînzurînd pe perete, în dosul hainelor, o trase din teacă și apropie vîrfurile lamei de gîtul călugărului, care, sleit de atîta caznă, se prăbușise din nou în jîlt.

— Acum e rîndul tău să te spovedești — îi ceru el, cu o voce surdă — sau, de nu, te omor !

Gorenflot, pe de-a-ntregul trezit din pricina neplăcutei atingeri a vîrfului de oțel rece, își dădu seama de gravitatea situației.

— Oh ! gemu el. Așadar, nu erai bolnav, așadar, această pretinsă agonie era doar o farsă ?

— Pare-mi-se uiți că nu trebuie să întrebi, ci să răspunzi — spuse avocatul.

— La ce să răspund ?

— La ceea ce te voi întreba eu.

— Întreabă-mă.

— Cine ești ?

— Asta se vede — răspunse călugărul.

— Asta nu e un răspuns — zise avocatul, apăsînd sabia ceva mai tare.

— Ei, la dracu, fii mai atent ! Dacă mă omori înainte de a-ți răspunde, n-ai să știi absolut nimic.

— Ai dreptate. Numele ?

— Fratele Gorenflot.

— Ești într-adevăr călugăr ?

— Cum, într-adevăr ? Cred și eu.

— De ce te găsești la Lyon ?

— Pentru că sînt exilat.

— Cine te-a îndrumat la hanul ăsta ?

— Întîmplarea.

— De cîte zile ești aici ?

— De șaisprezece zile.

— De ce mă spionai ?

— Nu te spionam.

— Atunci de unde ai știut că am primit niște hîrtii ?

— Pentru că mi s-a spus.

— Cine ți-a spus ?

— Cel care m-a trimis la dumneata.
— Cine te-a trimis la mine ?
— Iată ce nu pot să spun.
— Și iată că îmi vei spune totuși.
— Aoleu, aoleu ! țipă călugărul. Dumnezeule, -chem, strig...

— Și eu te ucid.

Călugărul scoase un urlet : o picătură de singe se ivi în vârful sabiei avocatului.

— Cum îl cheamă ? întrebă acesta .

— Ah, pe legea mea, n-am încotro ! oftă călugărul. Am rezistat cît am putut.

— Da, onoarea ta e salvată. Cel ce te-a trimis la mine... ?

— Este...

Gorenflot mai șovăi o clipă : îi venea greu să-și trădeze prietenul.

— Spune odată ! zbieră avocatul, bătînd din -picior.

— Pe legea mea, n-am încotro ! Chicot m-a trimis.

— Bufonul regelui ?

— El însuși !

— Și unde este ?

— Iată-mă-s ! se auzi o voce.

Și Chicot, la rîndul lui, apăru în prag, palid, grav și cu spada în mînă.

XXXII

CUM CHICOT, DUPĂ CE FĂCUSE O GAURĂ CU UN BURGHIU, FĂCU ALTA CU SABIA

Recunoscîndu-l pe cel care îl știa vrăjmașul său de moarte, avocatul Nicolas David nu se putu împiedica să nu tresară de spaimă. Gorenflot profită de această tresărire pentru a se smuci într-o parte și a frînge astfel linia absolut dreaptă care pleca din vârful săbiei avocatului către grumazul lui.

— Ajutor, dragă prietene ! se tîngui el. Ajutor, ajutor, sări că mă spintecă !

— Ah, ah, dragă domnule David — glăsui Chicot — aşadar, dumneata eşti, da ?

— Da, da, fără îndoială eu sînt — bolborosi David.

— Încîntat să vă întîlnesc — reluă gasconul. Apoi, întorcîndu-se către călugăr : Bunul meu Gorenflot, prezenţa dumitale aici, ca preot, era foarte trebuitoare adineauri, cînd toată lumea credea că domnul e pe moarte, dar acum cînd domnul se află în cea mai deplină sănătate, nu mai are nevoie de duhovnic ; aşa că o să aibă de-a face cu un gentilom.

David încercă să rînjească dispreţuitor.

— Da, cu un gentilom — continuă Chicot — care o să vă silească să constataţi că e dintre cei mai de soi. Dragul meu Gorenflot — zise el, adresîndu-i-se călugărului — fă-mi plăcerea şi aşază-te de pază în capul scării, împiedicînd pe oricine s-ar ivi să mă tulbure cumva în scurta convorbire pe care o voi avea cu domnul.

Gorenflot nici nu dorea altceva, decît să se afle cît mai departe de Nicolas David. Aşa că străbătu drumul pe care trebuia să-l parcurgă, făcînd un ocol cît mai mare, lipindu-se cît putu mai bine de pereţi, apoi, odată ajuns la uşă, ţîşni afară, cîntărind mai puţin cu o sută de livre¹ decît cînd intrase.

Chicot închise uşa în urma lui şi trase, cu acelaşi sînge rece, zăvorul. În prima clipă, David urmărise aceste pregătiri cu o uluială ce rezulta din neprevăzutul situaţiei, dar numaidecît, bizuindu-se pe dibăcia lui binecunoscută în mînuirea armelor şi pe faptul că, la urma urmelor, era singur cu Chicot, îşi recăpătă calmul, iar cînd gasconul se întoarse, după ce închisese uşa, îl găsi rezemat de căpătiul patului, cu sabia în mînă şi cu zîmbetul pe buze.

— Îmbracă-te, domnule — spuse Chicot — îţi voi da timp şi mă voi arăta îngăduitor, căci nu vreau să am nici un avantaj asupra dumitale. Ştiu că eşti un spadasin curajos şi că minuiieşti sabia ca însuşi Leclerc, dar asta mi-e perfect egal.

David începu să rîdă.

— Gluma e bună ! spuse el.

¹ Aproximativ 50 de kilograme.

— Da — răspunse Chicot — cel puțin mie mi se pare bună pentru că am făcut-o eu, iar dumitale, care ești om de gust, o să ți se pară și mai bună peste câteva clipe. Știi ce cauți în această cameră, jupîn Nicolae ?

— Restul loviturilor de curea cu care ți-am rămas dator în numele ducelui de Mayenne, în ziua când ai sărit atât de sprintenel pe fereastră.

— Nu, domnule. Cunosc numărul lor și le voi restitui aceluia care ți-a poruncit să mi le dai, n-avea nici o grijă. Acum am venit să caut o oarecare genealogie cu care domnul Pierre de Gondy, fără să știe ce aduce, a venit de la Avignon și, fără să știe ce înmânează, ți-a dat-o dumitale adineauri.

David deveni galben ca ceara.

— Ce genealogie ? întrebă el.

— A domnilor de Guise, care coboară în linie dreaptă, după cum bine știi, tocmai din stirpea lui Carol cel Mare.

— Aha ! exclamă David. Așadar, ești un spion, domnule ; eu te credeam numai bufon.

— Scumpe domnule David, în această împrejurare, cu voia dumitale, voi fi și una, și alta : spion, pentru a te trimite la spînzurătoare, și bufon, pentru a rîde.

— Eu să fiu spînzurat ?

— Da, domnule, scurt și cuprinzător. Sper că n-ai pretenția să fii decapitat ; decapitarea este rezervată numai gentilomilor.

— Și cum o să procedezi în acest scop ?

— Vai ! Foarte simplu : voi povesti adevărul, atîta tot. Trebuie să-ți spun, scumpe domnule David, că am asistat luna trecută la acel mic conciliabul ținut în mînăstirea Sainte-Geneviève, între altelele lor serenissime domnii de Guise și doamna de Montpensier.

— Dumneata ?

— Da, mă aflu în confesionalul din fața celui în care stătea dumneata însuși. Ce loc incomod, nu-i așa ? Cu atât mai mult în ceea ce mă privește, căci, pentru a ieși, am fost silit să aștept pînă s-a isprăvit întreaga reprezentație, care a durat mult al dracului. Așa că am ascultat cuvîntarea domnului de Monsoreau, pe a lui La Hurière și cuvîntarea unui călugăr al cărui nume l-am uitat, dar care mi s-a părut foarte convingătoare. Cunosc afacerea încoronării

domnului duce de Anjou, care a fost mai puțin veselă. În schimb, comedioara finală mi s-a părut hazlie : se juca „Genealogia domnilor de Lorena revăzută, adăugită și corectată de maestrul Nicolas David“. O piesă nespus de glumeață, căreia nu-i mai lipsea decât viza sanctității sale papa.

— Aha, cunoști genealogia ? întrebă David, abia putindu-se stăpîni și mușcîndu-și buzele de furie.

— Da — zise Chicot — și am găsit-o grozav de ingenioasă, mai ales cu privire la legea salică. Numai că e o mare nenorocire să fii atît de inteligent : poți să ajungi la spînzurătoare. Așa că, simțindu-mă cuprins de un duios interes pentru un om atît de ingenios, mi-am zis : „Cum să-l las pradă călăului pe acest viteaz domn David, un spadasin atît de dibaci, un avocat de prima mîină, în sfîrșit, unul din bunii mei prieteni, și asta cînd, dimpotrivă, pot nu numai să-l salvez de ștreang, dar să-i croiesc o soartă fericită acestui avocat de valoare, acestui excelent maestru, acestui bun amic, primul om care, măsurîndu-mi spinarea, mi-a dat prilejul să-mi măsoar inima. Nu, așa ceva nu se va întîmpla, ferit-a sfîntul !“ Atunci, auzindu-vă vorbind de o călătorie, am luat hotărîrea, deoarece nimic nu mă reținea la Paris, să vă însoțesc, firește, călătorind în urma dumneavoastră. Ați ieșit prin poarta Bordelle, nu-i așa ? Vă pîndeam, dumneavoastră nu m-ați văzut și nici nu e de mirare : eram bine ascuns ; din acea clipă v-am urmărit cînd pierzîndu-vă din vedere, cînd ajungîndu-vă din urmă, dar, vă asigur, dîndu-mi toată osteneala ; în sfîrșit, iată-ne ajunși la Lyon ; spun iată-ne, deoarece, la o oră după dumneavoastră, eram găzduit în același han ; și nu numai în același han, dar chiar în camera alăturată, într-asta de aici, care nu e despărțită de a dumneavoastră decît printr-un simplu perete de lemn ; cred că vă dați seama că nu venisem de la Paris la Lyon, fără a vă slăbi o clipă din ochi, ca să vă pierd din vedere aici. Nu, am făcut o mică gaură în perete, datorită căreia aveam putința să vă urmăresc oricît îmi poftea inima și, vă mărturisesc, îmi satisfăceam această plăcere de mai multe ori pe zi. În sfîrșit, ați căzut bolnav ; hangiul voia să vă zvîrle pe ușă afară, iar dumneavoastră aveți întîlnire cu domnul de Gondy la „Lebăda Crucii“ ; v-ați temut că în altă parte n-o să vă găsească sau că, cel puțin, n-o să vă găsească destul de repede. Așa că boala era un mijloc

de a rămîne aici, deci eu n-am fost tras pe sfoară decît pe jumătate ; cu toate acestea, cum se putea, la urma urmei, să fiți într-adevăr bolnav, deoarece muritori sîntem cu toții — adevăr de care voi încerca să vă și conving în cîteva clipe — v-am trimis un vrednic călugăr, pe prietenul și tovarășul meu de drum, spre a vă face să vă gîndiți la căință, spre a vă readuce pe calea cea bună ; degeaba însă, căci, păcătos înrăit cum sînteți, ați vrut să-i străpungeți beregata cu sabia, uitînd de cuvîntul evangheliei : „Cel ce scoate sabia de sabie va pieri“. Ei, atunci, scumpe domnule David, am venit eu și v-am spus : „Uite, sîntem vechi cunoștințe, vechi prieteni : hai să punem lucrurile la punct între noi !“ Deci spuneți-mi, acum cînd știți clar ce și cum, tot nu vreți să lămurim lucrurile ?

— În ce fel ?

— În felul în care ele s-ar fi aranjat de la sine dacă ați fi fost cu adevărat bolnav, dacă prietenul meu Gorenflot v-ar fi spovedit și dacă i-ați fi înmînat hîrtille pe care vi le cerea. Atunci eu v-aș fi iertat, ba chiar aș fi rostit din toată inima o rugăciune pentru dumneavoastră. Ei bine, în ceea ce mă privește, nu voi fi mai neîndurător față de omul viu decît față de cel mort. Iată ce mai am a vă spune : domnule David, sînteți un om plin de daruri : scrima, călăria, procesele, meșteșugul de a aduna pungi doldora lăsate să cadă în buzunare fără fund, aveți tot ce vreți. Ar fi păcat ca un om ca dumneavoastră să dispară deodată de pe lumea asta, unde este sortit să facă o strălucită carieră. Ei bine, dragă domnule David, lăsați-vă de conspirații, aveți încredere în mine, despărțiți-vă de domnii de Guise, încredințați-mi hîrtille și, pe onoarea mea de gentilom, vă voi împăca cu regele.

— Iar dacă, dimpotrivă, nu vi le dau ? întrebă Nicolas David.

— Ah, dacă nu mi le dați, e altceva. Pe onoarea mea de gentilom că vă ucid ! Tot atît de hazliu vi se pare, dragă domnule David ?

— Din ce în ce mai hazliu — răspunse avocatul, mîngîindu-și spada.

— Dacă însă mi le dați — continuă Chicot — totul va fi uitat. Poate că nu mă credeți, scumpe domnule David, pentru că sînteți un om rău și vă închipuiți că ura îmi macină

inima ca rugina fierul. Este adevărat că vă urăsc, dar și mai mult îl urăsc pe domnul de Mayenne ; ajutați-mă să-l pedepsesc pe domnul de Mayenne și eu vă salvez. Și-apoi, vreți să vă mai spun încă ceva, ceva de necrezut pentru dumneavoastră, care nu vă iubiți decât pe dumneavoastră înșivă ? Ei bine, eu îl iubesc pe rege, așa prostănac, stricat și degenerat cum este, pe regele care mi-a dat adăpost și protecție împotriva casapului de Mayenne, care atacă noaptea, în fruntea a cincisprezece bandiți, un gentilom singur în Piața Livrului. Știți despre cine vorbesc, nu ? Despre sărmanul Saint-Mégrin. Nu erați și dumneavoastră printre călăii săi ? Nu ? Cu atât mai bine, adineauri eram înclinat să-o cred, acum o cred de-a binelea. Ei bine, eu vreau ca regele Henric să domnească în pace, și asta nu se poate cu oameni ca Mayenne și cu genealogiile lui Nicolas David. Înminați-mi genealogia și, pe cuvântul meu de gentilom, nici nu vă pomenesc numele, ba vă și recompensez.

De-a lungul acestei lungi expuneri de idei — pe care anume o prelungise atâtă — Chicot nu-l slăbise din ochi pe David, ca un om inteligent și hotărît ce era. Dar nici măcar o dată, în tot timpul acestei examinări, nu văzu îmblinzindu-se sclipirea de oțel care dilata ochiul de fiară al avocatului, nici un gând pașnic nu lumină trăsăturile întunecate ale acestuia și nici o tresărire a inimii nu slăbi mâna lui crispată pe sabie.

— Bine — încheie Chicot — bag seamă că tot ce ți-am spus e de-a surda și că nu mă crezi ; dar îmi rămîne un mijloc de a te pedepsi, în primul rînd pentru răul pe care mi l-ai făcut odinioară, apoi pentru a scăpa lumea de un om care nu mai crede nici în cinste, nici în omenie. Am să te trimit la spînzurătoare. Adio, domnule David.

Și cu vorbele acestea Chicot se retrase de-a-ndărătelea către ușă, fără a-l pierde din ochi pe avocat.

Avocatul făcu un salt înainte, strigîndu-i :

— Și cum, crezi c-o să te las să ieși de aici ? Nici gînd, draguță iscoadă, nici gînd, prietene Chicot ! Cînd cineva cunoaște secrete ca cel al genealogiei, moare ! Cînd cineva îl amenință pe Nicolas David, moare ! Cînd cineva pătrunde aici așa cum ai pătruns tu, moare !

— Atunci mă simt împăcat — răspunse Chicot, la fel de stăpîn pe sine. Nu stăteam la îndoială decât pentru faptul

că eram sigur că o să te ucid. Făcînd exerciții cu mine, Crillon m-a învățat, sînt două luni de atunci, o lovitură specială, una singură, dar ea va fi de ajuns, pe onoarea mea. Haide, dă-mi hîrțile — adăugă el cu o voce fioroasă — sau te ucid ! Și îți voi spune și cum : am să-ți străpung beregata exact în locul unde voiai tu să-l înjunghii pe amicul meu Gorenflot.

Nici nu termină bine Chicot, că David, cu un hohot de rîs sălbatic, se și repezi asupra lui ; gasconul îl primi cu sabia în gardă. Cei doi adversari erau aproape de aceeași statură, însă veșmintele lui Chicot nu lăsau să se vadă cît era de zvelt, în timp ce absolut nimic nu ascundea silueta înaltă, subțire și mlădie a avocatului. Părea un șarpe, așa cum stătea cu brațul ridicat deasupra capului, cu sabia-i vioaie ce se agita ca o limbă despicată ; dar, după cum îl prevenise Chicot, avocatul avea de-a face cu un adversar cu care nu era de glumit ; făcînd exerciții de scrimă aproape în fiecare zi cu regele, Chicot devenise unul din cei mai iscusiți spadasi ai regatului ; lucru de care Nicolas David putu să-și dea seama, izbindu-se într-una de sabia adversarului, oricum ar fi încercat să-l atace.

Avocatul făcu un pas îndărăt.

— Aha — zise Chicot — ai început să pricepi, nu-i așa ? Ei bine, îți mai spun o dată : hîrțile !

În loc de orice răspuns, David se azvîrli din nou asupra gasconului, și din nou se înfruntară, mai multă vreme și cu mai multă îndîrjire decît prima oară, cu toate că Chicot se mulțumea să pareze și încă nu dăduse nici o lovitură. Această a doua ciocnire se sfîrși, ca și cea dintîi, cu un alt pas înapoi al avocatului.

— Aha ! exclamă Chicot. Acum e rîndul meu !

Și făcu un pas înainte, în care timp Nicolas David mînuie primejdios spada ca să-l oprească. Chicot pară însă din mers, imobiliză sabia adversarului, apoi îl atinse fulgerător chiar în locul pe care i-l făgăduise dinainte : el îi înfipse jumătate de sabie în beregată.

David nu răspunse, ci se prăbuși numaidecît la picioarele lui Chicot, scuișind sînge. La rîndul său, Chicot se retrase un pas : chiar rănit de moarte, șarpele poate să se mai înalțe

o dată și să muște. Dar David, printr-o mișcare firească, încercă să se tîrîie spre pat spre a încerca parcă să-și apere taina.

— A, te credeam șiret — zise Chicot — și cînd colîți ești prost ca un călăreț neamț. Habar n-aveam unde ții ascunse hîrtille, și iată că-mi arăți chiar tu.

Și în timp ce David se zvîrcolea în spasmele agoniei, Chicot alergă la pat, ridică salteaua și găsi sub căpătîi un mic sul de pergament, pe care David, nebănuind catastrofa ce-l amenința, nu se gîndise să-l dosească mai bine. Chiar în clipa cînd îl desfăcu pentru a se încredința că este cu adevărat documentul rîvnit, David se mai ridică o dată, turbînd de furie, dar căzu numaidecît la pămînt și își dădu ultima suflare.

Chicot parcursese mai întîi, cu ochi strălucitori de bucurie și de orgoliu, pergamentul adus din Avignon de către Pierre de Gondy.

Împuternicitul papei, fidel politicii suveranului pontif încă de la urcarea acestuia pe tron, scrisese în partea de jos :

Fiat ut voluit Deus : Deus jura hominum fecit ¹.

— Iată — mormăi Chicot — un papă care tratează destul de prost pe regele preacredincios.

Și îndoi cu grijă pergamentul, vîrîndu-l în cel mai ascuns dintre buzunarele hainei, adică în cel lipit chiar de piept. Apoi ridică de jos trupul avocatului, care murise fără a pierde mult sînge — răni de felul acesta produc hemoragii interne — îl așeză în pat, cu fața întoarsă la perete și, deschizînd ușa, îl strigă pe Gorenflot.

Gorenflot intră.

— Ce palid ești ! se miră călugărul.

— Da — zise Chicot — ultimele clipe ale acestui biet om m-au mișcat.

— Cum ? A murit ? întrebă Gorenflot.

— Nu încapе nici o îndoială — răspunse Chicot.

— Părea atît de sănătos adineauri.

¹ **Facă-se voia Domnului** : Dumnezeu face judecată oamenilor (în limba latină în text).

— Prea sănătos. Dar a vrut să mănînce ceva greu de digerat și, asemenea lui Anacreon, i-a rămas bucata în gît și a murit.

— Oh ! Oh ! glăsui Gorenflot. Ticălosul, voia să mă gîtuie, pe mine, un om al bisericii ! Uite că asta i-a purtat nenoroc !

— Iartă-l, prietene, ca un bun creștin ce ești.

— Îl iert — zise Gorenflot — cu toate că m-a speriat grozav.

— Dar asta nu-i de ajuns — adăugă gasconul. Se cade să aprinzi lumînări și să mormăi cîteva rugăciuni la căpă-tiul lui.

— Păi de ce ?

Asta era veșnica întrebare a lui Gorenflot, vă aduceți aminte.

— Cum de ce ? Ca să nu fi luat și dus la închisoare ca un ucigaș.

— Eu ? ! Ucigașul acestui om ? ! Haida-de ! Cînd el voia să mă strîngă pe mine de gît...

— Doamne, e adevărat. Însă cum n-a reușit s-o facă, furia i-a pus sîngele în mișcare, o vîină i s-o fi rupt pe undeva prin piept, și gata, adio viață ! Așadar, vezi bine, Gorenflot, că pînă la urmă dumneata ești pricina morții lui. Căuză inocentă, e adevărat, dar ce însemnătate are ? Pînă cînd nevinovăția dumatăle să fie dovedită, ți s-ar putea face felul.

— Cred că ai dreptate, domnule Chicot — gîngăvi călugărul.

— Cu atît mai multă dreptate, cu cît în acest pașnic oraș Lyon se află un procuror cam afurisit.

— Isuse ! murmură călugărul.

— Fă deci ce ți-am spus, fîrtate.

— Ce trebuie să fac ?

— Așază-te aici, rostește cu evlavie toate rugăciunile pe care le știi și chiar pe cele pe care nu le știi, iar cînd s-o întuneca și o să rămîi singur, părăsește hanul fără zăbavă, dar și fără grabă. Cunoști potcovăria din colț ?

— Ba bine că nu, acolo m-am pricopsit aseară cu semnul ăsta — zise Gorenflot, arătîndu-și ochiul învinețit.

— Înduioșătoare amintire ! Ei bine, voi avea grijă să-ți poți găsi calul acolo, auzi ? Vei încăleca fără să dai lămuriri nimănui, apoi, oricît de puțin te îndeamnă inima, cunoști drumul spre Paris. La Villeneuve-le-Roi vinzi calul și ți-l iei pe Panurge.

— Ah, drăguțul de Panurge, ai dreptate, voi fi fericit să-l revăd, mi-e foarte drag. Dar pînă atunci — adăugă el cu un ton jalnic — din ce-o să trăiesc ?

— Cînd dau, dau — zise Chicot — și nu-mi las prietenii să cerșească, așa cum se întîmplă, la minăstirea Sainte-Genève : ține !

Și gasconul scoase din buzunar un pumn de bani pe care-i depuse în mîna încăpătoare a călugărului.

— Ce om darnic ! exclamă Gorenflot, înduioșat pînă la lacrimi. Lasă-mă să rămîn cu dumneata la Lyon. Îmi place destul de mult aici ; e a doua capitală a regatului, și pe urmă, Lyonul este un oraș foarte primitor.

— Înțelege odată, nătărăule, că nici eu nu rămîn aici, plec, ba încă atît de repede, că nici nu te sfătuiesc să mă urmezi.

— Facă-se voia dumitale, domnule Chicot ! oftă Gorenflot, resemnat.

— Ei, bravo ! Așa-mi placi, cumetre !

Și după ce îl așeză pe călugăr la căpățiiul patului, el coborî la hangiu și îl luă deoparte.

— Jupîne Bernouillet — zise — fără ca dumneata să bănuiești, o întîmplare neobișnuită s-a petrecut în hanul dumitale.

— Aoleu ! răspunse hangiu, holbînd ochii. Ce întîmplare ?

— Regalistul ăsta îndrăcit care disprețuia religia și cîrtea împotriva-i, acest îndirjit apărător al hughenotilor...

— Ei bine ?

— Ei bine, a primit azi-dimineață vizita unui sol de la Roma.

— Știu asta, doar v-am spus-o chiar eu.

— Ei bine, preasfîntul nostru părinte papa, care împarte dreptatea lumească pe acest pămînt, sfîntul nostru părinte papa l-a trimis de-a dreptul la conspirator ; numai că, după toate presupunerile, conspiratorul nu bănuia de loc în ce scop.

— Și în ce scop să-l fi trimis ?

— Urcă-te în camera mușterii dimitale, jupine Bernouillet, ridică oleacă pătura, uită-te la gîtul lui și o să afli.

— Aoleu, mă înspăimîntați.

— Nu-ți spun mai mult. Acest act de dreptate s-a săvîrșit în casa dimitale, jupine Bernouillet. E o mare cinste pe care ți-o face papa.

Apoi Chicot strecură zece scuzi de aur în mîna hangiului și merse la grajd de unde scoase cei doi cai. Între timp, hangiul urcase scările mai ușor ca o păsărică și intrase în camera lui Nicolas David. Îl găsi acolo pe Gorenflot, rugîndu-se. Atunci el se apropie de pat și, după sfatul primit, ridică pătura : văzu rana chiar la locul indicat, care încă mai era roșie, dar trupul avocatului se răcise.

— Așa pier dușmanii sfintei religii ! zise el, schițînd un semn către Gorenflot.

— Amin ! răspunse călugărul.

Aceste întîmplări se petreceau aproape în același timp în care Bussy o readucea pe Diane de Méridor și o lăsa în brațele bătrînului său părinte, baronul, care o credea moartă.

XXXIII

CUM DUCELE DE ANJOU AFLĂ CĂ DIANE DE MÉRIDOR N-A MURIT

Între timp sosiseră cele din urmă zile ale lui aprilie.

Marea catedrală din Chartres era îmbrăcată în alb, iar pe pilaștri, jerbe de verdeață (căci se înțelege de la sine că, în anotimpul în care ne aflăm, verdeața era încă o raritate), așadar, pe pilaștri, jerbe de verdeață înlocuiau florile care lipseau.

Regele, desculț, așa cum venise de la poarta orașului, sta în picioare în mijlocul bisericii și se uita din cînd în cînd să vadă dacă toți curtenii și toți prietenii lui sosiseră, după cum era rînduit. Unii însă, cu picioarele zdrelite de pietri-

șul străzii, se încălțaseră, alții, flămânzi sau osteniți, se odihneau ori mîncau pe la vreun han din drum, unde se furișaseră într-ascuns, și numai un mic număr dintre ei avusese curajul să rămînă în biserică, pe lespezile umede, cu picioarele goale, sub straiele lor lungi de penitenți.

Ceremonia religioasă, care avea drept scop să dea un moștenitor coroanei Franței, se afla în plină desfășurare : cele două cămăși ale Maicii Domnului, a căror mănoasă virtute, avînd în vedere sumedeniile de minuni săvîrșite, nu putea fi pusă la îndoială, fuseseră scoase din raclele lor de aur, și poporul, venit grămadă la această solemnitate, se înclină sub scînteierea razelor ce țîșniră din tabernacole cînd cele două veșminte ieșiră la iveală.

În acel moment, în mijlocul tăcerii generale, Henric al III-lea auzi un zgomot ciudat, un zgomot care aducea cu un hohot de rîs înăbușit și, din obișnuință, se uită dacă Chicot nu se afla cumva pe acolo, căci i se părea că numai Chicot ar fi putut avea îndrăzneala de a rîde într-o clipă ca aceasta.

Totuși nu Chicot era cel ce rîsesse la vederea celor două cămăși sfinte, căci Chicot, vai ! lipsea, ceea ce îl mîhnea foarte pe rege, care, după cum ne amintim, pe drumul spre Fontainebleau îl pierduse din vedere la un moment dat și de atunci nu mai auzise vorbindu-se de el. Cel ce rîsesse era un cavaler pe care calul, tot numai spume, îl adusese pînă la porțile catedralei și care, cu hainele și cizmele pline de noroi, își croise drum prin mijlocul curtenilor îmbrăcați în straie de penitenți sau cu cîte un sac în cap, dar toți cu picioarele goale.

Văzînd că regele se întoarce spre el, cavalerul rămase dîrz în picioare, într-o ținută respectuoasă, căci era om de curte, ceea ce reieșea mai mult din înfățișarea lui decît din eleganța straielor ce purta. Henric, nemulțumit de a-l vedea pe cavalerul întîrziat făcînd atîta zgomot și deosebindu-se, prin felul cum era îmbrăcat în chip atît de necuviincios, de veșmîntul monahal cerut în ziua aceea, îi aruncă o privire muștrătoare și plină de ciudă.

Noul venit păru că nu bagă de seamă și, călcînd peste cîteva lespezi pe care erau săpate efigii de episcopi, făcu să i se audă scîrțîitul încălțărilor croite după ultima modă ; el se duse și îngenunche lîngă scaunul de catifea al dom-

nului duce de Anjou, care, mai curînd cufundat în gînduri decît în rugăciune, nu dădea nici cea mai mică atenție celor ce se petreceau în jurul său. Cu toate acestea, simțind că se apropie cineva, el se întoarse brusc și strigă cu jumătate de glas :

— Bussy !

— Bună dimineața, monseniore — răspunse gentilomul, ca și cînd l-ar fi părăsit pe duce abia în ajun și nimic mai de seamă nu s-ar fi întîmplat din clipa aceea.

— Ia spunc, ai turbat ? întrebă prințul.

— De ce, monseniore ?

— Păi ce te-a apucat să pleci de unde te găseai, ca să vii la Chartres, să vezi cămașile Maicii Domnului ?

— Monseniore, am venit deoarece trebuie să vă vorbesc de îndată.

— Pentru ce nu te-ai grăbit să sosești mai devreme ?

— Probabil că nu mi-a fost cu putință.

— Dar ce s-a petrecut în timpul celor aproape trei săptămîni de cînd ai dispărut ?

— Tocmai despre asta vreau să vă vorbesc.

— Bine ! Totuși va trebui să aștepti pînă vom ieși din biserică.

— Din păcate n-am încotro și tocmai asta mă supără.

— Ssst ! Nu mai e mult, ai răbdare și o să ne întoarcem împreună la mine acasă.

— Este absolut necesar, monseniore.

Într-adevăr, regele tocmai își petrecuse, peste cămașa lui de pînză fină, cămașa destul de grosolană a Maicii Domnului, iar regina, cu ajutorul doamnelor ei, se căznea să facă la fel. Apoi regele îngenunche, iar regina de asemenea ; amîndoi rămaseră o clipă sub un mare și întins vâl de cununie, rugîndu-se din adîncul inimii, în vreme ce fiecare dintre cei de față, spre a-i face regelui pe plac, se lovea cu fruntea de pămînt. Pe urmă, regele se ridică în picioare, își lepădă cămașa sfîntă, salută pe arhiepiscop, o salută pe regină și se îndreaptă înspre porțile catedralei. Dar în drum se opri : îl zărise pe Bussy.

— Ah, domnule — spuse el — mi se pare că smerenia noastră nu este pe placul dumitale, din moment ce nu te poți îndura să părăsești mătășurile și aurul, în vreme ce regele dumitale poartă veșminte de aba și pînză.

— Sire — răspunse Bussy cu demnitate, dar pâlind de nerăbdare la auzul observației făcute — nimeni nu este mai credincios maiestății voastre decît mine, chiar printre aceia purtînd rasa cea mai umilă și avînd picioarele zdrelite pînă la sînge ; dar sosesc dintr-o călătorie lungă și obositoare și n-am aflat decît azi-dimineață de plecarea maiestății voastre la Chartres. Am făcut deci douăzeci și două de leghe în cinci ore, sire, pentru a mă alătura la timp maiestății voastre. Iată pentru ce n-am avut timp să-mi schimb veșmintele, lucru pe care maiestatea sa nici n-ar fi avut prilejul să-l observe dacă, în loc să vin să-mi unesc umilele rugăciuni cu ale sale, aș fi rămas la Paris.

Regele păru destul de mulțumit de explicația primită, dar, uitîndu-se spre prietenii săi, dintre care unii ridicaseră din umeri la auzul cuvintelor lui Bussy, se temu să nu-i jignească cumva, purtîndu-se frumos cu gentilomul fratelui său ; de aceea păși mai departe, fără un cuvînt. Bussy îl lăsă pe rege să treacă și nici nu clipi.

— Ei bine, n-ai văzut nimic ? întrebă ducele.

— Ce anume ?

— Că Schomberg, Quélus și Maugiron au ridicat din umeri la auzul scuzei tale.

— Ba da, monseniore, am văzut destul de bine — replică Bussy, foarte liniștit.

— Și ?

— Și credeți c-o să m-apuc să-mi sfîrtec semenii aici, în biserică ? Sînt prea bun creștin, ca să fac una ca asta.

— A, foarte bine — spuse ducele de Anjou, mirat — am crezut că n-ai văzut ori că n-ai vrut să vezi.

Bussy ridică din umeri la rîndul său și, ieșind din biserică, îl luă pe prinț deoparte ;

— Mergem la dumneavoastră acasă, nu-i așa, monseniore ?

— Numaidecît, căci pesemne ai multe lucruri să-mi spui.

— Da, monseniore, multe lucruri, și sînt sigur că nici nu le bănuieți.

Ducele îl privi pe cavalier cu uimire.

— Chiar așa ! spuse Bussy.

— Ei bine, lasă-mă numai să-l salut pe rege și sînt al tău.

Ducele se duse să-și ia bun-rămas de la fratele său, care, prin grația cu totul deosebită a Maicii Domnului, era înclinat fără îndoială spre bunăvoință, astfel că-i îngădui ducelui de Anjou să se întoarcă la Paris oricând va dori. După care, în mare grabă, prințul plecă împreună cu Bussy ; ajungînd la palatul care-i fusese dat drept locuință, se încuie cu el într-una din camere, spunîndu-i :

— Acum, prietene, stai jos și povestește-mi ce ți s-a întîmplat. Știi că te-am crezut mort ?

— Cred și eu, monseniore.

— Află că întreaga curte s-a îmbrăcat în haine albe, de bucurie că ai dispărut, și multe piepturi au răsuflet ușurate pentru prima oară de cînd ții o sabie în mînă ! Dar nu-i vorba de asta. M-ai părăsit, ca să te pui în urmărirea unei frumoase necunoscute, nu-i așa ? Cine este această femeie și la ce trebuie să m-aștept ?

— Monseniore, veți culege ceea ce ați semănat, adică multă rușine !

— Ce-ai spus ? întrebă ducele, mirat mai mult de aceste ciudate cuvinte decît de tonul necuviincios al lui Bussy.

— Monseniore, veți culege ceea ce ați semănat, adică sy. Deci este zadarnic să repet.

— Explică-te, domnule, și lasă pe seama lui Chicot ghicitorile și anagramele.

— O, nimic mai simplu, monseniore, și am să mă mulțumesc să fac apel la memoria dumneavoastră.

— Dar cine este această femeie ?

— Credeam că monseniorul a recunoscut-o.

— Așadar, ea era ? strigă ducele.

— Da, monseniore.

— Ai văzut-o ?

— Da.

— Ți-a vorbit ?

— Fără îndoială, numai stafile nu vorbesc. Dar, cine știe, poate că monseniorul avea dreptul s-o creadă moartă și să spera că și este moartă ?

Ducele păli și rămase zdrobit de asprimea cuvintelor celui care ar fi trebuit să fie curteanul său.

— Ei bine, da, monseniore — continuă Bussy — cu toate că ați împins spre martiriu o tînără fată de viță nobilă, această tînără fată a scăpat de la moarte ; dar nu vă grăbiți

să răsuflați ușurat și să vă credeți absolvit de păcate, deoa-
rece, cu toate că nu și-a pierdut viața, asupra ei s-a abătut
o nenorocire mai mare decât moartea.

— Ce este, ce i s-a întâmplat ? întrebă ducele, tremurînd
din cap pînă în picioare.

— Monsenior, s-a întâmplat ca un bărbat să-i salveze
onoarea, ca un bărbat să-i salveze viața, dar a cerut să-i
fie atît de scump plătit acest serviciu, încît mai bine nu i
l-ar fi făcut.

— Vorbește odată !

— Ei bine, monsenior, domnișoara de Méridor, spre a
scăpa din brațele domnului duce de Anjou, căruia nu voia
să-i fie amantă, s-a azvîrlit în brațele unui om pe care ea
îl urăște de moarte.

— Ce spui ?

— Spun că Diane de Méridor se numește acum doamna
de Monsoreau.

La aceste cuvinte, în locul paloarei care acoperea de obi-
cei fața lui François, sîngele îi năvăli atît de sălbatic în
obraji, încît părea gata să-i țîșnească prin ochi.

— Isuse Cristoase ! strigă prințul, furios. Este adevărat ?

— Cum să nu fie din moment ce v-o spun eu ! replică
Bussy, cu aerul său trufaș.

— N-am vrut să spun asta — se corectă prințul — căci
n-am pus o clipă la îndoială cîntea ta, Bussy ; mă între-
bam numai dacă e cu putință ca unul din gentilomii mei,
un Monsoreau, să fi avut îndrăzneala de a proteja o fe-
meie căreia eu îi acordam onoarea de a o iubi.

— Și de ce nu ? întrebă Bussy.

— Ai fi făcut și tu ce a făcut el ?

— Aș fi făcut și mai mult, monsenior : v-aș fi pus în
vedere că onoarea dumneavoastră a luat o cale greșită.

— Un moment, Bussy — zise ducele, redevenind calm.
Ascultă, dragul meu, te rog să înțelegi că eu nu mă justific.

— Și greșiți, prințe, deoarece nu sînteți decît un genti-
lom ca oricare altul ori de cîte ori e vorba de onoare.

— Ei bine, tocmai de aceea te rog să fii judecătorul
domnului de Monsoreau.

— Eu ?

— Da, dumneata, și să-mi spui dacă nu e un trădător,
trădător față de mine ?

— Față de dumneavoastră ?
— Față de mine, ale cărui planuri el le cunoștea.
— Și planurile alteței voastre erau... ?
— Să mă fac iubit de Diane, fără îndoială !
— Să vă faceți iubit ?
— Da, dar în nici un caz întrebuintînd violența.
— Acestea erau planurile dumneavoastră, monseniore ?
întrebă Bussy, cu un suris ironic.

— Fără îndoială, și nu am renunțat la ele pînă în ultimul moment, cu toate că domnul de Monsoreau s-a împotrivit cu toată logica de care era capabil.

— Monseniore, monseniore, ce tot spuneți ? Acest om v-a împins pe dumneavoastră s-o necinstiți pe Diane ?

— Da.

— Prin sfaturile lui ?

— Prin scrisorile lui. Vrei să vezi una dintre ele ?

— Ah ! strigă Bussy. Dacă aș putea crede !

— Așteaptă o secundă și vei vedea. Și ducele se repezi în cabinetul său, deschise o casetă păzită clipă de clipă de un paj și scoase de acolo o hîrtie pe care i-o întinse lui Bussy. Citește — spuse el — de vreme ce te îndoiești de cuvîntul prințului tău.

Bussy luă biletul cu o mină tremurînd de îndoială și citi :

„Monseniore,

Alteța voastră să fie liniștită ; răpirea se va realiza fără riscuri, căci tînăra persoană pleacă astă-seară spre a petrece opt zile la o mătușă a sa care locuiește la castelul Lude. Iau totul asupra-mi, iar dumneavoastră n-aveți nevoie să vă bateți capul cu nimic. Cît despre scrupulele domnișoarei, credeți-mă că se vor spulbera de îndată ce se va găsi în prezența alteței voastre. În așteptare, acționez... și astă-seară... ea va fi la castelul Beaugé.

Al alteței voastre, prearespectuos servitor,

Bryant de Monsoreau“

— Ei bine, ce mai ai de zis, Bussy ? întrebă prințul, după ce gentilomul isprăvi de citit pentru a doua oară scrisoarea.

— Doar atît : că sînteți bine servit, monseniore.

— Adică, dimpotrivă, că sînt trădat.

— A, într-adevăr, uitasem urmarea.

— M-a păcălit, mizerabilul ! M-a făcut să cred în moartea unei femei...

— Pe care, în realitate, v-a furat-o. Ce-i drept, fapta e urită, dar — adăugă Bussy, cu o ironie mușcătoare — amorul domnului de Monsoreau este o scuză.

— Ah, crezi ? întrebă ducele, cu cel mai primejdios dintre surîsurile sale.

— Doamne, în chestiunea asta n-am nici o părere : dacă alteța voastră crede, cred și eu.

— Ce-ai face în locul meu ? Dar stai, mai întâi spune-mi tot ce a făcut el.

— L-a convins pe tatăl fetei că dumneavoastră erați cel care ați răpit-o, iar el și-a oferit sprijinul : s-a înfățișat la castelul Beaugé, cu o scrisoare a baronului de Méridor, în sfârșit, s-a apropiat cu o barcă de ferestrele castelului și a scăpat-o pe prizonieră, apoi, închizînd-o în casa pe care o cunoașteți, a silit-o, sperînd-o zi de zi, să-i devină soție.

— Și nu este asta o mîrșavă infamie ? strigă ducele.

— Săvîrșită la adăpostul infamiei dumneavoastră, monseniore — răspunse gentilomul, cu obișnuita-i cutezanță.

— Ah, Bussy !... Ai să vezi tu dacă știu să mă răzbun ori nu !

— Să vă răzbunați ! Haida-de, monseniore, nu veți face așa ceva.

— Cum ?

— Prinții nu se răzbună, monseniore, ei pedepsesc. Îl veți muștra pe Monsoreau pentru infamia sa și-l veți pedepsi.

— În ce fel ?

— Redînd fericirea domnișoarei de Méridor.

— Și o pot face ?

— Bineînțeles.

— Cum asta ?

— Redîndu-i libertatea.

— Adică ? Explică-te !

— Nimic mai simplu : căsătoria a fost făcută cu sila, deci căsătoria e nulă.

— Ai dreptate.

— Faceți să se anuleze căsătoria și veți proceda, monseniore, ca un gentilom vrednic de acest nume și ca un nobil prinț.

— Ah, ah — sesiză prințul, bănuitor — cîtă pasiune ! Afacerea asta te interesează mult, Bussy ?

— Pe mine, cîtuși de puțin. Ceea ce mă interesează, monseniore, este să nu se spună că Louis de Clermont, conte de Bussy, servește un prinț viclean și un om lipsit de onoare.

— Ei bine, vei vedea ! Dar cum să anulăm căsătoria ?

— Nimic mai ușor : ajutîndu-l pe tatăl fetei să acționeze.

— Pe baronul de Méridor ?

— Da.

— Dar e departe, tocmai în Anjou.

— Este aici, monseniore, adică la Paris.

— La tine ?

— Nu, lingă fiica lui. Spuneți-i, monseniore, că poate conta pe dumneavoastră, că, în loc să vadă în alteța voastră ceea ce a văzut pînă acum, adică un dușman, trebuie să vadă un protector ; iar el, care vă blestemă, vă va adora de aci înainte ca pe binefăcătorul său.

— E un senior puternic în ținutul lui — zise ducele — și toți spun că are foarte multă înrîurire asupra întregii provincii.

— Da, monseniore, dar înainte de orice trebuie să vă amintiți că e tată, că fiica lui este nenorocită și că el este nenorocit de nenorocirea fiicei sale.

— Și cînd l-aș putea vedea ?

— De îndată ce vă întoarceți la Paris.

— Bine.

— Ne-am înțeles atunci, nu-i așa, monseniore ?

— Da.

— Pe cuvîntul dumneavoastră de gentilom ?

— Pe cuvîntul meu de prinț.

— Și cînd o să plecați ?

— Astă-seară. Mă aștepți ?

— Nu, alerg înainte.

— Du-te și fii gata.

— Al dumneavoastră cu trup și suflet, monseniore. Unde voi regăsi-o pe alteța voastră ?

— La ceremonia trezirii regelui, mîine spre prînz.

— Voi fi acolo, monseniore. Adio !

Bussy nu pierdu nici o clipă : drumul, pe care ducele îl făcu dormind în litieră și pentru care îi trebuiră cincisprezece orc, tinărul, care se întorcea la Paris cu inima plină de dragoste și de bucurie, îl străbătu în numai cinci ceasuri spre a-l alina cu o clipă mai devreme pe baron, căruia îi făgădui sprijin, și pe Diane, căreia îi aducea în dar jumătate din viața sa.

XXXIV

CUM CHICOT SE ÎNTOARSE LA LUVRU ȘI CUM FU PRIMIT DE REGELE HENRIC AL III-LEA

Totul dormea la Luvru, căci era abia ora unsprezece dimineata ; santinelele din curte păreau că pășesc în vârful picioarelor, călăreții care se pregăteau să schimbe garda mergeau la pas. Toți îl lăsau pe rege să se odihnească după oboseala pelerinajului.

Doi bărbați se înfățișară în același timp la poarta principală a Luvrului : unul, pe un cal arab nemaipomenit de focos, celălalt, pe un andaluz în spume. Amândoi se opriră în fața porții și se priviră, căci, sosind de pe două drumuri opuse, se întâlniseră abia acolo.

— Domnul de Chicot — strigă cel mai tânăr dintre ei, salutînd cu politețe — cum vă mai simțiți în dimineata asta ?

— Ah, seniorul de Bussy ! Minunat, domnule — răspunsc gasconul, cu o siguranță și o curtoazie ce lăsau să se întrevadă gentilomul, cel puțin în aceeași măsură în care, din salutul lui Bussy, se ghicea marele senior și omul deosebit de delicat ce era.

— Vreți să fiți de față la ceremonia trezirii regelui ? întreabă Bussy.

— Îmi închipui că și dumneavoastră la fel.

— Nu. Eu vin să-l salut pe monseniorul duce de Anjou.

Știți, domnule de Chicot — adăugă Bussy, zîmbind — că eu n-am onoarea să mă număr printre favoriții maiestății sale.

— E un fapt de care l-aș învinui pe rege, nu pe dumneavoastră, domnule !

Bussy se înclină.

— Veniți de departe ? întrebă Bussy. Se spune că sînteți plecat în călătorie.

— Da, domnule, am fost la vînătoare — răspunse Chicot. Dar, în ceea ce vă privește, n-ați fost plecat și dumneavoastră în călătorie ?

— Ba da, am dat o raită prin provincie. Domnule — se folosi Bussy de prilej — veți fi atît de bună să mă îndatorați cu un serviciu ?

— Cum de nu ! Oricînd domnul de Bussy va voi să dispună de mine, indiferent pentru ce, mă va onora nespus — răspunse Chicot.

— Ei bine, dumneavoastră, care sînteți un privilegiat, o să pătrundeți în Luvru, în timp ce eu voi rămîne în anticameră. Fiți bun și anunțați-l pe ducele de Anjou că aștept.

— Domnul duce de Anjou este la Luvru și va lua parte fără îndoială la trezirea regelui. De ce nu intrați cu mine, domnule ?

— Mă tem ca nu cumva regele să-mi facă vreo muștră acră.

— Aș !

— Ba da. Pînă în prezent nu m-a răsfățat cîtuși de puțin cu preagrațioasele-i surîsuri.

— Fiți liniștit, în scurtă vreme totul o să se schimbe.

— Ce spuneți ?! Sînteți oare ghicitor, domnule de Chicot ?

— Cîteodată. Hai, curaj ! Veniți cu mine, domnule de Bussy.

În sfîrșit, intrară în palat și se îndreptară, unul spre încăperile domnului duce de Anjou, care ocupa — credem că am mai spus-o — apartamentul locuit altădată de regina Margareta, celălalt spre dormitorul regelui.

Henric al III-lea tocmai se trezise, bătuse în talger și un roi de valeți și de prieteni năvălise în camera sa : supa de pasăre, vinul cu mirodenii și diferitele pateuri cu carne fuseseră servite, cînd Chicot intră sprinten la augustul său

stăpîn și începu, înainte de a spune bună ziua, să înfulece de prin farfurii și să soarbă din cupa de aur.

— La dracu ! exclamă regele, încîntat, cu toate că se prefăcea furios. Asta e Chicot, pare-mi-se, pușlamaua de Chicot, un fugar, un vagabond, un derbedeu !

— Hei, hei ! Ce te-a apucat, fiule ?! se miră Chicot, așezîndu-se fără a se sinchisi de cineva cu cizmele prăfuite pe uriașul fotoliu cu flori de crin de aur în care sta însuși regele. Ce, am și dat uitării întoarcerea din Polonia, cînd am jucat rolul cerbului în timp ce magnații îl jucau pe acela al cîinilor ? Hu ! Hu !...

— Gata, iar cade năpasta pe capul meu ! oftă Henric. Acum iar am s-aud numai lucruri neplăcute. Și ce liniștit trăiam de trei săptămîni încoace...

— Fugi de-aici ! zise Chicot. Mereu te vaiți ! Ai putea fi luat drept unul dintre supușii tăi, să fiu al naibii ! Ia să vedem, ce-ai făcut în lipsa mea, dragul meu Henriquet ? I-ai tras o guvernare de pomină acestui frumos regat al Franței ?

— Domnule Chicot !...

— Poporul nostru a scos limba de-un cot, ia spune ?

— Ticălosule !

— Ai spînzurat pe vreunul dintre domnișorii ăștia frizați ? Ah, iartă-mă, domnule de Quélus, nu vă vedeam.

— Chicot, să știi că ne certăm.

— În sfîrșit, au mai rămas ceva bani prin lăzile noastre sau prin ale cămătarilor ? N-ar fi nici o nenorocire, avem mare nevoie de distracție, că grozav de plicticoasă e viața asta, lua-o-ar toți dracii !

Și înghiți restul pateului de carne, rumenit la cuptor, de pe farfuria de argint aurit. Regele începu să rîdă ; întotdeauna sfîrșea prin a rîde.

— Mai bine mi-ai spune ce-ai făcut în timpul acestei lungi absențe ? zise el.

— Am imaginat planul unei mici procesiuni în trei acte — răspunse Chicot. Primul act. Penitenții îmbrăcați numai în cămașă și în nădragi, trăgîndu-se de păr și ghiontindu-se unul pe altul, urcă de la Luvru spre Montmartre.

Actul al doilea. Aceiași penitenți, despuiați pînă la mijloc și biciuindu-se cu mătănii din scaieți, coboară din Montmartre spre mînăstirea Sainte-Geneviève. Actul al treilea. În sfîrșit, aceiași penitenți, goi pușcă, trăgîndu-și unul altuia cu gîrbaciul pe spinare, se întorc de la mînăstirea Sainte-Geneviève la Luvru. Ca lovitură de teatru, îmi venise ideea să-i fac să treacă prin Piața Grève, unde călăul să-i ardă pe toți, de la primul pînă la ultimul, dar m-am gîndit că Dumnezeu a mai păstrat în cer un pic din pucioasa Sodomei și din smoala Gomorei și n-am vrut să-l lipsesc de plăcerea de a pregăti el însuși friptura. Așadar, domnilor, în așteptarea acestei mărețe zile, hai să petrecem !

— Dar mai întîi spune-ne unde ai dispărut ? întrebă regele. Știi că te-am căutat prin locurile cele mai deocheate ale Parisului ?

— Ai scotocit și Luvrul ?

— M-am gîndit că vreunul din desfrînații tăi prieteni o fi pus mîna pe tine și nu ți-a mai dat drumul.

— Asta nu se poate, Henric, fiindcă tu îi ții pe lîngă tine pe toți desfrînații.

— Să mă fi înșelat ?

— Ei, Dumnezeu ! Ca întotdeauna și ca în toate.

— Pînă la urmă te pomenești că ți-ai pierdut timpul în post și rugăciuni.

— Ai ghicit. M-am gîndit să mă popesc și eu nițeluș, ca să văd cum e și, pe legea mea, am renunțat. M-am săturat de călugări. Pfu ! Scîrboase dobitoace !

În acel moment, intră domnul de Monsoreau, sălutîndu-l pe rege cu cel mai profund respect.

— Ah, dumneata ești, domnule maestru de vînătoare — grăi Henric. Cînd ne mai dai prilejul să participăm la o vînătoare frumoasă, ia spune ?

— Oricînd dorește maiestatea voastră. Am primit știri că la Saint-Germain-en-Laye au apărut o mulțime de mistreți.

— Mistrețul e foarte primejdios — interveni Chicot. Mi-aduc aminte că regele Carol al IX-lea era cît pe-aci să fie ucis la o vînătoare de mistreți. Și-apoi, țepii sînt aspri, ne bășică mînuțele noastre delicate, nu-i așa, fiule ?

Domnul de Monsoreau privi chiorîș la Chicot.

— Să știi că marele tău maestru de vînătoare a întîlnit de curînd un lup — îi zise gasconul lui Henric.

— De ce ?

— Pentru că, întocmai ca în „Norii“ poetului Aristofan, pe chipul său s-a întipărit figura fiarei, mai ales privirea : asta se vede cît de colo.

Domnul de Monsoreau se întoarse și-i spuse pîlînd lui Chicot :

— Domnule Chicot, nu prea sînt obișnuit cu măscăricii, deoarece am trăit foarte puțin la curte : vă previn deci că nu-mi place să fiu umilit în fața regelui, mai ales cînd mă aflu în exercițiul funcțiunii mele.

— Ei bine, domnule — răspunde Chicot — sînteți cu totul diferit de noi, cei care trăim la curte și care am rîs de ne-am prăpădit de ultima mascaradă.

— Și care e ultima mascaradă ? întrebă Monsoreau.

— Acea că v-a numit mare maestru de vînătoare : vedeți, așadar, că, dacă e mai puțin măscărici decît mine, drăguțul de Henriquet, în schimb, este cu mult mai nebun.

Monsoreau îi aruncă o privire nimicitoare gasconului.

— Haide, haide — interveni Henric, care prevedea c-or să se ia la harță — să vorbim despre altceva.

— Da, să vorbim despre meritele Maicii Domnului de la Chartres — se învoi Chicot.

— Chicot, fără sacrilegii — îl avertiză regele, pe un ton aspru.

— Eu ? Sacrilegii ? strigă Chicot. Haida-de, mă iei drept vreun om al bisericii în timp ce eu sînt un om al armelor. Dimpotrivă, țin să te previn de un lucru, fiule.

— De care anume ?

— Că te porți rău cu Maica Domnului din Chartres, Henric, cum nu se poate mai rău.

— Cum așa ?

— Fără îndoială, Maica Domnului avea două cămăși, obișnuite să stea împreună, și tu le-ai despărțit. În locul tău eu le-aș fi ținut laolaltă, Henric, și astfel ar fi existat măcar șansa de a se întîmpla o minune.

Această aluzie cam brutală la despărțirea regelui de regină îi făcu să ridă pe prietenii maiestății sale.

Henric se întinse, se frecă la ochi și zîmbi la rîndul său.

— Pe cîntea mea — zise el — de data asta nebunul are dreptate.

Apoi regele schimbă vorba.

— Domnule — i se adresă încet de tot Monsoreau lui Chicot — ați fi atît de bun ca, fără să se observe, să vă duceți și să mă așteptați acolo, la fereastra aceea ?

— Cum să nu, domnule ! răspunse Chicot. Cu cea mai mare plăcere.

— Ei bine, atunci să ne tragem mai la o parte.

— Chiar într-o pădure, dacă asta vă convine.

— Destul cu gluma, e de prisos ! Acum nu mai are cine să ridă — rosti Monsoreau, ajungîndu-l pe bufon în dreptul ferestrei, unde acesta îl aștepta. Sîntem singuri, față în față, trebuie să ne spunem adevărul, domnule Chicot, domnule nebun, domnule bufon. Un gentilom îți interzice, înțelegi bine acest cuvînt, îți interzice să-ți bați joc de el și te pofteste, mai ales, să reflectezi bine înainte de a da întâlniri prin păduri, deoarece în pădure, unde voiai să ne ducem adineauri, cresc o droaică de ciomege de toate soiurile, întru totul vrednice de a le spori numărul celor cu care ai fost atît de zdravăn scîrmănat în numele domnului de Mayenne.

— Vai ! exclamă Chicot, fără ca, în aparență, să se arate impresionat, deși ochiul său negru aruncă un fulger sumbru. Vai, domnule, îmi aduceți aminte tot ce-i datorez domnului de Mayenne ; însemnează că doriți să devin debitorul dumneavoastră, după cum sînt și al său, adică să vă așez pe același raft în amintirea mea și să vă păstrez tot atîta recunoștință.

— Mi se pare că printre creditorii dumitale, domnule, ai uitat să-l numești pe cel mai de seamă.

— Mă mir, domnule, căci mă mîndresc cu o memorie excelentă. Cine este acel creditor, vă rog ?

— Avocatul Nicolas David !

— O, în privința lui vă înșelați — răspunse cu un rîs sinistru Chicot. Nu-i mai datorez nimic, a fost plătit.

În acel moment, un al treilea interlocutor veni să se amestece în conversație. Era Bussy.

— Ah, domnule de Bussy, veniți-mi puțin în ajutor — zise Chicot. Domnul de Monsoreau m-a luat deoparte, după cum vedeți, și vrea să mă hăituiască, nici mai mult nici mai puțin, ca pe un cerb sau ca pe-o ciută. Spuneți-i că se

înşală, domnule de Bussy, căare de-a face cu un mistreţ şi că mistreţul se repede la vînător.

— Domnule Chicot — replică Bussy — cred că-i faceţi o nedreptate domnului maestru de vînătoare, gîndind că nu vă ia drept ceea ce sînteţi, adică drept un adevărat gentilom. Domnule — continuă apoi Bussy, adresîndu-se contelei — am onoarea să vă încunoştiinţez că domnul duce de Anjou doreşte să vă vorbească.

— Mie ? făcu Monsoreau, neliniştit.

— Chiar dumneavoastră, domnule — răspunse Bussy.

Monsoreau aruncă spre interlocutorul său o privire care voia să pătrundă pînă în străfundul sufletului, dar fu silit să se oprească la suprafaţă, atît de plini de seninătate erau ochii şi zîmbetul lui Bussy.

— Mă întovărăşiţi, domnule ? îl întrebă maestrul de vînătoare pe Bussy.

— Nu, în timp ce dumneavoastră vă veţi duce să vă luaţi rămas bun de la rege, eu mă voi grăbi s-o previn pe alteţa sa că veţi sosi la ordinele sale.

Şi Bussy se întoarse precum venise, strecurîndu-se cu îndemînarea-i obişnuită prin gloata de curteni.

Ducele de Anjou aştepta, într-adevăr, în cabinetul său, recitînd scrisoarea pe care cititorii noştri o cunosc. Auzînd zgomot la uşă, crezu că este contele de Monsoreau, care soseşte la ordinul primit, şi ascunse repede scrisoarea.

Apăru însă Bussy.

— Ei bine ? zise ducele.

— Ei bine, monseniore, va sosi.

— Nu bănuieşte nimic ?

— Şi chiar dacă ar bănuî, chiar dacă s-ar aştepta la ceva şi ar fi cu ochii în patru ? întrebă Bussy. Nu e oare creaţia dumneavoastră ? Aşa cum l-aţi scos ca din pămînt, nu puteţi oare să-l faceţi una cu pămîntul ?

— Fără îndoială, fără îndoială ! răspunse ducele, cu acel aer preocupat ce i se citea totdeauna pe chip la apropierea clipei cînd trebuia să arate oarecare energie.

— Vă pare mai puţin vinovat decît era ieri ?

— De o sută de ori mai vinovat ; faptele lui sînt dintre acelea a căror gravitate sporeşte cu cît cugeţi mai îndelung.

— De altfel — zise Bussy — totul se reduce la un singur fapt : că a răpit, prin înşelăciune, o tînără fată de viţă

nobilă și a luat-o de soție prin fraudă și prin mijloace nedemne de un gentilom. Va cere el însuși anularea acestei căsătorii sau veți cere-o dumneavoastră pentru el.

— Hotărît.

— În numele tinerei fete, în numele tatălui ei și în numele castelului Méridor, în numele Dianei, îmi dați cuvîntul dumneavoastră ?

— Ai cuvîntul meu.

— Gîndiți-vă că și tatăl, și fiica știu, că ei așteaptă plini de teamă rezultatul întrevederii dumneavoastră cu acest om.

— Tînăra fată va fi liberă, Bussy, te-asigur pe cuvîntul meu de cinste !

— Ah, monseniore, dacă faceți asta, veți fi într-adevăr un mare prinț !

Și, luînd mîna ducelui, acea mîină care semnase atîtea false făgăduieli, care nu respectase atîtea jurăminte, o sărută cu cel mai adînc respect. În acea clipă se auziră pași în vestibul.

— Iată-l — zise Bussy.

— Să intre domnul de Monsoreau — strigă François, cu o asprime care lui Bussy îi păru de bun augur.

De data aceasta tînărul gentilom, în sfîrșit, aproape sigur de rezultatul mult visat, nu se putu stăpîni, cînd îl salută pe Monsoreau, să nu-l privească cu o licărire de ironie amestecată cu orgoliu ; la rîndul său, marele maestru de vînătoare primi salutul lui Bussy cu o căutătură sticloasă dincolo de care își ascundea sentimentele întocmai ca în spatele unei fortărețe inexpugnabile.

Bussy așteaptă în coridorul pe care-l cunoaștem și unde, într-o noapte, La Mole era să fie strîns de gît cu cingătoarea reginei-mame de către Carol al IX-lea, Henric al III-lea, ducele d'Alençon și ducele de Guise. Acest coridor, ca și palierul, de altfel, era în clipa aceea ticsit de gentilomi veniți să-i prezinte ducelui omagiile.

Bussy se amestecă printre ei și fiecare se grăbi să-i facă loc, atît pentru stîmă pe care o inspira el însuși, cît și pentru trecerea de care se bucura pe lîngă ducele de Anjou. Gentilomul își zăvorî bine simțămîntele ce-l încercau și, fără a lăsa să se vadă nimic din neliniștea ce-i copleșea

inima, așteptă rezultatul întrevederii de care depindea toată fericirea-i viitoare.

Discuția nu se putea să nu fie aprinsă. Bussy îl cercetase cu destulă luare-aminte pe domnul de Monsoreau și își dăduse seama că acesta nu se va lăsa nimicît fără luptă. Dar, oricum, ducele de Anjou n-avea decît să-i apese puțin capul cu mîna și, dacă nu se pleca, ei bine, atunci nu-i rămînea decît să-l strivească. Deodată se auzi vocea bine-cunoscută a prințului. Această voce părea poruncitoare.

Bussy tresări de bucurie.

„Ah ! își zise el. Iată că ducele se ține de cuvînt.“

Dar izbucnirii dinții nu-i mai urmă nici una, și cum toți tăceau, privindu-se îngrijorați, o liniște adîncă se înstăpîni în curînd printre curteni.

Îngrijorat, tulburat în visul său abia întrezărit, pradă fluxului de speranțe și refluxului de teamă, Bussy simți, minut cu minut, cum se scurse aproape un sfert de oră. Deodată ușa camerei ducelui se deschise și dinăuntru se auziră glasuri vesele. Gentilomul știa că ducele este singur cu maestrul de vînătoare și că discuția lor, dacă s-ar fi desfășurat în chip firesc, n-ar fi trebuit să fie de loc veselă în clipa aceea. Această bună dispoziție îl făcu să tremure. În curînd glasurile celor doi se apropiară, draperia fu trasă în lături. Monsoreau ieși de-a-ndăratelea, salutînd. Ducele îl conduse pînă aproape de prag, spunîndu-i :

— Adio, prietene ! Așadar, ne-am înțeles.

«„Prietene“ — gîndi uluit Bussy. Pentru numele lui Dumnezeu, ce înseamnă asta ?»

— Deci, monseniore — rosti Monsoreau, mereu cu fața îndreptată către prinț — aceasta este părerea alteței voastre : cel mai bun lucru e s-o aducem la cunoștință.

— Da, da — încuviință ducele — toate misterele astea sînt simple copilării.

— Atunci, chiar astă-seară o voi prezenta regelui — răspunse maestrul de vînătoare.

- - Fii liniștit, pînă atunci aranjez eu totul.

Ducele se aplecă spre maestrul de vînătoare și îi șopti cîteva cuvinte la ureche.

— Prea bine, monseniore — răspunse acesta.

Monsoreau îl mai salută o ultimă oară pe duce, care, fără a-l zări pe Bussy, ascuns în faldurile unci perdele de care tînărul se agăţase ca să nu cadă jos, cerceta chipurile celor prezenţi.

— Domnilor — zise Monsoreau, întorcîndu-se spre gentilomii care îşi aşteptau rîndul la audienţă şi care se şi înclinau în faţa unci favori a cărei strălucire părea s-o întunece pe cca a lui de Bussy — domnilor, îngăduiţi-mi să vă dau o veste : monseniorul îmi îngăduie să aduc tuturor la cunoştinţă căsătoria mea cu domnişoara Diane de Méridor, soţia mea de mai bine de o lună, şi să o prezint astă-seară la curte sub auspiciile sale.

Bussy se clătină ; deşi lovitura nu mai cra cu totul neaşteptată, el crezu că se va prăbuşi sub violenţa ei. Şi tocmai atunci îşi înălţă capul : ducele şi el, amîndoi palizi din pricina unor sentimente cu desăvîrşire contradictorii, schimbă o privire : dispreţ din partea lui Bussy, groază din partea ducelui de Anjou.

Monsoreau străbătu rîndurile gentilomilor, care îi adre-sau din toate părţile complimente şi felicitări. Bussy făcu o mişcare ca şi cînd ar fi vrut să se îndrepte spre duce, dar acesta văzu gestul şi se feri, lăsînd să cadă draperia ; în acelaşi timp, uşa camerei se închise şi se auzi scîrţîitul cheii ce se răsucca în broască.

Atunci tînărul cavalier simţi sîngele cald şi tumultuos urcîndu-i-se spre tîmple şi năvălindu-i în inimă. Mîna sa întîlni pumnalul prins la cingătoare şi îl trase pe jumătate afară din teacă fără să-şi dea seama, căci acest om nu putea, în prima clipă, să-şi stăpînească cu nici un chip patimile ; dar iubirea care îi dictase gestul acela de cloco-titoare minie îl paraliză în acelaşi timp ; o durere amară, adîncă, sfîşietoare înăbuşi furia ; în loc să-şi verse focul, inima lui se frînse.

În paroxismul a două simţăminte care se înfruntau între ele, energia tînărului se prăbuşi, aşa cum se prăbuşesc deodată, ciocnindu-se în apriga lor încleştare, două valuri minioase ce par că vor să ajungă la cer.

Bussy înţelese că, dacă mai rămîne acolo, va dezvălui tuturor durerea lui nebună ; de aceea o luă de-a lungul coridorului, ajunsese la scara secretă, ieşi printr-o portiţă

ascunsă în curtea Luvrului, sări în șa și porni în galop spre strada Saint-Antoine.

Baronul și Diane așteptau răspunsul făgăduit de Bussy ; îl văzură pe tânăr apărînd palid, cu chipul răvășit, cu ochii cerniți, sîngeroși.

— Doamnă — strigă Bussy — disprețuiți-mă, urîți-mă ! Am crezut că sînt ceva pe lumea asta și nu-s decît un fir de praf ; am crezut că pot să fac ceva și nu pot nici măcar să-mi smulg inima din piept. Doamnă, sînteți soția domnului de Monsoreau, soția sa legitimă, recunoscută în clipa aceasta și urmînd a fi prezentată astă-seară la curte. Iar eu nu-s decît un biet nebun, un sărman nenorocit sau, mai curînd, da, așa cum spuneați și dumneavoastră, domnule baron, ducele de Anjou este un laș, un ticălos.

Și lăsîndu-i, atît pe tată cît și pe fiică, în culmea spaimei, copleșit de durere, înnebunit de furie, Bussy ieși din cameră, se repezi pe scări, se azvîrli pe cal, înfipse pîntenii în burta animalului și, fără să știe încotro merge, slobozînd friul, căutînd numai și numai să-și stăpînească inima pe care o simțea bătînd furtunos sub mîna-i crispată, fugi semănînd în calea lui zăpăceală și groază.

XXXV

CE S-A ÎNTÎMPLAT ÎNTRE MONSENIORUL DUCE DE ANJOU ȘI MAESTRUL DE VÎNĂTOARE

E timpul să venim cu lămuriri spre a înțelege această subită schimbare petrecută în purtarea ducelui de Anjou față de Bussy.

Cînd l-a primit pe domnul de Monsoreau, după îndemnul gentilomului său, ducele era cît se poate de binevoitor față de planul acestuia din urmă. Furia lui, totdeauna ușor de stîrnit, se revărsa dintr-o inimă copleșită de două sentimente atotstăpînitore : amorul propriu, care fusese adînc rănit, și frica de scandalul cu care amenința Bussy,

în numele domnului de Méridor, și care biciuia și mai dureros furia lui François.

Într-adevăr, două asemenea sentimente duc, împletindu-se, la explozii îngrozitoare când inima în care sălășluiesc, o inimă asemenea bombelor supraîncărcate cu praf de pușcă, este durată destul de trainic și e destul de bine zăvorâtă, pentru ca presiunea să sporească efectul exploziei.

Domnul duce de Anjou îl primi deci pe maestrul de vânătoare cu una din acele expresii severe care făceau să tremure la curte chiar și pe cei mai îndrăzneți, căci resursele lui François în materie de răzbunare erau prea bine-cunoscute.

— Alteța voastră m-a chemat? întrebă Monsoreau, foarte calm și aruncînd o privire spre draperii, deoarece acest om, obișnuit să manevreze sufletul prințului, ghicea tot focul ce mocnea sub răceala lui aparentă și s-ar fi zis că, împrumutînd viață obiectelor neînsufleteite, el încerca să întrebe zidurile despre proiectele stăpînului.

— Nu-ți fie teamă, domnule — zise ducele, care înțelesese tilcul acestei priviri — nu se ascunde nimeni în dosul draperiilor: putem vorbi în voie și, mai ales, deschis. Monsoreau se înclină.

— Căci mă slujești cu credință și devotament, nu-i așa, domnule maestru de vânătoare?

— Așa cred, monseniore.

— Eu sînt sigur, domnule. Dumneata ești acela care, în mai multe rînduri, m-ai înștiințat de comploturi urzite împotriva mea, acela care ai sprijinit toate acțiunile mele, dînd adesea uitării interesele dumitale, ba chiar riscîndu-ți viața.

— Alteță !...

— Știu foarte bine. Chiar acum, de curînd... trebuie să-ți reamintesc eu, căci dumneata ai, într-adevăr, atîta delicatețe, încît niciodată nu faci vreo aluzie, fie și indirectă, la serviciile aduse. Nu demult, cînd cu acea nenorocită aventură...

— Care aventură, monseniore?

— Răpirea domnișoarei de Méridor. Biata fată !

— Vai ! murmură Monsoreau, în așa fel încît răspunsul să nu se potrivească întru totul cu înțelesul cuvintelor rostite de François.

— O deplîngi, nu ? întrebă ducele, atrăgîndu-l pe un teren sigur.

— Dumneavoastră n-ați deplînge-o, altetă ?

— Eu ? Ah, știi bine cît am regretat acest funest capriciu ! Și să știi că mi-a trebuit toată prietenia pe care o am pentru dumneata, precum și faptul că m-am obișnuit într-atît cu bunele dumitale servicii, pentru a uita că, dacă n-ai fi fost dumneata, n-aș fi răpit-o pe tinăra fată.

Monsoreau simți lovitura.

„Să vedem — își zise în sinea lui — să fie oare acestea, pur și simplu, remușcări ?“

— Monsenior — răspunse el — bunătatea dumneavoastră înăscută vă face să exagerați : nu dumneavoastră ați pricinuit moartea acestei tinere fete, așa cum nici eu n-am pricinuit-o...

— Cum adică ?

— Sigur că da, doar n-ați avut de gînd să împingeți violența pînă la a pricinui moartea domnișoarei de Méridor ?

— O, nu !

— Atunci, gîndul pe care l-ați avut vă absolvă, monseniore ; este o simplă nenorocire, o nenorocire dintre cele pe care întîmplarea le naște în fiecare zi.

— Și, de altfel — adăugă ducele, săgetîndu-l cu privirea pe Monsoreau pînă în adîncul sufletului — moartea a învăluit totul în tăcerea ei veșnică !

Glasul prințului vibră îndeajuns, rostind aceste cuvinte, pentru ca Monsoreau să-și ridice brusc privirea și să-și spună : „Astea nu sînt remușcări...“

— Monsenior — reluă el — pot să vorbesc sincer cu altetă voastră ?

— Ce te-ar putea face să șovăi ? răspunse de îndată prințul, cu o mirare în care se amesteca și trufia.

— Într-adevăr, nu știu pentru ce aș șovăi.

— Ce vrei să spui ?

— O, monseniore, vreau să spun că, față de un prinț atît de eminent prin inteligența sa și prin noblețea inimii, sinceritatea trebuie să fie de acum înainte temeiul principal al acestei convorbiri.

— De acum înainte... ? Ce înseamnă asta ?

— Înseamnă că, la început, alteța voastră n-a găsit necesar să întrebuițeze față de mine această sinceritate.

— Nu, zău ! ripostă ducele, cu un hohot de râs care dezvăluia o furie cumplită.

— Ascultați-mă, monseniore — rosti umil Monsoreau. Știu ce vrea să-mi spună alteța voastră.

— Aturaci, vorbește odată.

— Alteța voastră vrea să mă facă să pricep că, poate, domnișoara de Méridor n-a murit și că, prin aceasta, îi scutea de remușcări pe cei ce se credeau ucigașii ei.

— Oh, cât timp ți-a trebuit, domnule, ca să-mi sugerezi această reflecție consolatoare. Ești un slujitor credincios, pe cuvîntul meu ! M-ai văzut întunecat. m'îhnit, m-ai auzit vorbind de visele lugubre ce-mi tulburau somnul de la moartea acestei femei, eu care am o sensibilitate cu totul deosebită, Domnul fie lăudat... și m-ai lăsat să trăiesc astfel, cînd ai fi putut să-mi cruți atîta suferință !... Cum trebuie să consider o astfel de purtare, domnule ?...

Ducele rosti aceste cuvinte cu tumultul unei minii gata să se reverse.

— Monseniore, s-ar părea că alteța voastră aruncă asupra mea o învinuire... — încercă să răspundă contele.

— Trădătorule ! strigă deodată ducele, făcînd un pas spre maestrul de vînătoare. O arunc și te acuz... M-ai înșelat, mi-ai luat această femeie pe care o iubeam.

Monsoreau păli îngrozitor, dar nu-și pierdu de fel cum-pătul, rămînînd liniștit, aproape mîndru.

— E adevărat — spuse el.

— Ah, e adevărat... nerușinatule, mîrșavule !

— Fiți bun și vorbiți mai încet, monseniore — rosti Monsoreau, tot atît de calm. Alteța voastră uită că vorbește unui gentilom, unui slujitor credincios.

Ducele începu să rîdă spasmodic.

— Unui slujitor credincios al regelui ! continuă contele, la fel de impasibil ca și mai înainte de a fi rostit această teribilă amenințare.

Ducele se opri la auzul acelui singur cuvînt.

— Ce vrei să spui ? murmură el.

— Vreau să spun — reluă cu dulcegărie și slugarnic Monsoreau — că, dacă monseniorul ar binevoi să mă as-

culte, ar înțelege că am luat-o pe această femeie, deoarece alteța sa însăși voia s-o ia.

Uluit de atîta îndrăzneală, ducele nu fu în stare să răspundă nimic.

— Iată scuza mea — adăugă cu umilință maestrul de vînătoare. O iubeam fierbinte pe domnișoara de Méridor...

— Și cu ! răspunse François, plin de o negrăită demnitate.

— E adevărat, monseniore, sînteți stăpînul meu, dar domnișoara de Méridor nu vă iubea.

— Și te iubea pe dumneata ?

— Poate — murmură Monsoreau.

— Minți ! Minți ! Ai silit-o cum aș fi silit-o și eu. Numai că eu, stăpînul, am dat greș, iar tu, sluga, ai reușit. Pentru că eu n-am decît puterea, pe cînd tu aveai de partea ta trădarea.

— Monseniore, o iubeam.

— Ce-mi pasă mie ?

— Monseniore...

— Mă ameninți, șarpe ?

— Monseniore, fiți atent ! șuieră contele, plecînd capul ca un tigru care se pregătește să sară. O iubeam, vă spun, și nu sînt una din slugile dumneavoastră, cum spuneți adineauri. Soția mea îmi aparține, ca și moșia mea, nimeni nu poate să mi-o ia, nici chiar regele. Am vrut s-o am pe această femeie și am luat-o.

— Așa ? strigă François, repezindu-se spre clopoțelul de argint aflat pe masă. Ai luat-o, ei bine, o vei da înapoi.

— Vă înșelați, monseniore — strigă Monsoreau, repezindu-se la rîndul său spre masă pentru a-l împiedica pe prinț să sune. Renunțați la gîndul rău care vă îndeamnă să mă nimiciți, căci dacă veți suna, fie și o singură dată, dacă mi-ați aduce cumva o jignire publică...

— Vei renunța la această femeie, îți repet.

— Să renunț ? Cum ? E soția mea și ne-am căsătorit în fața lui Dumnezeu.

Monsoreau conta pe efectul acestui cuvînt, dar furia prințului nu se domoli cîtuși de puțin.

— Dacă este soția dumitale în fața lui Dumnezeu — zise el — vei înapoia-o oamenilor !

— Așadar, știe tot ? murmură Monsoreau.

— Da, știu tot. Vei desface această căsătorie, o vei desface eu însumi, chiar dacă te-ai fi legat de o sută de ori înaintea tuturor dumnezeilor care au domnit vreodată în cer.

— Ah, monseniore, înfrunțați mîna cerului — zise Monsoreau.

— Miine, domnișoara de Méridor va fi redată tatălui ei, miine vei pleca în exil acolo unde voi hotărî eu ; într-o oră, să-ți vinzi funcția de mare maestru de vînătoare. Acestea sînt condițiile mele ; dacă nu, ia bine seama, va-salule, te voi sfărîma cum sfărîm acest pahar !

Și prințul, luînd o cupă de cristal smălțuită, un dar din partea arhiducelui de Austria, o zvîrli ca un nebun spre Monsoreau, care fu împroșcat de cioburi.

— Nu voi da înapoi femeia, nu voi părăsi funcția și voi rămîne în Franța — ripostă Monsoreau, repezindu-se spre François, care încremeni uluit.

— Cum... blestematule ?

— Da ! Fiindcă cer iertare regelui Franței, regelui ales la mînăstirea Sainte-Genève, iar acest nou suveran, bun, nobil și uns cu harul divin, de curînd revărsat asupră-i, nu va refuza să dea ascultare primului dintre supușii săi care-i va înainta o plîngere.

Monsoreau accentuase tot mai puternic asupra acestor cuvinte zguduitoare : flacăra din ochii lui se strămuta încetul cu încetul în vorbele rostite, ce deveneau din ce în ce mai arzătoare. La rîndul său, François păli, făcu un pas înapoi, se duse și trase draperia grea din fața ușii de la intrare, apoi, apucînd mîna lui Monsoreau, îi spuse gîfîind la fiecare cuvînt, de parcă ar fi fost la capătul puterilor :

— Bine... bine... conte, plîngerea aceasta prezintă-mi-o mai în surdină... Uite, te-ascult.

— Voi vorbi — răspunse Monsoreau, devenind dintr-o dată calm — voi vorbi plin de umilință, așa cum se cuvine preaplecaturii slujitor al alteței voastre.

François făcu agale înconjurul spațioasei încăperi și, ori de cîte ori ajungea în dreptul draperiei, se uita în spatele ei, nevenindu-i să creadă că vorbele rostite de Monsoreau nu fuseseră auzite.

— Așadar, spuneai...? întrebă el.

— Spuneam, monseniore, că o dragoste fatală a provocat totul. Dragostea, nobile senior, este cea mai puternică dintre pasiuni... Ca să pot să uit că alteța voastră își coborîse privirile asupra Dianeî, trebuia desigur să nu mai fiu stăpîn pe mine.

— Ți-am spus-o, conte, e o trădare.

— Nu mă învinuiți mai mult decît merit, monseniore! Iată ce s-a petrecut în sufletul meu; vă vedeam bogat, tînăr, fericit, vă vedeam cel dintîi prinț al creștinătății.

Ducele schiță o mișcare.

— Căci sînteți ceea ce vă spun eu... — murmură Mon-soreau la urechea ducelui. Între acest rang suprem și dumneavoastră nu mai e decît cel mult o umbră ușor de risipit... Vedeam toată măreția viitorului dumneavoastră și, comparînd acest noroc fără de margini cu modesta țintă la care rîvneam eu, orbit de strălucirea viitoare care aproape că mă împiedica să văd biata floriceică pe care o doream eu, atît de slab alături de dumneavoastră, stăpînul meu, mi-am zis: „Să-l lăsăm pe prinț cu visurile-i strălucitoare, cu planurile lui mărețe, iată țelul său. Eu mi-l caut pe-al meu în umbră... Abia dacă va băga de seamă retragerea mea, poate că nici nu va simți cum dispare o neînsemnată perlă, pe care o răpesc din diadema-i regală“.

— Conte! Conte! zise ducele, îmbătat fără să vrea de magia tabloului.

— Mă iertați, nu-i așa, monseniore?

În acel moment, ducele ridică ochii. El văzu pe perete, încadrat într-o ramă de piele aurită, portretul lui Bussy, pe care îi plăcea să-l privească uneori, cum altădată îi plăcuse să privească portretul lui La Mole. Chipul gentilomului avea o privire atît de mîndră, o atitudine atît de nobilă, ținea brațul în șold cu o arcuire plină de semeție, încît ducelui i se păru că-l vede chiar pe Bussy în carne și oase, cu ochii săi de foc, ieșind din zid spre a-l îndemna să aibă curaj.

— Nu — zise el — nu te pot ierta. Nu pentru mine sînt atît de aspru, Dumnezeu mi-e martor, ci pentru că un tată îndoliat, un tată înșelat în chip nedemn, își cere fiica înapoi, deoarece o femeie împinsă cu de-a sila să devină soția dumatăle se cuvine a fi răzbunată; într-un cuvînt, prima datorie a unui prinț este dreptatea.

- Monsenior !
- Îți spun că aceasta este prima datorie a unui prinț, și eu voi face dreptate...
- Dacă dreptatea este prima datorie a unui prinț, recunoștința este prima datorie a unui rege — replică Monsoreau.
- Ce-ai spus ?
- Am spus că niciodată un rege nu trebuie să-l uite pe acela căruia îi datorează coroana... Or, monsenior...
- Ei bine ?...
- Îmi datorați coroana, sire !
- Monsoreau ! strigă ducele cu o groază și mai cumplită decît la primele atacuri ale maestrului de vînătoare. Monsoreau — urmă el cu o voce joasă și tremurătoare — așadar, îl trădezi și pe rege, cum l-ai trădat pe prinț ?
- Mă leg de cel care mă susține, sire ! continuă Monsoreau cu un glas din ce în ce mai puternic.
- Nenorocitul !... Și ducele privi încă o dată portretul lui Bussy. Nu pot ! zise el... Ești un gentilom loial, Monsoreau, și trebuie să înțelegi că nu pot aproba faptele tale...
- De ce, monsenior ?
- Pentru că este o faptă nedemnă și de dumneata, și de mine... Renunță la această femeie. Hai, dragul meu conte... mai fă și acest sacrificiu. Dragul meu conte, te voi despăgubi, îți voi acorda tot ce îmi vei cere...
- Deci alteța voastră o iubește încă pe Diane de Méridor ? întrebă Monsoreau, galben de gelozie.
- Nu, nu ! Jur că nu !
- Ei bine, atunci cine vă poate constrînge ? Este soția mea. Nu sînt oare un bun gentilom ? Cine are dreptul să se amestece în tainele vieții mele ?
- Dar ea nu te iubește !
- Ce importanță are ?
- Fă-o pentru mine, Monsoreau.
- Nu pot...
- Atunci... — zise ducele, bîjbîind în cea mai chinuitoare incertitudine — ... atunci...
- Gîndiți-vă bine, sire !
- Ducele își șterse fruntea îmbrobonită de sudoare la auzul titlului rostit de conte.
- Ai fi în stare să mă denunți ?

— Chiar regelui detronat pentru dumneavoastră, da, maiestate, căci dacă noul meu stăpîn m-ar răni în onoarea mea, în fericirea mea, mă voi întoarce la cel vechi.

— E o infamie !

— Într-adevăr, sire, dar sînt îndeajuns de îndrăgostit, ca să nu dau îndărăt.

— E o lașitate !

— Da, alteță, dar iubesc îndeajuns de mult, ca să fiu laș.

Ducele făcu o mișcare spre Monsoreau. Acesta îl țintui locului cu o singură privire, cu un singur surîs.

— Nu veți cîștiga nimic, ucigîndu-mă, monseniore, există taine care ies la suprafață o dată cu cadavrele ! zise el. Să rămînem, dumneavoastră, un rege plin de clemență, eu, cel mai umil dintre supușii voștri !

Ducele își frîngea mîinile, își sfîșia carnea cu unghiile.

— Haide, haide, bunul meu senior, faceți ceva pentru omul care v-a slujit cel mai bine în toate împrejurările.

François se ridică :

— Ce-mi ceri ?

— Ca maiestatea voastră...

— Nenorocitul, nenorocitul ! Vrei, dară, să te implor ?

— O, monseniore !

Și Monsoreau se înclină.

— Vorbește ! murmură François.

— Monseniore, mă veți ierta ?

— Da.

— Monseniore, o să mă împăcați cu domnul de Méridor ?

— Da.

— Monseniore, veți semna actul meu de căsătorie cu domnișoara de Méridor ?

— Da — rosti ducele cu o voce înăbușită.

— Și veți acorda soției mele onoarea unui surîs, din partea dumneavoastră în ziua cînd ea va apărea oficial la recepția reginei, căreia doresc să am cinstea a i-o prezenta ?

— Da — răspunse François. Asta e tot ?

— Absolut tot, monseniore.

— Du-te, ai cuvîntul meu.

— Și dumneavoastră — zise Monsoreau, apropiindu-se de urechea ducelui — veți păstra tronul pe care v-am ajutat să urcați ! Adio, sire !

De data aceasta o spuse însă atît de încet, încît muzicalitatea cuvîntului îi păru suavă prințului.

„Nu-mi mai rămîne decît să știu cum a aflat ducele de toate acestea“ — gîndi Monsoreau.

XXXVI

CUM SE ȚINU SFAT LA REGE

În aceeași zi, domnul de Monsoreau, după dorința exprimată față de ducele de Anjou, își prezenta soția reginei și reginei-mame. Grijuliu ca de obicei, Henric plecase să se culce, anunțat de domnul Morvilliers că a doua zi dimineată va trebui să țină un mare consiliu. Henric nu-i pusese demnitarului său nici o întrebare : era tîrziu, maiestatea sa avea poftă să doarmă. Se fixă ora cea mai potrivită spre a nu tulbura nici odihna, nici somnul suveranului.

Acest vrednic magistrat își cunoștea prea bine stăpînul și știa că, spre deosebire de Filip al Macedoniei, regele Henric, somnoros sau cu stomacul gol, nu ar fi ascultat cu mintea destul de limpede comunicările pe care el urma să i le facă. Mai știa că Henric, care adeseori suferea de insomnie, va cugeta în toiul nopții la audiența cerută și o va acorda, plin de o curiozitate mai mult sau mai puțin stîrnită, după gravitatea situației.

Totul se petrecu așa cum prevăzuse domnul de Morvilliers. După ce dormi vreo trei sau patru ore, Henric se trezi amintindu-și de cererea demnitarului, se așeză pe pat și începu să se gîndească, apoi, obosit de a gîndi singur, se lăsă binișor să lunece de-a lungul saltelei, își trase pantalonii de mătase, își încălță papucii și, fără a mai schimba nimic din toaleta-i de noapte — ceca ce-l făcea să semene cu o fantomă — o porni, la lumina lămpii sale,

care, de cînd adierile glasului dumnezeiesc se abătuseră asupra lui o dată cu Saint-Luc, nu se mai stinsese, o porni, aşadar, spre camera lui Chicot, aceeaşi unde se celebrase în chip atît de fericit nunta domnişoarei de Brissac.

Gasconul dormea adînc şi sforăia ca un zmeu. Henric îl scutură de trei ori de braţ fără a izbuti să-l trezească. A treia oară totuşi, cînd regele îşi întovărăşi gestul cu glasul strigîndu-l pe Chicot în gura mare, gasconul deschise un ochi.

— Chicot ! strigă încă o dată regele.

— Ce mai e ? întrebă Chicot.

— Ei, prietene — zise Henric — cum poţi dormi astfel, cînd regele tău veghează ?

— Ah, Dumnezeule ! exclamă Chicot, prefăcîndu-se că nu-l recunoaşte pe rege. Nu cumva maiestatea sa are o indigestie ?

— Chicot, prietene, eu sînt !

— Care eu ?

— Eu, Henric.

— Cu siguranţă, fiule, becaţinele alea ţi-au căzut greu la stomac. Şi doar ţi-am spus să ieşi seama : ai mîncat prea multe aseară, de altminteri ca şi ciorba ceea de raci.

— Nu, abia am gustat — răspunse Henric.

— Atunci să ştii că ai fost otrăvit. Fir-ar să fie ! Ce palid eşti, Henric.

— Sînt cu masca de pînză pe faţă, prietene.

— Aşadar, nu eşti bolnav ?

— Nu.

— Atunci de ce mă trezeşti din somn ?

— Pentru că nu-mi dă pace mîhnirea.

— Eşti mîhnit ?

— Foarte.

— Cu atît mai bine.

— Ce vorbă-i asta : cu atît mai bine ?

— Da, mîhnirea înseamnă gîndire şi o să te gîndeşti că nu ai voie să scoli din somn un om cumsecade la ora două noaptea, decît, cel mult, ca să-i faci un dar. Ce mi-ai adus, ia să vedem ?

— Nimic, Chicot, am venit să vorbesc cu tine.

— Nu-i de ajuns.

— Chicot, domnul de Morvilliers a sosit aseară la curte.
— Primești niște oameni suspecti, Henric. Și ce cauți aici ?

— A venit să-mi ceară o audiență.

— Ah, iată un om care știe să se poarte, nu ca tine, care dai buzna prin odăile oamenilor la ora două noaptea, ca un apucat.

— Ce-o fi vrînd să-mi spună, Chicot ?

— Cum, nenorocitul, ca să mă întrebi asta, mă scoli din somn ? strigă gasconul.

— Chicot, prietene, tu știi că domnul de Morvilliers este șeful poliției mele.

— Nu, pe legea mea — răspunse bufonul — asta n-am prea băgat de seamă.

— Chicot, eu, dimpotrivă, socotesc că domnul de Morvilliers este întotdeauna foarte bine informat.

— Și cînd mă gîndesc că aş putea să dorm în loc să aud asemenea bazaconii — gemu gasconul.

— Te îndoiești de priceperea lui ? întrebă Henric.

— Da, lua-l-ar dracii, mă îndoiesc și am motivele mele.

— Care ?

— Dacă-ți spun unul singur, te declari mulțumit ?

— Desigur, în cazul că e bun.

— Și-ai să mă lași în pace pe urmă ?

— Bineînțeles.

— Ei bine, ascultă : într-o zi, adică nu, într-o seară...

— N-are importanță.

— Ba are foarte multă importanță. Așadar, într-o seară, ți-am tras o mamă de bătaie pe strada Froidmentel ; erai cu Quélus și cu Schomberg...

— M-ai bătut pe mine ?

— Da, te-am ciomăgit, v-am ciomăgit pe toți trei.

— De ce ?

— Mi-ați insultat pajul, așa că te-ai ales cu ciomegele, iar domnul de Morvilliers nu ți-a spus nimic.

— Cum — strigă Henric — tu erai, ticălosule ? Țu erai, scleratul ?!

— Chiar eu — întări Chicot, frecîndu-și mîinile. Nu-i așa, fiule, că plesnesc bine cînd plesnesc ?

— Miserabile !

— Deci recunoști că-i adevărat ?

— Am să pun să te biciuiască, Chicot.

— Nu-i vorba de-asta acum. Tu răspunde dacă e adevărat sau nu ? Iată tot ce te întreb.

— Știi bine că-i adevărat, blestematul !

— L-ai chemat a doua zi pe domnul de Morvilliers ?

— Da, doar erai de față cînd a venit.

— I-ai povestit supărătorea întîmplare petrecută în ajun unui gentilom, prieten cu tine ?

— Da.

— I-ai poruncit să-l descopere pe vinovat ?

— Da.

— L-a descoperit ?

— Nu.

— Ei bine, atunci du-te și te culcă, Henric. Vezi doar că poliția ta nu face două parale.

Și, întorcîndu-se cu fața la perete, fără să mai adauge un cuvînt, Chicot se puse din nou pe sforăit, horcăind de-ai fi zis că trage artileria grea, lucru ce-i spulberă regelui orice nădejde de a-l mai smulge din acest al doilea somn. Deci Henric se întoarce oftînd în apartamentul lui și, în lipsa unui interlocutor, începu să deplîngă, împreună cu ogarul său Narcis, soarta nenorocită a regilor, care nu cunosc niciodată adevărul decît spre paguba lor.

A doua zi se întruni consiliul. Componenta lui se schimba după capriciile regelui, în virtutea alegerii prietenilor. De data asta, el era alcătuit din Quélus, Maugiron d'Épernon și Schomberg, tuspatri aflați în grațiile regelui de mai bine de șase luni. Chicot, așezat în capul mesei, tăia corăbii de hîrtie și le alinia metodic pentru a face, zicea el, o flotă a maiestății sale preacreștine, după chipul și asemănarea flotei regelui precatolic.

Fu anunțat domnul de Morvilliers. Demnitarul îmbrăcase un costum de culoare foarte închisă și avea cea mai lugubră mutră. După un salut adînc, pe care Chicot i-l întoarce, el se apropie de rege :

— Mă aflu oare în fața consiliului maiestății voastre ? întrebă el.

— Da, în fața celor mai buni prieteni ai mei. Vorbește.

— Ei bine, sire, aceasta îmi dă siguranța și încrederea de care am mare nevoie. Trebuie să denunț un groaznic complot urzit împotriva maiestății voastre.

— Un complot ! exclamă toți cei de față.

Chicot ciuli urechea și se întrerupse din confecționarea unei splendide corăbii cu două punți, destinată a fi vasul-amiral al flotei.

— Un complot, da, măiestrate — repetă domnul de Morvilliers, coborîndu-și glasul pînă la acel ton misterios care prevestește cele mai groaznice destăinuiri.

— Oh, oh ! făcu regele. Spune, e vorba de un complot al spaniolilor ?

În clipa aceea, domnul duce de Anjou, chemat la consiliu, intră în sala ale cărei uși se închiseră numaidecît în urma lui.

— Auzi, frate — i se adresează Henric, după saluturile de rigoare — domnul de Morvilliers ne denunță un complot împotriva siguranței statului.

Ducele își roti încet privirea asupra gentilomilor aflați acolo — aceea privire atît de ascuțită și de bănuitoare pe care noi i-o cunoaștem...

— E cu puțință ?... murmură el.

— Vai, da, da, monseniore — continuă domnul de Morvilliers — un complot foarte primejdios.

— Ia spune-ne despre ce este vorba — interveni Chicot, punînd corabia terminată în vasul de cristal de pe masă.

— Da, domnule, spune-ne — bolborosi ducele de Anjou.

— Ascult — încheie Henric.

Demnitarul își căută glasul cel mai șoptit cu puțință, luă atitudinea cea mai umilă, privirea cea mai preocupată.

— Sire — începu el — de foarte multă vreme urmăream uneltirile cîtorva nemulțumiți...

— Oho ! exclamă Chicot. Cîtorva !... Ești prea modest, domnule de Morvilliers !...

— Erau — continuă demnitarul — oameni fără căpătii, prăvăliași, meșteșugari sau avocați... pe ici-pe colo, cîte un călugăr și cîte un student.

— Țștia nu-s cine știe ce prinți — constată Chicot într-o liniște desăvîrșită, și începu să lucreze din nou la un alt vas cu două punți.

Ducele de Anjou zîmbi strîmb.

— Vedeți vedea, sire — zise Morvilliers. Știam că nemulțumirile profită întotdeauna de două prilejuri tare nimerite : războiul și religia...

— Este bine gândit ceea ce spui — observă Henric. Mai departe ?

Fericit de acest elogiu, demnitarul urmă :

— În armată avem ofițeri devotați maiestății voastre, care vin și mă informează despre toate cele ; în sinul bisericii e mai greu. Așa că am pus câțiva oameni să ia seama, să urmărească.

— Minunat chibzuit ! interveni Chicot.

— În sfârșit — continuă Morvilliers — prin agenții mei am reușit să hotărâsc pe un om de la primăria Parisului...

— Ce să facă ? întrebă regele.

— Să iscodească și să nu-i scape din ochi pe predicatorii care ațită poporul împotriva maiestății voastre.

„Oho ! se gândi gasconul. Nu cumva amicul meu o fi cunoscut ?“

— Acești oameni se lasă îndrumați nu de Dumnezeu, sire, ci de un partid foarte potrivit coroanei. Am cercetat acest partid.

— Foarte bine — încuviință regele.

— Strașnic chibzuit ! adăugă Chicot.

— Și acum le cunosc țelurile — încheie triumfător Morvilliers.

— Splendid ! strigă Chicot.

Regele făcu semn gasconului să tacă. Ducele de Anjou nu-l pierdea din ochi pe vorbitor.

— Timp de mai bine de două luni — continuă șeful poliției — am plătit, cu banii maiestății voastre, niște oameni foarte dibaci, de un curaj neîntrecut, de o lăcomie fără margini, este adevărat, dar pe care am avut grijă s-o fac să se exercite în profitul regelui, căci, deși îi plăteam cu bani grei, tot eu eram cel câștigat. Astfel, în schimbul unei mari sume de bani, am putut afla de la ei despre cea dintâi întâlnire a conspiratorilor.

— Asta e bine — zise Chicot. Plătește, scumpul meu rege, plătește !

— Ei, atîta pagubă să am eu ! grăi Henric. Arată-ne, domnule, care este scopul complotului, ce vor conspiratorii ?...

— Sire, nici mai mult, nici mai puțin decît o a doua noapte a Sfîntului Bartolomeu.

— Împotriva cui ?

— Împotriva hughenotilor.

Cei de față se priviră mirați.

— Cam cît v-a costat asta ? întrebă Chicot.

— Șaptezeci și cinci de mii de livre odată, apoi o sută de mii, altă dată.

Chicot se întoarse spre rege :

— Dacă vrei — strigă gasconul — îți dezvălui secretul domnului de Morvilliers, pentru o mie de scuzi.

Acesta făcu un gest de surpriză ; ducele de Anjou se ținu mai bine decît era de așteptat.

— Spune ! îi porunci regele.

— Pur și simplu este vorba de Ligă, Liga organizată acum zece ani. Domnul de Morvilliers a descoperit ceea ce orice parizian știe ca pe *Tatăl nostru*.

— Domnule.... — îl întrerupse șeful poliției.

— Nu spun decît adevărul... și voi dovedi — strigă Chicot pe un ton avocătesc.

— Spuneți-mi atunci care este locul de întîlnire al membrilor Ligii ?

— Cu multă plăcere : 1 piața publică ; 2 piața publică ; 3 piețele publice.

— Domnul Chicot vrea să ridă — zise scrișnind Morvilliers. Și semnul lor de recunoaștere ?

— Sînt îmbrăcați ca parizienii și dau din picioare cînd merg — răspunse grav Chicot.

Această explicație stîrni un hohot de rîs. Domnul de Morvilliers crezu nimerit să cedeze și rîse și el o dată cu ceilalți. Dar apoi, redevenind sumbru, zise :

— În sfîrșit, să știți că iscoada mea a asistat la una din ședințele complotiștilor, și anume într-un loc de care domnul Chicot habar n-are.

Ducele de Anjou păli.

— Unde ? întrebă regele.

— La mînăstirea Sainte-Geneviève.

Chicot scăpă din mînă un cocoș de hîrtie, pe care tocmai îl îmbarca pe vasul-amiral.

— La mînăstirea Sainte-Geneviève ?! exclamă regele.

— Nu se poate — murmură ducele.

— Ba chiar așa — rosti Morvilliers, satisfăcut de efectul produs și privind triumfător la toți cei de față.

— Și ce-au făcut acolo, domnule ? Ce-au hotărît ? întrebă regele.

— Membrii Ligii își vor alege comandanți, se vor înarma, în fiecare provincie va fi trimis un emisar al organizației insurecționale centrale, iar „toți hughenoții preaiubiți de maiestatea sa“, acestea sînt cuvintele lor...

Regele zîmbi.

— ... vor fi masacrați într-o zi anume hotărîtă.

— Asta e tot ? întrebă Henric.

— Drace ! zise Chicot. Se vede cît de colo că ești catolic.

— Nu mai e nimic altceva ? întrebă și ducele.

— Ba da, monseniore...

— La dracu ! Cred și eu că mai e ceva. Dacă nu ni s-ar da decît atîtea știri în schimbul celor 175 000 de livre, ar însemna că regele a fost furat.

— Vorbește, domnule ! îl pofti regele.

— Există și șefi ai complotului...

Chicot băgă de seamă că haina ducelui tresălta la piept din pricina bățăilor inimii.

— Ehe — interveni el — un complot care are șefi e lucru de mirare ! Cu toate astea ne mai trebuie încă ceva pentru cele 175 000 de livre ale noastre.

— Șefii ăștia... care e numele lor ? întrebă regele. Cum îi cheamă ?

— Mai întîi, un predicator, un fanatic, un îndrăcit al cărui nume l-am cumpărat cu 10 000 de livre.

— Ai făcut foarte bine.

— Fratele Gorenflot !

— Sărmanul ! exclamă Chicot, cuprins de o sinceră compătimire. I-a fost scris ca aventura asta să nu-i reușească !

— Gorenflot ! zise regele, însemnîndu-și numele pe o hîrtie. Bun... mai departe...

— Mai departe... — zise Morvilliers, șovăind — mai departe, sire, asta-i tot...

Și șeful poliției își plimbă încă o dată pe deasupra adunării privirea lui inchizitorială și misterioasă, care părea

că spune : „Ei, dacă maiestatea voastră ar fi fost singură, ar fi aflat mult mai multe de la mine“.

— Vorbește, domnule, n-am decît prieteni aici... vorbește.

— O, sire, cel al cărui nume șovăi să-l rostesc are și el prieteni puternici...

— În preajma mea ?

— Pretutindeni.

— Și sînt mai puternici decît mine ? izbucni Henric, galben de furie și de neliniște.

— Sire, un secret nu se poate spune cu glas tare. Ier-
tați-mă, dar eu sînt un om de stat.

— E drept.

— Foarte bine chibzuit — **mustăci Chicot** — dar toți sîntem oameni de stat.

— Domnule — interveni ducele de Anjou — dacă informațiile nu pot fi comunicate de față cu noi, vom prezenta regelui preamurile noastre respectate.

Domnul de Morvilliers șovăi. Chicot îi pîndea cel mai mic gest, fiindu-i teamă ca nu cumva șeful poliției, oricît părea el de naiv, să nu fi izbutit să descopere totuși ceva mai grav decît primele fleacuri date deocamdată în vileag. Regele îi făcu semn demnitarului să se apropie, ducelui de Anjou să rămînă pe loc, lui Chicot să tacă, iar celor patru favoriți să se gîndească la altceva.

Numaidecît domnul de Morvilliers se plecă la urechea maiestății sale, dar nici n-apucase să facă jumătate din înclinarea studiată după toate regulile etichetei, că o larmă nemaipomenită se stîrni în curtea Luvrului. Regele, care se aplecase și el, se îndreptă brusc, Quélus și d'Épernon se repeziră la fereastră, iar domnul de Anjou duse mîna la sabie, ca și cum tot acest zgomot amenințător ar fi fost îndreptat împotriva-i. Chicot, înălțîndu-se pe vîrfuri, vedea ce se petrece și în curte, și în încăpere.

— Ehe, domnul de Guise — strigă el cel dintîi — domnul de Guise care sosește la Luvru.

Regele făcu o mișcare.

— E adevărat — spuseră gentilomii.

— Ducele de Guise ? bolborosi domnul de Anjou.

— Iată ceva ciudat... nu-i așa, că domnul duce de Guise să fie la Paris ? rosti încet regele, care citise în privirea

prostită a domnului de Morvilliers, numele pe care acesta din urmă voise să i-l șoptească la ureche. Oare comunicarea pe care voiai să mi-o faci avea vreo legătură cu vărul meu de Guise ? îl întrebă el cu voce scăzută pe magistrat.

— Da, sire, el era acela care prezida ședința — răspunde domnul de Morvilliers pe același ton...

— Și ceilalți ?...

— Pe ceilalți nu-i cunosc...

Henric îl consultă pe Chicot dintr-o privire.

— Ei, drăcia dracului ! strigă gasconul, luînd o poză marțială. Lăsați-l să intre pe vărul meu de Guise ! Și aplecîndu-se către Henric, îi șopti la ureche : Iată unul al cărui nume îl cunoști îndeajuns, pare-mi-se, ca să n-ai nevoie a-l mai trece pe răboj.

Ușierii deschiseră ușile cu mare zarvă.

— Un singur canat, domnilor — îi avertiză Henric — unul singur ! Amîndouă sînt pentru rege !

Ducele de Guise înaintase destul de mult de-a lungul coridorului, ca să poată auzi bine aceste cuvinte ; dar zîmbetul cu care venise hotărît să-l întîmpine pe rege nu-i pieri cîtuși de puțin de pe buze.

XXXVII

PENTRU CE VENISE DOMNUL DE GUISE LA LUVRU

În urma domnului de Guise înainta un mare număr de ofițeri, de curteni, de gentilomi, iar în urma acestei strălucite escorte venea poporul, escortă mai puțin strălucită, dar mai sigură și, îndeosebi, mai de temut.

Numai gentilomii intraseră în palat, poporul rămăsese la poartă. Din rîndurile norodului izbucniră încă o dată strigăte, chiar în clipa cînd ducele de Guise, pe care mulțimea îl pierduse din ochi, pătrundea în sală.

La vederea acestui soi de oștire care îl înconjură pe eroul Parisului ori de câte ori apărea pe stradă, garda pusese mîna pe arme și, aliniată în spatele bravului ei colonel, arunca poporului priviri amenințătoare, iar spre cel ce triumfa, provocări mute.

De Guise observă atitudinea acestor soldați comandați de Crillon ; el adresă un mic salut plin de grație colonelului, care, cu sabia în mînă, sta la patru pași în fața frontului alcătuit din oamenii săi ; ostașii, nemișcați și plini de dispreț, rămaseră țepeni și nepăsători.

Această revoltă a unui om și a unui regiment împotriva puterii sale unanim recunoscută îl izbi pe duce. O clipă, fruntea i se umbri, dar, pe măsură ce se apropia de rege, i se însenină ; astfel încît, așa cum am văzut, el sosi în sala de consiliu a lui Henric al III-lea, unde intră zîmbind.

— A, dumneata ești, vere ! rosti regele. Că mare zgomot mai faci ! Oare trompetele nu sună ? Mi s-a părut că am auzit și trompetele.

— Sire — răspunse ducele — trompetele nu sună la Paris decît pentru a-l vesti pe rege, iar pe cîmpul de luptă, pe general ; cunosc prea bine atît viața de la curte cît și cea din tabăra militară pentru a mă înșela. Aici trompetele ar face prea mult zgomot pentru un supus, iar acolo n-ar face destul pentru un prinț.

Henric își mușcă buzele.

— La dracu — zise el după o tăcere în care-l sfișiasă din ochi pe prințul loren — ești strălucitor, vere ! Ai sosit chiar azi de la asediul cetății la Charițé ?

— Da, chiar azi, sire — răspunse ducele, roșind ușor.

— Pe legea mea, vere, este o mare cinste pentru noi vizita dumitale, o mare cinste, o mare cinste !

Cînd voia să-și ascundă gîndurile ce i se îmbulzeau în minte, Henric al III-lea obișnuia să repete cuvintele, așa cum dinaintea unei baterii de tunuri care nu trebuie să fie descoperită decît într-un anumit moment se îngroașă rîndurile soldaților.

— Mare cinste ! repetă Chicot la rîndul său, cu o intonație însă atît de exactă, încît ai fi putut crede că tot regele vorbise.

— Sire — zise ducele — maiestatea voastră vrea, fără îndoială, să-și bată joc : oare cum s-ar putea ca vizita mea să-l onoreze pe acela de la care vine orice onoare ?

— Vreau să spun, domnule de Guise — replică Henric — că orice bun catolic are obiceiul, cînd se întoarce din luptă, să meargă mai întîi să-l caute pe Dumnezeu într-una din bisericile sale : regele nu vine decît după Dumnezeu. „Să-l cinstești pe Dumnezeu, să-l slujești pe rege“, este, știi, vere, o axiomă pe jumătate religioasă, pe jumătate politică.

De astă dată, ducele de Guise se aprinse și mai tare la față. Vorbindu-i, regele îl privi pe vărul său drept în ochi și băgă de seamă că sîngele îi năvălise în obraji, apoi, instinctiv, își plimbă privirea de la chipul ducelui de Guise la acela al ducelui de Anjou și observă cu mirare că bunul său frate era tot atît de galben pe cît de roșu era frumosul său văr.

O atare emoție ce se manifesta în două feluri atît de nepotrivite unul cu celălalt îl izbi. Simulînd afectare și luîndu-și un aer binevoitor — catifea sub care nimeni mai bine decît Henric al III-lea nu știa să-și ascundă ghearele regale — el își întoarse privirile în altă parte.

— În orice caz, duce — grăi regele — nimic nu poate întrece bucuria mea, văzîndu-te scăpat de năpasta războiului, cu toate că, se spune, cauți primejdia cu multă îndrăzneală. Dar primejdia, vere, te cunoaște și te ocolește.

Ducele se înclină la auzul complimentului adresat.

— De asemenea, îți voi mai spune, vere, să nu fi atît de ambițios, căutînd primejdiile de moarte, căci lucrul acesta ar fi într-adevăr tare dureros pentru leneși ca noi, care dormim, mîncăm, mergem la vînătoare și care, în loc de victorii, născocim noi mode și rugăciuni noi.

— Da, sire — zise ducele, legîndu-se de acest ultim cuvînt. Știm cu toții că sînteți un prinț luminat și pios și că nici o plăcere nu poate să vă facă a uita gloria celui de sus și interesele bisericii. Iată de ce venim cu atîta încredere înspre maiestatea voastră.

— Privește, așadar, la încrederea vărului tău, Henric — îl îndemînă Chicot, arătîndu-i regelui pe gentilomii, care, din respect, nu intraseră în apartamentele regale. El a lăsat

o treime la ușa cabinetului său și celelalte două treimi la porțile Luvrului.

— Cu încredere ? repetă întrebător Henric. Oare nu întotdeauna vii cu încredere în preajma mea, vere ?

— Sire, știu ce spun. Această încredere de care vorbesc este în legătură cu propunerea pe care am de gînd s-o fac.

— Ah, ai să-mi propui ceva, vere ? Atunci vorbește cu încredere, după cum spuneai, vorbește-mi cu toată încrederea. Ce vrei să ne propui ?

— Înfăptuirea uneia dintre cele mai frumoase idei care a însuflețit lumea creștină de cînd cruciadele nu mai sînt cu putință.

— Vorbește, duce.

— Sire — continuă de Guise, dar de data aceasta ridicînd glasul în așa fel, ca să fie auzit de afară. Sire, nu e un titlu gol acela de rege preacreștin, el obligă la un zel arzător întru apărarea bisericii. Fiul cel mai mare al bisericii, și acesta este titlul vostru, sire, trebuie să fie oricînd gata să-și apere mama.

— Haida-de — interveni Chicot — tocmai vărul meu propovăduiește, cu o sabie lungă la șold și cu un coif pe cap. E caraghios ! Nu mai mă miră că drăguții de călugări vor să facă război. Henric, îți cer un regiment pentru frațele Gorenflot !

Ducele se prefăcu însă că n-aude. Picior peste picior, Henric își sprijini cotul pe genunchi și bărbia în palmă.

— Oare biserica este amenințată de sarasini, scumpul meu duce ? întrebă el. Sau năzuiești întîmplător la titlul de rege... al Ierusalimului ?...

— Sire — reluă ducele — această mare mulțime de norod care mă urma, binecuvîntîndu-mi numele, nu mă măgulea cu o astfel de primire, credeți-mă, decît pentru a răsplăti ardoarea zelului meu pus întru apărarea credinței. Am mai avut cîntea să vorbesc maiestății voastre, înainte de suirea sa pe tron, despre un proiect de alianță între toți adevărații catolici.

— Da, da — zise Chicot — da, mi-aduc aminte : Liga, pe toți dracii, Henric, Liga în numele Sfintului Bartolomeu, Liga, dragul meu rege ! Pe cuvîntul meu, ești uituc de-a binelea, fiule ! Să nu-ți mai amintești tu despre o idee atît de strălucită ?!

La auzul acestor cuvinte, ducele se întoarce și-l măsoară cu o privire disprețuitoare pe cel ce le rostise, neștiind cât de adânc se întipăreau ele în mintea regelui, supraîn-cărcată cum era de revelațiile recente ale domnului de Morvilliers. Ducele de Anjou însă fu cuprins de tulburare și, ducându-și un deget la buze, care însemna că-i cere să tacă, îl privi drept în ochi pe ducele de Guise, palid și nemișcat ca statuia prudenței. De data aceasta, regele nu observă semnul de înțelegere stabilit între interesele celor doi prinți, dar Chicot, apropiindu-se de urechea lui sub motiv că vrea să-i înfigă unul din cei doi cocoși de hirtie în lăntșorul cu rubine al tocăi, îi șopti foarte încet :

— Uită-te la fratele tău, Henric.

Henric își ridică iute ochii ; degetul ducelui se lăsă aproape tot atît de repede, totuși prea tîrziu. Henric zări gestul și ghici recomandarea.

— Sire — continuă ducele de Guise, căruia nu-i scăpase intervenția lui Chicot, dar al cărui auz nu putuse desluși cuvintele gasconului — într-adevăr, catolicii au numit această asociație Sfînta Ligă și ea are ca scop principal întărirea tronului împotriva hughenotilor, inamicii săi de moarte.

— Bine spus ! strigă Chicot. Aprob *pedibus et nutu* !¹

— Dar — vorbi mai departe ducele — e prea puțin numai să te asociezi, sire, e prea puțin numai să organizezi o masă de oameni, oricît de compactă ar fi ea : mulțimii trebuie să i se indice o direcție. Or, într-un regat ca Franța, mai multe milioane de oameni nu se adună fără consimțămîntul regelui.

— Mai multe milioane de oameni ?! făcu Henric, fără să încerce a-și ascunde surpriza, care ar fi putut trece, pe bună dreptate, drept frică.

— Mai multe milioane de oameni — repetă Chicot — un neînsemnat simbură de nemulțumiți, care, dacă e sădît, așa cum nici nu mă îndoiesc, de mîini îndemînatice, va da un rod îmbelșugat !

De data aceasta, răbdarea ducelui păru să ajungă la capăt ; el strînse disprețuitor din buze și, frămîntînd pă-

¹ Cu picioarele și cu capul (în limba latină în text).

mîntul cu piciorul, deoarece de bătut nu îndrăznea încă să bată, zise :

— Sire, mă miră faptul că maiestatea voastră îndură să fiu întrerupt atît de des cînd am onoarea să-i vorbesc despre lucruri atît de grave.

Văzînd atitudinea ducelui, îndreptăţită de altfel, Chicot roti nişte ochi furibunzi şi, imitînd vocea lătrătoare a uşierului de la parlament, strigă :

— Tăcere, sau de nu, pe toţi dracii, veţi avea de-a face cu mine !

— Mai multe milioane de oameni ! reluă firul regele, căruia nu-i venea uşor să înghită această cifră. E măgulitor pentru religia catolică, dar, în faţa acestor cîteva milioane de membri, cîţi protestanţi se află în regatul meu ?

Ducele păru că socoteşte în mînte.

— Patru — răspunse Chicot.

Această nouă vorbă de duh îi făcu să hohotească de rîs pe amicii regelui, în timp ce de Guise încrunţă sprîncelele, iar gentilomii din anticameră se porniră să mormăie destul de tare, cîrtind împotriva îndrăzelii gasconului. Regele se întoarse încet spre uşa de unde veneau murmurele, şi cum atunci cînd voia, Henric avea o privire plină de demnitate, murmurele încetară numaidecît. Apoi, întorcînd aceeaşi privire către duce, fără a-şi schimba expresia feţei, rosti :

— Spune, domnule, ce ceri ?... Concluzia... concluzia...

— Cer, sire, căci popularitatea regelui meu mi-e mai scumpă chiar decît a mea, cer ca maiestatea voastră să ne arate clar că ne este tot atît de superior în zelul său faţă de relegia catolică, pe cît este în toate celelalte domenii, şi să-i lipsească, în felul acesta, pe nemulţumiţi, de orice pretext al reînceperii războaielor.

— Ah, dacă nu-i vorba decît de război, vere — zise Henric — am trupe, şi numai sub ordinele dumitale sînt, cred, acolo în tabăra pe care abia ai părăsit-o spre a veni să-mi dai aceste excelente sfaturi, aproape douăzeci şi cinci de mii de oameni.

— Sire, cînd am vorbit de război, ar fi trebuit poate să mă explic.

— Explică-te, vere. Ești un mare comandant de oști, și să nu te îndoiești, îmi va face plăcere să te-aud vorbind despre un asemenea subiect.

— Sire, voiam să spun că, în ziua de azi, regii sînt chemați să susțină două războaie : războiul moral, dacă mă pot exprima astfel, și războiul politic ; războiul împotriva ideilor și războiul împotriva oamenilor.

— Ia te uită drăcie ! exclamă Chicot. Ce convingător a vorbit !

— Liniște, bufonule ! porunci regele.

— Oamenii — continuă ducele — oamenii sînt vizibili, palpabili, muritori ; îi prinzi, îi ataci, îi bați și, după ce au fost bătuti, îi judeci și îi spînzuri sau le faci altceva și mai și.

— Da — completă Chicot — îi spînzuri fără să-i judeci : asta e mai simplu și mai demn de un rege.

— Dar ideile — continuă ducele — sînt altceva, sire, ele se strecoară și pătrund pe nevăzute, ele se ascund mai ales de ochii acelora care vor să le nimicească. Cuibărite în fundul sufletului, prind rădăcini adînci, și cu cît tai mai virtos mlădițele imprudente care ies la iveală, cu atît rădăcinile devin mai vînjoase și sînt mai greu de smuls. O idee, sire, este un pitic gigant pe care trebuie să-l supraveghezi zi și noapte, căci ideea care se tîra ieri la picioarele voastre, mîine va crește deasupra capului vostru, dominîndu-vă. O idee, sire, este scînteia care cade pe acoperișul de paie. Trebuie să fii veșnic treaz, ca să prinzi la vreme clipa cînd se dezlănțuie pîrjolul. Iată de ce, sire, e nevoie ca milioane de oameni să stea de veghe.

— Uite-i, fir-ar dracu afurisit să fie, pe cei patru hughenoti ai Franței ! strigă Chicot. Mamă-Doamne, le plîng de milă !

— Și pentru a întări veghea aceasta — continuă ducele — propunem maiestății voastre să numească un șef al Sfintei Ligi.

— Ai terminat de vorbit, vere ? îl întrebă Henric pe duce.

— Da, sire, și fără nici un înconjur, după cum a putut să vadă însăși maiestatea voastră.

Chicot scoase un spăimîntător suspin, în timp ce ducele de Anjou, redobîndindu-și cumpătul după spaima prin care trecuse la început, îi zîmbea prințului loren.

— Ei bine — se adresă regele celor ce-l înconjurau — dumneavoastră ce părere aveți despre asta, domnilor ?

Fără să zică nimic, Chicot își luă pălăria și mănușile, apoi, înșfăcînd de coadă o blană de leu, o tîrî într-un colț al sălii și se culcă pe ea.

— Ce faci, Chicot ? întrebă regele.

— Sire, se zice că noaptea e un bun sfătuitoare — replică gasconul. De ce se zice așa ? Pentru că noaptea dormi. Și eu voi dormi, sire, iar mîine, cu capul odihnit, îi voi da răspuns vărului meu de Guise.

Spunînd acestea, el se întinse pe blana de leu cît era de lung. Ducele îi aruncă o privire furioasă, la care Chicot, deschizînd un ochi, răspunse printr-un sforăit bubui-tor ca tunetul.

— Ei bine, sire — întrebă ducele — ce crede maiesta-tea voastră ?

— Cred că ai dreptate, ca totdeauna, vere. Convoacă-i deci pe cei mai de seamă membri ai Ligii dumneavoastră, vino în fruntea lor și eu îl voi alege pe acela care îi este de folos religiei.

— Cînd asta, sire ? întrebă ducele.

— Mîine.

Și rostind acest ultim cuvînt, își împărți zîmbetul pe din două, cu multă iscusință : ducelui de Guise îi dăru-i o jumătate, ducelui de Anjou cealaltă jumătate. Acesta din urmă tocmai se pregătea să se retragă împreună cu întreaga curte, dar cînd încercă să-și pună în aplicare gîndul, Henric interveni :

— Frate, rămii, fiindcă trebuie să-ți vorbesc.

Ducele de Guise își apăsă o clipă mina pe frunte, ca și cum ar fi vrut să zăvorască acolo o mie de gînduri, și se retrase cu toată suita lui, zgomotul pașilor lor pierzîndu-se domol pe sub bolți. O clipă mai tîrziu, se auziră strigătele mulțimii care-l saluta la ieșirea din Luvru, așa după cum îl salutase și în clipa intrării.

Chicot sforăia mereu, dar nu garantăm că și dormea.

CASTOR ȘI POLUX

În vreme ce își reținuse fratele, regele îi poftise pe toți favoriții lui să părăsească sala.

Ducele de Anjou, care, în tot timpul cît se desfășurase scena precedentă, izbutise să-și păstreze o înfățișare de om nepăsător, nu însă și în ochii sfredelitori ai lui Chicot și ai ducelui de Guise, primi fără urmă de bănuială invitația lui Henric. El habar n-avea de privirea pe care regele, la îndemnul lui Chicot, i-o aruncase, surprinzându-l cu degetul dus indiscret prea aproape de buze.

— Frate, știi ceva — zise Henric, plimbîndu-se cu pași mari de la ușă la fereastră, după ce se încredință mai întii că, în afară de Chicot, nimeni nu mai rămăsese în sala de consiliu — știi tu că sînt un prinț tare fericit ?

— Sire — răspunse ducele — fericirea maiestății voastre dacă într-adevăr maiestatea voastră se simte așa cum spune, nu e decît o recompensă pe care cerul o datorează meritelor voastre.

Henric își privi fratele.

— Da, foarte fericit — reluă el — deoarece, atunci cînd marile idei nu-mi vin mie, ele vin aceloră care mă înconjoară. Or, este o idee strălucită aceea pe care a avut-o vărul meu, ducele de Guise.

François se înclină în semn de încuviințare. Chicot deschise un ochi, ca și cum n-ar fi auzit destul de bine cu amîndoi ochii închiși și ca și cum ar fi fost nevoie să vadă chipul regelui, ca să-i înțeleagă mai bine cuvintele.

— Într-adevăr — continuă Henric — a-i uni sub același steag pe toți catolicii, a face ca țara și biserica să fie una, a înarma astfel, fără să ai aerul, toată Franța, de la Calais pînă în Languedoc, din Bretania pînă în Burgundia, așa încît eu să am oricînd o armată gata să pornească împotriva englezilor, flamanzilor ori spaniolilor, fără ca vreodată flamanzii, spaniolii ori englezii să se alarmeze, știi, François, că asta e o idee măreață ?

— Nu-i așa, sire ? se prinse ducele de Anjou, încîntat să vadă că fratele lui susținea cu tărie vederile ducelui de Guise, aliatul său.

— Da, și-ți destăinuiesc că-mi dă inima ghes să-l răsplătesc din plin pe autorul unui plan atît de minunat.

Chicot deschise amîndoi ochii, dar îi închise numai-decît : zărise pe chipul regelui unul din acele vagi, foarte vagi zîmbete, ghicite numai de el, care-l cunoștea ca nimeni altul pe Henric — și acest zîmbet îi fu de ajuns.

— Da — continuă regele — repet, un asemenea plan merită răsplată și voi face totul pentru cel care l-a născocit. Spune-mi, François, este într-adevăr ducele de Guise părintele acestei splendide idei ori, mai degrabă, al acestei splendide opere ? Căci opera este începută, nu-i așa. frate?

Ducele de Anjou făcu semn că planul începuse a fi tradus în fapte.

— Din ce în ce mai bine — urmă regele. Am zis eu că sînt un prinț foarte fericit ; ar fi trebuit să spun din cale afară de fericit, François, deoarece nu numai că asemenea idei le vin celor din familia mea, dar și că, în graba lor de a fi de folos rudei și suveranului, ei chiar își pun în aplicare ideile ; însă te-am mai întrebat, scumpul meu François — continuă Henric, punînd mîna pe umărul fratelui său — te-am mai întrebat dacă vărului meu de Guise îi datoresc recunoștință pentru această regcască idee ?

— Nu, sire, domnul cardinal de Lorena a avut-o încă de acum douăzeci de ani și mai bine, și numai masacrul din noaptea Sfîntului Bartolomeu a împiedicat înfăptuirea ei sau, mai bine zis, a făcut deocamdată de prisos o asemenea înfăptuire.

— Ah, ce păcat că domnul cardinal de Lorena e mort ! exclamă Henric. L-aș fi ales papă la încetarea din viață a sanctității sale Grigore al XIII-lea ; însă nu e mai puțin adevărat — își urmă firul gîndurilor Henric, cu acea admirabilă naturalețe care făcea din el primul comediant al regatului — nu e mai puțin adevărat că nepotul său a moștenit ideea și a contribuit ca ea să dea roade. Din nenorocire, nu vreau să-l fac papă... dar îl voi face... Ce aș putea oare să-l fac, fiindcă el e de toate, François ?

— Sire — zise François — cu desăvîrşire înşelat de vorbele fratelui său — exageraţi meritele vărului vostru, ideea nu-i decît o moştenire, cum v-am mai spus, şi există un om care l-a ajutat foarte mult să cultive această moştenire.

— Fratele său cardinalul, aşa e ?

— Fără îndoială, s-a ocupat şi el de asta, dar nu e totuşi cardinalul.

— Atunci Mayenne ?

— O, sire, îl onoraţi prea mult.

— Într-adevăr. Cum să presupui că o idee politică îi poate veni unui asemenea măcelar. Dar atunci, François, cui trebuie să-i fiu recunoscător de acest ajutor dat vărului meu de Guise ?

— Mie, sire — zise ducele.

— Ție ? ! glăsui Henric, ca şi cum s-ar fi aflat în culmea mirării.

Chicot deschise iar un ochi.

Ducele se înclină.

— Cum — rosti Henric — în timp ce vedeam dezlăntită împotriva-mi toată lumea şi pe predicatori revoltaţi de metehnele mele, pe poeţi şi pamfletari înfierîndu-mi slăbiciunile, în timp ce marii politicieni tunau împotriva greşelilor mele, în timp ce amicii rideau de neputinţa mea, în timp ce întreaga situaţie devenise atît de încîlcită, încît eu slăbeam văzînd cu ochii şi-mi ieşeau fire de păr alb în fiecare zi, o asemenea idee ți-a venit ție, François, cel pe care, trebuie s-o mărturisesc (vezi, oamenii sînt slabi şi regii orbi) eu nu l-am privit totdeauna chiar ca pe prietenul meu ? Ah, François, cît mă simt de vinovat !

Şi, înduioşat pînă la lacrimi, Henric îi întinse mîna. Chicot deschise amîndoi ochii.

— O, dar cît de strălucită este ideea ! continuă Henric. Nu puteam să încasez biruri ori să ridic trupe fără să stîrnesc strigăte de protest ; nu puteam să mă plimb, să dorm ori să iubesc fără a stîrni risete ; şi iată că ideea domnului de Guise, sau mai degrabă a ta, frate, îmi pune dintr-o dată la îndemînă armată, bani, prieteni şi linişte. Acum, pentru ca liniştea să dureze, François, este necesar un singur lucru.

— Care ?

— Vărul nostru a spus adineauri că trebuie să numesc un șef al acestei mari mișcări.

— Da, fără îndoială.

— Acest șef, înțelegi bine, François, nu poate să fie nici unul dintre favoriții mei ; nici unul nu e înzestrat cu mintea și inima trebuitoare unei perspective atît de largi. Quélus este viteaz, dar, bietul de el, nu se gîndește decît la amorurile lui. Maugiron este viteaz, dar nu visează, vanitosul, decît la veșmintele de pe el. Schomberg, de asemenea, este viteaz, dar nu e un spirit adînc, cei mai buni prieteni ai săi sînt siliți s-o mărturisească. D'Épernon este viteaz, însă e un ipocrit fără pereche, în care nu m-aș încrede o singură clipă, deși în față îi zîmbesc. Dar tu știi, François — zise Henric cu un accent tot mai plin de sinceritate — tu știi că una dintre cele mai grele sarcini ale regilor este aceea de a fi nevoiți să se prefacă într-una. Și, iată, cînd pot să vorbesc și eu cu inima deschisă, ca în clipa asta, ah ! parcă mai răsufliu.

Chicot închise din nou ochii.

— Ei bine, ziceam deci — continuă Henric — că dacă vărului meu de Guise i-a trecut prin minte această idee, idee la a cărei înfiripare și înrădăcinare tu ai contribuit într-o măsură atît de largă, François, atunci lui trebuie să-i revină și sarcina de a o pune în aplicare.

— Ce spuneți, sire ? strigă François, gîfîind de îngrijorare.

— Spun că, pentru a conduce o asemenea mișcare, este nevoie de un mare prinț.

— Sire, luați seama !

— De un bun conducător de oști, de un abil diplomat.

— Abil diplomat, mai ales — repetă ducele.

— Ei bine, François, oare postul ăsta nu i se potrivește, din toate punctele de vedere, domnului de Guise ?

— Frate — zise François — domnul de Guise este în-deajuns de puternic și fără așa ceva.

— Da, fără îndoială, dar puterea lui înseamnă puterea mea.

— Ducele de Guise are armata și burghezia, cardinalul de Lorena are biserica ; Mayenne este un instrument în mîna celor doi frați. Veți reuni prea multe forțe în mîinile unui singur neam.

— E adevărat — grăi Henric — m-am și gândit la asta, François.

— Dacă cei din familia de Guise ar fi prinți francezi, asta încă ar mai merge : interesul lor ar fi să ajute la creșterea prestigiului casei regale a Franței.

— Fără îndoială, dar ei, dimpotrivă, sînt prinți lorenii.

— Dintr-o familie care întotdeauna a fost potrivnică familiei noastre.

— Pe Dumnezeu meu, François, uite că ai pus degetul pe rană ! Nu te credeam un politician atît de bun. Ei bine, da, iată ce mă face să slăbesc, ceea ce îmi albește părul ; da, această creștere a casei de Lorena alături de a noastră. Nu e zi de la Dumnezeu, François, ca cei trei de Guise — și bine ai spus tu că ei trei dețin totul — deci ziceam că nu e zi de la Dumnezeu în care fie ducele, fie cardinalul, fie Mayenne, în sfîrșit, unul sau altul, prin îndrăzneală ori prin iscusință, prin forță ori prin șiretenie, să nu-mi răpească din putere cîte o părticică, să nu știrbească o fărîmă din prerogativele mele, și asta fără ca eu, nevolnic, slab și singur cum sînt, să pot acționa împotriva lor. Ah, François, dacă am fi avut mai devreme între noi această discuție lămuritoare, dacă aș fi putut citi în inima ta așa cum citesc în momentul acesta, găsind în tine, desigur, un sprijin, eu aș fi putut rezista mai bine decît am rezistat ; dar acum, vezi și tu, e prea tîrziu.

— De ce ?

— Pentru că altminteri ar trebui să aibă loc o luptă, și pe mine orice luptă mă oboșește. Îl voi numi deci șef al Ligii.

— Și în felul acesta vei săvîrși o greșeală, frate — zise François.

— Dar pe cine vrei să numesc, François ? Cine altul ar vrea să primească un post atît de primejdios, da, plin de primejdii ? Căci nu vezi care este ideea ducelui ? Ca eu să-l numesc șef al Ligii acesteia.

— Ei bine ?

— Ei bine, pe oricine aș numi în locul său, ar deveni vrăjmașul ducelui.

— Numiți un om îndeajuns de puternic, pentru ca forța lui, sprijinită de a maiestății voastre, să n-aibă a se teme de forța celor trei lorenii laolaltă.

— Ei, bunul meu frate — rosti Henric, cu un accent de descurajare — nu cunosc nici un om care să aibă calitățile despre care îmi vorbești tu.

— Priviți în jurul vostru, sire.

— În jurul meu nu te văd decît pe tine și pe Chicot, frate dragă, care sînteți adevărații mei prieteni.

— Oh ! Oh ! mormăi Chicot. Să vrea să-mi joace vreo festă ?

Și închise iar amîndoi ochii.

— Ei bine — grăi ducele — oare nu înțelegi cîtuși de puțin, frate ?

Henric privi spre ducele de Anjou, de parcă atunci i s-ar fi luat un vâl de pe ochi.

— Ei, ce ? strigă el.

François făcu un semn din cap.

— A, nu — zise Henric — n-o să consimți niciodată, François. Sarcina este mult prea grea : cu siguranță că n-ai să te poți obișnui să faci instrucție cu toți burghezii ăștia, să-ți dai tu osteneala să revezi cuvîntările predicatorilor lor ; nu ești tu ăla care, în caz de încăierare, să mergi să faci pe măcelarul pe străzile Parisului, prefăcute în abatoare. Trebuie să fii cît trei ca de-alde domnul de Guise și să ai un braț drept care se cheamă Charles, și un braț stîng care se cheamă Louis. Or, ducele a știut s-o facă foarte bine pe măcelarul de Sfîntul Bartolomeu, nu ești de aceeași părere, François ?

— Ba da, chiar prea bine, sire !

— Da, poate. Dar n-ai răspuns la întrebarea mea, François. Cum ți-ar plăcea ție să faci meseria pe care ți-am descris-o ? Te-ai freca tu de platoșele strimbe ale acestor gură-cască și de cratițele pe care și le pun ei pe cap în loc de căști ? Te-ai bate tu cu ei pe burtă, tu, cel mai desăvîrșit dintre seniorii curții noastre ? Zău că da, frate, cum ne schimbăm cu vîrsta !

— N-aș face asta pentru mine, sire, dar aș face-o cu siguranță pentru maiestatea voastră.

— Minunat frate, minunat frate ! exclamă Henric, ștergîndu-și cu vîrfurile degetului o lacrimă imaginară.

— Deci — spuse François — nu ți-ar dispăcea prea mult, Henric, să mă însărcinezi cu această treabă pe care aveai de gînd s-o încredințezi domnului de Guise ?

— Să-mi displacă mie ? ! strigă Henric. Ei, fir-ar a dracului ! Nu, asta nu-mi displace, dimpotrivă, mă încintă. Deci te gîndești și tu la Ligă. Cu atît mai bine, ce naiba, cu atît mai bine ! Deci și tu ai avut în minte un crîmpei din idee, adică ce spun eu crîmpei, o bună parte din ea. După cîte m-ai lăsat să înțeleg, e minunat, pe onoarea mea. Într-adevăr, nu sînt înconjurat decît de spirite înalte, iar eu sînt marele măgar al regatului meu.

— O, maiestatea voastră glumește !

— Eu ? Doamne ferește ! Situația e prea gravă. Spun ce gîndesc, François. Mă scoți dintr-o mare încurcătură, cu atît mai mare, cu cît, de cîtva timp, vezi tu, mă simt bolnav, puterile-mi slăbesc. Miron îmi spune asta adeseori. Dar să lăsăm, să revenim la lucruri serioase ; de altfel, la ce bun să mă folosesc de mintea mea cînd strălucirea minții tale poate să mă lumineze ? Să zicem deci că te voi numi șel al Ligii, hai ?

François tresări de bucurie.

— Oh — îngăimă el — dacă maiestatea voastră m-ar crede vrednic de o asemenea încredere !

— Încredere ! Ah, François, încredere ! Din moment ce nu domnul de Guise este șeful, de cine vrei să-mi fie teamă ? De Liga însăși ? S-ar putea, crezi ca, întîmplător, să mă pîndească vreo primejdie din partea Ligii ? Vorbește, bunul meu François, spune-mi totul.

— Oh, sire ! exclamă ducele.

— Ce nebun sînt ! reluă Henric. Dacă ar fi așa, fratele meu nu i-ar fi șef sau, mai exact, de vreme ce îi va fi șef fratele meu, n-o să mai existe nici o primejdie. Ei, asta înseamnă logic, și pedagogul nostru nu ne-a luat banii de pomană ; zău, pe onoarea mea, mi s-a spulberat orice urmă de neîncredere. De altfel, cunosc încă destui oșteni în Franța spre a fi sigur că voi trage sabia din teacă în bună tovărășie contra Ligii în ziua în care Liga mă va împiedica să mă mișc în voie.

— E adevărat, sire — răspunse ducele, cu o naivitate izvorită dintr-o prefăcătorie aproape la fel de desăvîrșită ca și aceea a fratelui său. Regele rămîne totdeauna rege. Chicot deschise iar un ochi.

— Da, zău ! zise Henric. Însă din nenorocire îmi vine și mie o idee. E de necrezut cîte gînduri îmi răsar azi în

mintre ; vezi, sînt unele zile de-astea.

— Ce idee, frate ? întrebă ducele, brusc neliniștit, căci nu putea să creadă că o fericire atît de mare se putea împlini fără piedici.

— Uite ce este : vărul nostru de Guise, părintele sau, mai bine zis, cel care se crede părintele acestei idei, poate că și-a pus în cap să fie el șef. Deci o să vrea și el să aibă comanda.

— Comanda, sire ?

— Fără îndoială, ba chiar fără pic de îndoială. Presupun că nu a trecut la înfăptuirea acestei idei decît spre a trage foloase. E adevărat că, după spusele tale, ați fi colaborat. Ia seama însă, François, ăsta nu e omul care să fie victima aceluia *Sic vos vobis*¹... cunoști ce spune Virgiliu...

— Sire !

— François, pun rămășag că ăsta e gîndul lui de Guise. Mă știe atît de nepăsător !

— Da, dar din clipa în care îl veți încunoștiința de voînța voastră o să cedeze.

— Sau se va preface că cedează. Eu te avertizez : ia seama, François, că vărul meu de Guise are mîna lungă. Aș spune chiar mai mult, aș spune că are brațe lungi și că nimeni în țara asta, nici chiar regele, n-ar atinge ca el, cînd și le va întinde, cu o mîna Spania și cu cealaltă Anglia, cuprinzînd depărtarea de la Don Juan de Austria la Elisabeta. Sabia conetabilului de Bourbon era mai puțin lungă decît brațul vărului meu de Guise, și cu toate acestea i-a făcut destul rău lui Francisc I, strămoșul nostru.

— Păi dacă maiestatea voastră îl socotește atît de priemjdios — zise François — acesta e un motiv în plus ca să-mi dea comanda Ligii pentru a-l ține ca-n clește între puterea mea și a voastră și pentru ca, la prima trădare pe care ar încerca-o, să-l judece.

Chicot deschise celălalt ochi.

¹ Și astfel (lucrați), dar nu pentru voi (în limba latină în text). În cele patru versuri care încep cu aceste cuvinte, poetul Virgiliu se plînge că un altul, un om mediocru, a fost recompensat fără a avea merite, recompensă ce i se cuvenea numai lui. Expresia a rămas și se folosește cînd un om primește salariul cuvenit altuia.

— Să-l judec, François, să-l judec spui ? ! Asta putea s-o facă Ludovic al XI-lea, care era puternic și bogat ; el putea să judece și să poruncească să se înalțe eșafodul, dar eu n-am nici măcar atîția bani cîți mi-ar trebui ca să cumpăr catifeaua neagră de care, într-un asemenea caz, aș avea nevoie.

Rostind aceste cuvinte, Henric, care, cu toată stăpînirea de sine, se însuflețise, aruncă o privire sfredelitoare, dar ducele n-o putu îndura. Atunci Chicot închise amîndoi ochii.

O clipă, între cei doi prinți se lăsă tăcere.

Regele o curmă cel dintîi :

— Trebuie deci să cîntărim totul, scumpul meu François. Fără războaie civile, fără certuri între supușii mei. Sînt fiul lui Henric războinicul și al Caterinei cea vicleană. Am în sînge un pic din șiretenia bunei mele mame ; îl voi chema pe ducele de Guise și îi voi face atîtea făgăduieli frumoase, încît vom pune la cale chestiunea ta prin bună înțelegere.

— Sire — strigă ducele de Anjou — îmi acordați comanda. nu-i așa ?

— Cred și eu.

— Țineți ca s-o am ?

— Nespus de mult.

— În sfîrșit, vreți acest lucru ?

— E dorința mea cea mai fierbinte, totuși nu trebuie ca să displacă prea mult vărului meu de Guise.

— Ei bine, fiți liniștit — spuse ducele de Anjou — dacă nu vedeți în calea numirii mele altă piedică decît asta, mă însărcinez eu să cad la învoială cu ducele.

— Și pe cînd ?

— Numaidecît.

— Să te duci, așadar, tu să-l cauți ? Să te duci va să zică să-i faci o vizită ! Vai, frate, gîndește-te bine ! I-ai acorda prea mare cinste !

— Nu, sire, nu mă voi duce eu să-l caut.

— Atunci ?

— Mă așteaptă.

— El ? unde ?

— La mine în apartament.

— La tine ? Am auzit uralele care salutau ieșirea lui din Luvru.

— Da, dar după ce a ieșit pe poarta cea mare, a intrat pe porțița secretă. Prima vizită a ducelui de Guise e dreptul regelui, cea de a doua e dreptul meu.

— Ah, frate, cât de îndatorat îți rămân că menții astfel prerogativele noastre, pe care eu am slăbiciunea să le dau uitării câteodată ! Du-te, așadar, François, și înțelegeți-vă amândoi.

Ducele luă mîna fratelui său și se aplecă s-o sărute.

— Ce faci, François ? Vino în brațele mele, lângă inima mea ! strigă Henric. Aici este adevăratul tău loc.

Și cei doi frați se îmbrățișară de mai multe ori, apoi, după o ultimă strângere în brațe, ducele de Anjou, în sfîrșit, liber, ieși din sală, străbătu în mare grabă coridoarele și alergă în apartamentul său.

Ar fi trebuit ca inima lui, la fel cu inima celui mai des- toinic vislaș din lume, să fie ferecată în cercuri de lemn și de oțel, ca să nu plesnească de bucurie.

Văzîndu-și fratele plecat, regele scrișni cu furie și, re- pezindu-se prin coridorul secret care ducea la apartamen- tele Margaretei de Navara, locuite acum de ducele de An- jou, ajunsese la un fel de gheretă din scînduri de unde se putea auzi tot atît de ușor convorbirea care urma să aibă loc între ducii de Anjou și de Guise, pe cît de ușor era pentru Denys ¹ să asculte din ascunzătoarea lui ce vorbeau prizonierii săi.

— Ei, fir-ar să fie a naibii de treabă ! zise Chicot, deschizînd amîndoi ochii dintr-o dată și ridicîndu-se în capul oaselor. Ce emoționante sînt scenele de familie ! Pentru o clipă m-am crezut în Olimp, luînd parte la întîlnirea din- tre Castor și Polux, după cele șase luni de la despărțirea lor.

¹ Tiran al Siracuzei între anii 405—367 î.e.n., Denys era un om foarte bănuitor. El vorbea poporului din vîrfurile unui turn și nu se culca două nopți la rînd în aceeași cameră. A construit o închisoare în carierele de piatră ale Siracuzei, unde și-a scobit în stîncă o încăpere, și de acolo asculta pe ascuns cele ce vorbeau între ei prizonierii.

CUM S-A DOVEDIT CĂ A ASCULTA ESTE CEL MAI BUN MIJLOC DE A ÎNȚELEGE

Ducele de Anjou își găsi oaspetele, pe ducele de Guise, în acea cameră a reginei de Navara, unde altădată bearnezul și de Mouy puseseră la cale, șoptindu-și la ureche, planul evadării lor ; căci înțeleptul Henric știa el bine că sînt puține odăi în Luvru care să nu fi fost aranjate în așa fel, încît să lase să răzbată prin pereți chiar și vorbele rostite cu jumătate de glas și să ajungă la urechea celui ce avea interes să asculte. Nici ducelui de Anjou nu-i scăpase acest detaliu atît de însemnat, dar, indus cu desăvîrșire în eroare de bunăvoința fratelui său, își uită de el și nu-i dădu nici o atenție.

Cum vă spuneam, Henric al III-lea ajunsese la postul lui de observație chiar în momentul cînd fratele său intra în încăpere, astfel că nici una din vorbele celor doi interlocutori nu-i scăpă regelui.

— Ei bine, monseniore ? întrebă ducele de Guise.

— Ei bine, duce, ședința s-a sfîrșit.

— Erați foarte palid, monseniore.

— Se vedea ? întrebă ducele cu neliniște.

— Mie, drept să vă spun, monseniore, nu mi-a scăpat.

— Regele n-a observat nimic ?

— Nimic, sau cel puțin așa cred. Și maiestatea sa a reținut-o pe altea voastră pentru ca... ?

— Ai băgat de seamă, duce.

— Fără îndoială... pentru ca să-i vorbiți despre propunerea pe care am venit să i-o fac eu.

— Da, domnule.

În acest moment se lăsă o tăcere destul de penibilă, căreia Henric al III-lea, așezat în așa fel încît să nu piardă nici un cuvînt din convorbirea lor, îi prinse tilcul.

— Și ce spune maiestatea sa, monseniore ? se hotărî să întrebe ducele de Guise.

— Regele aprobă ideea, dar cu cît ideea este mai grandioasă, cu atît i se pare mai primejdios ca un om de talia dumitale să meargă în fruntea acestei idei.

— Atunci sîntem pe punctul de a da greș.

— Tare mi-e teamă că da, scumpul meu duce, și Liga pare ca și desființată.

— Drace ! izbucni de Guise. Dacă-i așa, înseamnă că totul o să moară înainte de a se naște și să sfîrșească înainte de a începe.

— Au tot atît de multă minte și unul, și celălalt — șopti o voce joasă, șuierătoare la urechea lui Henric, care sta aplecat, trăgînd cu urechea. Henric se întoarse și-l văzu pe Chicot, cu trupul său voinic încovoiat, ca să poată asculta la una din spîrturile aflate în perete, așa cum el însuși asculta la o alta.

— M-ai urmărit, pungașule ! exclamă regele.

— Taci — îl sfătui Chicot, făcînd un gest cu mîna — taci, fiule, că mă împiedici să aud ce se vorbește.

Regele ridică din umeri, dar cum Chicot era totuși singura ființă omenească în care el avea deplină încredere, începu iarăși să asculte.

Vorbea din nou ducele de Guise.

— Monsenior — spunea el — cred că în acest caz regele mi-ar fi comunicat fără zăbavă refuzul său ; mi-a făcut o primire destul de proasă, ca să îndrăznească să spună și tot ce gîndește. Intenționează cumva să mă înlătore ?

— Așa cred — răspunse șovăielnic prințul,

— Atunci ar nimici și acțiunea,

— Desigur — reluă ducele de Anjou — și cum dumneata ai început-o, eu a trebuit să te secondez din răspun-
teri și am făcut-o.

— În ce fel, monsenior ?

— Prin aceea că regele mi-a acordat aproape deplina putere fie să însuflețesc, fie să ucid pentru totdeauna Liga.

— Ei, cum adică ? întrebă ducele loren, a cărui privire scăpără fără să vrea.

— Ascultă, totul depinde de încuviințarea principalilor conducători, înțelegi ce vreau să spun. Bunăoară, dacă în loc să te înlătore pe dumneata și să dizolve Liga, regele ar numi un șef binevoitor acțiunii ? Dacă în loc să-l numească pe ducele de Guise în acest post, l-ar numi pe ducele de Anjou ?

— Ah ! făcu ducele de Guise, care nu-și putu reține nici exclamația, nici sîngele ce-i năvăli în obraji.

— Bun ! zise Chicot. Cei doi dulăi sînt gata să se încalere pe ciolan.

Dar, spre marea surpriză a lui Chicot și mai ales a regelui, care în această privință știa mai puțin decît Chicot, ducele de Guise încetă pe neașteptate să se mai mire și să se mai înfurie și continuă să vorbească liniștit, aproape vesel :

— Sînteți un diplomat abil, monseniore, dacă ați izbutit să faceți asta.

— Am izbutit — răspunse ducele.

— Așa, la repezcală ?

— Da, dar trebuie să mărturisesc că m-a ajutat împrejurarea și am profitat de ea ; cu toate acestea, scumpul meu duce — adăugă prințul — nimic nu e încă hotărît și n-am vrut să tranșez înainte de a te vedea.

— Cum așa, monseniore ?

— Pentru că nu știu încă la ce rezultat ne-ar putea duce asta.

— Eu știu foarte bine — zise Chicot.

— Un mic complot și nimic altceva — rosti Henric, zîmbind.

— Dar despre care domnul de Morvilliers, care este întotdeauna atît de bine informat, după cum pretinzi tu, nu ți-a vorbit de fel. Hai s-ascultăm mai departe, că începe să fie interesant.

— Ei bine, o să vă spun eu, monseniore, nu la ce rezultat ne va duce asta, căci numai Dumnezeu știe, dar la ce va putea folosi — reluă ducele de Guise. Liga este o a doua armată ; or, cum prima se află în mîna mea, cum cardinalul are în mîna lui biserica, nimic nu va putea să ne reziste atîta vreme cît vom fi uniți.

— Fără a mai pune la socoteală că eu sînt moștenitorul prezumtiv al coroanei — completă ducele de Anjou.

— Ah ! exclamă Henric.

— Are dreptate — zise Chicot. Este greșeala ta, fiule ! desparți mereu cele două cămăși ale Maicii Domnului !

— Apoi, monseniore, oricît aţi fi dumneavoastră de moştenitor al coroanei, nu trebuie să uitaţi şi piedicile ce s-ar putea ivi.

— Duce, crezi dumneata că nu am făcut-o şi că nu le-am cîntărit de o sută de ori pe toate ?

— Mai întîi, regele Navarei.

— O, ăsta nu mă nelinişteşte : are prea mult de furcă cu Fosseuse, iubita lui.

— ăsta, monseniore, ăsta se va lupta pînă şi pentru băierile pungii dumneavoastră ; e hărtănit, slab, nemîncat, seamănă cu pisicile jigărite pe care mirosul şoarecelui le face să stea nopţi întregi lingă o ferestruie de pod, pe cînd o miţă dolofană, cu blana pufoasă, bine încotoşmănată nu poate nici măcar să-şi scoată gheara din teaca-i de catifea, într-atît îi este de îngreunată laba. Regele Navarei vă spionează, stă la pîndă, nu vă pierde din ochi nici pe dumneavoastră, nici pe fratele dumneavoastră ; îi lasă gura apă după tron. Aşteptaţi numai să i se întîmple ceva celui ce şade acum pe el şi o să vedeţi dacă pisica prizărită are ori nu muşchi elastici şi dacă ea nu se va azvîrli dintr-un salt, de la Pau la Paris, ca să vă înfigă gheara în gît. Ehe, veţi vedea, monseniore, veţi vedea...

— Să i se întîmple ceva celui care stă acum pe tron ? repetă rar François, fixîndu-l cu ochii săi întrebători pe ducele de Guise.

— Ei ! Ei ! făcu Chicot. Ascultă, Henric, acest de Guise spune sau mai bine zis va spune nişte lucruri foarte pilduitoare şi din care te sfătuiesc să tragi învăţăminte.

— Da, monseniore — repetă ducele de Guise. Să i se întîmple ceva ! Accidentele nu sînt rare în familia dumneavoastră, o ştiţi tot aşa de bine ca şi mine, ba poate chiar mai bine. Cutare prinţ este sănătos tun şi dintr-o dată începe să tînjească ; un altul socoteşte că mai are mulţi ani de trăit şi el nu mai are decît cîteva ceasuri.

— Auzi, Henric, auzi ? îngăimă Chicot, luînd mîna regelui, care tremura şi se simţea năpădit de sudori reci.

— Da, e adevărat — încuviinţă ducele de Anjou, cu o voce atît de joasă, încît, pentru a o auzi, regele şi bufonul fură siliţi să-şi ascută bine auzul — este adevărat, prinţii

din familia mea se nasc sub zodii tare nenorocite, însă fratele meu Henric al III-lea, luădat fie Domnul, este sănătos și teafăr ; a îndurat în trecut privațiunile războiului și n-a pierit ; cu atît mai mult n-o să aibă a-și face griji acum, cînd viața lui nu-i decît un șir de desfătări ; desfătări pe care le suportă tot așa de bine, ca odinioară războiul.

— Da, monseniore, dar amintiți-vă un lucru — interveni ducele — că distracțiile la care se dedau regii Franței nu sînt întotdeauna lipsite de primejdii. De pildă, cum a murit tatăl dumneavoastră, regele Henric al II-lea, care de asemenea scăpase teafăr din primejdiile războiului, în timpul uneia din acele desfătări despre care vorbiți ? Fierul lancei lui Montgommery era o armă făcută doar pentru întîlniri de curte, e adevărat, dar pentru o platoșă, nu pentru un ochi ; și regele Henric al II-lea a murit, iar moartea lui a constituit un accident, după cîte îmi dau seama. Îmi veți spune că cincisprezece ani mai tîrziu regina-mamă a poruncit să fie prins domnul de Montgommery — care credea că crima săvîrșită se prescrisese — și că i-a tăiat capul. Ce-i drept, așa a fost, dar regele tot mort a rămas. Cît despre fratele vostru, răposatul rege François, ați văzut cum prostia lui i-a dăunat în ochii poporului ; și acest vrednic prinț s-a stins tot într-un chip nefericit. Monseniore, veți împărtăși părerea mea, și anume : cine dracu ar lua drept accident o simplă durere de urechi ? ! Cu toate acestea a fost un accident, ba încă dintre cele mai grave. Și am auzit nu numai o dată spunîndu-se în tabără, prin oraș și chiar la curte că boala aceasta mortală a fost turnată în urechea regelui François de către cineva pe care greșit îl numim noi soartă, din moment ce purta un alt nume foarte cunoscut.

— Duce ! murmură prințul, roșind.

— Da, monseniore, da, de o bucată de vreme, numele de rege poartă nenoroc. Cine spune *rege* spune *risc*. Gîndiți-vă la Antoine de Bourbon : nu încapе îndoială că rangului de rege i-a datorat acel foc de arcebuza în umăr, accident care, întîmplîndu-se oricui altcuiva decît unui

rege, n-ar fi fost de loc mortal, dar în urma căruia el totuși a murit. Ochiul, urechea și umărul au îndoliat de multe ori Franța, și asta îmi aduce aminte că domnul de Bussy înfiripase niște frumoase versuri cu acest prilej.

— Ce versuri ? întrebă Henric ?

— Haida-de ! făcu Chicot. Nu le cunoști ?

— Nu.

— Deci ești cu siguranță un adevărat rege de vreme ce ți se ascund astfel de lucruri. O să ți le spun eu, ascultă :

*Urechea, ochiul, umărul, vai, știu :
Trei regi ai Franței aduseră-n sicriu.
Vai, umărul, urechea, ochiul, dară,
Trei regi făcură-n Galia să moară !...*

Dar st ! st ! Mi se pare să fratele tău o să spună ceva și mai interesant.

— Cum sună ultimul stih ?

— Las' c-o să ți-l recit mai târziu, când domnul de Bussy, dintr-o strofă de șase versuri, va face una de zece.

— Ce vrei să spui ?

— Vreau să spun că lipsesc două personaje la tabloul ăsta de familie. Dar fii atent, domnul de Guise e gata să vorbească și desigur că el n-o să le uite.

Într-adevăr, în clipa aceea dialogul reîncepu :

— Fără să mai puneți la socoteală, monseniore, că istoria rudelor și a aliaților dumneavoastră nu e în întregime cuprinsă în versurile lui Bussy.

— Când îți spuneam ! făcu Chicot, împungându-l cu cotul pe Henric.

— Ați uitat-o pe Jeanne d'Albert, mama bearnezului, care a murit din pricina nasului, întâmplarea făcând ca ea să miroasă o pereche de mănuși parfumate pe care le cum-părase la podul Saint-Michel, de la „Florentin“ ; accident cu totul neașteptat și care stîrni cu atît mai mult uimirea lumii întregi, cu cît era știut că în acel moment unele persoane aveau absolută nevoie ca ea să moară. Puteți spune, monseniore, că moartea ei v-a surprins tare mult ?

În loc de orice alt răspuns, ducele încruntă din sprîncene, ceea ce dădu ochilor săi înfundați în orbite o expresie și mai sumbră.

— Și accidentul regelui Carol al IX-lea, pe care alteța voastră îl uită — îi aminti ducele. Iată totuși ceva care merită să fie povestit. La el, accidentul nu s-a produs nici la ochi, nici la ureche, nici la umăr, nici la nas, ci la gură.

— Cum ai spus ? strigă François.

Și Henric al III-lea auzi, răsunînd cu zgomot pe podele, pașii fratelui său, care se trăgea înapoi de spaimă.

— Da, monseniore, la gură — repetă de Guise. Cărțile de vînătoare ale căror file sînt lipite unele de altele și pe care nu le poți răsfoi decît ducîndu-ți degetul la gură în ficce clipă sînt primejdioase : saliva e otrăvită de colbul de pe vechile hîrtoage, și un om, fie el chiar rege, n-o mai duce mult cînd otrava a ajuns în salivă.

— Duce, duce ! exclamă de două ori prințul. Cred că născocești crime din pură plăcere.

— Crime ? ! întrebă de Guise. Ei, dar cine vorbește de crime ? Monseniore, eu înșir *accidente*, asta e tot, *accidente*, m-auziți ? N-a fost niciodată vorba de altceva decît de *accidente*. Nu e oare tot un *accident* această aventură întîmplată regelui Carol al IX-lea la vînătoare ?

— Ehe — zise Chicot — iată ceva nou pentru tine, care ești vînător, Henric. Ascultă, ascultă că trebuie să fie interesant.

— Știu despre ce este vorba — replică Henric.

— Da, dar eu nu știu ; pe vremea aceea nu fusesem încă prezentat la curte, așa că lasă-mă să ascult, fiule.

— Știți, monseniore, despre ce vînătoare vreau să vorbesc ? continuă prințul loren. Vreau să vorbesc despre vînătoreea aceea cînd, în dorința mărinimoasă de a ucide mistrețul care se năpustea asupra fratelui vostru, ați descărcat arma cu atîta iuțeală, încît, în loc să nimeriți jivina țintită, l-ați atins pe cel pe care nu-l ținteți. Acest foc de arcebuză, monseniore, dovedește mai bine decît orice că trebuie să fii prevăzător, să te ferești de accidente. Într-adevăr, la curte, toată lumea cunoaște iscusința dumnea-voastră, monseniore. Alteța voastră n-a greșit niciodată ținta și pesemne că ați fost foarte mirat de a nu fi nimerit tocmai atunci ; mai ales că gurile rele au răspîndit zvonul cum că prăbușirea regelui sub calul său i-ar fi pricinuit moartea în cazul cînd regele Navarei n-ar fi ucis el, din

fericire, mistrețul pe care alteța voastră nu l-a putut doborî.

— Ei bine — zise ducele de Anjou, încercînd să-și recapete siguranța de sine, pe care ironia ducelui de Guise o sfărîmase în bucăți — ce interes aș fi avut ca fratele meu regele să moară, dacă succesorul lui Carol al IX-lea trebuia să se numească Henric al III-lea ?

— O clipă, monseniore, să ne înțelegem : mai era un tron vacant, acela al Poloniei. Moartea regelui Carol al IX-lea lăsa liber alt tron, pe acela al Franței. Fără îndoială, știu bine că fratele vostru mai mare ar fi ales, nici vorbă, tronul Franței. Dar, în lipsă de ceva mai bun, tronul Poloniei nu era de lepădat. După cîte știu, multe persoane au rîvnit chiar la bietul tronuleț al regelui Navarei. Apoi, în afară de asta, reușita vă apropia cu încă o treaptă, așa că nu altcuiva decît tot dumneavoastră vă erau de folos accidentele. Regele Henric al III-lea s-a întors de la Varșovia în zece zile ; în caz de accident, de ce n-ați fi făcut și dumneavoastră același lucru ?

Henric îl privi pe Chicot, iar acesta, la rîndul său, îl privi pe rege, dar nu cu acea expresie sarcastică și batjocoritoare ce se citea de obicei în ochii bufonului, ci cu un interes aproape duios, care se și pierdu numaidecît pe obrajii lui arși de soarele meridional.

— Care este concluzia, duce ? întrebă ducele de Anjou, punînd sau mai bine zis încercînd să pună capăt discuției care da la iveală toată nemulțumirea ducelui de Guise.

— Monseniore, conchid că fiecare rege își are accidentul său, cum v-am spus și adineauri. Or, dumneavoastră sînteți accidentul de neînlăturat al regelui Henric al III-lea. mai ales ca șef al Ligii, avînd în vedere că a fi șeful Ligii este aproape totuna cu a fi regele regelui ; fără a mai socoti că, devenind șef al Ligii, înlăturați definitiv din cale accidentul ce ar putea surveni în timpul viitoarei domnii a alteței voastre, adică pe bearnes.

— Viitoare ! Îl auzi ? izbucni Henric.

— Ei, drăcia dracului, cred și eu că aud — răspunse Chicot.

— Așadar ?... zise ducele de Guise.

— Așadar — repetă ducele de Anjou — voi primi. Ești și dumneata de aceeași părere, nu-i așa ?

— Cum să nu ! rosti prințul Ioren. Vă rog chiar foarte stăruitor să primiți, monseniore.

— Și dumneata, astă-seară, urmează să...

— O, fiți liniștit, încă de azi-dimineață oamenii mei s-au pus în mișcare, așa că astă-seară Parisul va arăta ciudat.

— Ce se întâmplă astă-seară în Paris ? întrebă Henric.

— Cum, nu ghicești ?

— Nu.

— Oh, tont mai ești, fiule ! Astă-seară se semnează Liga, public, bineînțeles, căci de când o tot semnează și o răssemnează ei pe ascuns ! Nu așteptau decît consimțămîntul tău ; azi-dimineață l-ai dat și astă-seară se semnează, fir-ar mama ei a dracului ! Vezi, Henric, accidentele tale, căci tu ai două, accidentele tale nu-și pierd vremea.

— Bine — spuse ducele de Anjou — pe diseară, domnule.

— Da, pe diseară — zise și regele.

— Cum, Henric — se oțărî Chicot — o să te supui riscurilor, vînturîndu-te pe străzile capitalei astă-seară ?

— Fără îndoială.

— Greșești, Henric.

— De ce ?

— Păzește-te de accidente !

— Voi fi bine întovărașit, fii fără grijă ; de altfel, vino cu mine.

— Haida-de, mă iei drept un hughenot, fiule ! Asta nu ! Eu sînt un bun catolic și vreau să semnez pentru Ligă, mai degrabă să semnez de zece ori decît o dată, mai bine de o sută de ori decît de zece.

Glasurile ducilor de Anjou și de Guise nu se mai auziră.

— Încă un cuvînt — zise regele, oprindu-l pe Chicot, care se pregătea să se îndepărteze. Tu ce crezi despre toate acestea ?

— Cred că fiecare din predecesorii tăi regali nu-și cunoșteau accidentul : Henric al II-lea nu prevăzuse ce se va petrece cu ochiul ; Francisc al II-lea nu prevăzuse ce-o

să fie cu urechea ; Antoine de Bourbon nu prevăzuse ce se va întîmpla cu umărul ; Jeanne d'Albert nu prevăzuse la ce se putea aştepta din cauza nasului ; Carol al IX-lea nu prevăzuse cît va plăti de pe urma gurii. Va să zică ai un mare avantaj asupra lor, jupîne Henric, căci, ce naiba, fratele, nu-i așa, sire, fratele vi-l cunoașteți, cred.

— Da, răspunse Henric — și ți-o jur că în scurt timp chiar se va băga de seamă.

I Nunta lui Saint-Luc	5
II Cum nu totdeauna cel care deschide ușa este cel care intră în casă	25
III Cum uneori e foarte greu să deosebești vi- sul de realitate	38
IV Cum și-a petrecut noaptea nunții domni- șoara de Brissac, cu ale cuvinte doamna de Saint-Luc	46
V Cum domnișoara de Brissac, altfel zisă doamna de Saint-Luc, făcu în așa fel, încît să petreacă a doua noapte a nunții altcum decît o petrecuse pe cea dintîi	55
VI Cum se desfășura ceremonialul culcării regelui Henric al III-lea	64
VII Cum, fără ca nimeni să cunoască pricina acestei convertiri, regele Henric se pomeni convertit de la o zi la alta	73
VIII Cum s-a întîmplat că regelui îi fu frică de a-i fi fost frică și cum s-a întîmplat că lui Chicot îi fu frică de a nu-i fi fost frică	81
IX Cum vocea lui Dumnezeu s-a înșelat și l-a vorbit lui Chicot, crezînd că vorbește re- gelui	90
X Cum Bussy s-a pus în căutarea visului său, fiînd din ce în ce mai încredințat că visul era o realitate	97
XI Ce fel de om era domnul Bryan de Mon- soreau, mare maestru de vînătoare	109

XII	Cum Bussy regăsește în același timp și portretul, și originalul	127
XIII	Cine era Diane de Méridor	135
XIV	Cine era Diane de Méridor. Pactul . . .	156
XV	Cine era Diane de Méridor. Consimțămîn- tul	168
XVI	Cine era Diane de Méridor. Căsătoria . .	176
XVII	Cum călătorea regele Henric al III-lea și câtă vreme îi trebuia pentru a merge de la Paris la Fontainebleau	185
XVIII	În care cititorul va avea plăcerea de a face cunoștință cu fratele Gorenflot, des- pre care a mai fost vorba de două ori în cursul povestirii acesteia	201
XIX	Cum a băgat de seamă Chicot că era mai lesne să intri în mînăstirea Sainte-Gene- viève decît să ieși	217
XX	Cum Chicot, silit să rămînă în biserica mînăstirii, văzu și auzi lucruri pe care era foarte primejdios să le vezi și să le auzi	227
XXI	Cum Chicot, socotind că face un curs de istorie, a făcut un curs de genealogie . .	246
XXII	Cum domnului și doamnei de Saint-Luc, care călătoreau împreună, li se alătură un tovarăș de drum	256
XXIII	Bătrînul orfan	269
XXIV	Cum în lipsa lui Bussy, Remy le Haudouin și-a făcut relații în casa din strada Saint- Antoine	278
XXV	Tatăl și fiica	287
XXVI	Cum s-a trezit din somn fratele Gorenflot și cum a fost primit la mînăstire . . .	295

XXVII	Cum fratele Gorenflot rămase încredințat că e somnambul și se plînse amarnic de această infirmitate	304
XXVIII	Cum fratele Gorenflot călători pe un asin cu numele Panurge și află de-a lungul că- lătoriei multe lucruri pe care nu le știa	315
XXIX	Cum fratele Gorenflot schimbă asinul pe un catîr și catîrul pe un cal	323
XXX	Cum Chicot și tovarășul său de drum au poposit îndelung la hanul „Lebăda Crucii” și cum au fost primiți de gazdă . . .	332
XXXI	Cum călugărul îl spovedi pe avocat și cum avocatul îl spovedi pe călugăr . . .	342
XXXII	Cum Chicot, după ce făcuse o gaură cu un burghiu, făcu alta cu sabia	353
XXXIII	Cum ducele de Anjou află că Diane de Méridor n-a murit	363
XXXIV	Cum Chicot se întoarce la Luvru și cum fu primit de regele Henric al III-lea .	372
XXXV	Ce s-a întîmplat între monseniorul duce de Anjou și maestrul de vînătoare . . .	382
XXXVI	Cum se ținu sfat la rege	391
XXXVII	Pentru ce venise domnul de Guise la Luvru	400
IXXXVIII	Castor și Polux	408
XXXIX	Cum s-a dovedit că a asculta este cel mai bun mijloc de a înțelege	418

Redactor responsabil : AL. ȚIMPĂU
Redactor artistic : ADRIAN IONESCU
Tehnoredactor : CONSTANȚA VULCĂNESCU

●
*Dat la cules 25.05.1968. Bun de tipar 11.07.1968.
Apărut 1968. Comanda nr. 8662. Tiraj 100 190.
Hîrtie tipar înalt B de 63 g/m² 540×840/16. Coli
editoriale 26,15. Coli de tipar 27. 8456. C.Z. pentru
bibliotecile mici 8R—31*

●
Tiparul executat sub comanda nr. 80.403 la Com-
binatul Poligrafic „Casa Scintei”, Piața Scin-
teii nr. 1, București — Republica Socialistă
România

Vol. I-II Lei 29,50

EDITURA TINERETULUI